Digitized by Google

TRACTATUS
DE VITA, MYSTERIIS, ET ANNIS JESU CHRISTI SERVATORIS NOSTRI,
CONTRA INFIDELES, JUDÆOS, ET HÆRETICOS,

DISSERTATIONIBUS
DOGMATICIS, ET CHRONOLOGICIS,

Necnon Obſervationibus Hiſtoricis, & Criticis,

Juxta germanam DIVI THOMÆ *mentem illuſtratus, &c. ad uſum Scholæ accommodatus,*

Ad cujus calcem, in rem Chronologiæ ſacræ ſtudioſorum, attexuntur Apparatus, & Canon Chronologicus per ſex Mundi ætates, & præcipuas Periodos, ac nobiliores Epochas a Creatione Mundi uſque ad Aſcenſionem Chriſti Domini digeſtus

a R. P. F. IGNATIO HIACYNTHO
AMAT DE GRAVESON
Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctore, & Collegii Caſanatenſis Theologo, Ordinis Fratrum Prædicatorum.

Editio quarta ab Auctore recognita, tribus novis Diſſertationibus, multiſque Obſervationibus Hiſtoricis, Criticis, necnon Tabulis Chronologicis auctior, locupletior, & emendatior.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

VENETIIS, MDCCXLII.
APUD JOANNEM BAPTISTAM RECURTI
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIMO PATRI

AUGUSTINO PIPIA

SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORI,

Et totius Ordinis Fratrum Prædicatorum Generali Magiſtro.

Quod te præ cæteris Patronum ambiam, Reverendiſſime Pater, cauſæ ſunt, & plures, & magnæ. Inprimis, ejuſmodi eſt iſtius Libri, qui ſecundis curis adornatus Tibi ſe ſiſtit, Argumentum, quod Te præſertim Patronum poſtulare, & in te unum perbelle quadrare videatur. Complectitur quippe hic Liber, quem tibi, Reverendiſſime Pater, in præſentia offero, Vitam, & Myſteria Jeſu Chriſti Servatoris noſtri, in quorum aſſidua meditatione ſic a teneris annis te exercuiſti, ut nihil prius & antiquius habere unquam viſus ſis, quam ut Jeſum Chriſtum, a quo, ceu fonte, bonorum omnium Summa proficiſcitur, cognoſcere ſtuderes, cognitum laudares, laudatum amares, amatum candidiſſimis moribus tuis exprimeres, omniſque ſermo tuus illum unice ſaperet, illum referret, illum ſpiraret, qui & Verbum eſt Patris, & verba Vitæ ſolus habet. Felicem itaque aditum omni proculdubio habebit ad te, Reverendiſſime Pater, Liber iſte, qui, totus quantus eſt, dilucide explanat Myſteria, ſeu totam deſcribit Œconomiam Vitæ Jeſu Chriſti, Servatoris noſtri, qui ultro ſemetipſum, e Regno Patris in hoc noſtrum exilium demiſit, ut nos Paradiſo dejectos, Cæli cives redderet; noſtram humanam carnem induit, ut nos immortali gloria veſtiret; noſtra tectus forma, nobiſcum in hoc calamitoſo Mundo complures annos agere, & pro nobis vagire, ſitire, eſurire, algere, æſtuare, laborare, egere, vigilare, jejunare, aliiſque id genus malis noſtris obnoxius eſſe dignatus eſt, ut nos ab omnibus exemptos malis in ſui raperet amorem, & in ſummi boni communionem adſere-

Digitized by Google

ret. Nec his contentus Jeſus, Salvator noſter, voluit etiam per omnem Sanctiſſimæ Vitæ ſuæ ſeriem efficacibus exemplis animos noſtros inflammare, ſalutaribus præceptis erudire, ſtupendis miraculis expergefacere, cœleſti doctrina imbuere, blandis monitis trahere, certis promiſſis invitare, viamque Cœli aperire, dum pro nobis vinciri, trahi, damnari, rideri, cædi, conſpui, vapulare, probris affici, & in ara Crucis Agnus ſine macula immolari voluit, ut nos ſuis vinculis ſolveret, ſuis ſanaret vulneribus, ſuo lavaret ſanguine, ſua morte ad immortalitatem proveheret. In ſumma, totum ſe ſe nobis impendit Jeſus Chriſtus. Reſurrexit propter juſtificationem noſtram. Suis intuentibus Diſcipulis Patrem repetiit, ut membra confiderent, eo ſe perventura, quo caput jam præceſſiſſe conſpicerent, & tandem, ut ſuorum Diſcipulorum magis confirmaret animos, egregium illud perpetui amoris ſui pignus ad eos miſit, Sacrum videlicet illum Spiritum, quo mortui Mundo, longe verius ac facilius viveremus in eo, quam ſpiritu noſtro vivimus. Hæc ſunt, Reverendiſſime Pater, auguſtiſſima Jeſu Chriſti Myſteria, & immenſa, quibus nos locupletavit, beneficia, de quibus arduam licet, meiſque viribus imparem diſſerendi provinciam cum ſuſceperim, in eam facile erigor ſpem, fore ut hoc qualecumque Opus, a me lucubratum, Reverendiſſimæ Paternitati Tuæ, quæ in Myſteriorum Jeſu Chriſti meditationem jugiter incumbit, probetur, illudque ſerena fronte excipiat, ac ſuo dignetur patrocinio.

Præterea, Beatiſſimi Patriarchæ noſtri DOMINICI locus, quem in toto Prædicatorum Ordine tenes, & in quo ſola illa virtus, quæ te ipſum ab incunabulis ſuſceptum comitata eſt, ſuis ipſa manibus collocavit; hic, inquam, ſublimis ille locus, quem in Familia Dominicana tenes, admonuit, ut Te, Reverendiſſime Pater, mihi Patronum præ cæteris adſciſcerem, tibique hunc Librum De Myſteriis Jeſu Chriſti *nuncuparem. Legimus ſiquidem in Annalibus noſtris, Beatiſſimum Patriarcham* Dominicum, *ut facilius Albigenſium Hæreſim, longe lateque in Galliis graſſantem, profligare poſſet, inſtituiſſe, maximo Eccleſiæ Catholicæ emolumento, Sanctiſſimum ROSARIUM, quod Sapientiſſimus* Martinus Navarrus *jure optimo appellat* Patrimonium Ordinis Dominicani, *vereque etiam dici poteſt* Manuale Evangelicum, *in quo quindecim præcipua redemptionis humanæ Myſteria piis meditationibus percenſentur. Cui igitur potiori jure iſtud* De Myſteriis Jeſu Chriſti, Redemptoris noſtri, *Opus dicare ac conſecrare debebam, quam Tibi, Reverendiſſime Pater, qui Sancti Patris* Dominici *locum occupas, illum nobis repræſentas, ejus veſtigiis inſiſtis, totumque Prædicatorum Ordinem, cujus ipſe fundamenta jecit, ea ſapientia, prudentia, ac felicitate regis, ut ad ſummam rerum adminiſtrationem non tam factus, quam natus eſſe videaris? Poſſem hoc loco nominatim commendare miram, qua polles, in tractandis negotiis, & adminiſtranda publica re ſolertiam; ſince-*

ram

ram ac fuci expertam affabilitatem, qua illos omnes excipis, quos tuæ curæ concredidit Deus Optimus Maximus; ardentiſſimum zelum ſartam tectam cuſtodiendi Diſciplinam Regularem, quam perpetua, ſibique ſemper conſtanti vitæ ratione in te exprimis, & ad unguem obſervas; maximam in occupationibus ſummis orandi aſſiduitatem, tamque ſingularem diſſimilium alioqui virtutum conſpirationem, ut nec de candore prudentia, nec de comitate gravitas, nec doctrinæ ſtudium de pietatis amore quidpiam decerpat. Hæc, inquam, & alia bene multa, quæ de tuo feliciſſimo regimine veniunt in mentem, magnifice & vera cum laude commendare poſſem, Reverendiſſime Pater, quibus tamen referendis conſulto ſuperſedebo, tum quia probe ſcio, Te rariſſima quadam moderatione bonum eſſe, quam bonum prædicari malle: tum quia etiam tam excelſo atque illuſtri loco ſita eſt virtus tua, & ad omnes pervulgata, ut vana præconiorum reſpuat ornamenta, nec laudibus creſcere poſſit, nec delectari. Hoc unum dumtaxat, æterni præconii inſtar, celebrabo, quod in poſtremis totius Prædicatorum Ordinis Generalibus Comitiis, Romæ anno MDCCXXI. habitis, in tanta, quæ aderat, præſtantium virorum turba, qui præeſſes omnibus, ex omnibus potiſſimum electus fueris, & quæ ceteros ornare ſolet dignitas, Tu hanc præclariſſimis virtutibus ornes, & in ſplendoris cumulum attollas.

Sed & tertia accedit ratio, Reverendiſſime Pater, quæ me, ut candide fatear, maxime impulit, ut hoc Opus, quod de Vita & Myſteriis Jeſu Chriſti *concinnavi, cum tui clariſſimi nominis inſcriptione luce publica donarem, tuoque cohoneſtarem ac nobilitarem patrocinio. At enim, in hoc conſcribendo Opere unum, inſtar omnium, ducem ac Magiſtrum ſequutus ſum* Sanctum Thomam Aquinatem, *Doctorem Angelicum, & Theologorum facile Principem, qui de Myſteriis Jeſu Chriſti a Quæſtione vigeſima ſeptima tertiæ Partis ſuæ Summæ uſque ad Quæſtionem ſexageſimam erudite, copioſe ac luculenter diſſerit. Porro, quem in doctrina* Sancti Thomæ *magis verſatum poteram adoptare Patronum ac judicem, quam Te, Reverendiſſime Pater, qui non ſolum doctrinam* Sancti Thomæ *apprime calles, eamque in purum putumque, quod dici ſolet, ſuccum converteris, ſed etiam pulcherrimos ex ea flores, copioſiſſimoſque fructus retuliſti? Illa tibi ſuos omnes fontes, intimoſque theſauros aperuit, teque ſic omnibus diſciplinis imbuit, atque expolivit, ut in omni Theologicæ eruditionis genere vix quiſquam te uno callidior ſit æſtimator, Judexque ſagacior. Huic Doctrinæ* S. Thomæ *debes, quod, dum in Collegio Minervitano Regentis Officium obires, de rebus difficillimis explicate, de intricatiſſimis abunde, nervoſe & ſubtiliter loquentem, Fratrumque tuorum animos Doctiſſimis tuis prælectionibus alentem, exceperit admiratio tanta, tanti plauſus fuerint conſequuti. Huic etiam Doctrinæ* Sancti Thomæ *debes, quod Collegium Caſanatenſe, ab Eminentiſſimo Cardinali* Hieronymo Caſanate,

Digitized by Google

cujus memoria ſemper apud nos in benedictione erit, ad publicum Eccleſiæ Catholicæ, totiuſque Reipublicæ Litterariæ commodum ſapientiſſime inſtitutum, ampliſſimiſque redditibus dotatum, exquiſita eruditione cum eximia morum probitate conjuncta per plures annos illuſtraſti, eique novum ſplendorem, qui ſemper apud poſteros nunquam intermoritura memoria vigebit, conciliaſti. Memini utique ipſe, & meminiſſe juvabit diu, quantam mihi jure ac merito ſæpius moverint admirationem hæc tua, non minus eruditione, quam pietate condita, quibus, dum adhuc eſſes in noſtro Collegio Caſanatenſi, perfruebar, colloquia. Sed altiorem gradum tua promerebatur virtus, quæ Te reddidit cariſſimum Eminentiſſimo Cardinali Thomæ Mariæ Ferrari, *Ordinis Prædicatorum, qui non tam Purpura, quam Virtutum & omnigenæ doctrinæ fulgore conſpicuus, paucis abhinc annis moriens, incredibile ſui deſiderium toti Eccleſiæ, & Ordini Prædicatorum in primis, reliquit. Per hunc doctum juxta ac pium Cardinalem, tua virtus, quæ, ſub religioſæ ſolitudinis umbraculis latens, ſe ſe prodere nolebat, innotuit tandem* CLEMENTI XI. *piæ memoriæ Pontifici Maximo, & veræ eruditionis cultorum Patrono munificentiſſimo, qui actutum curæ ac fidei tuæ credidit atque commiſit perilluſtre Secretarii Congregationis Indicis Officium, quo tanta cum laude perfunctus es, Reverendiſſime Pater, ut de univerſa Eccleſia optime meritus ſis, eique egregiam navaveris operam, ſive in tutanda contra Hæreticos Fidei Catholicæ integritate, ſive in configendis cenſorio ſtigmate Libris, qui temere in vulgus ſparſi noxiam incautis Lectoribus doctrinam inſtillare ac propinare poterant, ſive in promovenda Sanctitate Moralis Chriſtianæ, quam ex puro Doctrinæ* Sancti Thomæ *fonte hauſiſti. Hæc omnia, Reverendiſſime Pater, honoris & gloriæ ornamenta, quæ hactenus conſecutus es, accepta referre debes Scholæ Thomiſticæ, quæ Te* Sancti Thomæ *doctrinæ lacte aluit, fovit, inſtituit, educavit, & ad hanc nominis famam, celebritatemque provexit. Hinc non mirum, ſi tibi, vix ad ſupremam totius Ordinis Prædicatorum Præfecturam evecto, in mentem venerit grati animi in* S. Thomam *cura & cogitatio, authorque fueris Sapientiſſimis Patribus, in ultimis Comitiis Generalibus Romæ congregatis, ut conderent ac publicarent Decretum, quo omnes tuo Regimini ſubditi, exploſa omni novitate doctrinæ, avitam* Sancti Thomæ *Doctrinam, Chriſti & Eccleſiæ auctoritate probatam, adamuſſim ſequerentur, ab ea ne latum quidem unguem deſciſcerent, ſicque Regia via incedentes, Sacrum iſtud de puritate Ethices Chriſtianæ, & de Gratia ſe ipſa efficaci Depoſitum, quod Sanctus ille Doctor cuſtodiendum Scholæ ſuæ reliquit, conſervarent illibatum, pro aris ac focis defenderent, & ad ſeram uſque poſteritatem omni ſtudio ac ſollicitudine tranſmittere totis viribus adlaborarent. Cum igitur, Reverendiſſime Pater, compertum atque exploratum haberem, te erga* Sancti Thomæ

Doctri-

Doctrinam optime affectum eſſe, & in ejus ſtudio pares habere paucos, ſuperiorem fortaſſe neminem, nonne æquiſſimum erat, ut hoc Opus De Vita & Myſteriis Jeſu Chriſti, *quod puram exhibet* S. Thomæ *Doctrinam, tuis ſub auſpiciis, tuoque inſcriptum nomini publicam prodiret in lucem, in tuo ſinu foveretur, & in tua humanitate conquieſceret?*

Denique, cum ſæpius expertus ſim, Reverendiſſime Pater, tuam erga me, licet immeritum, paternam benevolentiam, facere non potui, quin tandem aliquando prodire coram, & erumpere quodammodo geſtiret meus erga te gratus animus, & obſervantia, ad cujus perenne monumentum offero tibi iſtud Munuſculum Literarium, quod licet ſplendori tuo, & meo deſiderio parum oppido reſpondere facili negotio intelligam, ſi tamen illud ex dignitate Argumenti, vel ex voluntate dantis æſtimes, non exiguum, me hercle, Tibi videbitur, & ut ſpero, pro tua ſingulari humanitate non repudiabis. Erit autem labori meo merces magna nimis, & cumulatiſſimum operæ præmium, ſi benevole ſuſceperis non rem, ſed pronam in Te voluntatem, qua apud omnes teſtatum relinquere vehementer cupio, quanto pectoris ardore, quantiſve nominibus, quandiu quidquam ſpiritus calebit in corpore meo, futurus ſim.

Reverendiſs. Paternitatis Tuæ

Obſequentiſſimus Servus, & addictiſſimus Filius
Fr. Ignatius Hiacynthus Amat de Graveſon,
Ordin. Prædicator.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed approvazione del Padre Fr. Tommaſo Maria Gennari Inquiſitore, nel Libro intitolato: *Tractatus de Vita, Myſteriis, & annis Jeſu Chriſti Servatoris noſtri:* Authore R. P. Fr. Ignatio Hiacyntho Amat de Graveſon non vi eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Secretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo Licenza a *Gio: Battiſta Recurti Stampatore*, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. 24. Agoſto 1727.

(Carlo Ruzini Cav. Proc. Riff.
(Alviſe Piſani Cav. Proc. Riff.
(

Agoſtino Gadaldini Segretario.

PRÆ-

PRÆFATIO

IN NOVAM EDITIONEM

Tractatus de Vita, Myſteriis, & annis Jeſu Chriſti, Servatoris noſtri.

DEcimus quartus, ſi bene memini, jam hic vertitur annus, ex quo, qui tum maxima cum nominis ſui commendatione præerat Ordini noſtro, Præpoſitus Generalis, Reverendiſs. *P. Antoninus Cloche*, mihi, licet immerito, Textum *S. Thomæ*, omnium Theologorum facile Principis, juxta ſupremam Eminentiſs. Card. *Hieronymi Caſanate*, de Schola Thomiſtica optime meriti, publice Romæ in Conventu Minervitano explanandi provinciam demandaverat. Optimi illius Parentis, a quo jam in Collegium Theologorum Caſanatenſium cooptatus fueram, mandato, ut par erat, cum morem geſſiſſem, in id me totum contuli, ut hanc Spartam, quam nactus eram, in publicis Prælectionibus, quas ſingulis diebus per horam integram continuo orationis filo habebam, pro virili parte exornarem, & animos eorum, qui me audiebant, ad puram putamque doctrinam *S. Thomæ* addiſcendam, eamque non ex lacunis, ſed ex puris & illibatis fontibus hauriendam, accenderem & inflammarem ſtudia. Auſpicato autem contigit, ut tertiam Summæ Theologicæ *S. Thomæ* Partem, in qua Doctor ille Angelicus, veneranda Patrum canitiem ſequutus, de auguſtiſſimo Incarnationis Myſterio perdocte diſſerit, exponendam aggrederer, indeque latiſſimus ſe ſe mihi aperiret campus ad Hiſtoriam Evangelicam, ſeu totius Vitæ Jeſu Chriſti in terris perluſtrandam œconomiam, & ad referanda ſacratiſſima illius Myſteria, in quibus omnes Chriſtiani qui ſalvi eſſe volunt, totius

ſpei

Digitized by Google

ſpei ac fiduciæ ſuæ anchoram figere & collocare debent. Guſtum tamen Auditorum, quorum mihi benevolentiam & attentionem conciliare ſummopere ſtudebam, in prima, quam habui, Prælectione explorare volui, & periculum facere, an, poſt dilucidatum, ut moris eſt, Textum *Sancti Thomæ*, eorum palato ſapere poſſent nonnullæ Quæſtiones, quas ſive ad pleniorem Hiſtoriæ Evangelicæ notitiam aſſequendam, ſive ad Dogmatum Fidei contra Hæreticos defenſionem, ſive ad illuſtrandam Chronologiæ, Criticeſque Diſciplinam ſpectantes, in aliis Prælectionibus proponere, ac dirimere animus erat. Subverebar ſiquidem, ne Auditores, ſpinoſis Scholarum difficultatibus ventilandis, & enodandis aſſuetis, hiſque, tanquam deliciis, plus æquo oblectati, alias & inſolitas a me appoſitas dapes faſtidirent, meque Prælectionibus eas de Incarnationis Dominicæ Myſterio inſerentem quæſtiones, in quibus potiſſimum verſatur Theologia Poſitiva, ægre ſuſtinerent, oleumque & operam perdere dictitarent. Verum, mea me fefellit opinio, & in prima, quam habui, Prælectione confeſtim animadverti Auditores, qui me ſua præſentia dignabantur, ſingula, quæ ſive ex Hiſtoria Evangelica, ſive e Theologia Dogmatica, ſive ex Chronologiæ, & Critices Diſciplinis excerpta, ad genuinum *S. Thomæ* Textum, non tam Scholaſtico, quam Academico more, exponendum, in medium appoſite proferebam, pronis ac ſuſpenſis auribus auſcultare, & verſa vice, ſomnum eis obrepere, quoties in ſubtilioribus excutiendis Scholaſticis difficultatibus eos detinere volebam. Quo factum eſt, ut, poſt perſpectum ſemel ac ſatis ſuperque exploratum meorum Auditorum guſtum eamdem methodum, quam illis arridere ac probari intelligebam, in ſequentibus Prælectionibus ſemper retinuerim, & Theologiam Scholaſticam arctiſſimo vinculo cum Theologia Poſitiva, ſeu Dogmatica, cum Hiſtoria Evangelica, & Chronologiæ, Criticeſque Diſciplinis copularim, ut inde literariis collectis opibus, mei diteſcerent Auditores, his Luminibus clareſcerent, his alios locupletarent, his illuminare, his Eccleſiam ornare, atque munire præſidiis poſſent. Porro, cum tanta ſit Voluminum, & Commentariorum, quæ moderni Theologi de Myſterio Incarnationis Dominicæ ſcripſerunt, multitudo, ut non vacaret legere omnia, his magnam partem conſulto prætermiſſis, ad lectionem Sanctorum Patrum, & antiquorum Theologorum, qui in Hæreticos, Myſterii Incarnationis Dominicæ oſores, calamum acuerunt, animum appuli, Lucubrationes itidem Virorum eruditorum, qui hac noſtra tempeſtate vel in ſtudio Hiſtoriæ Evangelicæ, vel in Chronologiæ, Criticeſque Diſciplinis primas tenent, nocturna verſavi manu, verſavi diurna, ac denique duos inſignes hujus temporis Theologos in Sacris Literis, in Conciliis, Patrumque monumentis verſatiſſimos, qui de Myſterio Incarnationis Dominicæ longo latoque calamo ſcripſerunt, præ cæteris aliis ſelegi, videlicet *Dionyſium Petavium*, & *Ludovicum Thomaſſinum*, in quorum Operibus, ut candide

dide fatear, ea inveniuntur, quibus potiora in recentiorum Theologorum Libris (pace illorum dixerim) nulla occurrunt, ſive eruditionem Theologicam, ſive ſublimiorem rerum divinarum cognitionem, ſive in refellendis Hæreſibus, quæ circa ineffabile Incarnationis Myſterium olim emerſerunt argumentorum vim & copiam, ſive denique ſtyli elegantiam, & amœnitatem cum rationum, & Sententiarum pondere conjunctam, ſpectes.

Ex his fontibus, aut limpidioribus, ut autumabant, rivis, ſeniorem Theologiam haurire jugi intentoque ſtudio ſategi, qua ut meos Auditores imbuere poſſem, plures Prælectiones de Myſterio Incarnationis a prima Quæſtione Tertiæ Patris Summæ Theologiæ *S. Thomæ*, uſque ad Quæſtionem ſexageſimam, ubi Sanctus ille Doctor ejuſdem Myſterii Incarnationis Tractationi coronidem imponit, concinnavi, eaſque in Schola Caſanatenſi per annum ferme integrum habui. Ejuſmodi Prælectiones, quas ipſe poſtea ſchedis meis premere, ut intra domeſticos parietes, cohibere decreveram, rogarunt amici, ut nequaquam infoderem, ſed potius omnibus, qui iis uti vellent, communes, ac publici juris facere vellem. Amicorum tandem votis annui, ea tamen lege, ut illæ dumtaxat in publicam lucem prodirent Prælectiones, quas ad explicanda Myſteria Jeſu Chriſti habueram a Quæſtione XXVII. Tertiæ Partis Summæ *S. Thomæ* uſque ad Quæſtionem ſexageſimam, ſuppreſſis aliis Prælectionibus, quas a prima Quæſtione Tertiæ Partis Summæ *S. Thomæ* uſque ad vigeſimam ſeptimam Quæſtionem ejuſdem Partis paraveram. Sciebam quippe, eorum omnium, quæ *S. Thomas* in Tertia ſuæ Summæ Theologicæ Parte de Myſterio Incarnationis a prima Quæſtione uſque ad vigeſimam ſeptimam docet, uberrimam explanationem facile peti poſſe ex tot doctiſſimis & acutiſſimis Commentariis, quos tam domeſtici, quam extranei *S. Thomæ* Interpretes publica luce donarunt, adeo ut novas Prælectiones, ad illas priores viginti ſeptem Quæſtiones Scholaſticas explanandas, publicare velle, nihil aliud eſſet, quam lucernam in meridie accendere, & ligna in ſylvam deferre. Quocirca, conſultius eſſe duxi, eas tantum prælo ſubjicere Prælectiones, quas a Quæſtione vigeſima ſeptima Tertiæ Partis Summæ *S. Thomæ* inſtitui uſque ad Quæſtionem ejuſdem Partis ſexageſimam, tum quia triginta tres illas intermedias Quæſtiones, in centum, & ſeptuaginta Articulos diviſas, *S. Thomæ* Interpretes vel intactas penitus reliquerunt, vel levi brachio attigerunt; tum quia *S. Thomas* in his Quæſtionibus plurima circa Myſteria Jeſu Chriſti Salvatoris noſtri ex Hiſtoria Evangelica, & ex doctrina Sanctorum Patrum luculentiſſime dubia ſolvit, quorum enucleata expoſitio neceſſarium poteſt ſuppeditare ſubſidium cum pietati, tum doctrinæ eorum, quibus volupe eſt Myſteriorum Jeſu Chriſti, & Hiſtoriæ Evangelicæ cumulatiſſimam habere notitiam.

Id probe intellexerat meus perilluſtris in Officio Theologi Caſanatenſis

ſis Deceſſor, pietate multiſque doctiſſimis editis Operibus toti Orbi literario conſpicuus, R. P. *Antonius Maſſoulié*, qui in publica Oratione Latina, quam habuit Romæ, cum in Conventu Minervitano Ordinis Prædicatorum, aperta eſt Schola, ad explanandam Summam Theologicam *S. Thomæ*, ab Eminentiſſimo Cardinali *Hieronymo Caſanate*, cujus memoria ſemper in benedictione erit, inſtituta, hunc in modum effatur: *Sed, quod me magis movet, & a Theologis vere Theodidactis majori in pretio habendum eſt: quid validius his, quæ meus Aquinas ſcripſit ad excitandos teneros amoris affectus in meditanda Chriſti Servatoris Nativitate, pueritia, & totius Vitæ ſerie? Quid in recolenda amaritudine Animæ, & meditanda Chriſti Paſſione, ad infigendos cordi aculeos opportunius? Ibi perpeſſa omnium Paſſionum genera, & ut ex Divo Hieronymo refert, cum inclinato capite emiſit Spiritum, omne genus Paſſionum conſumaſſe demonſtrat: Ibi doloris acerbitatem, & magnitudinem non ex cauſis dumtaxat extrinſecis, Flagellis, Spinis, Clavis, ipſaque Cruce, quamvis crudeliſſimis tormentis, metiendam eſſe pari pietate & doctrina obſervat; ſed quod ipſum Verbum Divinum tantam doloris vim humanitati impreſſerit, tantum ipſe Chriſtus dolorem aſſumpſerit, quantum eluendis omnium hominum ſceleribus, multitudine & gravitate infinitis, ultrix Divina juſtitia exigebat. Hæc ſane prætermittunt alii, inanibus quæſtionibus, & ad ſolam oſtentationem ingenii repertis, immorati, acutis quidem, ſed de quibus dixerim: DESINUNT IN ARISTAM, ET QUID EST ACUTIUS ARISTA, SED IN QUO UTILIS EST? Et hæc quidem licet temperate exculta ad exercenda ingenia interdum valere poſſint: ſed oportet unum facere, & aliud non omittere. At non prætermiſit Divus Thomas, cum probe intelligeret, Sanctiſſimam Chriſti Vitam debere perpetuo Chriſtianis, ac potiſſimum Theologis, verſari ob oculos, quibus ab Apoſtolo dictum cenſendum eſt ad Galatas cap.* 3. Ante quorum oculos Chriſtus præſcriptus eſt; *aut, ut habet Syriaca Verſio:* Ante quorum oculos Chriſtus depictus eſt. Huc uſque Summus ille Vir, non minus ea, qua pollebat, profunda eruditione, quam eximia vitæ ſanctimonia, omni præconio major, cujus Vitam eruditus noſter *Carolus Raiſſon* Gallico idiomate a ſe concinnatam publicavit anno 1715. eamque Tomo ſecundo menſis Octobris Anni Dominicani Gallici inſeruit.

Ea præſertim ratione, quæ publicam utilitatem ſpectat, illectus ipſe, Tractatum de Myſteriis, & Annis Jeſu Chriſti, Servatoris noſtri, ad uſum Scholæ accommodatum, & tribus ſupra viginti Diſſertationibus Dogmaticis, & Chronologicis, necnon Obſervationibus Criticis, & Hiſtoricis illuſtratum, tredecim circiter abhinc annis Romæ Typis excuſum vulgavi; non ut Theologos excellenti ingenio præditos docerem, a quibus ipſe potius doceri vehementer percupio, ſed ut Theologiæ Candida-

didatis, venæque inferioris ingeniis, mea qualicumque induſtria, ſubvenirem, eorumque commoditati conſulere poſſem. Res mihi, bene fortunante Deo, tam fauſte, feliciter ac proſpere evenit, ut priori hujuſce Operis Editione nunc omnino exhauſta, neceſſe fuerit hanc novam Editionem ſecundis curis adornare, eamque emendatiorem, auctiorem, ac locupletiorem reddere, ut facile intelliget Lector ex his, quæ in hanc novam Editionem inſerui, quæque hic breviter ejus oculis ſubjicere non abs re erit.

In primis, in hac nova Editione fronti totius Operis præfixi duas proluſorias, & apprime neceſſarias Diſſertationes, in quarum prima contra Infideles, Viroſque incredulos evinco, Oracula, quæ adducunt Chriſtiani ad probandum, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, non fuiſſe de induſtria a Chriſtianis excogitata, ſed eſſe antiquiſſima Prophetarum Vaticinia. Quod quidem argumentum tam arctam connexionem & affinitatem habet cum Verbi Divini Incarnationis Myſterio, ut ſi illud intactum reliquiſſem, aliquid Operi, quod lucubravi *De Myſteriis & Annis Chriſti*, deeſſe jure optimo videretur. At enim, licet in hoc Opere, quod jam vulgavi, demonſtraverim ex Libris Veteris Teſtamenti, quos ceu antiquos, ſacros, & a Deo revelatos, excipiunt & venerantur Judæi, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, hæc tamen argumenta, ex Libris Veteris Teſtamenti deprompta, quæ ad convincendos Judæos peremptoria ſunt, nullam vim habent, ſi intorqueantur contra Infideles, Viroſque incredulos, qui Libris Veteris Teſtamenti fidem omnem & authoritatem abrogant, aſſeruntque, hæc Vaticinia, quæ proferunt Chriſtiani ad probandum, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, non ab antiquis prophetis edita, ſed a Chriſtianis data opera fuiſſe conficta, ac procuſa, ut ſimplicibus fucum facerent, eoſque falſæ, & ementitæ antiquitatis ſpecie deluſos in errorem facilius pertrahere poſſent. Ad iſtam igitur Infidelium, & Virorum incredulorum, qui negant, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, & Veteris Teſtamenti Librorum antiquitatem inficiantur, ſacrilegam retundendam impietatem, hanc neceſſario præmittendam eſſe duxi Diſſertationem proluſoriam, in qua multis, iiſque invictis momentis tum ex conſtanti omnium Judæorum conſenſu, tum etiam ex Scriptorum Gentilium teſtimoniis, Hiſtoriis, Monumentis, & Annalibus, commonſtro, antiquiſſimos eſſe Libros, ex quibus Chriſtiani teſtimonia, vel vaticinia decerpunt ad probandum, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum. Deinde, in eadem Diſſertatione omni argumentorum genere aſſero, ac vindico fidem, candorem, & ingenuitatem Evangeliſtarum, qui Jeſu Chriſti Hiſtoriam literis mandarunt, & quorum ſinceritatem in narratione multorum Factorum Hiſtoricorum, quæ Vitam Jeſu Chriſti ſpectant, ultro agnoverunt ipſimet Scriptores Gentiles, eorumque veritati teſtimonium perhibere non dubitarunt. Poſtremo, omnibus objectioni-

nibus, quas Infideles, virique increduli ſive ad negandum, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, ſive ed elevandam Sacrorum Veteris Teſtamenti Librorum antiquitatem proponere ſolent, pleniſſime facio ſatis. Inveniet etiam Lector in eadem Diſſertatione Proluſoria compendioſiorem, atque efficaciorem, mea quidem ſententia, viam ad confutandos Atheos, alioſque viros incredulos, qui negant Dei, ſupremi rerum omnium Conditoris, exiſtentiam, animæ immortalitatem, & ſupplicia, quæ malos, præmia vero, quæ bonos poſt hanc vitam manere docet Chriſtiana Religio. Quamvis enim ad hanc Atheorum refellendam inſaniam innumera ſuppetant argumenta, deſumpta præſertim ex ipſa naturæ voce, quæ Deum eſſe prædicat, quamque audire nolunt Athei, quos ſola corpora, ſeu objecta ſenſibilia, commovent, & quorum interior ſenſus ſic obſurduit, ut non percipiant ingenitas notiones, quibus Sole meridiano clarius probatur, Deum exiſtere, & animas cum corpore non interire; ipſe tamen, relictis illis telis, quæ Philoſophia abunde ſubminiſtrat, quæque ſæpius multi Scriptores Chriſtiani in Atheos, viroſque incredulos interunt, compendiaria via ad profligandum Atheiſmum in hac Diſſertatione proluſoria uſus ſum. Nam primo ſtabilivi, ſicut mox dicebam, Veteris Teſtamenti Librorum antiquitatem, & authoritatem, qua ſemel ſtabilita, fateri debent Athei, Deum eſſe, & animam non interire cum corpore, cum Veteris Teſtamenti Libri omnem amoveant dubitationem, quæ ſuboriri poſſet circa illa duo morum capita. Secundo, certis & captui vel tenujorum ingeniorum idoneis argumentis demonſtravi, Evangeliſtarum in deſcribenda Hiſtoria Jeſu Chriſti ſinceritatem, quæ ad dogma de exiſtentia Dei, & animæ immortalitate adſtruendum ſat ſuperque ſufficere poteſt, quia Evangeliſtæ narrant cœcorum apertos fuiſſe oculos, claudos ambulaſſe, mundatos leproſos, mortuos ad vitam revocatos, ex quibus clare ſequitur, Deum exiſtere. Neque enim alius, quam qui ipſe oculos primum aperuit, & vitam hominibus infudit, & cœcos & claudos ſanare poteſt, leproſos mundare, & mortuis reſtituere vitam. Solus, inquam, hæc operari poteſt ſummus rerum omnium Opifex, quem dicimus Deum; adeo ut, ſi vera illa ſint, neceſſario exiſtat eorum Auctor Deus. Hæc pariter oſtendunt, non eumdem eſſe interitum animarum ac corporum, quia Jeſus Chriſtus, quem in Cruce mortuum ſcribunt Evangeliſtæ, e tumulo reſurrexit vivus, & poſtquam per quadraginta dies ſuis Diſcipulis apparuiſſet, aſcendit in Cœlum. Probata itaque ſemel a nobis in hac proluſoria Diſſertatione Veteris Teſtamenti Librorum antiquitate, & Evangeliſtarum in deſcribenda Hiſtoria Jeſu Chriſti ſinceritate, nihil omnino supereſt Atheis, aliiſque viris incredulis, quod contra Dei exiſtentiam, animæ immortalitatem, & Chriſtianæ Religionis veritatem hiſcere, ac muſſitare poſſint.

In altera Diſſertatione Proluſoria adſtruo in primis fidem & auctoritatem Evangeliſtarum, qui Hiſtoriam, Geſtaque Jeſu Chriſti literis man-

mandarunt, & oſtendo, quatuor Evangelia, videlicet *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis* non eſſe ſuppoſititia, ſed genuina & divina authoritate prædita, atque ab illis Scriptoribus exarata, quorum nomina præferunt. Dein, diluo omnes objectiones, quibus viri increduli fidem & auctoritatem quatuor Evangeliorum impetere ſolent. Poſtremo, ad calcem ejuſdem Diſſertationis annecto brevem, ſed accuratam DESCRIPTIONEM HISTORICO-CHRONOLOGICAM, quæ non ſolum complectitur ea, quæ de Vita, Geſtis, Miraculis JESU CHRISTI in quatuor Evangeliis referuntur, ſed etiam Peregrinationem, quam, juxta rationem temporum, Apoſtoli *Petrus* & *Paulus*, poſt Aſcenſionem JESU CHRISTI in Cœlum, ad prædicandam doctrinam Evangelicam ſuſceperunt.

Præter has duas proluſorias Diſſertationes, adjeci paſſim in Opere multas obſervationes novas cum Hiſtoricas, tum Criticas, Tabulas Chronologicas, & ad calcem plurium Diſſertationum Sacros Hymnos, qui, ſi rem quæras, nihil niſi Chriſtum ſonant, ſine quo nec ſuave, nec ſplendidum eſt quidquam, nec utile, nec honeſtum, nec elegans, nec facundum, nec eruditum; Si quæras judicium, nihil a Criticis Viris, vel moroſis Cenſoribus ungue ſignandum, vel Cenſura notandum relinquunt; ſi deſideres Artis Poetices figuras, nervum, numeros, nitorem, leporem ac venuſtatem, nulli veterum Vatum cedunt, multis antecellunt; Si denique Latinam dictionem ſpectes, eam puram, caſtigatam, & elegantem reperies, nec ullum vel minimum verbum offendes, quod e medio cultioris Latinitatis fonte non ſit hauſtum. Horumce Hymnorum (ſi tamen excipias carmen de Caſa Natalitia Jeſu Chriſti) Auctor eſt toti Orbi literario notiſſimus *Joannes Baptiſta Santolius*, Canonicus Regularis in Cœnobio Pariſienſi Sancti *Victoris*, qui ex antiqua & nobili familia die 12. menſis Maij anni 1631. Pariſiis natus, Poeticæ laude in Galliis Sæculo proxime elapſo floruit: Sed ea præſertim felicitate Muſas ſuas certatim divina carmina modulantes conſecravit in Hymnis, quos in laudem Myſteriorum Jeſu Chriſti compoſuit, ut in Sacris tractandis argumentis palmam omnibus Poetis præripuiſſe videatur, quorum aliqui ante ipſum fragmentis Homericorum, aut Virgilianorum verſuum undique decerptis, & in centonem conſarcinatis, Chriſti Vitam quidem deſcripſerunt, ſed nemini unquam lachrymulam excuſſerunt, nec quemquam ad pietatem commoverunt, aut ab impura vita revocarunt. Hunc inſignem Poetam *Santolium*, qui paucis abhinc annis e vivis abiit, ſæpius ipſe vidi, dum eſſem Pariſiis, præſenſque aderam, quando in noſtro Pariſienſi Collegio *S. Jacobi* rogatus, ut Diſtichon conderet inſcribendum Tabulæ, in qua Sanctum Thomam, in Cathedra docentem, eximius Pictor eleganti penicillo ad vivum expreſſerat, hoc Diſtichon e feliciſſima ſua vena in laudem S. Thomæ ex tempore profudit:

Audi-

Audi pendentem Divinæ Oracula Legis,
Nec dubites puris fontibus hauſta Dei.

Rem igitur Lectori gratiſſimam facturum me eſſe duxi, ſi, miſcendo utile dulci, ad finem Diſſertationum Sacros in honorem Myſteriorum Jeſu Chriſti adjungerem Hymnos, a celeberrimo Poeta *Santolio* editos, qui non ſolum ob oculos ponent ſingula Jeſu Chriſti Myſteria, eaque nativis expreſſa coloribus repræſentabunt, ſed etiam Lectorem ſumma voluptate perfundent, & ad ciendos erga Jeſum Chriſtum, Redemptorem noſtrum, pietatis & charitatis affectibus perquam idonei erunt. Et ſane, ſi tres Chriſtianos Poetas, videlicet *Juvencum*, Presbyterum, natione Hiſpanum, *Sedulium*, Presbyterum, genere Scotum, & *Aratorem*, Eccleſiæ Romanæ Diaconum, antiqui Patres, & Scriptores Eccleſiaſtici tot præconiis eo ſolo nomine extulerunt, quod Poetæ illi Chriſtiani vel Sacros Hymnos fecerint, vel quatuor Evangelia, Actaque Apoſtolorum verſibus hexametris ad verbum pene tranſtulerint; Quidni & ipſe celebrare potero Sacros Hymnos, in honorem Myſteriorum Jeſu Chriſti a *Santolio* editos, qui nunc in pluribus Galliarum Eccleſiis publice in Sacro Officio canuntur, & in Breviariis Pariſienſi, & Cluniacenſi ſunt inſerti? Certe de *Santolio*, Chriſtiano Poeta, idem plane judicium ferre poſſum, quod de *Juvenco*, Chriſtiano itidem Poeta, *Baptiſta Mantuanus*, olim Sanctiſſimi Carmelitarum Ordinis Præpoſitus Generalis, & ſui ævi Poeta clariſſimus, pronunciat his verbis: *Volo ante iſtorum oculos Juvencum, Hiſpanum, ſtatuere, quem inter illuſtres viros, & in doctiſſimorum Chriſtianorum Cathalogo Hieronymus numerat . . . . Prodite o Zoili noſtri. Videte virum Sacris initiatum Myſteriis, lauro coronatum, muſis undique cinctum, lyram tenentem, currite ad rarum hoc & grande ſpectaculum: ſed cavete, ne repente culpetis, laudatur a Hieronymo: hic igitur immenſam Evangelicæ Legis majeſtatem verſibus includit heroicis.*

Denique, ſub finem hujuſce Tractatus attexo novam Diſſertationem *de miſſione Spiritus Sancti in Chriſti Domini Diſcipulos*, & in ea, præter quaſdam Obſervationes hiſtoricas, multa diſſolvo Dubia, quæ haud levem difficultatem habent, videlicet an Spiritus Sanctus ſicut a Patre, ita a Filio fuerit miſſus? Quo tempore Spiritus Sancti miſſio facta ſit? Quo loco? Ad quos? Quo externo ſigno ſe ſe prodiderit Spiritus Sanctus? An Donum omnium linguarum acceperint omnes Diſcipuli Chriſti, & in quo ſitum eſſet illud Donum linguarum? An habituale, vel tranſitorium fuerit? Quos effectus, præter Donum linguarum, produxerit in Chriſti Domini Diſcipulis miſſio Spiritus Sancti? Demum, facio ſatis objectionibus, quas vulgo proponunt Judæi contra Legem Novam, ſeu Evangelicam, quam Chriſtus Dominus, abrogata Lege Moſaica, inſti-

ſti-

ſtituit, in Sacro Pentecoſtes die Spiritus Sanctus confirmavit, & Apoſtoli potenti miraculorum virtute per totum Orbem propagarunt.

Hæc erant, quæ de hac Editione, te, LECTOR, ſcire intererat, & de quibus te præmonere volui in hac Præfatione, cui, inſtar coronidis, addam Catalogum, quem *S. Leo*, Pontifex Maximus, in Sermone octavo de Nativitate Domini texit Hæreticorum, qui contra Verbi Incarnationem vexillum erexerunt. *Fides igitur Catholica*, inquit Sanctus ille Pontifex, *oblatrantium Hæreticorum ſpernat errores, qui mundanæ ſapientiæ vanitate decepti, a veritatis Evangelio receſſerunt, & Incarnationem Verbi intelligere non valentes, de cauſa illuminationis fecerunt ſibi materiam cæcitatis. Nam omnium fere falſa credentium opinionibus, quæ etiam in Sancti Spiritus negationem prorùunt, retractatis, neminem pene deviaſſe cognoſcimus, niſi qui duarum in Chriſto naturarum veritatem ſub unius perſonæ confeſſione non credidit. Alii enim Domino ſolam humanitatem, alii ſolam adſcripſere Deitatem. Alii veram quidem in ipſo Divinitatem, ſed carnem dixerunt fuiſſe ſimulatam. Alii profeſſi ſunt veram eum ſuſcepiſſe carnem, ſed Dei Patris non habuiſſe naturam; & Deitati ejus, quæ erant humanæ ſubſtantiæ, deputantes, majorem ſibi Deum minoremque fecerunt, cum gradus in vera Divinitate eſſe non poſſit, quoniam quidquid Deo minus eſt, Deus non eſt. Alii cognoſcentes Patris, & Filii nullam eſſe diſtantiam, quia non poterant unitatem Deitatis intelligere niſi in veritate perſonæ, eumdem aſſeruerunt eſſe Patrem, quem Filium; ut naſci, & nutriri, pati, & mori, ſepeliri, & reſurgere, ad eumdem pertineret, qui per omnia, & hominis perſonam impleret, & Verbi. Quidam putaverunt, Dominum Jeſum Chriſtum non noſtræ ſubſtantiæ corpus habuiſſe, ſed ab elementis ſuperioribus, ac ſubtilioribus ſumptum. Quidam autem æſtimaverunt in carne Chriſti humanam animam non fuiſſe, ſed partes animæ ipſam Verbi impleſſe Deitatem. Quorum impudentia in hoc tranſiit, ut animam quidem fuiſſe in Domino faterentur, ſed eamdem dicerent mente caruiſſe, quia ſufficeret homini ſola Deitas ad omnia rationis officia. Poſtremo, iidem aſſerere præſumpſerunt, partem quamdam Verbi in carnem fuiſſe converſam, ut in unius dogmatis varietate multiplici, non carnis tantum, animæque naturam, ſed etiam ipſius Verbi ſalvarent eſſentiam. Multa ſunt, & alia prodigia falſitatum, quibus enumerandis Charitatis veſtræ non eſt fatigandus auditus. Sed poſt diverſas impietates, quæ ſibi invicem ſunt multiformium blaſphemiarum cognatione connexæ, de his potiſſimum erroribus declinandis obſervantiam veſtræ devotionis admoneo, quorum unus dudum, Neſtorio authore, conſurgere non impune tentavit, alius nuper pari execratione damnandus, Eutyche aſſertore, prorupit. Nam ille* (ſeu Neſtorius) *Beatam Mariam Virginem hominis tantum auſus eſt prædicare Genitricem, ut in conceptu ejus, & partu nulla Verbi*

& Carnis facta unitio crederetur, quia Dei Filius non ipſe factus ſit hominis Filius, ſed creato homini ſola ſe dignatione ſociaverit. Quod Catholicæ aures nequaquam tolerare poterunt, quæ ſic Evangelio veritatis imbutæ ſunt, ut firmiſſime noverint, nullam eſſe humano generi ſpem ſalutis, niſi ipſe eſſet Filius Virginis, qui Creator eſt Matris. Hic autem (ſeu Eutyches) *recentioris ſacrilegii prophanus aſſertor*, unitionem *quidem in Chriſto duarum confeſſus eſt naturarum, ſed ipſa unione id dixit effectum, ut ex duabus una remaneret, nullatenus alterius exiſtente ſubſtantia, quæ utique finiri, niſi aut conſumptione aut ſeparatione non poſſet. Hæc vero tam inimica ſunt Fidei, ut nequeant recipi ſine excidio nominis Chriſtiani . . . Hæc, dilectiſſimi, pio corde meditantes, Apoſtolici ſemper memores eſtote præcepti, qui univerſos admonet dicens: Videte ne quis vos ſeducat per Philoſophiam & inanem fallaciam, ſecundum traditionem hominum, & non ſecundum Chriſtum, quia in ipſo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, & eſtis repleti in illo &c.*

Ex his, *Sancti Leonis*, Pontificis Maximi verbis liquet, bene multas circa Verbi Divini Incarnationem erupiſſe Hæreſes, quarum authores, vel inſtauratores, majoris claritatis ergo, hic breviter indicabo, ut non tantum Hæreſum, quæ contra Incarnationis Myſterium pullularunt, ſed etiam Authorum, qui eas vel invexerunt, vel jam ſepultas ex orco revocarunt, accuratum poſſis habere catalogum. Ad ſeptem autem Claſſes reducam Authores, qui, virulentis ſparſis erroribus, Verbi Divini Incarnationis Myſterium vel olim impugnarunt, vel etiamnum ſeſe illius apertos profitentur hoſtes.

In prima Claſſe repono Judæos, qui præfracte negant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, & deploranda cæcitate venturum adhuc Meſſiam præſtolantur. Sed hunc Judæorum errorem in pluribus hujuſce *Tractatus de Myſteriis & annis Jeſu Chriſti* Diſſertationibus refellam, & invicte oſtendam, omnia Prophetarum Oracula fuiſſe in Jeſu Criſto, vero Meſſia, omnino adimpleta; futileſque eſſe, & vanas interpretationes, quas nunc pervicaces Judæi obtrudere ſolent, ut clariſſimis Prophetarum Vaticiniis tenebras offundere poſſint.

In altera Claſſe conſtituo Infideles, & Viros incredulos, qui, ne fateri cogantur, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, omnem Veteris Teſtamenti libris auctoritatem & antiquitatem adimunt, dictitantque, hæc Vaticinia, quæ proferunt Chriſtiani ad probandum Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, non eſſe antiqua Prophetarum Oracula, ſed ab ipſiſmet Chriſtianis fuiſſe excogitata. Hanc ſacrilegam Infidelium, Virorumque incredulorum impietatem fuſo calamo a me confutatam inveniet Lector in Diſſertatione prima Proluſoria ad *Tractatum de Myſteriis & annis Chriſti*.

In tertia Claſſe colloco Hæreticos, qui negarunt Jeſu Chriſti Divinita-

nitatem, ejuſque cum æterno Patre conſubſtantialitatem, quos inter cenſentur *Cerinthus*, *Simon Magus*, *Ebion*, *Carpocrates*, *Elxai*, a quo *Helceſæi*, *Theodotus Coriarius*, *Symmachus*, Græcæ Bibliorum Editionis author, *Artemon*, *Theodotus* alter, dictus *Trapezita*, & *Theodoti* Coriarii diſcipulus, ac parens hæreſis *Melchiſedecianorum*, qui *Melchiſedeco* Jeſum Chriſtum inferiorem eſſe effutiebant. Divinitatem quoque Jeſu Chriſti negarunt *Arius*, cujus impia hæreſis longe lateque in Eccleſia graſſata eſt; *Paulus*, patria Samoſatenus, & Antiochenæ Urbis Epiſcopus; *Photinus*, Sirmii Epiſcopus, quorum peſtiferam Hæreſim poſtremis hiſce temporibus renovarunt ex *Lutheri*, & *Calvini* diſcipulis *Michael Servetus*, natione Hiſpanus, & *Valentinus Gentilis*, natione Italus, qui Sacroſanctæ Triadis Fidem in Gallia, & Germania, ſed maxime in Polonia oppugnarunt, quorum ex ſemine prodierunt *Georgius Blandrada*, *Paulus Alciatus*, *Franciſcus David*, *Lælius Socinus*, ejuſque nepos *Fauſtus Socinus*, ambo Patria Senenſes, a quibus hæc hæreſis nunc dicta eſt *Sociniana*, & ſub hoc nomine, proh dolor! adhuc late ſerpit. Ad eamdem Claſſem Hæreticorum, qui negarunt Divinitatem Chriſti, ablegandum eſſe cenſeo *Sabellium*, qui tres unius Deitatis hypoſtaſes in unam conflans perſonam, vel unam potius Patris perſonam admittens, alias duas perſonas, videlicet Filii & Spiritus Sancti, inficias ivit, ex quo conſequebatur, ut Pater ipſe & incarnatus, & carne paſſus crederetur, indeque *Patripaſſiani* dicti ſunt ejus nefarii Sectarii. In ejuſdem *Sabellii* Hæreſis luto hæſerunt *Noetus*, *Praxeas* & *Hermogenes*.

Ad quartam Claſſem eos Hæreticos refero, qui in Chriſto Domino duas admiſerunt Perſonas, & quorum Anteſignanus fuit *Neſtorius*, Antiſtes Conſtantinopolitanus, & *Theodori*, Mopſveſtiæ Epiſcopi, diſcipulus, qui duas in Chriſto perſonas ſecrevit, alteram hominis, alteram Dei; negavitque *Mariam*, Virginem, eſſe Dei-param, ſeu Matrem Dei; tametſi eam Chriſtiparam, ſeu Matrem Chriſti, nuncupari poſſe confiteretur. Unionem illam Dei atque hominis in Chriſto non ſubſtantivam & hypoſtaticam eſſe dicebat *Neſtorius*, ſed extrinſeca efficacia quadam, atque amoris ac benevolentiæ nexu coalitam duntaxat eſſe interpretatus eſt, eo pene modo, quo juſti omnes, & unum cum Deo, & filii Dei, & Dii dicuntur. Hanc Neſtorianam Hæreſim, jam extinctam, *Felix*, Urgelitanus Epiſcopus, & *Elipandus*, Toletanus Antiſtes, octavo Eccleſiæ Sæculo renovarunt, aſſerentes, Jeſum Chriſtum non eſſe proprium & naturalem Dei filium, ſed adoptivum & ſervum. At, hæc Neſtoriana Hæreſis, a duobus illis Epiſcopis poſtliminio revocata, confeſtim oppreſſa ac profligata eſt in Concilio Francofordienſi, quod anno ſeptingenteſimo nonageſimo quarto fuit celebratum.

In quinta Claſſe illos percenſeo Hæreticos, qui duas in Chriſto naturas, Divinam ſcilicet & humanam, vel geminam voluntatem, & operationem agnoſcere detrectarunt, quorum agmen ducit *Eutyches*, Ar-

chimandrita Conſtantinopolitanus, qui a *Flaviano*, Patriarcha Conſtantinopolitano, in Synodo damnatus, in Latrocinali Epheſina Synodo a *Dioſcoro*, Patriarcha Alexandrino, abſolutus eſt, ac poſtremo in Chalcedonenſi Oecumenica Synodo proſcriptus, & in exilium amandatus fuit. Hæc Eutychiana Hæreſis in plures Sectas propagata eſt. *Petrus Gnapheus*, Patriarcha Antiochenus, poſtquam Chalcedonenſi Concilio anathema dixiſſet, ac Triſagio illam Clauſulam addidiſſet: *Qui paſſus es pro nobis*, *miſerere nobis*, Theopaſchitarum errori ac Sectæ ortum dedit. *Petrus Moggus* Alexandrinam Sedem cum invaſiſſet, & Chalcedonenſem Synodum proſcribere cunctaretur, ſeceſſionem ab eo fecerunt Alexandrinæ Urbis Eutychiani, & ex eo *Acephali*, ideſt, ſine capite, dicti ſunt, Secta tamen puri putique Eutychiani. Horumce Eutychianorum, qui *Acephali* dicebantur, duplex fuit Secta. Prioris Sectæ Coriphæus fuit *Severus*, Monachus, qui corruptibilem eſſe Chriſti carnem ajebat, ideoque ejus Sectarii *Corrupticolæ* dicti ſunt. Alterius Sectæ Acephalorum Dux ac Primipilus fuit *Julianus*, Archiepiſcopus Halicarnaſſenſis, qui carnem Chriſti incorruptibilem eſſe pertendebat, ac ſubinde ejus Sectarii fuerunt *Incorrupticulæ* nuncupati. *Themiſtius*, Diaconus, Dux in Ægypto fuit Hæreticorum Eutychianorum, qui *Agnoetæ* appellati ſunt, eo quod Jeſu Chriſto ignorantiam affingerent. *Joannes*, Grammaticus, dictus *Philoponus*, eodem Eutychianorum implicatus errore, hæreticis *Tritheitis* initium dedit, affirmans, perſonæ ac naturæ nullum eſſe diſcrimen, ex quo ſicut unam in Jeſu Chriſto naturam ex unitate Divinæ Perſonæ admittebat, ita ex Trinitate Perſonarum tres in Deo naturas eſſe docebat. Denique, Eutychiani appellati ſunt *Monophyſitæ* ab unitate naturæ Divinæ, quam in Jeſu Chriſto dumtaxat admittebant, item & *Jacobitæ* vocati ſunt, a quodam *Jacobo*, illius Eutychianæ Hæreſis propagatore; cognominati ſunt etiam *Armeni*, a gente, ſeu a loco, in quo ſedem fixerant. Hi tamen omnes Hæretici nihil aliud erant quam Eutychiani. Ex virulenta Eutychianorum ſtirpe prodierunt Hæretici *Monothelitæ*, qui unicam in Jeſu Chriſto voluntatem & operationem (ſeu Divinam) agnoſcebant, & humanam voluntatem atque operationem Chriſto prorſus detruncabant, qui in ſexta Synodo Generali fuerunt damnati.

In ſexta Claſſe eos repono Hæreticos, qui Jeſu Chrrſto verum Corpus humanum ex Maria Virgine aſſumptum ademerunt, quique ideo *Phantaſiaſtæ* ſunt appellati, quod ſpecie, & ludibrio, non re & ſubſtantia Deum carnem humanam induiſſe jactitarent. Horum Hæreticorum agmen duxit *Simon Magus*, cujus errori adhæſerunt gemella illius proles *Saturninus*, & *Baſilides*, tum *Cerdo*, *Marcion*, *Manes*, ſeu *Manichæus*, itemque *Apelles*, *Apollinaris*, & *Priſcillianus*; qui omnes non veram Chriſti carnem fuiſſe, ſed ſimulatam commenti ſunt. *Apelles* ſiquidem, *Marcionis* diſcipulus, etſi veram Chriſto carnem tribuerit, putavit

tavit tamen, eam non ex materno utero, vel ſubſtantia genitam, ſed ex quatuor elementis, ab ipſo Dei Verbo coagmelitatam. *Apolinnaris* vero exiſtimavit, Carnem ipſam Jeſu Chriſti non de Virgine Maria aſſumptam fuiſſe, ſed e Cœlo delapſam, Verbumque Divinum ſuppleſſe mentem Animæ Chriſti. Prætermitto Hæreſim *Ophitarum*, qui Chriſtum in Serpente, a quo decepta eſt *Heva*, colebant; & Hæreſim *Valentini*, qui ex *Heſiodi* Theogonia triginta Æonum, quaſi totidem Deorum colluviem induxit, quorum unus, quem appellabat, *Unigentium*, eſſet Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti Procreator; ipſum vero Jeſum ab omnibus ſimul Æonibus, quaſi defloratione quadam, conſtructum fuiſſe ſomniabat hic Hæreſiarcha mentem habens paſtam chimæris, indeque inferebat, Jeſum Chriſtum nihil ex Virginis Mariæ ſubſtantia decerpſiſſe, ſed e Cœlo ſibi corpus advexiſſe, & Virgineo utero, tanquam canali, uſum fuiſſe.

In poſtrema Claſſe locum habent *Lutherus*, *Calvinus*, *Janſenius*, & alii, qui negarunt, Jeſum Chriſtum eſſe Redemptorem omnium hominum, ſeu mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe pro ſingulis omnino hominibus. Conſtans autem eſt ac perpetua Eccleſiæ Catholicæ doctrina, totum Incarnationis opus in uſus noſtros fuiſſe peractum, & Jeſum Chriſtum mortem oppetiiſſe ad redimendum genus humanum.

Hæc ſunt errorum portenta non ſolum in Verbi Dei Incarnationem, ſed in totius Chriſtiani nominis excidium conjurata, quæ in ipſa hujuſce Operis fronte ſummatim perſtringi neceſſe fuit, ſingillatim poſtea & ſuis quæque locis prolixius confutanda. Supereſt nunc, ut adhorter omnes, qui pie volunt vivere in Chriſto, ad legendum hunc Tractatum, in quo præter Myſteria Jeſu Chriſti, divina ejus deſcribuntur opera, quorum vis & potentia valebat quidem in præſens, ſed aliquid ad morum noſtrorum informationem declarabat in futurum. At enim, ut elegantibus *Lactantii* verbis lib. 4. Inſt. Divin. cap. 26. utar, *aperuit cæcorum lumina cœleſtis virtus; & lucem non videntibus reddidit. Et hoc facto ſignificabat, fore ut converſus ad gentes, quæ Deum neſciebant, inſipientium pectora illuminaret luce ſapientiæ, & ad veritatem contemplandam oculos cordis aperiret. Vere enim cæci ſunt, qui cœleſtia non videntes, & tenebris ignorantiæ circumfuſi, terrena & fragilia venerantur. Patefecit aures ſurdorum. Non utique hactenus vis illa cœleſtis operata eſt: ſed declarabat, brevi fore ut, qui erant veritatis expertes, & audirent, & intelligerent divinas Dei voces. Vere enim ſurdos dixeris, qui cœleſtia, & vera, & facienda non audiunt. Mutorum linguas in eloquium ſolvit: admirabilis etiam, cum fieret, potentia: ſed inerat huic virtuti alia ſignificatio, quæ oſtenderet, mox futurum, ut rerum cœleſtium nuper ignari, perceptaſapientiæ diſciplina, de Deo & veritate diſſererent. Nam qui rationem divinitatis ignorat, is vere elinguis, & mutus eſt, licet ſit omnium diſertiſſimus. Lingua enim cum verum loqui cæperit, ideſt, virtutem, majeſtatem-*

que Dei ſingularis interpretari, tum demum officio naturæ ſuæ fungitur; quandiu autem falſa loquitur, in uſu ſuo non eſt, & ideo infans ſit neceſſe eſt, qui divina proloqui non poteſt. Pedes quoque claudorum ad officium gradiendi reformavit. Laudabilis divini operis fortitudo! Sed figura id continebat, quod cohibitis erroribus vitæ ſæcularis ac deviæ, iter veritatis aperiretur, per quod graderentur homines ad Dei gratiam conſequendam. Is enim vere claudus exiſtimandus eſt, qui caligine ac tenebris inſipientiæ implicatus, & quo tendat ignarus, offenſibilibus, & caducis greſſibus per viam mortis incedit. Item labes, & maculas inquinatorum corporum repurgavit; non exigua immortalis potentiæ opera: verum id portendebat hæc vis, quod peccatorum cladibus, ac vitiorum maculis inquinatos, doctrina ejus purificatura eſſet, eruditione juſtitiæ. Leproſi enim vere, atque elephantici debent haberi, quos vel infinitæ cupiditates ad ſcelera, vel inſatiabiles voluptates ad flagitia compellunt, & dedecorum maculis inuſtos, labe afficiunt ſempiterna. Jacentia mortuorum corpora erexit, eoſque nominibus ſuis inclamatos a morte revocavit. Quid congruentius Deo? Quid miraculo dignius omnium Sæculorum, quam decurſam vitam reſignaſſe, completiſque hominum temporibus tempora adjeciſſe, arcana mortis revelaſſe? Sed hæc inenarrabilis poteſtas, imago virtutis majoris fuit, quæ demonſtrabat, tantam vim habituram eſſe doctrinam ſuam, ut gentes in Orbe toto, quæ alienæ a Deo, ſubjectæque morti fuerunt, cognitione veri luminis animatæ, ad immortalitatis præmia pervenirent. Eos enim recte mortuos exiſtimaverit, qui datorem Vitæ Deum neſcientes, atque animas ſuas a Cœlo in terram deprimentes, in laqueos æternæ mortis incurrunt. Quæ igitur tum faciebat in præſens (Jeſus Chriſtus) *imagines erant futurorum. Quæ illæſis affectiſque corporibus adhibebat, ea ſpiritualium figuram gerebant, ut & in præſenti, virtutis nobis terrenæ opera monſtraret, & in futurum, poteſtatem cœleſtis ſuæ majeſtatis oſtenderet*. Hactenus longiuſculum iſtud *Lactantii* teſtimonium exſcripſi, ut inde Lector facile intelligat, præclara, quæ Jeſus Chriſtus in terris edidit opera, ad noſtram morum inſtructionem ordinari, noſque per figuram admonere, ut ad Divinum illud exemplar vitam, moreſque noſtros ita componamus, ut nihil prorſus ſit, quod nos a charitate Jeſu Chriſti ſeparare poſſit: *Nam* (ut inquit Apoſtolus *Paulus* in Epiſt. ad Rom. cap. 8.) *quos præſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Quos autem prædeſtinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & juſtificavit, quos autem juſtificavit, illos & glorificavit*. Hinc in eadem Epiſtola infert Apoſtolus, nos a charitate Chriſti nulla re divelli ac ſeparari debere. Sic enim ſubdit: *Quis ergo nos ſeparabit a charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? ..... Certus ſum enim, quia neque mors, neque*

vita,

vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum; neque creatura alia poterit nos ſeparare a charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Jeſu Domino noſtro. Faxit igitur Deus, Optimus Maximus, ut hi omnes, qui ad hunc Tractatum *De Myſteriis Jeſu Chriſti* legendum accedent, omne ſtudium & omnes curas ad hoc conferant, ut quemadmodum Chriſtus nec ſibi natus eſt, nec ſibi vixit, nec ſibi mortuus eſt, ſed totum ſe donavit uſibus noſtris, ita & illi non ſe ſibi natos eſſe putent, neque ſibi vivere velint, ſed quidquid habent, aut ſunt, id omne non ſibi, ſed Deo auctori ferant acceptum, eum, ſicut par eſt, ex toto corde diligant, & Chriſtianæ Charitatis ardore ſuccenſi omnia bona ſua omnibus exiſtiment eſſe communia. Hoc pacto adimplebunt præceptum, quod omnibus Chriſtianis dat Apoſtolus *Paulus* Epiſt. ad Epheſios cap. 5. dicens: *Eſtote ergo imitatores Dei, ſicut filii chariſſimi, & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis.*

Digitized by Google

INDEX

Diſſertationum, & Quæſtionum, quæ in hoc primo Tomo continentur.

DISSERTATIO I. Proluſoria ad Tractatum de Vita, Myſteriis, & Annis Jeſu Chriſti, in qua contra Infideles, viroſque incredulos evincitur, Vaticinia, quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, non a Chriſtianis fuiſſe conficta, ſed eſſe antiquiſſima & genuina Prophetarum Oracula. pag. I.

Paragraphus primus, in quo adverſus Infideles, & Incredulos homines, probatur, Vaticinia, quibus Chriſtiani demonſtrant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, indubitate eſſe antiquorum Prophetarum Oracula. III.

Paragraphus ſecundus, in quo diluuntur Objectiones Infidelium, virorumque incredulorum, negantium, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum. XXIV.

DISSERT. II. Proluſoria. De Fide, & auctoritate Evangeliſtarum, qui Hiſtoriam ac Geſta Jeſu Chriſti literis mandarunt. XLVI.

Paragraphus primus, in quo oſtenditur, quatuor Evangelia non eſſe ſuppoſititia, ſed genuina, ac divina auctoritate prædita, atque ab illis Scriptoribus exarata, quorum, nomina præferunt. XLVII.

CONCLUSIO I. Quatuor Evangelia, Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis, non ſunt ſuppoſititia, ſed genuina, & vere conſcripta ab illis Authoribus, quorum nomina præferunt. XLVIII.

CONCLUSIO II. Hiſtoria Jeſu Chriſti, ab Evangeliſtis concinnata, omnibus veritatis Notis & characteribus inſignitur, quibus vera Hiſtoria diſcernitur a falſa aut ſuſpecta. LVI.

Paragraphus ſecundus, in quo diluuntur Objectiones, quibus viri increduli fidem & auctoritatem quatuor Evangeliorum impetere ſolent. LX.

Objectiones, quas proponunt viri increduli contra Evangelium S. Matthæi, diſſolvuntur. LX.

Objectionibus virorum incredulorum contra Evangelium S. Marci ſatisfit. LXIV.

Objectiones, quas proponunt viri increduli contra Evangelium Sancti Lucæ, ſolvuntur. LXVI.

Objectiones, quibus viri increduli fidem & auctoritatem Evangelii *S. Joannis* labefactare moliuntur, jejunas ac frigidas eſſe demonſtratur. LXVIII.

DESCRIPTIO Hiſtorico - Chronologica, quinque in Partes diſtributa, complectens ea, quæ de Vita, Geſtis, Miraculis, Morte, Reſurrectione Jeſu Chriſti in quatuor Evangeliis referuntur. LXXI.

Prima Pars hujus Deſcriptionis Hiſtorico-Chronologicæ, exhibens ea, quæ ad Jeſu Chriſti nativitatem, infantiam, & pueritiam attinent. ibid.

Secunda Pars Vitæ Jeſu Chriſti, continens ejus Baptiſmum, & ea, quæ geſſit in primo ſuæ Prædicationis anno. LXXV.

Tertia Pars Vitæ Jeſu Chriſti, complectens ea, quæ geſſit anno ſecundo Prædicationis ſuæ. LXXVII.

Quarta Pars Vitæ Jeſu Chriſti, continens ea, quæ egit in tertio anno Prædicationis ſuæ. LXXXI.

Quinta Pars Vitæ Jeſu Chriſti comprehendens ea, quæ geſſit anno ineunte quarto Prædicationis ſuæ uſque ad illapſum Spiritus Sancti in Apoſtolos in Sacro die Pentecoſtes. LXXXIV.

Peregrinatio, juxta rationem temporum, quam Apoſtoli Petrus, & Paulus, poſt Aſcenſionem Jeſu Chriſti in Cœlos, ad propagandum Evangelium ſuſceperunt. pag. LXXXVIII.

Tra-

Tractatus de Vita, Myſteriis, & Annis Jeſu Chriſti Proludium. pag. 1.
DISSERT. I. De Matrimonio Mariæ cum Joſepho, perpetua cum virginitate fœderato. 3.
Paragraphus primus, Utrum Maria inierit Matrimonium cum Joſepho ante Legationem Gabrielis? ibid.
CONCL. unica. Verum, & ratum intercesſit Matrimonium Mariam inter & Joſephum ante Legationem Gabrielis, ſeu ante Conceptionem Verbi Divini. 6.
Diluuntur contrariæ ſententiæ argumenta. 9.
Hymni duo in laudem S. Joſephi, Beatiſſimæ Virginis Mariæ caſtiſſimi ſponſi. 16.
Paragraphus ſecundus. An Matrimonium Mariæ cum Joſepho fuerit aliquando conſummatum? Seu utrum Maria perpetuo permanſerit Virgo? 17.
CONCL. I. Matrimonium Mariæ cum Joſepho non fuit conſummatum, ac ſubinde Chriſtus Dominus ex carnali Joſephi cum Maria conſortio non fuit procreatus. ibid.
CONCL. II. Maria tam in partu, quam poſt partum Virgo permanſit. 20.
Diluuntur Hæreticorum, & Judæorum objectiones. 21
DISSERT. II. De Circumſtantiis, & Prodigiis Conceptionis Chriſti Domini, quibus probatur, eam fuiſſe plane miraculoſam, & ſupernaturalem. 27.
CONCL. unica. Conceptio Chriſti eſt plane miraculoſa &, ſupernaturalis. 28.
Diluuntur objectiones. 35.
Hymnus de Incarnatione Chriſti, ſeu de Annunciatione Dominica. 43.
Proſa de Incarnatione Chriſti, ſeu de Annunciatione Dominica. 44.
Hymni duo in laudem B. M. V. 45. 46.
DISSERT. III. De Stemmate, & de Origine Chriſti Domini, ſeu utrum Chriſtus ex ſtirpe Abrahæ, & Davidis Regis, ac ſubinde ex Tribu Juda, ex qua proditurus erat Meſſias, ſuum genus duxerit? 47.
Diluuntur objectiones. 49.
DISSERT. IV. In qua conciliatur antilogia, ſeu apparens contradictio, quæ videtur eſſe Matthæum inter & Lucam, in ea, quam deſcribunt, Genealogia Chriſti. 58.
CONCL. unica. Ad conciliandum utrumque Evangeliſtam, Matthæum videlicet, & Lucam in origine Joſephi, nulla ratio efficacior, expeditiorque eſt ea, quam tradit Julius Africanus, antiquiſſimus Auctor, in Epiſtola ad Ariſtidem apud Euſebium lib. 1. Hiſtor. Eccleſ. cap. 7. 59.
Diluuntur objectiones. 63.
Ordo Genealogiæ Jeſu Chriſti ſecundum Matthæum. 72.
Ordo Genealogiæ Jeſu Chriſti ſecundum Lucam. 73.
DISSERT. V. In qua evincitur, in putatione annorum, qui a Mundi primordio ad Natale uſque Chriſti Domini interfluxerunt, ſtandum eſſe Sacri Textus Hebræi, & editionis noſtræ vulgatæ Chronologiæ, non autem calculo verſionis LXX. Interpretum. 74.
CONCL. unica. Imputatione annorum, qui interfluxerunt a Creatione Mundi uſque ad Natale Chriſti Domini, præferenda eſt Sacri Textus Hebraici Chronologia calculo LXX. Interpretum: ac ſubinde Chriſtus Servator noſter natus eſt expleto quarto Mundi Millenario, juxta Sacri Textus Hebræi calculum, non vero in ſexto Mundi millenario, ſicut habent mendoſi, & interpolati Codices Græci. 75.
Diluuntur oppoſitæ ſententiæ argumenta. 78.
DISSERT. VI. De anno Natali proprii Chriſti, ſeu quoto Imperii Auguſti anno natus ſit Chriſtus Dominus. 90.
CONCL. unica. Verum & proprium Natale Chriſti conſignari debet anno quadrageſimo Imperii Auguſti, anno quadrageſimo primo Juliano, anno quarto Olympiadis centeſimæ nonageſimæ tertiæ, a pugna Actiaca anno vigeſimo ſeptimo, Regni Herodis trigeſimo ſexto, a morte Antigoni trigeſimo tertio, Urbis Romæ conditæ ſe-

ſeptingenteſimo quadrageſimo nono, Periodi Julianæ quater milleſimo ſeptingenteſimo nono, quadriennio integro ante Æram vulgarem, Conſulibus Auguſto Cæſare XII. & Lucio Cornelio Sylla. 93.
Diluuntur objectiones. 97.
Series Conſulum Romanorum; ab anno Urbis Romæ conditæ 709. uſque ad annum Urbis conditæ 754. ideſt, uſque ad annum quadrageſimum quintum Imperii Auguſti, quo anno cœpit annus primus Æræ Chriſtianæ. 107.
DISSERT. VII. De Vaticinio Jacob, Geneſis c. 49. *Non auferetur ſceptrum de Juda &c.* & de Circumſtantis Nativitatis Chriſti Domini. 115.
Paragraphus Primus. Utrum hoc Jacobi vaticinium: *Non auferetur ſceptrum de Juda &c.* fuerit impletum in Nativitate Chriſti? ibid.
CONCL. unica. Vaticinium Jacobi morientis: *Non auferetur ſceptrum de Juda &c. Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus eſt & ipſe erit expectatio gentium &c.* fuit impletum in Nativitate Chriſti Domini. ibid.
Diluuntur Judæorum objectiones. 118.
Paragraphus Secundus. In quo ex circumſtantiis Nativitatis Chriſti probatur, ipſum eſſe verum Meſſiam Prophetarum Oraculis prædictum. 127.
CONCL. unica. Ex circumſtantiis Nativitatis Chriſti Domini invicte adverſus Judæos probari poteſt, Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum oraculis prædictum. 129.
Diluuntur objectiones tam Criticorum, quam Judæorum. 134.
Ode de Caſa Natalitia pueri Jeſu, deque paupere puerperio Virginis Deiparæ Mariæ. 138.
DISSERT. VIII. De Manifeſtatione, ſeu ſignis Nativitatis Chriſti, de Magis, qui ad ipſius cunas acceſſerunt, de ſtrage Infantium ab Herode edita. 139.
CONC. I. Magi nec ex Chaldæa, nec ex Perſide venerunt, ac ſubinde nec Chaldææ, nec Perſidi ſuos natales debent. 144.
CONCL. II. Probabilius eſt Magos veniſſe ex Arabia Felice. 147.
CONCL. III. Herodes biennium poſt Natale Chriſti non expectavit ad Infantes trucidandos. 148.
CONCL. IV. Herodes in ea, quam edidit, ſtrage infantium, non occidit filium ſuum bimum. 150.
CONCL. V. Perantiqua eſt, ſemperque in Eccleſia fuit celeberrima Epiphaniæ feſtivitas, quæ peragitur die ſexta Januarii. 154.
Proſa in die Epiphaniæ. 155.
DISSERT. IX. De Circumciſione, & aliis Legalibus circa puerum Jeſum obſervatis. 155.
CONCL. UNICA. Conveniens fuit Chriſtum circumcidi, & offerri in Templo. 156.
Diluuntur objectiones. 158.
Quæſt. 1. Utrum etiamnum extet Præputium, quod in Circumciſione a Sanctiſſimo Chriſti Corpore fuit præciſum? 163.
Quæſt. 2. Num antiqua ſit in Eccleſia feſtivitas Circumciſionis Chriſti Domini, quæ Kalendis menſis Januarii celebratur? ibid.
Quæſt. 3. An Simeon, Sanctus ille ſenex, qui puerum JESUM oblatum in Templo ſuis in ulnis excepit, fuerit Sacerdotio inſignitus, & luminibus orbatus? 164.
Quæſt. 4. A quo tempore cæperit in Eccleſia celebrari Purificationis B. M. V. feſtivitas, & quibus de cauſis fuerit inſtituta. 165.
Hymnus JESU CHRISTO nato, & circumciſo patienti. 166.
Proſa in die Purificationis B. Mariæ Virginis. 167.
Hymnus de Oblatione JESU CHRISTI in Templo, ſeu de Purificatione B. M. Virginis. ibid.
DISSERT. X. Quoto anno ætatis ſuæ Chriſtus Dominus fuerit Baptizatus. 168
CONCL. UNICA. Chriſtus fuit baptizatus anno ætatis ſuæ ineunte trigeſimo, anno decimo ſexto Imperii Proconſularis Tiberii, anno vigeſimo ſexto Æræ vulgaris, anno Juliano ſeptuageſimo primo, anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo ſeptuageſimo nono, anno ſecundo Olymp. ducenteſimæ

Digitized by Google

ſimæ primæ, anno Periodi Julianæ quater milleſimo ſeptingenteſimo trigeſimo nono, Conſulibus Cn. Lentulo Getulico, & C. Calviſio Sabino. 170.
Diluuntur objectiones. 172.
Quæſt. 1. Quantum temporis effluxerit a Joannis Baptiſtæ miniſterio, uſque ad Baptiſmum Chriſti? 178.
Quæſt. 2. An revera Chriſtus fuerit baptizatus die ſexta Januarii? 179.
Series Imperatorum & Conſulum Romanorum, ab anno primo æræ Chriſtianæ, uſque ad annum ejuſdem æræ Chriſtianæ vigeſimum ſextum, quo Jeſus Chriſtus, anno ineunte ætatis ſuæ trigeſimo, die 6. menſis Januarii fuit in Jordane a Joanne baptizatus. 180.
DIS. XI. De circumſtantiis Baptiſmi Chriſti, & de illius vita ante Baptiſmum. 184.
CONCL. I. Conveniens fuit, ut Chriſto baptizato & orante, aperirentur Cæli. 186.
CONCL. II. Conveniens fuit, ut Spiritus Sanctus in Chriſtum baptizatum illaberetur in ſpecie columbæ. 187.
CONCL. III. Convenienter, Chriſto Domino baptizato, audita eſt vox Patris dicentis: *Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi*. 195.
Quæſt. 2. Utrum Anna, & Caiphas ſimul Pontificatum geſſerint an. quo Joannes ſuum cœpit obire miniſterium. 195.
Quæſt. 2. Utrum Baptiſmus Joannis conferret gratiam ſanctificantem? ibid.
Quæſt. 3. Cur parvuli recens nati in Eccleſia baptizentur, cum tamen Chriſtus Dominus anno dumtaxat ineunte ætatis trigeſimo fuerit baptizatus? 196.
Quæſt. 4. Utrum omnes Apoſtoli baptizati fuerint Baptiſmo Criſti, 197.
Hymnus de Vita Jeſu Chriſti ante Baptiſmum. 198.
Hymnus in laudem S. Joannis Baptiſtæ, qui, poſtquam Jeſum Chriſtum baptizaſſet, ab impio Rege Herode juſſus eſt decollari. ibid.
DIS. XII. De Tentatione Chriſti in deſerto, & de illius vita poſt Baptiſmum. ibid.
CONCL. I. Chriſtus convenienter fuit a diabolo tentatus in deſerto poſt jejunium quadraginta dierum, & totidem noctium. ibid.
CONCL. II. Chriſtus trina tentatione convenienti ordine fuit a diabolo tentatus. 201.
CONCL. III. Chriſtus poſt ſuſceptum Baptiſma converſatus eſt cum hominibus vitam non auſteram, ſed communem, pauperem tamen, ducendo, & omnia veteris Legis præcepta adamuſſim obſervando. 204.
DISSERT. XIII. De Doctrina Chriſti Domini. 209.
CONCL. I. Doctrina Chriſti excellentior eſt quacumque alia doctrina. ibid.
CONCL. II. Conveniens fuit, ut Chriſtus per ſe ipſum doceret Judæos, & apud illos prædicaret, non obſtante offenſione Scribarum, & Phariſæorum. 212.
CONCL. III. Chriſtus non debuit doctrinam ſuam ſcripto tradere, ſeu literis conſignare. 214.
CONCL. IV. Epiſtola Abgari, Regis Edeſſenorum, ad Chriſtum, & Epiſtola Chriſti ad eumdem Abgarum, ſunt Epiſtolæ ſuppoſititiæ, & apocryphæ. 217.
Hymnus in laudem doctrinæ Jeſu Chriſti, ab Apoſtolis per totum Orbem propagatæ, & a Sanctis Doctoribus contra Hæreticos propugnatæ. 223.
Alter Hymnus in laudem Eccleſiæ Doctorum. 224.
Alter Hymnus in laudem Evangeliſtarum, qui doctrinam & Hiſtoriam Jeſu Chriſti litteris mandarunt. ibid.
DIS. XIV. De Miraculis a Chriſto Domino editis. ibid.
Par. 1. De Miraculis Chriſti in genere. ib.
CONCL. I. Nulla ratione negari poteſt, Chriſtum Dominum vera edidiſſe miracula. ibid.
CONCL. II. Chriſtus divina virtute miracula edidit. 228.
CONCL. III. Chriſtus per miracula, quæ edidit, ſufficienter ſuam divinitatem comprobavit. 230.
Diluuntur objectiones. 231.
Quæſt. unica: Utrum in Eccleſia Catholica ad hanc uſque ætatem conſervatum fuerit donum miraculorum? 236.
Paragraphus ſecundus. De Transfiguratio-

tione Chriſti, & de variis ſpeciebus miraculorum, quæ ab ipſo edita ſunt. 237.
Hymn. de Transfiguratione Chriſti 243.
DIS. XV. De anno, die, hora, & loco Paſſionis, ſeu mortis Chriſti Domini. ib.
Paragraphus primus. De initio, & fine LXX. Danielis Hebdomadum. ibid.
CONCL. I. Exordium LXX. Danielis hebdomadum affigendum eſt anno ſeptimo Artaxerxis Longimani, Perſarum Regis. 245.
Diluuntur objectiones. 249.
Paragraphus ſecundus. Quoto anno ætatis ſuæ Chriſtus mortuus ſit? & de die, hora, & loco ipſius mortis. 254.
CONCL. unica: Chriſtus mortuus eſt anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio ineunte, anno decimo nono Imperii Proconſularis Tiberii, anno ſeptuageſimo quarto Juliano, anno primo Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ hebdomadum Danielis quadringenteſimo octogeſimo ſexto, periodi Julianæ quater milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo ſecundo æræ vulg. vigeſimo nono, Conſulibus Cajo Rubellio Gemino, & Cajo Fuſio Gemino. 255.
Diluuntur objectiones. 259.
Quæſt. 1. Qua hora crucifixus ſit Chriſtus Dominus, & quo pacto conciliari poſſint Evangeliſtæ Marcus, & Joannes, quorum primus cap. 15. ait Chriſtum fuiſſe crucifixum hora tertia, alter vero cap. 19. hora quaſi ſexta? 264.
Quæſt. 2. Cur Chriſtus non ſit mortuus in Nazareth, ubi fuit conceptus? neque in Bethleem, ubi natus? neque Hebron, ubi mortuus, & ſepultus eſt Adamus, cujus peccatum motivum fuit incarnationis, & mortis Chriſti? neque intra muros Hieruſalem, ubi ſacrificia veteris Legis ſacrificium Crucis adumbrantia offerebantur? ſed in Calvariæ loco extra mœnia Hieruſalem crucifigi, & mori voluerit? 265.
Series annorum Imperii Tiberii, & Conſulum Romanorum ab anno vigeſimo ſexto Æræ Chriſtianæ, ſeu Dionyſianæ, quo Chriſtus Dominus baptizatus eſt, uſque ad annum ejuſdem Æræ Chriſtianæ vigeſimum nonum, ſeu ad annum uſque decimum nonum Imperii Proconſularis Tiberii, quo Chriſtus Dominus Cruci ſuffixus, mortem pro ſalute omnium oppetiit. 266.
DIS. XVI. De Morte Chriſti, ſeu utrum Chriſtus Dominus mortuus ſit pro omnibus omnino hominibus? 267.
CONCL. unica: Dogma Fidei eſt Chriſtum pro omnibus & ſingulis hominibus mortuum eſſe, ac ſanguinem ſuum fudiſſe. 270.
Diluuntur objectiones. 278.
Quæſtio 1. Utrum quinto Eccleſiæ Sæculo fuerit aliqua Prædeſtinatianorum Secta? 291.
Quæſtio 2. Utrum Gotteſchalcus nono Eccleſiæ Sæculo Prædeſtinatianorum Hæreſim inſtauraverit? 293

Index Diſſertationum, & Quæſtionum Secundi Tomi.

DISSERT. XVII. Utrum fides in Chriſtum Mediatorem fuerit omni tempore neceſſaria, & an ſola fides in Chriſtum Mediatorem vim habeat juſtificandi, ſeu nobis applicandi merita Chriſti, ut efficaciter proſint ad ſalutem? Pag. 1.
CONCL. I. Fides in Chriſtum Mediatorem fuit omni tempore ad ſalutem neceſſaria; ac ſubinde Ethnici, ſeu Philoſophi, qui hac fide caruerunt, licet juxta rectæ rationis præcepta vixerint, æternam ſalutem non adepti fuere. ib.
CONCL. II. Fides in Criſtum Mediatorem eſt diſpoſitio neceſſaria ad juſtificationem, in eam tamen ſolam refundi non debet tota vis juſtificationis. 5.
CONCL. III. Fides, quæ diſpoſitio eſt neceſſaria ad juſtificationem, non eſt fiducia de ſingulari Dei miſericordia, qua ſibi quiſque promiſſiones Divinas de remiſſione peccatorum applicat, ſed eſt aſſenſus præſtitus his omnibus, quæ ſunt a Deo revelata. 8.
Diluuntur Hæreticorum objectiones de juſtificatione per ſolam fidem, & de juſtitiæ inamiſſibilitate. 12.

Di-

Diluuntur Hæreticorum objectiones, de fide ſpecialis miſericordiæ, ſeu de fiducia, qua quis credit, & certo confidit ſibi per Chriſtum eſſe remiſſa peccata. 16
DISSER. XVIII. Utrum paſſio Chriſti ſit cauſa ſalutis noſtræ per modum proprie dictæ Redemptionis, Satisfactionis, & Sacrificii? 22
CONCL. I. Chriſtus per mortem, & paſſionem ſuam vere, & proprie homines redemit, cumulatiſſimam Deo Patri pro eorum peccatis exhibendo ſatisfactionem. ib.
CONCL. II. Mors Chriſti fuit verum, ac proprie dictum ſacrificium. 27
Diluuntur objectiones, quas contra ſatisfactionem Chriſti proponunt Sociniani. 29
DISSER. XIX. Utrum Chriſtus, anno, quo mortuus eſt, Paſcha cum Judæis celebrarit, ſeu comederit Agnum Paſchalem? 38
CONCL. I. Chriſtus anno, quo mortuus eſt, Paſcha celebravit, hoc eſt, comedit Agnum Paſchalem die decima quarta menſis Niſan in ſecundis veſperis. 40
CONCL. II. Judæi, anno, quo Chriſtus mortuus eſt, Paſcha peregere, ſeu Agnum Paſchale comedere die decima quarta primi menſis in ſecundis veſperis. 44.
Diluuntur objectiones. 48.
DISSERT. XX. De doloribus, quos Chriſtus moriendo pertulit, & de circumſtantiis Paſſionis ejus, præſertim de Cruce, cui fuit ſuffixus. 57.
Paragraphus primus, in quo oſtenditur Chriſtum in Paſſione ſua, tam in corpore, quam in anima acutiſſimos perſenſiſſe dolores, & præcipuæ ipſius Paſſionis circumſtantiæ referuntur, & explanantur. ibid.
CONCL. unica: Chriſtus tam in anima, quam in corpore vere paſſus eſt dolores, eoſque acutiſſimos. ibid.
Diluuntur objectiones. 60.
Paragraphus ſecundus. Utrum fuerit conveniens Chriſtum mori in Cruce? & quinam ſalvificæ Cruci cultus impendi debeat? 69.
CONCL. I. Convenientiſſimum fuit, ut Chriſtus Dominus moreretur in Cruce. 70.
CONCL. II. Salvifica Crux adoranda eſt cultu latriæ reſpectivæ. 75.
Hymnus de Inventione Sanctæ Crucis. 76.
Diluuntur objectiones. 77.
Quæſt. 1. Quot fuerint clavi, quibus Chriſtus Dominus in Cruce confixus eſt, & quam fortunam habuerint? 81.
Quæſt. 2. An præter clavos, quibus Cruci affixus eſt Chriſtus, alia adhuc ſuperſint ejus Paſſionis Inſtrumenta? 83.
Quæſt. 3. Quænam cauſa ſit, cur in die Paraſceves, & in Sabbato ſubſequente Sacrificium ſolemne in Eccleſia prætermittatur? 84.
Quæſt. 4. Utrum præter tabulam ſuppedaneam, cui affixi erant pedes Chriſti, fuerit in medio Crucis aliud lignum, inſtar ſcabelluli, cui pendulum corpus acclinaretur, & quaſi inniteretur a tergo? ib.
Quæſt. 5. Cur Chriſtus crucifigi voluerit inter duos latrones, quorum unus, qui erat a dextris, reſipuit, & ad fidem converſus eſt, alter vero obduratus in impietate ſua mortuus eſt? 85.
Quæſt. 6. Utrum hi, qui Chriſtum crucifixerunt, vel in ejus mortem conſpirarunt, ipſum cognoverint? & quam de peccato ſuo excuſationem habuerint? 86.
Quæſt. 7. Utrum Maria Virgo, Chriſto inter probra Crucis extremum ducente ſpiritum, animi, viriumque paſſa fuerit deliquium? 90.
Hymnus de Paſſione Chriſti Domini. 91.
DISSERT. XXI. De Sepultura Chriſti, ejuſque deſcenſu ad Inferos. 92.
Paragraphus primus. Quomodo ſepultus ſit Chriſtus Dominus? & an Divinitas ab ejus Anima, Corpore & Sanguine in triduo mortis, ac ſepulturæ fuerit ſeparata? ibid.
CONCL. I. Chriſtus juxta Judæorum ritum, qui cæteris aliis longe convenientior eſt, fuit ſepultus. 93.
CONCL. II. Divinitas nec ab Anima, nec a Corpore, nec a Sanctiſſimo Chri-

Digitized by Google

Chriſti Sanguine fuit in triduo mortis ſeparata. 94.
Diluuntur objectiones. 97.
Quæſtio 1. Quamdiu Chriſtus remanſerit in ſepulchro? 99.
Quæſt. 2. Utrum Corpus Chriſti in Sepulchro fuerit corruptum, & in cineres ſolutum? 100.
Quæſt. 3. Utrum extet etiamnum Sepulchrum Chriſti? 101.
Paragraphus ſecundus. De deſcenſu Chriſti ad Inferos, & de illorum, quos hinc eripuit, liberatione. 102.
CONCL. I. Dogma Fidei eſt, Chriſtum poſt mortem ſuam ad Inferos deſcendiſſe. 103.
CONCL. II. Chriſtus ad Inferos veniens, iis tantum impertivit ſalutem, qui fidei, ac juſtitiæ merito dignos, dum viverent, ſe tanto beneficio præbuerunt. 106.
Diluuntur objectiones. 107.
DISSERT. XXII. De Reſurrectione, Aſcenſione, & Seſſione Chriſti Domini ad dexteram Dei Patris. 114.
Paragraphus primus. De veritate Reſurrectionis, & de integritate Corporis Chriſti reſurgentis. ibid.
CONCL. I. Multis, hiſque certiſſimis argumentis, probari poteſt adverſus Judæos, Chriſtum Dominum vere a mortuis ſurrexiſſe. 115.
CONCL. II. Chriſtus poſt Reſurrectionem verum habuit corpus, & integrum, ideſt, compactum ex carne, oſſibus, ſanguine, aliiſque id genus membris, quæ ad naturam humani corporis pertinent. 119.
CONCL. III. Corpus Chriſti poſt Reſurrectionem fuit glorioſum; in eo tamen remanſere cicatrices, ſeu vulnera, quibus confixum eſt tempore Paſſ. 120.
Diluuntur objectiones. 121.
Hymnus de Reſurrectione Chriſti Domini, cujus teſtes fuerunt Apoſtoli. 126.
Paragraphus ſecundus. Utrum Reſurrectio Chriſti ſit cauſa efficiens futuræ Reſurrectionis hominum tam bonorum, quam malorum? ibid.
CONCL. I. Nemo, citra apertam hæreſim, negare, aut in dubium revocare poteſt futuram omnium hominum tam bonorum, quam malorum, Reſurrectionem. ibid.
CONCL. II. Reſurrectio Chriſti eſt cauſa efficiens futuræ Reſurrectionis omnium hominum tam bonorum, quam malorum. 127.
Diluuntur objectiones. 128.
Paragraphus tertius. Utrum conveniens fuerit, & ſaluti noſtræ neceſſarium, ut Chriſtus in Cœlum aſcenderet, & utrum ſedens ad dexteram Dei Patris officio Sacerdotis etiamnum fungatur, oretque pro nobis? 132.
CONCL. I. Conveniens fuit Chriſto Domino, ut poſt Reſurrectionem in Cœlum aſcenderet. ibid.
CONCL. II Saluti noſtræ neceſſarium fuit, ut Chriſtus aſcenderet in Cœlum. 134.
CONCL. III. Chriſtus, ſedens ad dexteram Patris, etiamnum fungitur Sacerdotis officio, & orat pro nobis. 136.
Diluuntur objectiones. 136.
Hym. de Aſcenſione Chriſti Domini 142.
DISSERT. XXIII. De Miſſione Spiritus Sancti in Jeſu Chriſti Diſcipulos. ibid.
Quæſtio I. An Spiritus Sanctus in die Pentecoſtes fuerit a ſolo Patre, vel a Patre & Filio miſſus? 145.
Quæſt. 2. An Spiritus Sanctus illapſus fuerit in Apoſtolos die Dominica? 146.
Quæſt. 3. Qua hora in die Pentecoſtes Spiritus Sanctus effuſus ſit in Chriſti Diſcipulos? 148.
Quæſt. 4. Quo in ſenſu intelligenda ſint hæc Scripturæ Sacræ verba: *Et apparuerunt illis diſpertitæ linguæ?* 150.
Quæſt. 5. An in ſolos Apoſtolos Spiritus Sanctus illapſus ſit? 152.
Quæſt. 6. An omnes, qui erant in Cænaculo congregati, receperint Donum linguarum? Et in quo ſitum eſſet Donum illud linguarum. 153.
Qu. 7. Utrum omnes, qui erant in Cænaculo, receperint Donum linguarum? 157.
Quæſtio 8. Utrum Donum linguarum, fuerit habituale, vel dumtaxat tranſitorium. 159.

Quæſt.

Quæſt. 9. Quot effectus, præter Donum linguarum, Spiritus Sanctus produxerit in Apoſtolis, & in his, qui in Cænaculo erant concluſi? 164.

Diluuntur duæ Objectiones, quas proponunt Judæi contra Legem Evangelicam, a Chriſto Domino inſtitutam, quam Apoſtoli in Sacro die Pentecoſtes, afflati Spiritu Sancto, promulgarunt, & per totum Orbem propagarunt. 169.

DISSERT. XXIV. & ultima. De poteſtate judiciaria, qua pollet Chriſtus Dominus. 177.

Paragraphus primus. Utrum Chriſtus judicet animas ſtatim ac ſuis ſunt exutæ corporibus, eaſque, ſi nihil illis labis ſuperſit flammis piacularibus eluendum, abſque ulla procraſtinatione æternæ gloriæ faciat conſortes, vel pœnis æternis addicat, ſi peccato lethali ſint contaminatæ? ibid.

CONCL. UNICA. Præmia, & ſupplicia non differuntur uſque ad Judicium generale, ſed ea decernuntur in privato judicio, quod exercet Chriſtus Dominus ſtatim ac animæ ſuis ſunt exutæ corporibus, ita ut animæ, quæ ab omni macula, pænæque reatu puræ ſunt, nulla interpoſita mora beatitudine æterna potiantur; animæ vero illorum, qui in peccato mortali e vivis exceſſerunt, ad Inferos detrudantur, æternum cruciandæ pænis. 178.

Diluuntur objectiones. 181.

Paragraphus ſecundus. Utrum præter judicium privatum, quod fit ſtatim poſt mortem, admitti debeat Judicium univerſale? & utrum Sancti poſt carnis reſurrectionem mille annis cum Chriſto regnaturi ſint in terris ante judicium generale? 187.

CONCL. I. Præter judicium privatum, quod ſtatim poſt mortem exercet Chriſtus Dominus, admittendum eſt Judicium univerſale, in quo omnes omnino homines, ſive boni, ſive mali, fideles, & infideles, Chriſti ſupremi Judicis irrevocabilem ſententiam ſubire debent. 187.

CONCL. II. Parvuli ex hac vita abſque Baptiſmo migrantes ad ſiniſtram in Judicio generali ſunt collocandi, & perpetuæ damnationi, citra tamen pœnam ſenſus, ſententia Judicis addicendi. 189.

CONCL. III. Sancti poſt corporum reſurrectionem non ſunt regnaturi cum Chriſto mille annis in terris ante Judicium generale, ac ſubinde fictitium eſt millenarium illud Chriſti in terris Regnum, quod Hæreſiarcha Cerinthus commentus eſt. 195.

Quæſt. 1. Quænam ſint ſigna, ſeu indicia extremi Judicii? & de tempore adventus Antichriſti. 198.

Quæſt. 2. Quo pacto intelligi debeat iſtud Jeſu Chriſti Oraculum: *Prædicabitur hoc Evangelium Regni in univerſo Orbe in teſtimonium omnibus gentibus, & tunc veniet conſummatio.* 200.

Quæſt. 3. *Quid intelligendum ſit per* Diſceſſionem, quæ ab Apoſtolo Paulo indicatur velut alterum ſignum, quod anteceſſurum eſt adventum Antich. 201.

Quæſt. 4. *Qualis ſit futurus Ortus & conceptus Antic. Qualis vero ejus Patria.* 202.

Quæſt. 5. *Qualis futura ſit infantia, pueritia educatio, & adoleſcentia Antich. Quales vero ejus animi dotes, vitia, & Artes?* ibid.

Quæſt. 6. *Qualis ſit futura doct. Antich.* 204.

Quæſt. 7. *An miracula editurus ſit Antich. ad ſtabiliendam ſuam falſam & ementitam divinitatem?* ibid.

Quæſt. 8. *Ubinam Antichriſtus ſuum auſpicaturus ſit Regnum? & quam late patere debeat ejus Monarchia?* 205.

Quæſt. 9. *Quibuſnam perſecutionibus Eccleſiam Chriſti, ſeu Chriſtianorum Religionem exagitaturus ſit* Antich. 206.

Quæſt. 10. *Utrum Enochus, qui ſeptimus eſt ab Adamo Patriarcha & Propheta Elias adhuc vivant, & in finem Mundi venturi ſint ad confirmandos Chriſtianorum animos in dira illa perſecutione, quam contra Chriſti Eccl. excitabit Antich.* 207.

Quæſt. 11. *Quandiu duratura ſit perſecutio & Tyrannis Antich. Quantumve temporis effluxurum ſit a morte Antich. uſque ad finem Mundi, & univerſale judicium.* 209.

Quæſt. ultima: *Quo in loco judicium uni-*

univerſale exerceri debeat, & an mentaliter, vel vocaliter ſit peragendum? 210.
Hym. duo de Supremi Judicii die. 212. 213.
Expoſtulatio Jeſu Chriſti cum homine ſuapte culpa pereunte. 214.
EPILOGUS hujus Tractatus. 216. & ſeq.
APPARATUS Chronologicus ad faciliorem comparandam notitiam rerum, quæ dictæ ſunt in Diſſertationibus Chronologicis de annis Nativitatis, Baptiſmi, & Mortis Chriſti Domini. 220.
Paragraphus 1. De Cyclis ſolis, Lunæ, & Indictionis. ibid.
De Cyclo Decennovennali Lunæ, ſeu de Aureo Numero. 223.
De Indictione. 225.
Paragraphus 2. de Periodis tam Græcis, quam Latinis, quæ ex Cyclis ſunt conflatæ. 227.
De Periodis Latinis Victoriana & Jul. 229.
Paragr. ultimus. De nobilioribus Æris, & Epochis tam Græcis, quam Latinis 231.
De Epochis, & Æris Græcis. 232.
De Æris & Epochis Latinis. 234.
Reges, qui Romæ 244. annos ſolidos regnarunt. 235.
CANON Chronologicus a conditu Mundi uſque ad Aſcenſionem Chriſti Domini per ſex Mundi ætates digeſtus. 238.
Prima Mundi ætas annorum 1656. ab Adamo uſque ad Diluvium. 239.
Notæ ad primam Mundi ætatem. ibid.
Secunda Mundi ætas annorum 426. a Diluvio uſque ad vocationem Abrahami. 240.
Notæ ad ſecundam Mundi ætatem. 241.
Tertia Mundi ætas an. 430. a vocatione Abrahami uſque ad Exodum, id eſt, uſque ad exceſſum Iſraelitarum ex Ægypto. 242.
Notæ ad tertiam Mundi ætatem. ibid.
Quarta Mundi ætas annorum 606. ab exitu Iſraelitarum ex Ægypto uſque ad Templum a Salomone conditum. 243.
Notæ ad quartam Mundi ætatem. 244.
Quinta Mundi ætas an. 488. a fundatione Templi uſque ad finem captivitatis Babylonicæ. 246.
Notæ ad quintam Mundi ætatem. 248.
Sexta Mundi ætas annorum 531. a fine captivitatis Babylonicæ uſque ad Aſcenſionem Chriſti Servatoris noſtri. ibid.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO PRIMA

PROLUSORIA

AD TRACTATUM DE MYSTERIIS, ET ANNIS CHRISTI,

In qua contra Infideles, Viroſque incredulos evincitur, Vaticinia, quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, non a Chriſtianis fuiſſe conficta, ſed eſſe antiquiſſima, & genuina

PROPHETARUM ORACULA.

EX Libris Veteris Teſtamenti, in quibus promiſſiones Dei de adventu Meſſiæ & Oracula Prophetarum paſſim continentur, quoſque, ceu Sacros, antiquos, a Deo revelatos & inſpiratos, ſumma veneratione recipiunt, exoſculantur, & tantum non adorant Judæi, quibus, ut inquit Scriptura Sacra, *credita ſunt Eloquia Dei*, probaturus ſum in pluribus, quas in *Tractatu de Myſteriis & annis Chriſti*, *Servatoris noſtri*, concinnabo, Diſſertationibus, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, tamque luculenter, ni meus me fallat animus, ſiniſtras, ficulneas & detortas interpretationes, quibus deploranda cæcitate perfidi Judæi, tortuoſos & inexplicabiles quærentes anfractus, hæc Prophetarum Oracula obſcurare moliuntur, confutabo, ac diſſipabo, ut nullus, niſi plane obduratus & occæcatus Judæus, in tanta luce, & in hoc Vaticiniorum eventu nunc omnium oculis perſpicuo atque coruſcante ſole meridiano clariori, cæcutire aut caligare poſſit. Verum, cum, præter obſtinatos Judæos, multi etiamnum reperiantur, vel in tenebris Idololatriæ im-

Digitized by Google

immerſi, vel increduli & projectæ conſcientiæ homines, qui negant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, atque perfrictæ frontis audacia aſſerunt Vaticinia, quæ proferunt Chriſtiani, perperam Prophetis eſſe attributa, eaque ut ſuppoſititia, & pura putaque Chriſtianorum commenta, explodi, ſugillari, ac penitus repudiari debere; rem lectori gratiſſimam facturum me eſſe exiſtimavi, ſi, ad probandum adverſus infideles, viroſque incredulos, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, & ad illorum ſacrilegam retundendam impietatem, hanc Differt. proluſoriam ad *Tractatum de Myſteriis & Annis Chriſti* præmitterem, in qua primo oſtenſurus ſum, Vaticinia, quæ a Chriſtianis adduci ſolent ad probandum, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, vera eſſe, ſincera & genuina Prophetarum Oracula, non vero, ſicut calumniantur infideles, virique increduli, ab ipſis Chriſtianis proprio marte fuiſſe excogitata. Secundo, invictis momentis evincam, fidem Apoſtolorum & Evangeliſtarum, qui Hiſtoriam Jeſu Chriſti litteris mandarunt, & Vaticinia Prophetarum de venturo Meſſia fuiſſe in Jeſu Chriſto impleta teſtantur, in dubium vocari haud poſſe, cum evidentiſſimis munita ſit veritatis characteribus, quibus nemo ſanæ mentis refragari poteſt. Poſtremo, argumenta, quibus nituntur Infideles, virique increduli, proponam, quamque jejuna, ſubleſta, ac frigida ſint, demonſtrabo. Amplum, fateor, & pene immenſum ſuſcipio argumentum, quod, ſi pro eo ac meretur, tractare, atque pleniſſime exequi vellem, tanta mihi rerum exuberaret copia, ut nec iſta Diſſertatio modum, nec finem reperiret oratio. Quocirca, ne in immenſum diffundar, nimiaque prolixitate lectori tædium faſtidiumque ingeram, in duos tantum Paragraphos hanc Diſſertationem partiar, in quorum primo commonſtrabo, Vaticinia, quæ ex libris Veteris Teſtamenti deprompta proferunt Chriſtiani ad probandum, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, antiquiſſima eſſe, a Prophetis, divino afflatis numine, conſcripta, ac ſubinde divina pollere auctoritate. In altero Paragrapho diluam omnes objectiones, quas Infideles, virique increduli adverſus Jeſum Chriſtum, & ad negandam antiquitatem, vel ad elevandam veritatem Vaticiniorum, quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, obtrudere ſolent.

PARAGRAPHUS
PRIMUS.

In quo, adverſus Infideles, & incredulos homines, probatur, Vaticinia, quibus Chriſtiani demonſtrant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, non a Chriſtianis fuiſſe excogitata, ſed antiquiſſima eſſe, & ab omnibus, ut genuina & indubitata Prophetarum Oracula, ſemota omni dubitatione, eſſe recipienda.

PRimum momentum, quod Infidelibus, viriſque incredulis convincendis aptiſſimum, eſſe videtur, illoſque ſenſim ſine ſenſu diſponere ac pręparare poteſt, ut tandem aliquando perſpectæ veritati faſces ſubmittentes, ultro fateantur, Vaticinia, quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, non a Chriſtianis, ſed a Prophetis originem habuiſſe, petitur ex evidentiſſimo totius Nationis Judaicæ teſtimonio, quod Infidelibus, Viriſque incredulis ſuſpectum eſſe non poteſt, cum certum ſit, Judæos eſſe infenſiſſimos Chriſtianorum hoſtes, quos, teſte Sancto *Juſtino* in Dialogo cum *Tryphone*, Judæo, in ſuis Synagogis diris devovent, & ut ait Sanctus *Hieronymus*, in Commentario in Cap. V. Iſaiæ, *Ter per ſingulos dies, ſub nomine Nazaræorum, anathematizant vocabulum Chriſtianum*; Atqui tamen omnes ad unum Judæi, licet odio pluſquam Vatiniano proſequantur Chriſtianos, conſtanter profitentur, ea Prophetarum vaticinia, quæ Chriſtiani proferunt ad probandum, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, ſincera & genuina eſſe, vereque excerpta e ſuis Sacris Codicibus, quos in omnes Orbis partes diſperſi circumferunt, & pro quorum antiquitate, divina autoritate, revelatione & inſpiratione mortem oppetere paratos ſeſe exhibent. Non inficior quidem, Judæos, ne fateri cogantur, Jeſum Chriſtum, quem in Crucem egerunt, verum eſſe Meſſiam, in lege a Deo promiſſum, nullum non movere lapidem; ut iiſdem Prophetarum Oraculis, quæ ipſimet antiquiſſima & divina eſſe agnoſcunt, tenebras offundant, & violentis adhibitis interpretationibus eludant, eoſque malle tanquam noctuas ad lumen ſolis caligare, vel potius velut cæcos in meridie palpare, quam veritatis luci, quæ ſeſe eorum oculis ultro ingerit, aperire oculos, & confeſſas præbere manus. At, contendo, hanc Judæorum obſtinationem patrocinari Chriſtianorum Cauſæ contra Ethnicos, nedum obeſſe, quia dum Judæi, capitales Chriſtianorum hoſtes, palam confitentur, ea Prophetarum Oracula, quibus fulciuntur Chriſtiani ad probandum Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, antiquiſſima eſſe, ac divina prædita authoritate, eadem opera falſi redarguunt Infideles, alioſque viros incredulos, quos non pudet aſſerere, ea Vaticinia, quæ Chriſtiani

proferunt ad probandum, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, fuiſſe ad fucum faciendum & ſimplices illudendos, de induſtria a Chriſtianis confiſta atque procuſa. Tam manifeſtum itaque totius Nationis Judaicæ teſtimonium, ut nemo non videt, omnium infidelium, ac virorum incredulorum jugulum petit, & ad illos convincendos ſat ſuperque ſufficere poteſt, ſicut perdocte ait S. *Auguſtinus* Concione I. in Pſal. 58. *Diſperſi ſunt*, inquit Aquilinus ille Doctor, *Judæi, teſtes iniquitatis ſuæ, & veritatis noſtræ — Si aliquando Paganus dubitaverit, cum eis dixerimus Prophetias de Chriſto, quarum evidentiam obſtupeſcit, & admirans putaverit a nobis eſſe conſcriptas, de Codicibus Hebræorum probamus, quia hoc totum ante prædictum eſt. Videte quomodo de inimicis noſtris alios confundimus inimicos*. Porro in Controverſia de Vaticiniis Prophetarum magnum apud Infideles, viroſque incredulos authoritatis pondus habere debet concors univerſæ Nationis Judaicæ ſententia, tum quia nunquam permiſit Deus Optimus Maximus, ut libri, qui primæva Religionis Judaicæ complectuntur monumenta, perierint, ſed eos in tam loga ſæculorum ſerie, ſingulari divinæ ſuæ providentiæ beneficio, ad hæc uſque tempora conſervavit, cum tamen alii libri, qui olim ab Ægyptiis, a Romanis, & aliis Nationibus, quæ verum Deum ignorabant, tanquam divini habiti ſunt, & temporis, rerum omnium edacis, diuturnitate interciderint: tum quia etiam omnium Judæorum animis maxima ſemper inſedit religio cuſtodiendi ſuos ſacros libros, ac ſedulo cavendi, ne vel minimus error in eos temporis injuria irreperet, ſicut teſtes ſunt Judæi omni exceptione majores, *Tripho* in Dialogo cum Sancto *Juſtino*, Joſephus Lib. I. contra *Appionem*, cujus teſtimonium refert *Euſebius* Lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 10. & *Philo* Lib. I. *De Hippoteticis*, laudatus ab eodem *Euſebio* Lib. 8. *Præparationis Evangelicæ* Cap. 6. & 8. Quod etiam liquido patet ex Sacra illa apud Judæos Critica, dicta *Maſſora*, quam herculeo & indefeſſo plane labore Rabbini Scholæ Tiberiadis adornarunt, & ex libro *Sopherim*, ſeu *Scribarum*, ubi, teſte doctiſſimo *Joanne Morino* Cap. 3. Exercitationis decimæ quartæ libri 2. *De Hebræi, Græcique Textus ſinceritate*, tantam Judæi in deſcribendis Libris Sacris diligentiam præſcribunt, ut a ſuperſtitione non multum abhorrere videantur. Hinc eſt quod Jeſus Chriſtus, licet plurima in Legis Doctoribus, & temporis ſui Phariſæis reprehenderit, nunquam tamen eos accuſavit, quod Libros Moyſis, aut Prophetarum adulteraſſent, aut ſuppoſititiis, interpolatiſque libris uterentur. Ad Judæos igitur, Chriſtianæ Religionis hoſtes, debemus remittere Infideles, alioſque viros incredulos, qui tanquam nova & commentitia exſufflant ea Vaticinia, quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam. Permanet quippe adhuc, & juxta Prophetarum Oracula, uſque ad finem mundi permanebit Judæa Gens, ſic in nationibus diſperſa, ut maneat tamen inconfuſa, nec aliarum nationum, cum quibus permixta eſt, mores rituſque induat, ſicque ab aliis Nationibus omnino diſtincta proferat, in obſequium Chriſtianæ Religionis, & in ejus veritatis evidentiſſimum teſtimonium, Prophetarum libros Gentilibus minime ſuſpectos. Sunt enim Judæi ut iterum loquar cum S. *Auguſtino* cap. 46. l. 18. *De Civitate Dei*, Capſarii noſtri qui libros noſtros circumferunt, *Ut cum Pagani non credunt, quæ nos de Chriſto prædicta eſſe dicimus, mittamus eos ad inimicos fidei noſtræ Judæos, qui libros noſtros circumferunt, in quibus eadem habentur, quæ nos prædicamus*. Quod ſi Infideles ægre ferant, ſe remitti ad Judæos, & dicant, cum Gentilibus agendum eſſe teſtimoniis Gentilium, non Hebræorum, quorum teſtimonia apta eſſe non poſſunt Gentibus, ut credant in Chriſtum; ſi, inquam, hæc regerant Infideles, reſpondebo ipſe cum eodem Sancto Doctore, hanc eſſe meram & ridiculam inſaniam: *Dicere*, ait Aquilinus Doctor c. 2. l. 13. contra *Fauſtum*, Manichæum, *non eſſe aptam Gentibus Hebræam Prophetiam, ut credant in Chriſtum, quum videamus omnes Gentes per Hebræam Prophetiam credere in Chriſtum, ridicula inſania eſt*. Ecquid,

quid, amabo, inſulſius, quam dicere, Vaticinia de adventu Meſſiæ, quæ in Libris Veteris Teſtamenti, ſeu in Libris Hebræorum continebantur, longe antequam extaret Chriſtiana Religio, quæque in Jeſu Chriſto adamuſſim fuiſſe impleta eventus certiſſime comprobavit, non eſſe apta Gentibus, ut credant in Chriſtum; maxime, cum ipſimet Judæi, qui ſunt jurati Chriſtianorum hoſtes, palam profiteantur, hæc Prophetarum Vaticinia antiquiſſima eſſe, nec unquam a Chriſtianis data opera fuiſſe excogitata.

Reponent, ſat ſcio, Infideles, virique increduli, Libros Veteris Teſtamenti, quos nunc retinent Judæi, quique ſunt prænuncii Ieſu Chriſti, & viam ad Legem Evangelicam parant, non eſſe antiquos, quia cum ſint lingua hebraica exarati, ignoti penitus fuerunt antiquis Gentilibus, qui linguam hebraicam non intelligebant, ſed ſolum Linguam Græcam callebant; tum quia etiam nullus antiquorum Gentilium meminit horumce librorum veteris Teſtamenti, quibus nunc utuntur Iudæi, & ex quibus Chriſtiani probant, Ieſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum; tum quia denique ex nullo probatæ vetuſtatis monumento adſtrui poteſt antiquitas horumce Librorum Veteris Teſtamenti, quos maxima veneratione ſuſcipiunt Hebræi, & quibus potiſſimum nituntur Chriſtiani, ut probent Ieſum Chriſtum eſſe Meſſiam.

Verum, hæc Infidelium, Virorumque incredulorum Reſponſio, quantum ad tria, quæ complectitur, Capita, facili negotio confutari poteſt. Et primo quidem falſum eſt, Libros Veteris Teſtamenti, Lingua Hebræa conſcriptos, antiquis Gentilibus, qui linguæ hebraicæ rudes erant, & linguæ duntaxat Græcæ periti, fuiſſe prorſus ignotos, id, inquam, oppido falſum eſſe, ex eo apertiſſime evincitur, quod Libri Veteris Teſtamenti fuerint apud Gentiles depoſiti trecentis ferme annis antequam Ieſus Chriſtus naſceretur, ab eo videlicet tempore, quo miſſi Alexandriam Ægypti Septuaginta Interpretes Iudæi Libros Veteris Teſtamenti e Textu hebræo, juſſu & afflagitatu *Ptolomæi Philadelphi*, Ægyptiorum Regis, in Linguam Græcam, Gentilibus apprime notam, verterunt. Quam Græcam Librorum Veteris Teſtamenti verſionem idem *Ptolomæus Philadelphus*, Ægypti Rex, aſſervandam in celeberrima Bibliotheca Alexandrina repoſuit, eademque verſione Græca, Iudæi Helleniſtæ per totam Ægyptum in ſuis Synagogis uſi ſunt. Sed de hac Scripturæ Sacræ Traductione Græca legeſis *Euſebium* Cap. I. Lib. VIII. *De præparatione Evangelica*. Addo etiam, non deeſſe viros eruditos, quos inter jure optimo cenſeri debet illuſtriſſimus *Daniel Huetius* in ſua *Demonſtratione Evangelica*, Propoſitione IV. Cap. 12. qui pertendunt, ante *Platonem*, & ante Expeditionem *Alexandri Magni* in Aſiam, ideſt, ante Perſici Imperii excidium, jam Librorum Veteris Teſtamenti e textu Hebræo adornatam fuiſſe Verſionem Græcam, ex qua Ethnicis Philoſophis, aliiſque Gentilibus proclive fuit Hiſtoriæ Sacræ, ſeu Librorum Veteris Teſtamenti habere notitiam, etiamſi linguam Hebræam penitus ignorarent.

Alterum Caput Reſponſionis Infidelium, virorumque incredulorum, aſſerentium, Veteris Teſtamenti libros non eſſe antiquos, quia de his libris antiqui Gentiles Scriptores nullam mentionem fecerunt, tam falſum eſt quam quod maxime. Suppetunt quippe innumera pene atque locupletiſſima teſtimonia antiquorum Scriptorum Gentilium, qui de Libris Veteris Teſtamenti vel diſertam mentionem habuerunt, vel ex illis plura delibarunt ac deflorarunt, vel ea ſcripſerunt, quæ cum Hiſtoria Sacra, Veteris Teſtamenti libris contenta, maximam affinitatem habent. In primis, *Moyſem*, Iudæorum Legiſlatorem, *Longinus*, Palmyrenorum Reginæ a conſiliis & ſtudiis, inſigni commendat elogio in libro, quem edidit *De ſublimi genere dicendi*, eo quod *Moyſes* in exordio Libri Geneſeos ſic Deum magnifice loquentem inducat: *Fiat lux, & facta eſt lux*. Inter antiquiſſimos Legumlatores *Moyſem* conſtituit *Diodorus Siculus* Lib. I. Bibliothecæ cap. 59.

Iuvenalis Satyra XIV. ait, Volumen Legum Judaicarum fuiſſe a Moyſe conſcriptum:

> *Iudaicum ediſcunt, & ſervant, & metuunt Ius,*
> *Tradidit arcano quodcumque volumine Moſes.*

Cornelius Tacitus de Judæis loquens Libro V. *Hiſtoriarum*, hæc de Moyſe ſcribit: *Moſes, quo ſibi in poſterum gentem firmaret, novos ritus, contrarioſque ceteris mortalibus indidit, prophana illic omnia quæ apud nos Sacra — Hi ritus, quoquo modo inducti, antiquitate defenduntur*. Dogmata ſua a *Moſe* ſumpſiſſe *Platonem* agnoſcit *Numenius*, Pythagoricus, qui apud Euſebium Lib. XI. *Præparationis Evangelicæ* cap. 10. ait: *Quid enim eſt Plato, niſi Moſes atticiſſans?* Prætermitto, ne longior ſim, alios Scriptores Gentiles, qui Moyſis meminere, cujuſmodi ſunt *Philocorus*, qui florebat ſub *Ptolomæo Philopatore*, Ægyptiorum Rege, *Eupolemus*, qui vivebat regnante in Ægypto *Ptolomæo Philadelpho*, Hecatæus, Beroſus, Manetho, Alexander Polyſtor, Trogus Pompejus, Strabo, Nicolaus Damaſcenus, Plinius, Plutarchus, Porphyrius, & alii, quorum teſtimonia accurate refert illuſtriſſimus Abrincenſis Epiſcopus, *Daniel Huetius* in ſua *Demonſtratione Evangelica* Propoſitione IV. ubi etiam perdocte juxta ac eleganter probat ex variis prophanæ eruditionis monumentis, Moyſem eſſe omnium Gentium, non ſolum Perſarum, & Græcorum, ſed etiam Chaldæorum, Ægyptiorum, & Aſſyriorum primum Scriptorem, & Pentateuchum, ab eo ſcriptum, unicum eſſe fontem, ex quo totam ſuam Theologiam hauſerunt Ægyptii, Perſæ, Indi, Thraces, Germani, Galli, Britanni, Hiſpani, præcique vero Græci, & Romani, qui ex Moyſis libris, velut e rivis ſuos hortos irrigarunt, indeque ſuas Leges, Ritus, Religionem, Fabulas aut Hiſtorias ſuas depromſerunt. Præterea, antiquitatem Hiſtoriæ Regum Juda, quæ deſcribitur in libris quatuor Regum, & in duobus Libris Paralipomenon, commendant monumenta, & Annales Gentilium. Tyriorum quippe Annales referunt, Templum Hieroſolymitanum toto pene ſeſqui Sæculo fuiſſe conſtructum, quam Carthago conderetur. Meminerunt etiam iidem Tyriorum Annales *Salomonis*, filii Davidis, Regis Iuda, & *Hiromi*, ſeu *Hirami*, Regis Tyriorum, qui ut dicitur lib. 3. Regum cap. 2. conceſſit *Salomoni*, Regi Iuda, Cæſores lignorum ad Templi Hieroſolymitani ædificationem. Plures Epiſtolas a *Salomone*, Rege Iuda, ad *Hiramum*, Regem Tyriorum, & viciſſim ab *Hiramo* ad *Salomonem* ultro citroque ſcriptas fuiſſe aſſerit *Ioſephus*, Hebræus, cap. 5. lib. 7. *Antiquitatum Judaicarum*, additque, eum, qui vult habere exempla harumce Epiſtolarum, petere ea poſſe a publicis Tyriorum Archivorum Cuſtodibus. Proferquoque idem *Ioſephus*, Hebræus, capt. 6. ejuſdem libri plura de *Davide*, Rege Iuda, Patre *Solomonis*, antiqua teſtimonia Gentilium Scriptorum, præſertim *Nicolai Damaſceni* lib. 4. *Hiſtoriarium*, & *Menandri Epheſii*, qui Regum tam Barbarorum, quam Græcorum deſcripſit Hiſtoriam. Docent nos inſuper Gentiles Chaldæi in ſuo *Canone Mathematico Regum Babyloniorum*, tempus, quo vivebat *Mardokempadus*, ſeu *Merodachus*, Rex Babylonis, cujus fit mentio libri 4. Regnum cap. 20. Aperit nobis idem Canon Mathematicus Regum Babyloniorum tempus *Nabocolaſſari*, ſeu *Nabuchodonoſori*, Babyloniorum Regis, qui Iudæos abduxit in captivitatem, ſicut narratur lib. 4. Regum cap. ultimo. Denique, per eundem Mathematicum Babyloniorum Regum Canonem agnoſcimus tempus *Ilverodami*, ſeu *Evilmerodarchi*, qui *Joachimum*, Regem Iuda, exemit e vinculis, ſicut legitur Lib. IV. Rgum cap. ultimo. Negare igitur non poſſunt Infideles, Virique increduli antiquitatem quatuor Librorum Regum, & duorum Librorum Paralipomenon, in quibus texitur Hiſtoria Regum Iuda, cum antiquitas illorum librorum aperte ex Li-

Libris, Hiſtoriis, Monumentis, & Annalibus Gentilium comprobetur. Vindicata autem ſemel quatuor Librorum Regum, & duorum Librorum Paralipomenon, in quibus deſcribitur Hiſtoria Regum Juda, antiquitate, pronum eſt plurium aliorum Librorum Veteris Teſtamenti adſtruere antiquitatem. *David* quippe, Rex Juda, cujus meminerunt Annales Gentilium, Author eſt Libri Pſalmorum. *Salomon*, filius *Davidis*, Regis Juda, de quo itidem in Annalibus Gentilium fit mentio, ſcripſit Librum *Eccleſiaſtis*, Librum *Proverbiorum*, Librum *Cantici Canticorum*, & ex ejus Scriptis, ut plura perſuadent momenta, excerptus eſt Liber *Sapientiæ*, item, & Liber *Eccleſiaſtici*, quem *Jeſus*, filius *Siraoh*, digeſſit ac concinnavit. Quatuor Prophetæ Majores, & duodecim Prophetæ Minores ſcripſerunt ſub Regibus Juda, ac ſubinde Librorum, quos publicarunt, antiquitatem oſtendit Hiſtoria Gentilium, ſed præcipue jam citatus Mathematicus Regum Babyloniorum Canon. Quæ cum ita ſint, contemni nunc penitus ac flocci fieri debent Infideles, Virique increduli, qui, ut fidem, & authoritatem detrahant Libris Veteris Teſtamenti, ex quibus Chriſtiani probant Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum oraculis prædictum, aſſerere audent, illos libros non eſſe antiquos, nec de illis Scriptores Gentiles, aut eorum Hiſtorias, Monumenta, & Annales ullam mentionem feciſſe.

Sed non ſufficit ex Gentilium Scriptorum Libris, Hiſtoriis, Monumentis, & Annalibus oſtendiſſe antiquitatem Librorum Moyſis, quatuor Librorum Regum, duorum Librorum Paralipomenon, Librorum *Davidis*, & *Salomonis*, & Librorum Prophetarum; oportet etiam, ut contra Infideles, & incredulos hujus ætatis viros, antiquitatem aliorum Librorum Veteris Teſtamenti ex probatæ vetuſtatis monumentis ſtabiliamus. Antiquitas libri *Joſue*, in regendo populo Iſraelitico Succeſſoris Moyſis, colligitur tum ex antiquitate illorum Regum Gentilium, qui citra & ultra Jordanem fuerunt a *Joſue* profligati; tum etiam ex antiquitate Chananeæ Regionis, quam armis occupavit idem *Joſue*; tum denique ex vetuſtiſſimis fabulis Gentilium, qui perſonam *Herculis* impoſuerunt *Joſue*, ſicut obſervat S. *Auguſtinus* cap. 19. lib. 18. *De Civitate Dei*, idemque, poſt Sanctum illum Doctorem, confirmant *Gerardus Voſſius* lib. I. *de Idololatria* cap. 26. & illuſtriſſimus Abrincenſis Epiſcopus in ſua *Demonſtratione Evangelica*, Propoſitione IV. Vetuſtas *Libri Judicum*, cui annexus eſt liber *Ruth*, ſeſe prodit tum ex ſervitutibus Iſraelitarum ſub antiquis Gentilium Regibus Meſopotamiæ, Moabitarum, Chananæorum, Madianitarum, Ammonitarum, Philiſtæorum &c. tum etiam ex ritibus, & fabulis, quas Græci, aliæque Gentes ex hoc Judicum libro comminiſcendi anſam, & occaſionem arripuerunt, ſicut legere eſt apud eundem ſæpe laudatum Epiſcopum Abrincenſem Propoſitione IV. *Demonſtrationis Evangelicæ*. Hiſtoria duorum priorum librorum *Eſdræ* habet ex ipſo Mathematico Regum Babyloniorum, & Perſarum Canone notam Antiquitatis, quam Infideles, virique increduli nullo pacto in dubium vocare poſſunt, cum in hac Hiſtoria referantur bene multa, quæ geſta ſunt ſub Perſarum Regibus, præſertim ſub *Cyro*, *Dario Hiſtaſpide*, & *Artaxerſe Longimano*, quorum Regum tempora præſtituit prædictus Regum Babyloniorum, & Perſarum Mathematicus Canon. In libro *Tobiæ* deſcribuntur res ſub Regibus Aſſyriorum *Salmanazare*, & *Sennacheribo* geſtæ, quarum antiquitatem non ſolum declarant quatuor Libri Regum, & duo Libri Paralipomenon, ſed etiam Hiſtoriæ Gentilium. *Salmanazaris* ſiquidem, Regis Aſſyriorum, nomen in Tyriorum Archivis ad ſua uſque tempora extitiſſe teſtatur *Joſephus* Lib. VII. *Antiquit. Judaicarum* cap. 14. *Sennacheribi* vero, Regis etiam Aſſyriorum, qui Judæam prope omnem, excepta Hieroſolymorum Urbe, ſubegit, non ſolum meminit *Herodotus*, lib. 2. cap. 141. ſed & *Beroſus*, Chaldaica-

rum Rerum Scriptor, ut teſtis eſt *Joſephus* lib. 10. *Antiquitatum Judaicarum* cap. 1. Hiſtoria, quæ narratur in Libro *Judithæ*, contigit ſub *Nabuchodonoſore*, Aſſyriorum Rege, quem viri eruditi opinantur eſſe *Saoduſchinum*, filium *Aſſaradon*, qui debellavit *Dejocem*, Regem Medorum, cujus antiquitatem nos docet *Herodotus*. Hiſtoria Libri *Eſtheris* incidit in tempora *Artaxerxis Longimani*, Perſarum Regis, cujus antiquitas Scriptoribus Gentilibus Rerum Perſicarum probe nota eſt. Teſtimonia, quæ Propheta *Ezechiel* cap. 14. ſuæ Prophetiæ, & Scriptor *Tobiæ* cap. 2. perhibent Hiſtoriæ, quæ deſcribitur in Libro *Job*, argumento ſunt, germanam eſſe antiquitatem Hiſtoriæ JOBI. Poſtremo, Hiſtoria Machabaica, duobus Machabæorum libris comprehenſa, repræſentat Statum Judæorum ſub Regibus Syro-Macedonibus, qui, poſt *Alexandrum Magnum*, regnarunt in Ægypto, & in Syria, quorum Regum antiquitatem notiſſimam facit Hiſtoria Gentilium. Patet itaque, quidquid contra obſtrepant modo infideles, virique increduli, Veteris Teſtamenti Libros, ex quibus Chriſtiani multa decerpunt teſtimonia ad probandum Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, antiquos eſſe, eoſque innotuiſſe Gentilibus, qui in ſuis Scriptis, Hiſtoriis, Monumentis, & Annalibus multa inſeruerunt, quæ Librorum Veteris Teſtamenti Antiquitatem manifeſto demonſtrant.

Hactenus ex perpetuo, ſibique ſemper conſtanti omnium Judæorum conſenſu, ex Gentilium Scriptorum teſtimoniis, Monumentis, Hiſtoriis, & Annalibus, ſat ſuperque Librorum Veteris Teſtamenti, ex quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, aſſerta ac vindicata manet antiquitas, quippe quæ, tot, non dicam hominum, ſed populorum, inter ſe moribus, doctrina, & religione diſcrepantium, teſtimoniis confirmatur. Nunc alio non minus efficaci argumento adverſus Infideles, viroſque incredulos probandum ſuſcipio, hæc vaticinia, quibus Chriſtiani evincunt, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, non fuiſſe data opera a Chriſtianis, ſicut blaterant Infideles, virique increduli, excogitata, ſed nequidem a Chriſtianis excogitari potuiſſe, etiamſi certatim omnes (quod prorſus incredibile eſt) in hanc execrabilem fraudem conſpirare voluiſſent. Verum enim vero, ſi hæc vaticinia a Chriſtianis fuiſſent conficta, hæc ſacrilega fraus, ſeu fictio, alios haud potuiſſet habere Authores, quam primos Chriſtianos, qui temporibus Chriſti vixerunt, ſeu Apoſtolos & Evangeliſtas, qui Jeſu Chriſti Hiſtoriam ſcripſerunt, & in eo, tanquam vero Meſſia, omnia Prophetarum Oracula completa eſſe, ubique prædicarunt, litteriſque conſignarunt; Atqui hæc vaticinia non fuiſſe ab Apoſtolis, & Evangeliſtis ad decipiendos homines de compacto excogitata, duplici momento demonſtrari poteſt. Primo, quia Apoſtoli & Evangeliſtæ res, quas ipſi oculis viderant, manibus contrectaverant, & in maxima omnium luce geſtas, tanquam teſtes coævi, ſine fuco & fallaciis, ſed ſincere ac fideliter narrant. Erant enim viri boni, ſimplices, ingenui, candidi, probatiſſimæ fidei, qui a mendacio cum penitus abhorrerent, fraudes ad alios in errorem pertrahendos texere, & mendacia proferre nolebant. Illorum ſimplicitas tum in moribus & perpetuo vitæ tenore ſeſe prodit, tum etiam palam elucet in ipſo ſcribendi ſtylo, ſeu in eorum elocutione, quæ non eſt exquiſita, & affectata, non in verborum delectu, & apta illorum collocatione poſita, ſed potius rudis & impolita, in qua verba non ornant res, ſed ipſa rerum ſublimitas, & Myſteriorum, antehac omnibus ſapientibus abſconditorum, magnitudo & ſublimitas mentem Scriptoris & verba ſupra humanum modulum rapiunt, ita ut vel ipſo, quo utuntur, ſcribendi modo appareat, eos inſtrumenta quædam & organa impolita fuiſſe, a quodam ſuperiori mente mota, & ita adhibita, ut eloquii ſimplicitas reſpondeat quidem inſtrumento, ſed rerum magnitudo, & Myſteriorum revelatorum ſublimitas tribui debeat ſuperiori menti

ti infirmo utenti inſtrumento. Quo fit, ut nullus ſanæ mentis homo ſuum in animum inducere poſſit, Apoſtolos, & Evangeliſtas, viros, ut certiſſime conſtat, magna ex parte rudes, & illiteratos, a pueritia aut artifices, aut piſcatores, potuiſſe proprio marte, & de cerebro ſuo hæc de venturo Meſſia confingere vaticinia, tamque ſublimem & admirabilem excogitare doctrinam, ad quam comparata præſtantiſſimorum ſuperſtitioſæ olim gentilitatis Philoſophorum doctrinam, puerilis apparet. Alterum momentum ad probandam bonam fidem Evangeliſtarum in deſcribenda Hiſtoria Ieſu Chriſti ſuppeditant ipſimet Scriptores Gentiles, qui Hiſtoriæ *Jeſu Chriſti*, ab Evangeliſtis deſcriptæ, veritatem agnoverunt, & ei teſtimonium perhibuerunt, quod certe Infideles, virique hujus temporis increduli, qui Iudæorum, & Chriſtianorum Libris omnem fidem abrogant, rejicere non poſſunt. At enim, Evangeliſtæ referunt in primis *Ieſum Chriſtum* natum eſſe in Bethleem. Id verum eſſe fatetur *Celſus*, Gentilis Scriptor, & acerrimus Chriſtiani nominis inſectator. Ex Tabulis etiam Cenſualibus Romanorum, ad quas Fidei Chriſtianæ adverſarios provocant *Iuſtinus*, *Origenes*, *Tertullianus*, & *Chryſoſtomus*, necnon ex Cenſu illo, quem, naſcente Ieſu Chriſto, indixit Imperator *Auguſtus*, apertiſſime conſtat, Ieſum Chriſtum natum eſſe in Bethleem. Præterea, narrant Evangeliſtæ, Ieſum Chriſtum vixiſſe in Iuda, imperante *Tiberio*, eumque ſub *Pontio Pilato* mortis ſupplicio fuiſſe affectum. Id verum eſſe agnoſcunt Gentiles Scriptores, *Suetonius* in Vita *Claudii* Imperatoris, *Cornelius Tacitus* libro xv. Hiſtor. ubi ait: *Auctor nominis ejus* (id eſt, Chriſtianæ Religionis) *Chriſtus, qui, Tiberio imperitante, per Procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectus erat*. Prætermitto *Acta Pilati*, ad quæ olim Chriſtiani remittebant Fidei hoſtes, & in quibus multa de Paſſione & Morte Ieſu Chriſti referuntur, quæ Hiſtoriæ Evangelicæ ſunt omnino conſentanea. Tertio, ſcribunt Evangeliſtæ, Stellam in ortu Ieſu Chriſti micantem apparuiſſe, Magos ex Oriente ad Cunas Ieſu Chriſti acceſſiſſe, & *Herodem*, regnantem in Iudæa, ut Ieſu Chriſto, recens nato, necem inferret, ſatellites miſiſſe & maximam infantium ediſſe ſtragem. Hæc autem vera eſſe Gentiles Scriptores ſuis teſtimoniis approbarunt. *Iulianus* ſiquidem, Imperator apoſtata, & Gentiliſmo addictiſſimus, fatetur, novum in Nativitate Ieſu Chriſti ſidus in Cœlo præfulſiſſe, & ad eum Magos ex Oriente veniſſe. *Chalcidius*, Platonicus & Scriptor Gentilis, in Commentario ad *Timæum*, ait: *Eſt quoque ſanctior ac venerabilior hiſtoria, quæ perhibet, ortu Stellæ cujuſdam, non morbos, mortesques denunciatas, ſed deſcenſum Dei Venerabilis ad humanæ converſationis, rerumque mortalium gratiam: quam Stellam, cum nocturno itinere inſpexiſſent Chaldæorum profecto Sapientes viri, & conſideratione rerum cœleſtium ſatis exercitati, quæſiviſſe dicuntur ortum Dei, repertaque illa Majeſtate Pueri, veneratos eſſe, & vota Deo convenientia nuncupaſſe*. Crudelem vero Infantium cædem, quam in nativitate Ieſu Chriſti edidit *Herodes*, truculentiſſimus Iudæorum Rex, his verbis *Macrobius*, Scriptor Gentilis, cap. 4. lib. 2. *Saturnalium* deſcribit: *cum audiſſet Auguſtus, Imperator, inter pueros, quos in Syria Herodes, Rex Iudæorum, intra bienniom occidi juſſit, filium quoque ejus occiſum, ait: melius eſſe Herodis porcum eſſe, quam filium*. Quarto, Evangeliſtæ produnt miracula, quæ Ieſus Chriſtus potenti virtute patravit. Hanc autem Evangeliſtarum narrationem falſi non arguunt Gentiles Scriptores, ſed potius *Iulianus*, Imperator Apoſtata, ut videre eſt in libro ſexto, quem *S. Cyrillus* contra illum ſcripſit, loquendo de operibus Ieſu Chriſti, ait: *niſi quis exiſtimet inter maxima eſſe opera claudos, & cæcos integritate reſtitueret, & dæmonio correptos adjuvare in Vicis Betſaidæ, aut Bethaniæ*. Alter Scriptor Gentilis, ſeu *Celſus* (teſte *Origene*, in libro ſecundo, quem contra hunc Gentilem lucubravit) ſic alloquebatur Chriſtianos: *Credidiſtis eum*, ſeu Ieſum Chriſtum, *eſſe filium Dei, quod claudos & cæcos ſanavit*. Tertius Scriptor Gentilis ſeu *Porphyrius*, in libro, quem adverſus ChriſtianamRe-

ligio-

ligionem vulgavit, & cujus teſtimonium refert *Euſebius* libri 5. *De præparatione Evangelica* cap. 1. confitetur, *ex quo Ieſus coli cæptus eſt, neminem ſenſiſſe publicam Deorum opem*. Egregium etiam de Chriſto, & de Chriſtianorum moribus teſtimonium dat *Plinius Iunior* in epiſtola, quæ eſt Libri 10. nonageſima ſeptima, cujus meminere *Tertullianus* in Apologetico, & *Euſebius* in Chronico. Quin & ipſe *Mahometes* miracula a Jeſu Chriſto edita fuiſſe confitetur in Alcorano, ubi etiam ait, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, prophetarum Vaticiniis prædictum, eumque nuncupat *Verbum Dei, Spiritum Dei, natum ex Maria Virgine abſque virili ſemine: Prophetam eximium*. Conſulto prætermiſi locupletiſſimum teſtimonium, quod de Jeſu Chriſto, ejuſque Miraculis *Ioſephus*, Hebræus c. 4. l. 18. *Antiquitatum Iudaicarum* profert, quia infideles, virique hujus temporis increduli, cum quibus hanc diſputationem ſuſcepi, rejectis Judæorum perinde ac Chriſtianorum teſtimoniis, uni duntaxat Gentilium Scriptorum judicio ſtare volunt, ad illorum Tribunal appellant, nec aliis, quam Gentilium Scriptorum teſtimoniis ſe convinci poſſe pertendunt. Miſſo itaque eo perilluſtri de Jeſu Chriſto, ejuſque miraculis teſtimonio *Ioſephi*, Hebræi, unum hic tantummodo inferam teſtimonium *Phlegontis*, Scriptoris Ethnici, qui Eclypſis, ſeu defectionis Solis, quam moriente Jeſu Chriſto, contigiſſe memorant Evangeliſtæ, ſicut & Terræ motus meminit in Libro 13. *Olympicorum Chronicorum*, ubi hæc habet: *Quarto anno Olympiadis CCII. maxima & excellens inter omnes, quæ antea acciderant, defectio ſolis facta: dies hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſus, ut Stellæ in Cælo viſæ ſint, terræque motus in Bithynia urbe multas ædes ſubverterit*. Ex his, & aliis id genus, quæ facile adduci poſſent, Scriptorum Gentilium teſtimoniis liquet, eos de probitate, ac ſinceritate Evangeliſtarum nihil addubitaſſe, & in multis Factis Hiſtoricis, quæ de Jeſu Chriſto memoriæ prodiderunt, litteriſque conſignarunt Evangeliſtæ, dictis ſuis, ipſa rei veritate convictos, fidem conciliaſſe. Hoc tamen, proh dolor! denſiſſimo imbre telorum ac teſtimoniorum, quæ petuntur e Gentilium Scriptorum Libris ad deſtruendam bonam fidem Evangeliſtarum in deſcribenda Hiſtoria Jeſu Chriſti, non obruuntur, non convincuntur, non ad meliorem frugem revocantur Infideles, virique hujus temporis increduli, ſed potius nativis ſuis temporis tenebris oblectati, & erroribus pervicacius adhærentes, non ſolum Evangeliſtarum fidem in dubium revocant, ſed eos tanquam viros aſtutos & perfidos impoſtores traducunt, a quibus ajunt, fuiſſe dedita opera, ad illudendos ſimplices procuſa vaticinia, quæ poſtea falſo antiquis Prophetis attributa, in Jeſu Chriſto, tanquam in vero Meſſia, Prophetarum Oraculis prædicto, completa eſſe ubique prædicarunt. Hoc eſt ultimum Infidelium & impiorum effugium, in quo totius incredulitatis ſuæ proram, ut ita loquar, puppimque conſtituunt, quod nunc illis omnino præcludere debemus, ut inde ſemel exturbati, nullum poſſint invenire locum, in quo valeant tuto figere pedem. Ne autem querantur Infideles, Virique hujus temporis increduli, me cum illis durioribus conditionibus agere velle, duobus duntaxat peremptoriis argumentis eorum incredulitatem ita confutabo, ut tandem, velint nolint, fateri cogantur, ſincera & antiqua eſſe Prophetarum Oracula, quę in Jeſu Chriſto, vero Meſſia, fuerunt completa, niſi malint in ſuis pluſquam Cimmeriis tenebris jacere conſepulti, & fulgentiſſimæ, radiiſque, ut ita dicam, ſolaribus deſcriptæ veritati perfidum pectus mentemque pertinaciter occludere, quam doctrinæ Evangelicæ præbere aſſenſum, qua in re ſe ſe omnium hominum dementiſſimos proderent, planeque indignos, qui ratione, & argumentis convincantur. Oſtendam itaque in primis, Apoſtolos & Evangeliſtas, etiamſi non fuiſſent viri probi, ſimplices & ingenui, ſed potius viri aſtuti, callidi, & ad mendacia, falſaque ad decipiendos homines excogitanda vaticinia a natura & arte comparati; nihilo

hilo ſerius non potuiſſe, licet voluiſſent, licet occultis machinationibus id tentaſſent, tantæque fraudis nectendæ ac concinnandæ capaces extitiſſent, mendacia, falſaque Vaticinia pro veris ac ſinceris venditare. Deinde, demonſtrabo, eventum circa prædicationem Apoſtolorum, circa Hiſtoriam Jeſu Chriſti, ab Evangeliſtis deſcriptam, ac denique circa Vaticinia, quæ in Jeſu Chriſto exitum habuiſſe teſtantur Apoſtoli & Evangeliſtæ, manifeſto probare, Apoſtolos non fallaces deceptores, ſed ſinceros doctrinæ Evangelicæ fuiſſe præcones, Hiſtoriam Jeſu Chriſti ſummo cum candore ab Evangeliſtis eſſe deſcriptam, poſtremo, Vaticinia, quæ in Chriſto Jeſu completa eſſe aſſerunt Apoſtoli, & Evangeliſtæ, non fuiſſe ad deludendos homines, de induſtria ab illis conficta, atque fabricata, ſicut per ſummam impietatem effutiunt Infideles, Virique increduli, ſed eſſe antiqua & genuina Prophetarum Oracula. Et primo, qui credibile eſt, Apoſtolos & Evangeliſtas conjurare potuiſſe, ut mendacia fingerent, falſaque conſarcinarent Vaticinia, quibus totum orbem in errorem pertrahere poſſent? quæ enim, amabo, ſpes eſſe potuiſſet, neminem ab eo conſilio, periculi aleæque pleno, fore alieno animo? neminem interceſſurum, neminem occultam illam fraudem proditurum? Quis tam bonus, ut credat, potuiſſe ab Apoſtolis & Evangeliſtis clam ſuſcipi & executioni mandari tam nefandum conſilium, quod ſi reſciretur, nonne prævidebant, fore ut, cum nihil omnino aſſequerentur, parti ſuæ præjudicium afferrent, ſi ſe faterentur eam fovere cauſam, quam ſibi probe conſcii eſſent, non aliter poſſe ſe quam fraudibus, confutis mendaciis, & adulterinis Vaticiniis defendere? Id profecto conſilii Apoſtolos & Evangeliſtas ſuſcipere potuiſſe, ab omni veri ſpecie penitus abhorret. Præterea, quæſo, qua fronte Apoſtoli & Evangeliſtæ hæc a ſeipſis conficta de venturo Meſſia Prophetarum Oracula obtrudere, in apertam lucem producere, omnibus paſſim inculcare, litteris mandare, eaque ipſiſmet Judæis proponere potuiſſent ad probandum Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, prophetarum Oraculis prædictum? Numquid Judæi, qui Jeſum Chriſtum, velut Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, agnoſcere obſtinatis animis detrectabant, quique Apoſtolorum prædicationibus obluctabantur, & ad exterminandam naſcentem Chriſtianam Religionem Superos & Acherontam movebant, facile retexiſſent, ac ſemel retectam propalaſſent tam inſignem Evangeliſtarum & Apoſtolorum fraudem, eoſque omnibus Gentibus deridendos propinaſſent? Habebant ſiquidem Judæi penes ſe Libros Prophetarum tam in veteri Textu Hebræo, quam in Verſione LXX. Interpretum, aliiſque Verſionibus, quæ tum temporis circumferebantur, & omnium Judæorum terebantur manibus. Hos Prophetarum Libros Judæi, potiſſimum Chriſtianæ Religionis, quam cane pejus & angue odio habebant, propagatione excitati, diligentius lectitabant, pervolvebant, examinabant, ac ſubinde Apoſtolorum & Evangeliſtarum, in his excogitandis Vaticiniis fraudem confeſtim perſpectam habere potuiſſent, eam ob oculos omnium poſuiſſent, Apoſtolis & Evangeliſtis, tanquam impoſtoribus fidem abrogaſſent, eiſque jure optimo omnium Nationum invidiam, odium, & contemptum conciliaſſent. Nec ſuam fraudem ullis artibus celare potuiſſent Apoſtoli & Evangeliſtæ, quia Judæi palam oſtendiſſent, ejuſmodi Vaticiniorum de venturo Meſſia, quæ fuiſſent ab Apoſtolis & Evangeliſtis excogitata, nec volam quidem ac veſtigium reperiri in Prophetarum Libris, quos omni ævo illibatos incredibili ſtudio conſervabant Judæi, & quorum authoritatem, antiquitatem, revelationem & inſpirationem nullo pacto inficias ire potuiſſent Apoſtoli & Evangeliſtæ. Porro, conſtat, nunquam Judæos Apoſtolis, Evangeliſtis, aliiſque Chriſtianis hanc fraudem vitio ac crimini vertiſſe, ſed potius ex antiquis & probatæ fidei monumentis evincitur, innumeros Judæos

ad prædicationem Apoſtolorum incunctanter Fidem, & doctrinam Jeſu Chriſti, tanquam veri Meſſiæ, Prophetarum Vaticiniis prædicti, fuiſſe amplexos, adeo ut (teſte *Euſebio* lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 31.) a temporibus Apoſtolorum uſque *Hadrianum*, Imperatorem, qui Judæos ſimul & Chriſtianos Hieroſolymis expulit, univerſa Hieroſolymitana Chriſtianorum Eccleſia ex ſolis Judæis, qui Chriſtianæ Religioni nomen dederant, coaluerit, & ab eis fuerit gubernata.

Eodem argumento evidenter firmatur & ſtabilitur veritas Hiſtoriæ Evangelicæ circa multa Facta Hiſtorica, quæ a Prophetis Veteris Teſtamenti longe antea prædicta, in Jeſu Chriſto, vero Meſſia, completa fuiſſe ita referunt Evangeliſtæ, ut prorſus impoſſibile ſit, ea potuiſſe ab illis fingi & excogitari, etiamſi ipſi in concinnanda Hiſtoria Jeſu Chriſti homines mendaciis decipiendi fixum, ratum ac deliberatum iniiſſent conſilium. Ea quippe Hiſtorica de Jeſu Chriſto Geſta, ab Evangeliſtis relata, non contigerunt in aliquo angulo terræ, nec a paucis, ignotis, & ſuſpectis teſtibus viſa, ſed in ipſa Hieroſolymorum urbe, in maxima omnium luce peracta ſunt, ab infinitis pene teſtibus perſpecta, in tota Judæa exploratiſſima, & conſtanti fama longe lateque celebrata, quæ ab Evangeliſtis narrantur cum ſingulis circumſtantiis, indicatis etiam perſonis, temporibus & locis, in quibus acta ſunt, & ubi recentiſſima adhuc erat eorum memoria. Aliquot hic exempla ex Hiſtoria Evangelica, ſed pauca tamen, velut ex infinita ſylva, producam, ut liquidius fiat, non potuiſſe Evangeliſtas, etiamſi voluiſſent, ea fingere Geſta, quæ de Ieſu Chriſto narrant in Hiſtoria Evangelica. At enim, narrant Evangeliſtæ, nato Ieſu Chriſto in Bethleem, ſicut de venturo Meſſia vaticinati fuerant Prophetæ, Magos, præeunte ſtella, ab Oriente veniſſe Hieroſolymam, inquirentes, ubi natus eſſet Rex Iudæorum? addunt iidem Evangeliſtæ, *Herodem*, Regem Judæorum, ad Magorum adventum, de nuncio ortus novi Regis cum univerſa Hieroſolyma perterritum, & percontatum fuiſſe a Principibus Sacerdotum, & Scribis, qui erant Hieroſolymis, ubi Chriſtus, ſeu Meſſias, naſci deberet? cumque ab illis Reſponſum accepiſſet, quod Chriſtus, ſeu Meſſias, juxta Prophetarum Oracula, in Bethleem naſciturus eſſet, protinus crudeliſſimum illum Regem, ut Jeſu Chriſto recens nato mortem inferret, ſuos miſiſſe Satellites, qui omnes bimulos puerulos in Bethleem trucidarent, illudque tam immane *Herodis* Regis Edictum executioni mandatum eſſe, & atrociſſimam Infantium editam ſtragem in Bethleem, & in finibus ejus. Hæc facta Hiſtorica tam manifeſtis circumſtantiis expreſſa, aperte produnt candorem & bonam fidem Evangeliſtarum. Quis enim ſibi perſuadeat, Evangeliſtas, & Apoſtolos, qui Hieroſolymis cum Judæis, ſuis æmulis, convivebant, potuiſſe fingere ea Facta Hiſtorica, quæ in ortu Jeſu Chriſti, in ipſa Hieſolymorum urbe, inſpectantibus Judæis, & ad tantæ rei novitatem attonitis, accidiſſe narrant, nec illos timuiſſe, fore ut falſi ſtatim convincerentur ab innumeris Judæis, qui tum temporis adhuc Hieroſolymis ſuperſtites erant, & quibus ſubinde ea, quæ in ipſa Hieroſolymorum urbe publice geſta ac viſa fuerant, apprime nota eſſe debebant, præſertim in re tam magni momenti, quæ illorum Judaicam Religionem ſpectabat, qua, ſecundum Deum, nihil prius & antiquius habebant? Certe, qui norunt genium, indolem & Artes Impoſtorum, ſciunt, ipſos, dum quædam Facta Hiſtorica, vel prodigia, quæ ad alios decipiendos, finxerunt, narrant, ſolere, ne eorum male conſutæ fraudes detegantur, dictitare, hæc facta Hiſtorica, & prodigia, quæ memorant, & inani verborum tinnitu, magnoque vanæ eloquentiæ apparatu exaggerant, non in locis vicinis ac notis, non in conſpectu omnium edita fuiſſe, ſed in remotiſſimis, planeque ignotis Regionibus contigiſſe, quorum te-

teſtes, ut facilius fucum faciant, proferunt non homines adhuc ſuperſtites, a quibus falſitas dignoſci poſſet, ſed Viros nemini notos, vel perſonatos, vel jam vita functos, a quibus de falſitate rerum quas venditant, nihil omnino reſciri poſſit. Sic pinguioris vulgi mentes ſuis præſtigiis, anilibuſque fabulis afficiunt callidi impoſtores, & peſſimi nebulones, a quorum malis artibus Apoſtoli & Evangeliſtæ, cum penitus alieni fuerint, ſicut ex eorum vitæ ſerie, & ſimplici rerum geſtarum narratione conſtat, fides illorum vacillare ac laborare non poteſt. Præterea, Evangeliſtæ, dum innumera pene referunt miracula, quæ Jeſus Chriſtus ad probandum, ſe eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, patravit in Judæa, ajunt, Jeſum Chriſtum e quinque panibus & duobus piſcibus ſatiaſſe quinque millia hominum, nominant eos, quos Jeſus Chriſtus e mortuis ad vitam revocavit, Ex. gr. filium unicum Viduæ civitatis Naim; filium *Jairi*, Archiſynagogi, *Lazarum*, jam a triduo in Sepulcro fœtentem, & a Jeſu Chriſto in Bethania a mortuis ſuſcitatum, a plurimis teſtibus viſum, cum quibus etiam manducavit, & miſcuit colloquia. Teſtantur inſuper iidem Eavngeliſtæ, Velum Templi Hieroſolymitani in morte Jeſu Chriſti duas in partes ſciſſum eſſe, Terram inſolito motu concuſſam, tamque inſolentem accidiſſe Solis defenſionem, ut a ſexta hora uſque ad nonam tenebræ factæ ſint in univerſa Terra, tertio autem die ab obitu ſuo Jeſum Chriſtum propria virtute a Sepulcro, quod milites, ad petitionem Judæorum miſſi a *Pilato*, ſumma ſedulitate noctu diuque excubantes cuſtodiebant, vivum emerſiſſe; cum Apoſtolis ſuis poſt reſurrectionem per quadraginta dies comediſſe, ſermonem habuiſſe, a quingentis pluſquam hominibus viſum eſſe; *Thomæ*, Apoſtolo ſuo, dubitanti, an vere ad vitam rediiſſet, permiſiſſe ut ſuum digitum in ejus latus apertum inferret; ad Diſcipulos ſuos una Hieroſolymis congregatos quinquageſimo die poſt Reſurrectionem ſuam miſiſſe, quem eis promiſerat, Spiritum Sanctum, per cujus illapſum acceperunt donum omnium Linguarum, adeo ut in ipſa Hieroſolymorum urbe ab omnibus peregrinis Nationibus, quæ huc confluxerant, audirentur magnalia Dei variis Linguis loquentes. Denique, Sacri Evangeliſtæ profitentur, Jeſum Chriſtum quadrageſimo die poſt Reſurrectionem ſuam coram omnibus Diſcipulis ſuis Angelorum myriadibus ſtipatum aſcendiſſe in Cœlum. Hæc, & alia id genus facta Hiſtorica, quæ ſpectant vitam & miracula Jeſu Chriſti, confingere non potuerunt Apoſtoli & Evangeliſtæ, quia illa miracula, ut ipſimet teſtantur, Jeſus Chriſtus patravit non clanculum, non coram paucis fidiſque teſtibus, ſed in tota Judæa, in ipſa Hieroſolymorum urbe, vel in ejus urbis vicinia, coram innumeris teſtibus Judæis, qui ei adverſabantur. Facile itaquæ poterant Judæi, qui Hieroſolymis erant, explorare veritatem, vel falſitatem eorum, quæ de Jeſu Chriſto ab Apoſtolis & Evangeliſtis vulgabantur; magni etiam Judæorum, qui retinendæ ſuæ Religionis erant tenaciſſimi, intererat, ut, ſi falſa fuiſſent quæ de Jeſu Chriſto publicabantur miracula, manifeſtam omnibus Nationibus redderent Apoſtolorum & Evangeliſtarum fraudem, palamque oſtenderent, Jeſum Chriſtum in Judæa, & in ipſa Hieroſolymorum Urbe, nulla edidiſſe miracula, nec mortuis reſtituiſſe vitam, meraque ſomnia, & commenta eſſe, quæ de teſtibus miraculorum Jeſu Chriſti, de ſtupendis prodigiis viſis in morte Jeſu Chriſti, de militibus a Pilato ad cuſtodiendum Sepulcrum Chriſti miſſis, de teſtibus Reſurrectionis, & Aſcenſiouis Jeſu Chriſti, & de dono Linguarum Apoſtolis per illapſum Spiritus Sancti conceſſo narrant Evangeliſtæ. Hæc, inquam, omnia, quæ in deſcribenda Jeſu Chriſti Hiſtoria Hieroſolymis, & in Judæa accidiſſe teſtantur Evangeliſtæ, an vera, vel falſa eſſent, nullo negotio ſcire poterant Judæi, qui Hieroſolymis erant, quæ ſi falſa comperiſſent, confeſtim, ut erant in Chriſtum, ejuſque diſcipulos ira & odio perciti, Apoſtolos & Evangeliſtas falſi redarguiſſent, eoſque, tanquam infames & publicos Impoſtores, totius nationis Judaicæ teſtimonio declaraſſent, quod tamen cum nunquam fecerint Judæi, ad fabricandam contra Apo-

ſto-

ſtolos calumniam alioqui promptiſſimi, eorum hac in re altum ſilentium argumento eſt, eos nec miracula Jeſu Chriſti, nec alia ab eo geſta, quæ in Hiſtoria Evangelica deſcribuntur, occultare, aut negare potuiſſe, quia de eorum veritate ſibi conſcii erant. Quod quidem adeo verum eſt, ut, innumeri Judæi, ſicut antea dicebamus, qui Chriſtum Hieroſolymis docentem, & poſtea cruci ſuffixum viderant, Chriſtianam Fidem, tot rerum a Jeſu Chriſto geſtarum, totque illius miraculorum veritate convicti, amplexi fuerint, & Hieroſolymis Chriſtianorum conſtituerint Eccleſiam, quæ perduravit uſque ad Imperatorem *Hadrianum*, a quo Judæi, perinde ac Chriſtiani, Hieroſolymis expulſi ſunt. Incredibile quippe eſt, illos Judæos, qui Chriſtum viventem noverant, & morientem conſpexerant, voluiſſe, relicto Judaiſmo, Chriſtianam Fidem ſuſcipere, niſi rerum, quas a Jeſu Chriſto geſtas referunt Evangeliſtæ, illiuſque tam in vita, quam in morte, miraculorum veritatem compertam ac exploratam habuiſſent. Alioqui, illi Judæi, qui vitæ & mortis Jeſu Chriſti erant teſtes oculati, ſi nulla miracula tam in Judæa, quam Hieroſolymis ubi præſentes aderant, a Jeſu Chriſto patrata vidiſſent, tanquam mendaciorum architectos execrati fuiſſent Apoſtolos, & Evangeliſtas, Chriſtianamque Religionem his mendaciis ſuffultam, aperto marte oppugnaſſent, nedum ejus cultores fieri voluiſſent.

At, ſi, præter hæc argumenta, quæ hactenus ad probandam fidem, candoremque Apoſtolorum & Evangeliſtarum, ſive in deſcribenda Hiſtoria JESU Chriſti, ſive in referendis Oraculis Prophetarum, adduximus, ſi, inquam, præter illa argumenta, Infideles, virique increduli animum ſerio advertere velint ad ſtatum, ſeu conditionem Apoſtolorum, ad modum, quo doctrinam Evangelicam, quæ docet, Jeſum Chriſtum Crucifixum verum eſſe Deum, verumque Meſſiam, a Prophetis prædictum, toti Orbi inferere aggreſſi ſunt, & ad illius tam ardui, tamque difficilis ab illis ſuſcepti operis, quod ſpectatis naturæ viribus, plane impoſſibile erat, felicem, fauſtumque eventum, quem nunc oculis noſtris cernimus; hæc ſi ſedulo expendant Infideles, ac viri increduli, nullus dubito, quin tandem intelligant, & fateantur, Apoſtolos & Evangeliſtas non ſolum fuiſſe viros probos, candidos ac ſinceros, ſed etiam a Deo eſſe electos, potentique virtute munitos, ut illorum miniſterio opus iſtud longe difficillimum, ſeu doctrinæ Evangelicæ propagationem, ad optatum exitum perduceret, totuſque Orbis, Fidei Chriſtianæ fulgentiſſima luce colluſtratus, Jeſum Chriſtum, verum Meſſiam, Oraculis Prophetarum prædictum, coleret & adoraret. At enim, primo, Apoſtoli, ut norunt omnes, erant homines viles, idiotæ, piſcatores, craſſi & tardi ingenii, quibus nec natalium ſplendor, nec partæ divitiæ, nec poteſtas, nec Philoſophia aut eloquentia auctoritatem conciliabant, &, quod caput eſt, erant natura adeo timidi & meticuloſi, ut Jeſum Chriſtum, verſantem in periculo, metu mortis turpiter deſeruerint, & *Petrus*, qui ceteris Apoſtolis anteſtabat, ter eum abnegaverit; nihilo ſecius, pauci illi viles & timidi homines, omnique humano deſtituti præſidio (poſt probroſam Magiſtrj ſui Jeſu Chriſti Crucifixi mortem, quæ illos ab ejus doctrina alienare penitus debuiſſet, ſi tum temporis ſe ab eo deluſos fuiſſe intellexiſſent) velut in alios homines immutati, excuſſo omni timore, luſtrant totum Orbem, lumen Evangelii ſpargunt, Linguis loquuntur omnium, ab omnibus peregrinis nationibus audiuntur, Philoſophorum ſupercilia, Oratorum eloquentiam, Principum ſceptra Chriſto ſubjugant, errorum tenebras ubique expellunt, ſaxea corda emolliunt, & tandem (quod certe potentiſſimæ divinæ gratiæ miraculum eſt) ſuperbos mortales ac voluptatibus deditos induxerunt ad recipiendam Fidem Myſteriorum, quæ rationi impervia ſunt, videlicet ad credendum, Deum unum eſſe in tribus perſonis, Deum factum hominem & crucifixum &c. & ad amplectenda Dogmata quæ perpetuum ſenſibus bellum indicunt, cujuſmodi ſunt abnegatio ſui ipſius, jugis pœnitentia, contemptus divitiarum, dilectio inimicorum &c. Quis non videt, hic digitum Dei eſſe, hancque mirabilem,

& qua-

& quaſi repentinam Evangelicæ doctrinæ propagationem Deo per miniſterium Apoſtolorum, quos elegit, acceptam referri debere? Neque enim tam mirabile, tamque ſtupendum opus tentari, aut fieri poterat ab impoſtoribus, qui homines efficere bonos, pios, & continentes nec volunt, nec poſſunt, ſed potius præcipitare & deteriores reddere geſtiunt. Non opus fuit civilis ſcientiæ & artis politicæ, a qua penitus alieni fuerunt Apoſtoli & Evangeliſtæ, non opus fuit naturæ, quæ ſenſuum voluptati indulget; non humanæ rationis, quam multis paſſionum tenebris offuſam vanitas & ſuperbia tam facile decipiunt; non humanæ poteſtatis, quæ ſolum vi armorum vincere poteſt; ſed fuit præſtantiſſimum opus Dei, qui infirma mundi elegit, ut fortia quæque confunderet, quique per duodecim piſcatores ſapientiam mundi confutavit, per paucos ſubegit omnes mundi nationes, per imbecilles proſtravit omnem munitionem attollentem ſeſe adverſus Deum, per ignotos & humiles obſcuravit univerſam mundi gloriam, per Oves domuit Leones, per Columbas abegit Serpentes, verbo dicam, univerſum Orbem in doctrinam Evangelicam pertraxit.

Secundo, candorem & probitatem Apoſtolorum demonſtrat ea, quæ illorum prædicationem ſubſecuta eſt, totius Orbis morum, qui ante hac depravatiſſimi erant, immutatio. Gentiles, qui totum pene Orbem occupabant, & quorum ſuperſtitioſa Religio jam a pluribus ſæculis altas radices egerat in animis ſive inſipientium, ſive illorum, qui Sapientes videbantur, per inextricabiles Idololatriæ tenebras, ante prædicationem Apoſtolorum, oberrabant, & in ſentina omnium vitiorum immerſi, plures Deos admittebant, Beſtiis, rebuſque vitæ expertibus cultum deferebant, ac pro Diis colebant. Eorum Sacra per totum Orbem terrarum, ſicut fatetur ipſemet *Porphyrius*, Scriptor Gentilis, in Libro, quem edidit: *De abſtinentia ab eſu Animalium*, plena erant crudelitate, Deos ſuos humano ſanguine ubique ferme placabant (quem barbarum morem nec Græcorum, nec Romanorum mores ſuſtulerunt.) Nihil ſpirabant Gentiles niſi ultionem, vindictam, arma, bella, ſtrages, incendia. Nullam apud illos latrocinia infamiam habebant, Gladiatorum mutuæ dilaniationes licitæ & honoris loco ducebantur, erantque publica populorum oblectamenta, exponere liberos ſuos, eoſque Dæmoniis mactare, immolare, ſacrificare, quotidianum; concubitus marium cum maribus exemplis Deorum ſuorum defendebant. His abominandis vitiis & turpiſſimis moribus, ante Apoſtolorum Prædicationem conſpurcati erant Gentiles, qui tamen ſtatim ac illi affulgere cæpit Lux Evangelica, intellexerunt, inanem eſſe Deorum cultum, unumque Deum colendum eſſe in Fide, Spe, & Charitate, in Sanctitate, in Juſtitia, in Caſtitate, & in omni bonitate; Jeſum Chriſtum Crucifixum, tanquam verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, demiſſis animis non ſolum coluerunt, ſummiſque honoribus proſequuti ſunt, ſed etiam Cœleſtis ejus doctrinæ ſanctitatem in ſuis moribus, vivendique norma exprimere cœperunt, Deo digna ſentientes proprios affectus ad omnem virtutis regulam componentes, erga alios æquitatis exactæ, & perfectæ benignitatis documenta ſervantes, modeſtiæ, prudentiæ, continentiæ, ceterarumque id genus Chriſtianarum virtutum præbentes exempla. Hæc certe morum in Gentilibus quaſi ſubitanea immutatio fuit dexteræ Excelſi. Nec enim niſi divina virtute fieri poterat, ut tam cito ex Gentilium mentibus revelleretur quod a pueritia imbiberant, quod publico conſenſu traditum acceperant a Majoribus, eorumque Religio, tot annorum diuturnitate roborata, tot locis, Principum potentia, longe lateque diffuſa, tam facile ad prædicationem Apoſtolorum, nulla vi armorum oppoſita, corrueret, & ita corrueret, ut nulla pene ſuperſtitioſæ illius gentilitatis habeatur impræſentiarum, niſi in Libris, memoria, & Dæmones, quibus ſerviebant Gentiles, ad Jeſu Chriſti nomen e corporibus, quæ cruciabant, exceſſerint, ſuam compreſſerint vocem, & interrogati de ſilentii cauſa, fateri coacti ſint, nihil ſe poſſe, ubi Jeſus Chriſtus invocaretur. Mirantur *Cicero*, & *Plutarchus*, ſuo tempore obticuiſſe ſuorum Nu-

Digitized by Google

Numinum Ora ula, nimirum quia veritatis Præſes, mendacii Patrem oppugnaturus, jam jam imminebat, vel nuper advenerat Leo de Tribu Juda Jeſu Chriſtus Salvator noſter. Deorum etiam Gentilium vanitatem atque ſuperſtitionem, prædictiones & Oracula *Lucianus*, infenſus licet Chriſtianæ Religionis hoſtis, qui ſub Imperio *Hadriani*, hoc eſt, ſecundo Eccleſiæ ſæculo, vixit, falſe ridet, inſectatur, & ludibrio habet, ut videre eſt in ejus Dialogis *De Deorum Concilio: De Jove Tragœdo: De Jove confutato*, ut jam de ejuſdem Scriptoris ceteris *Deorum Dialogis* nihil dicam.

Tertio, candorem ac ſinceram Apoſtolorum fidem probat ipſa reprobatio Judæorum, qui Jeſum Chriſtum, quem Apoſtoli prædicarunt verum eſſe Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, agnoſcere detrectantes, extorres, miſeri, & omnibus nationibus exoſi facti ſunt, atque per totum Orbem hac illac diſperſi vagantur ſine Templo, ſine Duce, ſine Sacerdote, ſine Rege, ſine Sacrificio, & ubique propter ſuam incredulitatem ac diffidentiam duriſſimæ ſervituti mancipantur. Hanc Nationis Judaicæ rejectionem, auguſtiſſimique Templi Hieroſolymitani excidium ſæpius Jeſu Chriſtus ſub multis exemplis, figuris, & parabolis Judæis inſinuaverat, & tandem clariſſimis verbis eis ob oculos poſuerat, ſicut teſtantur Evangeliſtæ, qui terribilem illam Jeſu Chriſti prædictionem de reprobatione Judæorum, & de Templi Hieroſolymitani excidio, antequam accideret, referunt, *Matthæus* Cap. 14. verſ. 1. *Marcus* Cap. 13. v. 1. & *Lucas* Cap. 19. & tamen Judæi, ſaxa in corde geſtantes, credere noluerunt, quamvis Jeſus Chriſtus ad eorum pervicaciam ſuperandam nihil intentatum reliquerit, & ne anſam haberent expoſtulandi cum Deo, quod, præter meritum, promiſſis eſſent fruſtrati, apud ipſos naſci voluit, quibus erat promiſſus, decantatus eſt ab Angelis, prædicatus a Paſtoribus, indicatus a Magis, agnitus a Simeone & Anna, demonſtratus a Joanne Baptiſta, æterni Patris Oraculo commendatus, tot miraculis inclaruit, tot beneficiis illos provocavit; apud eos & non apud Gentes prædicare voluit, uno verbo ad inflectenda Judæorum corda nihil non egit, quemadmodum ipſe dicit: *Quid potui facere vineę meæ, & non feci?* nihil tamen his rebus profectum eſt, quia Judæi invidia, ſuperbia, & avaritia excæcati, prophetas occiderunt, Joanni non crediderunt, Jeſum Chriſtum dictis & factis perſecuti ſunt, ejus miracula calumniati ſunt, Belzebub, Principis Dœmoniorum, præſidio fieri, Prophetarum de venturo Meſſia Oracula in Jeſu Chriſto completa fuiſſe violentis adhibitis interpretationibus negarunt, & in Apoſtolos, omneſque Chriſti Diſcipulos omni ſuppliciorum genere ſævierunt. Quo factum eſt, ut Judæi, ſua culpa rejecti, a Jeſu Chriſto hanc juſtam Sententiam audire meruerint: *Relinquetur Domus veſtra deſerta*. Hanc proxime futuram Templi Hieroſolymitani ruinam, & Gentis Judaicæ reprobationem, & imminentes calamitates non ſolum prædicit Jeſus Chriſtus, ſed etiam ejus Apoſtoli *Petrus*, & *Paulus*, dum ad ſupplicium ducerentur, Judæis prænunciarunt, quippe qui, teſte *Lactantio* Lib. 4. Divin. Inſtitut. cap. 21. *Futurum eſſe dixerunt, ut poſt breve tempus immitteret Deus Regem, qui expugnaret Judæos, & Civitates eorum ſolo adęquaret, ipſos autem, & fame, & ſiti confectos obſideret; tum fore ut corporibus ſuorum veſcerentur, & conſumerent ſe ſe invicem; poſtremo, ut capti venirent in manus hoſtium, & in conſpectu ſuo vexari acerbiſſime conjuges ſuas cernerent; violari ac proſtitui virgines, diripi pueros, allidi parvulos, omnia denique igni ferroque vaſtari, captivos in perpetuum terris ſuis exterminari, eo quod exultaverint ſuper amantiſſimum & probatiſſimum Dei filium. Itaque poſt illorum obitum, cum eos Nero* (Imperator) *interemiſſet, Judęorum nomen & gentem Veſpaſianus* (Imperator) *extinxit, fecitque omnia, quę illi futura prędixerant*. Jam vero, poſtulo ad Infidelibus, viriſque incredulis, qui eventum hujus prædictionis ſuis oculis cernunt, an potuerint Jeſus Chriſtus, & ab ipſo edocti Apoſtoli, tam clare prædicere ruinam Templi Hieroſolymitani, & miſerrimum Judæorum ſtatum, ſi Jeſus Chriſtus non fuiſſet verus Meſſias, Prophetarum vaticiniis prænunciatus, vel ſi falſa

ſa fuiſſent, & ad decipiendos homines excogitata illa, quæ in Jeſu Chriſto completa eſſe Prophetarum Oracula aſſerebant Apoſtoli? Certe, ſi Jeſus Chriſtus non fuit verus Meſſias, vel ſi Apoſtoli ad decipiendos homines falſa commenti eſſent Vaticinia, tam Jeſus Chriſtus, quam ejus Apoſtoli fuiſſent impoſtores, futura autem non ab impoſtoribus, ſed a ſolo Deo, vel ab hominibus a Deo inſpiratis prædici poſſe, nemo eſt, qui non fateatur: *Confitentur Magi, confitentur Arioli, & omnis ſcientia Sęcularis Litteraturæ, præſcientiam futurorum non eſſe hominum, ſed Dei, ex quo probatur, Prophetas Dei ſpiritu locutos, quia futura cecinerunt*, inquit Sanctus Hieronymus in caput 2. Danielis. Deinde, quæro ab Infidelibus Viriſque incredulis, quorſum Deus Optimus Maximus, qui neminem punit niſi propter præcedentem culpam, in populum Judaicum, quem antea tot gratiis, tot beneficiis, tot prodigiis, ſpecialique amore, ac protectione dignatus erat, tam acerbis pœnis animadverterit ad illo ipſo tempore, quo Judæi Jeſum Chriſtum, ejuſque Apoſtolos perſecuti ſunt, mortique adjudicarunt? Si enim Jeſus Chriſtus non fuiſſet verus Meſſias, Prophetarum Oraculis prædictus, vel ſi Apoſtoli ad illudendos homines falſa de illo jactaſſent vaticinia, non pœnas Deus Judæis, illorum occiſoribus, inflixiſſet, ſed potius debita præmia ac beneficia illis larga manu rependiſſet, quod tam ſtrenue contra impoſtores avitæ ſuæ Legis, & honoris Dei glorioſam defenſionem ſuſcepiſſent, nunc autem vident omnes, completas eſſe Jeſu Chriſti, ejuſque Apoſtolorum de excidio Templi Hieroſolymitani, & de reprobatione Judæorum prædictiones, vident omnes totam Nationem Judaicam a tempore Paſſionis Jeſu Chriſti a Deo derelictam, & ad has diuturnas redactam miſerias, calamitates, anguſtias, duraſque ſervitutes, quæ omni tuba vocalius clamant, Judæos non ob alind ſcelus puniri a Deo, niſi qnia hactenus pluſquam adamantina pervicacia confiteri nolunt, Jeſum Chriſtum, quem occiderunt, eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prędictum.

Quarto, candorem ac bonam fidem Apoſtolorum, & Evangeliſtarum probat generoſus ille, quem ſemper exhibuerunt, bonorum temporalium contemptus, & heroica illorum in perferendis atrociſſimis ſuppliciis patientia. Apoſtoli ſiquidem, & Evangeliſtæ, abjecta omni ſpe peritura hujus Mundi conſequendi bona aut præmia, videlicet opes, honores, & voluptates (nihil horum quippe illis promiſerat Jeſus Chriſtus, eorum Magiſter, ſed potius præmonuerat, illos odio futuros omnibus flagellandos, morteque tandem afficiendos) Apoſtoli, inquam, & Evangeliſtæ nulla illecti ſpe præmiorum, quibus impoſtores lactari, ineſcari, & deludi ſolent, per totum vitę ſuæ curricnlum ignominiam, exilia, carceres, immania tormenta, ac mortem incredibili patientia pertulerunt pro defenſione veritatis miraculorum, Reſurrectionis, & Aſcenſionis Jeſu Chriſti, totinſque doctrinæ Evangelicæ, qua omnes Chriſtiani firmiter credunt, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarnm Oraculis prædictum. Dicendum itaque eſt, aut omnes Apoſtolos, & Evangeliſtas certa, & evidenti miraculorum, Reſurrectionis, & Aſcenſionis Jeſu Chriſti notitia præditos fuiſſe, atque pro veris, & indubitatis Prophetarum Oraculis habuiſſę ea Vaticinia, quæ in Jeſu Chriſto completa eſſe aſſeverabant, aut penitus inſaniiſſe omnes Apoſtolos, & Evangeliſtas, qui nulla ſperantes præmia procuderunt falſa miracula, falſa vaticinia, & pro illorum defenſione dira tormenta tam obſtinatis animis ſubire voluerunt, ut a nullo eorum nec famæ jactura, nec ſuppliciorum terror, nec mortis atrocitas, nec æternæ animæ damnatio potuerint unquam hnjus falſitatis confeſionem extorquere; etiamſi certi eſſent, ſe facile a Judæis opes, honores, dignitates, & gloriam impetraturos, ſi ſemel faſſi eſſent, ſe a Jeſu Chriſto fuiſſe deluſos, & omnia, quæ de illo hactenus publicaverant, miracula, & vaticinia fabuloſa eſſe,

& a ſe ipſis excogitata. Hoc pacto, inquam, ſi Apoſtoli, & Evangeliſtæ ſe geſſiſſent, omni procul dubio dicendum eſſet, illos inſanos, & cæco furore fuiſſe abreptos, & tamen nemo, qui legerit Evangeliſtarum, & Apoſtolorum Opera, ſed præſertim Epiſtolas S. *Pauli*, in quibus plane cœleſtis ac ſublimis doctrina relucet, & Lectores in admirationem rapit, eos inſaniiſſe dicet. Sed fingamus cum Infidelibus, Viriſque incredulis, Apoſtolos omnes, & Evangeliſtas inſaniiſſe, eoſque furore correptos, pro defenſione falſorum miraculorum, & Vaticiniorum, in ferrum, ignem, gladios, & in omnia vitæ diſcrimina proſilire, aſperrimamque mortem ſubire voluiſſe; numquid credibile eſt, innumeros Judæos, & doctiſſimos Gentiles, Oratores, & Philoſophos, qui in primis Eccleſiæ temporibus Chriſtianæ Religioni nomen dederunt, voluiſſe etiam inſanire cum Apoſtolis, ſuæ famæ, opum, & honorum jacturam facere, ſuumque ſanguinem, abſque ulla vel minima præmii ſpe, profundere pro defenſione miraculorum, & Vaticiniorum, quæ falſa eſſe, & ab Apoſtolis de induſtria ad decipiendos homines excogitata intellexiſſent? Id ſane ſuperat omnem fidem, & tamen certiſſime conſtat, innumeros Judæos, & doctiſſimos Gentiles ad Fidem Chriſtianam converſos in naſcentis Eccleſiæ exordio, dum crudeliſſimis perſecutionibus, ab Ethnicis Imperatoribus ubique Chriſtiana exagitaretur Religio, intrepide pro veritate miraculorum, & Vaticiniorum, quæ de Jeſu Chriſto proferebant Apoſtoli, inaudita pertuliſſe tormenta, omneſque Orbis partes ſuo conſecraſſe ſanguine, ex quo, tanquam e fœcundiſſimo ſemine, per totum, qua late patet, Orbem propagati ac multiplicati ſunt Chriſtiani, nedum imminuti. Quin, & ipſi Imperatores Ethnici, qui, tanquam Lupi, diu in Chriſtianam Religionem ſævierunt, & Chriſtianorum ſanguine univerſum Orbem cruentarunt, poſtea agnis manſuetiores facti, Jeſu Chriſto, vero Meſſiæ, Prophetarum Oraculis prædicto, ſe ſe totos devoverunt, ipſius Crucem, olim Gentibus ſtultitiam, in diademate, honoris cauſa, ſculptam deferre, eximiæ felicitatis, & gloriæ loco duxerunt, nihilque tam cordi, & curæ habuerunt, quam ut ejus cultum ubique locorum amplificarent, ut impleretur Iſaiæ Prophetia cap. 49. v. 7. *Reges videbunt, & conſurgent Principes, & adorabunt. Ambulabunt Gentes in lumine tuo, & Reges in ſplendore ortus tui. Reges eorum miniſtrabunt tibi*. Et cap. 52. *Super ipſum continebunt Reges os ſuum*.

Quinto, candorem, probitatem, ac fidem Apoſtolorum, & Evangeliſtarum palam probavit ipſe Deus, qui per Apoſtolos ſtupenda miracula in confirmationem Doctrinæ, quam prædicabant de Jeſu Chriſto, vero Meſſia, Prophetarum Oraculis prædicto, facere dignatus eſt. Quæ miracula tanta tamque evidentia ſunt, ut nulla tergiverſatione celari, nullave cavillatione eludi poſſint, cum non clanculum, ſed in propatulo facta fuerint, adſpectantibus Judæis, & Gentilibus, quorum innumeri, qui ejuſmodi prodigiorum teſtes erant oculati, intus a Deo illuminati, Chriſtianam Fidem amplexi ſunt. Quod ſi hæc Vaticinia, quibus Apoſtoli, & Evangeliſtæ probabant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, non fuiſſent vera ac genuina Prophetarum Oracula, ſed conſulto ab Apoſtolis, & Evangeliſtis ad homines in errorem pertrahendos excogitata, nunquam Deus, qui cum ſit infinite bonus, & infinite ſapiens, vera miracula in confirmationem falſæ doctrinæ patrari non ſinit, permiſiſſet, ut Apoſtoli, & Evangeliſtæ miraculis comprobarent doctrinam, quam ubique prædicabant, videlicet Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, quia hæc doctrina falſa fuiſſet, utpote non veris, & antiquis Prophetarum Oraculis, ſed falſis, & recens excogitatis Vaticiniis ſubnixa. Cum igitur Deus, qui nec fallitur, nec fallere poteſt, doctrinam, quam Apoſtoli de miraculis Jeſu Chriſti, & de Vaticiniis Prophe-

phetarum in ipſo, tanquam vero Meſſia, adimpletis, ubique gentium prædicarunt, multis miraculis, velut divinæ authoritatis ſigillo, obſignaverint, in dubium revocari haud poteſt, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, ſed potius omnes, qui credunt in Jeſum Chriſtum, fidenter in tanta ſignorum, & prodigiorum oſtenſione cum *Richardo a S. Victore* Lib. I. de Trinitate c. 2. jure optimo dicere poſſunt: *Quæ revelata ſunt nobis cælitus, tam multis, tam magnis, tam miris prodigiis confirmata ſunt, ut genus videatur dementiæ in his vel aliquantulum dubitare. Utinam animadverterent Judæi, utinam animadverterent Pagani, cum quanta conſcientiæ ſecuritate pro hac parte ad divinum judicium poterimus accedere. Nonne enim omni fiducia dicere poterimus: Domine, ſi error eſt, a te decepti ſumus? Iſta enim ſunt nobis tam ſignis, & prodigiis confirmata, & talibus, quæ non niſi per te fieri potuerint.* Nec cauſari poſſunt Infideles, Virique increduli, hæc miracula ab Apoſtolis edita, malis Dæmonis artibus fuiſſe patrata; Id, inquam, prætexere non poſſunt Infideles, Virique increduli, tum quia Apoſtoli mortuos ſuſcitarunt, reſurrectio autem mortuorum non poteſt eſſe niſi a Deo; tum quia etiam per miracula, quæ Apoſtoli ediderunt, Regnum Satanæ ſubverſum eſt, Idola contrita, Templa Deorum ſolo æquata, falſa Oracula exploſa, & æterno ſilentio damnata, ſignorumque falſitas, quibus Dæmones Gentilibus illudebant, in apertam lucem producta fuit. Qua de re plura dicemus in paragrapho ſequenti, ubi Infidelium, ac Virorum incredulorum objectiones diluemus.

Sexto, candorem, & bonam Apoſtolorum fidem, nec non cœleſtem eorum doctrinam, ac potentiam in propagatione doctrinæ Evangelicæ pluſquam humanam, manifeſtat longum latumque diſcrimen, quod Apoſtolos Jeſu Chriſti inter, & antiquos Ethnicos Philoſophos reperitur. Enim vero, Ethnici Philoſophi, licet ingenii, & eloquentiæ, & eruditionis dotibus præditi, & Principum non raro benevolentia fulti, & omnibus hominum eſſent communiti præſidiis, ſuam tamen Philoſophiam, non dico in humanum genus, ſed vel in unam gentem, in unam ſaltem urbem, vel in unum oppidulum invehere, & approbare, & in mores inducere haud uſquam potuere. Apoſtoli vero Jeſu Chriſti, numero pauciſſimi vicerunt multos, infirmi validos, infacundi diſertos, Piſcatores Philoſophos, abjecti Tyrannos, & Imperatores, vicerunt inauditi novitate dogmatis conſuetudinem toto Orbe receptiſſimam, & omnium moribus roboratam. Vicerunt ultro volentes, & libentiſſimos, tametſi contumeliæ, exilia, proſcriptiones, Cruces ſtatim illos exciperent. Vicerunt auſteriſſima vitæ diſciplina viros omni voluptatum genere a teneris unguiculis delibutos, & quod antiquis Philoſophis Ethnicis ne in mentem quidem venerat, ut ſuaderent hominibus caſtitate ſe obligare, innatas cupidines extinguere, abdicare nuptias, vitæ mortalis pertæſeſcere, vitam ſanguinemque veritati tutandæ avidius impendere; id Apoſtoli hominibus, id adoleſcentulis, id pueris, & puellis perſuaſerunt. Exinde enim in Chriſtiana Religione caſtra Virginum, examina Martyrum, de morte, de voluptate, de natura ipſa triumpharunt. Tot difficultates, tantaque repagula infringere, ſummarum virium eſt; ſed ſine viribus, inopia virum, & infirmitate tantum pollere, divinæ plane, & inexplicabilis cujuſdam omnipotentiæ oſtentatio eſt, quæ Infideles, viroſque incredulos, de candore, de ſinceritate Apoſtolorum, & de potentia pluſquam humana, ipſis, ad propagandam ubique terrarum Evangelicam doctrinam, a Deo data, convincere omnino debet.

Septimo, candorem, bonamque Apoſtolorum, & Evangeliſtarum fidem circa Prophetarum de venturo Meſſia Vaticinia, eorumque in Jeſu Chriſto complementum, clariſſime demonſtrat mira illa concordia, ſeu conſenſio, quæ eſt inter Libros Prophetarum Vete-

ris Teſtamenti, & Hiſtoriam Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcriptam. Nam ſi Infideles, Virique increduli velint conferre veteris Teſtamenti typos, & Prophetarum Oracula, quorum illi Jeſum Chriſtum delineant atque adumbrant, hæc eumdem adventantem velut oculis fidei demonſtrant, certiſſime comperient, nihil geſtum eſſe a Jeſu Chriſto, quod longe antea non depinxerint Vates illi Divini, nihilque eſſe in illius doctrina, cui non reſpondeat aliquis Veteris Teſtamenti locus, indeque primo intelligent, talem harmoniam, ſeu concentum Librorum Prophetarum Veteris Teſtamenti cum Libris Novi Teſtamenti, ſeu cum Hiſtoria Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcripta, figurarum Legis cum veritate Evangelii, & Vaticiniorum teſtatiſſimæ antiquitatis cum exploratiſſima rerum longe poſt geſtarum hiſtoria, non poſſe eſſe ſolertem, ac ſubtilem mendaciorum, ſeu fictarum, & commentitiarum fabularum in ordine diſtributionem. Secundo ſatebuntur, Hiſtoriam Evangelicam non fuiſſe concinnatam a verſutis, fallacibus, vafris, & malitioſis hominibus, ſed deſcriptam eſſe a Viris ſimplicibus, apertis, candidis, & veritatis cultoribus, qui nihil ex occulto, nihil ex inſidiis narraverunt, ſed ea duntaxat, quæ de venturo Meſſia Prophetæ Veteris Teſtamenti prædixerant, quæque ipſimet in Jeſu Chriſto, vero Meſſia, completa viderant, & in conſpectu totius Nationis Judaicæ geſta erant, litteris mandarunt, adeo ut ex eorum narratione, & Hiſtoria, quæ cum Libris Prophetarum Veteris Teſtamenti admirabili concordia quadrat, liquido conſtet, eos nec animum habuiſſe alios decipiendi, nec potuiſſe, etiamſi voluiſſent, falſa comminiſci Vaticinia, quin ſtatim omnium Judæorum teſtimonio tanquam impoſtores detecti, convicti ac declarati, in totius Vulgi, omniumque Nationum fabulam abirent. Hanc mirabilem Prophetarum Veteris Teſtamenti cum Hiſtoria Evangelica, in Libris Novi Teſtamenti exarata, concordiam late oſtendemus in noſtris Diſſertationibus *De Myſteriis*, & *annis Jeſu Chriſti*, quapropter, obſervare nunc ſufficiat, Prophetas prædixiſſe adventum Meſſiæ, qui ex ſtirpe Abrahæ & Jacob, ex Tribu Juda, & Familia Davidis, Regis, proditurus erat, eo tempore, quo a Tribu Juda, ſeu a Natione Judaica Regnum deficere debebat, poſt quatuor Monarchias, a Daniele in ſomnio Nabuchodonoſoris explicatas; poſt Hebdomades ſeptuaginta, ab eodem Daniele memoratas. Addunt inſuper Prophetę hujus adventus Meſſiæ impleti temporis Notas toto Orbe conſpicuas, nimirum, ruinam Regni Judaici, ceſſationem Sacrificiorum, Gentium vocationem &c. Deſcribunt denique circumſtantias loci nativitatis Meſſiæ in Bethleem, educationis in Nazareth, prædicationis, doctrinæ, miraculorum, Mortis, Reſurrectionis, Aſcenſionis in Cœlum. Hæc ſunt, quę de venturo Meſſia Veteris Teſtamenti Prophetę cecinerunt Oracula, cum quibus perfectiſſime conſentiunt Libri Novi Teſtamenti, in quibus Hiſtoriam Jeſu Chriſti conſcripſerunt Evangeliſtę, quippe qui ita clare oſtendunt, hęc omnia Sacrorum Vatum de venturo Meſſia Oracula in Jeſu Chriſto fuiſſe completa, ut eorum eventus, ſemota omni obſcuritate, nunc omnium oculis ſit perſpicuus. Hęc igitur concordia, quę reperitur inter Libros Prophetarum Veteris Teſtamenti & Libros novi Fœderis, in quibus deſcribitur ab Evangeliſtis Hiſtoria Jeſu Chriſti, invicte adſtruit ſinceram Evangeliſtarum fidem. Nemo quippe, niſi mente captus, dixerit, hanc concordiam eſſe coitionem, ſeu factionem clandeſtino impoſtorum ſcelere conflatam.

Octavo, candorem & integram Apoſtolorum atque Evangeliſtarum fidem indubitatam reddit duratio, ſeu perpetuitas doctrinę Evangelicę, cujus ſatores ac propagatores fuerunt Apoſtoli, & Evangeliſtę. Nam ſi Vaticinia, quibus Apoſtoli & Evangeliſtę probarunt, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, Prophetarum Oraculis prędictum, non fuiſſent vera, & germana Prophetarum Vaticinia, ſed falſa, & ab Apoſtolis, Evangeli-

ſtis.

ſtiſque procuſa, non potuiſſet Chriſtiana Religio, his ſpuriis & commentitiis ſuperſtructa Vaticiniis, diu permanere, ſed progreſſu temporis, cum non a Deo data & inſpirata fuiſſet, ſed ab hominibus inventa & excogitata eſſet, nullo extrinſecus impellente, diſſipata & diſſoluta fuiſſet, ſuoque ſe cito obruiſſet in occaſu, ſicut appoſite ajebat *Gamaliel*, qui Judæis, in Generali Concilio congregatis, & ad extirpandam penitus naſcentem Chriſtianam Religionem prompta & opportuna media quærentibus, reſpondit: *ſi eſt ex hominibus conſilium hoc, aut opus*, ideſt Chriſtiana Religio, *diſſolvetur*: *ſi vero ex Deo eſt*, *non poteritis diſſolvere illud*, ſicut legitur in Actis Apoſtolorum cap. 3. v. 38. & 39. Hinc videmus, potentiſſima olim Ægyptiorum, Aſſyriorum, Chaldæorum, Medorum, Perſarum, Græcorum & Romanorum Imperia finem tandem aliquando habuiſſe, & Gentilium Religionem, tot locis diffuſam, ſuo proprio pondere in interitum ruiſſe: eamdem itaque ſortem omni proculdubio nacta eſſet doctrina Evangelica, ſeu Chriſtiana Religio, ſi hæc Vaticinia, quæ in Jeſu Chriſto completa eſſe affirmabant Apoſtoli, non fuiſſent vera & ſincera Prophetarum Oracula, ſed ſuppoſititia, & ab Apoſtolis ad decipiendos homines conficta. Atqui tamen Doctrina Evangelica, ſeu Chriſtiana Religio, a ſeptemdecim & amplius ſæculis perdurat, Judæorum artes & machinas fregit; inter multas, eaſque graviſſimas perſecutiones non ſuccubuit, ſed crevit, ſuppliciis ac mortibus aucta, propagata & illuſtrata eſt; impiorum Philoſophorum oblatrationes compeſcuit, Oratorum eloquentiam elinguem reddidit, Magorum præſtigia pateſecit, Schiſmaticorum ſeditiones coercuit, & Hæreticos execranda diſſeminantes dogmata, proſtravit ac glorioſe debellavit. Tot perſecutiones, tot Hæreſes, & tot tempeſtates coortæ ſunt adverſus doctrinam Evangelicam, armatæ Philoſophia, inſtructæ eloquentia, quædam etiam favore Principum formidabiles, a quibus tamen vinci ac ſuperari non potuit doctrina Evangelica, ſed potius quaſi ſaxum, irati maris fluctibus verberatum, ſtetit hactenus immota, ſemper victrix, ut impleretur Oraculum Jeſu Chriſti, dicentis: *Et portæ Inferi non prævalebunt adverſus eam . . . . . . Ecce vobiſcum ſum uſque ad conſummationem Sæculi*.

Poſtremo, candorem Apoſtolorum & Evangeliſtarum commendat maxime ſublimitas doctrinæ, & vitæ ſanctimonia Legiſlatoris, ſeu Jeſu Chriſti, qui, licet, ſecundum hominum exiſtimationem, pauper, humilis, abjectus, creditus Fabri filius, a Principibus Nationis ſuæ Judaicæ damnatus ut impius, & tandem duos inter Latrones crucifixus, univerſum Orbem, varias in Religiones diſſectum, non machinis bellicis, non Philoſophorum ſyllogiſmis, non Rethorum eloquentia, non illecebris voluptatum, non pollicitatione opum, honorum, & divitiarum, ſed operum admirabilitate, & perpetuo ſanctiſſimæ & innocentiſſimæ vitæ tenore, in ſuam cœleſtem, & carni ſenſibuſque inviſam doctrinam pertraxit, totum genus hominum cœleſtia docuit, terrena dedocuit, a ſenſibus avulſit, ad amorem rerum cœleſtium revocavit, tumultuantes Stoicos repreſſit, Epicureos abegit, Philoſophorum greges aut ſibi adſcivit, aut diſſipavit; reconditiſſimam Philoſophiam imperitæ multitudinis animis inſevit, temporalium contemptum, æternorumque amorem Viris carnalibus & perditiſſimis inſpiravit, eiſque perſuaſit, ut omnes ſuos affectus ſtudiaque ſua in ſolum Deum conferrent, in quo uno & errorum medicina, & virtutum ſanctimonia, & ſumma felicitas poſita eſt. Quis tam cæcus, ut non videat, hæc omnia eſſe divinæ omnipotentiæ miracula, quibus toti Orbi innotuit, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, ſicut revera agnitus eſt, & nunc in univerſo Orbe ut verus Deus, & Meſſias adoratur? Jam vero, ſi infideles, Virique increduli totam Jeſu Chriſti inter homines vitam obſervent, invenient, eam nihil aliud fuiſſe, quam

quam morum diſciplinam, vitiorum cenſuram, virtutum normam, paupertatis, humilitatis, immo innocentiæ totius exemplar, nihilque Jeſum Chriſtum docuiſſe aut præcepiſſe, ad quod ipſe ſuo exemplo alios non provocaverit. Præcepit Jeſu Chriſtus innocentiam: ipſe ſic vixit, ut nec ſubornati teſtes, cum id variis modis conarentur, reperirent, quod probabiliter calumniari poſſent. Innocentiæ Jeſu Chriſti teſtimonium perhibuit *Pilatus* Judæis dicens: *Innocens ego ſum a ſanguine juſti hujus, vos videritis*. Confeſſus eſt etiam infelix proditor *Judas*, dicens: *Peccavi, tradens ſanguinem juſtum*. Docuit Jeſus Chriſtus manſuetudinem: ipſe, inſtar ovis, ad mactationem ductus eſt, ſuiſque pepercit inimicis & pro eis Deum rogavit. Docuit Jeſus Chriſtus paupertatem: ipſe pro nobis adeo egenus factus eſt, ut non haberet, ubi reclinaret caput ſuum. Deterruit Jeſus Chriſtus ab ambitione & faſtu: ipſe diſcipulis ſuis lavit pedes, & omnibus omnia factus, accommodavit ſe ſe his, quos ad ſe trahere ſtudebat. Ut homines ſalvaret, homo factus eſt, ut peccatores ſanaret, cum peccatoribus familiariter verſatus eſt, ut Judæos alliceret, circumciſus eſt, purificatus eſt, obſervavit Sabbata, baptizatus eſt, jejunavit, vicit manſuetudine, vicit beneficentia, vicit ipſa veritate, vicit miraculis, quibus, coram innumera Judæorum turba a ſe geſtis, certiſſimam fidem adjunxit, nec quidquam ex omnibus ſuis beneficiis præmii captavit unquam, non gloriam, non opes, non voluptates, non Regnum, ſed per Crucis ignominiam aſſecutus eſt nomen, quod eſt ſupra omne nomen, & dum nullum Regnum ambiit in terris, meruit Cœli ac Terræ Principatum. Non me fugit, paupertatem, humilitatem, abjectionem, paſſionem, & Crucem Jeſu Chriſti ab Infidelibus, Viriſque incredulis ceu ſtultitiam contemni & irrideri, cum potius ex illis indiciis Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam agnoſcere deberent, primo, quia Prophetæ prædixerunt, Meſſiam, pauperem, humilem, abjectum, plagis deformatum, & omnibus opprobriis ſaturatum iri, ſicut oſtendemus in Diſſertatione de morte & paſſione Jeſu Chriſti. Secundo, quia ſi Jeſus Chriſtus opibus, honoribus, potentia, aliiſque præſidiis humanis Mundum ſubegiſſet, nihil niſi humanum in propagatione doctrinæ Evangelicæ mortalibus oſtendiſſet; ſed dum pauper; humilis, abjectus, ab omnibus contemptus & crucifixus univerſum Orbem in ſuam doctrinam adduxit; intellexerunt omnes mortales non humanis præſidiis adſcribi poſſe doctrinæ Jeſu Chriſti propagationem, ſed ſoli Deo deberi, qui cordium inclinandorum, & ea quocumque vult, & quomodocumque vult, vertendi, omnipotentiſſimam habet poteſtatem. Tertio, poſtquam primus homo, ſeu Adamus, ſuperbia a Deo defecerat, voluit Jeſus Chriſtus, Verbum Dei incarnatum, exinanire ſemetipſum, & humilitatem proponere, quam imitaremur. Tam altas enim radices in hominum, præſertim Ethnicorum Philoſophorum, animis radices egerat ſuperbia, ut eam nulla alia, quam Dei humana carne induti poſſet compeſcere humilitas, cui revera cervices ſubdit genus humanum, ubi vidit inanitam Jeſu Chriſti Deitatem, obnubilatam Majeſtatem, & ſummam mortis & Crucis humilitatem, ita ut nullos amplius homines paupertas Jeſu Chriſti oſtendat, niſi avaros, nec humilitas niſi ſuperbos, nec patientia niſi iracundos, nec Crux niſi delicatos, nec mors niſi timidos. Hi ſoli, inquam, homines paupertate, humilitate, & Cruce Chriſti offenduntur, quia ægerrime ferunt, tanto ſe pondere urgeri, tanto incitari divini exempli ſtimulo ad fugam a terrenis ad Cœleſtia, a temporalibus ad æterna capeſſendam, maluntque, pravorum ſuorum affectuum tenebris occæcati, obtrectare tantæ authoritati, eamque detrectare penitus, quam illi cedere, & in meliorem frugem reſipiſcere. Denique, dum Infideles, Virique increduli legunt in Hiſtoria Jeſu Chriſti paupertatem, humilitatem, abjectionem, & ignominioſiſſimæ ejus

Cru-

Crucis ſupplicium, deberent agnoſcere candorem ac bonam fidem Evangeliſtarum, qui in deſcribenda Hiſtoria Jeſu Chriſti cum facile hæc omnia, quæ, juxta exiſtimationem hominum, nihil ad gloriam Jeſu Chriſti conferebant, potuiſſent ſilentio obvelare, vel ſaltem levi brachio attingere, ea tamen cum omnibus circumſtantiis vulgarunt, nihilque celarunt eorum, quæ Jeſum Chriſtum pauperem, humilem, abjectum, contemptumque in terris reddiderunt, ut inde palam omnibus facerent, ſe in deſcribenda Jeſu Chriſti Hiſtoria a palpandi aſſentandique vitio, quod omnibus impoſtoribus congenitum eſt, penitus alienos fuiſſe, ſeque non propriis affectibus indulgere, vel ſuis commodis inſervire, vel vanam gloriam aucupari, vel ſtruendo mendacia homines in errorem inducere voluiſſe, ſed ſoli veritati litaſſe, eaque duntaxat, quæ oculis hauſerant, omniumque teſtimoniis erant comprobata, ſcriptis conſignaſſe. Verum, hanc Infidelium, Virorumque incredulorum objectionem, e paupertate, humilitate, abjectione Jeſu Chriſti, & ex doloribus, quos in Paſſione, & in Cruce ſua pertulit, petitam, plenius in Paragrapho ſequenti diluemus, ubi Objectis Infidelium, ac Virorum incredulorum faciemus ſatis. Abunde itaque ſufficiant hæc, quæ hactenus adduximus momenta, ad probandum, illa Vaticinia, quæ in Jeſu Chriſto fuiſſe completa, affirmarunt Apoſtoli, & Evangeliſtæ, non fuiſſe ab illis excogitata, ſed eſſe genuina Prophetarum Oracula, quorum veritatem Cœleſte Numen inſpiravit, Sancti Prophetæ prodiderunt, Apoſtoli & Evangeliſtæ ſuo ſanguine ſtabilierunt, repentina Religionis Gentilium abolitio, morum totius Orbis, qui corruptiſſimi erant, immutatio, doctrinæ Evangelicæ per univerſum Mundum propagatio manifeſtant, miracula teſtantur, ſanguis Martyrum clamat, ruina & calamitates Judæorum, quas in pœnam illorum incredulitatis, a tempore Paſſionis Jeſu Chriſti, quem occiderunt, eis inflixit Deus, notiſſimam reddunt, doctrinæ, vitæque Jeſu Chriſti ſanctitas comprobat, & omnium pene gentium, per quas diffuſa eſt Chriſtiana Religio, conſenſus extra omnem dubitationis aleam ponit, adeo ut ſe ſe omnium hominum dementiſſimos exhibeant Infideles, Virique increduli, dum malunt in ſuis pluſquam Cimmeriis tenebris jacere conſepulti, quam expergiſci ad fulgentiſſimam doctrinæ Evangelicæ lucem, & agnoſcere veritatem & antiquitatem Vaticiniorum, quæ in Jeſu Chriſto completa fuiſſe invictis momentis demonſtrant Chriſtiani.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

In quo diluuntur objectiones Infidelium, Virorum incredulorum, negantium, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

CUm infideles, Virique increduli ex humilitate, abjectione & Paſſione Jeſu Chriſti occaſionem ſumant negandi Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, ab hac objectione diluenda ducemus hujus Paragraphi exordium.

Objiciunt itaque, & dicunt, multa de Jeſu Chriſto doceri a Chriſtianis, quæ ex Hiſtoria ejuſdem Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcripta aperte falſi convincuntur. In primis, docent Chriſtiani, Jeſum Chriſtum fuiſſe innocentiſſimum, ab omni peccato immunem, immo impeccabilem; Et tamen Evangeliſtæ fatentur, Jeſum Chriſtum a momento Conceptionis ſuæ uſque ad ultimam vitæ ſuæ periodum miſeriis, calamitatibus, & graviſſimis pœnis, quas juſtus Deus ſontibus duntaxat & peccatoribus infligere ſolet, obnoxium fuiſſe. Secundo, docent Chriſtiani, Jeſum Chriſtum in rebus adverſis æque ac ſecundis ſibi ſemper conſtantem fuiſſe, propoſiti tenacem, fortem, & imperturbatum; Et tamen Evangeliſtæ ſcribunt, Jeſum Chriſtum, inſtante ſupplicio Crucis, cæpiſſe tædere, pavere, toto corpore ſanguinem ſudaſſe, & ad mortem uſque animo fuiſſe contriſtatum. Hic autem metus ſupplicii, vel impendentis mortis timor, non cadit in Virum fortem ac ſibi bene conſcium, quandoquidem ipſimet Ethnici, *Phocion*, Athenienſium Dux, jam moriturus, & *Socrates*, Philoſophus, omnium Judicum calculo damnatus, nihil de vultu ſemper ſui ſimili demutarunt, ſed potius irretortis oculis, interrito vultu, & animis non ſolum impavidis atque intrepidis, verum alacribus, quaſique geſtientibus, mortem exceperunt. Tertio, docent Chriſtiani, Jeſum Chriſtum, ſeu Verbum Dei incarnatum, ex ſumma charitate, qua dilexit homines, non in aliud carnem humanam induiſſe, & in hunc Mundum veniſſe, quam ut illos, captivitate Diaboli obſtrictos, in libertatem aſſereret, eoſque indebita ſua morte Deo exoſos reconciliaret; Et tamen Evangeliſtæ confitentur, Jeſum Chriſtum non tantum mortem ſuam reformidaſſe, ſed Crucis vel ignominiam, vel acerbitatem, per quam ſalutem Mundo afferre debebat, exhorruiſſe; quod ſane prorſus eſt a charitate alienum, cujus propria vis eſt, ac munus ſingulare formidinem omnem procul excludere, alacritatem adferre pro triſtitia, nihil ad ſe ſpectare, totam ſemet aliis profundere. Quo pacto igitur Chriſtiani dicere poſſunt, Jeſum Chriſtum generis humani amatorem ſitientiſſimum fuiſſe, qui non conſtanter modo, verum etiam timidiſſime mortem adjerit, & de tuenda vita ſua tantopere fuerit ſolicitus? Certe, nihil minus quam amat, qui ſeipſum amat. Denique, Chriſtiani docent, Jeſum Chriſtum perfectam obedientiam Deo, qui ad redimendum genus humanum moriendi præceptum ei impoſuerat, exhibuiſſe; Et nihiloſecius Evangeliſtæ narrant, Jeſum Chriſtum ſuam mortem conceptis verbis deprecatum fuiſſe, Deumque exoraſſe, ut calicem, quem ei propinabat, ab ipſo transferret: *Pater mi, ſi poſſibile eſt, tranſeat a me calix iſte*. Et: *Pater, ſi vis, transfer calicem iſtum a me*. Hæc autem oratio Chriſti, deprecantis mortem, non ſolum non exprimit abſolutiſſimam obedientiam, ſed etiam oſtendit primo, Jeſum Chriſtum non fuiſ-

fuiſſe omnipotentem. Si enim fuiſſet omnipotens, non oraſſet, ut a ſe transferretur calix, quem bibiturus erat, ſed illum a ſe omnipotenti virtute ſua amolitus fuiſſet. Secundo, hæc oratio Jeſu Chriſti his verbis concepta : *Si poſſibile eſt* : *Si vis*, indicat, Jeſum Chriſtum ignoraſſe voluntatem Dei, & de ejus poteſtate dubitaſſe. Nam ſi Chriſtus cognoviſſet voluntatem Dei, & de ejus poteſtate non dubitaſſet, hæc verba inter orandum non uſurpaſſet : *Si poſſibile eſt* : *Si vis* : non oraſſet, quod non volebat Deus, ſeu translationem Calicis : non oraſſet quod ſe noviſſet non exoraturum ; non oraſſet, ut non occideretur, quia, ſtante irrevocabili Decreto Dei de ipſius morte, præſciviſſet occidendum ſeſe. Ex his igitur pænis, & miſeriis, quibus in terris obnoxius fuit Jeſus Chriſtus, ex illius pavore, tædio & triſtitia, inſtante mortis ſupplicio, atque ex verbis illius, ignominiam Crucis deprecantis, inferunt Infideles, virique increduli, falſa eſſe, quæ de innocentia, conſtantia & fortitudine Jeſu Chriſti, de illius charitate, patientia, perfectiſſima obedientia, omnipotentia, & omnigena ſcientia jactare ſolent Chriſtiani, ac ſubinde negant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

Reſpondeo ad ſingula hujus objectionis capita, & ad primum dico, Jeſum Chriſtum fuiſſe innocentiſſimum, & ab omni peccato immunem, licet miſeriis, pœniſque, quibus, poſt lapſum Adami, omnes mortales ſubjacent, voluerit eſſe in terris obnoxius. Ad redimendnm quippe genus humanum Jeſus Chriſtus, verus filius Dei, veruſque Meſſias, a Patriarchis expectatus, & a Prophetis prænunciatus, perfectam hominis naturam aſſumpſit, Corpus ſenſibile & animam naturalibus paſſionibus obnoxiam, nec tantum dignatus eſt hominis accipere conditionem mortalem, verum etiam plurimis malis noſtris conflictatam, quemadmodum ipſe teſtatur in Pſalmo, *repleta eſt malis anima mea*, & adſtipulatur *Paulus* inquiens : *Debuit per omnia fratribus aſſimilari*. Nimirum, ea mala naturæ humanæ in ſe recepit, quibus nobis remedium afferret. Neque tamen recepit omnia. Nam omne malum, aut culpa eſt, aut ex culpa profectum, quod pœnæ malum appellant Theologi. De culpæ noſtræ malo, & de virulentis fructibus, qui ex eo promanant, videlicet de ignorantia in intellectu, de malitia in voluntate, de pronitate ad malum in appetitu concupiſcibili, & de difficultate ad operandum bonnm in appetitu iraſcibili, de his, inquam, quæ culpæ noſtræ malum ſpectant, nihil prorſus attigit Jeſus Chriſtus, verus agnus immaculatus, & ſolus per ſe a peccato liber. De noſtris vero malis pœnæ, tantum accepit, quantum nobis expediebat, & quatenus illius dignitati non derogabat, hoc eſt, naturæ noſtræ mala pœnę in ſe recepit Jeſus Chriſtus, quæ duntaxat communem hominis lapſi conditionem generaliter conſequebantur, ejuſmodi ſunt infantia, imbecillitas ætatis, ſitis, fames, laſſitudo, triſtitia, dolor, dormituritio, & mille noſtræ hujus vitæ labores. Hæc mala pœnæ, quæ adhærent naturæ noſtræ, quamquam a primigenia protoparentis noſtri Adami labe originem habeant, tamen, quoniam peccata non ſunt, & poſſunt cum ſumma virtute cohærere, Chriſtus cum noſtra natura ſponte in ſe recepit, uti pœnam, qua noſtram expiaret impietatem. Ea tamen mala pœnæ, quæ communem hominis lapſi conditionem non conſequuntur, ſed nobis ſigillatim accidunt, Jeſus Chriſtus, aſſumendo naturam noſtram, in ſe non recepit, cujus generis ſunt morbi, vitia membrorum, vitia mentis, vitia corporis, deformitas, monſtroſitas, atque his conſimilia. Ab his omnibus fuit immunis Jeſus Chriſtus, tum quia dedecebant illius dignitatem, tum quia nihil habitura fuerant momenti ad noſtram ſalutem. Nec ſolum Jeſus Chriſtus mala pœnę, quæ communem hominis lapſi conditionem generaliter conſequuntur, cum noſtra natura in ſe recepit, verum etiam, naturæ noſtrę affectiones, ſeu paſſiones, metum dolorem, ſpem, gaudium, iram, odium, & reliquas,

quæ

Digitized by Google

quæ ſint ejuſmodi, ut citra vitium queant conſiſtere, aſſumpſit, cum hoc tamen diſcrimine, quod illæ affectiones, ſeu paſſiones in nobis propter naturæ noſtræ, peccato Adami ſauciatæ, depravationem, ſæpius per ignorantiam ferantur in id quo eſſet repudiandum, refugiant ea, quæ eſſent expetenda, tenebras offundant menti, præeant rationi cui parere deberent, quo fit, ut malis, qui illis paſſionibus non reſiſtunt, vertantur in occaſionem materiamque peccandi. At, Jeſus Chriſtus, quoniam naturam hominis induit, plurimis quidem incommodis, ex Adami culpa natis, obnoxiam, immunem tamen ab omni depravatione vitiorum, ne poterat quidem affectibus naturæ ad malum ſolicitari, quippe qui, uti particeps non erat maculæ genitalis, ita ne reliquiis ejus fuit obnoxius, ſed horum naturæ noſtræ affectuum quidquid fuit in illo, ceſſit in cumulum virtutis, gloriæ, ac meritorum. Hinc apparet latiſſimum diſcrimen, quod intercedit Jeſum Chriſtum inter & omnes mortales. Doloribus ſiquidem, pœnis ac miſeriis juſto Dei judicio ſubduntur neceſſario omnes mortales propter peccatum Adami, quod per ſeminalem propagationem ad omnes ejus poſteros via ordinaria transfunditur. At Jeſus Chriſtus, a peccato Adami in vim conceptionis ſuæ omnino liber, utpote non per ſeminalem propagationem, ſed ſola operatione Spiritus Sancti in utero Virginis conceptus, ſponte, libere, nullaque neceſſitate adactus, naturam noſtram una cum doloribus, miſeriis, ac pœnis, ad redimendum genus humanum, in ſe recepit. Deinde, affectus noſtri, ſeu paſſiones, in omnibus poſteris Adami ad turpia nituntur, obturbant rationi, & refugiunt ab honeſtis, non naturæ quidem vitio, ſed culpæ, cujus reliquiæ ſic penitus inhæſerunt, ut compeſci frænarique poſſint, evelli radicitus nequeant. At, Jeſus Chriſtus, qui naturam noſtram, nulla peccati labe vitiatam, aſſumpſit, non potuit ab affectibus, ſeu paſſionibus, quas cum noſtra natura ſuſcepit, impelli ad peccatum, nec ejus innocentia vel minimum lædi, offendi aut perturbari,

Sed dicunt Infideles, virique increduli, Deus pœnas non infligit niſi ſontibus, ſub Deo quippe juſto nemo miſer, quorſum igitur Deus ſæviſſimis pœnis in Jeſum Chriſtum, quem Chriſtiani innocentiſſimum, omniſque peccati expertem prædicant, animadvertit, eumque ignominioſiſſimæ mortis ſupplicio affici voluit? Huic Infidelium, Virorumque incredulorum objectioni abunde faciam ſatis in Diſſertatione *de ſatisfactione Jeſu Chriſti*, quapropter, hic breviter dicam, Deum tam acerbas pœnas a Jeſu Chriſto, licet innocentiſſimo, exegiſſe, quia Jeſus Chriſtus, videns, nullum purum hominem poſſe ſatisfacere juſtitiæ divinæ offenſæ per peccatum Adami, tum quia illud peccatum habebat malitiam infinitam, tum quia perſona divina læſa ſuperioris ordinis erat, voluit, inquam, Jeſus Chriſtus, Filius Dei, ex flagrantiſſima charitate, qua dilexit homines, carnem humanam induere, noſtras pœnas in ſe recipere, ſe vadem, ſponſorem, ac fidejuſſorem pro nobis apud Deum, Patrem ſuum, conſtituere, plenamque & exuberantem, profuſione Sanguinis ſui, qui erat valoris ſeu pretii infiniti, ſatisfactionem ei exhibere. Hanc fore cauſam dolorum, quos Jeſus Chriſtus, etſi innocentiſſimus, pro reconciliatione generis humani cum Deo, perferre debebat, ſpiritu prophetico afflatus prædixit *Iſaias* cap. 53. ubi hæc habet. *Non eſt ſpecies ei neque decor, & vidimus eum, & non erat aſpectus, & deſideravimus eum, deſpectum & noviſſimum virorum, virum dolorum & ſcientem infirmitatem; quaſi abſconditus vultus ejus, & deſpectus, unde nec reputavimus eum. Vere languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portavit, & nos putavimus eum quaſi leproſum, & percuſſum a Deo & humiliatum. Ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra, diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & livore ejus ſanati ſumus. Omnes nos quaſi oves erravimus, unuſquiſque in viam ſuam declinavit, & poſuit Dominus in eo iniquitatem omnium noſtrum. Oblatus eſt, quia ipſe voluit, & non aperuit os ſuum, ſicut*

ovis

ovis ad occiſionem ducetur, quaſi agnus coram tondente ſe obtumeſcet, & non aperiet os ſuum .... Propter ſcelus populi mei percuſſi eum .... & ipſe peccata multorum tulit &c. Sola igitur erga homines lapſos ardentiſſima charitas Jeſu Chriſti cauſa fuit, cur ipſe naturam noſtram aſſumpſerit, &, licet innocentiſſimus, tot dolores, tam graves pœnas, & atrociſſimæ mortis ſupplicium ſubierit, alioqui de nobis omnibus miſeris peccatoribus actum penitus & conclamatum fuiſſet, nullaque reſurgendi ſpes affulſiſſet, niſi Jeſus Chriſtus, verus filius Dei, pretium redemptionis noſtræ morte ſua Deo, Patri ſuo, in Ara Crucis pro nobis exolviſſet.

Ad alterum Objectionis caput Reſpondeo, vehementer hallucinari Infideles, viroſque incredulos, qui ex tædio, pavore, & triſtitia Jeſu Chriſti, inſtante Crucis ſupplicio, inferunt, Jeſum Chriſtum non fuiſſe fortem & conſtantem virum, ſed timidum & ignavum, eo quod mortem reformidaverit. Quid igitur? Infideles, virique increduli fortem & conſtantem virum negabunt, qui ad ingens malum jam irruens exanimetur? Numquid in eo ſitam eſſe fortitudinem putant, ut homo non ſentiat, quæ naturæ ſuæ ſunt moleſta inſenſaque? At iſtud tantum abeſſe, ut viri fortis exiſtimem eſſe, ut immanis potius aut ſtupidi, ſuique ſenſu carentis eſſe dixerim, ſicut conſtat exemplo vel deploratorum hominum, qui intrepidi ſibi mortem conſciſcunt, vel maleficorum quorundam & miſerandorum hominum, quos non raro ad ſupplicium cum riſu ire videmus, jocari in obvios, maledicere Magiſtratibus, atque omnino quædam facere morituros, quæ ſolent ebrii. Num iſtos fortes viros appellabimus, quod nihil expaveſcant, nihil cruciatu commoveantur? An amentes potius, feros, ac ſtupidos? Certe natura nobis in ipſis vitæ principiis noſtri charitatem inſevit, ut appetamus ea, quæ incolumitati ſunt amica, reſiliamus vero ab iis, quæ ledunt. Ergo non ſentire res naturæ moleſtas, non eſt fortitudo, ſed eas conſtanti pectore vincere ac perpeti, ſubindeque fortis ille jure optimo dici debet, qui periculum aditurus, exhorreſcit animo, exalbeſcit vultu, cui palpitat pectus, cui refugit ſanguis, cui gemitum exprimit dolor, immo hoc fortior judicari debet, quod naturam refugientem vincit. Nam quod duris ultro rebus ſe objicit, virtutis eſt, quod expaveſcit, quod affligitur, naturæ eſt. Nemo militem fortiter in acie pugnantem appellabit ignavum, ſi colorem mutavit, ſi comæ riguerint, ſi gemitum ediderit; juſte vero objicietur ignavia, ſi terga verterit, ſi locum deſerat, ſi clypeum abjiciat. Itaque non commoveri periculo mali prementis & inſtantis, animi eſt, aut non intelligentis periculum, aut bruti ſtupidique. Non ſentire malum jam præſens, ſtipitis eſt, adeoque non hominis, ut ne animantis quidem; neutrum certe viri ſapientis. Nemo autem fortis, qui ſtultus. Infantes, ebrii, furioſi, cum riſu ferrum excipiunt. Cur ita? Nempe, quia non intelligunt periculum. Neque hoc nomine fortes, ſed miſeri a nobis indicantur. Jam vero, ſi nunc Paſſionis Jeſu Chriſti circuſtantias expendamus, inveniemus quidem in Jeſu Chriſto reformidationem mortis, trepidationem, in iis relinquendis, quæ erant naturæ amico, reluctantis animi ſenſum, & id genus alia paveſcentis animi ſigna, quæ tamen non impedierunt, quominus Jeſus Chriſtus heroicæ fortitudinis munus conſtanter in ſua Paſſione obierit. Enimvero *Judæ*, proditori ſuo, dixit: *Quod facis, fac citius*. Imminent impietatis Miniſtri. Adventat proditor cum infeliciſſima cohorte. Jeſus Chriſtus, volens tot Martyrum millia, qui ejus mortem erant imitaturi, exemplo ſuo inſtituere, quomodo ſeſe deberent gerere, ubi carnifex dirus urgeret, ubi ſævos intentaret cruciatus, ſecretum captavit locum, orantibus idoneum, tædere cæpit, ne ſibi diſplicerent Martyres ſimilia patientes; abjecit ſe humi, hoc facto docens, non expedire Martyri ſupplicium adituro, ullis ſuis inniti viribus aut meritis. Orat Patrem in media triſtitia, ut mortem transferret, ſed hunc naturæ noſtræ, quam aſſumpſerat, affectum infirmitatis e veſtigio vincit, & ſe

ſe totum paternæ voluntati permittit. Admonet dormitantes Apoſtolos, ut vigilent, orentque; mox obvium ſe præbet quærentibus, attonitos confirmat, trepidos provocat, proditorem etiam oſculo dignatur & amicum vocat, patienter ad occiſionem ductus eſt, non ſe ſubduxit, non reluctatus eſt. Paſſus eſt ſe fictis criminibus accuſari, paſſus damnari, obticuit. Blaſphemantibus non retulit contumeliam, & oravit pro Crucifixoribus. Quis non videt, iſtas Paſſionis Jeſu Chriſti circumſtantias omnes nihil aliud demonſtrare, quam Jeſum Chriſtum ex aſſumptæ naturæ noſtræ imbecillitate, mortem vicinam horruiſſe, ſed ope divina & virtute obedientiæ eamdem cum eximia patientia & ſumma fortitudine ſubiiſſe? Non inficior quidem, in multis hoc animi fuiſſe robur, ut in adeundis periculis nulla malorum metus, ac mortis reformidationis ſigna ediderint. At, ex iis rebus fortitudinis magnitudinem metiri haud debemus, quia expaveſcere, & non expaveſcere, eſt fortibus cum non fortibus, ſapientibus cum ſtupidis & hebetibus commune. Volens autem Jeſus Chriſtus nobis in Paſſione ſua relinquere modeſtiæ, manſuetudinis, patientiæ, & obedientiæ exempla, exhibere argumenta humanitatis ſuæ, non oſtentamenta divinitatis, mortem reformidavit, naturæ noſtræ, quam aſſumpſerat, inimicam, quam tamen forti conſtantique animo oppetiit.

Ad tertium objectionis Caput Reſpondeo, tantum abeſſe, ut hæc mortis reformidatio, quam Jeſus Chriſtus tempore Paſſionis ſuæ exhibuit, quidquam derogaverit infinitæ ejus charitati, qua dilexit nos, ut potius illam magis commendaverit, atque illuſtriorem reddiderit. At enim, ideo Jeſus Chriſtus mortem reformidavit, ideo tæduit, ideo Sanguinem ſudavit, quia homo erat, & quare homo factus eſt? Nempe quod ineffabiliter amans hominum genus illorum naturam cum incommodis, maliſque pœnis, quæ cum illa cohærent, non neceſſitate, ſed libera voluntate, ſpontaneoque amore in ſe ſuſcepit. Nonne igitur quo plura naturæ noſtræ incommoda recipere dignatus eſt Jeſus Chriſtus, hoc magis amavit? An non ex omnibus naturæ noſtræ malis vel maximum eſt mortis reformidatio, quam Jeſus Chriſtus amore noſtri non recuſavit? Quod itaque ad mortem inſtantem (tanquam homo) paveſcit ac tædet, hoc quanto infirmius, quanto dejectius eſt, quanto naturæ noſtræ communi imbecillitati ſimilius, tanto magis amplificat & illuſtrat amorem Jeſu Chriſti, hæc omnia naturæ noſtræ incommoda, malaque pœnæ ſponte aſſumentis. Præterea, qui potuit Jeſus Chriſtus mortem amantius ſuſcipere, quam reipſa ſuſcepit? Proditorem familiarem nec a convivio, nec a corporis ſui communione ſecluſit, nec impium ferentem oſculum repulit. Quid autem ſupremo illo ſermone, quem cum ſuis habuit, amabilius? Quid aliud ſapit, quam ſingularem charitatem noſtri? Pluribus autem de cauſis voluit Jeſus Chriſtus in ſubeunda morte non alacritatem, non animum intrepidum, ſed potius triſtitiam, mortiſque oſtendere reformidationem. Primo, ut demonſtraret, ſe naturam humanam aſſumpſiſſe, ad cujus veritatem aſſerendam magis faciebat hæc patiens, quam fortis illa, & animoſa ſupplicii perpeſſio. Secundo, quia hæc triſtitia, mortiſque reformidatio, quam exhibuit in Paſſione ſua, magis naturæ noſtræ, quam aſſumpſerat, conveniebat affectibus, quibus non tam admirabilis eſſe voluit, quam amabilis. Tertio, nulla ſigna gaudii & alacritatis, ſed potius mæſtitiæ & luctus, tam in Paſſione ſua, quam in toto vitæ ſuæ curſu dedit Jeſus Chriſtus, qui vitam abſconditam, & mortem ignominioſiſſimam pro ſalute noſtra elegit, corpus aſſumpſit, quo nullum unquam fuit algoris, æſtus, laboris, inediæ, doloris impatientius. Animam aſſumpſit, ſecundum omnes ſuas vires, ſenſus acerrimi. Nihil, ad leniendas ærumnas, quas cum noſtra natura ſuſcepit, ſibi opitulari voluit ſua bona, quorum triplici genere, ſecundum tres hominis ſtatus, erat abunde locupletatus; non puriſſimam innocentiam, quæ quidem tam a pœnis debebat eſſe immunis, quam erat aliena a culpa; non charitatem, quæ amantibus mo-

moleſtiam adimit ; non invictum animi robor , quo plerique in perferendis tormentis alacritatem , lætitiæque exundantiam demonſtrarunt ; non redundantiam gaudii, quo ejus pars ſuperior perfundebatur in partem ipſius inferiorem ; non gratiæ plenitudinem , quæ naturæ tollit imbecillitatem ; non denique viſionem beatificam , ſeu divinitatis fruitionem, qua a momento conceptionis ſuæ vi unionis Hypoſtaticæ perſonæ divinæ cum natura humana , potiebatur , quæque in nobis, dum erimus in Patria, arcebit facultatem moleſta patiendi. Nihil horum, inquam, ſibi paſſus eſt opitulari Jeſus Chriſtus , ſed voluit, ut corpus ſuum & anima ſua ad omnium dolorum ſenſum integra vigerent uſque ad momentum emigrationis. O immenſæ charitatis Jeſu Chriſti erga homines ineffabile argumentum ! Quarto , Jeſus Chriſtus in Paſſione ſua non hilaris, non animoſus eſſe voluit , ſed triſtis , quia , ut ſuperius diximus, hæc triſtitia magis quadrabat cum Prophetarum Oraculis , qui Jeſum Chriſtum ſub hac perſona maluerunt inducere, ut eum nunc Agno manſueto compararent, nunc multis plagis liventem , nunc abjectum , obmuteſcentem, & omni deſtitutum humano præſidio repræſentarent , nuſquam hilarem , alacrem, erectum , animoſum. Hæc Prophetarum Oracula implevit in Paſſione ſua Jeſus Chriſtus, triſtitiæ laxans habenas, & amariſſimo calice potatus, cujus bibendi alacritatem ſuis duntaxat Martyribus ſervavit, pro quibus infirmatum eſt caput ut membra fortia evaderent , & in perferendis cruciatibus lætitia geſtirent.

Ad ultimum Objectionis caput Reſpondeo , hanc orationem Jeſu Chriſti : *Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat a me calix iſte :* Et *Pater*, *ſi vis* , *transfer calicem iſtum a me*, non eſſe contrariam obedientiæ Jeſu Chriſti, ejuſque omnipotentiæ, & ſcientiæ, quam habebat de voluntate Patris ſui, ut moreretur, ſed ſolum voluiſſe Jeſum Chriſtum ea ratione oſtendere, duas in ſeipſo eſſe voluntates, humanam videlicet, quæ propter infirmitatem carnis recuſabat paſſionem , & Divinam, quæ ad ſubeundam mortem promptiſſima erat. Quod enim ait, *ſi vis*, & *ſi poſſibile eſt* ; non eſt dubitantis, aut ignorantis voluntatem Dei, ſed naturalem affectum , humanæ naturæ cohærentem , ſubmittentis voluntati divinæ, perinde ac ſi dicat : *Mi pater*, *ſentio quidem me naturæ humanæ* , *quam non de te*, *ſed de Matre* , *aſſumpſi*, *naturalem affectum* , *mortis acerbiſſimum calicem vehementer reformidantem refugientemque* ; *verum*, *hæc mea*, *ex parte naturæ humanæ*, *quam libere aſſumpſi*, *voluntas eſt*, *non tua*. *Hoc enim tibi mecum commune non eſt*, *quod factus ſum in ſimilitudinem carnis peccati*, *&* *habitu tum animi* , *tum corporis inventus ut homo*. *At nihil me movet naturalis iſte naturæ* , *quam aſſumpſi*, *affectus*, *quominus tibi perfectiſſime obediam*, *&* *ad hauriendum calicem* , *quem ſcio a te mihi propinari*, *ſim paratiſſimus*. *Carne quidem*, *quæ imbecillis eſt*, *exhorreo*, *at ſpiritu* , *qui promptus eſt*, *vehementer ſitio* . *Non vult mori ſenſus*, *quia mors inſenſa naturæ*, *ſitit mortem ſpiritus*, *quippe qui generis humani ſitit ſalutem*. *Tua ergo*, *Pater mi*, *voluntas fiat*, *non mea*. Sed hæc ſatis hactenus dicta ſint ad diluendam primam objectionem Infidelium, Virorumque incredulorum, qui, ſi attentius conſiderare velint , Jeſum Chriſtum, non ex neceſſitate , ſed libere , noſtrique amore , naturam noſtram cum pleriſque malis , miſeriis & incommodis, quæ illi indivulſe adhærent , ad redimendum genus humanum , aſſumpſiſſe, deſinent tandem Jeſu Chriſto exprobrare paupertatem , humilitatem , abjectionem , mortis reformidationem , & ignominioſiſſimæ Crucis ſupplicium ; ſed potius Jeſu Chriſti in perferendis tot malis, miſeriis, calamitatibus, & diriſſimæ mortis cruciatibus, ſummopere laudabunt eximiam, & abſolutiſſimam in nos charitatem, manſuetudinem, patientiam, ac perfectiſſimam obedientiam, qua Patri ſuo pleniſſimam & ad ſummos juris apices exactam ſatisfactionem pro reconciliatione generis humani exhibuit, eique factus eſt obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis. Hoc pacto Infideles, Virique increduli ſi præconceptum, quo in Chri-

Chriſtianam Religionem flagrant, odium deponant, ejuſdem nobiſcum erunt ſententiæ; *cum omnes, qui retro oderant* (inquit Tertullianus Apologet. cap. 1.) *qui ignorabant quale eſſet quod oderant, ſimul ut deſinunt ignorare, ceſſent & odiſſe. Ex his ſimul Chriſtiani, utique de comperto, & incipiunt odiſſe quod fuerant, & profiteri quod oderant*. De obſtinatis vero ſubdit antiquus ille Scriptor. *Malunt neſcire, quia jam oderunt, adeo quod neſciunt, præjudicant id eſſe, quod ſi ſciant, odiſſe non poterant*.

Objiciunt ſecundo: Gentilium Religio, inquiunt Infideles, Virique increduli, antiquior eſt Chriſtiana Religione, ſuoſque habet Vates & Oracula: Ut quid ergo Chriſtiani, rejectis Oraculis, Vatum Religionis Gentilium, recipiunt Vaticinia Prophetarum, qui fuerunt in Religione Hebræorum? Præterea, ſi quis legat Libros Prophetarum, quales nunc habent Chriſtiani, ſtatim comperiet, nullum prorſus in Vaticiniis ſervari ordinem, ſed ea ſine ullo delectu collecta, nullaque habita ratione temporum, ſparſim, & confuſe narrari, ac ſus deque omnia miſceri. Non poſſunt itaque Chriſtiani probare, Libros Prophetarum, quales nunc habent, fuiſſe ab antiquis Prophetis Religionis Jdæorum exaratos, eoſque divina pollere authoritate.

Reſpondeo ad ſingulas hujus Objectionis partes. Et primum quidem dico, falſo Infideles Viroſque incredulos ſupponere, Gentilium Religionem antiquiorem eſſe Chriſtiana Religione. Quamvis enim, Chriſtiana Religio, quantum ad nomen, recentior ſit Gentilium, Hebræorumve Religione, nihiloſecius, quantum ad rei, ſeu doctrinæ veritatem, antiquiſſima eſt, & Mundo coæva; tum quia nullus, ſive in Lege Naturæ, ſive in Lege Moſaica, ſalutem æternam adipiſci potuit abſque Fide in mediatorem Jeſum Chriſtum venturum; tum quia etiam, tota quanta eſt Sacra Veteris Teſtamenti Hiſtoria, ſive ſpectetur Lex Moſaica, quam exhibet, ſive conſiderentur figuræ & involucra, quibus obvelatur, ſive expendantur Ritus, Cæremoniæ, Feſta, Sacrificia, Patriarcharum, Judicum, & Regum Geſta, aliaque id genus, quæ a capite ad calcem complectitur Monumenta; tota, inquam, Sacra Veteris Teſtamenti Hiſtoria collimat in Jeſum Chriſtum, qui eſt finis & totius Legis plenitudo, in quem venturum Adamus, Patriarchæ, Prophetæ, aliique in Veteri Lege Juſti credentes, ſalvi facti ſunt, indeque, non nomine quidem, ſed re, jure optimo *Chriſtiani* appellandi, quod *ex fide qua vivimus, unam eandemque vixerunt, Incarnationem, Paſſionem, Reſurrectionem Chriſti credentes futuram, quam nos credimus eſſe factam*, ut inquit *S. Auguſtinus* l. 3. ad *Bonifacium* contra duas Epiſtolas Pelagianorum. Legi poteſt ſuper hac re *Euſebius* l. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſt. c. 4. ubi oſtendit, omnes, qui in Veteri Lege juſtitiæ teſtimonio fuerunt probati, ſi non nomine, re tamen, Chriſtianos nuncupari debere, & ad Chriſtum, ejuſque Eccleſiam pertinuiſſe, eo quod per Fidem ei conſtanter adhæſerunt. Cur autem Chriſtiani Gentilium Vaticinia, quæ circumferuntur, rejiciant, & Prophetarum qui fuerunt in Veteri Lege, Oracula ſuſcipiant; multiplex ratio aſſignari poteſt. In primis, Chriſtiani ea, quæ Gentiles jactant, Oracula rejiciunt, quia, ſicut advertit *Cicero* Lib. 2. *de Divinatione*, vel erant falſo conficta, vel ambigua Sacerdotum, ſimplicem & incautam gentem decipientium, vel obſcura Reſponſa, quę in utramque partem converti poterant, ſicut patet ex illo Oraculo: *Ajo te eacida Romanos vincere poſſe*. Secundo, hæc Gentilium Oracula tendebant vel ad nefariam ſuperſtitionem in populorum animis magis ac magis confirmandam, vel ad lucrum, quo impii Sacerdotes ea ſacrilega arte locupletati & auri fame ineſcati, commodis ſuis inſerviebant, populi ora obliniebant, atque marſupia mille fraudulentis artibus emungebant, vel ad bella & negotia ſæcularia felicius adminiſtranda, ut nimirum rebelles aliquando & tumultuantes populos a gerendis bellis vel avocarent, vel ſpecioſo divinæ promiſſionis obtentu ad bella redderent alacriores, vel alios id genus peſſimos fines, quos ſibi præſtituebant

bant

Digitized by Google

bant calidiſſimi illi Sacerdotes, qui populo plus æquo credulo ut fucum facerent omnem ſuam induſtriam conferebant. Demum, Chriſtiani Vaticinia Gentilium ideo explodunt ac deteſtantur, quia hęc Vaticinia nihil aliud erant, quam illuſiones & fallaciæ Dæmonum, qui, ſicut eleganter ait *Lactantius* cap. 17. Libri 2. Divinarum Inſtitutionum, *in Oraculis vel maxime fallunt, quorum præſtigias prophani a veritate intelligere non poſſunt, ideoque ab illis attribui putant, & Imperia, & Victorias, & opes, & eventus proſperos rerum, denique ipſam nutu ſæpe Rempublicam periculis imminentibus liberatam, quæ pericula & reſponſis denunciaverunt, & ſacrificiis placati everterunt. Sed omnia illa fallaciæ ſunt* &c. Nec certe aliud, quam fallaciæ eſſe poſſunt iſta Dæmonum Vaticinia, quia Dæmones licet præſcire poſſint & prædicere futura, quæ ex naturali rerum ordine & diſpoſitione neceſſario conſequuntur, ut Eclypſes, anni tempeſtates &c. (quanquam & in iis facile decipiantur, cum Deus aliquando rerum naturalem ordinem immutet) non tamen ea, quæ ſita ſunt extra naturalem cauſarum ſecundarum ordinem, vel ex liberis Dei decretis pendent, præſcire ac pręnunciare poſſunt. Propter iſtas, & alias ejuſmodi rationes Chriſtiani rejiciunt & execrantur Gentilium Vaticinia, & verſa vice Prophetarum, qui in Veteri Lege fuerunt, ſummo conſenſu recipiunt, & maxima veneratione Oracula proſequuntur, tum quia hæc Prophetarum Veteris Teſtamenti Oracula tendunt ad unius Dei cultum propagandum, ad excitandos homines ad amorem veræ virtutis, ad genuinam pietatem, ad eos a ſenſibilibus & caducis bonis ad ſpiritualia & æterna promovendos, ad expectationem, ſeu adventum Jeſu Chriſti veri Meſſiæ, Redemptoris noſtri: Tum quia etiam Prophetæ Veteris Teſtamenti Incarnationem, & quæ ſpectant Jeſu Chriſti Oeconomiam, Nativitatem, Paſſionem, Reſurrectionem, Aſcenſionem in Cœlum, Spiritus Sancti Miſſionem, Religionis Chriſtianæ inſtitutionem & per totum Orbem propagationem, Gentium converſionem, Judæorum rejectionem, & alia bene multa, quorum notitia ex naturali cauſarum ſecundarum diſpoſitione oriri minime poteſt, tam varie, dilucide, & luculenter prędixerunt, ut non rerum futurarum Vaticinia, ſed rerum jam geſtarum hiſtorię videantur, indeque *Porphyrius*, Gentilis Philoſophus, & infenſus Religionis Chriſtianę hoſtis, occaſionem ſumpſerit Librum Prophetię *Danielis* calumniandi, ſicut teſtatur Sanctus *Hieronymus* in Procemio in *Danielem* his verbis: *Cujus*, ſeu Porphyrii, *impugnatio, teſtimonium veritatis eſt: Tanta enim dictorum fides fuit, ut Propheta incredulis hominibus non videatur futura dixiſſe, ſed narraſſe præterita*. Quantum vero ad id, quod dicunt Infideles, Virique increduli, Libros, quales nunc habent Chriſtiani, non fuiſſe ab antiquis Prophetis ſcriptos, eo quod in illis diſturbato ordine, nullaque habita ratione temporum Prophetię ſint deſcriptę; Reſpondeo, tantum abeſſe, ut ex illo Prophetiarum diſturbato ordine, qui reperitur in Libris, quales habent Chriſtiani, colligi poſſit, illos Libros ab antiquis Prophetis non eſſe exaratos, ut potius inde contrarium omnino elici debeat. Ex ea ſiquidem inordinata Prophetiarum diſpoſitione apparet, illos Chriſtianorum Libros non eſſe humanę mentis opus, res concinne, conſerte ac contexte ſingulas cum delectu & ordine explicantis, & rationum cohęrentiam ſequentis; ſed potius Libros illos concinnatos eſſe ab hominibus, afflatu cęleſti inſtinctis, & res futuras per interciſa & ſalebroſa promentibus Oracula. Norunt quippe omnes, ſolemne eſſe viris, divino motu impulſis, & ſacro furore correptis, non rationis humanę dictata ſequi & ſeriem rerum, aut accuratam temporum rationem texere, ſed potius, prout cœleſtis ſe dat ſpiritus, diſſipato & perturbato ordine divina fundere Oracula. Pręterquam quod, Chriſtiani, ſicut ſuperius oſtendimus, Prophetarum Libros, quales nunc habent, non e ſuis Scriniis protulerunt, ſed ex Judęorum, qui Chriſtianę Religionis ſunt infenſiſſimi hoſtes, manibus acceperunt. Quod liquido probat, Prophetarum Libros, quales nunc habent Chriſtiani, a Prophetis Veteris Teſtamenti, longe antequam Jeſus Chriſtus naſceretur, fuiſſe conſcriptos.

Ar-

Arguunt tertio Infideles, Virique increduli: Solent Chriſtiani probare, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, ex Miraculis, quæ ipſe, ejuſque Diſcipuli ediderunt; atqui argumentum ex his miraculis petitum nullius momenti ac roboris eſt. Primo, quia hęc miracula artibus Dęmonis facta ſunt. Secundo, quia hęc miracula, quę a Jeſu Chriſto, ejuſque Diſcipulis patrata perhibentur, adſcribi debent rationibus ſeminalibus, ſeu occultis naturæ cauſis, quę tamen Viris ſimplicibus, quibus arcanę illę cauſę exploratę non erant, videbantur miracula, quamvis revera non eſſent. Tertio, quia miracula fecerunt etiam Gentiles, ſicut referunt Scriptores de *Apllonio Thianæo*, qui ſub *Domitiano*, Imperatore, vixit, & de *Veſpaſiano*, Imperatore, qui ſputo cęcum curavit. Denique, ſi Jeſus Chriſtus, ejuſque Diſcipuli tam patentia miracula edidiſſent, nulla mens humana reluctari potuiſſet illorum miraculorum evidentię, atqui tamen Judęi, ac Gentiles his miraculis etiamnum reluctantur, nec adduci poſſunt, ut credant Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prędictum; elumbe itaque eſt illud argumentum, quod ex Jeſu Chriſti, ejuſque Diſcipulorum miraculis in Infideles, intorquere ſolent Chriſtiani.

Reſpondeo, ſat ſuperque in Diſſertatione, quam in Tractatu *De Myſteriis, & annis Jeſu Chriſti*, de miraculis ab ipſo editis habiturus ſum, a me demonſtratum iri; miracula,quę Jeſus Chriſtus in maxima omnium luce patravit, non artibus Dęmonum, non pronunciationi nominis *Tetragrammaton*, non occultis naturę cauſis, ſed ſoli, qua pollebat, virtuti divinę accepta referri debere, & inter aniles fabulas reponenda eſſe ea miracula, quę nonnulli Scriptores ſive ab *Apollonio Thianæo*, ſive a *Veſpaſiano*, Imperatore, edita eſſe, memorię prodiderunt. Quapropter plenius de his alibi dicturus, breviter hic ad ſingula hujus Objectionis capita reſpondebo. Ad primum dico, miracula Jeſu Chriſti, ejuſque diſcipulorum non poſſe adſcribi artibus Dęmonum, tum quia Jeſu Chriſtus ejuſque Diſcipuli plures mortuos ad vitam revocarunt, reſurrectio autem mortuorum non poteſt eſſe niſi a Deo, ſicut ſuperius diximus: Tum quia etiam per miracula, quę Jeſus Chriſtus, ejuſque Diſcipuli ediderunt, extinctum eſt Diaboli Regnum, profligata penitus Idololatria, & Chriſtiana Religio ſtabilita, roborata, ac longe lateque diffuſa. Tum quia denique ipſimet Judęi inficiari non potuerunt veritatem miraculorum Chriſti & Apoſtolorum. De Chriſto enim Phariſęi, & Sacerdotum Principes inquiebant: *Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit?* Joannis c. 11. De Apoſtolis vero ajebant: *Quid faciemus hominibus iſtis, quoniam quidem notum ſignum factum eſt per eos .... manifeſtum eſt & non poſſumus negare?* Act. cap. 3. Addi quoque poteſt, Jeſum Chriſtum ſe naturę authorem & Dominum aperte probaſſe, quando Apoſtolis ſuis contulit omnimodam poteſtatem operandi miracula, Matthęi capit. 10. dicens: *Infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mundate, Dæmones ejicite*. Hęc dixit Jeſus Chriſtus, & facta ſunt: Nam Apoſtoli poſt ejus mortem & reſurrectionem univerſum Orbem miraculis impleverunt, quin & poteſtatem illam patrandi miracula a Jeſu Chtiſto acceptam ſucceſſoribus ſuis tranſmiſerunt, adeo ut ab ipſo naſcentis Chriſtianę Religionis exordio ad hanc uſque ętatem noſtram ſemper fuerint in Eccleſia Viri, qui ſanctitate inſignes miraculis claruerunt. Fateor quidem minus ętate noſtra frequentia eſſe miracula, quam fuerint in prioribus Eccleſię ſęculis; ſed hoc nemini mirum videri debet, quia Chriſtiana Religio cum nunc altas jam radices egerit, & per totum Orbem ſit propagata, non amplius eget illis adminiculis, ſeu novis miraculis, ſive ad continendos Fideles, ſive ad revincendos Hęreticos, ſive ad ſubigendas gentes, quę Jeſu Chriſto necdum crediderunt. Quanquam noſtra etiam tempeſtate in gratiam Religionis Chriſtianę fieri vera miracula, non ſolum teſtantur indubitata monumenta, & Hiſtorię virorum pietate inſignium a Scriptoribus probatiſſimę fidei concinnatę, verum etiam rigidum eorum examen, cui ſub-

ſubjecta ſunt, priuſquam eorum Authores ſolemni Eccleſiæ ritu Sanctorum Faſtis aſcribantur.

Ad alterum Objectionis caput dico, inſanire Infideles, viroſque incredulos, qui putant, miracula a Jeſu Chriſto, & Apoſtolis edita, rationibus ſeminalibus, & occultis naturæ cauſis eſſe adſcribenda. Quis enim non videt, niſi mentis oculos clauſerit, miracula, quibus Jeſus Chriſtus, ejuſque Apoſtoli mortuos ſuſcitarunt, tribui non poſſe rationibus ſeminalibus, & occultis naturæ inditis, cum de ratione miraculi ſit, ut ſuperet naturæ vires, & ab eo ſolo, qui ſupra naturam eſt, ſeu naturæ imperare poteſt, procedat? Alioquin dicant nobis, ſi placet, Infideles, virique increduli, qui factum ſit, ut, poſt adventum Jeſu Chriſti, hi ſoli, qui Chriſtiana Religione erant initiati, miracula operari potuerint, Judæi vero, & Gentiles, ad ſimilia edenda prodigia, ſeminales illas rationes commovere nequiverint, licet multi eſſent inter illos excellenti ingenio præditi Philoſophi, ejuſdem naturæ ac Apoſtoli, & Diſcipuli Jeſu Chriſti, eodem ſimul uterentur Sole, Cœlo, & Aere, in iiſdemque prorſus verſarentur circumſtantiis loci, & temporis?

Ad tertium objectionis caput de miraculis, quæ a Gentilibus, præſertim ab Imperatore *Veſpaſiano*, & *Apollonio Thianæo*, patrata circumferuntur, dico, hæc miracula tanquam commentitia rejici debere, vel quia nulla idoneorum teſtium fide ſuffulta ſunt, vel quia contigerunt in receſſu, nocte, coram uno aut altero, quorum oculis falſa rerum ſpecie per aſtus Sacerdotum imponi facile potuit. *Cornelius Tacitus* Lib. 4. Hiſt. refert de cæco ab Imperatore *Veſpaſiano*, illuminato, conſultos Medicos reſpondiſſe, vim luminis in eo non fuiſſe exeſam, eumque potuiſſe ſanari ſublatis obſtaculis. *Apollonium Thianæum* inſignem Magum fuiſſe, qui præſtigiis & fallaciis, hoc eſt, malis Dæmonum artibus incautos decipiebat, & intuentium oculos magicis illuſionibus faſcinabat, copioſe ſatis oſtendam in Diſſertatione *Graveſon de Myſteriis Tom. I.* De Miraculis Chriſti, ad quam, ut brevitati conſulam, Lectorem in præſentia remitto.

Ad ultimum objectionis caput dico, ideo Judæos, & Gentiles evidentiæ miraculorum, quæ Jeſus Chriſtus, ejuſque Diſcipuli ediderunt, etiamnum reluctari, nihilque de ſua pertinacia remittere, quia terrena ſive Judaiſmi, ſive Ethniciſmi cupiditate excæcati, erubeſcunt præ ſuperbia ſe vinci a Chriſtianis, & confiteri, tam ſe, quam parentes eſſe deceptos. Hinc Jeſus Chriſtus dixit de Judæis, qui perſpectis miraculis, quæ ipſe patraverat, increduli tamen permanebant: *Si opera non feceſſim in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent, nunc autem viderunt, & oderunt me, & Patrem meum. Sed, ut adimpleretur ſermo, qui in Lege eorum ſcriptus eſt: quia odio habuerunt me gratis*, Joannis cap. 15. verſ. 24. & 25. Quin, & in libris Veterum Hebræorum, maxime in *Avoda Zara* Thalmudis Hieroſolymitani, & in *Midraſch Cheleth*, legitur, hauſtus veneni, & ſerpentum morſus nomine Jeſu ſanatos fuiſſe; nec tamen illi verpi ac recutiti credunt in Jeſum. Ipſi quoque Mahometani miraculis a Jeſu Chriſto patratis fidem habent, quamvis Chriſtianam Religionem aſpernentur. Optimo itaque jure de Iudæis, Gentilibus, Mahometanis, aliiſque id genus viris incredulis dicere poſſum, quod Apoſtolus *Paulus* Epiſtolæ ad Romanos cap. 1. ait de Gentilibus Philoſophis: *Quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt in illis, Deus enim illis manifeſtavit. Inviſibilia enim ipſius a creatura Mundi, per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque ejus virtus, & divinitas, ita ut ſint inexcuſabiles, quia cum cognoverunt Deum, non ſicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, ſed evanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum.* Addo etiam, inumeros Judæos, & doctiſſimos Gentiles, qui miraculorum vel Jeſu Chriſti vel Apoſtolorum teſtes erant oculati, Chriſtianæ Religioni nomen dediſſe, eoſque, ut ſuperius obſervavimus, pro defenſione veritatis miraculorum, & do-

ctrinæ Jeſu Chriſti conſtanter martyrii palmam fuiſſe adeptos. Quod quidem argumento eſt, ſolam pertinaciam in cauſa fuiſſe, cur alii Judæi, Gentiles, Virique increduli, quos *Deus* (ut Apoſtolus *Paulus* Epiſt. ad Romanos cap. I. v. 24. ait) *tradidit in deſideria cordis eorum*, Chriſtianam Religionem non fuerint amplexi.

Objiciunt quarto Infideles, virique increduli: Gentilium Hiſtoriam eo potiſſimum nomine repudiant Chriſtiani, quod ipſa, ut ajunt, ſcateat næniis, fabulis, vitiis, & turpiſſimis Deorum moribus, obſcœniſque amoribus conſpurcetur, quibus ad flagitioſam vitam & ad effrænem explendam carnis libidinem mortales provocantur. Atqui etiam Libri, ex quibus Chriſtiani probant. Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, næniis, & fabulis referti ſunt, & in his deſcribuntur vitæ Patriarcharum, & Prophetarum, qui paſſionibus, & vitiis dediti fuerunt; igitur eodem jure, quo Chriſtiani Hiſtoriam Gentilium damnant, poterunt & Gentiles rejicere libros, ex quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam. Minorem Propoſitionem pluribus momentis probant Infideles, virique increduli, & primo dicunt, ab Authore Libri Geneſeos referri Serpentis cum *Heva* colloquium, divinam prohibitionem factam Adamo de non edendo pomo, deceptionem Adami, & *Hevæ*, qui, cum ſapientiſſimi a Deo conditi dicantur, nihiloſecius, velut pueri, perſuaſi ſunt a Serpente, ut contra Dei præceptum de vetito illo pomo ederent. Narrat quoque ejuſdem Libri Geneſeos Author enormem ac minime commenſuratam pœnam, a Deo impoſitam Adamo, & Hevæ, pro tantula, tamque parvi momenti tranſgreſſione, immo illius pœnæ in omnes omnino Adami poſteros derivationem ac propagationem. Addit inſuper idem Author, Deum Serpenti deceptori hanc pœnam intuliſſe, ut terram comederet, & ſuper pectus ſuum graderetur. Quaſi vero Serpens, ante peccatum Adami, fuiſſet pedibus inſtructus, & poſtea ob pœnam pedibus fuerit mutilatus! Quæ omnia nugæ, næniæ, & fabulæ ſunt, vel experientiæ, rectæque rationi penitus oppoſita. Præterea, in libris, ex quibus Chriſtiani probant Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, deſcribuntur vitæ Patriarcharum, & Prophetarum, quæ multis vitiis, & turpiſſimis amoribus fœdantur; in his quippe narratur primo, quod Moyſes homicidium in Ægypto commiſerit, bella crudeliter geſſerit, & Hebræis, quorum Dux erat, author fuerit, ut vaſa aurea, & argentea, ceteramque Ægyptiorum ſuppellectilem ſuffurarentur, ſuumque in uſum vendicarent. Secundo, in his Chriſtianorum libris legitur, quod Patriarcha *Noemus*, bibens vinum, ebriatus ſit. Tertio, quod Patriarcha *Abrahamus* non contentus conjuge ſua *Sara*, impudice cum ancilla ſua *Agar* volutatus ſit. Quarto, quod Patriarcha *Jacob*, ut impotenti libidini ſuæ indulgeret, non ſolum *Liam*, & *Rachelem*, duas germanas ſorores, ſibi Matrimonio copularit, ſed etiam earum famulas in uxores duxerit. Quinto, quod Patriarcha *Judas* cum Nuru ſua *Thamar* inceſtum habuerit coitum. Sexto, quod *Loth*, de Sodomæ incendio liberatus, cum duabus filiabus ſuis, vino ingurgitatus, impudice commixtus ſit. Septimo, quod Propheta *Oſee* de fornicaria muliere filios procreaverit. Octavo, quod *David*, Rex Juda, adulterium, & homicidium patraverit. Nono, quod *Salomon*, Rex itidem Juda, libidini adeo fræna laxaverit, ut ſeptingentas uxores, & trecentas concubinas habuerit. Cum igitur libri, ex quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, tot nugis, fabulis, & propudioſis amoribus reſperſi ſint, non major eis debet conciliari authoritas ea, quæ tribui ſolet Hiſtoriæ Gentilium.

Reſpondeo primo, hæc, quę ab Infidelibus, viriſque incredulis pro fabulis habentur, ſi acrius ac penitus inſpiciantur, rectæ rationi, & divinæ diſpoſitioni omnino congruere. Quod enim Deus juſſerit Adamo, ut ab eſu pomi abſtineret, fuit officium ſubjectionis, & obedientiæ, Deo debitæ, injunctum Adamo, jure videlicet ſupremi do-

dominii poſcente, ut Deus ſubdito ſuo præceptum aliquod imponeret. Colloquium quod ſpectat *Hevæ* cum Diabolo, Serpentis organo utente, eique prævaricationem ſuadente, non eſt etiam creditu difficile, quia Diabolus per Serpentem allocutus eſt *Hevam*, ſicut olim per Pythoniſſam, & per Idola Gentilium ſua olim fundebat oracula. *Heva* autem ideo decepta fuit a Diabolo, per Serpentem loquente, quia ſibi perſuaſit, virtute aliqua ſupernaturali Serpentem loqui, & ad vocem Serpentis, eam ſpe divinitatis aſſequendæ lactantis, non ſatis attendens, æſtu ambitionis abrepta tentationi ſuccubuit, & Adamum, maritum ſuum, in eandem prævaricationem, ita permittente Deo, pertraxit. Juſſit quidem Deus, ut Serpens ſuper pectus ſnum gradiretur, non quod antea pedibus eſſet inſtructus, & poſtea pedibus fuerit mutilatus, ſed Deus, ad puniendum Serpentem, fecit, ut ea, quæ antehac erant Serpenti naturalia, ſcilicet comedere terram, & gradiri ſupra pectus ſuum, verterentur ipſi poſt peccatum Adami in pœnam, & infamiam; non ſecus ac *Iris* ante diluvium univerſale omnino naturalis erat, ſed poſt diluvium evaſit ſignum pacti Deum inter & homines initi. Quod denique Deus non ſolum Adamum, ob inobedientiæ peccatum, ſed etiam omnes ejus poſteros donis ac privilegiis conceſſis privaverit, eoſque miſeriis, & calamitatibus obnoxios eſſe voluerit, pœna eſt a Dei juſtitia peccato Adami, primi omnium hominum parentis, irrogata. Ex qua pœna ad omnes Adami poſteros tranſmiſſa nobis pleraque eluceſcunt, quæ alioqui nullo pacto a nobis comprehendi poſſent. Inde enim primo intelligimus peccati originalis ad omnes Adami poſteros transfuſionem, & cauſam cur omnis homo nunc naſcatur cum ignorantia in intellectu, cum malitia in voluntate, cum propenſione ad malum, cum lucta paſſionum, totque miſeriis, & pœnis ſubiaceat. Quæ difficultas pleroſque cordatos ex Gentilibus viros vehementer olim torquebat, eorumque ingenia, quantumvis acutiſſima, penitus abſorbuit, ut oſtendit Cl. *Blaſius Paſchalis* in ſuis Cogitatis tit. 3. Præterea, ex ejuſdem pœnæ ad omnes Adami poſteros derivatione cognoſcimus neceſſitatem adventus Meſſiæ, ſeu Redemptoris ad reparandum genus humanum, primigenia Protoparentis Adami labe perditum, & ſummam erga nos charitatem Dei, qui ab exordio Mundi ſe ſe obſtrinxit ad mittendum illum Reparatorem, ſeu Meſſiam, quando videlicet imprecando Serpenti, qui Hevam ad peccandum induxerat, dixit: *Ipſa conteret caput tuum*, ideſt, Reparator, ſeu Meſſias, quem aliquando, ad reſarcienda damna generi humano per peccatum Adami illata miſſurus ſum, quique ex muliere naſciturus eſt, conteret caput tuum. Tantum igitur abeſt, ut hæc, quæ Author libri Geneſeos refert, pro fabulis haberi debeant, ſicut effutiunt Infideles, virique increduli, ut potius maxime commendent veritatem, & antiquitatem Sacræ veteris Teſtamenti Hiſtoriæ, quæ nos docet, quo pacto Deus hunc condiderit Mundum, aperit nobis originem, naturam, ſtatum, & conditionem Adami, primi omnium hominum parentis, in feliciſſimo innocentiæ ſtatu, ejuſdemque Adami, & omnium illius poſterorum, poſt lapſum miſerias, pœnas ac calamitates; ac denique certam facit promiſſionem a Deo datam ab exordio Mundi de mittendo Redemptore, ſeu Meſſia, ad reparandum genus humanum, peccato Adami collapſum, multiſque plagis ſauciatum, quorum omnium notitiæ ne vel minimum quidem in Hiſtoriis Gentilium apparet veſtigium.

Reſpondeo ſecundo, in libris, ex quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, referri quidem, ſed non laudari, & approbari obſcœnos quorundam amores, ſeu *Lothi* cum ſuis filiabus, & *Judæ* cum nuru ſua *Thamara* inceſtum; Davidis Regis adulterium, & homicidium; *Salomonis* libidinem, & Idololatriam; hi, inquam, turpiſſimi quorundam amores, & vitia in Sacris Chriſtianorum libris narrantur, ſed non approbantur. At,

in Hiſtoria Gentilium non ſolum referuntur, ſed laudibus extolluntur impudici Deorum mores, ſtupra, & adulteria. Porro Patriarchæ veteris Teſtamenti *Abrahamus*, *Iſaacus*, & *Jacobus*, quos laſciviæ inſimulant Infideles virique increduli, facile ab hoc vitio vindicari poſſunt. Vivebant quippe illi Patriarchæ poſt diluvium, quando Deus Polygamiam, ſeu uxorum pluralitatem, permiſit ad multiplicandum genus humanum, aquis diluvii extinctum. Quid igitur mirum, ſi illi Patriarchæ poſtdiluviani, juxta diſpenſationem ipſis a Deo conceſſam, non laſciviendi, ſed gignendi cauſa, plures uxores duxerint? Non peccavit etiam Propheta *Oſee*, dum nupſit fornicariæ, ſeu meretrici, quia, jubente Deo, illam meretricem, relicta fornicatione, ad meliorem frugem converſam, uxorem duxit, & ex ea filios procreavit. Quod *Noemi* ebrietatem ſpectat, ea fuit ab omni culpa immunis, quia inopinata fuit, & non ab intemperantia profecta. *Noemus* ſiquidem vinum antea non guſtaverat, neque ſciebat, qua menſura vino uti debebat. Quo factum eſt, ut per ignorantiam involuntariam, & inculpabilem in ebrietate inciderit. Denique, *Moyſes* non peccavit, bella cum variis populis gerendo, quia nulla nocendi cupiditate, non libidine dominandi, non ulciſcendi crudelitate hæc bella ſuſcepit, ſed Authore Deo, qui etiam, tanquam ſupremus rerum omnium Dominus, voluit, ut Hebræi, qui duris ac iniquis laboribus abſque ulla mercede fuerant ab Ægyptiis tempore captivitatis oppreſſi, ditarentur terrenis bonis, quibus Ægyptii, verum Deum ignorantes, ad ſuperſtitioſum falſorum ſuorum Numinum cultum in injuriam Creatoris abutebantur. Excuſent nunc Gentiles eadem facilitate, ſi poſſint, vitia, & ſpurciſſimos amores Deorum ſuorum, quos inter *Bacchus* temulentus fuit, *Mars* homicida, qui etiam cum *Venere* adulterium commiſit; *Mercurius* fur ac nebulo, qui nihil ad famam ſui reliquit, niſi memoriam fraudum ſuarum. Quid omnium horum pater *Jupiter*, qui, ne parum videretur, ſi in expugnanda fœminarum pudicitia maculoſus eſſet, etiam ſexui ſuo injuriam fecit? Prætermitto obſcœnitates *Veneris* omnium libidinibus proſtitutæ non Deorum tantum, ſed & hominum. Tentarunt quidem Poetæ his horrendis vitiis, & flagitioſis Deorum amoribus, variis figuris, & coloribus venuſtatem, & leporem carminibus ſuis addere, & ea obtentu aliquo, ſpecieque velare; ſed oleum, & operam perdiderunt. Quin ipſimet Gentiles, tantiſper eruditi, ejuſmodi ſplendidas, ſed fictas, de Diis ſuis narrationes rejecerunt tanquam inanes fabulas excogitatas a Poetis, quibus quælibet fingendi ſemper fuit ſumma poteſtas.

Objiciunt quinto infideles, virique increduli, multaque opponunt momenta contra antiquitatem, & authoritatem Librorum, ex quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam. Et primo quidem dicunt, Libros veteris Teſtamenti periiſſe omnino in captivitate Babylonica, ſicut legitur Lib. 4. *Eſdræ* cap. 14. vel combuſtos omnino fuiſſe in *Antiochi*, Regis Syriæ, perſecutione, quam deſcribens Author Libri primi Machabæorum, hæc habet: *Et Libros Legis Dei combuſſerunt igni, ſcindentes eos, & apud quem inveniebantur Libri Teſtamenti Domini ſecundum Edictum Regis, trucidabant eum*. Quo pacto igitur Chriſtiani ex Libris veteris Teſtamenti, qui omnino perierunt, probare poſſunt, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam a Deo in Lege promiſſum? Secundo, non habent amplius Chriſtiani Librorum veteris Teſtamenti Autographa, quæ primi Scriptores propria manu exararunt, ſed eos duntaxat Codices habent, quos ab *Eſdra*, poſt ſolutam Captivitatem Babylonicam, aut dictatos, aut correctos fuiſſe affirmant. Quomodo igitur Chriſtiani certo probare poterunt, Codices Scripturæ veteris Teſtamenti, quos nunc habent, conformes eſſe originariis veteris Teſtamenti Librorum Exemplaribus, quæ amplius non extant, eoſque Codices ab *Eſdra* non fuiſſe immutatos & interpolatos? Tertio, multa addi-

additamenta, quæ libris veteris Teſtamenti, præſertim Pentateucho Moyſis, e poſterioribus Scriptoribus facta eſſe, ultro fatentur ipſimet Chriſtiani, aperte probant, libros veteris Teſtamenti, quales nunc habent Chriſtiani, aut fuiſſe vitiatos & adulteratos, aut a recentioribus Scriptoribus concinnatos. Denique, ex bene multis Antilogiis, ſeu contradictionibus, quæ offenduntur in libris tam veteris, quam novi Teſtamenti, quales nunc habent Chriſtiani, & in quibus eliquandis, vel conciliandis inſudant Interpretes, facile colligitur, libros veteris Teſtamenti, quibus utuntur Chriſtiani, nec antiquos, nec Sacros & a Deo inſpiratos Authores habere, omniaque Scripta Novi Teſtamenti, quæ ſub nominibus Apoſtolorum & Evangeliſtarum circumferuntur, eſſe ſuppoſititia, & a Chriſtianis conſcripra poſt Apoſtolorum & Evangeliſtarum tempora.

Reſpondeo ad ſingula illa momenta, & ad primum, dico, libros veteris Teſtamenti, ex quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, nec in excidio Hieroſolymitano, nec in Captivitate Babylonica, in quam Judæos abduxit *Nabuchodonoſorus*, Aſſyriorum Rex, periiſſe, nec in perſecutione *Antiochi*, Regis Syriæ, fuiſſe omnino combuſtos. Tempore ſiquidem excidii Hieroſolymitani, quod ſub *Sedecia*, Rege Juda, contigit, Propheta *Hieremias*, juſſu *Nabuzardan* (militiæ Regis Nabuchodonoſori Magiſtri) tutus ab omni injuria Hieroſolymis remanſit, ac penes ſe conſervavit Scripturæ Sacræ Codices. Quin & Judæi, præſertim *Ezechiel*, *Mardochæus*, *Tobias*, & alii, qui undecim annis ante excidium Hieroſolymitanum in Captivitatem Babylonicam, una cum *Joakim*, Rege Juda, fuerunt abducti, ſecum Sacros Scripturæ Codices aſportarunt, & in ea captivitate aſſervarunt. Judæi quippe, ut nemo neſcit, præter Sacros illos Codices, qui in Templo Hieroſolymitano, & in Synagogis maxima cura & religione cuſtodiebantur, adhuc penes ſe multa Sacrorum Codicum Exemplaria conſervabant, eaque ſedulo legebant. Præterquam quod, fieri haud potuit, ut Pentateuchus Samaritanus, quo utebantur Samaritani, hanc funeſtam cladem, ſeu Hieroſolymorum conflagrationem pateretur. Scio, Authorem libri quarti *Eſdræ* aſſerere, omnes Scripturæ Sacræ libros, vel in excidio Hieroſolymitano crematos, vel in Captivitate Babylonica penitus abolitos eſſe, eoſque poſt Captivitatem Babylonicam ab *Eſdra*, Spiritu Sancto afflato, de verbo ad verbum fuiſſe denuo dictatos, ſed ille author, quiſquis ille ſit, nullam meretur fidem; tum quia Eccleſia hunc quartum librum *Eſdræ* ad Apocryphorum Claſſem ablegat; tum quia hic liber multis ſcatet fabulis. Convenit tamen inter viros eruditos, Script. Sacræ Codices, qui in Captivitate Babylonica, ob populi incuriam, neglecti, & in aliquot locis depravati fuerant, deinde, poſt laxatam eamdem captivitatem, emendatos & in unum corpus redactos eſſe ab *Eſdra*, qui etiam Scripturæ Sacræ Codicum characteres hebraicos immutavit, eiſque characteres Chaldaicos, queis Judæi, ob diuturnam Captivitatem Babylonicam magis erant aſſueti, ſuffecit.

Sed neque in perſecutione *Antiochi*, Syriæ Regis, perire potuerunt omnes Scripturæ Sacræ Codices, quia licet *Antiochus*, cæco furore abreptus, plurima Scripturæ Sacræ Volumina flammis voracibus addixerit, non potuit tamen graſſari in omnes Script. Sacræ Codices, quos Judæi, per totum Orbem diffuſi, ſumma veneratione conſervabant. Hæc ſiquidem *Antiochi* Regis perſecutio particularis fuit, nec ſæviit in univerſum Orbem, ac ſubinde innumeri Scripturæ Sacræ Codices ſacrilegas flammas facile evaſerunt.

Ad alterum momentum reſpondeo, Archetypa, ſeu primigenia Sacrorum Librorum Exemplaria intercidiſſe, quia non erant amplius Eccleſiæ neceſſaria; Chriſtianos attamen certos eſſe, quod veteris Teſtamenti Libri, quos nunc habent, ad Exemplaria originaria ſint exacti, tum quia Deus permittere unquam haud potuit, ut hi Sacri Li-

Libri, ad inſtructionem Fidelium, ad veri cultus & Religionis incrementum conſcripti, omnino interirent; tum quia Chriſtiani in iiſdem Sacræ Scripturæ Codicibus, quos nunc habent, eandem vident Script. Sac. ſtyli ſimplicitatem, antiquitatem, ſublimitatem, cum veritate Evangelica conſenſionem, ceteraſque dotes, quibus Script. Sac. aliis libris longe antecellit, tum quia etiam Chriſtiani apprime ſciunt, *Eſdram*, divino lumine illuſtratum, correctioni Script. Sacræ, poſt ſolutam captivitatem Babylonicam, incubuiſſe, ejuſque correctionem publica Synagogæ authoritate fuiſſe comprobatam, ſicut late commonſtrat Illuſtriſſimus Abrincenſis Epiſcopus *Daniel Huetius* in Libro *de Demonſtratione Evangelica*, Propoſ. 4. p. 262. Tum quia denique ex perpetua Sæculorum ſerie, & conſtanti Judæorum conſenſione omnes Chriſtiani compertum ac exploratum habent illos veteris Teſtamenti Libros, quos nunc habent, ab his Sacris Scriptoribus, quorum nominibus ſunt inſigniti, conſcriptos fuiſſe, ſicut nemo dubitat *Platonis*, *Ariſtotelis*, *Ciceronis*, *Varronis*, aliorumque Gentilium Scriptorum Libros, ab his fuiſſe compoſitos, quia continua temporum ſibi ſuccedentium ſerie hi Libri, qui ſub eorum nominibus circumferuntur, ſemper laudatis illis Scriptoribus fuerunt aſſerti ac vindicati.

Ad tertium momentum dico, *Eſdram* poſt laxatam captivitatem Babylonicam, vel alium Sacrum Scriptorem divino afflatum numine, quædam Sacris Libris, ſed præſertim Pentateucho Moyſis addidiſſe verba, nonnulla etiam nomina immutaſſe, ut narratio Moyſis facilius intelligeretur ab iis, quibus vetera Urbium, montium & locorum nomina erant ignota. At nemo, me hercle, eo deſipiat, ut cum Ariſtarchis & hujus ætatis incredulis viris dicere audeat, aliquem, poſt obitum Moyſis, novos ritus, novas cæremonias ſub ementito Moyſis nomine venditaſſe, promulgaſſe, novamque & plane commentitiam ſcripſiſſe ac toti populo Judaico obtruſiſſe Hiſtoriam. Nam ſi quis, poſt obitum Moyſis, id tentare vel exequi auſus fuiſſet, omni proculdubio tam inſignis impoſtura, quæ nulla arte celari potuiſſet, tam a Judæis, quam a Gentilibus retecta & confutata fuiſſet.

Ad ultimum momentum reſpondeo, non veras & reales, ſed apparentes duntaxat in Sacris Libris reperiri Antilogias, ſeu contradictiones, quæ a Sanctis Patribus & Scripturæ Sacræ interpretibus fuerunt jam explanatæ, quæque tantum abeſt, ut Sacrorum Librorum authoritatem deprimant, ut potius majorem illis fidem concilient, quia per ejuſmodi difficultates & apparentes Antilogias, quæ interdum in Sacris Libris occurrunt, bona, & ſincera fides Sacrorum Scriptorum omnibus innoteſcit, nullique amplius ſupereſt ſuſpicandi locus, Sacros Scriptores quaſi ex compacto & conſpiratione inter ſe facta animum ad deſcribendam Hiſtoriam tam Sacram, quam Evangelicam appuliſſe. Præterquam quod ſumma protervia eſt, Authoritatem Sacrarum Scripturarum, tam irrefragabilibus aliunde momentis fultam, vel ex hoc uno difficultatum, & apparentium Antilogiarum, quæ in his identidem occurrunt, capite, aut elevare, aut negare velle, ex quo nullus Grammaticus, aut Criticus profanos Authores *Homerum*, *Pindarum*, *Horatium*, *Ciceronem*, & alios Gentiles Scriptores calumniandi occaſionem arripere vellet. Experientia quippe conſtat, in Libris Prophanorum, ſeu Gentilium Scriptorum, paſſim ſalebroſa, & implexa offendi loca, quæ Lectoribus crucem figunt, ac ſummum faceſſunt negotium, in quibus explanandis Delio, ut ajunt, natatore, & Oedippo opus eſt. Inde tot Commentaria in antiquos Poetas, Oratores, & Philoſophos hactenus edita ſunt, & nova quotidie prodeunt. Cur autem in Sacris Libris quædam obſcura loca, & nonnullæ apparentes reperiantur contradictiones; duæ poſſunt afferri rationes. Primo, quia ita Deus voluit ad exercenda hominum ingenia, vel ad domandam ſuperbiam noſtram, vel ad oſtendendam ſublimitatem arcanorum, ſeu altitudinem Myſteriorum,

qui-

quibus gravida eſt Scriptura Sacra. Secundo, quia poſt multorum ſæculorum myriades, quædam Scripturæ Sacræ loca obſcura, & quaſi tenebrarum caligine involuta evaſerunt, mutatis videlicet loquendi formulis, quæ omnibus erant notæ ea ætate, qua Sacri Scriptores libros publicarunt, vel ignoratis rebus & factis unicuique his temporibus exploratis, deinceps vero oblivione deletis, ex quibus genuina Sacrorum Scriptorum intelligentia dependet, cujuſmodi ſunt ſitus Locorum, Provinciarum, Urbium, nomina, proprietates Plantarum, & Animalium; pondera, & menſuræ, Artes, & Scientiæ prophanæ; mores, ſeu conſuetudines, quæ in variis Regionibus tum temporis obtinebant, Leges, Proverbia, Sectæ, & opiniones, quæ tam apud Judæos, quam apud alias Nationes circumferebantur; ut nihil in præſentia dicam de figuris, metaphoris, allegoriis, Hebraiſmis, Græciſmis, Geographicis, & Chronologicis difficultatibus, quibus obſcurus nonnunquam redditur Scripturæ Sacræ ſtylus. Quod autem dictitant Infideles, virique increduli, Scripta Apoſtolorum atque Evangeliſtarum, quæ nunc habent Chriſtiani, eſſe ſuppoſititia, eaque ab ipſiſmet Chriſtianis, poſt Apoſtolorum, & Evangeliſtarum tempora fuiſſe exarata; putidum mendacium eſt, quod facile refellitur, primo, quia *S. Petrus* cap. 3. ſuæ ſecundæ Epiſtolæ laudat *S. Pauli* Epiſtolas, aitque tunc fuiſſe in manibus etiam indoctorum. Secundo, Diſcipuli Apoſtolorum, ſicut *S. Clemens*, Papa, *S. Ignatius*, Martyr, & *S. Polycarpus*, ſuperſtitibus Magiſtris, teſtimonia ex eorum Scriptis depromunt ad inſtruendos Fideles: Tertio, *S. Irenæus*, Auditor *S. Polycarpi*, & *S. Juſtinus* Hæreticos ſui temporis ex Scriptis Apoſtolorum revincunt, idemque præſtitere Sancti Patres, qui eos proxime exceperunt, quos inter cenſentur *Origenes*, & *Tertullianus*, qui ultimus capit. 1. libri primi contra *Marcionem* exprobrat huic Hæretico, quod *Evangelia corroſerit*, ideſt, mutilaverit.

Objiciunt ſexto Infideles, virique increduli: non minus ſtupendis miraculis præfulſit *Mahometes*, quam ipſe Chriſtus, & doctrina *Mahometis*, ſicut pertendunt ejus diſcipuli, his characteribus inſignitur, quibus veram, & a Deo profectam fuiſſe probatur; atqui tamen Chriſtiani dicunt, *Mahometem* eſſe impoſtorem, ejuſque Legem, ſeu doctrinam, ceu falſam, impiam, & flagitioſam execrantur, quidni igitur idem de Chriſto, ejuſque doctrina a Mahometanis, aliiſque qui Jeſum Chriſtum, ut verum Meſſiam agnoſcere, ejuſque doctrinam recipere nolunt, dici poterit? Majorem Propoſitionem probant Infideles virique increduli primo ex Mahometis hiſtoria, deſcripta ab ejus Diſcipulis, qui teſtantur, *Mahometis* doctrinam fuiſſe a Deo revelatam, illum fuiſſe virum divinitus afflatum, multis miraculis, ac prodigiis conſpicuum, & Religionis ab eo inſtitutæ gloriam, amplitudinem, propagationem, aliaque id genus maxima beneficia, ei a Deo conceſſa, & oculis omnium patentia oſtentant. Non videtur autem potior ratio, cur credatur Hiſtoriæ Jeſu Chriſti ab ipſius Diſcipulis deſcriptæ, quam ut fides adhibeatur Hiſtoriæ *Mahometis*, quam illius Diſcipuli litteris mandarunt. Præterea, inquiunt Infideles, virique increduli, Lex, ſeu doctrina *Mahometis*, non ſolum in brevi temporis ſpatio Orbis maximam partem occupavit, & a diverſis Nationibus ſuſcepta eſt, ſed etiam ejus cultores, ſeu Mahometani felicibus bellorum eventibus ac victoriis Chriſtianos ſuperarunt, omniaque Palæſtinæ loca, ubi jacta ſunt Chriſtianæ Religionis fundamenta, in ſuam poteſtatem redegerunt. Credibile autem non eſt, Deum permittere voluiſſe, ut *Mahometis* Religio ac doctrina, ſi falſa fuiſſet, tam late propagaretur, ejuſque Sectarii fauſtis bellorum eventibus, ac victoriis Religionem, ac doctrinam Jeſu Chriſti, quam ſolam eſſe veram prædicant Chriſtiani, in toto ferme Oriente exterminarent.

Reſp. pluribus momentis demonſtrari poſſe, *Mahometis* doctrinam falſam, impiam,

piam, & ſacrilegam eſſe, nulloque pacto conferri poſſe cum doctrina Jeſu Chriſti, quæ tota cœleſtis eſt. At enim, primo vana, ac ſuperſtitioſa Religio *Mahometis* nullis miraculis, ſive ab ipſo, ſive a Mahometanis editis, fuit propagata, nec ullus unquam Mahometiſmi Doctor ullas graves ærumnas, duraque mortium genera propter *Mahometis* doctrinæ profeſſionem pertulit. Chriſtiana vero Religio, ut ſuperius oſtendimus, per totum Orbem diffuſa eſt miraculis non tantum Jeſu Chriſti, ſed & ejus Diſcipulorum, & aliorum, qui eis ſucceſſerunt. Omnes etiam Apoſtoli, ac Diſcipuli Jeſu Chriſti atroces perſecutiones, carceres, exilia, diraque mortis ſupplicia pro tuenda doctrina Jeſu Chriſti, quam annunciabant, invicta patientia ſuſtinuerunt. Secundo, Mahometis doctrina nullam ſive in credendis, ſive in agendis difficultatem habet, indulget multum ſenſibus, & cupiditati, præcipit ultionem, dat conjugibus diſcedendi licentiam, permittit alias ſuper alias habere mulieres, nova ſemper libidinum irritamenta, atque poſt hanc vitam pollicetur beatitudinem, quæ conſiſtit in fœdis voluptatibus corporis, quibus affatim ejus Sectarii potientur in Paradiſo, omnibus deliciis carnalibus affluente. Sed Chriſtiana Religio proponit Myſteria humanæ rationi impervia, & morum doctrinam, quæ Sanctiſſimis ſuis Legibus juge ſenſibus, & carni bellum indicit, cujuſmodi ſunt contemptus carnalium hujus Mundi deliciarum, abnegatio ſui ipſius, inimicorum dilectio, perpetua Matrimonii fides, & mutua morum toleratio &c. Tertio, *Mahometis* doctrina, ſeu Religio bellorum, & armorum vi crevit, immo, Impoſtor ille ſuos Sectatores hortatur, ut non rationibus diſputando, ſed armis, quaſi compendiaria via pugnando, alios ad ſuam Sectam invitos compellant, alios vero ſubeſſe detrectantes ferro flammaque coerceant. At Chriſtiana Religio, ut ait *S. Auguſtinus*, non armis inducta fuit, *ſed Fide inchoata, Spe nutrita, Charitate aucta, Miraculis confirmata*, & a duodecim Piſcatoribus, ſeu Apoſtolis, opibus, eloquentia, nobilitate, poteſtate, omnique humano præſidio orbatis, per univerſum Orbem diffuſa eſt. Quod vero Mahometani felicibus Bellorum eventibus victorias de Chriſtianis aliquando retulerint, & Sanctiſſima Palæſtinæ loca, quæ Jeſus Chriſtus vita, doctrina, & morte ſua conſecravit, armis invaſerint, ſibique ſubjecerint; id totum, permittente Deo, & plerumque nos ob peccata noſtra caſtigante, eveniſſe perſuaſum habere debemus. Ceterum fortunati bellorum exitus non demonſtrant Religionis veritatem, alioqui Græcorum, & Romanorum, qui Idola colebant, & tamen multis toto Orbe victoriis inclyti erant, vera fuiſſet Religio. Quin, & ſæpius Mahometanos a Chriſtianis cum exigua manu, Deo pro ipſis pugnante, Terra Marique cæſos, fuſos ac pene ad internecionem uſque deletos fuiſſe, & legimus in Hiſtoriis, & noſtris temporibus vidimus. Quarto, nullus unquam Propheta *Mahometi*, ejuſque Legi teſtimonium perhibuit. At, verſa vice, omnes Prophetæ Jeſum Chriſtum venturum Meſſiam cecinerunt, ejuſque doctrinæ Sanctitatem commendarunt. Quinto, Mahometana Religio credi ſibi vult nulla inquirendi libertate, & librorum, quos Sanctos habet, lectionem intercedit, quod ſane evidens eſt indicium mercis, quæ hac Lege obtruditur, ut a nemine inſpici poſſit. At contra Jeſus Chriſtus ſuam apud Judæos prædicando doctrinam, illos ad Sacras Scripturas remiſit, dicens: *Scrutamini Scripturas*, & Matthæi cap. 21. v. 29. *Erratis, neſcientes Scripturas*. Sexto, *Moſem* a Deo miſſum, item & Jeſum fuiſſe verum Meſſiam, in Lege, & Prophetis promiſſum, fatetur Mahometes, & tamen ſceleſtus ille impoſtor plura in ſuo Alcorano narrat, quæ plane contraria ſunt his, quæ a *Moſe* in Pentateucho, & a Jeſu Chriſto per ſuos Evangeliſtas, & Apoſtolos prodita ſunt. Scribit ſiquidem ille impoſtor, *Abrahamum* erexiſſe Templum *Mecchæ*, ibique cultum Dei, juxta Alcoranum,

in-

Digitized by Google

inſtituiſſe. Item *Iſmaelem* adæquat *Iſaaco*, peneque præfert, velut Prophetam, divini pacti ac promiſſionis hæredem, quo uno ſolo commento, ut nemo non videt, totam Veteris Teſtamenti Revelationem convellit, diſſipat ac corrumpit *Mahometes*. Nec minus ille impoſtor adulterat Novi fœderis Revelationem, dum, per putidiſſimum anachroniſmum, *Mariam*, quæ Jeſum Chriſtum peperit, eandem facit cum *Maria*, Sorore Moyſis, eamque fingit divinitus gravidam, per devia, urgente partu, erraſſe, ac ſub palma Jeſum Chriſtum enixam fuiſſe. Negat inſuper ille Impoſtor, Jeſum Chriſtum eſſe Deum, eumque fuiſſe Cruci affixum, ſed alium in Jeſu Chriſti locum ſuffectum eſſe inſulſe pronunciat. Uno verbo, *Mahometes* doctrinam Moyſis, & Jeſu Chriſti, quam tamen a Deo revelatam eſſe fatetur, totis viribus oppugnat, labefactat ac demolitur. Septimo, *Mahometes* in ſuo *Alcorano*, ſeu *Volumine Præceptorum*, inſeruit Judæorum, ſeu Talmudiſtarum, & Medrashitarum nugas, aſſerendo videlicet, cæremonias Legis Moſaicæ, puta Circumciſionem, delectum ciborum, lotiones varias corporis, & alia id genus ſimilia eſſe ad ſalutem prorſus neceſſaria. Collegit etiam in ſuo Alcorano errores Sabellianorum, Arianorum, Manichæorum, & aliorum hujus farinæ Hæreticorum. Unde perfacile intelligitur, in hoc male confarcinato Alcorani Libro novam non exhiberi factam a Deo Revelationem, ſed potius veteris ac novi Teſtamenti corruptelam, ſeu, ut melius dicam, congeri centonem, & colluviem errorum. Denique, ſi conferatur Jeſus Chriſtus cum Mahomete, liquido conſtabit, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Mahometem vero eſſe inſignem Impoſtorem. Jeſus quippe vocatur ab ipſomet Mahomete in Alcorano *Verbum Dei*, *Mens*, *Sapientia*: dicitur etiam conceptus abſque hominis operatione in utero Mariæ Virginis. At Mahometes ſolito naturæ ordine genitus etiam a ſuis creditur. Jeſus vitam egit ſemper immaculatam, cui nihil objici poteſt. Mahometes autem diu raptor fuit, mulieroſus ſemper, & in cæno carnalium voluptatum, inſtar ſuis, volutatus, non ſolum plures ducens uxores, ſed alienas invadens. Jeſus, fatente ipſomet Mahomete, in Cœlum evectus eſt. Mahometes in ſepulchro detinetur. Jeſus viſum cæcis, ſurdis auditum, claudis greſſum, ægrotis ſalutem dedit, immo, fatente Mahomete, mortuos ad vitam revocavit. Mahometes ſe miſſum ait non cum miraculis, ſed cum armis. Jeſus elegit Diſcipulos, qui ex ipſiuſmet Mahometis confeſſione fuerunt viri ſimplices ac Deum timentes: Mahometes ſibi ſocios adſcivit prædones, Saracenos videlicet, ab humanitate, & pietate penitus alienos. Mitto alia plura, quæ legi poſſunt apud *Thyrſum Gonzalem de Santalla*, olim Prepoſitum Generalem Societatis Jeſu, in ſua *Manuductione ad converſionem Mahometanorum*, & apud *Ludovicum Maraccium*, e Congregatione Clericorum Regularium Matris Dei, tam in ſuo *Prodromo ad refutationem Alcorani*, quam in ſua *Refutatione Alcorani*. Hęc autem, quę breviter hic diximus, abunde ſufficiunt ad manifeſtandam peſſimam fidem Mahometis diſcipulorum, qui, cum eſſent ſceleratiſſimi, & ad populos malis artibus, fraudibus, ac mendaciis decipiendos a natura comparati, doctrina Pſeudo-Magiſtri ſui, quę tota de Authoris ſui genio libidinem ſpirat, & innumeris erroribus, fabulis, nęniis, gerris, & contradictionibus a capite ad calcem ſcatet, divinitus relevatam eſſe effutire non erubuerunt. Quod ſane dici haud poteſt de Sacris Evangeliſtis, qui Jeſu Chriſti Hiſtoriam concinnarunt, & quorum Scripta, doctrina cœleſti perfuſa, vita innocens, mors glorioſa, aperte produnt eorum ſanctitatem, candorem, ſimplicitatem, & pro Magiſtri ſui illibatæ doctrinę defenſione ac propagatione invictam conſtantiam, nullis tormentorum, ſuppliciorumve generibus ceſſuram.

Objiciunt ultimo Infideles, virique Increduli: Jeſus Chriſtus natus eſt in quarto, vel, ut alii volunt. Chriſtiani, in

in ſexto Mundi millenario, ergo non eſt verus Meſſias a Deo miſſus ad liberandum genus humanum, peccato Adami perditum, ſicut ſupponunt Chriſtiani. Prob. Ant. quia expediebat, ut Jeſus Chriſtus, ſi verus eſſet Meſſias, ſtatim poſt peccatum Adami veniret in Mundum, & hominum ſaluti conſuleret; nec permitteret ut perirent tot millia hominum, qui ante ejus adventum vixerunt. Prҿterea, inquiunt Infideles, virique increduli, ſi Chriſtus fuiſſet verus Meſſias, debuiſſet per mortem ſuam, qua genus humanum redempturus erat, ſuppeditare omnibus omnino hominibus auxilia ad ſalutem conſequendam neceſſaria, eiſque ſingulis infundere Fidem explicitam Myſterii ſuҿ Incarnationis, citra quam, ut docent Chriſtiani, nemini, poſt ſufficientem Legis Evangelicҿ promulgationem poteſt ad ſalutem æternam patere aditus; atqui tamen poſt mortem Jeſu Chriſti innumeri ſunt peccatores, Schiſmatici, Hҿretici, Turcҿ, aliique Infideles, qui, fatentibus ipſiſmet Chriſtianis carent auxiliis ad obtinendam ſalutem ҿternam neceſſariis: Bene multi ſunt etiam Infideles, *Negativi* dicti, qui Incarnationis Jeſu Chriſti nullam plane notitiam habent, nedum Fidem explicitam. Qui igitur dici poteſt, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam ad omnes redimendos homines miſſum a Deo, cum tamen paucos admodum ſalvaverit homines, & alios, qui propemodum infiniti ſunt, reliquerit per inextricabiles tenebras oberrantes, in vitiis & erroribus jacentes, ҿterniſque ſubinde addicendos ſuppliciis?

Reſpondeo, tres potiſſimum afferri rationes, cur Jeſus Chriſtus, verus Meſſias, ac Filius Dei, ſtatim poſt peccatum Adami, carnem humanam non induerit ad genus humanum redimendum. Prima ratio traditur ab *Euſebio* in Proœmio lib. 8. *De Demonſtratione Evangelica*, ubi hҿc habet: Homines initio erant depravatiſſimi & in ſumma impietate, Deique contemptu, ac ſcelerum omnium licentia & impunitate vitam agebant ferarum ſimiliorem, quam hominum: Cum in latibulis & ſolitudinibus latronum more degerent, nullis Legibus, nullo civili uſu atque cultu, neque doctrinarum aut artium, aut virtutis & ſapientiҿ manſuefacti ſtudio ac perpoliti. Ceterum, veræ Religionis, ac pietatis adeo expertes, nihil ut putarent extare prҿſtantius corporibus, & iis quҿ ſub ſenſus cadunt; quibus divinos adhibebant honores, velut beſtiis, volucribus, ſerpentibus, atque Tyrannis & immaniſſimis hominibus. Cum igitur hujuſmodi eſſet, & in his verſaretur genus humanum, nondum idoneum erat ad Dei Filium, ſeu Meſſiam, ejuſque doctrinam ac remedium percipiendum, ſed ante Legibus, Inſtitutiſque Moſis, ac Prophetarum aliorum, & Sanctorum aliquot virorum exemplis, monitiſque formari ac veluti prҿparari debebat, ut barbarie illa & ferocitate domita, paulatim ad Cœleſtis Magiſtri commercium aptaretur. Quo perfecto, in tempore adfuit Jeſus Chriſtus, & paululum imbutis ac conſuefactis mortalium animis divinҿ lumen veritatis intulit. Hҿc fere *Euſebius*, quibus ſimilia diſſerit Lib. 1. Hiſtoriҿ Eccl. cap. 2. juxta Editionem Valeſianam. Altera ratio, cur Jeſus Chriſtus ſtatim poſt Adami peccatum non venerit ad redimendum genus humanum, in hoc ſita eſt, quod conveniens erat, ut homo lapſus experiretur per multa ſҿcula imbecilles naturҿ ſuҿ vires ad operandum bonum, ſicque, cognita ſua infirmitate pondere cupiditatis depreſſa, ad Meſſiam venturum per Fidem confugeret, ejus medicinale auxilium imploraret, & in ejus meritis totius ſpei ac fiduciҿ ſuҿ Sacram anchoram collocaret. Tertiam denique rationem, cur Chriſtus confeſtim poſt lapſum Adami, ad reparandum genus humanum non venerit, ſuppeditat S. *Auguſtinus* Tractatu 31. in Joannem, ubi ſic loquitur: *Multi dicunt, quare non ante venit Chriſtus? Quibus reſpondendum eſt, quia nondum venerat plenitudo temporis, moderante illo, per quem facta ſunt tempora. Sciebat enim, quando venire deberet. Primo per multam ſeriem temporum & annorum prædicendus fuit: Non enim aliquid parvum venturum fuit. Diu fuerat* *præ-*

prædicendus, *ſemper tenendus*. *Quanto major Judex veniebat*, *tanto præconum longior ſeries præcedebat*. Errant autem graviſſime Infideles, viriquc increduli, dum aſſerunt, Jeſum Chriſtum permiſiſſe, ut omnes homines, qui ante ejus adventum vixere, perierint, ęternamque damnationem incurrerint, id, inquam, oppido falſum eſt, quia homines, qui ante Jeſum Chriſtum, ſive in Lege naturę, ſive in Lege Moſaica vixerunt, ſi in eum aliquando venturum crediderint, per eam in Redemptorem Fidem, ſalutem ęternam conſecuti ſunt. Ea quippe fuit virtus Chriſti Salvatoris noſtri, ut etiam antequam naſceretur, actu operaretur in eos, qui poſt peccatum Adami per Fidem ad corpus illius myſticum pertinebant, quique illius gratiæ medicinalis participes effecti ſalutem ęternam ſunt adepti: *Itaque* (ait S. Auguſtinus Epiſtola 49.) *ab exordio generis humani*, *quicumque in eum* (ſeu Jeſum Chriſtum verum Meſſiam) *crediderunt*, *eumque utcumque intellexerunt*, *&* *ſecundum ejus præcepta pie & juſte vixerunt quandolibet*, *& ubilibet fuerint*, *per eum procul dubio ſalvi facti ſunt*. *Sicut enim nos in eum credimus & apud Patrem manentem*, *& qui in carne jam venerit*: *Sic credebant in eum antiqui & apud Patrem manentem*, *& in carne venturum*. Sed hac de re uberius differemus in Diſſertatione de Fide in Jeſum Chriſtum Mediatorem.

Quod ſpectat fructum, & beneficium mortis & paſſionis Jeſu Chriſti, dogma Fidei eſt Jeſum Chriſtum mortuum eſſe, ſuumque pretioſum Sanguinem fudiſſe pro omnibus omnino hominibus, neminemque, niſi propria ſua culpa, perire & damnari, ſicut copioſe oſtendemus in ſpeciali Diſſertatione de voluntate, quam Jeſus Chriſtus habuit, mortem ſubeundi pro ſalute omnium hominum, adeo ut jure optimo Redemptor omnium dici debeat, licet non omnes mortis ejus beneficium recipiant, ſed hi tantum, quibus meritum paſſionis illius communicatur vel per Gratias ab intrinſeco efficaces, quas Deus confert per voluntatem ſuam conſequentem, vel per Gratias ſufficientes, in ſenſu Thomiſtico intellectas, quas Deus per voluntatem antecedentem impertitur, vel omnibus offert ac præparat, ita ut nullus, niſi ſua culpa, illis privetur. Fateor quidem, nonnullos etiamnum extare Infideles, qui nihil de Jeſu Chriſti Incarnatione, doctrina, Morte & Paſſione audierunt, ideoque dicuntur *Infideles negativi*, carentque Fide explicita in Jeſum Chriſtum, quæ nunc omnibus neceſſaria eſt, neceſſitate medii & præcepti ad ſalutem æternam conſequendam; nihiloſecius dico, Jeſum Chriſtum etiam mortuum eſſe pro illis Infidelibus negativis, qui tamen æternis pœnis non addicentur præciſe propter ignorantiam, quam habent de Jeſu Chriſti Incarnatione, Doctrina, Morte & Paſſione, quia illa ignorantia in eis peccatum non eſt, niſi materiale, utpote quæ ſupponitur invincibilis & involuntaria; ſed æternæ damnationi ſubjicientur propter peccata, quæ mala voluntate contraxerunt. Attamen ignorantia illa juſta eſt peccati Originalis pœna, quæ niſi miſericordia Dei ſolvatur, merito arcet nondum juſtificatos a Vita æterna. Cur autem Jeſus Chriſtus ad ſolvendam illam ignorantiam non mittat Prædicatores, qui iſtos Infideles negativos veram Jeſu Chriſti Fidem edoceant? Inexplicabile Myſterium eſt, quod non penetrare, ſed prono capite adorare debemus, dicendo cum Apoſtolo Paulo: *O inſcrutabilia Judicia Dei*! Et: *Homo tu quis es*, *qui reſpondeas Deo*? Docet attamen Sanctus Thomas quæſtione 24. de veritate Art. 1. quod ſi quis in Sylvis, vel Barbaris Nationibus enutritus, & auxiliis concurſus Generalis Dei adjutus a peccatis abſtineat, & adimpleat Legem Naturæ, Deus ipſum aut illuminabit interius, aut mittet ad illum, vel Prædicatores, vel certe Angelos de Cœlo, qui iſtum inſtruant in Fide. Quam S. Thomæ doctrinam probant exempla quorundam Gentilium, qui, ante adventum Jeſu Chriſti, notitiam ipſius Incarnationis ſingulari Dei beneficio habuerunt, cujuſmodi ſunt *Melchiſedechus*, *Jobus*, & *Sybillæ*, ita dictæ, quaſi divino-

vinorum Secretorum conſciæ, quæ in ſuis Libris Nativitatem Jeſu Chriſti ex Virgine, Paſſionem, & Reſurrectionem tam clare deſcripſerunt, ut non futurorum prophetia, ſed rerum geſtarum hiſtoria videatur. Hinc eſt, quod antiquiſſimi Patres, ut Sanctus *Juſtinus*, *Athenagoras*, Sanctus *Clemens Alexandrinus*, & poſt eos *Lactantius*, *Euſebius*, Cæſarienſis Epiſcopus, S. *Hieronymus*, S. *Auguſtinus*, & alii bene multi, Gentiles propriis eorum armis tam valide oppugnabant, ut Imperatores, ſub pœna capitis, Sybillarum Librorum lectionem prohibuerint, ſicut refert *S. Juſtinus* in ſua Apologia. Non clam me eſt, quoſdam eſſe Criticos, qui aſſerunt, in tribus prioribus Eccleſiæ Sæculis, immo, ſuperſtitibus adhuc Apoſtolis, multa Libris Sybillinis addita & interpolata fuiſſe a quibuſdam Chriſtianis, motis quodam inordinato zelo, quo pro Chriſtiana Religione fervebant; verum ipſe, licet negare omnino nolim, Libris Sybillinis, quales nunc habemus, factam eſſe quamdam additionem, contendo attamen, hanc additionem, ſeu interpolationem Libris Sybillinis nec temporibus Apoſtolorum, nec tribus prioribus Eccleſiæ Sæculis factam fuiſſe. Incredibile quippe eſt, hanc additionem, ſeu potius fraudem, ſi ætate Apoſtolorum, vel in tribus prioribus Eccleſiæ Sæculis Sybillarum Libris facta eſſet, ita potuiſſe manere occultam, ut per quatuor Sæcula a nemine detegi potuerit, & antiqui Patres, quos mox laudavimus, tam Græci, quam Latini, armis mendacii pro veritate contra Gentiles decertaverint. Has igitur Sybillarum de Jeſu Chriſto prædictiones, quas olim Patres ad convincendos Gentiles adduxerunt, ſuiſque Libris inſeruerunt, pro veris, ac ſinceris Sybillarum vaticiniis haberi debere cenſent ſanioris Diſciplinæ Critices viri, in quorum ſententiam lubens ipſe deſcendo. Sed ſatis hactenus in iſta proluſoria Diſſertatione Infideles, viroſque incredulos, negantes Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, confutavimus, atque multis argumentis & motivis credibilitatis adverſus ipſos non ſolum demonſtravimus, antiquos eſſe Libros, e quibus Chriſtiani probant Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam in Lege promiſſum, & a Prophetis prædictum, ſed etiam vindicavimus candorem & Fidem ſive Evangeliſtarum, qui Hiſtoriam Jeſu Chriſti litteris conſignarunt, ſive Apoſtolorum, qui omnia Prophetarum de venturo Meſſia Oracula in Jeſu Chriſto fuiſſe adamuſſim completa ubique prædicarunt, ſuoque profuſo ſanguine confirmarunt. Nunc Tractatum de Myſteriis & Annis Jeſu Chriſti Salvatoris noſtri aggreſſuri, & totius illius vitæ Œconomiam deſcripturi, contra alios Incarnationis Dominicæ hoſtes, ſeu perfidos Judæos, pugnandi Provinciam ſuſcipimus. Non tamen iiſdem utemur armis, quibus in hacce Diſſertatione proluſoria Infideles, viroſque incredulos profligavimus, quia cum Judæi non tantum recipiant, ſed & acriter contra Infideles, viroſque incredulos propugnent antiquitatem, revelationem, divinam inſpirationem & authoritatem Librorum, ex quibus Chriſtiani probant, Jeſum Chriſtum eſſe Meſſiam, rejicere non poſſunt Prophetias veteris Teſtamenti, ſed tamen ne fateri cogantur, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam Prophetarum Oraculis prædictum, in id toti incumbunt, ut Prophetias, quas adducunt Chriſtiani, vanis & futilibus adhibitis interpretationibus eludant, oſtendantque, eas in Chriſto Jeſu non fuiſſe adimpletas. Commonſtrabimus itaque in Tractatu noſtro *De Myſteriis & Annis Chriſti* frivolas, ineptas ac violentas eſſe illas interpretationes, quibus obſtinati Judæi Prophetarum Oracula a proprio & genuino ſenſu ad alienum & præpoſterum detorquere, iiſque tenebras data opera offundere moliuntur ſepiarum more, quæ atramentum ante ſe evomunt, ut piſcatores effugiant, aut conſpectum ſui eripiant. Ceterum, quia pervicaces Judæi, Jeſum Chriſtum verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, agnoſcere detrectantes, omnem omnino Fidem abrogant Scriptis Apoſtolorum & Evangeliſtarum, qui omnia Propheta-

rum

Digitized by Google

rum de venturo Meſſia Oracula in Jeſu Chriſto completa fuiſſe teſtantur; poterit facile Lector ad hanc repellendam putidam Judæorum calumniam invicta in illos contorquere argumenta, quibus in hac Diſſertatione proluſoria probavimus, Evangeliſtas, qui Hiſtoriam Jeſu Chriſti deſcripſerunt, nihil falſi circa ortum, Doctrinam, Miracula, Mortem, Reſurrectionem, Aſcenſionem Jeſu Chriſti, & illapſum Spiritus Sancti in Apoſtolos de induſtria ſcripſiſſe, quia erant viri ſimplices, candidi, ingenui, a mendacio proferendo penitus alieni, immo etiam illos, licet homines decipere voluiſſent, tantæque fraudis nectendæ capaces fuiſſent, non potuiſſe tamen quidquam falſi in deſcribenda Hiſtoria Jeſu Chriſti excogitare, & Judæis ac Gentilibus imponere, quia Geſta & Miracula Jeſu Chriſti, quæ referunt Sacri Evangeliſtæ, non in aliquo angulo Terræ, non coram paucis & ignotis teſtibus, ſed in tota Iudæa, in ipſa Hieroſolymorum Urbe, & in maxima omnium luce contigerunt, inſpectantibus infinitis propemodum Iudæis, quorum plurimi, ipſa rerum veritate convicti, Fidem Ieſu Chriſti amplexi ſunt, & pro ipſius doctrinæ defenſione, poſt dira tormentorum ſupplicia magnis animis tolerata, vitam cum morte commutarunt. Sed de Autoritate Evangeliſtarum plura dicemus in ſequenti proluſoria Diſſertatione.

DISSERTATIO SECUNDA

P R O L U S O R I A

DE FIDE ET AUTHORITATE EVANGELISTARUM,

Qui Hiſtoriam, ac Geſta Jeſu Chriſti litteris mandarunt, ad cujus calcem attexitur brevis

DESCRIPTIO HISTORICO-CHRONOLOGICA,

Comprehendens non ſolum ea, quæ de Vita, Geſtis, & Miraculis Jeſu Chriſti, in quatuor Evangeliis referuntur, ſed etiam peregrinationem, quam, ſecundum rationem temporum, Apoſtoli Petrus, *&* Paulus, *poſt Aſcenſum Jeſu Chriſti in Cœlum, ad prædicandam Doctrinam Evangelicam ſuſceperunt.*

Tametſi in præcedenti Diſſertatione haud pauca dixerim, quæ ad Hiſtoriæ de Geſtis & Sermonibus Jeſu Chriſti, Salvatoris noſtri, ab Evangeliſtis conſcriptæ, adſtruendam Divinam authoritatem plurimum conducere poſſunt, nihiloſecius neceſſarium eſſe judicavi in veritatem Evangeliorum plenius in hac ſecunda ad Tractatum *De Myſteriis & annis Chriſti* proluſoria Diſſertatione inquirere, & contra Judæos, Infideles, viroſque incredulos probare, nihil in Hiſtoria Jeſu Chriſti, ab Evangeliſtis deſcripta, narrari, quod poſſit in dubium, vel in controverſiam revocari. Ut autem id genus argumenti clariori, quoad ejus fieri poterit, methodo pertractare valeam, Diſſertationem iſtam in duos dividam Paragraphos. In primo oſtendam, Sacra Evangelia non eſſe ſuppoſititia, ſed genuina, quæ Authorem Deum habent, & ab his exarata ſunt Scriptoribus, quorum nomina præferunt. In altero Paragrapho diluam omnes objectiones, quibus viri increduli, & Chriſtianæ Religionis hoſtes fidem & authoritatem quatuor Evangeliorum, in quibus deſcribitur Hiſtoria Jeſu Chriſti, impetere, ac labefactare moliuntur.

Digitized by Google

PARAGRAPHUS PRIMUS,

In quo oſtenditur, quatuor Evangelia non eſſe ſuppoſitia, ſed genuina, ac Divina authoritate prædita, atque ab illis Scriptoribus exarata, quorum nomina præferunt.

PRæmitto primò, Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum nec ſcripſiſſe Legem ſuam, nec expreſſis verbis ſcribendam præcepiſſe. Dixit quidem Chriſtus Apoſtolis ſuis Cap. 28. v. 15. Matthæi: *Docete omnes Gentes*; & Marci Cap. 16. v. 15. *Euntes in Mundum univerſum prędicate Evangelium omni creaturæ*; ſed non dixit: *Scribite Evangelium*. Conſtat etiam, Apoſtolos, Chriſti Domini mandato obtemperantes, & in diverſas Orbis plagas diſperſos, ſine ullo ſcripto docuiſſe, ſaltem per aliquot annos. Hinc *S. Irenæus* lib. 3. adverſus Hæreſes c. 4. ubi Traditionis utilitatem ac neceſſitatem commendat, hæc habet: *Quid autem, ſi neque Apoſtoli quidem ſcripturas reliquiſſent nobis, nonne oportebat ordinem ſequi Traditionis, quam tradiderunt iis, quibus committebant Eccleſias, cui Ordinationi aſſentiunt multæ Gentes Barbarorum, eorum, qui in Chriſtum credunt, ſine charactere vel atramento ſcriptam habentes in cordibus ſuis ſalutem, & veterem Traditionem cuſtodientes, in unum Deum credentes fabricatorem Cœli & Terræ, & omnium quæ in eis ſunt per Chriſtum Jeſum Dei Filium.* At, licet in Sacris Litteris non legamus, Jeſum Chriſtum expreſſis verbis præcepiſſe Diſcipulis ſuis, ut Hiſtoriam Evangelicam conſcriberent, crediderim tamen ipſe, eo mandato, quo Jeſus Chriſtus injunxit Apoſtolis ſuis, ut docerent omnes Gentes, contineri Imperium ſcribendi Hiſtoriam, & Doctrinam Evangelicam, quia huicce Magiſtri ſui mandato ſatis commode mortem gerere haud poterant Diſcipuli, niſi facta & dicta ejus litteris mandarent, idque tribus de cauſis. Prima eſt, quod Diſcipuli Chriſti, quibus incumbebat onus prædicandi Evangelium per totum Orbem Terrarum, non poterant in ſingulis, quas perluſtrabant, urbibus, ſat temporis permanere, ut viva voce docerent omnia, quæ vel ad faciendam ſibi Fidem, vel ad eam confirmandam neceſſaria erant, maxime, cum Ethnici, ac Judæi, multis præconceptis inanibus opinionibus, graviſſimiſque erroribus præpediti, non potuiſſent paucis verbis curari, ſed multi eam in rem ſæpiuſque repetiti ſermones fuiſſent omnino neceſſarii, ut firma eſſet eorun Fides. Ne igitur in Prædicatione Doctrinæ Evangelicæ diuturniores moras necterent Apoſtoli & Diſcipuli Chriſti Domini, expediebat ut litteris conſignaretur Hiſtoria Jeſu Chriſti, necnon Doctrina Evangelica, qua totus, qua late patet, Orbis ab illis imbui debebat. Altera cauſa eſt, quod Doctrina Evangelica, quæ ad ultimum uſque rerum finem tranſmittenda erat, non potuiſſet ſatis tuto committi ſoli hominum memoriæ, eaque ratione per tot ſæcula ſervari incorrupta. Norunt quippe omnes, memoriam hominum non modo natura non ſatis tenacem eſſe, ſed etiam affectibus perturbari, ſæpiuſque nos, velimus nolimus, experimur memoriam noſtram labilem, vacillare, fluctuare, & in concinnandis narrationibus rerum, quas jamdudum vidimus & audivimus, multis lapſibus obnoxiam eſſe, quo fit, ut multis erroribus & fraudibus pateat Hiſtoria, quæ memoriæ duntaxat commiſſa, nullius litterarum monumentis conſervatur. Tertia denique cauſa eſt, quod bene multi temporibus Apoſtolorum ad Chriſti Fidem converſi, cum avidiſſime audiſſent narrari dicta & facta Jeſu Chriſti,

ſti, juberenturque ea latiſſime ſpargere, optarunt ſibi litteris conſignata dari, ne e memoria ſua effluerent, & ut omnes lubentiſſime Hiſtoriam Geſtaque Jeſu Chriſti legerent ac relegerent, & quidem multo jucundius quam audiebant, quia ea quæ leguntur & penſitantur, altius memoriæ inhærent, noſque longe magis afficiunt. His igitur permotus rationibus facile crediderim, eo mandato, quo Jeſus Chriſtus Apoſtolis ſuis juſſit, ut docerent omnes Gentes, contineri præceptum Hiſtoriam Jeſu Chriſti, & Doctrinam Evangelicam conſcribendi.

Præmitto ſecundo, in primis Eccleſiæ Sæculis quatuor duntaxat Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis* fuiſſe recepta. *S. Irenæus* caput integrum hanc in rem abſumpſit, ſeu Libri tertii contra Hæreſes caput undecimum, cui, in priſca verſione, præfixus eſt hic titulus: *Oſtenſio quod nec plura, nec minus quam quatuor poſſunt eſſe Evangelia*. Eumdem quatuor Evangeliorum numerum tutatur *Tertullianus*, ſed præſertim lib. 4. contra *Marcionem* cap. 4. & 5. *Origenes*, non modo Dogmatum ſui ævi, ſed & antiquitatum Eccleſiaſticarum callentiſſimus, ita de quatuor Evangeliis loquitur apud *Euſebium* Cap. 25. Libri 6. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: *Sicut ex traditione accepi de quatuor Evangeliis, quæ ſola in univerſa Chriſti Eccleſia, quæ ſub cœlo eſt, citra controverſiam admittuntur. Primum ſcilicet Evangelium conſcriptum eſſe a Matthæo, aliquando quidem Publicano, poſtea vero Apoſtolo Jeſu Chriſti, qui illud Hebraico ſermone conſcriptum edidit apud eos, qui e Judaiſmo crediderunt. Secundum fuiſſe accepimus Evangelium Marci, qui, prout Petrus ipſi narraverat, id confecit. Quem idcirco Petrus in Epiſtola Canonica eum filium ſuum agnoſcit his verbis*; Salutat vos electa Dei Eccleſia, quæ eſt Babylone, & Marcus filius meus. *Tertium Evangelium Lucæ, quod a Paulo commendatur, in gratiam Gentilium. Poſtremum vero Evangelium Joannis*. Denique, *Euſebius*. Epiſcopus Cæſarienſis, qui in recenſendis antiquiorum Scriptorum Chriſtianorum monumentis diligentiſſime verſatus eſt, quatuor tantum Evangelia fuiſſe omni ævo recepta in Eccleſia diſerte aſſerit Lib. 3. Hiſt. Eccleſ. Cap. 24. Prætermitto, ne longior ſim, antiquiſſimos trium priorum Eccleſiæ Sæculorum Patres, & Scriptores Eccleſiaſticos, Apoſtolis vel coævos, vel proximos, qui hæc quatuor tantummodo Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, tanquam vera & genuina Apoſtolorum Opera laudant, quos inter ſunt *Clemens*, Romanus Pontifex, *Polycarpus*, *Ignatius*, Martyr, *Papias*, *Juſtinus*, *Athenagoras*, & alii, qui ex quatuor illis Evangeliis multa proferunt loca, ſeu teſtimonia, prorſus conſentanea noſtris Exemplaribus, quæ nos dubitare non ſinunt, quin eadem Evangelia nunc habeamus, quæ illi a Majoribus acceperunt. Hanc perpetuam, ſibique ſemper conſtantem traditionem ſequuta eſt Eccleſia Catholica, quæ his quatuor Evangeliis *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, divinam aſſeruit ac vindicavit authoritatem, cetera vero, quæ olim, ſub ſpecioſis Apoſtolorum nominibus circumferebantur Evangelia, reprobavit ac proſcripſit, videlicet *Evangelia ſecundum Petrum, ſecundum Paulum, ſecundum Andream, ſecundum Philippum, ſecundum Thomam, Matthiam, Bartholomæum, Barnabam, Nicodemum; Evangelium duodecim Apoſtolorum, Evangelium Baſilidis, Apellis, Tatiani, ſeu Encratitarum, Ebionitarum, Nazaræorum, Ægyptiorum, Proto-Evangelium Jacobi &c.* Hæc, inquam, Evangelia, tanquam ſubdititia, & Apoſtolorum nominibus falſo inſcripta, natalitiis tenebris damnavit Eccleſia, quod multis næniis ac fabulis ſcaterent. His præmiſſis duabus Obſervationibus.

Dico primo: *Quatuor hæc Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis, non eſſe ſuppoſititia, ſed genuina & vere conſcripta ab illis Authoribus, quorum nomina præferunt*.

Probatur hoc unico ratiocinio. Hi Libri ſunt genuini, qui genuini habiti ſunt ab omnibus proxime & continuata ſerie ſequentibus ætatibus. Atqui hæc quatuor Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, habita ſunt genuina ab omnibus proxime & continua ſerie ſequentibus ætatibus; ergo genuina ſunt &

non

non ſuppoſititia. Major hujus ſyllogiſmi Propoſitio a nemine in dubium revocari poteſt. Minor vero Propoſitio probatur non ſolum ex illis locupletiſſimis teſtimoniis, mox a me laudatis, *S. Irenæi*, *Tertulliani*, *Origenis*, *Euſebii*, & aliorum vel Sanctorum Patrum, vel Scriptorum Eccleſiaſticorum, *S. Polycarpi*, *S. Ignatii*, Martyris, *Papiæ*, *S. Juſtini*, & *Athenagoræ*, qui omnes diſerte aſſerunt, hæc quatuor Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, eſſe indubitata horumce Evangeliſtarum Opera, & ſemper in Eccleſia ſumma veneratione recepta, ſed eadem minor Propoſitio probatur ex uſu, & conſuetudine, quæ etiam obtinebat apud Chriſtianos primi Sæculi, quibus ſolemne erat hæc quatuor Evangelia in Eccleſiis legere. Cum enim Judæis in Synagogis ſuis Scripta Moyſis, ceterorumque Prophetarum lectitarent, dubitari non poteſt, quin primi Sæculi Chriſtiani, qui Judæorum exemplum multis in rebus ſectabantur, non modo Vetus Teſtamentum, ſed & Evangeliſtarum Libros, quibus dicta & facta Jeſu Chriſti continebantur, legere cæperint. Evangelia autem paulo poſt paſſionem Jeſu Chriſti, ſeu ante ultima Imperatoris *Neronis* tempora, quibus *Petrus* & *Paulus* occiſi ſunt, fuiſſe conſcripta ex eo maxime liquet, quod *Matthæus*, Cap. 24. *Marcus* Cap. 23. & *Lucas* Cap. 21. narrant Hieroſolymorum Urbis excidii prædictionem, quaſi rei etiam tunc futuræ, eo tempore, quo Evangelia ab eis ſcribebantur. Si enim eam prædictionem poſt eventum ſcripſiſſent Evangeliſtæ memorati, verbulo ſaltem monuiſſent hanc prædictionem fuiſſe eventu confirmatam. Quod tantum abeſt ut fecerint, ut *Matthæus* & *Marcus* hac monitione: *Qui legit intelligat*, quam ſubjiciunt præſagiis Hieroſolymitanæ cladis, admonere videantur Chriſtianos in Judæa viventes, ut ad futura illa præſagia animum advertant, quo poſſint vitæ ſuæ conſulere. Cum igitur hæc quatuor Evangelia ſtatim ac conſcripta fuerunt, Chriſtiani primi Sæculi tanquam genuina Evangeliſtarum Opera in Eccleſiis legere cæperint, & in ſequentibus ætatibus ad noſtra uſque tempora Eccleſia Catholica, continuatæ Patrum traditioni inhærens, ſumma ſemper veneratione ea itidem exceperit, nulla ratione dubitari poteſt, quin hæc quatuor Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, genuina ſint Opera eorum, quorum nomina præferunt. Hinc *S. Auguſtinus* Cap. 6. Lib. 33. contra *Fauſtum*, Hæreticum Manichæum, ait: *Platonis*, *Ariſtotelis*, *Ciceronis*, *Varronis*, *aliorumque ejuſmodi Authorum Libros*, *unde noverunt homines*, *quod ipſorum ſint*, *niſi eadem temporum ſibimet ſuccedentium conteſtatione continua?* Quidni pari jure dicere poſſumus, Evangelia, quæ præferunt nomina *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, vere ab illis fuiſſe conſcripta, cum ex proxime conſequentium ætatum, aliarumque iis ſuccedentium conſtanti teſtimonio fuerint ſemper quatuor illis Evangeliſtis adſcripta.

Reſpondebunt fortaſſe Infideles, virique increduli, hæc quatuor Evangelia fuiſſe quidem ſcripta a *Matthæo*, *Marco*, *Luca*, & *Joanne*, quorum nominibus ſunt inſignita, ſed a Chriſtianis vel ſtatim, vel progreſſu temporis fuiſſe corrupta, eiſque conſulto inſerta eſſe multa Geſta & miracula Jeſu Chriſti, quorum nulla in primigeniis Evangeliis mentio fiebat, ac ſubinde caducam eſſe quatuor, quæ nunc habent Chriſtiani, Evangeliorum Fidem.

Sed facile refellitur hæc vana Infidelium, hominumque incredulorum Reſponſio, quia nullo pacto hæc quatuor Evangelia corrumpi poterant, quin hæc fraus omnibus ſtatim innotuiſſet. Neque enim unus aut alter, ſive numero pauci, quatuor hæc Evangelia legebant, ſed ubique Terrarum infiniti pene homines, cujuſque ſexus, cujuſque ætatis, cujuſque conditionis ea in ſummo pretio habebant, religioſe aſſervabant, parati mori potius, quam ut ſibi eripi ſinerent. Summa etiam Chriſtiani diligentia ſatagebant, ut vera Scripta Apoſtolica a falſis, ſpuriis & ſuppoſititiis ſecernerent. In Canonem, hoc eſt in numerum librorum, qui pro Sacris haberentur, non alios referebant, quam eos, quo-

quorum certa eſſet authoritas ex traditione celebriorum totius Orbis Eccleſiarum, quas Apoſtoli fundaverant, & rexerant, necnon ex judicio Conciliorum, quibus intererant Epiſcopi harum Eccleſiarum. Unde conſtat, non potuiſſe aliquid aſſui quatuor Evangeliis extraneum, quod confeſtim facile non deprehenderetur. Denique, Eccleſia Catholica, per totum Orbem diſperſa, ſemper docuit, & etiamnum docet, quatuor iſthæc Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, nunquam fuiſſe adulterata, ſed intacta prorſus ac illibata ad hæc uſque noſtra tempora perveniſſe. Porro, in examine Librorum, qui vel Sacri genuini & Canonici, vel ſpurii, ſuppoſititii, & corrupti haberi debent, ſtandum eſt judicio Eccleſiæ Catholicæ, juxta præceptum Chriſti Domini cap. 18. Matthæi: *Si quis Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus.* Alioqui, ſi non ex publico Eccleſiæ judicio, ſed ex verſatilibus privatorum hominum opinionibus judicium ferendum eſſet de libris vel Sacris & genuinis, vel ſpuriis, & corruptis, peſſime fuiſſet Eccleſiæ conſultum; nam quando variarent, ut ſæpe contingere aſſolet, privatorum hominum opiniones, & alius Librum ceu Sacrum, & Canonicum reciperet, alius eumdem librum tanquam adulterinum, & corruptum exploderet ac repudiaret, quis, ſodes, obortam litem dirimeret, & certum judicium pronunciaret, ſi id juris Eccleſia a Deo non accepiſſet? Sic, ut nemo non videt, in re tanti momenti contentiones, quæ perpetuo emergerent, corpus Eccleſiæ varias in partes, & factiones diſtraherent, ejuſque authoritatem, quæ Sacro-Sancta eſſe debet, humanæ opiniones penitus labefactarent. Cum igitur hæc quatuor Evangelia, *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ* & *Joannis*, nunquam fuiſſe interpolata, ſed pura & integra ab Apoſtolis ad noſtram uſque ætatem conſervata eſſe firmiſſime teneat univerſa Eccleſia, ejus indeficienti judicio ſtare debemus, & dicere cum *S. Auguſtino* cap. 5. Libri contra Epiſtolam Fundamenti: *Evangelio non crederem, niſi Eccleſiæ me commoveret authoritas.* Ecquis, amabo, ſi micam vel ſcintillam rationis habeat, non eligat potius univerſam auſcultare Eccleſiam, quæ puritati Evangeliorum conſervandæ jugiter invigilat, & ad retinendam doctrinam, his contentam, nihil, ſecundum Deum, prius, & antiquius habet, quam conſectari deliria ac præſtigias quorundam incredulorum, quos non pudet aſſerere, Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, a Chriſtianis de induſtria fuiſſe corrupta. Non clam me eſt, in Evangelia, quæ toties, & per tot annos, totque in locis exſcripta ſunt, diverſas, & variantes Lectiones fuiſſe inductas, ſed tantum abeſt, ut inde evinci poſſit, a Chriſtianis dedita opera fuiſſe corrupta Evangelia, ut potius variantes illæ Lectiones aperte probent divinam eorum authoritatem. At enim, qui fieri potuiſſet ut tot variantes lectiones aliquam non afferrent labem dogmatibus, quæ docent Evangeliſtæ, niſi ſciremus id factum Dei providentia, cum in tanta, quæ profertur, lectionum varietate, nullus reperiatur locus ſic luxatus, ut alicui articulo Fidei ſit fraudi futurus.

Hactenus ſat ſuperque probatum eſt, quatuor Evangelia, in quibus deſcripta eſt Hiſtoria Jeſu Chriſti, non eſſe ſuppoſititia, ſed genuina, & ab illis exarata Scriptoribus, quorum nomina præſeferunt, videlicet *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*. Nunc paucis oſtendam, qua lingua, ſeu quo idiomate, quove ſtylo ſcripſerint Sacri illi Evangeliſtæ.

S. Matthæus, primus omnium, ſcripſit Evangelium hebraice, ſeu eo ſermone, quo tum Judæi utebantur, qui ex Hebræo, & Syriaco permixtus erat. Edidit quippe *Matthæus* Evangelium ad confirmandos, & illuſtrandos Judæos, qui recens ad Fidem Chriſti erant converſi, ac ſubinde non alio, quam Judæis tum temporis familiari, & uſitato, ſermone ſcripſit. In hoc veteres Patres, & Scriptores Eccleſiaſtici *Papias*, *Tertullianus*, *Origenes* conſentiunt. Teſtatur *Euſebius* lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 10. *Pantænum*, Philoſophum Chriſtianum,

rum, ſecundo exeunte Eccleſiæ ſæculo reperiſſe Evangelium *S. Matthæi* hebraice ſcriptum, a *S. Bartholomæo* in Indiis relictum, De Evangelio *S. Matthæi* hæc habet *S. Hieronymus* in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum: *Matthæus, qui & Levi, ex Publicano Apoſtolus, primum in Judęa propter eos, qui ex circumciſione crediderunt, Evangelium Chriſti literis Hebraicis verbiſque compoſuit. Quod quis poſtea in Gręcum tranſtulerit, non ſatis certum eſt. Porro, ipſum Hebraicum habetur uſque hodie in Cęſarienſi Bibliotheca, quam Pamphilius Martyr ſtudioſiſſime confecit. Mihi quoque a Nazaræis, qui in Beręa, Urbe Syrię, hoc volumine utuntur, deſcribendi facultas fuit.* Idem confirmat Sanctus ille Doctor in Præfatione in Evangeliſtas, ubi ait: *De Novo nunc loquor Teſtamento, quod Gręcum eſſe, non dubium eſt, excepto Apoſtolo Matthæo, qui primus in Judęa Evangelium Chriſti Hebraicis literis edidit.* Ab hac Sanctorum Patrum ſententia, in quam deſcendunt omnes Scripturæ Sacræ Interpretes, diſceſſit *Deſiderius Eraſmus*, qui Tomo 6. recentis Editionis Lugduni Batavorum pag. 47. in Annotationibus in cap. 9. Matth. & tom. 9. p. 288. exiſtimat, probabilius eſſe, Evangelium Matthæi eadem lingua Græca fuiſſe ſcriptum, qua cæteri ſcripſerunt Evangeliſtæ. *Cajetanus* etiam in Prologo ad Evangelium Matthæi aſſerit, Matthæi Evangelium non Hebraice, ſed Græce fuiſſe ab illo conſcriptum, quia, inquit, nomina Hebraica *Matthæus* Græce interpretatur, quod ſane ſi Hebraice ad Hebręos ſcripſiſſet *Matthęus*, prorſus inutile ac ſupervacaneum fuiſſet, cum facile Hebręi vim, & nativam Hebręorum vocabulorum ſignificationem intellexiſſent, & ad ea explicanda interpretatione nulla opus habuiſſent. Inter vocabula Hebraica, quę in Evangelio interpretatur *Matthęus*, iſta ſunt: *Verbum nomen ejus Emmanuel, quod interpretatur, nobiſcum Deus*, cap. 1. verſ. 23. *Clamavit Jeſus dicens: Eli, Eli Lamma ſabacthani, hoc eſt, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me?* cap. 27. verſ. 46. Quæ vocabulorum Hebraicorum interpretationes, ſi Matthæus Hebraice ad Hebręos ſcripſiſſet, nullius momenti, & utilitatis fuiſſent, imo ipſo Textu obſcuriores evaſiſſent. Hoc argumento convictus Cardinalis *Cajetanus*, autumavit, Evangelium non Hebraice, ſed Græce a Matthæo fuiſſe ſcriptum. Sed in hoc hallucinatum eſſe doctiſſimum illum Cardinalem ex eo maxime evincitur, quod Libros *Geneſis*, & *Exodi* Hebraice ſcriptos fuiſſe in confeſſo ſit apud omnes, licet in iiſdem libris aliquæ reperiantur vocabolorum Hebraicorum interpretationes a vulgato Interprete inſertæ, ſicut, exempli gratia, Geneſis cap. 39. verſ. 49. *Galaad, id eſt, tumulus teſtis*. Geneſis cap. 35. verſ. 18. *Benoni, ideſt, filius doloris mei*, & verſ. 19. *Beniamin, ideſt, filius dexterę*. Denique, Libri Exodi cap. 12. verſ. 11. *Phaſe, ideſt, tranſitus Domini*, & c. 16. verſ. 15. *Manhu, quod ſignificat, quid eſt hoc?* Quemadmodum igitur nullus, propter illas vocabulorum Hebraicorum interpretationes, negavit unquam libros Geneſis, & Exodi eſſe Hebraice ſcriptos, ſic nemo inficias ire poteſt, Evangelium a *Sancto Matthęo* fuiſſe Hebraice ſcriptum, tametſi in eo quædam vocabulorum, & nominum Hebręorum offendantur interpretationes, quas, ad faciliorem latentis myſterii intelligentiam, vulgatus Interpres, afflante Spiritu Sancto, addidit. Plura ſupra hac re legi poſſunt apud *Richardum Simonium* in Hiſtoria Critica Novi Teſtamenti capit. 10. Obiter tamen Lector obſervare debet, nunc nonniſi Gręcum extare *Sancti Matthęi* Evangelii Textum, qui tanquam pro Textu primigenio habetur, eo quod multis abhinc ſeculis evanuerit Hebræo-Syriacum *Matthęi* Evangelium.

S. Marcus, alter Evangeliſta, & (ut inquit S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum) *Diſcipulus, & Interpres Petri, juxta quod Petrum referentem audierat, rogatus Romę a fratribus, breve ſcripſit Evangelium. Quod cum Petrus audiſſet, probavit, & Eccleſiæ legendum ſua autho-*

thoritate dedit , ſicut Clemens in Sexto Hipothypoſeon Libro ſcribit . Et Papias , Hieropolitanus Epiſcopus , meminit hujus Marci , & Petrus in Epiſtola prima , ſub nomine Babylonis , figuraliter Romam ſignificans : Salutat vos electa Dei Eccleſia , quę eſt Babylone , & Marcus filius meus . Aſſumpto itaque Evangelio , quod ipſe confecerat , perrexit Ægyptum , & primus Alexandrię Chriſtum annuncians , conſtituit Eccleſiam tantę doctrinę & vitę continentia , ut omnes Sectatores Chriſti ad exemplum ſui cogeret &c. Marcum non Latine , ſed Gręce ſcripſiſſe Evangelium fidem faciunt *Sanctus Hieronymus* in Epiſtola ad *Damaſum* , Romanum Pontificem , & *S. Auguſtinus* libro. 1. *De conſenſu Evangeliſtarum* cap. 2. ubi ait. *Horum ſane quatuor ſolus Matthęus Hebręo ſcripſiſſe prohibetur eloquio , cęteri Gręco*. Et ſane ea lingua *Marcus* Evangelium ſcripſit , quę Ægyptiis & Alexandrinis , apud quos Evangelium prędicavit , vernacula erat ; Porro , Populi Alexandrię , ubi *Marcus* fundavit Eccleſiam , illiuſque primus Epiſcopus fuit ; vernacula lingua Gręca utebantur , eiſque peregrina & ignota omnino erat lingua Latina : probabilius itaque eſt , Gręce , & non Latine Evangelium a *S. Marco* fuiſſe conſcriptum . Putavit quidem *Baronius* in Annalibus Eccleſiaſticis ad annum Chriſti 45. numer. 39. Evangelium *Marci* Latine ab ipſo eſſe ſcriptum , eo potiſſimum ductus argumento , quod *Marcus* , rogatus Romę a fratribus , ſcripſerit Evangelium . Romanis autem non Gręcus , ſed Latinus ſermo familiaris & uſitatus erat , ac ſubinde *Marcus* non Gręco idiomate , ſed Latino , quod Romanis erat in uſu , Evangelium ſcribere debuit . Verum , hoc Eminentiſſimi Annalium parentis argumentum elumbe ac jejunum eſt , tum quia Romę plurimi erant Judęi , qui ſermonis Latini plane ignari , diuturna per Aſiam & Gręciam habitatione Linguam Gręcam callebant : Tum quia etiam tempore , quo *S. Marcus* ſcripſit Evangelium , adeo Romanis Lingua Gręca familiaris & uſitata erat , ut non ſolum viri nobiles , ſed etiam infimę ſortis mulieres Græce loquerentur , ſicut teſtatur *Juvenalis* Satira 6. Quamvis ergo Marcus Romæ a fratribus rogatus ſcripſerit Evangelium , inde tamen perperam infertur , illud Latine fuiſſe ab eo conſcriptum .

Extat adhuc Venetiis manuſcriptus Codex Evangelii *Sancti Marci* , quem doctiſſimus , teſtiſque oculatus , *P. Bernardus de Monfaucon* in ſuo *Itinerario Italico* , pagin. 55. aſſerit , eſſe antiquiſſimum . Sed qua Lingua ſcriptus ſit ille Codex , Græcane , an Latina ? Lis adhuc ſub Judice eſt . *Henricus Palladius* libro 5. *Rerum Forojulienſium* pagin. 81. & 82. ejuſque nepos *Franciſcus Palladius* , *Hiſtoriæ Forojulienſis* pagina nona , affirmant , hunc manuſcriptum Codicem Græce eſſe ſcriptum ; idem teſtatur *Cornelius a Lapide* , qui in Argumento in Evangelium *Marci* hæc habet : *Porro , vir gravis Canonicus Sancti Marci Venetiis , qui ejus Reliquias in manu habuit , ideoque oculatus teſtis , meo rogatu hac de re inquirens , hiſce de rebus deſcripſit , Autographum hoc Sancti Marci Græca lingua eſſe conſcriptum , & ab Aquileja Venetias delatum fuiſſe anno Chriſti* 1472. Verum , alii viri eruditi , videlicet , *Bernardus de Monfaucon* , loco mox a me laudato , Abbas *Juſtus Fontaninus* in Diſſertatiuncula *De Codice Veneto Evangelii S. Marci* , & *Bollandus* Tom. 3. Menſis Aprilis pagin. 345. in contrariam abeunt ſententiam , putantque , hunc manuſcriptum Codicem Evangelii Sancti Marci , qui etiamnum Venetiis aſſervatur , Latine eſſe exaratum , eo quod *Carolus IV.* Germaniæ , & Bohemiæ Rex , in Litteris , quas die 1. Novembris anno ſuorum Regnorum nono Feltris dedit ad *Erneſtum* Archiepiſcopum , & ad Capitulum Eccleſiæ Pragenſis , fidem faciat , *ſe ad finem Italiæ procedentem inveniſſe in Eccleſia Aquilejenſi Librum Evangelii Sancti Marci Latinis litteris in ſeptem quaternis propria ejuſdem Sancti Evangeliſtæ manu conſcriptum , ſeque duos quaternos ultimos inſtantia magnarum precum obtinuiſſe , eoſque per nobilem Ludovicum de Hoenleg miſ-*

Digitized by Google

miſſos Eccleſiæ Pragenſi dono dediſſe. Is certe ego non ſum, qui ejuſmodi litem componere, atque tot inter viros eruditos Arbiter, aut Judex ſedera poſſim, aut velim, certiſſime tamen, juxta conſtantem antiquorum Patrum & Scriptorum Eccleſiaſticorum, quos ſuperius laudavi, ſententiam, pronunciare poſſum, *S. Marcum* non Latine, ſed Græce ſuum conſcripſiſſe Evangelium.

Tertius Evangeliſta *Lucas*, teſte *S. Hyeronimo* in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, Medicus Antiochenſis, ut ejus Scriptura indicant, Sectator Apoſtoli *Pauli*, & omnis peregrinationis ejus comes, ſcrpſit Evangelium, de quo idem *Paulus*: *Miſimus*, inquit, *cum illo fratrem, cujus laus eſt in Evangelio per omnes Eccleſias*. Et ad Coloſſenſes: *Salutat vos Lucas, Medicus chariſſimus*. Et ad Timotheum: *Lucas eſt mecum ſolus*. Hunc Evangeliſtam audita magis, quam viſa deſcripſiſſe teſtatur idem *S. Hyeronimus* in Præfatione, quam præfixus Commentariis in Matthæum: *Tertius*, inqnit, *Lucas, natione Syrus, Antiochenſis, cujus laus in Evangelio, qui & ipſe diſcipulis Apoſtoli Pauli, in Achajæ Boætiæque partibus volumen condidit, quædam altius repetens, & ut ipſe in Proœmio confitetur, audita magis quam viſa deſcribens*. Græce Evangelium ſcripſit *S. Lucas*, & cauſam, quæ ad illnd ſcribendum impnlerit, declarat in Procemio ſui Evangelii dicens: *Quando quidem multi conati ſunt ordinare narrationem, quæ in nobis completæ ſunt rerum, ſicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipſi viderunt miniſtri fuerunt ſermonis: Viſum eſt & mihi aſſecuto omnia a principio diligenter ex ordine tibi ſcribere, optime Theophile, ut cognoſcas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem*. Fnerunt quippe nonnulli Pſeudo-Evangeliſtæ, qui Titam Jeſn Chriſti ſcribere aggreſſi, narrationes ſuas falſis rumoribus, & variis fabulis aſperſerant, quibus *S. Lucas* ſuum oppoſuit Evangelium, in quo totam Jeſu Chriſti Hiſtoriam ab initio uſque ad finem, ſicut a *Paulo*, aliiſque Apoſtolis, cni ceu teſtes & ſpectatores rerum a Chriſto geſtarum fuerunt, audierat, in Evangelio conſcripſit. *S. Ambroſius* tribuit *S. Lucæ* ſtylum Hiſtoricum. Cum enim ſua ſingulis Evangeliſtis attribuiſſet, inquit: *At vero S. Lucas velut quemdam hiſtoricum ordinem tenuit, & plura nobis geſtorum Domini miraculam revelavit, ita tamen ut omnes ſapientiæ virtutes Evangelii iſtius compleEteretur hiſtoria*. Idem aliquanto poſt: *Hiſtorico enim ſtylo diximus hunc Evangelii Librum eſſe digeſtum. Denique deſcribendis rebus, quam exprimendis præceptis; ſtudium uberius, comparatione aliorum, videmus impenſum. Et ipſe Evangeliſtas hiſtorico more de narratione ſumpſit exordium*: Fuit, *inquit*, in diebus Herodis, Regis Judææ, Sacerdos quidam nomine Zacharias, *eamque hiſtoriam plena digeſtione proſequitur*. Multa Loca ex Evangelio S. Lucæ, tanqnam partes inſinceras & aſſutas temerario auſu expinxit olim ac reſecuit Hæreticus *Marcion*, quem *Tertullianus* ſolide confutavit, præſertim Libro quartò, quem contra illum Hæreticum lucubravit.

Quartus Evangeliſta eſt *S. Joannes*, cujus vitam in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum deſcribens *S. Hieronymus*, hæc habet: *Joannes Apoſtolus, quem Jeſum amavit plurimum, filius Zebedæi, frater Jacobi Apoſtoli, quem Herodes poſt Paſſionem Domini decollaverat, noviſſimus omnium ſcripſit Evangelium, rogatus ab Aſiæ Epiſcopis adverſus Corinthum, alioſque hæreticos, & maxime tunc Ebionitarum dogma conſurgens, qui aſſerunt, Chriſtum ante Mariam non fuiſſe. Unde & compulſus eſt divinam ejus nativitatem edicere. Sed & aliam cauſam hujus ſcripturæ fuerunt; quod cum legiſſet Matthæi, Marci & Lucæ volumina, probaverit quidem textum Hiſtoriæ, & vera eos dixiſſe firmaverit, ſed unius tantum anni, in quo & paſſus eſt, poſt carcerem Joannis Hiſtoriam texuiſſe, Prætermiſſo illaque anno, cujus Acta a tribus expoſita fuerant, ſuperioris temporis antequam Joannes clauderetur in carcere, geſta narravit ſicut manifeſtum eſſe poterit iis, qui diligenter* qua-

quatuor Evangeliſtarum volumina legerint. Evangelium a Sancto *Joanne* fuiſſe Græce ſcriptum, extra omnem dubitationis aleam poſitum eſt. Si autem ſcire aveat lector cauſas, ob quas, *Marcus*, *Lucas* & *Joannes* Evangelium Græce ſcripſerint, duas hic breviter indicabo. Prima cauſa petitur ex communitate Linguæ Græcæ: nulla ſiquidem Lingua eo tempore, quo Chriſtianæ Religionis pomæria per totum, qua late patet, Orbem dilatanda erant, & Evangelium in gratiam non modo Judæorum, ſed & multarum aliarum Nationum litteris conſignari debebat; nulla, inquam, id ætatis Lingua magis nota, pervulgata & familiaris fuit, quam Lingua Græca, utpote quæ per Victorias Alexandri Magni, & Imperium Græcorum in plurimis locis plantata, apud omnes fere Orientales in uſu, & quaſi vernacula fuit. Hinc & *Græca ubivis legi*, *Latinam autem linguam ſuis finibus exiguis contineri*, ait *Cicero* in Oratione pro *Archia*. Quin, & ipſis Judæis Linguam Græcam in uſu fuiſſe aſſerunt viri eruditi, idque conſtat exemplo *Joſephi*, qui, etſi Judæus eſſet, Græco tamen idiomate ſua Opera conſcripſit. Altera cauſa deſumitur ex dignitate Linguæ Græcæ, qua tota Gentilium Philoſophia erat ſcripta, quæque apud omnes in maximo pretio habebatur. Cum ergo Gentes cum Judæis ad Fidem eſſent vocandæ, congruentiſſime Lingua Gentilitia, ſeu Græca, quæ inter Linguas Gentilitias nobiliſſima erat, Evangelium a *Marco*, *Luca*, & *Joanne* fuit exaratum.

Quod ſpectat ſtylum, ſeu modum ſcribendi Evangeliſtarum, conſtat illum non eſſe affectatum, limatum & excultum, ſed facilem, ſimplicem, & ad captum populorum, in quorum gratiam ſcribebant, accomodatum. Hinc appoſite *Lactantius Firmianus* lib. 5. *Divinarum Inſtitutionum* cap. 1. ait: *Hæc in primis cauſa eſt, cur apud ſapientes & doctos, Principes hujus Sæculi, Scriptura Sancta Fide careat, quod Prophetæ communi ac ſimplici ſermone, ut ad populum, ſunt locuti. Contemnuntur itaque ab iis, qui nihil audire, vel legere niſi expolitum, ac diſertum volunt, nec quidquam inhærere animis eorum poteſt, niſi quod aures blandiori ſono permulcet. Illa vero, quæ ſordida videntur, anilia, inepta, vulgaria æſtimantur. Adeo nihil verum putant niſi quod auditu ſuave eſt, nihil credibile, niſi quod poteſt incutere voluptatem. Nemo rem veritate ponderat, ſed ornatu. Non credunt ergo divinis, quia ſuco carent*. Nunc autem Scripturę Sacrę impolitum ſtylum faſtidiunt Grammaticuli, qui toto vitę ſuę tempore ſolos *Cicerones*, *Demoſthenes*, *Homeros*, *Varrones*, ceteroſque Poetas mirantur, eorum voculas aucupantur, & in ornandis limandiſque periodis bonas horas male collocant. Sed non advertunt iſti Grammaticuli, moroſi munditiarum in ſtylo exactores, eam quę in Evangeliſtarum ſtylo, licet inculto, ſe ſe prodit, conſpicuam ſinceritatem, nativam, minimeque affectatam perſuadendi vim, admirabilem denique, quam nulla artis lenocinia attingent, facilitatem, quę nec caret, nec ſuperbit ſuis ornamentis, quamque Deus cum tanta dignitate & ſapientia conjunxit, ut ſumma ingenii ſubtilitas, & maxima Doctrinę copia ſatis ſuperque quod diſcat, quod expendat, quod miretur, hic invenire queat. Velint itaque, nolint Grammaticuli, debent in ſimplici Evangeliſtarum ſtylo agnoſcere eorum in ſcribendo ſinceritatem, rerum quas narrant, veritatem, & animum a captanda vana gloria penitus alienum. In hos Grammaticulos, qui in tractandis Myſteriis Jeſu Chriſti, aliiſque piis & Chriſtianis argumentis omnem ſermonis ſimplicitatem elato ſupercilio contemnunt; & illecebroſo gloriolę guſtu titillati, antiquorum Oratorum & Poetarum eloquentiam plenis buccis crepantes, ubique *Ciceroniani* audire geſtiunt, jure optimo *Deſiderius Eraſmus* in ſuo *Dialogo*, cui titulus eſt *Ciceronianus*, invehitur his verbis: *Quale porro ſit, materiam piam ob hoc ipſum putere nobis, quod pie tractata ſit? At pie tractari qui poteſt, ſi numquam dimoveas ocu-*

oculos a Virgiliis, Horatiis, ac Naſonibus? Niſi forte quorumdam ſtudium approbas, qui ſragmentis Homericorum, aut Virgilianorum verſuum, undique decerptis, & in centonem conſarcinatis, Chriſti vitam deſcripſerunt. Operoſum ſane ſcribendi genus, ſed cui unquam iſta lacrymulam extuderunt? Quem ad pietatem commoverunt? Quem ab impura vita revocarunt? Atqui non ita multum diſſimilis eſt iſtorum conatus; qui verbis, ſententiis, figuris ac numeris ex Cicerone congeſtis, conveſtiunt argumentum Chriſtianum. Quid enim laudis fert ille rhapſodus? Nempe quod accurate verſatus eſt in Homero ſive Virgilio. Quid fructus affert hic Ciceronianus? applauditur diligenter in M. Tullii ſcriptis verſato, ſed tantum ab iis, qui & ipſi in iiſdem verſati, quid unde decerptum ſit agnoſcunt. Habet ea res voluptatem quamdam, fateor, ſed quum apud perpaucos, tum ejus generis, ut facile vertatur in ſatietatem; poſtremo, quæ nihil aliud ſit quam voluptas. Cęterum, illud, ſine quo Fabius negat eſſe mirabilem eloquentiam, quod in concitandis affectibus ſitum eſt, prorſus abeſt. Et tamen nobis interim videmur Marones ac Cicerones . . . . Oportebat enim omnem Chriſtianorum Orationem reſipere Chriſtum, ſine quo nec ſuave, nec ſplendidum eſt quidquam, nec utile, nec honeſtum, nec elegans, nec facundum, nec eruditum, liceat ſane preludere ad ſeria pueris. In veris, in ſeriis, quodque gravius eſt, in piis materiis, quis ferat iſta paganica progymnaſmata? Et ſub finem ejuſdem Dialogi ait idem Scriptor; *Proinde de rebus Sacris primum ea combibenda eſt perſuaſio, quæ vero Chriſtiano digna ſic. Id ſi fiat, nihil videbitur ornatius cœleſti Philoſophia, nihil ſuavius Jeſu Chriſti nomine, nihil venuſtius vocabulis, quibus Eccleſiæ lumina res arcanas tractarunt. Nec videbitur ullius ſermo venuſtus, qui non congruit perſonę, ac rebus eſt accommodatus; monſtroſus etiam, qui res pietatis tractat verbis impiorum, quique materiam Chriſtianam Paganicis magis contaminat. Huc diſcuntur Diſciplinę, huc Philoſophia, huc Eloquentia, ut Chriſtum intelligamus, ut Chriſti gloriam celebremus. Hic eſt totius eruditionis & eloquentiæ ſcopus &c.* Faceſſant igitur Grammaticuli illi, quibus diſplicet ſimplex Evangeliſtarum ſtylus, & diſcant ab Apoſtolo *Paulo*, Deum non elegiſſe ad prædicandum, vel ſcribendum Evangelium Oratores, eloquentes ac facundos viros, ſed ſimplices, ignobiles & incultos homines, ut doctrinæ Evangelicæ per totum Orbem propagatio nullis humanis præſidiis, ſed ſoli omnipotentiæ Dei accepta referretur: *Scriptum eſt enim* (verba ſunt Apoſtoli primæ Epiſtolæ ad Corinth. capit. 1.) *perdam ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Ubi Sapiens? ubi Scriba? ubi Conquiſitor hujus Sæculi? Nonne ſtultam ſecit Deus ſapientiam hujus Mundi? Nam quia in Dei ſapientia non cognovit Mundus per ſapientiam Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſalvos facere credentes . . . . ſed quæ ſtulta ſunt Mundi elegit Deus, ut confundat ſapientes, & infirma Mundi elegit Deus, ut confundat fortia, & ignobilia Mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea, quæ non ſunt, ut ea, quæ ſunt, deſtrueret, ut non glorietur omnis caro in conſpectu ejus.*

Plura de Evangeliſtarum ſtylo impræſentiarum non dicam, ſed præcipuam quæſtionem, quæ ſpectat veritatem Hiſtoriæ Jeſu Chriſti in Evangeliis deſcriptæ, paucis verbis attingam. Quamvis enim pluribus, iiſque invictis plane momentis in ſuperiori Diſſertatione contra Judæos, Infideles, & viros incredulos oſtenderim, Evangeliſtas, qui Hiſtoriam Jeſu Chriſti litteris mandarunt, fuiſſe homines candidos, ſimplices, & ingenuos, qui nec alios decipere voluerunt, nec potuerunt, etiamſi voluiſſent, eoſque veritatem Hiſtoriæ, quam deſcripſerunt, manifeſto comprobaſſe tum Oraculorum, quæ antiqui Judæorum Prophetæ de venturo Meſſia cecinerunt, complemento, tum publicis miraculis, quæ ediderunt, tum ſtupenda barbararum Gentium ad Fidem Chriſti converſione; tum evidenti ruina totius Nationis Judaicæ, quæ ob ſummam pervicaciam, Evangelio credere noluit; tum denique

diris ſuppliciis, carcere exilio, ludibriis, & ignominioſa morte, quam pro defenſione veritatis Evangelii, quod ſcripſerant, conſtanter & impavidis animis ſubjerunt; quamvis, inquam, his & aliis id genus argumentis Hiſtoriæ Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcriptæ veritatem ſtabiliverim, nihiloſecius non abs re erit breviter hic oſtendere, Hiſtoriam, ab Evangeliſtis deſcriptam, omnibus Notis & characteribus prędictam eſſe, quibus vera & indubitata Hiſtoria ſecerni ſolet a falſa vel ſuſpecta.

Dico itaque ſecundo, Hiſtoriam Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis concinnatam omnibus veritatis notis & characteribus præfulgere, quibus aera Hiſtoria diſtinguitur a falſa, aut ſuſpecta.

Prima veritatis Nota, quam habet Hiſtoria Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcripta, in eo potiſſimum ſita eſt, quod quatuor Evangeliſtę in rerum, quas de Jeſu Chriſto ſcripſerunt, narratione, perfectiſſime cohęreant cum aliarum Nationum Hiſtoriis, cum quibus Vita Jeſu Chriſti, ab illis exarata, maximam conjunctionem habet. Multa quidem Hiſtorię adſtere poſſunt Impoſtores, at ſi hęc Hiſtoria ab Impoſtoribus conſarcinata cum aliis diverſarum Nationum Hiſtoriis ſit conjuncta, & ea cum illis conferatur, vix fieri poteſt, ut mendacium non deprehendatur, & impoſtores ſe ſe aperte prodant mendaces. Porro, omnia, quę dicunt & referunt Evangeliſtę, apprime conſentanea ſunt Hiſtoriis Judęorum, Samaritanorum, Romanorum & aliorum Gentilium. Et primo quidem, Evangeliſtę non ſolum indicant Pontifices, qui pręerat populo Judaico, cum *Jeſus* in Terris degeret, quoſque etiam memorant Judęi in Catalogo ſuorum Pontificum, ſed inſuper apertam mentionem faciunt *Joannis*, cognomento *Baptiſtæ*, *Herodis* Regis, qui illum interfecit, *Herodiadis*, *Pontii Pilati*, *Caiphæ*, & aliorum, quorum meminit *Joſephus*, Judęus, in ea, quam edidit, Judęorum Hiſtoria. Secundo, Evangeliſtę teſtantur, Meſſiam jam veniſſe eo tempore, quo ſcribebant. Qua in re Evangeliſtę conſentientes habebant Judęos, quos hæc pervaſerat opinio, Meſſiam naſci debere eo tempore, quo Jeſus Chriſtus natus eſt, ſicut oſtendemus in Paragrapho ſecundo Diſſertationis ſeptimæ hujuſce Tractatus. Quin, & veteres Samaritanos agnoviſſe Prophetias de Meſſia, quem expectebant, debuiſſe impleri eo tempore, quo Chriſtiani docent in Jeſu Chriſto fuiſſe impletas, luculenter probat exemplum *Doſithei*, genere Samaritani, qui (teſte *Eulogio*, Patriarcha Alexandrino, apud *Photii* Bibliothecam Codice 220.) coævus fuit Hæræbarchæ *Simonti Mago*, hoc eſt, floruit temporibus Apoſtolorum. Hic ſiquidem *Doſitheus* voluit perſuadere Samaritanis ſuis; *quod ipſe erat Chriſtus prædictus a Moſe*, & viſus eſt induxiſſe nonnullos in ſuam ſententiam, quemadmodum narrat *Origenes* libro 1. contra *Celſum* & confirmat laudatus *Eulogius*. Conſentiebant itaque Judæi, & Samaritani cum Evangeliſtis naſci debere Meſſiam eo tempore, quo Chriſtus prodiit in Mundum. Tertio Judæi non aliunde, quam ex ſuorum Prophetarum vaticiniis ſcire poterant, Meſſiam eo tempore naſci debere, quo Jeſus Chriſtus in lucem editus eſt; atqui Evangeliſtæ clariſſime oſtendunt, Jeſum Chriſtum natum & mortuum eſſe his temporibus; quibus eorumdem Prophetarum vaticinia ortum & mortem Meſſiæ aſſignarunt. Commonſtrant etiam itidem Evangeliſtæ, nullum eſſe actum Vitæ Jeſu Chriſti, qui non habuerit clara Prophetarum vaticinia, & mortem, quam pertulit in Cruce, non tam videri a Prophetis prænnunciatam, quam enarratam ab Hiſtoricis, qui hujus teſtes oculati fuiſſent. Concordat itaque Hiſtoria Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcripta cum Sacra Judæorum Hiſtoria, qua continentur antiqua de venturo Meſſia Prophetarum Oracula. Denique, nulla in te ab Hiſtoria Romanorum, vel aliorum Gentilium diſcrepat Hiſtoria Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis tradita litteris. Nam Evangeliſtæ tempora, quibus natus, baptizatus, & mortuus eſt Jeſus Chriſtus, ſignant nominibus Imperatorum Ro-

ma-

manorum *Auguſti* & *Tiberii*. Ajunt, Imperatorem *Auguſtum*, paulo antequam naſceretur Jeſus Chriſtus, promulgaſſe Edictum, quo deſcriberetur univerſus Orbis. Narrant, Magos, ad cunas Chriſti, præeunte ſtella veniſſe. Referunt ſtragem, quam de infantibus ededit *Herodes*, crudeliſſimus Judæorum Rex. Memorant prodigioſiſſimum illud ſolis deliquium, quod moriente Jeſu Chriſto, contigit. Quæ omnia veriſſima eſſe confitentur tum Hiſtorici Romani *Cornelius Tacitus*, *Svetonius*, & *Phlegon Traltianus*, Hadriani Imperatoris Libertus, tum alii Scriptores Ethnici *Macrobius*, & *Calcidius*, Platonicus, nec ea unquam *Porphyrius*, *Celſus*, & *Julianus*, Imperator Apoſtata, omnes Chriſtianis infenſiſſimi, auſi ſunt negare. Patet tigitur, Hiſtoriam Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis ſcriptam conſentire cum Judæorum, Samaritanorum, Romanorum, aliarumque Gentium Hiſtoriis, eamque ſubinde precipuo veritatis charactere munitam eſſe, quo vera Hiſtoria diſcernitur a falſa, & ſpuria.

Altera veritatis Nota, qua Hiſtoria Jeſu Chriſti facile ſecerni poteſt ab Hiſtoria falſa & ſpuria, in eo præſertim poſita eſt, quod quatuor Evangeliſtæ in diverſis ac diſtantibus locis Hiſtoriam Jeſu Chriſti litteris conſignarunt, & tamen ubique in ſua narratione ſibi ſemper conſtant, & nullibi veris, ſeu realibus antilogiis, ſeu contradictionibus, implicantur, quod ſane non ſolum evidens eſt maximum veritatis & ſinceritatis teſtimonium, ſed etiam luculentiſſimum argumentum ſpecialis aſſiſtentiæ Spiritus Sancti, qui Evangeliſtarum menti impreſſit illuſtrationem & cognitionem rerum, quas litteris mandare debebant, eorum voluntatem movit inſpirando, excitando, & ſingulari afflatu impellendo, ut fideliter & conſtanter eas litteris conſignare vellent; eorum manui continua aſſiſtentia adfuit, ac denique ſic eos ſcribentes direxit, ut nullam, vel minimam falſitatem. ſive his, quæ divinitus ipſis revelata erant; ſive his, quæ viderant, vel audierant, immiſcerent. Occurrunt quidem, fateor, in Sacris Evangeliis nonnullæ difficultates, & apparentes antilogiæ, quæ tamen tantum abeſt, ut Evangeliſtarum authoritatem deprimant, ut potius majorem illis fidem concilient. Per eas ſiquidem apparentes antilogias palam innoteſcit omnibus bona & ſincera fides Evangeliſtarum, nullique amplius ſupereſt ſuſpicandi locus, quatuor Evangeliſtas, quaſi ex compacto & conſpiratione inter ſe ſe facta ad ſcribendam Hiſtoriam Jeſu Chriſti animum appuliſſe, aut alium ex alio ſcripſiſſe? *Si aliqui* (Evangeliſtæ) *de temporibus*, *ac locis*, *& numeris dixerunt varie*, *nihil dictorum præjudicat veritati*. *Si enim ex toto*, *inque omnibus conſonarent*, *& cum eximia diligentia*, *atque cura ad tempora ac loca omnia uſque ad ſingula æqualiter concurrerent*, *nemo inimicus crediddiſſet unquam*, *quin illi communi ad decipiendum conſilio congregati*, *quaſi ex humana quadam conſpiratione Evangelium condidiſſent*. *Nunc vero*, *quæ videtur in rebus exiguis diſſonantia*, *ab omni illos ſuſpicione tuetur*, *ſatiſque clare ſcribentium exiſtimationem defendit*, verba ſunt *S. Joannis Chryſoſtomi* Homilia 1. in Cap. 1. *Matthæi*. Ceterum, antilogias, quæ in Sacris Evangeliis occurrunt, non eſſe veras & reales, ſed duntaxat apparentes, liquido conſtabit ex his, quæ in ſequenti Paragrapho ſum dicturus.

Tertia veritatis Nota, qua Hiſtoria Jeſu Chriſti ab Evangeliſtis deſcripta diſtinguitur ab Hiſtoria falſa vel ſuſpecta, petitur ex infallibili judicio Eccleſiæ Catholicæ, quæ, ut ſuperius obſervavimus, ſecuta antiquam Traditionem Patrum, quibuſdam pſeudo-Evangeliis, procuſis ab Hæreticis, omnino fidem & authoritatem abrogavit, quatuor vero Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ*, *& Joannis*, tanquam divina authoritate prædita, a temporibus Apoſtolorum ad noſtram uſque ætatem, excepit, approbavit, conſecravit, ſummaque diligentia omni ævo cavit, ne vel leviſſimus error temporum injuria in ea irreperet. Scripturarum au-

autem vindex eſt Traditio, Traditionis vero index eſt antiquitas, & antiquitate fulta Catholica Eccleſia diſcernit indeficienti judicio vera Evangelia a falſis. Repudiat falſa Evangelia, & ſe ab illorum deformitate pravitateque abſtrahit. Vera Evangelia approbat, genuina declarat, eorumque incorrupta nititur integritate. Hoc infallibile Eccleſiæ Catholicæ in ſecernendis Libris Sacris genuinis a ſpuriis judicium ſemper Sancti Patres oppoſuerunt his, qui ſacrilega temeritate, Sacrorum Librorum veritatem, antiquitatem, & authoritatem negarunt, aut impugnare moliti ſunt. Hic in exemplum afferam *Fauſtum*, Manichæum, qui Evangelicarum & Apoſtolicarum Scripturarum veritatem acriter oppugnans, hæc olim objiciebat Chriſtianis: *Nec immerito nos ad hujuſmodi ſcripturas tam inconſonantes & varias, nunquam ſane ſine judicio ac ratione aures afferimus: ſed contemplantes omnia, & cum aliis alia conferentes, perpendimus utrum eorum quidque a Chriſto dici potuerit, necne. Multa enim a Majoribus veſtris eloquiis Domini noſtri inſerta verba ſunt, quæ nomine ſignata ipſius, cum ejus Fide non congruunt: Præſertim, quia, ut jam ſæpe probatum a nobis eſt, nec ab ipſo hæc ſunt, nec ab ejus Apoſtolis ſcripta, ſed multa poſt eorum aſſumptionem a neſcio quibus & ipſis inter ſe non concordantibus, ſemi-Judæis per famas opinioneſque, comperta ſunt, qui tamen omnia eadem in Apoſtolorum Domini conferentes nomina, vel eorum, qui ſecuti Apoſtolos viderentur, errores ac mendacia ſua ſecundum eos ſe ſcripſiſſe mentiti ſunt.* Huic *Fauſti*, Hæretici Manichæi, & Evangelicarum, Apoſtolicarumque Scripturarum veritatis acerrimi inſectatoris, Objectioni S. *Auguſtinus* lib. 33. contra eundem Hæreticum cap. 6. reſpondet his verbis: *Quæ unquam litteræ ullum habebunt pondus authoritatis, ſi Evangelicæ, ſi Apoſtolicæ non habebunt? De quo Libro certum erit cujus ſit, ſi litteræ, quas Apoſtolorum dicit & tenet Eccleſia, ab ipſis Apoſtolis propagata, & per omnes Gentes tanta eminentia declarata, utrum Apoſtolorum ſint, incertum eſt? Et hoc erit certum ſcripſiſſe Apoſtolos, quod huic Eccleſiæ contrarii hæretici proferunt authorum ſuorum nominibus appellati, longe poſt Apoſtolos exiſtentium? Quaſi vero & in Litteris Sæcularibus non fuerint certiſſimi authores, ſub quorum nominibus poſtea multa prolata ſunt, & ideo repudiata, quia vel iis, quæ ipſorum eſſe conſtaret, minime congruerunt, vel eo tempore, quo illi ſcripſerunt, nequaquam innoteſcere, & per ipſos, vel familiariſſimos eorum in poſteros prodi, commendarique meruerunt. Nonne, ut alios omittam, ſub Hippocratis, Medici nobiliſſimi, nomine quidam Libri prolati, in Authoritatem a Medicis non recepti ſunt? Nec eos adjuvabit nonnulla ſimilitudo rerum atque verborum, quando comparati eis, quos vere Hippocratis eſſe conſtaret, impares judicati ſunt, & quid ab eo tempore, quo & cetera ſcripta ejus non innotuerunt, quod vere ejus eſſent. Hos autem Libros, quibus illi, qui de tranſverſo proferuntur, comparati reſpuuntur, unde conſtat eſſe Hippocratis, unde ſi quis hoc neget, nec ſaltem refellitur, ſed ridetur, niſi quia ab ipſo Hippocratis tempore, uſque ad hoc tempus, & deinceps ſucceſſionis ſeries commendavit, ut hinc dubitare dementis ſit. Platonis, Ariſtotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque ejuſmodi Authorum Libros, unde noverunt homines quod ipſorum ſint, niſi eadem temporum ſibimet ſuccedentium conteſtatione continua? Multi multa de Litteris Eccleſiaſticis conſcripſerunt, non quidem authoritate canonica, ſed aliquo adjuvandi ſtudio ſive diſcendi. Unde conſtat quid cujus ſit, niſi quia his temporibus, quibus ea quiſque ſcripſit, quibus potuit, inſinuavit atque edidit, & inde in alios atque alios continuata notitia latiuſque firmata ad poſteros, etiam uſque ad noſtra tempora pervenerunt, itaut interrogati cujus quiſque liber ſit, non hæſitemus, quid reſpondere debeamus? Sed quid pergam in longe præterita? Ecce iſtas litteras, quas habemus in manibus, ſi poſt aliquantum tempus vitæ hujus noſtræ, vel illas cujuſquam Fauſti eſſe, vel has neget eſſe meas, unde convincitur, niſi quia illi, qui nunc iſta no-*

ve

verunt, notitiam ſuam ad longe etiam poſt futuros continuatis poſterorum ſucceſſionibus trajiciunt? Quę cum ita ſint, quis tandem tanto furore cæcatur, niſi dæmoniorum, mendacti loquorum malitia atque fallacia conſentiendo ſubverſus ſit, qui dicat, hoc mereri non potuiſſe Apoſtolorum Eccleſiam, tam Fidem, tam numeroſam fratrum concordiam, ut eorum ſcripta fideliter ad poſteros trajicerent, cum eorum Cathedras *uſque ad præſentes Epiſcopos certiſſima ſucceſſione ſervarint, cum hoc qualiumcumque hominum ſcriptis, ſive extra Eccleſiam, ſive in ipſa Eccleſia, tanta felicitate proveniat*. Hoc, longiuſculum licet, *S. Auguſtini* Teſtimonium hic exſcribere haud piguit, ut inde magis eluceſceret veritas Hiſtoriæ Jeſu Chriſti, deſcriptæ in quatuor Evangeliis, quæ continua, & ab ipſis Apoſtolis ad noſtram uſque ætatem nunquam interrupta ſæculorum ſerie, tanquam vera, genuina, & divina prædita authoritate ſemper ſumma veneratione proſecuta eſt, eaque ſarta tecta cuſtodivit Catholica Eccleſia. Sed de veritate, & authoritate quatuor Evangeliorum ſatis hactenus dictum ſit, paſſiſque velis veniamus nunc ad objectiones, queis nonnulli increduli, fidem eis derogare nituntur, ad quas diluendas ſequentem Paragraphum inſtituemus.

PARA-

Digitized by Google

PARAGRAPHUS SECUNDUS,

In quo diluuntur objectiones, quibus increduli fidem, & authoritatem quatuor Evangeliorum impetere ſolent.

OBjectiones, quas ad labefactandam fidem, & authoritatem quatuor Evageliorum proponunt viri increduli, ſunt duplicis generis. Aliquæ quippe eo tendunt, ut probent, quatuor Evangelia fuiſſe interpolata, ſeu a Chriſtianis progreſſu temporis eis aſſuta eſſe quædam fragmenta, quę non extant in antiquis Codicibus. Aliæ objectiones eo collimant, ut oſtendant, multas in quatuor Evangeliis offendi Antilogias, ſeu contradictiones, quæ illis omnem omnino fidem abrogant. Verum, quia inter illas objectiones aliquæ ſunt, quibus pleniſſime faciemus ſatis in Diſſertationibus hujus Tractatus *De Myſteriis & annis Jeſu Chriſti*, ideò, ne Lectori iteratis repetitionibus faſtidium ingeramus, ejuſmodi objectiones hic duntaxat obiter indicamus, & Lectorem ad illa loca Tractatus noſtri remittemus, in quibus illas objectiones abunde diluemus. Ceteras vero objectiones, quas ad oppugnandum fidem, veritatem & authoritatem quatuor Evangeliorum viri increduli obtrudere ſolent, quaſque in Diſſertationibus hujuſce Tractus noſtri non attingimus, ſingillatim in hoc Paragrapho excutiemus, & quam leves, quamve futiles ſint, commonſtrabimus.

Objectiones, quas proponunt Viri increduli contra Evangelium S. Matthæi.

IN primis, *Fauſtus*, Manichæus, Genealogiam Jeſu Chriſti, quæ legitur c. 1. Evangelii S. *Matthęi*, expungendam, ac rejiciendam eſſe pertendebat, quia in ea Genealogia uſque ad Baptiſmum Chriſti nunquam dicitur, Jeſum Chriſtum eſſe Filium Dei, ſed tantum eſſe Filium hominis; quod Ebionitarum, Jeſu Chriſti divinitatem negantium, Hæreſim olet. Præterea, idem *Fauſtus* ajebat, in aliis tribus Evengeliis *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis* non legi Chriſtum dixiſſe, ſe habere Patrem aut Matrem in terris, ſed potius eum ſæpe profiteri, quod non eſſet de hoc Mundo, quod ab æterno Patre proceſſerit, quod neque Mater, aut frater ſibi ſit, niſi ille, qui facit voluntatem Patris eius qui in Cœlis eſt. Unde inferebat ille Hæreticus, id totum, quod in Evangelio *Matthæi* legitur de Genealogia Chriſti, non pertinere ad Evangelium, nec Divina pollere authoritate, ſed *Geniſidium* appellari debere: *Evangelium quidem cæpit a prædicatione Chriſti, & eſſe cæpit & nominari, in quo tamen ipſe nuſquam ſe natum ex hominibus dicit. At vero Genealogia adeo non eſt Evangelium, ut nec ipſe ejus Scriptor auſus fuerit eam Evangelium nominare. Quid enim ſcripſit? Liber* Generationis Jeſu Chriſti filii David. *Non ergo Liber Evangelii Jeſu Chriſti, ſed Liber Generationis, quippe qui Stella inducitur, quæ confirmat Geneſim ut recte Geniſidium hoc magis nuncupari poſſit, quam Evangelium.* Verba ſunt *Fauſti*, Manichæi apud *S. Aug.* c. 1. l. 2. quem Aquilinus ille Doctor edidit adverſus eumdem Hæreticum. Addebat inſuper *Fauſtus*, Matthęum, alioſque Evangeliſtas vidiſſe duntaxat Chriſtum in carne, & ea, quæ geſſit in Terris, cum Chriſtus eſſet annorum triginta, ac ſubinde *Matthæum* certo narrare ac deſcribere non potuiſſe Genealogiam Chriſti, perinde ac cæcus ea, quæ, non vidit, & ſurdus ea, quæ non audivit, certo narrare minime poſſunt.

Ad ſingula hujus objectionis capita reſpondet *S. Aug.* & primo oſtendit, oppido falſum eſſe, quod dictitabat *Fauſtus*, videlicet in ea, quam texuit *S. Matth.* Genealogia Chriſti uſque ad ejus Baptiſmum dici duntaxat, Jeſum Chriſtum eſſe filium hominis, & nunquam filium Dei. Nam *S. Matthæus*, poſtquam texuit Genealogiam Jeſu Chriſti, confeſtim ſubdit, eum, quem filium David nuncupat,

de

Digitized by Google

de Spiritu Sancto eſſe conceptum, & in eo impletum eſſe Vaticinium Iſaiæ c. 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariter filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod eſt interpretatum, nobiſcum Deus*. Legeſis S. *Auguſtinum* lib. 23. contra *Fauſtum* c. 5. Ad alterum objectionis caput reſpondet idem Aquilinus Doctor, quod, quando Chriſtus ait, ſe non habere in Terris Patrem, aut Matrem, aut conſanguineos, id intelligendum eſt eodem prorſus modo, quo ſuos edocens Diſcipulos dicebat: *Ne vobis dicatis Patrem in Terra, unuse nim eſt Pater veſter Deus*. Nimirum, Chriſtus non Matrem aut conſanguineos, quantum ad humanitatem, quam aſſumpſit, ſe habere unquam inficias ivit, ſed eos etiam, qui nos genuerunt, omnemque generis neceſſitudinem, propter Regnum Cœlorum contemnere nos debere ſuo exemplo docuit, &, ut idem faciamus, adhortatur his verbis: *Et omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit*. Matth. cap. 16. verſ. 19. Videſis S. *Auguſtinum* cap. 2. lib. 7. contra *Fauſtum*. Quod ſpectat tertium objectionis caput, reſpondet S. *Auguſtinus* cap. 6. lib. 2. contra *Fauſtum*, quod licet *Matthæum* ſuum Evangelium non auſpicatus fuerit his verbis, *Liber Evangelii*, ſed iſtis: *Liber Generationis*, ſeu *Geneſis*, inde tamen non ſequitur, iſtud principium non pertinere ad Evangelium, dicique debere *Geniſidium*. Alioqui, quia S. *Joannes* primum ſui Evangelii caput non incœpit his verbis: *Evangelium Jeſu Chriſti*, ſed iſtis: *In principio erat Verbum*, dicendum itidem eſſet, primum iſtud S. *Joannis* caput non pertinere ad Evangelium, & appellari debere non *Evangelium*, ſed *Verbidium*, quod ſane iam adſurdum eſt, quam quod maxime. Addo etiam duplici momento evinci poſſe, Generationem Jeſu Chriſti ſecundum Carnem ex ſemine David pertinere ad Evangelium. Primo, quia id aperte docet Apoſtolus *Paulus* Epiſtola 2. ad *Timotheum* cap. 2. dicens: *Memor eſto, Chriſtum reſurrexiſſe a mortuis ex ſemine David, ſecundum Evangelium meum*. Deinde, Generationem Jeſu Chriſti ſecundum naturam humanam ab ipſo aſſumptam pertinere ad Evangelium, clare etiam demonſtrat ipſamet notio *Evangelii*, quod *bonum nuntium* ſignificat. Quis autem negare audeat, generationem Jeſu Chriſti ſecundum carnem, per quam declaratur ejus Incarnatio, ſeu naturæ humanæ aſſumptio, bonum, fauſtumque nuntium toti Orbi attuliſſe? Ultimum objectionis caput ſolvit S. *Auguſtinus* cap. 2. lib. 7. contra *Fauſtum*, ubi ait, quod licet *Matthæus* Chriſtum naſcentem haud viderit, ſed ei, jam annos triginta nato, adhærere duntaxat cœperit, peculiari tamen Spiritus Sancti afflatu perſpectas habuit omnes circumſtantias ortus, & generationis Chriſti, vel illas in tam recenti Natalis Chriſti memoria a teſtibus locupletiſſimis, & probatiſſimæ Fidei accepit, in quibus poſtea deſcribendis Spiritus Sanctus ei ſpeciali aſſiſtentia adfuit, ne memoriæ lapſu, aut alio congenito defectu humano vel minimum a vero exorbitaret.

Alias objectiones contra Genealogiam Jeſu Chriſti a S. *Matthæo* deſcriptam proponebant olim Manichæi, quorum agmen ducebat *Fuſtus*, eaſque recentiores Hæretici Anabaptiſtæ, inſtar crambis recoctæ, etiamnum decantare ſolent. Verum, quia ejuſmodi objectiones opportunius in noſtris Diſſertationibus Tractatus *De Miſteriis, & Annis Jeſu Chriſti* elidemus, ſat ſuperque impræſentiarum ſufficiet, eas quaſi digito monſtrare, & Lectorem ad ea Tractatus noſtri remittere loca, in quibus eas cumulatiſſime ſolvemus.

Primo quidem ajebant Manichæi, non poſſe ex Genealogia Jeſu Chriſti, quam texit S. *Matthæus*, probari, Jeſum Chriſtum ex proſapia Davidis Regis eſſe oriundum, quia hæc Chriſti Genealogia ad *Joſephum*, ex Familia *Davidis* Regis ortum, tota devolvitur: ex quo tamen minime ſequitur, Jeſum Chriſtum ex *Davidis* Regis Stirpe prodiiſſe, quia dog-

dogma Fidei eſt, Jeſum Chriſtum ex ſemine Joſephi non fuiſſe procreatum, ſed Spiritus Sancti operatione in utero Virginis Mariæ eſſe conceptum. Nullo igitur pacto Genealogia *Joſephi* ad Jeſum Chriſtum poterat pertinere.

Hanc Manichæorum objectionem Lector plene ſolutam inveniet in Diſſertatione tertia, quam inſtituemus in Tractatu noſtro *De myſteriis & annis Chriſti*, ubi late oſtendemus, *Matthæum* texuiſſe Genealogiam Jeſu Chriſti per *Joſephum*, quia *Joſephus* proximo agnationis gradu erat cum Maria conjunctus, & ex eadem Tribu Judæ, & Stirpe Davidis Regis ſuum genus ducebat. Unde aperte colligitur, Jeſum Chriſtum, *Mariæ* Virginis filium, ex Tribu Judæ, & ex ſtirpe *Davidis* Regis ſuam originem traxiſſe.

Secundo, pertendebant Manichæi, *Mariam*, Matrem Jeſu Chriſti, non e Tribu Judæ, & e Familia *Davidis* Regis deſcendiſſe, ſed ex Stirpe Aaronis, ſeu e Tribu Levi, ſuum genus duxiſſe, quia *Lucæ* cap. 1. *Maria* Virgo dicitur cognata *Eliſabethæ* de filiabus *Aaronis*. Quo ſemel poſito, conſequitur, Jeſum Chriſtum, juxta ipſius Genealogiam, quam texit Evangeliſta *Matthæus*, non potuiſſe tam ex parte *Joſephi*, quam ex parte Matris *Mariæ* Virginis, genus ſuum e Tribu Judæ, & e proſapia *Davidis* Regis ducere.

Hanc Manichæorum objectionem dilutam reperiet Lector in eadem Diſſertatione tertia, ubi late exponemus, qui factum ſit, ut *Maria*, Mater Chriſti, quæ e Tribu Judæ, & ex Progenie *Davidis* Regis originem ſuam trahebat, fuerit attamen cognata *Eliſabethæ*, quæ erat de filiabus *Aaronis*, ſeu de Tribu Levi, ibidemque falſi convincemus ſpuriam traditionem, quam olim jactabant Manichæi, & qua ſe poſſe probare autumabant, *Joachimum*, Patrem *Mariæ* Virginis, e Tribu Levi ſuum genus duxiſſe.

Tertio, aſſerebant Manichæi, Evangeliſtam *Matthæum* in texenda Genealogia Jeſu Chriſti multis ſe ſe impliciuiſſe Antilogiis, ſeu contradictionibus, quæ nullo pacto excuſari, aut explicari poſſunt. Facit enim *Matthæus* in Genealogiam Jeſu Chriſti *Salathielem* filium *Jechoniæ*, & Patrem *Zorobabelis*, cum tamen Propheta *Hieremias* cap. 22. conceptis verbis dicat, *Jechoniam* fuiſſe ſterilem, ac nullam ſuſcepiſſe prolem. Diſcordat etiam *Matthæus* ab Evangeliſta *Luca* in texenda Genealogia Chriſti. *Lucas* enim, in ea, quam deſcribit, Genealogia Chriſti, enumerat a Davide Rege uſque ad Chriſtum quadraginta tres Generationes; *Matthæus* vero viginti octo ad ſummum recenſet Generationes. *Lucas* Genealogiam Jeſu Chriſti deducit ex Avis, Proavis, Atavìſque diverſis plane ab illis, quos Jeſu Chriſto aſſignat Evangeliſta Matthæus, qui etiam *Joſephum*, Virum Mariæ, Matris Jeſu Chriſti, ait eſſe filium *Jacobi*, nepotem *Mathan*, ex ſtirpe *Davidis* Regis per *Salomonem* propagatum. At *Lucas* Evangeliſta ſcribit, *Joſephum*, virum *Mariæ*, Matris Jeſu Chriſti, eſſe filium *Heli*, & nepotem *Mathan*, ex ſtirpe *Davidis* Regis per *Nathanem* deducta. Quæ omnia e diametro oppoſita eſſe, nec ullo pacto conciliari poſſe affirmabant Manichæi. Nec minori Antilogia, effutiebant illi Hæretici, ſe ſe in texenda Genealogia Jeſu Chriſti involvit Matthæus, quippe qui, cum ab *Abrahamo* ad Jeſum Chriſtum tres generationum Teſſaredecades eſſe dicat, & in unaquaque Teſſaredecade quatuordecim generationes ſe percenſuiſſe affirmet, in ultimam tamen Teſſaredecade non quatuordecim, ſed tredecim tantum collocat generationes, quodque gravius eſt, tres de induſtria reſecat, ſeu omittit generationes, dicens: *Joram* genuiſſe *Oſiam*, cum tamen ex Libris Regum conſtet, *Joram* genuiſſe *Ochoſiam*, *Ochoſiam* genuiſſe *Joaſum*, *Joaſum* genuiſſe *Amaſiam*, & *Amaſiam* genuiſſe *Oſiam*, ac proinde *Oſiam* quarto gradu diſtare a *Joramo*.

Hæ ſunt Antilogiæ, ſeu contradictiones, in quas Evangeliſtam *Matthæum* in texenda Genealogia Chriſti impegiſſe ajebant olim Manichæi, quaſque nunc innovantes eidem *Matthæo* objiciunt Hæretici Anabaptiſtæ, ſed has

An-

Antilogias, ſeu contradictiones, non eſſe veras, & reales, ſed duntaxat apparentes, eaſque facili nogotio dilucidari, ac conciliari poſſe, copioſe oſtendemus in Diſſertatione quarta hujus Tractatus *De Myſteriis, & annis Chriſti*, ubi Evangeliſtas *Matthæum*, & *Lucam* in texenda Genealogia Jeſu Chriſti ſibi conſtare, & utrumque nulla contradictione implicari commonſtrabimus.

Quarto, Manichæi, ut authoritatem Evangelii Sancti *Matthæi* labefactarent, falſi arguebant Hiſtoriam, quam refert ſacer ille Evangeliſta, Magorum, ad Chriſti cunas cum muneribus venientium, apparitionis Stellæ, & cœdis Infantium ab *Herode*, Judæorum Rege, perpetratæ. Hæc, inquam, Facta Hiſtorica, ceu falſa, explodebant Manichæi, tum quia nullus Evangeliſtarum, præter *Matthæum*, illorum meminit; Tum quia *Joſephus*, Hebræus, qui in deſcribendis Geſtis ſui temporis accuratiſſimus, & in referendis ſævitiis *Herodis*, Regis, diligentiſſimus fuit, ne minimum quidem verbum de hac Stellæ apparitione, de celebri Magorum in Judæam adventu, & de hac crudeliſſima Infantium cæde, ab *Herode*, Rege, edita, ullibi in ſua Hiſtoria Judaica fecit.

Verum, hanc Manichæorum objectionem, quam nunc eorum veſtigiis inſiſtentes, plenis buccis celebrant Hæretici Anabaptiſtæ, Lector retuſam, & a nobis abunde ſolutam inveniet in Diſſertatione octava hujus Tractatus *De Myſteriis, & annis Chriſti*, ubi data opera agemus de apparitione Stellæ, de adventu Magorum, & de immani Infantium cæde, quam *Herodes* Rex, in ortu Chriſti Domini perpetravit.

Supereſt argumentum, quod contra *Matthæi* Evangelium opponebant Manichæi, petitum ex teſtimoniis, quæ S. ille Evangeliſta profert tanquam a Prophetis dicta, & quorum tamen in Prophetarum Libris ne vola quidem ac vel minimum veſtigium apparet. Ait quippe *Matthæus* cap. 2. verſ. ultim. *Et veniens Jeſus, habitavit in Civitate, quæ vocatur Nazaret, ut impleretur, quod dictum eſt per Prophetas: Quoniam Nazaræus vocabitur*. Hæc verba, *quoniam Nazaræus vocabitur*, in nullis Prophetarum Libris leguntur. Rurſus idem Evangeliſta cap. 27. loquens de agro, triginta argenteis a *Juda* proditore relatis empto, hæc habet: *Tunc impletum eſt quod dictum eſt per Hieremiam Prophetam dicentem, & acceperunt triginta argenteos, pretium appretiati, quem appretiaverunt a filiis Iſrael, & dederunt eos in agrum figuli, ſicut conſtituit mihi Deus*. Porro, hæc Prophetia non extat in *Hieremia*, ſed habetur apud *Zachariam* Prophetam, cap. 11. ubi etiam nec iiſdem verbis legitur, nec dicitur, his triginta argenteis emptum eſſe agrum figuli, ſed dicitur, eos delatos fuiſſe ad Statuarium.

Huic Manichæorum objectioni reſpondeo cum Sanctis Patribus, & Scripturæ Sacræ Interpretibus, & ad primum teſtimonium citatum ab Evangeliſta *Matthæo*, dico cum *S. Hieronymo*, quod *S. Matthæus* nullum in eo proferendo teſtimonio ſpeciatim Prophetam deſignavit, ſed ſolum indicare voluit, prænunciatum fuiſſe a Prophetis, Meſſiam, Jeſum Chriſtum, fore Sanctum, & Nazaræorum more, Deo ab infantia ſua conſecratum iri. Addo etiam; non improbabilem eſſe conjecturam Danielis Huetii, Illuſtriſſimi Abrincenſis Epiſcopi, qui in ſua *Demonſtratione Evangelica* Propoſitione quarta aſſerit, hæc verba: *Quia Nazaræus vocabitur*, fuiſſe a *S. Matthæo* citata, ac deprompta ex capite decimo tertio, verſu quinto Libri Judicum, ubi legitur; *Erit enim Nazaræus Dei ab infantia ſua*. Ad alterum quod ſpectat teſtimonium ſub nomine Prophetæ *Hieremiæ* ab Evangeliſta *Matthæo* citatum, varias Sancti Patres, & Scripturæ Sacræ Interpretes adhibent reſponſiones. Alii dicunt, librariorum oſcitantia *Hieremiam* pro Zacharia in Evangelium *Matthæi* fuiſſe intrurſum. Alii putant, Evangeliſtam *Matthæum* ſcripſiſſe tantum, *per Prophetam*, omiſſo omni Prophetæ nomine. Alii exiſtimant, Prophetam *Zachariam* fuiſſe binonimem, & etiam *Hieremiam* fuiſſe appellatum, non ſecus ac Pater alterius cujuſdam *Zacha-*

riæ binominis fuit, utpote, & *Barachias* dictus & *Joadas*. Alii probabilius opinantur, hoc teſtimonium, ab Evangeliſta *Matthæo* ſub nomine prophetæ *Hieremiæ* citatum, vere eſſe *Hieremiæ*, licet in *Hieremiæ* Libro non reperiatur, quia, inquiunt, non omnes Prophetiæ fuerunt ſcripis mandatæ, ſed quædam traditione tantum, & privatis Hebræorum Annotarionibus ſervabantur. Hinc *S. Hieronymus* refert, ſibi a quodam Nazarenæ Sectæ homine librum fuiſſe oſtenſum, in quo continebantur Annotationes quarumdam Traditionum Judæorum, & in quo hoc Vaticinium ab Evangeliſta *Matthæo* productum extat ſub nomine Prophetæ *Hieremiæ*. Alii denique, quibus ipſe aſſentior, autumant, Prophetam *Hieremiam* pro Propheta *Zacharia* divino conſilio ab Evangeliſta *Matthæo* poſitum, ut inde innoteſceret, omnes Prophetas uno eodemque ſpiritu ita inter ſcribendum fuiſſe afflatos, ut quæcumque per eos Spiritus Sanctus dixit, & ſingula ſint omnium, & omnia ſingulorum.

Quod Evangeliſtæ *Matthæi*, & Prophetæ *Zachariæ* in hoc deſcribendo Vaticinio objectam diſſonantiam attinet, mox laudatus *Daniel Huetius*, Abrincenſis, Epiſcopus, in ſua *Demonſtratione Evangelica* Propoſitione 9. cap. 125. reſpondet, manifeſtum eſſe ad Prophetæ ſententiam attendiſſe Evangeliſtam *Matthæum*, verba neglexiſſe, quemadmodum ab Interpretibus recte obſervatum eſt. Tantum abeſt ut in ſententia inter illos diſconveniat. Hunc autem morem in teſtimoniis e Scriptura Sacra recitandis tenuiſſe Evangeliſtas & Apoſtolos hoc loco obſervat S. *Hieronymus*, qui etiam in Libro *De optimo genere interpretandi* hunc nodum data opera ſolvens ait: *Abſit hoc de pediſſequo Chriſti dicere*; (Matthæum ſignificat) *cui curæ fuit non verba aut ſyllabas aucupari, ſed ſententias dogmatum ponere*. Queritur apud Prophetam *Zachariam* Deus, mercedem ſuam triginta argenteis eſſe appenſam, atque tam exiguum vile ſui pretium indignatus, juber id Prophetam projicere ad figulum, quod & ab hoc factum eſt, projectis in Domum Domini ad figulum. Plane cum iis congruit *Matthæus*, ſi ſententiam duntaxat ſpectes; nec multum abludunt verba. Perſpicuum eſt præterea, ejuſmodi eſſe vaticinationem hanc, ut in Jeſum Chriſtum proprie conveniat, accurate deſignata venditione, pretio venditionis, ac numero nummorum, projectione nummorum, loco etiam projectionis, ac nomine loci. Quæ ſi in Prophetæ *Zachariæ* tempora conferas, vix ſane ac ne vix congruent: Nam quid hoc eſſe dicas, Deum tempore Prophetæ *Zachariæ* pretio æſtimari ſe voluiſſe ab Iſraelitis, ac illos, æſtimatione Dei facta, triginta argenteos Dei pretium appendiſſe? Sin hæc ad tempora *Zachariæ* Prophetæ in allegoriam trahere velis, nonniſi adhibita vi facies, nec ullum ex ea legitimum ſenſum extundes, cum verum & proprium ſenſum reperias in Hiſtoria Jeſu Chriſti, quem conſtat, triginta argenteis a Juda proditore venditum fuiſſe. *Matthæus* itaque non verba quidem, ſed ſententiam retulit Zachariæ Prophetiæ, quæ in ſuo vero, narivo & hiſtorico ſenſu completa eſt in Jeſu Chriſto Salvatore noſtro.

Objectiones, quas proponunt Viri increduli contra Evangelium S. Marci.

PORPHYRIUS, acerrimus Chriſtianæ Religionis hoſtis, objiciebat olim, quod Evangeliſta *Marcus* Vaticinium quaſi ab uno Propheta dictum referret, quod a duobus fuerat ſcriptum. Ait quippe *Marcus* cap. 1. ſui Evangelii: *Sicut ſcriptum eſt in Iſaia: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam ante te: Vox clamantis in Deſerto, parate viam Domini*: Conſtat autem, priorem hujus Vaticinii, quod citat Evangeliſta *Marcus*, partem non fuiſſe ſcriptam ab *Iſaia*, ſed a *Malachia*. Item Evangeliſta *Marcus* cap. 2. narrat hæc fuiſſe a Chriſto Domino dicta; *Nunquid legiſtis, quomodo David introivit in Domum Dei ſub Abiathare, Principe Sacerdotum, & Panes Propoſitionis manducavit?* Quod tamen a Sacræ Hiſtoriæ veritate penitus alienum eſt. Nam David Panes Propoſitionis non manducavit tempore *Abiatharis*, Princ. Sacerdotum,

tum, ſed ſub *Achimelecho*, patre *Abjatharis*, ſicut patet ex lib. 1. Regum cap. 21. In his igitur proferendis Scripturæ Sacræ teſtimoniis erravit Evangeliſta *Marcus*, ac ſubinde inſtinctu, & afflatu Spiritus Sancti ſuum non conſcripſit Evangelium.

Reſpondeo, Evangeliſtam *Marcum* ideo ſub nomine *Iſaiæ* citaſſe hoc Vaticinium: *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam ante te: Vox clamantis in Deſerto, parate viam Domini*, quia priora hujus Vaticinii verba ſunt quidem Prophetæ *Malachiæ*, hæc tamen poſteriora verba: *Vox clamantis in Deſerto, parate viam Domini*, ſunt Prophetæ *Iſaiæ*. Porro, *Marcus* ſiluit *Malachiam*, & duntaxat citavit *Iſaiam*, tum quia contentus fuit citare Prophetam nominis celeberrimi; tum quia *Joannes Baptiſta*, cujus in Deſerto Prædicationis exordium narrat ibidem Evangeliſta *Marcus*, Vaticinio *Iſaiæ* potiſſimum nitebatur; tum quia denique hæc *Malachiæ* Prophetia implicite, & quantum ad ſenſum, in verbis *Iſaiæ* continebatur. Eandem difficultatem a *Porphyrio* Chriſtianis objectam verſans *S. Hieronymus*, ſic eam in Comment. in cap. 3. *Matthæi* diluit: *Cum Teſtimonium de Malachia, Iſaiaque contextum ſit, quærit, ſive objicit Porphyrius, quomodo velut ab uno Iſaia exemplum putemus aſſumptum? Cui Eccleſiaſtici viri pleniſſime reſponderunt: Nos autem nomen Iſaiæ putamus additum Scriptorum vitio, quod in aliis locis probare poſſumus, aut certe de diverſis Teſtimoniis Scripturarum unum Corpus effectum*. Sunt nonnulli, qui ſe ſe ab hac difficultate, quam olim proponebat *Porphyrius*, facili negotio expediunt, dicendo, in Codicibus Græcis Evangelii *S. Marci* non legi: *Sicut ſcriptum eſt in Iſaia Propheta* (uti legitur in Editione noſtra Vulgata) ſed legi: *Sicut ſcriptum eſt in Prophetis*. At, cum ſtandum ſit noſtræ Editioni Vulgatæ, hac reſponſione, licet expeditiori, uti minime poſſumus.

Ad alterum objectionis caput Reſpondeo, *Davidem*, comediſſe Panes Propoſitionis ſub *Achimelecho*, Pontifice Maximo, & Patre *Abjatharis*; ſed Evangeliſtam *Marcum* nomen Abjatharis poſuiſſe, ſive quia notius erat in Hiſtoria Davidica; ſive etiam quia *Abjathar*, filius *Achimelechi*, præſens erat, quando *David*, ſtimulante fame, Panes Propoſitionis comedit, tametſi poſtea fuerit Summo Sacerdotio inauguratus. Addo quoque, dici poſſe, *Achimelechum* fuiſſe binomium, & *Abjatharis* nomine donatum, quod non eſt inſolens in Sacris Litteris, immo apud Hebræos ſolemne olim ac pervulgatum fuiſſe norunt hi, qui in Judæorum Hiſtoria ſunt verſati.

Anabaptiſtæ, Hæretici noſtri temporis, duabus objectionibus Evangelium *Marci* impetunt, illudque vitiatum & adulteratum fuiſſe contendunt. Primo, quia *Marcus* cap. 14. verſ. 25. conceptis verbis aſſerit, Jeſum Chriſtum fuiſſe crucifixum hora tertia: *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum*. Id autem recta fronte pugnat cum *S. Joanne*, Evangeliſta, qui cap. 19. verſ. 14. ait, Jeſum Chriſtum crucifixum eſſe hora quaſi ſexta: *Erat autem Paraſceve Paſcha, hora quaſi ſexta*. Præterea, inquiunt Anabaptiſtæ, *Marcus* Evangeliſta in deſcribenda Reſurrectionis Jeſu Chriſti Hiſtoria, aſſerit, Mulieres veniſſe ad Monumentum *orto jam Sole*, cum tamen alter Evangeliſta *Joannes* cap. 20. affirmet, Mulieres acceſſiſſe ad Monumentum, *cum adhuc tenebræ eſſent*. Verum, in his duabus Anabaptiſtarum diluendis objectionibus in præſentia non immorabimur, quia priori objectioni faciemus ſatis in Paragrapho ſecundo Diſſertationis decimæ quintæ hujus Tractatus *De Myſteriis & Annis Chriſti*, ubi agemus de anno, die, hora, & loco mortis, & paſſionis Jeſu Chriſti. Alteram objectionem ſolvemus in ejuſdem Tractatus Diſſertatione vigeſima ſecunda, in qua de reſurrectione Jeſu Chriſti nobis ſermo erit. Hic duntaxat velim, ut obiter Lector advertat, *S. Hieronymum*, in ſecundo Dialogo adverſus *Pelagium* diſputatantem, teſtari in fine Evangelii juxta *S. Marcum* in nonnullis Exemplaribus, maxime Græcorum, coronidem fuiſſe adjectam hiſce *Marci* verbis, quæ

cap. 16. verſ. 14. leguntur: *Noviſſime recumbentibus illis undecim apparuit, & exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis; quia iis, qui viderant eum reſurrexiſſe, non crediderunt*. Hic additum erat: *Et illi ſatisfaciebant dicentes: Sæculum iſtud iniquitatis & incredulitatis ſubſtantia eſt, quæ non ſinit per immundos Spiritus veram Dei apprehendi virtutem. Idcirco jam nunc revela juſtitiam tuam*. Hoc autem aſſumentum, quoniam nihil habet Evangelicæ gravitatis, ſed olet potius Manichæorum Hæreſim, jure optimo reſectum ac rejectum eſt tam a Græcis, quam a Latinis. Quo fit ut caput decimum ſextum, ſeu ultimum Evangelii S. *Marci* ab hac lacinia, ſeu additamento, purum legatur in Editione noſtra Vulgata, in Codicibus Græcis, & Verſionibus Arabica, & Syriaca. Qua de re plura legeſis apud *Ricardum Simonium* in *Hiſtoria Critica Novi Teſtamenti* cap. 11.

Objectiones Virorum incredulorum adverſus Evangelium S. Lucæ.

ILluſtriſſimus *Daniel Huetius*, Abrincenſis Epiſcopus, Cap. 9. Propoſ. 9. ſuæ *Demonſtrationis Evangelicæ*, refert *Joannem Bodinum* libro 5. peſtiferi & exitialis Dialogi, nunquam editi, & nunquam edendi, in quo tractat *de abditis rerum ſublimium arcanis*, negare duo priora Evangelii *Lucæ* capita, in quibus ſplendidiſſimum extat *Mariæ* virginitatis teſtimonium, eſſe germana, ac legitima, eo quod, ut ait prædictus *Bodinus*, tertii capitis initium videatur eſſe totius Evangelii S. *Lucæ* exordium, ob præfixam ab eodem Evangeliſta huic capiti tertio hanc notationem temporis: *Anno autem quintodecimo Imperii Tiberii Cæſaris* &c. Ab hac autem temporis notatione quæ legitur cap. 3. Hiſtoriam Evangelicam auſpicatum fuiſſe *Lucam* probat *Bodinus* exemplo petito a plerisque Sacris Authoribus, qui Scripta ſua ab his temporum notationibus orſi ſunt. Fuit ea quidem Hæreſiarchæ *Marcionis* ſententia, multas ineſſe corruptelas & vitia Evangelio *Lucæ*, quod unum tamen, repudiatis ceteris Evangeliis, admittebat. Depravatum quoque *Lucæ* Evangelium credidit Hæreticus *Helvidius*. Nec ſolum pleraque falſitatis ſuſpecta in Evangelio *Lucæ* habebat *Marcion*, ſed etiam duo ejuſdem Evangelii priora capita, nullis ſubnixus rationibus, ſed ſola ſua temeritate fretus, tanquam inſinceras partes, recidit, & expunxit. Hanc teterrimi Hæretici *Marcionis* ſacrilegam temeritatem ſecutus *Joannes Bodinus*, duo itidem priora S. *Lucæ* Evangelii capita negavit eſſe genuina, ob eam duntaxat, quam mox inſinuavimus, rationem, petitam ex notatione temporis, quam S. *Lucas* Capiti tertio ſui Evangelii præfixit. Hanc autem, qua utitur *Bodinus*, rationem infirmam, & ficulneam eſſe Illuſtriſſimus Abrincenſis Epiſcopus loco laudato demonſtrat multis argumentis, quæ hic ſubnectere haud pigebit. Primo, hoc ipſum Sacrorum Authorum exemplum, quo utitur *Bodinus*, ejus conjecturam falſi manifeſte arguit, nedum ei favet. Solent enim Sacri Authores mediis quoque ſuis Scriptionibus temporum notationes inſerere. Unde, ſi quis colligat antecedentia non eſſe genuina, omnibus ſe ſe deridendum propinabit. Nec aliter ſane conſtare poſſunt rerum præteritarum Hiſtoriæ, niſi deſcriptæ res temporibus commode dividantur. Quid, quod Regum & Paralipomenon Libri, nullis præmiſſis temporum notis, ſubinde tamen procedente narratione certis diſtinguntur temporum cardinibus? Secundo, tertium caput Evangelii S. *Lucæ* ab his inchoatur verbis: *Anno autem quintodecimo imperii Tiberii Cæſaris*. Quæ particula *Autem* aperte indicat, tertium Caput Evangelii S. *Lucæ* connexum eſſe cum duobus prioribus. Tertio, non alia de cauſa *Bodinus* duo priora Evangelii S. *Lucæ* Capita, ceu ſuppoſititia, rejicit, & explodit, niſi quia in his luculentiſſimum legitur teſtimonium Virginitatis *Mariæ*, quam ipſe, Hæretici *Helvidii* errori adhærens, in-

inficiatur. At non animadvertit impudens Scriptor, Evangeliſtam *Lucam* in ſui Evangelii Capite tertio (quod ipſemet *Bodinus* genuinum agnoſcit) aperte innuere, Virgine Matre natum eſſe Jeſum Chriſtum. Sic enim Cap. 3. v. 22. & 23. hæc habet Evangeliſta *Lucas*: *Deſcendit Spiritus Sanctus corporali ſpecie, ſicut columba, in ipſum, & vox de Cœlo facta eſt: Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi. Et ipſe Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta, ut putabatur, filius Joſeph.* Quæ verba declarant, Virgine Matre natum eſſe Jeſum, quippe qui *Joſepho* natus non ſit, & alium Patrem non habuerit, quam qui clara voce de Cœlo miſſa prolem ſuam ipſum eſſe faſſus eſt. Denique, ſi duo priora Evangelii *Lucæ* Capita detraxeris, nihil de Jeſu Chriſto, ad quem tamen unum totum hoc Evangelium pertinet, *Lucam* dixiſſe reperies, ſed ejus mentionem velut obiter & aliud agentem injeciſſe, dum Cap. 3. v. 21. ait: *Factum eſt autem, cum baptizaretur omnis Populus, & Jeſu baptizato & orante apertum eſt Cœlum.* Quæ certe cum de Evangeliſta *Luca*, Hiſtoriæ artis perito, ſicut Evangelium hoc, & Apoſtolorum Acta, quæ ſcripſit, indicant, exiſtimare non liceat, dicendum eſt eum jam ante, in duobus nempe prioribus ſui Evangelii capitibus, Jeſu Chriſti meminiſſe, ac ſubinde duo illa priora Capita genuina eſſe, divina authoritate prædita, & ad Evangelium *S. Lucę* pertinere, ſicut ex perpetua & ab Apoſtolorum temporibus profecta, atque jugiter conſervata Traditione docet Catholica Eccleſia, fallere & falli neſcia.

Alias adverſus Evangelium *S. Lucę* objectiones proponunt viri increduli. Et primo quidem, jam citatus *Joannes Bodinus*, apud Illuſtriſſimum Abrincenſem Epiſcopum Cap. 10. Propoſ. 10. *Demonſtrationis Evangelicæ*, objicit, hunc Cenſum, quem *Lucas* Cap. 2. ſui Evangelii ait, naſcente Jeſu Chriſto, indictum fuiſſe ab Imperatore Auguſto & a *Cyrino* Syriæ Præſide, actum, cum Hiſtoria Jeſu haudquaquam congruere, quippe auctorem eſſe *Dionem*, hunc Cenſum factum fuiſſe anno, qui mortem Imperatoris *Auguſti* præceſſit, atque eo anno Jeſum Chriſtum jam annum decimumquartum attigiſſe. Sed quia reſponderi poſſet, duplicem ab Imperatore *Auguſto* factam deſcriptionem; poſtremam eam, quam commemorat *Dio*; priorem vero per *Cyrinum*, ab Evangeliſta *Luca* memoriæ proditam, quæ cum ageretur, natus eſt Chriſtus: hanc, inquam, reſponſionem impugnat *Bodinus*, dicens, rem aliter ſe habere, ac priorem deſcriptionem, quæ contigit tempore, quo Chriſtus natus eſt, peractam eſſe a *Quintilio Varo*, Syriæ Præſide, & non a *Cyrino*, qui multo poſt Regis *Herodis* obitum Judææ Cenſum egit, quorum omnium teſtem *Bodinus* citat *Joſephum*, Hebræum. Sed in hac *Bodini* contra Evangelium *Lucę* diſſolvenda objectione moras hic trahere ſupervacaneum eſſe exiſtimo, cum ei cumulatiſſime faciam ſatis in hujuſce Tractatus *De Myſteriis, & annis Chriſti* Diſſertatione ſexta, in qua inquiram, quoto anno Imperii *Auguſti* natus ſit Chriſtus Dominus? Ibidemque inter dirimendas objectiones oſtendam, Cenſum, quem Imperator, *Auguſtus*, naſcente Jeſu Chriſto, indixit, revera fuiſſe inceptum a *Cyrino*, ſeu *Quirinio*, Syriæ Præſide, ut ait *S. Lucas*, eumque poſtea fuiſſe continuatum a *Sentio Saturnino*, Syriæ Præſide, ac tandem perfectum & abſolutum a *Quintilio Varo*, Syriæ itidem Præſide. Ut igitur brevitati conſulam, Lectorem ad hanc Diſſertationem ſextam remitto, in qua hanc *Bodini* objectionem omni ex parte ſolutam ac diſſlatam inveniet. Conſulto etiam hic prætermitto aliam adverſus Evangelium *Lucę* objectionem, petitam e Cainane juniore, quem *Arphaxad* inter & *Salem* in Genealogia Jeſu Chriſti reponit Evangeliſta *Lucas*: de quo tamen juniore Cainane nulla prorſus in Textu Hebræo & Samaritano, atque in antiquis Scripturæ Sacræ Verſionibus Chaldaica, Syriaca, Arabica, Vulgata &c. fit mentio; hanc, inquam, objectionem petitam e Cainane juniore lubens hic prætermitto, quia in Diſſertatione quinta hujus Tractatus *De Myſteriis, & annis Chriſti*, ubi agemus de Chronologia Tex-

tus Hebræi, & verſione 70. Interpretum, hanc difficultatem dilucidabimus, & oſtendemus, hunc Cainanem juniorem non eſſe Patriarcham inſititium, ſeu in Evangelium *Lucæ* nulla interpolatrice manu fuiſſe intruſum, ejuſque generationem non variare Chronologiam Textus Hebræi, quæ in putatione annorum, qui interfluxerunt a creatione Mundi uſque ad Natale Jeſu Chriſti longe accuratior eſt Chronologia Verſionis 70. Interpretum.

Denique, nonnulli objiciunt, Hiſtoriam, quæ de ſudore Chriſti ſanguineo & de apparitione Angeli ipſum conſolantis, legitur cap. 22. Evangelii *Lucæ*, non eſſe veram & genuinam, ſed ſubdititiam & aſſutam, quia hanc Hiſtoriam in pluribus Codicibus tum Græcis, tum Latinis, ſua ætate deſideratam teſtatur *S. Hilarius* lib. 10. *de Trinitate* ubi hæc habet: *Nec ſane ignorandum nobis eſt*, & *in Græcis & in Latinis Codicibus quamplurimis, vel de adveniente Angelo, vel de ſudore ſanguineo nihil ſcriptum reperiri*. Verum, hæc objectio nullius momenti ac roboris eſt, quia licet hæc Hiſtoria de ſudore Chriſti ſanguineo, & de apparitione Angeli ipſum conſolantis fuerit antiquitus in nonnullis Codicibus Græcis & Latinis expuncta, eraſa, ac deleta a quibuſdam privatæ ſuperſtitionis hominibus, qui tam inſignia humanæ infirmitatis argumenta Jeſu Chriſto tribuere metuebant, ne ipſius divinitati, quam id temporis inficiabantur Ariani, derogare viderentur, ſicut obſervat *S. Hieronymus* Dialogo 2. contra Pelag. Nihiloſecius hæc Hiſtoria in bene multis ſinceris Evangelii *S. Lucæ* Codicibus Græcis, & Verſionibus Orientalibus legebatur, eamque, ut genuinam ejuſdem Evangelii *S. Lucæ* partem, ſemper agnovit Catholica Eccleſia. Qua de re plura legeſis apud Sacræ Scripturæ Interpretes, præſertim apud *Janſenium*, Gandavenſem Epiſcopum, in *Concordia Evangelica* cap. 136. & *Richardum Simonium* in *Hiſtoria Critica Novi Teſtamenti* cap. 12.

Objectiones, quas contra Evangelium S. Joannis proponunt Viri increduli.

UT Evangelii *S. Joannis* Authoritatem labefactare poſſint viri increduli, omnem omnino fidem abrogant Hiſtoriæ de Muliere adultera, quæ legitur c. 8. *S. Joannis*, eo quod fatentibus ipſiſmet Chriſtianis Scriptoribus, hæc Hiſtoria non extet in multis Codicibus Græcis. Teſtatur ſiquidem *Maldonatus* in c. 8. Evangelii *Joannis*, ſe nec in antiquiſſimo Codice Vaticano, nec in viginti Patrum Græcorum Codicibus hanc Hiſtoriam ſcriptam offendiſſe. *Non habebat*, inquit, *antiquiſſimus ille Vaticani Codex, quem ſæpe nominavimus, non Græcorum catena, in qua cum tres & viginti Authores ſint, nemo ejus meminit. Habemus Græcos impreſſos multos, Origenem, Clementem Alexandrinum, Chryſoſtomum, Nonnum, Theophylactum, nemo eorum legit, cum Chryſoſtomus & Theophylactus ſcripſerint in totum Joannem Commentarios*. Idem aſſerit *Richardus Simonius*, linguarum Orientalium peritiſſimus, qui c. 13. *Hiſtoriæ Criticæ Novi Teſtamenti* multos quos vidit in Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, & in Bibliotheca Colbertina, citat manuſcriptos Codices, in quibus non extat hæc de adultera Muliere Hiſtoria.

Verum, hæc objectio facile ſolvitur. Quamvis enim viris incredulis ultro demus, nonnullos fuiſſe Græcos Codices, immo & Latinos (teſte *Sancto Hieronymo* Dialogo 2. contra Pelag.) qui hanc Hiſtoriam de Muliere adultera non habuerint; hanc tamen Hiſtoriam ſemper extitiſſe in Codicibus Græcis ſincerioribus tam certum eſt, quam quod maxime: Tum quia ejus meminerunt antiqui Patres Græci, *Ammonius* in ſua *Harmonia*, ſeu Concordia ex quatuor Evangeliis contexta, Author *Synopſis Scripturæ Sacræ*, quæ vulgo attribuitur *S. Athanaſio*, *S. Joannes Chryſoſtomus* Homilia 60. in Evangelium *Joannis*, ubi inter cetera hæc habet: *ut quum rogarunt, an liceret cenſum dare Cæſari, & an lapidanda eſſet adultera? Sancto Joanni Chryſoſtomo* adjungo *Euthymium*, qui

qui in ſuo Commentario in Evangelium *Joannis* diſertam de Hiſtoria Mulieris adulteræ mentionem facit: Tum quia etiam ſuppetunt complures Codices Græci, iique antiquiſſimi, in quibus (teſte jam citato *Richardo Simonio*) deſcripta reperitur hæc Hiſtoria de Muliere adultera. Quod quidem fateri coactus eſt *Theodorus Beza*, Hæreticus Calviniſta, qui in ſuis Annotationibus in Evangelium *Joannis* de Hiſtoria Mulieris adulteræ hæc ſcribit: *Ex vetuſtis noſtris Codicibus ſeptemdecim, unus duntaxat illam non habet, in reliquis ſcripta quidem eſt*. Cum igitur hæc Hiſtoria de Muliere adultera in Codicibus ſinceríoribus Græcis legatur, & antiquiſſimo Catholicæ Eccleſiæ uſu, ſummoque conſenſu fuerit approbata, debet jure optimo recipi tanquam genuina pars Evangelii *S. Joannis*

Non me late, eſſe quoſdam viros incredulos, qui magnis animis contendunt, *Joannem* Evangeliſtam in præfigenda die, qua Jeſus Chriſtus ſupremum Paſcha cum Diſcipulis ſuis peregit, & in ſtatuenda die, qua in Crucem actus eſt, nullo pacto conciliari poſſe cum tribus aliis Evangeliſtis *Matthæo*, *Marco*, & *Luca*, quia ab eo plane diſſentiunt. Sed quantum hac in re fallantur viri increduli, patebit ex his, quæ dicturus ſum in hujus Tractatus *de Myſteriis & annis Chriſti*, Diſſertatione decima nona, in qua lato calamo oſtendam, Jeſum Chriſtum, anno quo mortuus eſt, Paſcha cum Diſcipulis ſuis peregiſſe, juxta legis præſcriptum, Luna decima quarta in ſecundis Veſperis, & Cruci ſuffixum fuiſſe die ſequenti, ſeu Luna decima quinta, in quam incidebat ſolemnitas diei primæ Azymorum, atque nullam ea in re *Joannem* inter & alios Evangeliſtas *Matthæum*, *Marcum & Lucam* occurrere diſſonantiam: Hanc itaque Diſſertationem, ſi plura ſcire aveat Lector, conſulere poterit.

Denique, quidam impii ac viri increduli negant, Evangelium, quod Sancti *Joannis* nomine inſignitur, fuiſſe ab eo ſcriptum, tum quia Author illius Evangelii numero plurali de ſe loquitur cap. 21. v. 24. dicens. *Et ſcimus quia verum eſt teſtimonium ejus*. Id putant, non niſi a pluribus ſcripta eſſe de uno, non ergo a *Joanne* ſolo de ſe ipſo; quippe non ſimul, & plurali numero, & ſingulari de ſe potuiſſe loqui. Tum quia etiam Author illius Evangelii, loco mox laudato, ait ſub aliena perſona de ſe: *Hic eſt Diſcipulus ille, qui teſtimonium perhibet de his, & ſcripſit hæc*. Sub aliena autem perſona non locutus eſſet *Joannes*, ſi revera iſtud Evangelium conſcripſiſſet. Sed hæ leviſſimæ virorum incredulorum conjecturæ nullo negotio exſufflantur. Ad primam quippe dico, pervulgata eſſe generis hujus exempla apud Scriptores, qui de ſe modo in numero plurali, modo in numero ſingulari loquuntur, & ne diſcedamus ab Evangelio *Joannis*, legimus cap. 3. v. 11. illius Evangelii, Jeſum Chriſtum locutum fuiſſe in numero plurali *Nicodemo*: *Amen, amen dico tibi, quia quod ſcimus, loquimur*. Præterea, hæc vox *ſcimus*, non ad *Joannem* ſolum, ſed ad reliquos etiam Chriſti Diſcipulos ſpectat, perinde ac ſi *Joannes* Evangeliſta dixiſſet: *Ego, ac Diſcipuli reliqui, ſcimus ea vera eſſe, quæ de Jeſu Chriſto teſtificatus ſum*. Futilis autem ac vana prorſus eſt altera conjectura, qua viri increduli nituntur Evangelium abjudicare *Joanni*, eo quod ſub aliena perſona in Evangelio loquatur. Nemo quippe negavit unquam *Julium Cæſarem* ſcripſiſſe Commentarios, & *Joſephum*, Hiſtoricum Judæum, authorem eſſe Librorum *De Bello Judaico*, quamvis ambo Scriptores ſæpius ſub perſona aliena loquantur. Præterquam quod, ut antea dicebamus, hic liber genuinus eſt, quem proximæ & continuata ſerie ſequentes ætates ab eo authore ſcriptum eſſe crediderunt, a quo dicitur eſſe ſcriptus; atqui proximæ, & imperturbata Sæculorum ſerie ſequentes ætates ſemper crediderunt, *S. Joannem* ſcripſiſſe Evangelium, in dubium igitur revocari haud poteſt, *S. Joannem* eſſe authorem Evangelii, quod ejus nomen præfert.

Ex his, quæ hactenus de authoritate quatuor Evangeliorum diximus, facile poterit Lector hæc duo invicta con-

contra Atheos, Infideles, viroſque incredulos colligere argumenta ad probandum, veracem eſſe Hiſtoriam Jeſu Chriſti, quæ in quatuor Evangeliis deſcribitur. Primum argumentum iſtud eſt: Ea verax eſt Hiſtoria, quæ a quatuor coætaneis Scriptoribus abſque errore, fallacia, & contradictione, ſed uno & eodem conſenſu, litteris mandata eſt, atqui Hiſtoria Jeſu Chriſti a quatuor, coætaneis Scriptoribus, ſeu Evangeliſtis citra ullum errorem, fallaciam, & contradictionem litteris mandata eſt, ſicut in hacce Diſſertatione oſtendimus, igitur Hiſtoria Jeſu Chriſti verax ab omnibus cenſeri debet. Alterum argumentum hoc eſt: Hæc Hiſtoria tanquam verax haberi debet, quæ in omnibus factis, quę narrat, conſentanea eſt Hiſtoriis Judæorum, Romanorum, & aliarum Nationum Gentilium, atqui Hiſtoria Jeſu Chriſti, quam deſcripſerunt quatuor Evangeliſtæ, conſentanea eſt omnibus Actis, quæ de Jeſu Chriſto narrat, Hiſtoriis Judæorum, Romanorum, & aliarum Nationum Gentilium; Hiſtoria igitur Jeſu Chriſti a quatuor Evangeliſtis exarata tanquam vera, ab omnibus ſuſcipienda eſt, hiſque omnibus donata veritatis characteribus, quibus vera & indubitata Hiſtoria a falſa, vel ſuſpecta ſecernitur.

Stabilita ſemel in hac Diſſertatione veritate, & authoritate quatuor Evangeliorum, in quibus deſcribitur Hiſtoria Jeſu Chriſti, præſtat nunc, ut ad ejuſdem Diſſertationis calcem attexam brevem Deſcriptionem Hiſtorico-Chronologicam quæ comprehendet non ſolum ea, quæ de Vita, Geſtis, Miraculis, Morte, Reſurrectione, & in Cælum Aſcenſione Jeſu Chriſti memoriæ prodiderunt quatuor Sacri Evangeliſtæ, ſed etiam peregrinationem, quam Apoſtoli *Petrus* & *Paulus*, poſt Aſcenſum Chriſti in Cœlum, ad prædicaudum ubique Terrarum Evangelium, ſuſceperunt. Sic Lector, antequam noſtrum aggrediamur Tractatum *De Myſteriis & annis Chriſti* habebit non ſolum Hiſtoriam Jeſu Chriſti compendioſe deſcriptam, ſed etiam exordium Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ uſque ab obitum Apoſtolorum *Petri & Pauli*. Quod ſi deinde Lector ſcire aveat integram Hiſtoriam Eccleſiaſticam ab obitu Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* ad hæc uſque noſtra tempora, adire & lectitare poterit Opus, quod de Hiſtoria Eccleſiaſtica a me lucubratum, & duodecim in Tomos *in Octavo* tributum, nuperrime Romæ publicam in lucem emiſi, in quo ad conſulendum utilitati & commoditati juvenum, qui poſt emenſum Theologiæ ſtadium, ad Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſtudium animum appellere geſtiunt, Res præcipuas, ab obitu Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* ad hanc uſque ætatem noſtram, non ſolum ad Hiſtoriam, ſed ad Dogmata, Criticam, Chronologiam, & Eccleſiæ Diſciplinam pertinentes, per varia Colloquia digeſſi, perſtrinxi, atque in præclaro lumine collocare ſummopere ſtudui.

BRE-

BREVIS DESCRIPTIO
HISTORICO-CHRONOLOGICA

Comprehendens non ſolum ea, quæ de Vita, Geſtis, Miraculis, Morte, Reſurrectione, & Aſcenſione Jeſu Chriſti, in quatuor Evangeliis referuntur, ſed etiam Peregrinationem, quam, ſecundum rationem temporum, poſt Aſcenſum Jeſu Chriſti in Cœlum, Apoſtoli Petrus & Paulus *ad prædicandam Doctrinam Evangelicam ſuſceperunt.*

HAnc brevem Hiſtorico-Chronologicam Vitæ Jeſu Chriſti deſcriptionem quinque in partes, majoris claritatis ergo, diſtribuam, quarum prima exhibebit ea, quæ ad Jeſu Chriſti Nativitatem, infantiam, & Pueritiam pertinent. Altera pars continebit Jeſu Chriſti Baptiſmum, & ea quæ geſſit anno primo Prædicationis ſuæ. Tertia pars complectetur Acta, quæ edidit Jeſus Chriſtus anno ſecundo Prædicationis ſuæ. Quarta pars ea perſtringet, quæ Jeſus Chriſtus anno tertio Prædicationis ſuæ pro ſalute Humani Generis operatus eſt. Poſtrema pars ea referet, quæ Jeſus Chriſtus egit anno ineunte quarto Prædicationis ſuæ, uſque ad illapſum Spiritus Sancti, quem ad Apoſtolos, ac Diſcipulos miſit in die Pentecoſtes.

PRIMA PARS

Exhibens ea, quæ ad Jeſu Chriſti Nativitatem, Infantiam, & Pueritiam pertinent.

Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo trigeſimo tertio, & anno trigeſimo nono Imperii *Auguſti*.	Sexennio ante Æram Vulgarem, Conſulibus *D. Lęlio Balbo, & C. Antiſtio Vetere.*	REgnante in Judæa *Herode*, cui *Magno* cognomen fuit, *Joannis Baptiſtę* conceptionem Archangelus *Gabriel* prænunciavit Sacerdoti, qui appellabatur *Zacharias*, & cujus Uxor *Eliſabetha* hactenus ſterilis fuerat, nec ulla ſpes affulgebat amplius liberorum, quia uterque ad ſenectutem pervenerat. Non multo poſt concepit *Eliſabetha*.
Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo trigeſimo quarto, & anno quadrageſimo Imperii *Auguſti*.	Quinquennio ante Æram Vulgarem, Conſulibus *Auguſto Cæſare XII. & L. Cornelio Sulla.*	Sexto menſe, poſtquam *Eliſabetha*, uxor *Zacharię*, gravida eſſet, Deus vigeſima quinta die menſis Martii, ſicut antiqua docet traditio, miſit Archangelum *Gabrielem* Nazareth, quæ eſt urbs Galilææ, ad Virginem, cui *Marię* nomen erat, nuptam Joſepho, viro pauperi quidem, ſed tamen ex proſapia Davidis Regis oriundo. *Maria* Virgo, Archangelo Gabrieli nuncianti

conceptionem verbi Divini in caſtiſſimo ejus utero, reſpondit paratam ſe eſſe omnia Dei, cujus ancilla erat, exequi imperia, nec dubitare, quin ſuturum eſſe quidqnid ille nomine Dei prædixerat. Quo Reſponſo edito, Archangelus Gabriel ab ejus conſpectu abiit, & actutum Verbum divinum carnem humanam aſſumpſit in utero beatiſſimæ *Marię* Virginis, hoc divinum opus edente Spiritu Sancto. Paulo poſt *Maria*, Verbo Dei plena, e Civitate *Nazareth* profecta eſt, & magna feſtinatione ivit in Urbem tractus Montani Judeæ, in qua habitabat Eliſabetha, quo eam inviſeret gravidam, ſicut ab Archangelo *Gabriele* acceperat, manſitque cum ea per tres menſes, quibus exactis, Domum reverſa eſt. *Eliſabetha* die 24. menſis Junii ejuſdem anni peperit *Joannem Baptiſtam*, qui fuit Præcurſor Jeſu Chriſti, veri Meſſiæ. *Mariam*, Virginem, ab Ædibus *Eliſabeth* Domum reverſam, *Joſephus*, ejus maritus, gravidam deprehendit, eamque clam repudiare volens, in ſomnis admonitus eſt ab Angelo, ut eam non dimitteret, quippe quæ non ex ſtupro, ſed inuſitata divinæ potentiæ opera gravida eſſet, ac propediem enixura filium, cui foret nomen *Jeſu* imponendum, quod Salvatorem ſonat. Excitatus e ſomno *Joſephus*, Mariam uxorem retinuit, & obtemperans, Edicto, quo Imperator *Auguſtus* jubebat hominum deſcriptionem inſtitui, non modo in Provinciis populi Romani, ſed & in vicinis Regnis, in quibus erant Reges, beneficio Romanorum conſtituti, ſe contulit Bethlehemum, priſcam Davidis Regis familiæ Sedem, ut eo in Oppido, in quo juxta Prophetarum Oracula, verus Meſſias naſci debebat, deſcriberetur una cum *Maria*, uxore ſua gravida. Contigit autem, ut Bethlehemum cum appuliſſent, & illic in diverſorio eſſent, expletis a Conceptione novem menſibus, *Maria* die vigeſima quinta menſis Decembris, ſicut conſtans fert traditio, pepererit Filium ſuum unigenitum, quem pannis involutum, Angeli & Paſtores in cunis protinus adorarunt.

Octa-

Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo trigeſimo quinto, & anno quadrageſimo primo, Imperii *Auguſti*.

Quadriennio ante Æram Vulgarem, Conſulibus C. *Calviſio Sabino*, & *Ruſo*.

Octavo a natalibus die, ſeu Kalendis menſis Januarii, pro more Judæorum, circumciſus eſt puer, eique nomen inditum JESU, ſicut juſſerat Angelus. Die vero ſexta ejuſdem menſis Januarii Magi ex Arabia Felice, præeunte Stella, Bethlehemum venerunt, ubi invenerunt Puerulum cum Maria Matre, eumque procumbentes adorarunt, & munera, quæ attulerant, ei obtulerunt, Aurum videlicet, Thus, & Myrrham. Expletis a partu Virginis *Mariæ* quadraginta diebus, quibus Puerpera, juxta Legem Moſaicam, a Templo arcebatur, *Joſephus*, & *Maria* Hieroſolymam iverunt, ut puerum *Jeſum* illic ex Legis Moſaicæ inſtituto coram Deo ſiſterent in Templo, ubi cum præſentes adeſſent *Simeon*, & *Anna*, divino afflatu intellexerunt, Puerum *Jeſum* eſſe expectatum illum Iſraelitarum liberatorem. Poſt hæc, Joſephus admonitus eſt in ſomnis, ut cum puerulo ejuſque Matre illico fugeret in Ægyptum, & maneret illic, donec divinitus in Judæam revocaretur, quia Herodes Rex mox quæſiturus erat *Jeſum*, ut eum occideret. Expergefactus itaque *Joſephus*, abjecta omni cunctatione, cum Maria, ejuſque filio, ſe contulit in Ægyptum, & poſt elapſos aliquot dies, *Herodes*, Rex, immiſſis militibus, occidit omnes pueros Bethlehemitas, qui a biennio jam nati erant, ne elaberetur puer *Jeſus*, cui Magi Regnum Judææ portendi nunciaverant his verbis: *Ubi natus eſt Rex Judæorum? Vidimus Stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*. Mortuus eſt non multo poſt Herodes, Rex poſt homines natos crudeliſſimus, & ſtatim Angelus Joſephum monuit in ſomnis, tempus jam eſſe redeundi in Palæſtinam, ubi mortuo Rege Herode, qui vitæ Jeſu antehac inſidiabatur, tuto vivere poſſet. *Joſephus* itaque excitatus profectus eſt cum uxore *Maria*, ejuſque Filio in Palæſtinam. Aſt, dum *Joſephus* ex Ægypto in Palæſtinam pergeret, audivit, *Herodem Archelaum*, filium *Herodis Magni*, regnare in Judæa, qua de cauſa veritus eſt in eam redire, ſed iterum monitus ab Angelo ivit in Galilæam, & quidem in

Civi-

Digitized by Google

Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo trigeſimo nono, & anno quadrageſimo quinto Imperii *Auguſti*.

Annus primus Ærę Vulgaris, Conſulibus C. *Cæſare*, & *L. Æmilio Paulo*.

Civitatem Nazareth, ubi antea vixerat.

Annus Primus Æræ Vulgaris initium habet a prima die Januarii anni a creatione Mundi quater milleſimi centeſimi trigeſimi noni, anni Imperii Auguſti quadrageſimi quinti, quo Conſules fuerunt *Cajus Cæſar*, & *L. Æmilius Paulus*. Quo fit, ut Æra Vulgaris, cujus Author eſt *Dionyſius Exiguus*, ſit quadriennio ſolido & octo diebus poſterior vero & proprio Natalitio Jeſu Chriſti, ſicut in confeſſo eſt apud omnes Chronologiæ peritos.

Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo quadrageſimo ſexto, & anno Imperii *Auguſti* quinquageſimo ſecundo.

Anno octavo Ærę Vulgaris, Conſulibus *M. Furio Camillo*, & *Sexto Nonio Quintiliano*.

Puer JESUS in Civitate Nazareth, ad quam, monente Angelo, *Joſephus*, una cum *Maria*, conjuge ſua ſe ſe receperat, fuit educatus, cumque jam adoleviſſet, & annum ętatis ſuæ ageret duodecimum, Hieroſolymam profectus eſt cum Joſepho & Maria, quibus ſolemne erat quotannis ad celebrandum Paſcha illuc ire. Sed, exactis diebus Feſti, *Joſephus* & *Maria* iter unius diei confecerunt verſus Nazareth, exiſtimantes, *Jeſum* eſſe in Comitatu, quem tamen poſtquam inter notos fruſtra quæſiviſſent, reverſi ſunt Hieroſolymam, ut eum inveſtigarent, illumque tandem in Templo invenerunt, in Templo ſedentem inter Doctores, eoſque audientem, interrogantemque, & eorum Quæſitis facientem ſatis. Quicumque autem aderant, obſtupeſcebant ob Quæſtiones & Reſponſa Pueri, in quibus elucebat ſumma ſapientia, cujus inſigne exemplum prodidit etiam in Reſponſo, quod dedit Matri ſuę, cui quærenti his verbis: *Fili quid feciſti nobis ſic? Ecce Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te*; confeſtim reſpondit: *Quid eſt quod me quærebatis? Neſciebatis, quia in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe*. Hæc ſunt, quæ de Jeſu Chriſti Infantia, Pueritia, & Adoleſcentia memoriæ prodiderunt Sacri Evangeliſtæ, cetera vero, quæ in juventute ſua egit Jeſus Chriſtus, alto & Sacro obtexerunt ſilentio, totamque ejus vitam uſque ad Baptiſmum Sanctus *Lucas* c. 2. ſui Evangelii concludit his verbis: *Et deſcendit*, JESUS, *cum eis*, ideſt, Joſepho, & Maria, *& venit Nazareth, & erat ſubditus illis; & Mater ejus conſervabat omnia verba hæc in corde ſuo. Et Jeſus proficiebat ſapientia & ætate & gratia apud Deum & homines*.

SE-

SECUNDA PARS
VITÆ JESU CHRISTI

Continens ejus Baptiſmum, & ea, quæ geſſit in primo anno Prædicationis ſuæ.

Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo ſexageſimo tertio, anno Imperii *Auguſtæi* Tiberii, ſeu ab obitu Imp. *Auguſti*, duodecimo, Imperii vero Proconſularis *Tiberii* decimo quinto.

Anno Æræ Vulgaris vigeſimo quinto, ætatis Chriſti vigeſimo nono, Conſulibus *M. Aſinio Agrippa* & *Coſſo Cornelio Lentulo*.

J*Oannes Baptiſta*, filius *Zachariæ*, anno decimoquinto Imperii Proconſulari Tiberii, in deſertis locis verſans, juſſus eſt a Deo ire ad Judæos, eoſque ad ſanctiorem vitam vocare, eo quod Regnum Cæleſte Meſſiæ immineret. Eo autem munere defungi cæpit *Joannes Baptiſta* circa Jordanem, prædicans Baptiſmum Pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum. Vide, quæ in Diſſertatione decima hujus Tractatus dicemus de duplici Epocha Imperii *Tiberii*, ex quibus facile intelliges, *Joannem Baptiſtam* ſuum exorſum eſſe Miniſterium anno decimo quinto Imperii *Proconſularis* Tiberii, non vero anno decimo quinto Imperii *Auguſtæi* Tiberii, ſeu illius Imperii, quod Tiberius ab obitu Imperatoris *Auguſti* auſpicatus eſt.

Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, Imperii *Auguſtæi* Tiberii, ſeu ab obitu Imper. *Auguſti* anno decimo tertio; Imperii vero Proconſularis Tiberii anno decimo ſexto.

Anno Æræ Vulgaris vigeſimo ſexto, ætatis Chriſti ineunte trigeſimo, Conſulibus *Cn. Lentulo Getulico*, & *C. Calviſio Sabino*. Imperii, Proconſularis Tiberii anno decimo ſexto.

Jeſus Chriſtus anno decimo ſexto Imperii Proconſularis Tiberii venit ex Galilęa ad Joannem Baptiſtam, ut ab eo Baptiſmum ſuſciperet, cumque die ſexta menſis Januarii, juxta avitam Eccleſiæ traditionem, baptizatus fuiſſet, ex aqua egreſſus, aperti ſunt Cœli, & apparuit Spiritus Sanctus in forma Columbæ, quæ inſedit capiti ejus, auditaque eſt vox Dei Patris, dicentis: *Tu es Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*. A Joanne baptizatus Jeſus Chriſtus, continuo Spiritus Sancti afflatu ſeceſſit in ſolitudinem, Arabiæ vicinam, ubi tentatus eſt a Diabolo, cujus trinam tentationem cum ſuperaſſet, Angeli ad illum acceſſerunt, eique miniſtrarunt. Relicto Deſerto, venit Jeſus ad ripas Jordanis, tuncque Joannes Baptiſta Legatis, quos ad ipſum miſerant proceres Judæorum, reſpondit, ſe Chriſti, ſeu Meſſiæ Præcurſorem eſſe, non ipſum Chriſtum. Poſt hanc Legationem Jeſus Chriſtus venit ad *Joannem*, a quo declaratus eſt Agnus Dei, veruſ-

veruſque Meſſias ab omnibus exſpectatus *Andreæ* & *Petro*, piſcatoribus Bethſaidenſibus, Jeſus primum innoteſcit, & vocat *Philippum* Bethſaidenſem, qui Nathanaeli eum patefacit, cum quo Jeſus colloquitur. Venit Jeſus in Galilęam, intereſt Nuptiis factis in Cana Galilææ, ubi aquam mutat in vinum. Poſthæc, ſeipſum magis manifeſtaturus, aſcendit Hieroſolymam ad celebrandum Paſcha, quod a ſuſcepto Baptiſmate primum fuit, ibique flagello de funiculis facto abigit e Templo ementes & vendentes, caſtigatque eos, qui factum illud ſuum improbabant. Prædicit Reſurrectionem ſuam. Credunt illi multi, ſed ſe ipſe Judæis non credit. Circa dies feſtos Paſchatis *Nicodemus*, Princeps Judæorum, noctu *Jeſum* adit, & cum eo colloquitur. Relicta Hieroſolyma, Jeſus abit in alium Judęę tractum, in quo Baptiſmo pœnitentes excipit, dum *Joannes Baptiſta* ſimilia faceret in Samaria ad Jordanem, qua occaſione, cum Diſcipuli *Joannis* quererentur apud ipſum, quo plures ad Jeſum confluerent, *Joannes* rurſum teſtatus eſt, ſeipſo longe ſuperiorem eſſe Jeſum, ac ſubinde neceſſe eſſe eum creſcere, ſe autem minui. Paulo poſt, *Joannes Baptiſta* ab *Herode*, Galilææ Tetrarcha, ob reprehenſum adulterium, in carcerem conjicitur. Quo factum eſt, ut, poſtquam compertum habuiſſet *Jeſus*, Phariſæos inſidias ejus vitæ ſtruere, & *Joannem Baptiſtam* in carcerem fuiſſe detruſum, Judæa relicta, Galilæam petierit per Samariam, quo in itinere, ad Sichem, Urbem, colloquitur cum Samaritana, & totam illam Urbem, ut ſibi fidem haberet, adducit. Poſtea Jeſus ivit in Galilæam, ubi benigne ab incolis receptus, feliciſſimo exitu prædicat Evangelium, ſed a Nazarenis, popularibus ſuis, male habetur. Quocirca recedit e Civitate Nazareth, & curat filium cujuſpiam Miniſtri Herodis, Tetrarchæ, in Civitate Capharnaum nobili Galilæę emporio, decumbentem. Hanc Civitatem Capharnaum, velut commodam ſuę prædicationis ſedem, pro manſione deligit Jeſus. Docet illic Galilæos, iiſque plenius inculcat neceſſitatem Pœnitentię, eo quod appropinquaret Regnum Cœlo-

Cœlorum. Quam prædicationem, cum per univerſam Galilæam longe lateque ſpargeret, & morborum curatione illuſtraret, per totam Syriam celebre factum eſt nomen ejus; adeo ut undique ad eum cum ægris plerique confluerent. Stans juxta Mare Galilææ Jeſus, miraculo copioſæ capturæ piſcium ad ſe vocat *Petrum* & *Andream*, fratres, *Jacobum* itidem & *Joannem*, fratres, Zebedæi filios, qui ſtatim relictis retibus, & Navi, ſequuti ſunt Dominum: Cum his Capharnaum ingreſſus, Sabbato Spiritum immundum pellit a Dæmoniaco; deinde, ad Ædes *Petri* accedens, ejus Socrum, febre laborantem, ſuo imperio ſanat. Tum pergit per totam Galilæam prædicare Evangelium, curare ægros, & e corporibus obſeſſorum expellere Dæmones, quibus diſtricte vetat, ne dicant, ipſum eſſe Chriſtum.

TERTIA PARS
VITÆ JESU CHRISTI

Complectens, quæ geſſit anno ſecundo Prædicationis ſuæ.

Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, Imperii *Auguſtæi* Tiberii, ſeu ab obitu Imper. *Auguſti* anno decimo quarto; Imperii vero Proconſularis Tiberii anno decimo ſeptimo.

Anno Æræ Vulgaris vigeſimo ſeptimo ętatis Chriſti ineunte trigeſimo, primo, Conſulibus *M. Licinio Graſſo*, & *L. Calpurnio Piſone* Imperii, Proconſularis Tiberii anno decimo ſeptimo.

INſtante Paſchate Judęorum, aſcendit Jeſus Hieroſolymam ad celebrandum Paſcha, quod a ſuſcepto Baptiſmate fuit ſecundum. Sanat Sabbato apud Probaticam Piſcinam virum, qui triginta & octo annos languebat, juſſitque ut tolleret grabbatum ſuum; indeque Judæi occaſionem arripiunt eum calumniandi, quos Chriſtus redarguit tum Sermonibus ſuis, tum Teſtimoniis, quæ Pater ſuus Cœleſtis & Joannes Baptiſta de ejus veritate doctrinæ perhibebant. *Matthæum* e Telonio vocat, quem juſſit diſcipulum ſuum fieri, & ſe adſectari, quod ille e veſtigio, rebus omnibus relictis, præſtitit. Paralytico, per tegulas, ob turbam, ad ſe dimiſſo, peccata dimittit, eumque ſanat, ringentibus legiss periti, ſed admirantibus aliis. Sabbato curat hominem, manum aridam habentem, & defendit Diſcipulos ſuos vellentes ſpicas, eaſque in die Sabbati comedentes. Curat etiam in die Sabbati Paralyticum, quod licitum eſſe oſten-

oſtendit. Tum deſcendit in Lacum Geneſareticum, quo ad eum multi confluunt cum ſani, tum ęgri, qui ab eo curantur. Ex multis Diſcipulis, qnos ſibi prædicationis ſocios adſciverat, duodecim Apoſtolos elegit, cumque ingens multitudo eum ſequeretur, aſcendit ad montem, ubi Sermonem habuit, qui complectitur ſummam perfectionis Chriſtianæ Religionis, ſeu potiſſima capita Chriſtianę Ethices, Judaica multo prętantioris, præſertim in his, quę ſpectant patientiam malorum, & beneficentiam erga omnes. Mnlta etiam in eodem Sermone ediſſeruit Jeſus Chriſtus de eleemoſynis, de precibus, de jejuniis, de vero theſauro, de vitanda anxietate circa futura, de Judiciis, de prudentia in nuntiando Evangelio, de mutuo faciendo, de ſimulatoribus virtutis, deque iis, qui vere probi ſunt. Hunc Sermonem Jeſu Chriſti habitum in Monte ſecuta eſt Leproſi mundatio, quem mundatum Jeſus Chriſtus ad Sacerdotem miſit. Ingreſſus deinde Jeſus Capharnaum, Centurionis ſervum curat, & ad Civitatem Naim profectus, unigenitum Viduæ ejuſdem Civitatis filium, mox ſepulturæ mandandum, ad vitam revocat. Hæc Jeſu Chriſti miracula ſtatim ac ex Diſcipulorum ſuorum narratione audiſſet Joannes Baptiſta, miſit e carcere, in quo vinctus erat, Diſcipulos ad Jeſum, qui quęrerent, quis Jeſus eſſet? ſive num eſſet expectatus Meſſias? Quibus Jeſus non verbis, ſed rebus ipſis ſe Meſſiam eſſe oſtendit. Tum incredulos Judæos caſtigat, & omnes ad ſuſcipiendam doctrinam, quam prędicabat, incitat. Poſtea, convivatur Jeſus Chriſtus apud qnemdam Phariſænm, ubi pedes ejus in convivio ungit mulier, quæ ante hac vitam parum pudicam egerat, & cui Chriſtus, divinæ gratiæ ſuæ beneficio ad meliorem frugem converſę, peccata dimiſit. Oblatum ſibi Dæmoniacum, cœcum & mutum, protinus ſanat Chriſtus Dominus, eademque opera convincit Phariſæos ac Legis peritos, qui dictitabant, Jeſum Chriſtum, non poteſtate a Deo accepta, ſe a Cacodęmonum Principe Beelzebub, ejicere Dæmones, & contumaciam Phariſęorum, aliorumque

ex-

exprobrans, negat ſe ullum eis oſtenſurum miraculum, præter Reſurrectionem ſuam, docetque, quos conſanguineorum loco habeat. Multas Parabolas, videlicet de homine ſeminante ſemen ſuum, de zizaniis, ſemini bono permixtis; de grano ſinapis; de Theſauro & Margarita inventis, & omnium bonorum diſtractione emptis: de Sagena bonos ſimul & malos piſces concludente, ad inſtruendum Populum proponit, & explicat. In Gadarenſium tractum Jeſus Chriſtus cum tranſiturus eſſet, multique eum ſequi vellent, eorum duntaxat duos alloquitur, & in Navi vehementem coortam tempeſtatem ſedat, curatque appulſus duos viros a Cacodæmonibus vexatos, qui Cacodæmones, ipſo permittente, in porcorum gregem irruunt. Porci in Mare præcipites aguntur, indeque ab incolis oratur *Jeſus* illinc diſcedere, quod actutum facit, relictis his viris, ex quibus Cacodæmones expulerat. Ad Occidentalem ripam Lacus Geneſaretici appulſus Jeſus Chriſtus, curat mulierem, profluvio ſanguinis laborantem; filiam *Jairi*, Principis Synagogæ, ad vitam revocat; & duobus cæcis viſum reſtituit. In patriam ſuam Nazareth profectus, a Popularibus ſuis Propheta non creditur, eorumque ſubinde incredulitatem poſtquam condemnaſſet, ab eis Civitate ejectus, ſubduxit ſe ſe de medio eorum, dum conaretur e montis ſupercilio eum præcipitare. Vicina loca docendo circuit Jeſus, ſequentibus eum Apoſtolis, & aliquot mulieribus ei miniſtrantibus, quas inter *Maria Magdalena*. Duodecim Apoſtolos ſuos cum certis mandatis ac præſcriptis ad prædicandum mittit, prædicendo eis mala, quæ ob Evangelicam prædicationem eos manebant, illiſque ad ea forti, conſtantique animo toleranda animos faciendo. Mandatis Jeſu Chriſti abſque mora obtemperantes Apoſtoli, ſe ſe ad prædicationem Evangelii accingunt, eoque ſibi demandato officio ardenti zelo perfunguntur. Dum hęc agerentur, contigit, ut *Herodes*, Tetrarcha, qui, ad petitionem ſaltantis puellæ Herodiadis, *Jo: Baptiſtam* in carcere decollari juſſerat,

rat, audita fama Jeſu Chriſti, ſibi perſuaſerit, *Joannem Baptiſtam* ſurrexiſſe a mortuis. Ex quo intellexit Jeſus, quam de ſe ſuſpicionem haberet *Herodes*, alioque, ad declinandam hujus Principis invidiam, ſibi migrandum eſſe. Hinc Jeſus, poſtquam duodecim Apoſtoli, quos prædicandi Evangelii cauſa quaqua verſus miſerat, ad eum rediiſſent, narraviſſentque omnia facta, & dicta ſua, tum etiam qui fuiſſet primæ ſuæ prædicationis felix fauſtuſque exitus: his, inquam, auditis, Jeſus eos juſſit ſecum venire, & conſcenſa navicula navigavit cum illis ad ripam Orientalem Lacus Geneſaretici, in deſertum tractum agri Bethſaidenſis, trans mare Galilææ, quo multitudo magna hominum ex vicinis urbibus pedeſtri itinere eum ſecuta eſt. Quam ingentem multitudinem cum inſpexiſſet Jeſus, e navicula egreſſus, benigne excepit, ſalutari doctrina imbuit, ægros, qui ei oblati ſunt, ſanavit, & quinque millia virorum, quinque panibus ordeaceis, & duobus piſcibus ſatiavit. Sed, cum animadverteret Jeſus, ſe propter tam inſigne patratum miraculum, a turba raptum iri in Regem, fugit ſolus in montem, ejuſque Apoſtoli naviculam conſcenderunt, quos ipſe poſtea attigit, pedeſtri in Mari itinere veniens, eoſque præſentia ſua confirmavit nocturno tempore conſternatos, tum ob vehementem, qua jactabantur, tempeſtatem, tum quod crederent, Jeſum Chriſtum, ſiccis veſtigiis in Mari ambulantem, eſſe Phantaſma. Tempeſtatem e veſtigio ſedavit Chriſtus, & *Petro* facultatem dedit ambulandi ſuper aquas. Poſtera die, cum occaſione miraculi multiplicationis quinque panum, plerique ad Jeſum certatim convenirent, inde occaſionem ſumpſit Jeſus eos panis corporalis deſiderio abducendi ad quærendum panem cœleſtem, prolixe differendo de eo pane, quem jam Pater miſiſſet in Mundum, quem & ipſe pro vita Mundi daturus erat, quem qui ederet, haberet vitam æternam, qui vero non ederet, vitæ æternæ particeps eſſe haud poſſet.

QUAR-

QUARTA PARS
VITÆ JESU CHRISTI,

Continens ea, quæ geſſit in tertio anno Prædicationis ſuæ.

Anno a creatione Mundi quater milleſimo centeſimo ſexegaſimo quinto, Imperii, *Auguſtæi* Tiberii, ſeu ab obitu Imper. *Auguſti*, decimo quinto; Imperii vero Proconſularis *Tiberii* anno decimo octavo.

Anno Æræ Vulgaris vigeſimo octavo, ætatis Criſti trigeſimo ſecundo. Conſulibus *Ap. Junio Silano*, & *P. Silio Nerva*. Imperii Proconſularis Tiberii anno decimo octavo.

JEſus Chriſtus, non multo poſt inſigne, quod edidit, miraculum multiplicationis quinque panum, Hieroſolymam ſe contulit ad celebrandum Paſcha, quod a ſuſcepto Baptiſmate tertium fuit, & ſtatim propter odium, quo Judæi illum inſectabantur, rediit in Galilæam, & ecce Scribæ & Phariſęi, e Hieroſolyma venientes, acceſſerunt ad eum, querentes, quod ejus Diſcipuli contra Seniorum Traditionem manducarent illotis manibus. Quibus expoſtulantibus viciſſim objecit Chriſtus neglectum mandatorum Dei, indeque occaſionem ſumſit ſermonem habendi de ablutione manuum, docens, ea, quæ intrant in os, non polluere hominem, ſed quę de ore ex corde prodeunt. E Galilæa egreſſus Jeſus, venit in partes Tyri & Sidonis, ubi filiam mulieris Chananęæ, a Cacodæmone vexatam, ſanat, itemque ſurdum mutum, alioſque ægros curat. Miſertus etiam multitudinis, quæ ipſum per triduum ſecuta erat, eam in Deſerto pavit ſeptem panibus, ac paucis piſciculis, ſicque quatuor millia virorum, præter parvulos & mulieres, ſatiavit, ut ſupereſſent ſeptem ſportę fragmentis plenę, quo edito miraculo, ſtatim conſcenſa Navi, venit in fines Maggedan. Phariſæi & Sadducęi ſignum e Cœlo fruſtra petunt a Jeſu, qui, eis dimiſſis, rurſum aſcenſa Navi Lacum trajicit, Apoſtolos monet, ut ſibi caveant a fermento Phariſæorum & Sadducæorum, eoſque nimium ſolicitos, quod panes in Navim non aſportaſſent, diffidentiæ coarguit, in illorum memoriam reducens duo ſuperiora, quę patraverat, multiplicationis panum miracula. Bethſaidam navigavit Jeſus, quo cum perveniſſet, cęco ad ſe adducto viſum reſtituit. Illinc digreſſus, in agrum Cęſareę Philippi ſe contulit, & per-

contatur in via ab Apoſtolis, quem ſe putarent alii, quem vero ipſi? Tunc *Petrus*, Apoſtolorum Princeps, poſt multorum opiniones ab aliis indicatas, ait: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*. Quam Petri confeſſionem laudat Jeſus Chriſtus, eum *Beatum* pronuntiat, & Primatu in Eccleſia ſua donat. Octavo die poſt hanc *Petri* confeſſionem, Jeſus Chriſtus in monte coram tribus Apoſtolis transfiguratus eſt, loquens cum *Moyſe*, & *Elia*, voxque e Cœlo audita eſt, jubens eum audiri. Poſtera die, Jeſus ſanat puerum a Cacodæmone obſeſſum, quem, ob imperfectionem Fidei, ejus Diſcipuli ejicere non potuerant, eiſque Mortem, & Reſurrectionem ſuam prædixit. Capharnaum reverſus Jeſus Chriſtus, didrachma pro ſe ac Petro ſolvi juſſit, ſtatere in os piſcis recepto. Diſcipulorum ſuorum ambitionem caſtigat, qui de prima dignitate in Regno Cœlorum inter ſe contendebant. Docet, nemini offenſionis cauſam præbendam, neminem contemnendum, & peccantibus in nos ſæpius condonandum, efficaci ad hoc adhibita ſimilitudine de Patre familias, qui ſervi ſui, in conſervum immiſericordis, debitum decem millium Talentorum, ſemel remiſſum, repetiit. His dictis Jeſus venit Hieroſolymam ad Feſtum Tabernaculorum, ſed clam. Mittit ante ſe ſeptuaginta Diſcipulos binos in loca, per quæ tranſiturus erat, eoſque mandatis inſtruit. Calamitates prænunciat Chorozainenſibus, Bethſaidenſibus, & Caphernaumenſibus. Medio Tabernaculorum Feſto pervenit Jeſus Hieroſolymam, ubi de ſe, & de doctrina a Deo accepta orationem habet, ſed Judæi diſceptant inter ſe, an ſit Meſſias? Mulierem in adulterio deprehenſam abſolvit, eique jubet, ut in poſterum diligenter abſtineat a peccato. Judæos ad ſe poſtea confluentes de ſua a Patre Cœleſti Miſſione alloquitur, & eorum pravitatem ac incredulitatem vehementer redarguit. Curat Cæcum natum, varioſque ſermones habet cum de cauſa ejus cæcitatis, tum etiam de ejus curatione, quæ accendit invidiam Judæorum, quod Sabbato eum ſanaſſet. Docet Judæos, ſe eſſe verum

rum

rum Paſtorem, qui moriturus erat pro ovibus ſuis, a quibus agnoſcendus erat. In varias de illo ſententias abeunt Judæi. Redeunt ſeptuaginta Diſcipuli ad Jeſum, quibuſcum loquitur, & oſtendit beatiſſimos eſſe. Reſpondet Legisperito, quærenti, quo pacto Vitam æternam conſequi poſſet, deque eo, qui *proximus* dicendus eſt? Excipitur a *Martha*, & *Maria*. A Dœmonio muto virum obſeſſum curat, quod miraculum contra Phariſæorum calumnias defendit, admonetque Judæos, ut ſibi caveant, & declarat, quinam ſint vere beati. Damnat contumaciam Judæorum, miraculum flagitantium. Vocatur ad prandium a Phariſæo, qua ex occaſione graviter ſimulatores virtutis perſtringit, qui ei inſidiantur. Varia Jeſus Chriſtus dat præcepta de vitando fermento Phariſæorum, quod eſt Hypocriſis, de Evangelio prædicando, & abſque metu, de contumelia in Spiritum Sanctum, de avaritia, & anxietate circa futura, de liberalitate in egenos, de vigilantia, de virtute eruditioni conſentanea, de diſcordia ex Evangelii prędicatione, nequitia hominum naſcitura; de ſignis ſecundi adventus ſui, deque reconciliando ſibi adverſario. Hydropicum Sabbato ſanat Chriſtus, & decem Leproſos curat, quorum unus duntaxat de percepto beneficio gratias agit. Verſans *Jeſus* Hieroſolymæ, tempore Feſti Dedicationis Templi, orationem habet in Porticu Salomonis de incredulitate Judæorum, propter quam Judæi conantur eum lapidibus obruere, quorum furori ſe ſe eripit.

Digitized by Google

QUINTA PARS
VITÆ JESU CHRISTI

Comprehendens ea, quæ geſſit anno ineunte quarto Prædicationis ſuæ uſque ad illapſum Spiritus Sancti in Apoſtolos in die Pentecoſtes.

Anno a creatione Mundi quater mileſimo centeſimo ſexageſimo ſexto, Imperii *Auguſtei* Tiberii, ſeu ab obitu Imperatoris *Auguſti* anno decimo ſexto, Imperii vero Proconſularis Tiberii anno decimo nono.

Anno Æræ Vulgaris vigeſimo nono, Conſulibus *Cajo Rubellio Gemino*, & *Cajo Fuſio Gemino*. Ætatis, Jeſu Chriſti anno trigeſimo tertio, Imperii Proconſularis, Tiberii anno decimo nono.

POſt Templi Hieroſolymitani Dedicationis Feſtos dies peractos, Jeſus e Judæa profectus, redit in Galilæam, in qua tamen diu moratus non eſt. Sed ivit verſus fines Judææ, iterque fecit per tractus ad ortum Jordanis ſitos, & conſtitit eo in loco, in quo Joannes Baptiſta pœnitentes abluere cœperat. Ad hunc locum permulti undique ad Jeſum Chriſtum confluxerunt, cum ejus audiendi gratia, tum etiam ut ægros curaret. Dum autem his in locis verſaretur Chriſtus, docuit eſſe plane illicita in Matrimoniis divortia; divitias obſtare multorum ſaluti; pueros ad ſe venire juſſit, eorumque ſimplicitatem ad conſequendam Vitam æternam eſſe æmulandam ac imitandam oſtendit. Cuidam Adoleſcenti, quærenti ab eo, quid ſibi facto opus eſſet, ut adipiſceretur Regnum Cœlorum? incunctanter reſpondit: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauper bus*. Cum *Jeſus* adhuc eſſet in finibus illis Judææ, in quos, Judeorum perſecutionem fugiens, ſeceſſerat, contigit *Lazarum*, Bethanienſem, ægrotare, quem Jeſus ſingulari amicitia proſequebatur. Is autem *Lazarus* frater erat *Marthæ*, & *Mariæ*, apud quas diverſatus erat *Jeſus*. Hę Sorores Jeſum certiorem fecerunt de *Lazari* morbo. At Chriſtus in Judæam pergere noluit, niſi poſtquam ſcivit, Lazarum eſſe mortuum. Tunc enim in Judæam profectus, Bethaniam venit, & *Lazaro*, quatriduo mortuum, e Sepulcro ſuſcitat, multis Judæorum, qui aderant, ad Fidem adductis. Hoc miraculum a Jeſu Chriſto editum ſtatim ac perveniſſet ad aures Pontificum ac Phariſæorum, collecto Concilio, in eam ſententiam iverunt Pontifices & Phariſæi, ut Jeſum occiderunt, cumque appeteret tempus ce-

le-

lebrandi Paſcha, & Chriſtus verſus Hieroſolymam iter ſuum proſequeretur, jamque proximus eſſet Urbi Hierico, cœcum viſu donavit, & ingreſſus Civitatem Hierico, *Zachæum*, ſe videndi cupidum, ex arbore vocavit, in illius ædibus manſit, eumque ad Fidem convertit. Ex Urbe Hierico egreſſus Jeſus & pergens Hieroſolymam, duobus cœcis viſum reſtituit. Poſtea venit Bethaniam ante ſex dies Paſchatis, ibique in Domo *Simonis* leproſi honorifica exceptus eſt cæna, in qua, Lazaro accumbente cum aliis, & *Martha* miniſtrante, *Maria* pretioſo unguento perfudit caput & pedes Jeſu recumbentis. Feria prima, quam nos *Dominicam* vocamus, quæque anno vigeſimo nono Æræ Vulgaris, quo paſſus eſt Jeſus Chriſtus, incidit in diem vigeſimam menſis Martii, triumphans Jeſus aſino inſidens ingreſſus eſt Hieruſalem per viem ramis inſtratam, & cum fauſtis totius Populi acclamationibus, deplorans tamen ante ingreſſum non multo poſt eventurum ejuſdem Civitatis excidium. Templum deinde ingreſſus cæcos & claudos, ringentibus Pontificibus, Scribis ac Phariſæis, ſanavit, & veſpere ejuſdem diei redit in Bethaniam. Feria ſecunda, ſeu die Lunæ, quæ anno Æræ Vulgaris vigeſimo nono incurrit in diem vigeſimam primam menſis Martii, Jeſus reverſus in Hieruſalem, ficui fuctibus carenti, in via imprecatus eſt, & maledicendo e veſtigio aridam fecit. Mox Templum ingreſſus, ementes & vendentes procul ejecit, & ſub Veſperam e Civitate egreſſus eſt. Feria tertia, ſeu die Martis, quæ anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo nono incidit in diem vigeſimam ſecundam menſis Martii, Diſcipuli redeuntes cum Chriſto Hieroſolymam, viderunt, admiratione defixi ficum areſactam eſſe, indeque *Jeſus* occaſionem ſumpſit Fidei vim & orationis exponendi. Tum Jeſus verſans in Templo, multis a Phariſæis, & Sadduceis ſubdole quæſtionibus impetitus eſt, quos ipſe, variis quæſtionibus, & aliquot propoſitis parabolis, viciſſim notavit ac perſtrinxit. Poſt hæc, Templo egreſſus, Diſcipulis, magnificam Templi ſtructuram mi-

mirantibus, prædixit futuram illius ruinam, & Urbis Hieruſalem everſionem. Perrexit ad montem Oliveti, ubi ſedens cum Diſcipulis ſuis, de Templi, & Urbis Hieruſalem deſtructione, de terrificis ſignis, quæ ſecundum ejus adventum, ſeu futurum univerſale Judicium, antevertere debent, diſſeruit. Feria quarta ſeu die Mercurii, quæ anno vigeſimo nono Æræ Chriſtianæ incidit in diem vigeſimam tertiam menſis Martii, Proditor *Judas* triginta argenteis Jeſum Chriſtum Dominum ſuum, de ſe tam bene meritum, vendidit Principibus Judæorum. Feria quinta, ſeu die Jovis, quæ anno vigeſimo nono Æræ Vulgaris incidit in diem vigeſimam quartam menſis Martii, Jeſus Chriſtus ſub Veſperam, dum incipiebat prima dies Azymorum, Agnum Paſchalem cum ſuis Diſcipulis manducavit, & hoc fuit quartum Paſcha, quod a ſuſcepto Baptiſmate celebravit. In hoc poſtremo Paſchate lavit Diſcipulorum pedes, inſtituit in Azymo Sacro-Sanctam Euchariſtiam, & inter cœnandum, *Judam* proditorem indicavit. Cæna peracta, ivit Jeſus cum Diſcipulis ſuis ad Hortum olivarum, ubi, præeunte Juda proditore, a Satellitibus, miſſis a Principibus Sacerdotum, captus eſt. Auriculam *Malci*, qui erat Summi Pontificis ſervus, gladio amputavit *Petrus*, quam confeſtim Chriſtus ei in integrum reſtituit. Ductus eſt *Jeſus* per noctem ad *Annam*, Socerum *Caiphæ*, Summi Pontificis. Feria ſexta, ſeu die Veneris, quę anno vigeſimo nono Æræ Chriſtianæ incidit in diem vigeſimam quintam menſis Martii, Jeſus Chriſtus ſe ſtitit coram Sacerdotibus, qui, conculcatis divinis, & humanis Legibus, dignum morte illum judicarunt. Hinc ductus eſt ad *Pilatum*, qui illum ad *Herodem* remiſit, a quo iterum tranſmiſſus eſt ad *Pilatum*, qui illum virgis cædi juſſit. Interim proditor *Judas*, culpam agnoſcens, fatetur coram Principibus Sacerdotum, ſe tradidiſſe ſanguinem juſtum: & in deſperationem actus, ad reſtim confugit. Ad Calvarium Jeſus Chriſtus, Crucem ſuis humeris geſtans, perductus eſt, ibique inter duos Latrones crucifixus. Ejus veſtimenta ſibi milites diviſerunt. Sol ob-

obſcuratus eſt. Chriſtus, felle & aceto potatus, moritur in Cruce, poſtquam ſuis Crucifixoribus veniam conceſſiſſet. Mortuo Chriſto, velum Templi medium ſciſſum eſt, Terra inſolenti & ſtupendo motu concuſſa eſt, mortui e tumulis emerſerunt, multique in Hieroſolymorum Urbe apparuerunt. Centurio, qui Chriſtum morientem viderat, ejus divinitatem palam confeſſus eſt. Miles lancea aperuit latus Jeſu Chriſti, ex eo exivit ſanguis & aqua. Veſpere ejuſdem diei, cum immineret feſtivitas Sabbati, Corpus *Jeſu* e cruce depoſitum in Sepulcro novo conditum eſt, ad cujus cuſtodiam appoſiti ſunt a Judæis milites, qui noctu diuque excubias agebant. Die prima poſt Sabbatum, quam nos *Dominicam* vocamus, JESUS vivus e Sepulcro, devicta morte reſurgit, & apparet primo Mariæ Magdalenæ. Secundo, piis mulieribus, quæ ad illius monumentum venerant. Tertio, *Petro*, Apoſtolorum Principi. Quarto, Diſcipulis euntibus in Caſtellum Emmaus. Quinto, Apoſtolis, abſente *Thoma* Apoſtolo. Sexto, poſt dies octo apparet Apoſtolis, præſente *Thoma*, qui digitum ſuum immiſit in loca clavorum. Septimo, apparet in Monte Galilææ pluſquam quingentis Fratribus. Octavo, viſus eſt *Jacobo* Apoſtolo. Nono viſus eſt iterum Apoſtolis, ad Mare Tyberiadis piſcantibus, ac ſæpius per quadraginta dies conveſcens & loquens de Regno Dei, ſe ſe Diſcipulis ſuis conſpicuum exhibuit. Die vero poſt Reſurrectionem ſuam quadrageſimo, qui anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo nono incidit in feriam quintam, ſeu in diem Jovis, Jeſus Chriſtus aſcendit in Cœlum, & die decima poſt Aſcenſionem ſuam, ſeu Dominica, quæ erat Pentecoſtes Judæorum, miſit ad Apoſtolos ac Diſcipulos promiſſum Spiritum Sanctum qui illos doceret omnem veritatem, notitia exoticarum linguarum imbueret, & ad prædicandum ubique Terrarum Evangelium idoneos Miniſtros efficeret. *Petrus* eadem die, qua in Apoſtolos illapſus eſt Spiritus Sanctus, in prima concione ſua tria millia hominum ad Chriſtum convertit. *Paulus* vero, poſt

elapſum a Paſſione Chriſti annum , ex perſecutore effectus eſt Vas Electionis , & anno Æræ Chriſtianæ trigeſimo Fidem Jeſu Chriſti amplexus , per Terras, Mariaque volitavit, ut omnes Gentes , expulſis Idololatriæ tenebris , ſub jugum Chriſti redigeret . Horumce duorum Apoſtolorum *Petri* , & *Pauli* , qui inter alios eminent , peregrinationem in propagatione Evangelii ſubnectam , ut inde Lector intelligat, quam eximiam promulgationi Doctrinæ Chriſti , ſeu Evangelii propagationi operam navaverint duo illi Apoſtoli , de quibus canit Eccleſia : *Petrus Apoſtolus* , *& Paulus Doctor Gentium* , *ipſi nos docuerunt Legem tuam* , *Domine*.

PEREGRINATIO APOSTOLORUM

PETRI, ET PAULI

In Propagatione Evangelii.

SAnctus *Petrus*, poſt mortem *S. Stephani* Martyris , qui a Judæis fuit lapidatus , profectus eſt una cum *Joanne* (ſicut legitur in Actis Apoſtolorum) in *Samariam* Civitatem , unde & tota Regio Samaria dicta eſt , ut comprobaret authoritate ſua , perficeretque , quod illic per *Philippum*, Diaconum , in Prædicatione Evangelii cæptum erat . Eſt autem *Samaria* media inter Judæam , & Galilæam . Peragravit S. Petrus varias Palæſtinæ Regiones , antequam veniret *Lyddam* , & *Joppen* ; eſt autem *Lyda* in Palæſtina, non procul a *Joppe* , Civitate Littorali . Rurſus a *Joppe* legitur profectus in *Cæſaream* Palæſtinæ maritimam , quæ prius dicebatur *Turris Stratonis*. Hic baptizavit *Cornelium* Centurionem . Hinc reverſus eſt Hieroſolymam . *Euſebius* , Cæſarienſis Epiſcopus, aſſerit , *S. Petrum* prædicaſſe Evangelium apud Ponticos , Galatas , Cappadoces , Aſiaticos , Bithynos , quarum gentium meminit *S. Petrus* in exordio prioris ſuæ epiſtolæ dicens: *Petrus*, *Apoſtolus Jeſu Chriſti*, *electis advenis diſperſionis Ponti*, *Galatiæ*, *Cappadociæ*, *Aſiæ*, *& Bithyniæ*. Sedit S. Petrus Antiochiæ per ſeptem annos , & anno duodecimo poſt Paſſionem Jeſu Chiſti , ſeu anno Æræ Chriſtianæ quadrageſimo primo , ſub initium Imperii *Claudii*, Romam venit , ibique ſuam ſedem fixit , ſicut affirmat *Appollonius* apud *Euſebium* in Libro *de mortibus Perſecutorum* . A die autem , quo *S. Petrus* Romam appulit ,

per

per viginti quinque annos Pontificatum tenuit, ſicut, poſt *Euſebium*, & *S. Hieronymum*, fidem faciunt multi Scriptores Eccleſiaſtici. Tandem Martyrio fuit Romæ coronatus exeunte anno duodecimo Imperii *Neronis*, ſeu anno Æræ Chriſtianæ ſexageſimo ſexto, Conſulibus *C. Luccio Teleſino*, & *C. Suetonio Paulino*, ſicut fuſius commonſtravi in Colloquio primo Tomi primi in Hiſtoriam Eccleſiaſticam. *Sanctum Petrum* inter omnes Apoſtolos Primatum a Chriſto obtinuiſſe patet, tum quia apud Evangeliſtas omnes, atque etiam in Actis Apoſtolorum, ſemper *Petrus* in Catalogo duodecim Apoſtolorum primo loco recenſetur: Tum quia etiam initio primus fuit ad dicendum. Nam & ante miſſum Spiritum Sanctum, congregatis in Cœnaculo Diſcipulis, proponit de ſubrogando quopiam in locum proditoris *Judæ*. Rurſus ubi tumultus eſſet in Populo, ob linguarum miraculum, *Petrus* ſolus auſpicatur Concionem Evangelicam. Primus omnium miraculum edidit in nomine Jeſu, pro Templi foribus ſanato claudo, ac mox hac de cauſa concurſu facto in Porticu Salomonis, *Petrus* concionatur ad Populum; denique, ne cetera alia commemorem, dum ageretur de electione ſeptem Diaconorum, *Petrus* fecit verba ſolus, ſolus pronunciavit Sententiam in *Ananiam*. Quæ omnia probant, Apoſtolis compertum ac exploratum fuiſſe, *Petrum* in univerſa Eccleſia Primatu fuiſſe a Chriſto donatum, quando in præmium Confeſſionis ſuæ, qua illum agnovit *Filium Dei vivi*, hoc Reſponſum ab eo accepit: *Beatus es Simon Bar Jona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui in Cœlis eſt: Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam; & tibi dabo claves Regni Cœlorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis*, Matth. cap. 16. verſ. 17. 18. & 19.

Veniamus nunc ad peregrinationes, quas ſuſcepit Apoſtolus *Paulus*, qui inſtar Solis, univerſum Mundum Evangelii luce illuſtravit. Primum, Hieroſolymis profectus eſt *Paulus* DAMASCUM. Ea eſt Civitas totius Syriæ caput inter Libanum & Antelibanum ſita. Hinc *Paulus*, qui antehac furore percitus in Chriſtianos acriter ſæviebat, ad Chriſtum converſus eſt, baptizatus, & Evangelii Prædicationem auſpicatus. E Damaſco profugiens venit in Arabiam, & inde reverſus eſt Damaſcum, ac poſt annos tres demum rediit Hieroſolymam, ut videret *Petrum*, quemadmodum ipſemet refert in Epiſtola ad Galatas. Rurſus Hieroſolymis profugus, deductus eſt CÆSAREAM PHILIPPI, ea eſt Phœnices Civitas ad radicem Libani montis, ubi ſunt fontes Jordanis. A Cæſarea dimiſſus eſt *Tharſum*, quæ Urbs eſt Metropolis Ciliciæ, & Patria Apoſtoli *Pauli*, quam interfluit amnis Cydnus. A Tharſo per *Barnabam* reductus eſt Antiochiam, Metropolim Phœnices. Hinc profectus eſt denuo Hieroſolymam, ut exhiberet collectam pecuniam in ſubſidium pauperum. Quo facto, reverſus eſt Antiochiam, unde venerat. Antiochiæ *Paulus* una cum *Barnaba* Apoſtolico nomine donatus eſt, & ſtatim perrexit *Seleuciam*, quæ eſt in Promontorio Antiochiæ Syriæ, obvia volenti proficiſci ab Antiochiæ Civitate in Cyprum. E Seleucia ſolvit in *Cyprum*, inſulam oppoſitam Ciliciæ, quæ eſt Aſiæ minoris. Appulit autem *Salaminem*, quæ Civitas Cypri primum occurrit ad Orientem, & pervenit ad *Paphum*, quæ eſt extrema ad Occidentem, ubi quidam putant illi pro *SAULO*, commutatum PAULI nomen a SERGIO PAULO, ejus Inſulæ Proconſule. A Papho ſolvens Apoſtolus *Paulus*, appulit *Pergen*, ea Civitas eſt Pamphyliæ. Hinc Antiochiam Piſidiæ. Hinc *Iconium*, mox *Lyſtræ*, quæ eſt Civitas Lycaoniæ. Hic autem tum lapidatus eſt *Paulus*. A Lyſtris profectus eſt *Derben*, quæ & ipſa Urbs eſt Lycaoniæ. Hinc remenſus iter, quo venerat, reverſus eſt *Lyſtra*, *Iconium*, & *Antiochiam Piſidiæ*, ut quod cæptum erat confirmaret. Peragrata etiam reliqua Piſidia rediit in Pamphyliam uſque ad Pergen, ad quam pri-

primum appulerat e Cypro. Hinc venit *Attaliam*, quæ eſt Civitas Maritima Pamphyliæ. Attalia ſolvens Paulus, navigavit Antiochiam Syriæ, unde primum hoc iter fuerat auſpicatus. Hinc rurſus Hieroſolymam ſe contulit, ut ceteris Apoſtolis probaret quæ geſſerat in Aſia minore, ſed interim prædicans Evangelium in Phœnice, & Samaria, per quas iter conficiebat. Eo peracto, reverſus eſt Antiochiam, unde venerat, & hic ſejunctus a *Barnaba*, peragravit Syriam, ac mox Ciliciam. Inde iterum reviſit *Derben*, ac *Lyſtra*, ubi circumcidit *Timotheum*. A Lyſtris fecit iter per Phrygiam & Galatiam. Hinc venit in Myſiam, mox Troadem. A Troade, quæ eſt Regia Aſiæ minoris, ſolvens, pervenit recto curſu in Inſulam *Samothracem*, oppoſitam Thraciæ, quam habet ad Septentrionem. Hinc venit *Neapalim*, quæ Civitas eſt in littore, in confinio Macedoniæ ac Thraciæ. Hinc acceſſit *Philippos*, quam S. *Lucas* in Actis Apoſtolorum admonet eſſe Civitatem *Coloniam* in prima parte Macedoniæ. Ad Philippenſes unam ſcripſit Epiſtolam Paulus. In hac *Philippos* urbe virgis cæſus eſt Paulus, & in carcerem conjectus cum *Sila*, individuo itineris & laborum ſocio. Poſt hæc, per *Amphipolim*, quæ non longe abeſt a *Strymone* Flumine, & per *Apollonium*, quæ Theſſalonicæ proxima eſt, venit *Paulus Theſſalonicam*, quæ Civitas eſt Metropolis Macedoniæ. Ad Cives hujus Urbis Theſſalonicæ *Paulus* ſcripſit Epiſtolam. Orto in Civitate Theſſalonicæ tumultu, Paulus clam dimiſſus eſt *Berœam*, quam a Theſſalonica dirimit *Pella*, quæ Patria eſt *Alexandri Magni*. Inde Athenas pervenit, ubi *Dionyſium Areopagitam* ad Fidem Chriſti convertit. E Civitate Athenarum venit *Corinthum*, quæ eſt Metropolis Achajæ. Hinc pervenit Epheſum, quæ Urbs eſt in littore Aſiæ minoris, in parte, quæ dicitur *Jonia*. Ab Epheſo venit Cæſaream, deinde Antiochiam. Inde rediit in Aſiam, &, poſt peragratas Regiones, in quibus ante docuerat, venit in Galatiam, hinc rurſus in Phrygiam, ubique confirmans Diſcipulos. Poſtea, profectus eſt Epheſum, quum jam *Appollos*, quem ſibi ſocium adſciverat, profectus eſſet Corinthum. Hic *Paulus* propoſuerat repetere Hieroſolymam, ſed prius peragrata Macedonia & Achaja, per ſpiritum intelligens, ſibi Romam eſſe eundum poſt aditam Hieroſolymam. Itaque permiſit *Timotheum*, & *Eraſtum* in Macedoniam, & ipſe commoratus eſt aliquamdiu in Aſia minore, ex qua, poſt tumultum per Argentarium quemdam, nomine *Demetrium*, excitatum, exire coactus, ſecutus eſt eos, quos præmiſerat. Peragratis autem ſuperioribus partibus, venit in eam partem, quæ proprie *Græcia* dicitur, exinde repetiit Macedoniam, & e Macedonia pervenit *Philippos*, atque a *Philippis Troadem*, ubi adoleſcentulum ex ruina mortuum ad vitam revocavit. A Troade pervenit, *Aſſon*. Eſt autem *Aſſon* Civitas Littoralis, non longe infra Troadem, dicta etiam *Appollonia*. Aſſo ſolvens Paulus, appulit *Mytilenem*, quæ Civitas eſt *Lesbi* Inſulæ, obvia ab *Aſſo* navigantibus *Chium*. A Mytilene legens littora Aſiæ, eo pervenit, ut *Chium* Inſulam haberet ad dextram: *Chius* autem oppoſita eſt *Clazomenæ* in Littore Aſiæ, media inter *Leſbium* & *Samum*, quo poſt adnavigavit. *Samus* autem oppoſita eſt *Trogyllio*, Promontorio Aſiæ. A Samo appulit Paulus *Trogyllium*, & a Trogyllio *Myletum* quæ Civitas eſt *Cariæ* Littoralis. E Mileto pervenit *Coum*, quæ Inſula eſt inter *Samum*, & *Gnidum*. A *Coo* venit ad *Rhodum*, quæ Inſula eſt oppoſita *Lyciæ*. A Rhodo venit *Patara*, quæ Civitas eſt Littoralis *Lyciæ* Provinciæ. Hic nactus navim, quæ recta peteret *Phœnicem Siriæ*, recto curſu cæpit eo tendere, & relicta ad lævam *Cypro* inſula, appulit Tyrum. Ea eſt in Littore *Phenices* infra *Sidonem*, quæ eſt ſupra *Tyrum*. A Tyro venit *Ptolomaidem*, & hæc eſt Littoralis inter *Tyrum* & Montem *Carmelum*. Hinc pervenit *Cæſaream Palæſtinæ*, & deinde *Hieroſolymam*, unde juſſu Tribuni *Lyſiæ*, catenis vinctus, deductus eſt *Antipatridem*, quæ media occurrit inter *Hieroſolymam*, & *Cæſaream*. Hinc per Equites ductus eſt *Cæſaream Palæſtinæ*, unde juſſu *Feſti*,

Feſti, Præſidis Syriæ, qui *Felici* ſucceſſerat, vinctus Romam deductus eſt hoc quidem itinere. Primum impoſitus Navi, a *Cæſarea* pervenit *Sidonem*, quæ eſt ſupra *Tyrum*. Hinc, adigentibus ventis contrariis, advenit *Cyprum*, & præterlegens Littora *Ciliciæ*, & *Pamphyliæ*, venit *Myra*, quæ eſt in *Lycia* non procul a Littore. Hinc, ægre longaque navigatione eo progreſſi ſunt Nautæ, ut *Gnidum* Promontorium haberent ad dextram, ſed reflante vento, curſum flexerunt ad *Cretam*, quæ illis tum erat ad lævam, & venerunt ad portum, cui nomen *Salmon*. Illic, quoniam videbatur portus commodus, Nautæ decreverant hibernare; ſed cum adſpiraſſet Auſter ventus ſat commodus, a portu ſolverunt ut appellerent *Phœnicem*, cum ecce ſubito in diverſum mutato vento, & pro Auſtro, flante vento, qui dicitur *Typhonicus*, vel Euro-Aquilo, Nautis formidabili, vi tempeſtatis delata eſt Navis in Inſulam, quæ Act. Ap. c. 27. v. 16. *Cauda* appellatur, & tandem deſperatis rebus, nullaque amplius affulgente ſpe ſalutis, Nautæ impegerunt Navim in Inſulam, quæ dicitur *Melite*, quæ eſt inter *Epirum*, & *Italiam*, ſpectans *Siciliam* ad Septentrionem. Hic *Paulus* Viperam, quæ in ipſum inſilierat, excuſſit abſque noxa. Hinc etiam Nautæ aliam navem nacti, nam altera perierat, appulerunt *Syracuſas*, Urbem Siciliæ. Deinde devenerunt *Rhegium*, Oppidum in extremo agro Brutiorum. A *Rhegio* recto curſu delati ſunt *Puteolos*, ideſt, Promontorium in Campania, non procul a Neapoli. Hinc terreſtri itinere pervenit uſque ad *Forum Appii* ad locum, qui dicitur: *Tres Tabernæ*, atque hic Chriſtiani, qui erant Romæ, occurrerunt Apoſtolo *Paulo*, qui hinc tandem anno tertio Imperii *Neronis* Romam adventavit, ibique totum biennium egit in vinculis, hoc eſt uſque ad annum quintum *Neronis*, ibique *S. Lucas* in Actis Apoſtolorum finem imponit Hiſtoriæ Peregrinationum Apoſtoli *Pauli*. Cæterum, Scriptores Eccleſiaſtici tradunt, Apoſtolum *Paulum*, poſtquam cauſam ſuam coram Imperatore *Nerone* peroraſſet, fuiſſe abſolutum, ac libere ubi vellet, Evangelium prædicaſſe uſque ad annum exeuntem duodecimum Imperii *Neronis*, ſeu uſque ad annum Æræ Chriſtianæ ſexageſimum ſextum, quo anno, cum *Neronis* ſævitia jam proceſſiſſet in rabiem, ad ejus Tribunal *Petrus*, & *Paulus* ſe ſiſtentes, & mortis ſupplicio addicti, palmam Martyrii adepti ſunt die vigeſima nona menſis Junii ejuſdem anni, qui fuit trigeſimus ſeptimus a Chriſti Domini Paſſione: nam ut ſuperius diximus, Jeſus Chriſtus anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo nono paſſus eſt, a quo anno uſque ad annum Æræ Chriſtianæ ſexageſimum ſextum interfluxere anni triginta ſeptem. Porro, *Petrum*, & *Paulum* triginta ſeptem annis poſt Paſſionem Jeſu Chriſti elapſis, Martyrio fuiſſe coronatos, aſſerunt *S. Hieronymus* in Libro *De Scriptoribus Eccleſiaſticis* tam in Elogio *S. Petri*, quam *S. Pauli*, Pontificale Romanum, *Chryſoſtomus*, *Honorius*, *Iſidorus*, *Beda*, *Rabanus*, *Nicephorus*, & alii. Ex quo facile intelligitur, Apoſtolum *Paulum*, qui ad Fidem Chriſti converſus, & baptizatus eſt anno poſt Paſſionem Chriſti elapſo, hoc eſt, anno Æræ Chriſtianæ trigeſimo, in Evangelico negotio verſatum eſſe per triginta ſex annos, quia ab anno Æræ Chriſtianæ trigeſimo, quo *Paulus* fuit baptizatus, uſque ad annum Æræ Chriſtianæ ſexageſimum ſextum, quo *Paulus* Martyrii coronam adeptus eſt, effluxere triginta ſex anni.

Appa-

Apparuit gratia Dei Salvatoris noſtri omnibus hominibus; erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & ſæcularia deſideria, ſobrie, & juſte & pie vivamus in hoc ſæculo, expectantes beatam ſpem, & adventum magni Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti: qui dedit ſemetipſum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret ſibi populum acceptabilem, Sectatorem bonorum operum. Hæc loquere, & exhortare, &c.

Epiſtolæ ad Titum Cap. 2.

Digitized by Google

TRACTATUS
DE VITA, MYSTERIIS,
ET ANNIS JESU CHRISTI,
Servatoris noſtri,

DISSERTATIONIBUS

Dogmaticis, & Chronologicis, necnon Obſervationibus Criticis & Hiſtoricis,

JUXTA GERMANAM
DOCTORIS ANGELICI

Mentem illuſtratus, & ad uſum Scholæ accommodatus.

PROLUDIUM.

MYſteria, & Vitam Jeſu Chriſti, Servatoris noſtri, variis Diſſertationibus in hoc Tractatu illuſtrandi ſuſcepturus officium, operæ pretium me facturum eſſe duxi, ſi eas non ſolum difficultates, in quibus eliquandis, tam doctiſſimi Theologi, quam periti hujus temporis Critici ac Chronologi, magno rei litterariæ emolumento, hactenus deſudarunt, pro meo modulo ventilandas ac diſcutiendas ſuſciperem : verum etiam, objecta veritatis luce, omnes diſſiparem tenebras, quas pervicaces Judæi, Infideles, & Hæretici, Myſteriis Chri-

Digitized by Google

ſti data opera offundere moliuntur; dum vel conſtantem illorum veritatem ac certitudinem, extra omnem dubitationis aleam poſitam, præfracte negant, vel ea ſiniſtris interpretationibus perperam explanare, & illotis, ut ajunt, manibus tractare præſumunt. Quamobrem, in his viginti quatuor, quas adornavi, Diſſertationibus, in eum duntaxat ſcopum collimavi, ut omnia, quæ ſacri Evangeliſtæ de Myſteriis Chriſti memoriæ prodiderunt, litteriſque conſignarunt, procul ablegatis anilibus fabulis, quas nonnulli plus æquo creduli obtrudunt Authores, in optimo lumine collocarem, telaque retunderem, jam licet rubigine exeſa, queis fidei hoſtes ſaniora Religionis Catholicæ dogmata impetere ſolent. Unde, quia Judæis effutire ſolemne eſt, Chriſtum Dominum ex Joſephi cum Maria carnali conſortio fuiſſe procreatum, ab hac præſertim confutanda blaſphemia hunc Tractatum auſpicabor; Dein, de ingreſſu Chriſti in hunc mundum, de illius progreſſu in hoc mundo, de ejus exitu ex hoc mundo, de glorificatione Chriſti poſt ejus exitum ex hoc mundo, juxta ordinem, quem ſibi præfixit S. Thomas, & juxta accuratam Scholæ methodum, diſſerere pergam. Sit igitur.

DIS-

DISSERTATIO
PRIMA

De Matrimonio Mariæ cum Joſepho, perpetua cum virginitate fœderato.

AD pleniorem hujuſce quæſtionis elucidationem, duos hac in Diſſertatione inſtituam Paragraphos. In primo oſtendam: Mariam verum & ratum iniiſſe cum Joſepho matrimonium, ante legationem Gabrielis, ſeu ante conceptionem Verbi divini. In altero commonſtrabo, iſtud matrimonium nunquam virili congreſſu fuiſſe conſummatum, ac ſubinde Mariam, quam Verbum divinum ſibi Matrem in tempore elegit, perpetuo illibatum virginitatis florem conſervaſſe.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Utrum Maria inierit matrimonium cum Joſepho ante Legationem Gabrielis?

ANtequam de tempore, quo Maria inivit matrimonium cum Joſepho, ſententiam meam promam, non pigebit paucis in anteceſſum referre, & eadem opera refellere antiquas quidem, ſed apocryphas traditiones, quæ circumferuntur de matrimonio Mariæ cum Joſepho, quarum mentionem faciunt S. Gregorius Niſſenus Oratione *de die natali Chriſti*, & S. Epiphanius hæreſi 73. ut prudens Lector facili negotio dijudicet, quam fidem mereantur iſtæ traditiones, quibus tot ſunt aſſutæ ſabulæ.

Legitur quippe in Libro *de ortu Virginis*, qui, ut concors eſt omnium Criticorum ſententia, falſo tribuitur S. Hieronymo, & in Proto-Evangelio, perperam S. Jacobo adſcripto, quod inter monumenta orthodoxographa inſertum eſt: Mariam, poſtquam in templo undecim annis, inſtar columbæ, fuiſſet educata, ac cibo de manu Angeli accepto nutrita, tandem a Sacerdotibus, quorum curæ demandata fuerat, in uxorem traditam fuiſſe Joſepho, qui tum temporis ſenex erat, & liberos ex priori conjuge procreatos habebat: Idque, quod ſane lepidum ac feſtivum eſt, ſorte divina contigiſſe dicitur. Nam, cum virgam accepiſſet Joſeph, & templum fuiſſet ingreſſus; ecce illico virga, quam præ manibus tenebat, effloruit, & ex virga exiit columba, quę illius capiti inſedit, quo ſigno admonitus Joſeph, Mariam, volens, nolens, & a ſummo Sacerdote minis perterritus, in uxorem tandem accepit.

Sunt quidam hujus tempeſtatis Critici, qui ea non ſolum rejiciunt, quæ huic narratiunculæ inſerta ad aniles ſabulas ablegánda eſſe mox oſtendam, verum etiam in dubium revocant, immo & negant, *B. Mariam* Virginem in Templo fuiſſe præſentatam, & ad teſtimonia, quæ ex Sanctis Patribus *Joanne Damaſceno*, *Germano*, Patriarcha Conſtantinopolitano, *Andrea*, Cretenſi, *Georgio* Epiſcopo Nicomedienſi, *Cedreno*, & *Nicephoro Callixto* deprompta laudat *Baronius* in Annalibus Eccleſiaſticis ad probandam Præſentationem Mariæ Virginis in Templo: reſpondent, illos Scriptores Græcos eſſe recentiores, quam ſit illis certo fides habenda. Pertendunt etiam iſti Critici, Feſtivitatem *de Præſentatione B. Mariæ Virginis in Templo*, quam Eccleſia cum Græca, tum Latina celebrare ſolet die 21. menſis Novembris, eſſe potius Feſtivitatem de Præſentatione Jeſu Chriſti, a *B. Maria* Virgine oblati in Templo, quam Feſtivitatem de Præſentatione *B. Mariæ* Virginis in Templo. Aſt, ne his Criticorum conjecturis calculum meum addam, vetat in primis ea, quę Sanctis Patribus, ab Eminentiſſimo Annalium Parente citatis, debetur reverentia, & quorum teſtimoniis reſragari minime poſſum. Deinde, Feſtivitatem *de Præſentatione B. Mariæ Virginis in Templo* eſſe

eſſe plane diſtinctam ab altera Feſtivitate *de Præſentatione Jeſu Chriſti a B. Maria Virgine oblati in Templo*, ex duplici momento facile contra illos Criticos evinci poteſt. Primo, quia Feſtivitas de Præſentatione Jeſu Chriſti a *B. Maria* Virgine oblati in Templo, peragitur die 2. menſis Februarii, ſeu die quadrageſimo poſt Natale Chriſti Domini, & hanc Feſtivitatem, quæ antiquiſſima eſt, Eccleſia Latina appellat *Purificationem B. Mariæ Virginis*; Eccleſia vero Græca eam vocat *Occurſus Domini ſolemnitatem*. Hinc, tot illi apud Eccleſiæ Græcæ Patres Sermones & Homiliæ in *Occurſu Domini*. Feſtivitas vero de Præſentatione B. Mariæ Virginis in Templo, quæ die 21. menſis Novembris celebratur, multo recentior eſt, minuſque ſolemnis in Eccleſia tam Græca, quam Latina, nec iiſdem titulis decoratur. Secundo, ipſamet Oratio, quæ die Feſto de Præſentatione B. Mariæ Virginis in Templo, ſeu die 21. menſis Novembris, in Eccleſia Latina recitari ſolet, diſertam tantum mentionem facit Præſentationis *B. Mariæ* Virginis in Templo, non vero Præſentationis Jeſu Chriſti, a *B. Maria* Virgine in Templo oblati. Hæc quippe Oratio, quæ Sæculo XVI. ſub *Pauli III.* Pontificatu his verbis concepta erat: *Deus, qui Sanctam tuam Genitricem, Tabernaculum S. Spiritus poſt triennium in Templo præſentari voluiſti &c.* hæc, inquam, Oratio ſecutis inde temporibus a *Sixto V.* Pontifice Maximo, fuit in hanc formam reducta, quæ etiamnum hodie in Sacro & publico Officio uſurpatur: *Deus qui B. Mariam ſemper Virginem, Spiritus Sancti habitaculum, hodierna die in Templo præſentari voluiſti; præſta quæſumus, ut ejus interceſſione in Templo gloriæ tuæ præſentari mereamur.* Mariam itaque Virginem fuiſſe in Templo præſentatam adverſus quoſdam modernos Scriptores Criticos conſtanter profiteor, candide tamen dicam, huic, quam ſuperius adduxi, Narratiunculæ, ex quibuſdam Libris Apocryphis hauſtæ, addita eſſe nonnulla de educatione B. Virginis *Mariæ* in Templo, de cœleſti cibo, quo fuit ab Angelo paſta, de Virga florida, de Columba Joſepho inſidente, & de aliis ejuſmodi, quæ puram putamque fabulam olere, facile ex his, quas ſubnectam, rationibus intelliget pius ac eruditus Lector. Et primo quidem, quis credat, *Mariam* fuiſſe per 11. annos, instar Columbæ, ab Angelis nutritam & educatam in Templo, in Sancto Sanctorum, quo nemini mortalium patuit unquam aditus, præterquam Summo Pontifici, & quidem ſemel in anno, ut expreſſe notant *Apoſtolus* cap. 9. Epiſt. ad Hebræos, *Joſephus* lib. 2. contra Appionem, & lib. 8. Antiq. cap. 2. necnon etiam *Philo*, Judæus, in Libro *de Legatione ad Cajum Imperatorem*? Præterea, S. Joſephum, antequam nuberet Mariæ, priorem conjugem habuiſſe, & ex ea filios ſuſtuliſſe, tam falſum eſt, quam quod maxime. *Sanctus* quippe *Hieronymus* lib. adverſus Helvidium, & *Petrus Damiani* Opuſc. 17. affirmant, Joſephum virginem jugiter permanſiſſe, hancque piam Eccleſiæ Latinæ credulitatem eſſe, evincit *Bollandus* ad diem 19. menſis Martii. Tertio, Sancti Patres, ut infra oſtenſurus ſum, impenſe laudant juſtitiam Joſephi, qui cum eſſet proximo agnationis gradu cum Maria conjunctus, ei juxta legem & conſuetudines patrias nupſit. Quorſum igitur opus fuit tam ingenti prodigio ad ſeligendum præ ceteris Joſephum in Sponſum Mariæ Virginis? Hinc certe mirari non ſubit, ſi prædictum prodigium de virga S. Joſephi floreſcente, eique columba inſidente, non magnum habeat apud viros eruditos auctoritatis pondus. Denique, ut cetera, quæ in hac narratione fabulam olent, brevitati conſulendo, prætermittam, veroſimile non eſt, Joſephum fuiſſe ſenem octogenarium, ut innuunt ſpuriæ illæ traditiones, quando matrimonium inivit cum Maria. In ea ſiquidem effœta ætate, non potuiſſet Joſephus, amaræ ſenectutis pondera ferens, ſuis laboribus alere familiam, Virginem defendere, & urgente periculo ea ſuſcipere itinera, in quibus Beatæ Virginis individuus comes eſſe debebat, ſed potius illi faſtidio, tædio & oneri fuiſſet; nec aliunde expedie-

bat

Digitized by Google

bat ad conſervandum honorem Virginis, ut ſeni ætate multa provecto nuberet, cujus matrimonio intempeſtiva canities Virginis partum Judæorum cavillationibus obnoxium reddidiſſet, nedum a criminis ſuſpicione defendiſſet. Longe itaque probabilius eſt, & litteris Evangelicis magis conſentaneum, Joſephum, in matura & vigente adhuc ætate, fuiſſe cum Maria Matrimonio ſociatum.

Exploſis itaque fabuloſis & commentitiis illis traditionibus, & aliis id genus quæ referuntur in Libris Apocryphis, videlicet in Libro quodam *Judaicarum Traditionum*, cujus meminit *S. Epiphanius* Hæreſi 78. & 79. in Proto-Evangelio, quod falſo in Orthodoxographia *S. Jacobo* Apoſtolo adſcribitur; in Libro *De Ortu Virginis*, quem nonnulli *Jacobo*, fratri Domini, alii *S. Cyrillo*, Patriarchæ Alexandrino, inique tribuunt: in Libro altero *De Ortu Virginis*, quem Hæreticus *Seleucus* affinxit *Matthæo* Evangeliſtæ; in Hiſtoria incerti Authoris, quam *S. Gregorius Nyſſenus* in Oratione *De Chriſti Natali* indigitat; in Opuſculo *De Nativitate S. Mariæ*, inter Apocrypha *S. Hieronymi* rejecto ad calcem Tomi 9. in ſpuria *S. Evodii*, Patriarchę Antiocheni, Epiſtola; in Apocrypho *S. Euſtathii*, Patriarchæ Antiocheni, Commentario in Hexameron; ac denique in *Tragædia de Chriſto patiente*, quam Hæreſiarcha *Apollinarius* ſupponit *S. Gregorio Nazianzeno*. His, inquam, rejectis fabuloſis Traditionibus, quæ in citatis Libris Apocryphis leguntur, nunc diſcutiendam aggredior difficultatem de tempore, quo Maria matrimonium inivit cum Joſepho. Circa quam difficultatem, tres verſantur Theologorum ſententię. Prima eſt quorumdam antiquorum, qui, ut videre eſt apud *Gratianum* Quæſt. 27. cauſa 2. capite *quod autem*, & capite *inſtitutum*, ſpecioſo obtentu conſervandæ virginitatis Marię, exiſtimarunt, Mariam fuiſſe tantummodo Joſepho ſponſione promiſſam, nunquam tamen matrimonio junctam. Sed hanc ſententiam omnes ad unum modo repudiant Theologi. Primo, quia e fronte opponitur Scripturæ Sacræ, quę multis in locis Mariam uxorem Joſephi, ac viciſſim Joſephum, virum Marię, diſertis verbis appellat. Secundo, quia Sponſalia nihil aliud ſunt, quam futurarum nuptiarum promiſſio: Si ergo Maria, & Joſeph poſt contracta ſponſalia nunquam nuptias iniiſſent, fidem datam in ſponſalibus de contrahendis nuptiis violaſſent, immo nonniſi ficte & ſimulate ſponſalia contraxiſſent. Quid enim, amabo, aliud eſt paciſci & contrahere ſine voluntate implendi id, quod promittitur, quam æquivocationibus & mendaciis ludere illum, cui promittitur? Sibi ergo Maria & Joſephus, in contrahendis ſponſalibus, mutuo verba tantum dediſſent, ſi promiſſas nuptias nunquam adimplere, & executioni mandare voluiſſent, quod dictu nefas eſt. Tertio, Eccleſia ducentis ab hinc annis feſtum Deſponſationis, ſeu matrimonii Mariæ cum Joſepho, communi fidelium pietate celebrandum inſtituit. Denique, vetus illa ſententia caduco & falſo nititur fundamento; nam ideo illi antiqui negabant, Mariam fuiſſe Joſepho conjugali vinculo ſociatam, quia putabant, nuptialem concubitum eſſe partem eſſentialem matrimonii. Qua in re eos vehementer fuiſſe hallucinatos, in confeſſo eſt apud omnes Theologos, qui, poſt Sanctos Patres, quos ſequitur S. Thomas, conſtanter docent, verum & ratum ſtare matrimonium, etiam ſecluſo omni concubitu nuptiali, adeoque matrimonium, quod Maria inivit cum Joſepho, ne leve quidem ejus virginitati præjudicium intuliſſe. Quocirca, ne actum agere videar, in hac veterum confutanda ſententia, quæ jam penitus antiquata eſt, & a ſcholis Theologorum exulat, diutius non immorabor.

Altera ſententia eorum eſt, qui, licet non inficias eant, Mariam fuiſſe cum Joſepho junctam matrimonio, docent attamen, Mariam ante legationem Gabrielis, necdum fuiſſe Joſepho, ceu viro, traditam, neque ab ipſo adſcitam in conſortium domeſticum. In hanc opinionem, cui olim ſuffragati ſunt aliqui Patres, nimirum *Hilarius* in cap. 1. Matth. *Baſilius* homilia *de humana Chriſti generatione*, & *Epiphanius* hęreſi 78. plu-

plures, non minorum gentium eruditi, deſcenderunt, *Baronius* videlicet, *Toſtatus*, *Cajetanus*, *Montacutius* in Apparatu ad Origines Eccleſ. *Samuel Baſnagius* tom. 1. Annal. *Fridericus Spanhemius* in Dubiis Evang. eamque obviis ulnis amplexus eſt *Bernardus Lamy* Congregationis Oratorii Presbyter, qui capitibus 3. & 8. Harmoniæ, quam edidit in Evangelia, hanc opinionem non ſolum addito calculo approbat, ſed etiam totis defendit lacertis, & multis undequaque accitis argumentis ac ingenioſis proprio marte excogitatis conjecturis adſtruere nititur, Mariam virginem matrimonium iniiſſe cum Joſepho, poſtquam ab ædibus Eliſabeth cognatæ ſuæ ad parentes reverſa eſt; hoc eſt tribus jam emenſis menſibus a legatione Gabrielis, ſeu a conceptione Verbi divini. Huic denique ſententiæ ſubſcribit nuperus quidem, ſed doctiſſimus Scriptor, *Auguſtinus Calmet*, Monachus Benedictinus, in eo, quem Gallice edidit, *Commentario Litterali in Evangelium Matthæi*.

Poſtrema ſententia, cui, poſt S. Thomam, aſtipulantur omnes ferme Theologi & Scripturæ Sacræ Interpretes, ſtatuit, Mariam fuiſſe Joſepho nuptam, ante legationem Gabrielis, ſeu antequam in ſuo caſtiſſimo utero Verbum divinum concepiſſet. Quid de hac quæſtione, de qua varias Scriptorum ſententias hactenus in medium protuli, magis mihi probetur, paucis ut aperiam.

DICO: *verum, & ratum interceſſiſſe matrimonium, Mariam inter & Joſephum, ante legationem Gabrielis, ſeu ante conceptionem Verbi divini*.

Ad hanc probandam aſſertionem poſſem bene multa, eaque locupletiſſima laudare Scripturæ Sacræ teſtimonia, ex quibus liquido conſtat, Mariam, ante legationem Gabrielis, nuptam fuiſſe Joſepho. Sed, ne longior ſim, illis referendis ſuperſedebo, duaſque duntaxat proponam rationes, quarum prima, deſumitur ex epiſtola *S. Ignatii Martyris* ad Epheſios (quam quidem epiſtolam, una cum ſex aliis, quas *Iſaac Voſſius* ex manuſcripto Græco Bibliothecæ Florentinæ Codice, & *Uſſerius* ex duobus Codicibus manu exaratis, in lucem ediderunt, germanum eſſe Sancti illius Martyris Opus, invictis rationum momentis demonſtrant eruditiſſimi Critici, *Natalis Alexander* tom. 1. Hiſtor. Eccl. *Nicolaus le Nourry* tom. 1. Apparatus ab Bibliot. max. Patrum, *Pearſonius*, *Epiſc. Ceſtrienſis*, in ſuis Vindiciis Epiſtol. S. Ignatii, & multi alii, contra Blondellum, Dallæum, alioſque plures Presbyterianæ, Calvinianæque Sectæ homines.) In hac autem epiſtola ad Epheſios aſſerit S. Ignatius, Chriſtum ideo a Virgine nupta eſſe conceptum, quia volebat Deus, ut ortus Meſſiæ omnino lateret diabolum, dum eum putat non de virgine, ſed de conjugata, more aliorum hominum, fuiſſe generatum. Porro, hæc Sancti illius Martyris ratio nullius plane roboris eſſet, ſi Beata Virgo nuptias tantum celebraſſet cum Joſepho, quando ab ædibus Eliſabeth ad parentes reverſa eſt. Nam, ſemel facta illa hypotheſi, partus Virginis diabolo procul omni dubio innotuiſſet; vidiſſet quippe dæmon Mariam eſſe prægnantem poſt ipſius reditum a viſitatione Eliſabeth, noviſſet aliunde caſtimoniam Mariæ & Joſephi, & utriuſque animum a libidine prorſus alienum, conceptum ergo Mariæ, non Joſepho tribuiſſet, cui necdum Mariam nuptam eſſe apprime cognoviſſet, nec ei vel minimum dubium de ſtupro, ob exploratam Mariæ caſtitatem, ſubolere potuiſſet. Abjecta itaque omni hæſitatione confeſtim intellexiſſet, Mariam operatione Spiritus Sancti concepiſſet & ex ea ſubinde naſciturum Meſſiam tot ſæculis expectatum, cujus tamen partus, ut docet S. Ignatius, hujus ſæculi Principi celari debebat.

Erunt, ſat ſcio, nonnulli, qui reponent, hanc rationem Sancti Ignatii perinde contra noſtram militare ſententiam. Nam cum dæmon ſubtilitate intellectus ſui, & acumine naturali, integrum & incorruptum corpus mulieris, licet nuptæ, videre poſſit; facillime itidem, non obſtante matrimonio, quod Beata Virgo iniiſſet cum Joſepho ante legationem Gabrielis, diabolus dignoſcere potuiſſet Mariæ, etſi nuptæ, virgini-

ginitatem omnino illæſam permanſiſſe.

Verum, hæc reſponſio nullo negotio elidi poteſt, nam licet non diffitear, diabolum, intellectus ſui ſubtilitate, Mariæ virginitatem poſt conceptionem Verbi divini, etiam non obſtante matrimonio, detegere ac cognoſcere potuiſſe, ſi revera advertiſſet, contendo attamen, dæmonem eam exploratam non habuiſſe, quia volente & permittente Deo, non advertit. Cernens enim dæmon Mariam eſſe conjugatam, cetera rimari & ſpeculari contempſit, matrimonio videlicet omnem illi impediente ſuſpicionem. Quapropter, non difficulter ſibi perſuaſit, conceptum & partum eſſe ex viro, cui ſciebat Mariam eſſe nuptam, non, quod non poſſet dæmon virtute naturæ ſuæ agnoſcere Mariæ etiam nuptę virginitatem, ſed quod ulterius, Deo ſic volente, in conjugata veſtigare non curaverit. Hanc rationem inſinuat S. Thomas 3. p. q. 29. art. 1. ad 3. *diabolus*, inquit, *multa poteſt virtute ſuæ naturæ, a quibus tamen prohibetur virtute divina*. Admiſſo itaque matrimonio Marię cum Joſepho ante legationem Gabrielis, ratio tradita a *S. Ignatio*, quæ prima facie videtur ſubobſcura, intelligi & explicari poteſt; at in opinione illorum, qui matrimonium Marię procraſtinant uſque ad ejus reditum a viſitatione Eliſabeth, nullo pacto intelligi & explicari poteſt, immo falſi aperte convincitur hæc Sancti Martyris ratio, qua tamen uſi ſunt *Origenes* hom. 16. in Lucam, *Baſilius* homil. *de humana Chriſti generatione*, *Damaſcenus* lib. 4. *de fide orthodoxa* cap. 5. *Hieronymus* in cap. 1. Matth. *Bernardus* hom. 3. ſuper *Miſſus eſt*, *S. Thomas* 3. p. q. 29. art. 1. & multi alii Patres, ac Sacræ Scripturæ Interpretes.

Altera ratio petitur ex *S. Thoma*, qui 3. p. q. 29. art. 1. docet, ea potiſſimum de cauſa voluiſſe Chriſtum Dominum naſci ex virgine nupta, ut per matrimonium, quod Beata Virgo contraxit cum Joſepho, & ſuo, & matris conſuleret honori. Si enim Maria peperiſſet aut concepiſſet innupta, Judęi ex ipſius partu opportunam nacti fuiſſent occaſionem, & matrem in ſtupri ſuſpicionem adductam, juxta legem puniendi, & filium, ceu ſpurium, dehoneſtandi. *Maluit*, inquit *S. Ambroſius* lib. 2. in Luc. *Dominus aliquos de ſuo ortu, quam de matris pudore dubitare; ſciebat enim teneram eſſe virginis verecundiam, & lubricam famam pudoris; nec putavit ortus ſui fidem matris injuriis adſtruendam*. At, mehercle, non video, qui poſſit hæc ratio, quam S. Thomas ex Patribus hauſit, ſtare cum opinione illorum Theologorum, qui matrimonium Mariæ referunt ad ejus reditum a viſitatione Eliſabeth. Enimvero, ſi Maria nupta eſt Joſepho, poſtquam ab ædibus Eliſabeth reverſa eſt, ſequitur ergo eam prægnantem fuiſſe jam abhinc tribus menſibus, quando Joſepho tradita eſt, ſeu matrimonio juncta, manſit ſiquidem Maria poſt conceptionem Verbi divini cum Eliſabeth menſibus quaſi tribus, ut perhibet *S. Lucas* cap. 1. Porro, quis non videt, periclitatum fuiſſe honorem Mariæ, ſi tribus abhinc menſibus uterum geſtaſſet, quando nupta eſt Joſepho? Quid enim, ſodes, ſuſpicati non fuiſſent parentes, qui Mariæ tumentem uterum inſpexiſſent nondum celebratis nuptiis? Non eo quidem negatum, notam illis fuiſſe Mariæ morum probitatem, ſed nunquid ſubdubitare potuiſſent: An ipſi vis fuiſſet illata, & furtivo concubitu deflorata atque compreſſa? Maxime cum id temporis plane ignorarent, Mariam, arcana Spiritus Sancti operatione concepiſſe, eamque Matrem Dei fuiſſe electam. Sed quas inſidias Mariæ populares ei non ſtruxiſſent, quos ſiniſtros rumores non ſparſiſſent, ut ipſi infamiæ notam inurere poſſent? Si enim ſemel compertum habuiſſent, ſicut erat neceſſe, Mariam tribus abhinc menſibus prægnantem fuiſſe, dum Joſepho nupta eſt, eamque poſt ſex menſes a celebratis nuptiis filium peperiſſe, abſque dubio ex illo inſolenti & intempeſtivo partu, in animum induxiſſent, Mariam in ædibus parentum fuiſſe fornicatam, adeoque juxta legem ad tribunal eam rapuiſſent, mortiſque ſupplicio plectendam judicaſſent. Virgo nanque, quæ in domo pa-

terna fornicabatur, lapidibus obrui debebat, *ſi in puella non eſt inventa Virginitas, ejicient eam extra fores domus patris ſui, & lapidibus obruent illam viri Civitatis illius, & morietur, quoniam fecit nefas in Iſrael, Deuteronom.* cap. 22. & ſi Sacerdotis filia eſſet, flammis abſumebatur, *Levitici* cap. 21. Quam legem, teſte *Maimonide* Præfatione in Seder Zeraim, Judæi a Moſis temporibus, perpetuo obſervarunt. Nec ſolum Mariæ honorem præmaturus illius partus in diſcrimen adduxiſſet, ſed etiam Herodem & Judæos, Chriſtum perſequentes, excuſabiles reddidiſſet. *Quid enim*, inquit *S. Ambroſius* lib. 2. in Lucam, *Judæis, quid Herodi poſſet adſcribi: ſi natum viderentur ex adulterio perſequi?* Denique, ſi Maria ſex menſibus poſt initas nuptias Chriſtum peperiſſet, ut innuit Cl. *Bernardus Lamy*, Judæi, qui in perniciem Chriſti incumbebant, & vel leviſſimos rumores ad ipſum calumniis inceſſendum aucupabantur, non illum appellaſſent filium Joſephi, ſicut legimus *Matth.* cap. 13. *Lucæ* cap. 4. *Joannis* cap. 6. ſed eum potius tanquam ſpurium & adulterinum filium ubique ſuggillaſſent. Nam *deſponſata, ſi gravida fiat in domo patris ſui, infans habetur pro ſpurio*, ut ait *Maimonides* in Tractatu de prohibitis congreſſibus cap. 15. num. 17.

Reſpondet doctiſſimus *P. Lamy*, honori & famæ B. Virginis hoc pacto proſpexiſſe Deum, ut confeſtim poſt legationem Gabrielis, Maria impulſa Spiritu Sancto, perrexerit in montana Judææ, ubi extra rumores popularium ſuorum, verſata eſt tribus menſibus in ædibus cognatæ ſuę Eliſabeth, eamque reverſam ad parentes, jamque tribus abhinc menſibus prægnantem in ædes ſuas deduxerit Joſeph, & cum ipſa matrimonium inierit. Deinde ait: Poſſe per plures menſes celari tumentem uterum, eos maxime, quibuſcum non intercedit familiaris conſuetudo. Subdit denique: Imperatorem Auguſtum juſſiſſe his temporibus, ut deſcriberetur univerſus orbis, & in Bethlehem profectos fuiſſe Mariam & Joſephum, ut morem gererent Imperatoris Edicto, Mariam ibi partu ſolutam eſſe extra rumores popularium ſuorum, ex quorum animis, omnem malam de Maria ſuſpicionem amovebat nomen & fama Joſephi, quem ſciebant eſſe juſtum; fugam etiam in Ægyptum, ac moram in longinqua illa regione effeciſſe, ut ad ea, quæ partum Marię ſpectabant, non illi mentem adverterint.

Sed hæc Reſponſio, pace illius Authoris dixerim, non elevat, ſed potius majorem vim conciliat argumento. Qui enim primo credibile eſt, parentes Mariæ permiſiſſe unquam, ut puella necdum nupta hanc ſuſciperet peregrinationem, & pergeret in montanam Judææ regionem, contra Judæorum avitam conſuetudinem, qui, ut omnes probe norunt, ſedulo cavere ſolent, ne puellæ viris ſponſione promiſſæ, & quæ in domo paterna adhuc verſantur, vel minima infamiæ labe aſpergantur? Mariæ autem peregrinatio, & ab ædibus paternis diuturna abſentia, rumoribus & ſuſpicionibus Judæorum anſam & occaſionem ſuppeditare potuiſſent. Quod autem ait doctiſſimus ille Author, *poſſe per plures menſes celari tumentem puellæ uterum*, incertum omnino eſt & infirmum argumentum; ſpatium enim trimeſtre ad rem iſtiuſmodi detegendam, vulgo aſſignant Hebræi: *fœmina*, inquiunt, *viduata non nubit, niſi poſt nonaginta dies, ut nempe dignoſcatur inter ſobolem primi mariti, & ſecundi*. Legitur etiam Geneſis cap. 38. quod *poſt tres menſes nunciaverunt Judæ: fornicata eſt Thamar nurus tua, & videtur uterus illius intumeſcere*. Deinde, ægre adducentur viri docti, ut credant, voluiſſe Deum honorem Beatæ Virginis, jam a tribus menſibus prægnantis, ſartum tectum conſervare, celando illius tumentem uterum; illius quippe novi, & hactenus inauditi commenti ne apex quidem apud Sanctos Patres, & Scripturæ Sacræ Interpretes, vel minimum extat illius rei veſtigium. Sed, ut dem, Mariam, quando ab ædibus Eliſabeth ad parentes reverſa eſt, potuiſſe, celando tumentem uterum, declinare rumores popularium ſuorum; hos tamen rumores effugere haudquaquam potuiſſet in ſuo partu, quem

quem doctiſſimus P. *Lamy* contigiſſe putat ſex menſibus a completis nuptiis. Inſolitus namque, ut mox dixi, Mariæ partus popularium rumores facile admodum excitaſſet, quippe qui nunquam tale quidquam vel fando accepiſſent temporibus majorum ſuorum accidiſſe, unde ſtatim in aliquam ſtupri ſuſpicionem veniſſent, quam nec nomen, nec fama Joſephi, quantumvis juſti, ab eorum animis evellere potuiſſet. Ecquis ſane tam bonus, ut velit puellam a fornicationis ſuſpicione eximere, quæ poſt ſex menſes a celebratis nuptiis peperit propter nomen & famam mariti? Certe narrat *Dio* lib. 48. Cæſ. Auguſtum, Imperatorem licet optimum, a plebe fuiſſe deriſum, eo quod *Livia*, quam in uxorem duxerat, tertio menſe poſt celebratas nuptias filium peperiſſet, ita ut per jocum id temporis hoc proverbii loco haberetur: *fortunatis hominibus trimeſtres quoque naſci liberos*. Decimeſtres aliquando contingere partus, obſervat quidem *Hyppocrates*. Idem teſtantur *Virgilius*, dicens: *Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes*, & Plautus in Ciſtellaria: *Tum illam, quam compreſſerat, decimo poſt menſe exacto, ſic peperit filiam*. Septimeſtres & octimeſtres etiam quandoque contingere partus non ægre concedam, ſed ſemeſtres partus, eoſque legitimos, nec vidi, nec legi unquam. Male ergo Beata Virgo audiiſſet apud populares ſuos, nec ſe ab infamia liberare potuiſſet, niſi reſerando Myſterium, quod in illa peractum eſſe prorſus ignorabant. Denique, a vero procul abeſt, quod ait idem Author: fugam ſcilicet in Ægyptum, & moram in longinqua illa regione in cauſa fuiſſe, cur populares Mariæ ad ipſius partum mentem non adverterint. Quaſi vero, partus Mariæ ſignis & prodigiis conſpicuus, adoratione Magorum oſtenſus, prædictione Simeonis & Annæ in Templo, atque ſtrage infantium, quos inaudita crudelitate jugulari juſſit Herodes, longe lateque in tota Judæa notiſſimus, ſolis popularibus Mariæ non innotuerit, omnique ſublato nunciorum commercio ipſi ſoli peregrini & hoſpites fuerint in his, quæ Mariæ partum ſpectabant, id profecto ab omni veri ſpecie abhorrere videtur. Rejecta itaque reſponſione P. *Lamy*, multo probabilius eſt, ideo populares Mariæ nec animis fluctuaſſe, nec ullam de ea, quando prægnans ab ædibus Eliſabeth ad parentes reverſa eſt, ſiniſtram ſuſpicionem habuiſſe, quia compertum habebant, Mariam, antequam ſe ſe ad iter accingeret, ſeu pergeret ad montana Judææ, matrimonium iniiſſe cum Joſepho, ipſique tanquam patri, conceptam prolem acceptam referri debere, minime dubitabant.

DILUUNTUR

Contrariæ Sententiæ argumenta.

ARguitur primo. Maria, *Lucæ* c. 1. dicitur deſponſata viro, cui nomen erat Joſeph: *Miſſus eſt Angelus Gabriel a Deo in Civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad Virginem deſponſatam viro, cui nomen erat Joſeph, de domo David, & nomen virginis Maria*. Ergo Maria ante legationem Gabrielis, necdum erat Joſepho nupta, ſed tantum deſponſata, ſeu ſponſione promiſſa.

Reſpondeo primo, neg. conſeq. Creberrime namque Scriptura Sacra *deſponſatam* appellat non ſolum puellam, quæ ſponſione promiſſa eſt, & quæ adhuc in domo paterna verſatur, ſed eam etiam puellam, quæ viro tradita eſt, & in illius domeſticum conſortium recepta, ut proclive mihi eſſet demonſtrare ex bene multis quæ ſuppetunt Scripturæ Sacræ locis, quæ laudat, ac dilucide exponit Cl. Author *Gallicæ Analyſeos R. P. Mauduit*, Congreg. Orat. Presbyter, Diſſertatione ſecunda. Unicum duntaxat, quo major lux effulgeat, & adverſariorum detegatur hallucinatio, hic adducere ſatis ſuperque ſufficiet. *Lucæ* c. 2. legimus Joſephum veniſſe in Bethlehem, *ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante*. Maria ergo dicitur a S. Luca *deſponſata* Joſepho etiam eo tempore, quo una cum ipſo Bethlehemum venit, ubi Chriſtum Dominum peperit, & tamen, nemine refragante, Maria, quan do-

do cum Joſepho in Bethlehem ſe contulit, ut obtemperaret Cæſaris Edicto, non ſolum erat Joſepho ſponſione promiſſa, ſed etiam illi revera nupta erat, & tanquam viro tradita. Sic etiam Eccleſia, actu licet copulata Chriſto, vocatur *Sponſa*, cum tamen hæc conjunctio vere matrimonialis ſit. Patet itaque, ſolemne eſſe Scripturæ Sacræ, *deſponſatam* promiſcue appellare ſive puellam ſponſione promiſſam, ſive puellam jam nuptam, & viro traditam, ac ſubinde adverſarios ex his Sancti Lucæ verbis, nihil ad ſuæ ſententiæ præſidium petere aut extundere poſſe.

Reſpondeo ſecundo, Evangeliſtam Lucam, dum Mariam *deſponſatam* Joſepho, & non nuptam eſſe dicit, innuere duntaxat velle: nullum fuiſſe Mariam inter & Joſephum actum matrimonii conſummati, nullum nuptialem concubitum, ſed non excludere verum & ratum matrimonium, quod, ſicut exponit Doctor Angelicus 3. p. q. 29. art. 2. ſiſtit in indiviſibili conjunctione animorum, per quam conjuges fidem ſibi mutuo datam ſervare, & omnes amoris reciproci vices convictu communi, bonorum & malorum communione, citra tamen commixtionem quoad thorum, inter ſe ſe alternare tenentur. Hoc enim ratum matrimonium Mariæ cum Joſepho non obſcure inſinuare videtur S. Lucas, dum eodem in capite ſic Mariam inducit Angelum alloquentem: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum* (ſupple meum) *non cognoſco?* Non potuiſſet autem Maria vocitare tum temporis Joſephum *virum ſuum*, niſi fuiſſet cum ipſo conjugali vinculo actu ſociata. Ut igitur S. Lucas oſtenderet, Mariæ virginitatem non fuiſſe per matrimonium ereptam, aut violatam, ſed ſepoſito omni concubitu nuptiali, illibatam perſtitiſſe, Mariam Joſepho deſponſatam dicere maluit, quam nuptam. Eamdem adhibet interpretationem S. Thomas quibuſdam teſtimoniis SS. Patrum, videlicet *Hieronymi* in capite 1. Matth. & *Ambroſii* lib. 2. in Lucam, qui prima fronte docere videntur, Mariam inter & Joſephum interceſſiſſe tantum ſponſalia, & non nuptias. Dicit enim Angelicus Doctor, ideo illos SS. Patres conjugium Mariæ cum Joſepho nuptias appellare noluiſſe, quia nuptiarum nomine intelligebant nuptialem concubitum, qui procul abſuit a matrimonio Mariæ cum Joſepho. Quapropter, ut violatę virginitatis & maritalis conſortii ſuſpicionem longius a matrimonio Mariæ amolirentur hi Sancti Patres, Mariam Joſepho *deſponſatam*, non nuptam, eſſe dicunt. Ceterum *S. Auguſtinus* matrimonium Mariæ cum Joſepho, nuptias appellare non dubitat, ut videre eſt c. 11. lib. *de nuptiis & concupiſcentia*, ubi hæc habet. *Omne nuptiarum bonum completum eſt in illis parentibus Chriſti, proles, fides, & Sacramentum. Prolem cognoſcimus ipſum Dominum Jeſum: fidem, quia nullum adulterium: Sacramentum, quia nullum divortium. Solus ibi nuptialis concubitus non fuit.* His gemina habet S. Doctor lib. 5. *contra Iulianum* cap. 9. & lib. 22. *adverſus Fauſtum* cap. 8. ubi ait: *Beatam Virginem inter & S. Joſephum extitiſſe conjugium non concubitu, ſed affectu; non commixtione corporum, ſed copulatione, quod eſt charius, animorum.*

Arguitur ſecundo, *Matth.* c. 1. hæc verba leguntur: *Cum eſſet deſponſata Mater Jeſu, Maria, Joſeph, antequam convenirent, inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto.* Hæc autem verba, *antequam convenirent*, non poſſunt commodius exponi, & ad probandam Mariæ virginitatem aptius intelligi, quam de conventione, ſeu congregatione ad cohabitandum, ita ut ſenſus ſit: Mariam de Spiritu Sancto concepiſſe, priuſquam in eiſdem ædibus cum Joſepho habitaret. Hac ſiquidem admiſſa interpretatione, præripitur omnis argutiarum materies *Helvidio*, aliiſque heterodoxis, qui maritali commercio Ioſephum uſum eſſe contendebant, poſtquam Maria peperiſſet Chriſtum Dominum. Sequitur igitur, juxta hanc interpretationem: Mariam, quando de Spiritu Sancto concepit, adhuc in ædibus paternis fuiſſe verſatam, ac ſubinde necdum fuiſſe Ioſepho nuptam, ſi enim Ioſepho fuiſſet nupta, propriis jam relictis laribus, in ædes Ioſephi conceſſiſſet.

Re-

Reſpondeo, hæc Matthæi verba, *antequam convenirent*, de conventione ad habitandum non eſſe exponenda, jam enim Maria, ut docent SS. Patres *Chryſoſtomus* hom. 4. in Matt. & *Ambroſius* lib. 2. in Lucam, intus erat, & in eiſdem ædibus cum Joſepho habitabat. Ita etiam cenſet *S. Thomas* 3. p. q. 29. art. 2. ad 3. *Beata Virgo*, inquit, *ſic fuit deſponſata Joſeph, quod etiam eſſet domi habita: nam ſicut in ea, quæ in domo viri concipit, intelligitur conceptio maritalis, ſic in ea, quæ extra domum concipit, eſt ſuſpecta conceptio, & ita non eſſet ſufficienter proviſum famæ Beatæ Virginis*. Hæc itaque verba, *antequam convenirent*, non ſunt accipienda de conventione ad cohabitandum, ſed potius de concubitu conjugali, quem hoc modo honeſte & verecunde ſignificare voluit Matthæus, ſunt intelligenda; ſicut ea interpretatur *S. Hieronymus* in libro, quem lucubravit adverſus Helvidium. Hæc autem interpretatio Mariæ virginitati nequaquam officit, quia, ut optime ait S. Thomas, hinc non ſequitur, poſtea inter ſe conveniſſe, ſeu copulam carnalem habuiſſe Joſephum & Mariam, quemadmodum eo loci impie colligebat *Helvidius*, ſed ſolum demonſtratur, dum Joſeph & Maria videbantur conventuri, ſeu concubitum conjugalem habituri, præveniſſe conceptionem factam operatione Spiritus Sancti, quo factum eſt, ut ulterius non convenirent. Sicut ex. gr. ſi aliquis dicat: *antequam in portu pranderem, navigavi*, non intelligitur, quod in portu prandeat poſtquam navigavit, ſed quia cogitabat in portu pranſurus. Sic etiam dicimus, *Antiochum e vivis exceſſiſſe antequam pœnitentiam ageret*; nec tamen ſequitur, illum poſt mortem pœnitentiam egiſſe. Huic ergo ſtandum eſt interpretationi, quæ verbis Evangeliſtæ apprime congruit.

Arguitur tertio, Matthæus eodem in capite ſubdit: *Joſeph autem cum eſſet juſtus, & nollet eam traducere, voluit occulte dimittere illam*. Quorum verborum hic obvius & genuinus videtur eſſe ſenſus: Joſeph autem, cum eſſet juſtus, & nollet Mariam traducere e domo paterna in domum propriam, (apud Hebræos quippe deſponſatio præcedebat, tum ſequebatur introductio ſponſæ in ædes ſponſi) ſtatuit apud ſe eam deſerere. Hinc Angelus ancipiti cogitationum æſtu fluctuanti Joſepho, & quid facturus eſſet hærenti dubio, dixit; *Noli timere accipere Mariam*, quaſi diceret: *Joſeph contrahe nuptias, quas vis diſſolvere, & quod reſtat faciendum, Mariam conjugem deduc in domum*. Ergo, quando Joſephus intellexit Mariam eſſe gravidam, nondum Maria habitabat cum eo, nec proinde illi nupta erat. Dici itaque non poteſt, Mariam fuiſſe nuptam Joſepho ante legationem Gabrielis.

Reſpondeo, hanc interpretationem, quæ in objectione adducitur, eſſe plane detortam, & a vero S. Matthæi ſenſu omnino alienam. Id aperte liquet ex ſerie Sacri Evangeliſtæ contextus, qui ſic habet: *Joſeph autem vir ejus cum eſſet juſtus, & nollet eam traducere, voluit occulte dimittere illam*. Quomodo, quæſo Joſeph dimittere Mariam potuiſſet, ſi in ejus domum necdum fuiſſet traducta? nam ut inquit *S. Ambroſius* lib. 2. in Lucam, *quam non accepit, nemo dimittit, & ideo qui volebat dimittere, fatebatur acceptam*. Quomodo etiam Joſeph libello repudii Mariam dimittere potuiſſet, ſi ipſi nondum eſſet nupta? Deſponſata nanque libello repudii non dimittebatur, cum nec eſſet in poteſtate viri, nec in illius ædibus habitaret, nec fidem conjugalem ipſi oppignoraſſet. Denique, ſi Maria non fuit tum temporis Joſepho nupta, ut quid Matthæus Joſephum appellat virum Mariæ? *Joſeph autem vir ejus*. Ut quid etiam Angelus, qui Joſepho in ſomnis apparuit ut ſedaret æſtus, quos tacitus concoquebat, & omnem ſuſpicionem, ac dubitationem ex ignoratione Myſterii nondum ipſi revelati profectam diſpelleret, Mariam vocat conjugem Joſephi? *Joſeph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam*. Hæ ſiquidem appellationes *viri* & *conjugis*, in ſponſalia de futuro, ex uſitato hominum ſermone convenire non poſſunt, alioqui, ſi ejuſmodi appel-

lationes ad ſponſalia de futuro detorquere liceat, nullus profecto in tota Scriptura Sacra locus occurret, ex quo evinci poſſit, Mariam fuiſſe aliquando matrimoniali vinculo ſociatam Ioſepho, quod tamen nemo impræſentiarum dicere audeat. Rejecta itaque adverſariorum interpretatione, duplex ad iſtum Matthæi locum poteſt adhiberi expoſitio, quam Sanctorum Patrum fulcit authoritas. Prima hæc eſt: *Ioſeph autem cum eſſet juſtus, & nollet eam traducere*, ſeu Mariam ignominioſe accuſare, probro velut adulterii ream exponere, & criminaliter in propriam uxorem agere, ſolemnes ſcilicet adhibendo formulas juris, convocando ſenatum & parentes, ut moris erat apud Iudæos, teſte *Ioſepho* lib. 4. Antiq. c. 8. voluit, ut ipſius honori conſultum foret, occulte dimittere illam, ideſt, ne quid infamiæ periculive puellæ conflaret, dare voluit libellum repudii coram paucis arbitris, parentibus, ac proximis agnatis, vel, ut aliis placet Scripturæ Sacræ Interpretibus, voluit Ioſeph, ſemoto omni ſtrepitu, Mariam deſerere, peregrinatione in aliam regionem commeando inſtituta, eique poteſtatem facere ineundi nuptias cum eo, cujus conſortio prægnans videbatur.

Alteram hujus loci interpretationem, poſt aliquos Sanctos Patres affert *Gerſonius* ſacræ Facultatis Pariſienſis Cancellarius, in epiſtola ſecunda de feſto S. Ioſephi inſtituendo, quæ extat in quarta parte Operum ejus. Dicit enim celeberrimus ille Doctor, Ioſephum per revelationem & colloquium Mariæ cognoviſſe, etiam antequam pergeret in montanam Iudææ regionem, eam prægnantem eſſe, & de Spiritu Sancto concepiſſe: tuncque Joſephum ſtupore quodam perculſum, & tam ſublimis honoris admiratione defixum, ſimile aliquid cum Petro ſenſiſſe, ac dixiſſe: *Exi a me Domina, quia peccator ſum*. Aut cum Centurione. *Domina, non ſum dignus ut inhabites mecum*. Hanc doctiſſimi Cancellarii interpretationem piam eſſe fateor, & ad commendandam S. Ioſephi humilitatem ſeu modeſtiam appoſite, atque ingenioſe ex contextu Scripturæ Sacræ exculpetam, priori tamen interpretationi potius ſtandum eſſe cenſeo, quippe quæ, ut ait Doct. Angelicus 3. p. q. 29. par. 2. ad 3. magis conſonat Evangelio.

Arguitur quarto: Omnes Theologi docent contra Calvinum, & Centuriatores Magdeburgenſes, alioſque hujus furfuris heterodoxos, Mariam voto virginitatis ſeſe obſtrinxiſſe longe antequam ab Angelo ſciret, ſe Matrem Dei eſſe electam. Eo namque ſpectat plena Mariæ admirationis interrogatio: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* ex quibus verbis *S. Auguſtinus* lib. *de ſancta virginitate* c. 4. Mariam virginitatem voviſſe colligit, alioqui non appoſita videretur interrogatio, ſi de præſenti tantum, aut de præterito loqueretur Maria, non de futuro; potuiſſet ſiquidem Angelus reſpondere Mariæ: Et ſi nunc virum non cognoſcas, & necdum cognoveris, poſtmodum cognoſces, aut cognoſcere poteris. In eundem plane ſenſum Virginis Mariæ ab Angelo ſalutatæ Reſponſum acceperunt, Votumque Virginitatis prius ab ea emiſſum fuiſſe, ex illis verbis collegerunt Eccleſiæ Patres, & Scripturæ Sacræ interpretes, *S. Gregorius Nyſſenus* Oratione in diem Natalem Chriſti, *S. Bernardus*, ſerm. 4. *ſuper Miſſus eſt*, Venerabilis *Beda* in cap. 1. Lucæ, B. *Edmerus* in libro *De Excellentia B. Virginis* cap. 4. *Arnoldus*, Abbas in *Laudatione B. Virginis*, & alii; Atqui voto virginitatis e diametro opponitur matrimonium, quia neceſſario importat conſenſum in copulam carnalem, ergo veroſimile eſt, Mariam aut nunquam matrimonium iniiſſe cum Ioſepho, aut ſaltem illud duntaxat contraxiſſe poſt Legationem Gabrielis, a quo didicit Incarnationis Myſterium, & nullum ex ineundo connubio virginitati ſuæ allatum iri nocumentum.

Reſpondet *Bollandus* tom. 3. de Actis Sanctorum ad diem 19. menſis Martii, Mariam & Ioſephum voti, cui ſe obſtrinxerant, obligatione fuiſſe ſolutos, aut ſaltem merito dubitaſſe: num voti religione obligarentur, quando matrimonium invicem contrahere debuerunt.

runt. Verba illius Authoris ſubnectam: *Dirarum*, inquit, *omniumque malorum extremum cenſebatur in veteri Lege deſperatio poſteritatis, maxime ſi qui parentibus ſuis ſic vicini eſſent, ut niſi procreandæ proli operam darent, fruſtrandi eſſent majores ſui ſperatę ſucceſſionis bono, & retro in caput volvenda hęreditas. Cum itaque hæc omnia in Joſepho atque Maria tanto fuerint majora, quanto propius illi per rectam tam naturæ, quam legis lineam ad illam ſpem admovebantur, cur ego hic verear cogitationem meam utriuſque honori non parum forte conducturam aperire, faterique, ſuſpicari me rebus ſic conſtitutis, revera, & ex ipſa natura obligationis, ſimul cum tali voto vix ac ne vix quidem conſiſtentis, potiori debito prævalente, ſolutum fuiſſe ea religione utrumque, aut ſaltem dubitaſſe, num adhuc obligarentur?* Hactenus *Bollandus*; cujus conjectura jejuna & frigida eſt, nec in Scriptura Sacra, nec in Sanctis Patribus, nec in tota retro antiquitate vel minimum veſtigium habet, imo Mariæ honori non ſatis proſpicere videtur hic Author, dum eam emiſſo virginitatis voto, inſtante matrimonio, fuiſſe ſolutam, aut ſaltem dubitaſſe: num voti adhuc religione obligaretur? nimium audacter ariolatur. Relicta itaque hac *Bollandi* reſponſione.

Reſpondeo primo cum *S. Thoma* 3. p. quęſt. 28. art. 4. Mariam, antequam cum Joſepho jungeretur matrimonio, non abſolute, ſed ſolum ub hac conditione: *ſi Deo placeret*, virginitatem ex voto Deo nuncupaſſe: *Non tempore Legis Moſaicæ*, inquit Sanctus ille Doctor, *oportebat generationi inſiſtere tam mulieres, quam viros, quia ſecundum carnis originem cultus Dei propagabatur, antequam ex illo populo Chriſtus naſceretur: quapropter, licet Virgo in deſiderio virginitatem habuerit, ſuper hoc tamen voluntatem ſuam divino commiſit arbitrio*. Nec mirum, ſi ſub hac conditione virginitatem voverit Maria, nam cum certo ipſi non conſtaret, eo tempore quo vovit, an gratior eſſet Deo virginitas, quam matrimonium, debuit hanc adhibere conditionem, *ſi Deo placeret*, quæ conditio propoſitum virginitatis haud minuit, ſed potius obedientiæ merito decoravit. Hinc *S. Bernardus* homil. 4. ſuper *Miſſus eſt*, diſerte docet, Mariam in ea fuiſſe præparatione animi, ut virginitatis, cui ſe obſtrinxerat, votum frangeret, ſi ita Deo placeret. Sic enim Mariam inducit Gabrielem alloquentem: *Cum ſciat Dominus meus teſtis conſcientiæ meæ, votum eſſe ancillæ ſuæ non cognoſcere virum; qua lege, quo ordine placebit ei ut fiat iſtud? ſi oportuerit me frangere votum ut pariam talem filium, & gaudeo de filio, & doleo de propoſito, fiat tamen voluntas ejus.* Addere etiam poſſum cum *S. Thoma*, Mariam ante legationem Gabrielis, etiam abſolute virginitatem deſpondiſſe, quia ſpeciali revelatione ſciebat, votum a ſe editum Deo gratum & acceptum eſſe, nec ex nuptiis, quas cum Joſepho celebrare debebat, copulam carnalem acceſſuram, unde in revelationibus Sanctæ Brigittæ lib. 7. cap. 25. Mater Dei famulæ ſuæ ſic locuta legitur: *Ego in Spiritu Sancto certiſſime ſcivi, quod virginitas mea perpetuo permaneret illæſa, licet ex occulta Dei diſpenſatione viro deſponſabar*. Quapropter, illęſo perſtante virginitatis voto, quod edidit Maria, ſive abſolutum, ſive conditionatum fuerit, potuit Maria ante legationem Gabrielis nuptias celebrare cum Joſepho.

Reſpondeo ſecundo: idem argumentum poſſe retorqueri in adverſarios, nam ſponſalia opponuntur virginitatis voto, ſunt etenim ſponſalia futuri matrimonii inchoatio, ſeu futurarum nuptiarum promiſſio: & in hoc tantum diſcrepant a matrimonio rato, quod matrimonium ratum ſit contractus per verba, ut ajunt, de præſenti expreſſus, *accipio te in uxorem*, *accipio te in virum*: ſponſalia vero fiant per verba de futuro, ut loquuntur Scholaſtici, *accipiam te in uxorem*, *accipiam te in virum*; ſi ergo Maria, propter emiſſum virginitatis votum, non potuiſſet ante legationem Gabrielis inire cum Joſepho matrimonium, pari quoque ratione, nec ipſi ſponſalia contrahere licuiſſet, & tamen ultro fatentur adver.

verſarii, Mariam, non obſtante virginitatis voto, fuiſſe ante legationem Gabrielis Joſepho ſponſione promiſſam; quidni ergo potuit, etiam ante legationem Gabrielis, vero & rato cum Joſepho jungi matrimonio?

Arguitur quinto: Maria & Joſeph nuptias proculdubio celebrarunt, ſervatis Hebræorum circa connubia legibus; Atqui *Maimonides* in Tractatu *de Connubiis Hebræorum* cap. 10. n. 17. aſſerit: Puellam non ſtatim poſt ſponſalia in domum conjugis fuiſſe deductam, ſed ei aliquam in parentum ædibus moram fuiſſe conceſſam; credibile itaque eſt, Mariam tempore legationis Gabrielis fuiſſe Joſepho ſponſione promiſſam, eamque hoc temporis ſpatium, quod puellis deſponſatis ante ſolemnem in ædes conjugis deductionem concedebatur, inſumpſiſſe; commorando per tres menſes apud cognatam ſuam Eliſabeth, quibus exactis, Maria in ædes Joſephi deducta eſt, & nuptias cum eo celebravit.

Reſpondeo: Tempus quod puellis deſponſatis ante ſolemnem in ædes conjugis deductionem concedebatur, nulla lege apud Hebræos fuiſſe præfixum, & aliquando breve admodum fuiſſe, ut liquet exemplo Rebeccæ *Geneſis* cap. 24. ubi dicitur: Fratres Rebeccæ poſtulaſſe, ne ad Iſaac, cui modo fuerat deſponſata Rebecca, deduceretur, niſi poſt decem dies: *Maneat*, inquiunt, *puella ſaltem decem dies apud nos & poſtea proficiſcetur*. Tempus etiam illud puellis deſponſatis conceſſum; nulla apud Hebræos fuiſſe Lege præfixum, teſtatur *Leo de Modena* part. 4. cap. 3. *hiſtoriæ de ritibus Judæorum*, ubi aſſerit: Quaſdam deſponſatas manere per integrum annum, alias per ſemeſtre, plus minus, pro voluntate & commoditate contrahentium. Quid ergo prohibet, ut dicam: Mariam, quatuor circiter menſibus ante legationem Gabrielis, fuiſſe Joſepho ſponſione, promiſſam; ſicque deſponſatam per tres menſes in ædibus paternis eſſe verſatam, quarto vero ineunte menſe a contractis ſponſalibus, matrimonium ſolemni ritu iniiſſe cum Joſepho, & in eiſdem ædibus habitare cæpiſſe ante legationem Gabrielis? Hæc conjectura, quamvis non ſit omnino certa, plus tamen probabilitatis habet, quam conjectura *P. Lamy*, aſſerentis: Mariam commorando per tres menſes apud cognatam ſuam Eliſabeth, id temporis inſumpſiſſe, quod puellis deſponſatis concedebatur ante ſolemnem in ædes conjugis deductionem. Hæc ſiquidem doctiſſimi illius viri conjectura, aliena eſt a ritibus Judæorum; apud quos, ut teſtatur *Maimonides*, loco ſupra laudato, deſponſatæ verſari debent in domo paterna, quamdiu ſunt ſponſione ſolum promiſſæ, & nondum viris traditæ. Addo etiam, nec addidiſſe pigebit, veroſimile non eſſe, his legibus circa connubia ſancitis ita Hebræos fuiſſe adſtrictos, ut ab illis, maxime ita volente & diſponente Deo, eximi haud potuerint Maria, & Joſeph.

Arguitur ultimo: Non decebat, ut Maria ſubjaceret imperio mariti, & una cum eo habitaret, qui necdum ſciebat, eam eſſe Matrem Dei electam; iſtud autem Myſterium Joſepho patefieri non debebat, niſi elapſo aliquo tempore, poſt Verbi Divini conceptionem. Deſponſanda itaque erat Maria Joſepho, ſed donec ille rem omnem eſſet edoctus, congruebat, ut Maria interea ab eo abeſſet poſt deſponſationem per aliquod tempus ante nuptias complendas, quo conſtare poſſet, Mariam neutiquam rem habuiſſe cum Joſepho, ſed ſolum Spiritus Sancti operatione concepiſſe. Igitur Maria ante legationem Gabrielis fuit tantum ſponſione promiſſa Joſepho, &, poſt reditum a viſitatione Eliſabeth, fuit ipſi nupta, & in ejus conſortium domeſticum adſcita; eo ſiquidem tempore innotuit Joſepho arcanum, quod ipſum antehac latebat, Verbi Divini Incarnationis Myſterium.

Reſpondeo: Hanc jejunam & ſubleſtam eſſe conjecturam, quæ facile admodum exſufflari poteſt. Enim vero expediebat potius, teſte *S. Ambroſio* lib. 2. in Lucam, ad Mariæ comprobandam virginitatem, ut in ædibus Joſephi habitaret, eique nupta eſſet, dum concepit, quam ſi extra domum Joſephi eique nondum nupta concepiſſet: *Fides*, inquit ille Pater, *verbis Mariæ magis adſciſcitur, & mendacii cauſa removetur;*

vi-

videretur enim culpam obumbrare voluiſſe mendacio innupta prægnans, cauſam autem mentiendi deſponſata non habuit, cum conjugii præmium, & gratia nuptiarum partus ſit feminarum. Quibus verbis, ni mea me fallat mens, luculenter docet *S. Ambroſius*, ad Mariæ adſtruendam virginitatem, & omnem ſuſpicionis cauſam removendam, convenientiſſimum fuiſſe, ut Maria cum Joſepho nuptias celebraret, antequam conciperet, eſſetque prægnans. Idem plane ſentit *Doctor Angelicus* 3. p. q. 29. art. 2. ad 3. Nulla ergo ratione dici poteſt, Mariam tribus abhinc menſibus prægnantem fuiſſe, quando nupta eſt Joſepho, & ab eo in conſortium domeſticum ſuſcepta. Nam, ut ſupra obſervatum eſt, facta ſemel illa hypotheſi, Maria ſexto menſe poſt celebratas nuptias filium peperiſſet, quod ceſſiſſet in dedecus tam Mariæ, quam ejus prolis, & Judæorum animis tam inſoliti partus novitate ſuſpenſis, ſtupri ſuſpicionem facile ingerere potuiſſet. Quod vero in objectione ſubditur, non decuiſſe, ut Maria habitaret una cum Joſepho, qui necdum ſciebat eam eſſe Matrem Dei electam; frivolum omnino eſt & frigidum argumentum. Joſephus ſiquidem perpetuus caſtitatis amator, & omnis prorſus libidinis expers, tranquille cum puriſſima ſua conjuge ſub eodem tecto verſabatur, & per matrimonium, quod inierat cum Maria, nuptias a ſuſpicione criminis defendebat, virgineum partum tegebat, & Mariæ miniſterium exhibebat, unde nullum prorſus ex habitatione, & ſocietate Mariæ cum Joſepho, licet Myſterium nondum edocto, periculum emergere poterat.

Antequam huic paragrapho coronidem imponam, velim advertat obiter Lector, *Joannem Gerſonium*, Fac. Pariſ. Cancellarium, pro inſtitutione feſti Deſponſationis Matrimonii Mariæ cum Joſepho, ſtrenuam navaſſe operam; cujus ea de ri pag. 733. & 735. tom. 4. recentis & caſtigatæ Operum illius Editionis, a *Ludovico Ellia du Pin*, Doctore Sorbonico, adornatæ anno 1706. duæ extant epiſtolæ, uno cum Officio de hacce feſtivitate a Gerſona concinnato, quod diverſum eſt ab Officio de eodem feſto, edito a noſtro *Aurato*, qui a Paulo III. Summo Pontifice obnixe poſtulavit anno 1436. ut illud ſua auctoritate approbaret pro die 22. menſis Januarii. Cæterum, licet modo plures Eccleſiæ feſtum Deſponſationis, ſeu matrimonii Mariæ cum Joſepho, celebrent, diſcrepant tamen circa diem, quam huic feſtivitati aſſignant, ut videre eſt apud *Bollandum* ad diem 19. menſis Martii, ubi etiam varias inter orationes a variis conceptas Authoribus, ut huic feſto congruerent, hanc potiſſimum refert ex *Colvenerio*, Univerſitatis Duacenſis Cancellario, deſumptam ex antiquo Brugenſi Breviario, quæ ſic habet: *Deus, qui Mariam Virginem matrimonialiter Joſepho ſociaſti, ut ex virginali conjugio virginum ſponſus naſceretur; fac nos per utriuſque interceſſionem ipſum diligere virginitatis Authorem, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, &c.*

H Y-

HYMNUS

In laudem S. Joſephi, Beatiſſimæ Virginis Mariæ caſtiſſimi Sponſi.

Regum Progenies, Iſacidum decus,
Feſto te celebrent carmine conjuges,
Certatimque ferant candida Virgines
Sponſo lilia Virgini.

Tu Joſephe, novi lux nova fœderis,
Tu cuſtos ſociæ Virginis integer,
Tu Sanctæ thalamo conjugis abſtines,
Tu Chriſti tamen es Pater.

Alto Progeniem quam bene creditam
Servas conſilio, depoſitum Dei!
Tecum pervigiles cœlituum Pater
Curas, juraque dividit.

Artus invalidum tu puerum foves,
Infantique Deo pabula ſufficis;
Et formata Dei te ſine, de tuis
Creſcunt membra laboribus.

Sint qui mille tubis undique perſonent,
Adventaſſe Deum, qui populos regat:
Tu commiſſa tibi non violabili
Velas Sacra ſilentio.

ALTER HYMNUS

In laudem ejuſdem Sancti Joſephi, Virginis Matris Conjugis caſtiſſimi.

Matris intactæ venerande conjux,
Teſtis, & cuſtos nivei pudoris,
Quid Deo plenam meditaris anceps,
Linquere Sponſam?

Anxium cœlo tibi miſſus Ales
Firmat; hinc Virgo tibi viſa major:
Mente ſedata modo naſciturum
Numen adoras

Vix puer natus, redit ecce præpes
Nuncius Patri; Fuge, dixit, infans
Quæritur, Matrem puerumque tutas
Transfer in oras.

Tu nihil contra; per opaca noctis
Protinus Matrem, puerumque transfers.
Dirigit greſſus, aperitque calles,
Dum ſilet infans.

Ora mox ſolvet; Solymas per urbes,
Quem dolens quæres comitante Matre,
Hunc ſenes inter puerum ſtupebis
Mira loquentem.

Anxias mentes, tenebriſque merſas
Chriſtus illuſtret, Patris ipſe ſplendor:
Nos inoffenſo pede ducat aſtris,
Semita factus,

PARA-

PARAGRAPHUS II.

An matrimonium Mariæ cum Joſepho fuerit aliquando conſummatum? ſeu utrum Maria perpetuo permanſerit virgo?

MAtrimonium Marię cum Joſepho fuiſſe virili congreſſu conſummatum, impie etiamnum contendunt obſtinati Judæi, qui Chriſtum ex carnali Joſephi cum Maria conſortio procreatum fuiſſe blaſphemant. In eodem erroris luto hæſerunt olim *Cerinthus*, & *Ebionitæ*, quaſi pauperes, & mendici dicti, ut, juxta vocis Hebraicæ ethymologiam, interpretatur *Euſebius* lib. 3. Hiſt. Eccleſiaſt. cap. 27. Denique, quarto Eccleſię ſęcundo, & aliis ſequentibus, infernus evomuit hęreticos, Marię virginitatis oſores, *Antidicomarianos* nimirum, *Jovinianum*, *Bonoſum*, *Helvidium*, qui Mariam in partu, & poſt partum virginitatis ſuę jacturam feciſſe aſſeverare non erubuerunt. Quorum ut confundatur impietas, & Catholicę Eccleſię de perpetua Marię virginitate ſtabiliatur doctrina.

DICO PRIMO: *Matrimonium Mariæ cum Joſepho non fuiſſe conſummatum, ac ſubinde Chriſtum Dominum ex carnali Joſephi cum Maria conſortio non fuiſſe procreatum.*

Hanc aſſertionem Sole clarius probant innumera Scripturę Sacrę loca, quę generatim oſtendunt: Quod, ſicut Chriſtus ſecundum divinam naturam fuit ἀμήτωρ hoc eſt, ſine Matre: ita ſecundum naturam humanam fuit ἀπάτωρ, hoc eſt ſine Patre: ut plane reſponderet typo Melchiſedechi, qui dicitur ad Hebræos capit. 7. *ſine Patre, ſine Matre, ſine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens*. Hinc in ſacris Literis Chriſtus antonomaſtice vocatur: *Semen mulieris*, Geneſis capit. 3. *Lapis e monte exciſus abſque manibus*, Danielis capit. 2. Quibus omnibus Scripturæ locis, majorem lucem, ac claritatem affundit celeberrimum vaticinium *Iſaiæ* capit 7. ubi legimus, quod, cum a *Raſin*, Rege Syrię, & *Phacee*, Rege Iſrael, obſeſſa eſſet Civitas Jeruſalem, & impius *Achaz*, Rex Juda, ſignum a Deo, ob incredulitatem, & hypocriſim, petere detrectaret, ſic locutus fuerit Propheta: *Audite ergo domus David: nunquid parum vobis eſt moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis & Deo meo? propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum. Ecce Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel, butyrum, & mel comedet, ut ſciat reprobare malum, & eligere bonum*. Hoc autem *Iſaiæ* vaticinium fuiſſe adamuſſim impletum in Chriſto, quem Maria, integra, & illibata virginitate, ex Spiritu Sancto concepit, docet Evangeliſta *Matthæus* cap. 1. *Cum eſſet*, inquit, *deſponſata mater ejus Maria Joſeph, antequam convenirent, inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto.... Joſeph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum eſt, de Spiritu Sancto eſt: pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Jeſum: ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum. Hoc autem factum eſt, ut adimpleretur, quod dictum eſt a Domino per Prophetam dicentem; Ecce Virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel*. Ex eo itaque clariſſimo *Iſaiæ* vaticinio planum ac expeditum eſt, Mariam citra carnalem Joſephi conſortium concepiſſe Chriſtum Dominum, ac ſubinde virginem ſimul, & matrem permanſiſſe; quod etiam ipſa rei veritate convictus negare non eſt auſus *Mahumetes*, qui, licet pleraque Chriſto Domino ornamenta ſacrilego ore detraxerit, Mariæ tamen virginitatem nunquam negavit, imo eam laudavit in Alcorano, & Jeſum Adamo comparavit, qui ſine virili congreſſu conceptus, & in lucem editus eſt. Soli recutiti Judæi, qui callum obduxerunt; hoc perſpicuo *Iſaiæ* oraculo, quantum Chriſtiana Fides nitatur, probe intelligentes, ſiniſtris interpretationibus illud alio detorquere, ejuſque vim non nullis reſponſionibus eludere ac elevare tentant,

quas

quas hic brevi confutatione diſpungere non abs re erit,

Reſpondent primo Judæi; Ex hoc laudato *Iſaiæ* vaticinio evinci nequaquam poſſe, Mariam in conceptu, & partu illibatam cuſtodiſſe virginitatem: quia apud *Iſaiam* non legitur. *Ecce virgo concipiet*, ſed potius legendum eſt: *Ecce adoleſcentula concipiet*. Vox ſiquidem *Alma*, inquiunt, quæ eſt in Textu Hebręo, ſignificat juvenculam, ſeu adoleſcentulam, per quam indigitatur puella quęcunque, ſive virum experta, ſive intacta, ſive nupta, ſive innupta. Hinc *Theodotion*, & *Aquila*, in his, quas adornarunt, Scripturę Sacræ verſionibus, hoc *Iſaiæ* vaticinium hoc pacto ſunt interpretati: *Ecce adoleſcentula in ventre habebit, & pariet filium*. Hanc ſuam reſponſionem tutantur Judæi ex Proverbiorum c. 30. v. 19. ubi *Salomon* hęc habet: *Tria ſunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro: viam aquilæ in Cœlo, viam colubri ſuper terram, viam navis in medio mari, & viam viri in Alma, hoc eſt in puella*. Quod videtur non poſſe non deſignare puellam, quę jam experta eſt virum; nam *Salomon* verſu ſequenti comparat hanc puellam cum muliere adultera, & dicit talem eſſe viam mulieris adulteræ, quę caſtitatem jactat nec ſervat tamen; & abſtergens os ſuum dicit: *Non ſum operata malum*.

Reſpondent ſecundo Judæi: Hęc *Iſaiæ* verba: *Ecce virgo concipiet, &c.* dicta eſſe de uxore Achaz, Regis Juda, & de ejus filio Ezechia, quem propediem paritura erat.

Verum, utraque Judæorum Reſponſio, quæ plena rimarum hac illac perfluit, multis, iiſque invictis momentis convellitur. Primo, quia certiſſime conſtat, hanc vocem, *Alma*, ei ſoli puellę convenire, quæ virginitatem adhibita cuſtodia ſervavit, & nunquam virorum aſpectibus patuit, ſicut aſſerit *S. Hieronymus* Comment. in c. 7. Iſaiæ: *Quantum*, inquit, *cum mea pugno memoria, nunquam me arbitror, Alma, in muliere nupta legiſſe, ſed in ea, quæ virgo eſt, ut non ſolum virgo ſit, ſed virgo junioris ætatis, & in annis adoleſcentiæ*. Et in Traditionibus Hebraicis ſic S. Doctor refellit Judæos: *Oſtendant igitur nobis Judæi in Scripturis alicubi poſitum, Alma, ubi adoleſcentulam tantum & non virginem ſonet, & concedimus eis illud, quod in Iſaia apud nos dicitur: Ecce virgo concipiet & pariet, non abſconditam virginem, ſed adoleſcentulam ſignificare jam nuptam*. Secundo, hæc vox, *Alma*, ſępius in ſacris Litteris ad deſignandam virginem viro omnino incognitam adhibetur, velut Geneſeos c. 54. ubi Rebecca puella pulcra nimis dicitur, virgoque incognita viro, in Textu Hebræo legitur, *Alma*, & Exodi c. 2. Mariæ, ſorori Moyſis, quæ virgo itidem erat, idipſum nomen *Alma* tribuitur in Textu Hebręo. Tertio. *Septuaginta Interpretes* in ſua verſione, *Onkeloſus*, & *Jonathan* in ſuis Paraphraſibus, hunc *Iſaiæ* locum ſic ſunt interpretati: *Ecce virgo concipiet, &c.* Ita pariter habent Verſiones Syriaca, & Arabica. Denique, certo certius eſt, *Iſaiam* proponere conceptum virginis tanquam mirabile ſignum, ideſt, ſeu rem novam, inuſitatam, & prodigii loco habitam: porro, ſi *Iſaias* in hocce vaticinio loqueretur de adoleſcentula, quę, poſt delibatam virginitatem, more ceterarum mulierum, concipere, & parere debebat, nullum profecto in hoc mirabile ſignum, aut rarum prodigium Iſaias propoſuiſſet, cum frequenter accidat, ut adoleſcentula, facta ſemel virginitatis ſuæ jactura, concipiat & pariat: *Abſurdiſſimum autem eſt omnium, & ineptiſſimum*, inquit *S. Baſilius* hom. 25. de hum. Chriſti generatione, *a Domino dari ſignum tanti myſterii quod naturæ ſit commune omni*. Theodotionis autem & Aquilę prępoſteram interpretationem nihil moror; fuerunt enim, ut obſervat *S. Irenæus* lib. 3. adverſus hæreſes cap. 24. Judęi proſelyti, qui in ſuis Scripturæ Sacræ verſionibus hoc Iſaię oraculum, & alia quamplurima Scripturæ loca, quæ Chriſtianę religioni favebant, de induſtria immutarunt, mutilarunt, interpolarunt. *Aquila*, gente Ponticus, urbe Synopęus, primum Gentilis, poſtea ex Chriſtiano factus Judæus, & Rabbini *Akibæ*, Chriſtiani nominis hoſtis infenſiſſimi, diſcipulus; Scripturę Sacræ ver-

verſionem Græcam conflavit ſub Hadriano Imperatore circa annum Chriſti 130. teſte *S.Epiphanio* lib. de pond. & menſ. Hunc Judæorum proſelytum, Biblia in Græcam linguam contentioſe tranſtuliſſe affirmat *S. Hieronymus* Ep. ad Pammachium c.4. & Comment. in Iſaiam c. 8. *Theodotion* vero, qui ſub Commodo, Imperat. ſuam Scripturæ verſionem fecit, fuit natione Ponticus, qui Fidem Chriſtianam amplexus, deinde ad Ebionis, & Marcionis hæreſes prolapſum, tandem proſelytus & apoſtata, Judæus factus eſt. Unde a *S. Hieronymo* Procemio ad Danielem vocatur *incredulus* & *Ebionita*. Et ep. 89. ad Auguſtinum, *homo Judæus*, & *blaſphemus*.

Ad teſtimonium vero, quod Judæi ad ſuam fulciendam interpretationem proferunt ex lib. Proverbiorum c. 30. quadrifariam reſpondetur. Primo dici poteſt, etiamſi eo loci vox *Alma*, deſignaret puellam corruptam, quod tamen oppido falſum eſt, inde tamen minime ſequi, eamdem vocis ſignificationem locum habere c. 7. Iſaiæ. Ratio eſt: Quia alibi, ubicumque hęc vox, *Alma*, in Sacris Literis occurrit, Virginem ſemper deſignat; nemo autem non fatebitur, ex plurium locorum collatione potius de genuina illius vocis, *Alma*, ſignificatione judicandum eſſe, quam ex unius ſolius loci ſenſu. Secundo, dici poteſt, in Verſione ſeptuaginta Interpretum, ſicut & in Editione noſtra Vulgata non legi: *viam viri in Alma*, *ſeu in puella*, ſed *viam viri in adoleſcentia*, quaſi dicat Sapiens: difficile admodum eſſe dignoſcere viam viri in adoleſcentia, quia vaga, verſatilis, inconſtans eſt, & perinde difficilis exploratu, ac via aquilæ, ſerpentis, & navis, quæ nullum poſt ſe relinquunt veſtigium. Solent enim juvenes in adoleſcentiæ æſtu nunquam ſibi conſtare, ſed in diverſa ſingulis horis rapi, diverſiſque moveri affectibus, ita ut difficillimum ſit eorum viam inveſtigare poſſe, ſeu eorum vitæ inſtitutum ac ſcopum internoſcere. Tertio, dici poteſt, Salomonem, dum ait, ſe ignorare *viam viri in Alma*, voluiſſe conceptus, & partus Virginis Mariæ grande, & inexplicabile indicare Myſterium, quod longe difficilius ſit cognitu via vel aquilæ, vel ſerpentis, vel navis, eo quod in illis omnibus ſciſſio aliqua datur, & diviſio, in partu autem Mariæ Virginis nullum prorſus veſtigium tranſitus vel diviſionis remanſerit, ſed clauſtra pudoris virginei penitus intacta perſtiterunt. Denique, dici poteſt, Salomonem eo loci innuere duntaxat velle; incerta eſſe Virginis integræ aut corruptæ indicia, tum quia Virgines, etiam defloratæ, crimen ſuum ſtrenue mentiendo tegere, & celare poſſunt; tum quia clandeſtinæ, & occultæ ſunt mille nocendi artes virorum, qui Virginibus inſidiantur, & tortuoſa eorum conſilia, adeo ut perdifficile ſit eorum fraudes, machinationes, & ſcelera detegere, ac penetrare.

Alteram quod ſpectat Judæorum reſponſionem, manifeſtum eſt, eam aperte cum Hiſtoria Sacra pugnare; edita ſiquidem eſt hæc Iſaiæ prophetia: *Ecce virgo concipiet &c.* regnante jam *Achazo* Rege Juda; ſupponamus itaque ejuſmodi vaticinium editum eſſe ab Iſaia, anno quo regnum auſpicatus eſt *Achaz*, certum eſt, non poſſe prædictum Iſaiæ oraculum intelligi de Ezechia, quia Ezechias initio regni patris ſui Achaz, jam ut minimum novem annos natus erat. Regnavit quippe Achaz annos ſexdecim, ut patet ex lib. 4. Regum cap. 16. &, eo mortuo, ſtatim regnavit ejus filius Ezechias, viginti quinque annos natus cum regnare cœpit, ut colligitur ex lib. 4. Reg. c.18. ex quo calculo ſequitur: Ezechiam in exordio regni patris ſui, jam nonum ætatis ſuæ attigiſſe annum. Se ſe ergo Judæi plenis buccis deridendos propinant, dum iſtud Iſaiæ oraculum, *Ecce virgo concipiet*, *&c.* intelligendum eſſe garriunt de uxore Achaz, & de ejus filio Ezechia, quem propediem paritura erat.

Eliſa utraque Judæorum reſponſione, nunc propulſare juvat inſignem calumniam, quam *Celſus*, ethnicus author, Beatæ Mariæ Virgini temerario auſu importavit, aſſerens, ut teſtatur *Origenes* lib. 1. quem edidit contra hunc fidei hoſtem, Mariam in adulterio fuiſſe deprehenſam, eamque Chriſtum, ex illicito cujuſdam *Panthera* concubitu conceptum,

ptum, clam enixam fuiſſe. Hęc autem putidiſſima calumnia non ſolum ex luculentiſſimo Iſaiæ vaticinio, & ex hiſtoria Evangelica confutata manet, ſed etiam evidenti ratione diſſlari poteſt. Enimvero, ut ſolido utar ratiocinio Illuſtriſſimi Danielis *Huetii*, Epiſc. Abrincenſis, in lib. de Demonſtr. Evangelica, propoſ. 9. quis credat, tanta patientia fuiſſe Joſephum ut manifeſtam criminis, quod Legibus Judæorum tam ſevera animadverſione puniebatur, ſecuram vivere permiſerit? Quis credat, infamem mulierem, inter conſanguineos, & affines, inter infenſos filios legis peritos, Sacerdotes, & Phariſæos tutam fuiſſe? Quis credat, Jeſum ipſum tam ſpurco, & damnato genitum concubitu, in Eccleſiam Domini fuiſſe admiſſum contra Moſis interdictum, neque ipſi ab invidis, & inimicis, quos complures ſua ei virtus pepererat, objectum publice, & exprobratum? Quis credat denique, Evangeliſtas, & Apoſtolos in manifeſta re pręfracte mentiri auſos, & adverſus rei propalam editę notitiam, ſuperſtitibus etiam pervulgati facinoris teſtibus, mirabilem quemdam Chriſti ortum eſſe commentos, & ad Davidem retuliſſe? Apage ergo hanc teterrimam, maleque confutam calumniam, quam hic adduxiſſe, ſatis ſuperque refutaſſe eſt.

DICO SECUNDO: *Mariam tam in partu, quam poſt partum Virginem permanſiſſe.*

Prima hujus aſſertionis pars probatur non ſolum ex variis veteris Teſtamenti figuris, quibus Marię partus fuit pręmonſtratus, rubo videlicet ardente, & incombuſto, *Exodi* cap. 3. vellere Gedeonis, Judicum cap. 6. & virga Aaronis, quæ abſque ullo exterioris humoris adminiculo, ſola Dei virtute floruit, fronduit ac fructum fecit, Numerorum c. 17. ſed etiam ex perſpicuo adſtruitur Scripturę Sacrę teſtimonio petito ex c. 44. Ezechielis, *porta hæc clauſa erit, & non aperietur, & vir non intrabit per eam, quoniam Dominus Deus Iſraël ingreſſus eſt per eam*. Quod Prophetæ oraculum interpretantur SS. PP. de Maria Virgine, quę ob perpetuam, quam conſervavit, Virginitatem, vere fuit porta clauſa, hortus concluſus, fons ſignatus: *Porta igitur Maria*, inquit *S. Ambroſ.* lib. de Inſtitut. Virginis c. 7. *per quam Chriſtus intravit in hunc mundum, quando virginali fuſus eſt partu, & genitalia virginitatis clauſtra non ſolvit, manſit intemeratum ſeptum pudoris, & inviolata integritatis duravere ſignacula, cum exiret ex Virgine*. Atque hęc eſt Sanctorum Patrum, *Auguſtini* lib. 22. de Civit. Dei c. 8. *S. Gregorii Magni* Homilia 26. in Evangelia, *Theodoreti* Dialogo 2. *S. Maximi*, Taurinenſis, Homil. 2. de Nativitate, *S. Fulgentii* lib. de Fide ad Petrum cap. 2. & Epheſini præterea Concilii Doctrina, Symbolorum proteſtationibus, & utriuſque Eccleſiæ perpetuo conſenſu comprobata, qua credimus, illibatam Mariæ in partu Virginitatem perſtitiſſe, Chriſtique corpus, clauſis uteri virginalis repagulis, eodem modo foras prodiiſſe, quo obſeratis foribus poſt reſurrectionem ad Diſcipulos penetravit. Naſcitur Chriſtus inquit *Catechiſmus Concilii Tridentini*, ex matre ſine ulla maternæ virginitatis diminutione, & quomodo poſtea ex ſepulcro clauſo, & obſignato egreſſus eſt, atque ad diſcipulos januis clauſis introivit, vel ne a rebus etiam, quas natura quotidie fieri videmus, diſcedatur, quomodo ſolis radii concretam vitri ſubſtantiam penetrant, neque frangunt tamen, aut aliqua ex parte lædunt: ſimili, inquam, & infinitis partibus altiori modo, Jeſus Chriſtus ex materno alvo, ſine ullo maternæ virginitatis detrimento editus eſt Quod quidem Spiritus Sancti virtute effectum eſt, qui in filii conceptione & partu, matri ita adfuit, ut ei fœcunditatem dederit. Ceterum, tres rejici debent errores, in quos impegerunt quidam Scriptores, in modum, quo Corpus Chriſti clauſo Virginis utero exivit, curioſius inquirere audentes. Alii quippe putarunt, quod Corpus Chriſti ex Matris latere prodierit, quos merito *S. Damaſcenus* capit. 14. lib. 4. *de Fide Orthodoxa*, juxta poſtremam doctiſſimi noſtri P. *Michaelis Le Quien* Editionem, redarguit his verbis: *Conceptio quidem per auditum facta eſt, ortus vero per eam partem, per quam exire fœtus conſueſcit; quamlibet aliqui fabulentur, illum*, ſeu Chri-

ſtum,

ſtum, *per Genitricis Dei latus editum eſſe*. *Neque enim hoc impoſſibile erat, ut per portam tranſiret, ſigilli ejus nulla parte labefactatis*. Alii exiſtimarunt, eo momento temporis, quo Chriſtus e Virginis utero prodiit, aperta fuiſſe pudoris clauſtra, ſic tamen ut Chriſtus integritatem omnem naſcendo ſarciret; *Quaſi*, Maria *ad horam Virgo fuerit*, & *ad horam perdiderit Virginitatem*. *Inſanum eſt hoc dicere & credere prophanum*, inquit *Goffridus*, Abbas Vindocinenſis, Sermone 4. de Nativitate Domini. Alii demum poſt *Joannem Mayronium* in 3. Sent. diſtinct. 4. q. unica, art. 6. finxerunt, Corpus Chriſti fuiſſe in utero Mariæ Virginis localiter inextenſum, ad eum ſcilicet modum, quo nunc in auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento continetur, ac ſubinde mirum non eſſe, quod illæſis pudoris virginei clauſtris, e Virginis Mariæ ntero prodierit. Sed hic error facile refellitur, quia ſi Corpus Chriſti fuiſſet in utero Mariæ Virginis localiter inextenſum, nec foveri, nec nutriri, nec augeri potuiſſet, nullaque externa graviditatis ſigna in Maria Virgine comparuiſſent. Quæ omnia adverſantur Script. Sac. & Traditioni Sanctorum Patrum, qui communiter docent, Corpus Chriſti, etſi localiter extenſum, per miraculum tamen, hoc eſt, per penetrationem exiiſſe e Virginis Mariæ utero, non ſecus ac e ſepulcro clauſo prodiit per penetrationem redivivum.

Altera aſſertionis pars perpetua nititur Sanctorum Patrum traditione, *Origenis*, Homil. 7. in *Lucam*, *Hieronymi* adverſus *Helvidium*, & *Jovinianum*, *Baſilii* Homil. 25. *Epiphanii* hæreſi 78. Siricii Papæ Epiſt. 5. ad *Theophilum*, & *Anyſium Epiſcopos*, *Ambr.* lib. de Inſtitut. Virginis, *Chryſologi* Serm. 142. & 143. *Hildephonſi*, Epiſcopi Toletani, qui circa medium ſeptimi Sæculi duos ſcripſit libros, in quibus late diſſerit de perpetua Virginitate Mariæ, adverſus quoſdam Hiſpanos, qui Helvidii hæreſim recoquebant. Huic autem avitæ Sanctorum Patrum traditioni, inviolabili temporum ſerie ad nos uſque propagatæ, & in Eccleſia Catholica conſervatæ, nemo citra hæreſim refragari poteſt. Accedit etiam efficax, quam tradit *Sanctus Thomas*, ratio, 3. part. quæſt. 28. art. 3. ubi ait: Impium errorem Helvidii, Mariæ poſt partum Virginitatem negantis, primo, injuriam irrogare Spiritui Sancto, cujus Sacrarium fuit uterus Virginalis. Secundo, derogare dignitati, & ſanctitati Matris Dei, quæ poſt hominum memoriam ingratiſſima mulier videretur, ſi tanto filio contenta non fuiſſet, & Virginitatis, quæ in ea miraculoſe fuerat conſervata, ſponte per carnis concubitum jacturam facere voluiſſet. Tertio, ipſi Joſepho ad maximam præſumptionem fore impntandum, ſi eo audaciæ veniſſet, ut eam, quam relevante Angelo, de Spiritu Sancto Deum concepiſſe cognoverat, polluere præſumpſiſſet.

DILUUNTUR

Judæorum, & *Hæreticorum Objectiones*.

Arguitur primo, hoc Iſaiæ vaticinium: *Ecce Virgo concipiet*, & *pariet filium*, intelligi non poteſt de Maria, quæ concepit & peperit Chriſtum, ſed aptari tantum poteſt conceptni, & partui Prophetiſſæ, uxoris Iſaiæ: ergo ex illo Iſaiæ oracnlo perperam colligitur, Mariam illibata virginitate, & ſine congreſſu virili concepiſſe & peperiſſe Chriſtum. Prob. ant. ex ſerie rerum, quæ iſtud Iſaiæ oraculum præceſſerunt, eique occaſionem dederunt. Refert quippe Scriptura Sacra, quod, cum eſſet obſeſſa a Regibus Syriæ, & Iſrael, Civitas Jeruſalem, *Achaz*, qui tum temporis Judææ Regni habenas moderabatur, hac Syrorum & Iſraelitarum in ſe facta conſpiratione, cui repellendæ impar erat, perterritus & tantum non exanimatus, ſpem omnem ſalutis & fiduciæ ſuæ anchoram in Rege Aſſyrio reponebat. Iſaias hoc in præſentiſſimo diſcrimine Achazum conſtitutum hortabatur, ut Deo potius confideret, & ne dubitaret de proxime adfuturo auxilio divino, dedit ei optionem alicnjus ſigni, quo cognoſceret Achaz copias duorum illorum Re-

BIBLIOTECA ROMA

Regum *Rezin* & *Pekach*, diſceſſuras ex Judæa irrito conatu, ſed Achazo ſignum poſtulare nolente, ſive ex hypocriſi, quaſi major eſſet fides ſua, quam ut his egeret fulcris, ſive ex odio Dei veri, ne per miraculum gloria ejus populo innoteſceret, ſed potius ſubſecutura liberatio, vel Idolis ſuis, vel etiam prudentiæ & fortitudini ſuæ accepta referretur, ſignum, inquam, Achazo poſtulare detrectante, Iſaias, videns ſe ſurdo loqui, ſermonem ſuum direxit ad domum David, eique proximæ liberationis ſignum dedit, dicens: *audite ergo Domus David . . . . Dominus dabit vobis ſignum, ecce virgo concipiet, & pariet filium*, quaſi diceret: puella, quæ nunc virgo eſt, nubet, concipiet, pariet, & infantem educabit, & antequam ille infans, quem paritura eſt, ſciat reprobare malum & eligere bonum, ideſt, antequam adoleverit, perfectam ab his hoſtibus qui Judæam infeſtant, liberationem conſequemini. Proponit ergo Iſaias puellæ partum, & infantem, qui ex illo partu prodire debebat, tanquam ſignum proximæ liberationis Judæorum, & fugæ duorum illorum Regum, qui ferro flammaque Judæam depopulabantur. Non poteſt itaque hoc Iſaiæ vaticinium congruere Mariæ, quæ tantum ſeptem poſt ſæcula paritura erat Chriſtum, cujus etiam nativitas, ſignum eſſe non poterat beneficii ſtatim, vel brevi poſt tempore exhibendi Judæis; ſed potius ad Prophetiſſam, uxorem Iſaiæ referri debet hoc vaticinium, idque aperte innuere videtur *Iſaias* cap. 8. ubi ſic loquitur: *& acceſſi ad Prophetiſſam, & concepit, & perit filium*. Ergo iſtud Iſaiæ vaticinium, *ecce virgo concipiet, & pariet filium*, intelligi non poteſt de Maria, Matre Chriſti, ſed de prophetiſſa, uxore Iſaiæ.

Reſpondeo primo, hoc Iſaiæ oraculum: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*, de conceptu & partu Mariæ Virginis eſſe intelligendum. Quod quidem ut clarius percipiatur, obſervari debet, conceptum & partum, de quo loquitur *Iſaias*, *cap*. 7. diſcerni omnino debere a conceptu & partu de quo ſermonem habet cap. 8. Primus nanque conceptus & partus eſt Mariæ Virginis, quem his verbis deſignat Iſaias: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*. Alter eſt conceptus, & partus Prophetiſſæ, uxoris Iſaiæ, *& acceſſi ad Prophetiſſam, & peperit filium*. Primum puerum, quem ex partu Mariæ Virginis naſciturum vaticinatur Propheta, *Emmanuelem* vocat, illumque conſtituit ceu ſignum conſervationis domus Davidicæ, ex qua proditurus erat Chriſtus, Mariæ filius, unde ait: *audite ergo domus David*. Alterum vero ſeu Prophetiſſæ filium, appellat, *accelera ſpolia detrahere, feſtina prædari*, illumque ſtatuit tanquam ſignum deſtructionis Regnorum Syriæ, & Samariæ, ita ut antequam ille puer, quem prophetiſſa parere debebat, ætatem adultam attigiſſet, duo illi Reges, qui Judæam vexabant, profligandi eſſent, eorumque regna deſtruenda. Ut igitur facilius ſolvatur Judæorum objectio, & planior ſit oraculi Iſaiæ ſenſus, duo diſtingui debent conceptus & partus, duo itidem pueri, quorum primus ſit Chriſtus Dominus, natus ex Maria Virgine: alter prophetiſſæ uxoris Iſaiæ filius. Verum, quia ille puer, quem peperit prophetiſſa, fuit typus Chriſti, filii Mariæ Virginis, quæcumque Iſaias de puero prophetiſſæ vaticinatur, excellentiorem, & veriorem ſenſum habent, dum Chriſto Domino accommodantur. Exempli gr. Iſaias vaticinatur de puero prophetiſſæ, quod *antequam ſciat vocare Patrem ſuum, & Matrem ſuam, auferetur fortitudo Damaſci, & ſpolia Samariæ coram Rege Aſſyriorum*. Id autem perfectius fuit impletum in Chriſto, filio Mariæ Virginis, quam in filio prophetiſſæ, uxoris Iſaiæ: nam Chriſtus in ipſa infantia prædam Damaſci, & Samariæ, Regi Aſſyriorum, hoc eſt gentes tenebris idololatriæ immerſas, typicis nominibus deſignatas, eripuit dæmoni, typico pariter nomine adumbrato. Quod in adoratione, quam Magi Chriſto, adhuc vagienti in cunis exhibuerunt, ac gentium in iiſdem vocatione completum eſt, ſicut præclare ediſſerit *Tertullianus* lib. 3. adverſus Marcionem cap. 12.

Reſpondeo ſecundo cum aliis celeberrimis Theologis: *Iſaiam* capitibus 7. & 8.

de

de eodem conceptu, & partu Mariæ Virginis, & de ortu Chriſti agere. Quantum autem ad ſignum quod pollicetur Iſaias, dum ait: *Dominus dabit vobis ſignum, ecce virgo concipiet &c.* dicunt illi Theologi, partum virginis non ſtatui ab Iſaia tanquam ſignum proximæ liberationis a duobus Regibus *Rezin*, *&* *Pekach*, qui Judæam armis infeſtabant, ſed partum Virginis proponi ab Iſaia velut ſignum conſervationis familiæ David. Ratio eſt, quia poſtquam Propheta miſſus a Deo optionem dediſſet Achazo, Regi Juda, petendi aliquod ſignum ad confirmationem proximæ ab hoſtibus liberationis, quam ipſi nomine Dei pollicebatur, & Achaz hujuſmodi ſignum poſtulare noluiſſet, tunc Iſaias convertit ſe ad domum David, dicens: *Audite ergo domus David. Dominus dabit vobis ſignum: Ecce virgo concipiet & pariet filium.* Quaſi diceret: o Judæi bonis eſtote animis, non eſt excidenda domus David, ſed perpetuo conſervanda, & propter hoc dabit vobis Deus ſignum: *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*, ſcilicet Chriſtum, qui erit verus Meſſias ex domo & familia David oriundus. Addunt etiam illi Theologi, Iſaiam ex illo ſigno, quod daturus erat Deus pro conſervatione domus David in virgine paritura, ſumpſiſſe argumentum a majori ad minus, ut trepidantes confirmaret Judæorum animos, erga proximam liberationem ab illis duobus Regibus, a quibus vexabantur. Quaſi diceret Iſaias: o Judæi, Deus vobis pro perpetua conſervatione domus David aliquando daturus eſt ſtupendum, & prorſus inauditum ſignum, ut virgo concipiat, & pariat Emmanuelem! Procul igitur omnem abjicite timorem, & in certam erigimini ſpem, fore ut proximam a Deo conſequamini liberationem ab illis duobus Regibus, qui vos impræſentiarum vexant; ſi enim Deus maximum illud, & pene incredibile beneficium, de cujus promiſſionis complemento nemo veſtrum dubitat, aliquando conceſſurus eſt, certe iſtud, quod minus eſt, quodque veſtram ab hoſtibus liberationem ſpectat, multo facilius largietur.

Arguitur ſecundo, Matth. cap. 1. dicitur de Joſepho: *Et non cognoſcebat eam* ideſt Mariam, *donec peperit filium ſuum*. Particula autem *donec*, indicat Joſephum cognoviſſe Mariam, poſtquam filium ſuum peperit. Deinde, *Tertullianus* in lib. de Monogamia cap. 8. ait: Mariam, poſt natum Jeſum, conjugale ſolviſſe debitum, *& Chriſtum quidem*, inquit, *virgo enixa eſt, ſemel nuptura poſt partum*, quo exemplo probat, ſecundas nuptias permitti haud debere in Eccleſia. Denique *S. Baſilius* hom. 25. *de humana Chriſti generatione*, exponens hæc verba: *non cognovit eam donec peperit*, ſic loquitur: *affert hic locus ſuſpicionem, quod, poſtquam generationi Domini per Spiritum Sanctum administrare caſte pureque ſerviit, tum demum uſitata nuptiarum opera Maria non recuſaverit. Nos autem, quamvis nihil hoc doctrinæ pietatis officiat, ſiquidem eo uſque virginitas fuit, dum diſpenſationi illa ſerviret: quod autem deinde ſecutum eſt, tanquam nihil ad Myſterii rationem pertinens curioſius omittamus inquirere.* Ergo Maria ſaltem poſt partum virgo non permanſit.

Reſpondeo, particulam illam, *donec*, non innuere Joſephum cognoviſſe Mariam poſt partum, ſed ſignificare, ſicut docet S. Thomas, infinitum tempus, adeo ut ſenſus ſit: Joſephum nunquam rem habuiſſe cum Maria. Quæ explicatio aliis Script. Sac. locis illuſtrari poteſt. Nam, dum Pſ. 119. dicitur: *Oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri*, non ſignificatur, quod poſt impetratam miſericordiam oculi avertantur a Deo. Et *Geneſis* c. 8. juxta editionem vulgatam, de corvo ex arca emiſſo dicitur: *qui egrediebatur, & non revertebatur, donec ſiccarentur aquæ*. Non inde tamen ſignificatur, corvum ſiccatis aquis rediiſſe: cum certum ſit corvum nunquam in arcam eſſe reverſum, ſed vel cadaveribus incubuiſſe, vel arcæ inſediſſe. Ad authoritatem *Tertulliani* dico, eum, quando librum de Monogamia ſcripſit, jam a Fide Catholica deſciviſſe. *De Tertulliano*, inquit *S. Hieronymus* c. 9. l. contra Helvidium, *nihil amplius dico, quam Eccleſiæ hominem non fuiſſe*. Denique, ad teſtimonium S. Baſilii reſpondeo, Sanctum illum Doctorem, dum ait: Nihil pieta-

tis doctrinæ officere, ſi quis ſuſpicetur, Mariam poſt partum nuptialia opera viro non negaſſe, non hoc dicere, quaſi unicuique integrum ac liberum ſit utrumvis opinari, ſed quod putet, id nihil referre ad Myſterium ab Iſaia prædictum, *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*, de quo Prophetæ oraculo potiſſimum diſſeruit *S. Baſilius* in prædicta homilia. Nam huic Iſaiæ vaticinio ſua ſemper conſtaret veritas, etiamſi Maria poſt partum virginitatem non ſervaſſet. Ceterum, perpetuam Mariæ Virginitatem ad fidem & pietatem pertinere, manifeſte docet *S. Baſilius* verbis proxime ſequentibus: *Nihilominus*, inquit, *quoniam Chriſtum amantium aures non ſuſtinent hoc audire, quod Dei Genitrix aliquando virgo eſſe deſierit, &c.* & deinde exponens illam particulam *donec*, ait: *Illud dicimus, quod*, donec, *etſi alicujus temporis terminum circumſcribere videatur, vere tamen infinitum aliquod præ ſe fert*. Quæ Sancti Doctoris explicatio, ut nemo non videt, perpetuam Mariæ Virginitatem adſtruit.

Arguitur tertio, Matth. cap. 1. Jeſus appellatur *primogenitus* Mariæ, ſed primogenitus ille dicitur, poſt quem alius genitus eſt, alioquin non primogenitus, ſed unigenitus dici deberet. Ergo Maria, poſtquam peperit Chriſtum, procreandis liberis operam dedit, adeoque perpetuam non ſervavit virginitatem. Præterea, in Evangelio commemorantur fratres Chriſti Domini, Matth. cap. 13. *Nonne hic eſt fabri filius, nonne Mater ejus dicitur Maria; & fratres ejus Jacobus, & Joſeph, & Simon & Judas, & ſorores ejus apud nos ſunt?* Si ergo Chriſtus Dominus fratres & ſorores habuit, neceſſe eſt, ut Maria poſt partum non permanſerit virgo.

Reſpondeo: Chriſtum appellari primogenitum Mariæ, non quod Maria alios poſt Chriſtum genuerit filios, ſed quia nullum ante Chriſtum genuit filium. Etenim hic eſt ſolemnis Scripturæ Sacræ uſus, ut unigeniti interdum vocitentur primogeniti. Ex. gr. Deus in veteri Lege jubet ſibi omnem primogenitum offerri & conſecrari, & tamen ſi ovis unicum genuiſſet agnum, debuiſſet ille agnus, licet unigenitus, vi Legis & præcepti divini, offerri & conſecrari Domino tanquam primogenitus. Non abſimili igitur ratione Chriſtus, etſi filius Mariæ fuerit unigenitus, appellatur tamen a S. Matthæo, juxta conſuetudinem legis, Mariæ primogenitus.

Ad fratres, quod attinet Chriſti Domini, qui commemorantur in Evangelio, reſpondeo: illos fuiſſe fratres Chriſti non quidem natura, quaſi eodem ex patre, aut eadem ex matre progeniti eſſent, ſed cognatione duntaxat, quippe qui erant filii Mariæ Cleophæ, quæ cognatione & ſanguine juncta erat Mariæ Virgini, & uxor erat Alphæi, ac mater Jacobi minoris, Joſephi &c. vel ut putant *Baronius* in Apparatu, & *Bollandus* ad diem 9. menſis Aprilis, illi, qui *fratres Chriſti Domini* in Evangelio dicuntur, fuerunt filii Mariæ, uxoris Cleophæ, Cleophas autem erat frater Joſephi, Sponſi Virginis Deiparæ, ſicut aſſerunt *Egeſippus* apud Euſebium lib. 3. Hiſtor. Eccl. cap. 11. & alii Patres apud *Chriſtophorum Caſtrium* Hiſtor. Deiparæ cap. 1. Quapropter, ſicut Joſephus, & Cleophas erant fratres, ita Maria, mater Jeſu, & Maria uxor Cleophæ appellabantur ſorores, & filii Mariæ, uxoris Cleophæ, dicebantur fratres Chriſti, filii Mariæ Virginis, propter eam, quæ inter illos intercedebat, cognationem.

Non me fugit, eſſe aliquos Patres, *Origenem* in cap. 13. Matth. *Epitaphium* hæreſi 78. *Euſebium* lib. 2. Hiſtor. Eccleſ. cap. 1. *Hilarium* in caput 1. Matth. & alios, qui exiſtimant, eos, qui *fratres Chriſti* Domini in Evangelio appellantur, fuiſſe filios Joſephi ex priori uxore ſuſceptos. Sed hæc viris doctis merito non probatur ſententia. Primo, quia ipſemet *Origenes* in Matth. juxta editionem *Cl. Danielis Huetii* pag. 223. fatetur hanc ſententiam hauſtam fuiſſe ex libris apocryphis, nempe ex Evangelio Petri, aut ex Proto-Evangel. Jacobi, idque confirmat *Sanctus Hieronymus* in cap. 12. Matth. ubi hæc habet: *Quidam fratres Domini de alia uxore Joſeph filios ſuſpicantur, ſequentes deliramenta apocryphorum*. Secundo,

do, Joſephum perpetuo virginem permanſiſſe docet *S. Hieronymus* in lib. contra Helvidium: *Tu dicis*, inquit, *Mariam virginem non permanſiſſe: ego mihi plus vindico, etiam ipſam Joſeph virginem fuiſſe per Mariam, ut ex virginali conjugio virgo filius naſceretur. Si enim in virum ſanctum fornicatio non cadit, & aliam uxorem habuiſſe non legitur*. Denique, ut optime notat *Baronius* in Apparatu, erroris arguuntur illi antiqui, qui ſenſerunt Mariam matrem Jacobi minoris fuiſſe priorem uxorem Joſephi, Sponſi Mariæ Virginis. Nam Maria, quæ fuit mater Jacobi minoris, vivebat tempore paſſionis Chriſti Domini, ut conſtat cap. 15. Marci, *erant autem & mulieres de longe aſpicientes: inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi minoris, & Joſeph mater, & Salome*. Si ergo Maria, mater Jacobi minoris, fuiſſet prior uxor Joſephi, Sponſi Mariæ Virginis, habuiſſet Joſeph eodem tempore duas uxores, nempe Mariam Jacobi minoris matrem, & Mariam, matrem Chriſti Domini, quod vel cogitare animus horret. Hac itaque antiquorum relicta ſententia, dicendum eſt cum *S. Thoma* 3. p. quæſt. 28. art. 3. ad 6. illos, qui in Evangelio fratres Chriſti Domini nuncupantur, fuiſſe cognatos Chriſti. Nec enim in ſacris litteris inſolens eſt, ut cognati interdum appellentur *fratres*: ſic Abraham nepoti ſuo Loth dicit Geneſis cap. 13. *fratres nos ſumus*. Sic etiam Saram vocavit ſororem ſuam. Sic denique Laban alloquitur Jacob generum ſuum Geneſis c. 29. v. 15. *Quoniam fratres meus es, non ſervies mihi gratis*.

Arguitur ultimo, in lib. *de ortu Salvatoris* dicitur: Ad partum Mariæ accurriſſe obſtetrices, quæ neceſſariæ videntur mulieri patienti in partu dolorem; atqui ſi Maria fuiſſet virgo in partu, obſtetricibus opus nequaquam habuiſſet, quia pariendo nullum fuiſſet paſſa dolorem, ergo Maria in partu non permanſit virgo. Præterea, *Tertullianus* lib. *de carne Chriſti* cap. 4. *Origenes* hom. 14. in Lucam, *Irenæus* lib. 4. adverſus hæreſes cap. 66. *Ambroſius* in Lucam, & alii affirmant: Chriſtum naſcendo aperuiſſe vulvam matris, ſed vulva aperiri non poteſt, niſi pariens mater virginitate ſpolietur, ergo Maria in partu virginitatem non ſervavit.

Reſpondeo: Mariam citra dolorem filium, quem abſque libidine conceperat, peperiſſe. *Conceptus enim Chriſti*, inquit *S. Bernardus* Serm. 4. in vigilia Nativitatis, *fuit ſine pudore, partus ſine dolore*. Hinc fabularum loco accenſeri debet id quod legitur in libro de *ortu Salvatoris* de obſtetricibus ad partum Mariæ accurrentibus. Id quippe primo opponitur Scripturæ Sacræ *Lucæ* cap. 2. ubi dicitur, a Maria Virgine Puerum, quem pepererat, pannis fuiſſe involutum, & in Præſepio repoſitum. Secundo, liber *de ortu Salvatoris*, ut conſtans eſt omnium Criticorum judicium, ad apocryphorum claſſem ablegari debet. Tertio, *S. Hieronymus* hanc de obſtetricibus fabulam rejicit in lib. contra Helvidium. *Nulla*, inquit, *obſtetrix, nulla muliercularum ſedulitas interceſſit, & mater & obſtetrix fuit, pannis involvit Infantem & poſuit in Præſepio: quæ ſententia apocryphorum deliramenta convincit*. Quarto Eminentiſſimus Annalium Eccleſiæ Parens, Card. *Baronius*, in Notis ad diem 25. menſis Decembris Martyrologii Romani carpit ac perfringit quoſdam audaces, & imperitos homines, qui dictitabant, *S. Anaſtaſiam*, Virginem, obſtetricis officio in partu Mariæ Virginis eſſe defunctam, eaque de cauſa factum putabant, ut in Sacro die Natalitio, ejuſdem Sanctæ Anaſtaſiæ memoriam celebret Eccleſia: Hoc inquam inſulſum commentum putido Anachroniſmo conjunctum refellit, ſeu potius ridet *Baronius*. Qui enim fieri potuit, ut *S. Anaſtaſia*, quæ tertio cadente Eccleſiæ Sæculo, Martyrium ſub *Diocletiano*, Imperatore, paſſa eſt, potuerit in partu *Mariæ* Dei-paræ obire obſtetricis officium? Eccleſia autem die vigeſima quinta menſis Decembris, in quam Natale Chriſti incidit, ſolet in Miſſa ad Auroram celebrare memoriam *S. Anaſtaſiæ*, quia hæc Virgo eadem die ſub *Diocletiano* Martyrii coro-

nam promeruit, & *Statio* in Eccleſia, huic Virgini Sacra, Romæ eadem die 25. menſi Decembris quotannis peragitur. Denique, in ceteris quidem puerperiis obſtetrice opus eſt, quia ea multipliciter ſordent, & fœtus ex materno utero prodiens ſcatet fœcibus, & turpi illuvie fœdatus in lucem venire ſolet; at in virginis puerperio nihil hujuſmodi accidit, quia in illius partu nihil fuit impurum, nihil illicitum, nihil purgandum, ſed omnia potius ſumma puritate ac nitore tam ex parte prolis, quam ex parte matris contigerunt. Quapropter, Sancti Patres in objectione laudati, dum aſſerunt, Chriſtum naſcendo aperuiſſe vulvam matris, nolunt dicere, ſicut recte explicat S. *Thomas* 3. part. quæſt. 28. artic. 2. fractionem vel apertionem aliquam interceſſiſſe in hoc partu, ſeu reſerationem clauſtri pudoris virginei, ſed per vulvam apertam intelligunt duntaxat, eam divino miraculo fuiſſe perviam, & nullatenus obſtitiſſe exitui Corporis Chriſti ſubeuntis, integris tamen remanentibus pudoris virginei ſignaculis. Dicendum itaque eſt, hunc partum non aperuiſſe Virginis uterum, ſed illæſo pudoris ſignaculo Chriſtum ex utero Matris miraculoſa penetratione emerſiſſe, ſine dolore nixus, ſine diductione partis, qua fœtus egreditur, ſine ſordibus & repurgamentis, quæ fœtum in ceteris puerperiis comitari ſolent.

Inde colliges, duas opiniones æque improbabiles hic jure optimo rejici debere. Prima opinio eſt *Ratramni*, Cœnobii Corbejenſis Monachi, qui nono Eccleſiæ Sæculo ſcripſit Libellum *De Nativitate Chriſti* contra quoſdam Germanos, qui Corpus Chriſti ex utero Virginis Mariæ non via communi, ſed ſingulari, prodiiſſe affirmabant. In hoc autem Libello, qui extat Tomo 1. Spicelegii Dacheriani, contendit *Ratramnus*, Corpus Chriſti *per naturæ januam, per ſolemnem parturitionis viam ex utero Sacratiſſimæ Virginis Mariæ prodiiſſe, vulvamque aperuiſſe, non ut clauſam corrumperet, ſed ut eam ſuæ nativitati oſtium aperiret, non quo violaret integritatem, ſed quo ventris palatium vacuaret*. Hanc *Ratramni* ſententiam *Paſchaſius Radbertus*, ejuſdem Cœnobii Corbejenſis Monachus, quique etiam Sæculo nono florebat, confeſtim impugnavit in Libello, quem edidit, *de partu Virginis*, in quo oſtendit, *Ratramnum* in ſuo novo ſyſtemate ſibi minime conſtare. Nam ſi Chriſtus aperuit uterum, ſicut *Ratramnus* efferebat, quo pacto per clauſum exivit? rurſus, ſi Chriſtus naſcendo vulvam Matris aperuit, quomodo Maria Virginitatem ſuam ſartam tectam conſervavit? Hæc ſane recta fronte ſecum pugnare nemo eſt, qui ſtatim non videat. Poterit etiam Lector, ſi plura ea de re ſcire deſideret, legere ea, quæ adverſus hanc *Ratramni* ſententiam diximus in Colloquio tertio in Hiſtoriam Eccleſiaſticam noni Sæculi.

Altera ſententia, quæ pariter improbari debet, patronos nacta eſt quoſdam Græcos, qui effutiebant, Corpus Chriſti ex utero Mariæ Virginis prodiſſe pollutum, ſordibus inſperſum, & ſecundinis, ſeu membranis involutum. Quæ ſententia multis momentis confutari poteſt. Primo, quia ſi Corpori Chriſti, e Virginis prodeunti utero, adhæſiſſent externæ illæ ſordes, quæ ad nativam naſcentis hominis conditionem pertinent, debuiſſet *Maria* Virgo naſcentis Chriſti Corpuſculum abluere atque a ſordibus purgare, antequam illud pannis involveret; & tamen Evangeliſta *Matthæus* hæc tantum de *Maria* pariente refert cap. 2. ſui Evangelii. *Et peperit filium ſuum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in Præſepio*; de ablutione vero Corporis Chriſti ne minimum quidem habetur verbulum. Præterea, Sancti Patres, *Auguſtinus* in Oratione de quinque Hæreſibus, *Epiphanius* hæreſi 69. *Leo Magnus* Serm. 2. de Nativitate, *Zeno Veronenſis* Serm. 2. *Hildephonſus* lib. de perpetua *Mariæ* Virginitate, *S. Bernardus* Serm. 3. de Purificatione, & alii, naſcentis Chriſti Corpuſculum ab externis ſordibus, communi naſcentium hominum Lege adhærentibus, liberum faciunt, & non minus a pariente Virgine, quam a Chriſto naſcente, fæces ac ſordes longe ablegant.

Quod

Digitized by Google

Quod ſi aliter quidam alii Sancti Patres loqui videantur, eorum locutiones non ut propriæ, ſed ut figuratæ accipi debent, ita ut ſenſus ſit, Corpus Chriſti, licet abſolute loquendo, ab omni ſorde liberum prodierit ex Mariæ Virginis utero, nihiloſecius comparate ad Verbum Divinum, cui erat hypoſtatice unitum, dici poterat ſordidum; non ſecus, ac exempli gratia, licet uterum Mariæ Virginis mundiſſimum fuiſſe in confeſſo ſit apud omnes Catholicos, attamen virgineum illum uterum (comparate ad Verbum Divinum, quod in illo incarnari debebat) Divinæ Majeſtati concipiendæ, fovendæ, geſtandæ, velut indignum profitetur Eccleſia in pia illa ſolemnique precatione: *Tu ad liberandum ſuſcepturus hominem, non horruiſti Virginis uterum*. Addo inſuper, Epiſcopos Græcos, in Synodo Trullana congregatos, damnaſſe Canone 79. ſententiam illorum, qui Corpus Chriſti, ſecundinis, ſeu membranis involutum, ex utero Mariæ Virginis exiiſſe affirmabant. Sed dicet fortaſſe aliquis, ſi Corpus Chriſti naſcendo debuit ab omni ſorde, & ſecundinarum illuvie eſſe purum, quorſum igitur Chriſtus toto vitæ decurſu humanæ naturæ contumelias, ſordes, inquinamenta, non ſecus ac nos ipſi, perpeſſus ſit? Quid flagris cædi, quid conſpui, quid ſpinis in ludibrium coronari, quid Cruci ſuffigi, atque inter iniquos reputari voluerit? cum & hæc omnia, ſi prima fronte ſpectentur, vero homine Deo indigniora videri poſſint. Hæc, inquam, ſi quis dicat, breviter reſpondebo cum *S. Ambroſio* lib. 2. in Lucam, noluiſſe Chriſtum ſuſcipere eas naturæ humanæ contumelias, & ſordes, in quibus periclitari potuiſſet Virginis Matris ſuæ pudor: Maluit Dominus *aliquos de ſuo ortu, quam de Matris pudore dubitare: ſciebat enim, teneram eſſe Virginis verecundiam; nec putavit ortus ſui fidem Matris injuriis adſtruendam*. Hæc autem effluentis ſanguinis, ac ſecundinarum, quibus pueri Jeſu naſcentis corpuſculum fuiſſet involutum, illuvies, haud parum læſiſſet pudorem virgineum. Quid igitur mirum, ſi Chriſtus noluerit hoc pacto naſci? Quamvis alias vitæ humanæ contumelias toto vitæ ſuæ decurſu ſponte ſubjerit.

DISSERTATIO II.

De circumſtantiis, & prodigiis conceptionis Chriſti Domini, quibus probatur eam fuiſſe plane miraculoſam, & ſupernaturalem.

Ubi illuxit fortunata illa dies, qua Deus homines primigenia protoparentis labe perditos in libertatem aſſerere, eoſque variis idolorum cultibus diſtractos atque diſſipatos, in unius veræ religionis ſocietatem convocare ſtatuerat; miſit Archangelum Gabrielem ad Mariam virginem, ut ab ea peteret, an Mater Dei eſſe vellet? Sacrum colloquium quod miſcuit Gabriel cum Maria, deſcriptum legimus apud *S. Lucam* c. 1. cujus circumſtantias paucis hic delibabo, prætermiſſis fabulis, quæ habentur in Proto-Evangelio Jacobi.

In primis, Archangelus Gabriel, Mariam, quam ſolam in penetralibus, ſolam ſine comite, ſolam ſine teſte offendit, his verbis conſalutavit; *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus*. In qua ſalutatione, ut optime obſervat *S. Thomas*, tria præſtitit Angelus: Primo, Mariæ idoneitatem expreſſit, dicens: *Ave Maria, gratia plena*. Secundo, indigitavit conceptum, dum dixit: *Dominus tecum*. Tertio, prænunciavit honorem conſequentem his verbis: *Benedicta tu in mulieribus*, ſive inter mulieres, ob Filii Dei mox futurum conceptum, ob fæcunditatem cum perpetua virginitate conjunctam, ob partum omnis prorſus doloris expertem, denique ob excellentiſſima dona, quibus tum Maria fuit nobilitata. Hanc autem Angelicam ſalutationem, quo animi ſenſu exceperit Maria, explicat *S. Lucas* dicens: Mariam non nihil turbatam fuiſſe in auditu hujus ſermonis. Quæ quidem perturbatio profecta non eſt ex Angelico aſpectu, quaſi inſolito, cum potius Maria ſæpe ab Angelis viſitaretur, ſed accidit ob conſpectum Angeli in peregrina adole-

ſcentis ſpecie apparentis, vel ob novam, blandam, neminique mortalium antehac auditam ſalutationis formam, vel ob admirationem eorum, quæ ab Angelo dicebantur, quia de ſe tam magnifica non ſentiebat poſt hominum memoriam modeſtiſſima Virgo, vel denique quia hæc turbatio conveniens fuit verecundiæ virginali. *Virginum eſt*, inquit *S. Ambr.* lib. 2. in Lucam, *ad omnes viri ingreſſus pavere, & omnes viri affatus vereri, Maria etiam ſalutationem Angeli verebatur*. Mariam trepidantem his verbis confirmavit Angelus: *Ne timeas Maria, inveniſti gratiam apud Deum, ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jeſum &c.* Sed Maria de adamato virginitatis ſuæ theſauro, quo nihil ſecundum Deum antiquius habebat, plurimum ſolicita, Angelum interrogavit: *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* Quæ interrogatio, non dubitantis Mariæ, aut fluctuantis animi motum, ſicut blaterant Calvinus, Lutherus, eorumque gregales, ſed Mariæ admirationem prodit. Hinc penitus proſcribi debet ſententia Authoris libri *Quæſtionum veteris, & novi Teſtamenti*, qui quæſt. 51. aſſerit, *Virgini ambigenti de conceptu poſſibilitatem Angelum prædicaſſe*. Hic ſiquidem liber, qui olim ſub ementito Sancti Auguſtini nomine circumferebatur, Pelagianis erroribus refertus eſt, multiſque aliis nævis infuſcatur, ut luce meridiana clarius evincunt *Bellarminus* in lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis verbo *Auguſtinus*, *Poſſevinus* in Apparatu, & Lovanienſes in Cenſura huic Operi præfixa, Auguſtinianorum operum tomo quarto. Idque liquet ex bene multis quæſtionibus, quæ paſſim occurrunt in hoc libro, maxime decima tertia, vigeſima prima, quadrageſima quinta, octuageſima, centeſima nona, &c. ubi illius libri Author, Pelagianæ hæreſeos fuligine tinctus, docet: Homines *non naſci filios diaboli*, aliaque id genus abſona, dura, & a veritate prorſus aliena obtrudit, quæ jam laudati Authores, & doctiſſimi Patres Benedictini Congregationis Sancti Mauri in recenti, & caſtigatiſſima Operum Sancti Auguſtini editione optimo jure perſtringunt. Rejecto itaque illius Authoris, & hæreticorum errore, convenit inter omnes Theologos, Mariam, quæ omnia oracula Prophetarum, qui Meſſiam venturum cecinerunt, ad unguem callebat; de poſſibilitate conceptionis Chriſti Domini nunquam dubitaſſe, ſed modum duntaxat, quo mirabile iſtud Miſterium adimpleri debebat, non curioſitatis, ſed admirationis affectu impulſam inquiſiiſſe ab Angelo, qui eam confeſtim hunc ineffabilem modum edocuit, in hæc verba prorumpens: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi &c.* quaſi diceret: o Maria, concipies, non naturali via, non virili concurſu, ſed ſola operatione Spiritus Sancti, qui in te novo, & plane incomprehenſibili modo illapſus, virtute, & efficacia fœcundam te reddet, & ex tuis puriſſimis ſanguinibus corpus verbo Dei aptando formabit, nec alium ſponſum quam Deum habebis; qua propter virginitas tua nullum ex conceptu patietur detrimentum, ſed potius ſanctus hic divinæ naturæ cum humana coitus pudicitiam tuam conſecrabit. Quæ ubi audiiſſet Maria, demiſſe reſpondit ac præſtitit aſſenſum, dicens: *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum Verbum tuum*. Et e veſtigio in caſtiſſimis ejus viſceribus opera Spiritus Sancti ex puriſſimis Virginis ſanguinibus Deum hominem, cui omnes mortales felicitatem acceptam referre debent, formatum eſſe, docent Sancti Patres, *Auguſtinus* ſerm. 18. de Sanctis, *Gregorius Magnus* lib. 18. Moralium, cap. 27. *Joannes Damaſcenus* lib. 3. de Fide Orthodoxa cap. 2. *S. Bernardus* Serm. 4. ſuper *Miſſus eſt*, & alii. Hæ ſunt circumſtantiæ colloquii Gabrielis cum Maria Virgine, quibus ex Hiſtoria Evangelica prælibatis:

DICO: *Conceptionem Chriſti Domini eſſe plane miraculoſam, & ſupernaturalem*.

Hæc aſſertio, quæ eſt S. Thomæ, & omnium SS. Patrum, efficacius ſtabiliri non poteſt, quam breviter expendendo ſu-

ſublimia artis & beneficentiæ divinæ miracula, quæ in conceptione Chriſti Domini certatim collucent, eamque ſolitis hominum conceptionibus immenſum antecellere apertiſſime demonſtrant.

Primo, in conceptione Chriſti Domini Maria virgo ſimul & mater permanſit. Hoc quippe eximium ac ſingulare privilegium ſoli Mariæ in conceptione Chriſti aſſerunt Sancti Patres, quorum traditioni indivulſe adhærens Sedes Apoſtolica damnavit anno 1677. quemdam Authorem Italum, *Imperialem* dictum, qui apocryphorum librorum *de ortu Virginis*, & Tragœdiæ, quæ inſcribitur, *Chriſtus patiens*, deliramenta ſecutus, docebat, S. Annam, citra ſuæ virginitatis jacturam, Mariam concepiſſe, ſicut obſervat *Tilmontius* Nota 3. de Beata Virgine Tom. 1. Documentorum Hiſt. Eccleſ. Nec minus, mea quidem ſententia, improbari debent nugaciſſimi quidam Authores, qui, pro innata, qua titillantur, cudendi fabulas prurigine, ſatis ludicre fingunt Annæ puerperium abſque dolore contigiſſe, & Mariam abſque actu conjugii a Joachimo, & Anna, aut ſaltem in mentis raptu & oſculo, in momento, adeoque excluſo aſtrorum concurſu, & ſine præſcriptis a natura tegumentis editam fuiſſe. Quæ omnia inter gerras, & aniles fabulas jure merito reponunt viri eruditi, qui nullam præter Chriſti Domini conceptionem, ſupernaturali modo & in utero Virginis factam unquam fuiſſe, ex Scriptura Sacra & ex perpetua Sanctorum Patrum traditione conſtanter profitentur.

Secundo, conceptionem Chriſti miraculoſam & plane ſupernaturalem fuiſſe, probat repentina ejus corporis in utero Virginis conformatio. Enimvero, ſtatim ac Beata Virgo, voluntaria ſui obſequii poſtulanti Deo munera offerens, Gabrieli præbuit aſſenſum, dicens: *Ecce Ancilla Domini fiat mihi ſecundum Verbum tuum*. Mirum dictu! eodem momento, nullaque interpoſita mora, abſcedente Angelo, Spiritus Sancti operatione, quæ tarda molimina neſcit, compactum eſt in Virginis utero corpus Chriſti integrum, omnibuſque organicis membris abſolutum; *Angelo nuntiante, & Spiritu Sancto adveniente*, inquit *S. Gregorius* lib. 18. Moralium cap. 35. *mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum caro*. Hæc autem repentina, corporis Chriſti in caſtiſſimo Virginis utero formatio, longe excedit omnes limites naturæ, quæ paulatim, variiſque gradibus puerulos maternis in viſceribus format, ſuaque opera non tam cito maturat, ſed tardo greſſu ad perfectionem provehit, ut videre eſt in aliis ſolitis hominum conceptionibus, in quibus nonniſi pedetentim & interjecto diuturno temporis intervallo, corpus humanum diſponere, & in carnem, oſſa, ceteraque quibus conflatur membra, conformare conſuevit.

Tertio, in generatione ordinaria ſemen continua ſerie elaboratum diſtinguitur in membra, donec menti ſuſcipiendæ fiat idoneum die poſt conceptum circiter quadrageſimo; at Corpus Chriſti non ſolum in momento conceptionis fuit integere formatum, ſed inſuper eodem momento fuit animatum anima rationali, *ſimul caro, ſimul Verbi Dei caro, ſimul vero animata anima rationali*, inquit *S. Damaſcenus* lib. 3. *de Orthodoxa Fide* c. 2. Hoc Fidei dogma impugnarunt olim Ariani, qui ut teſtantur *S. Epiphanius* hæreſi 60. & *S. Auguſtinus* lib. *de hæreſibus ad quod vult Deum*, pertendebant, Chriſtum anima humana fuiſſe deſtitutum, ejuſque vices Verbum divinum ſuppleviſſe. In eundem errorem abierunt Apollinariſtæ, ſic dicti ab *Apollinario*, qui ſub Valentiniano, Imperatore, & Damaſo, Romano Pontifice, docere cœpit, Chriſtum corpus ſumpſiſſe quidem ex Beata Virgine, ſed ſine anima. Poſtea, quaſi palinodiam decantans, addidit, Chriſtum ſumpſiſſe quidem animam, ſed quæ mente careret, Verbumque divinum ei fuiſſe mentis loco. Quæ hæreſis, cum ſit e regione oppoſita Scripturæ Sacræ, quæ multis in locis Chriſto Domino ſpiritum & animam tribuit, fuit merito confutata a Sanctis Patribus *Athanaſio*, utroque *Gregorio*, *Nazianzeno*, & *Niſ-*

& Niſſeno, *Baſilio*, *Ambroſio*, *Epiphanio*, *Theodoreto*, atque in pluribus Conciliis damnata, *Alexandrino* videlicet anno Chriſti 362. ab Athanaſio, ceteriſque Catholicis Epiſcopis, coacto, *Romano*, anno 373. Præſide Damaſo, Summo Pontifice, & tandem in Oecumenico ſecundo, Conſtantinopoli habito, ſub eodem Damaſo, anno 381.

Quarto, Corpus Chriſti in inſtanti conceptionis fuit unitum Verbo divino, ita ut Chriſtus per ineffabilem illam unionem, & utriuſque naturæ, divinæ ſcilicet & humanæ, conſortium, fuerit Deus & homo, duaſque habuerit voluntates & operationes, divinam ſcilicet & humanam: *Non eſt intervallum temporis æſtimandum inter conceptæ carnis initium, & concipiendæ divinitatis adventum; una quippe fuit in utero Mariæ virginis conceptio divinitatis & carnis, & unus eſt Dei filius in utraque natura conceptus*, inquit *S. Fulgentius* cap. 4. libri *de Incarnatione & gratia*. Hinc tria Fidei dogmata circa conceptionem Chriſti Domini firmiter credenda proponit Eccleſia Catholica. Primo, docet, naturam humanam a Chriſto aſſumptam aliam non habuiſſe hypoſtaſim præter hypoſtaſim Verbi divini, contra *Neſtorium*, Patriarcham Conſtantinopolitanum, qui ſub Theodoſio, Imperatore, & Cœleſtino I. Romano Pontifice, anno circiter 427. cœpit aſſerere, duas in Chriſto eſſe perſonas, duoſque Chriſtos, unum filium Dei, & filium hominis alterum, ac ſubinde Mariam Virginem non Dei, ſed hominis matrem eſſe, dicendamque non θεοτόκον, ſed χριστοτόκον. Quam hæreſim longe lateque per omnes ferme Orientis plagas graſſantem profligavit Concilium Epheſinum celebratum anno 431. In Neſtorium etiam calamum acuit S. Cyrillus, Patriarcha Alexandrinus, ejuſque exitialem hæreſeos labem, objecta Catholicæ veritatis luce, atque doctiſſimis editis lucubrationibus, ſtrenue oppugnavit. Secundo, docet Eccleſia, naturam humanam per unionem hypoſtaticam non fuiſſe abſorptam a natura divina, ſed potius admirabilem illam conjunctionem utriuſque naturæ, divinæ ſcilicet & humanæ, actiones, & proprietates ſartas ac tectas conſervaſſe, itaut *nec inferiorem conſumeret glorificatio*, *nec ſuperiorem minueret aſſumptio*, ſicut ait *S. Leo* Ser. 1. *de Nativ. Chr. Domini*. Id etiam definitum eſt contra *Eutichetem*, Archymandritam Conſtantinopolitanum, qui magno animi æſtu Neſtorii hæreſim impugnans, contrariam in partem deflexit, & a Fide Catholica deſcivit: negans in Chriſto duas eſſe naturas, & aſſerens carnem in ipſo Incarnationis articulo in divinitatem fuiſſe commutatam, & ex utraque natura divina & humana, ſubſtantiam coaluiſſe unam; ſicque Chriſtum, ut Deum fuiſſe paſſum. Quæ hæreſis confixa eſt in Chalcedonenſi Oecumenica Synodo ſub Marciano, Imperatore, & Leone I. Romano Pontifice, anno Chriſti 451. indicta, in qua ſancitum eſt duas in Chriſto Domino diſtinctas & inconfuſas eſſe naturas, divinam nimirum & humanam. Denique, docet Eccleſia, duas in Chriſto eſſe voluntates & operationes, divinam ſcilicet & humanam, contra hæreticos Monothelitas, qui ex infecta Eutychianorum ſtirpe, tanquam mali ſurculi pullularunt, & Chriſto humanam voluntatem, & operationem abjudicabant, dictitantes, in Chriſto eſſe unicam voluntatem, & operationem, ſcilicet divinam. Quæ hæreſis proſcripta eſt in ſexta Synodo generali ſub Conſtantino Pogonato, Imperatore, & Agathone Papa anno 680. atque juxta Scripturam Sacram, & traditionem SS. Patrum approbata fuit doctrina de duabus in Chriſto voluntatibus & operationibus, divina nimirum, & humana.

Quinto, Chriſtus in inſtanti conceptionis ſuæ fuit verus Sacerdos, idque conſtat primo ex Apoſtolo ad Hebræos c. 5. *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron, ſic & Chriſtus non ſemetipſum clarificavit ut Pontifex fieret: ſed qui locutus eſt ad eum: filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.* Ex quibus Apoſtoli verbis ſic conficitur argumentum: Chriſtus tum temporis

fuit

fuit Sacerdotio inauguratus, quando Pater ſic eum alloquutus eſt: *Filius meus es tu, ego hodie genui te*: Atqui Pater ſic alloquutus eſt Chriſtum in primo conceptionis momento, eo quippe primo inſtanti Chriſtus fuit filius Dei natura, & a Patre miſſus, ut eſſet Mediator Deum inter & homines, ac cruento in Cruce ſacrificio eorum peccata expiaret; Chriſtus igitur in primo ſuæ conceptionis inſtanti fuit inauguratus Sacerdos, non vero poſtquam a mortuis excitatus cœlos aſcendit, ſicut impie docet *Socinus* in libro, cui titulus eſt: *Chriſtianæ Religionis Inſtitutio*. Præterea, Sacerdotis officium eſt, Deo ſacrificium offerre, atqui Chriſtus in momento conceptionis ſuæ verum ſacrificium Deo Patri offerre cœpit, incarnari nanque perinde eſt ac victimam Deo Patri immolandam a Deo Verbo aſſumi, nec alio fine, ut docent Sancti Patres, a Verbo divino, quod vitæ ubertate omnino redundabat, aſſumpta eſt natura hominis, quam velut rationalis hoſtia Deo offerenda. Cum igitur Incarnatio, juxta doctrinam Sanctorum Patrum, non tam vitæ humanæ, quam mortalitatis & mortis ſit aſſumptio, ſequitur, Chriſtum in momento Incarnationis ſuæ ſacrificium fuiſſe auſpicatum, quod toto vitæ ſuæ tempore produxit, & in Cruce conſummavit, ſicut infra adverſus Socinum multis momentis evincam.

Sexto, Chriſtus a momento conceptionis ſuæ fuit Rex qnantum ad jus & dominium, non quantnm ad uſum, & exercitium: ſeu non quod externum & temporale habiturus eſſet regnum, leges nimirum politicas condendo, artes ædificando, populum ſuum vi armorum defendendo, hoſtes corporalibus pœnis afficiendo, ſicut falſo carnales Judæi de ſuo Meſſia jactare ſolent; ſed Chriſtus a momento conceptionis ſuæ fuit Rex, eo quod ſpirituale ac ſempiternum habiturus eſſet regnum, populum ſuum videlicet a peccati ſervitute redimendo, dæmonum potentiam debellando, æternas fidelibus divitias miniſtrando, animæ ſanctitatem, corpori vitam perennem impertiendo, & in hoc ſenſu Chriſtus ſæpius in Scriptura Sacra appellatur *Rex*, ejuſque Imperium æternum fore prædixit *Iſaias* cap. 9. his verbis. *Parvulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum ejus: & vocabitur nomen ejus Admirabilis, Conſiliarius, Deus fortis, Pater futuri Sæculi, Princeps pacis. Multiplicabitur ejus Imperium, & pacis non erit finis: ſuper ſolium David & ſuper regnum ejus ſedebit, ut confirmet illud & corroboret in judicio & juſtitia, a modo uſque in ſempiternum*. Regnum autem Meſſiæ, inquit *Cornelius Janſenius* Concord. in Lucam, dicitur ſedes & regnum David, non quod temporale eſſet, ſenſible & terrenum, ſed quod in regno Davidis fuit adumbratum, & Davidi in proprio ſemine promiſſum ſub typo regni ſui. Hinc Chriſtus, quandiu vixit, ab omni faſtu alienus, ſumma ſemper fuit humilitate conſpicuus, non aureis, ſed vilibus veſtibus uſus, pauperibus comitibus ſtipatus, & ut omnem affectati imperii ſuſpicionem a ſe removeret, palam atque aperte coram Pilato profeſſus eſt, regnum ſuum non eſſe de hoc mundo. Idem teſtati ſunt Chriſti, Servatoris noſtri, propinqui, qui, interrogati a Domitiano, Imperatore, de Chriſti Regno, cujuſmodi eſset, quando & ubinam locorum appareret? Reſponderunt, teſte *Euſebio* lib. 3. Hiſtor. Eccl. cap. 20. non hujus mundi, nec terrenum illud imperium eſse, ſed Angelicum ac plane cœleſte. Id egregie confirmat *S. Hilarius*, Arelatenſis Epiſcopus, dum de *Herode*, Rege, ſibi, ſuoque Regno, ob Natale Chriſti, metuente, ſic loquitur: *Putabat infelix, ſe regali ſolio detrudendum, ſed non eſt ita: non enim ad hoc venerat Chriſtus, ut alienam invaderet gloriam, ſed ut ſuam donaret: non ut Regnum terreſte perciperet, ſed ut cæleſte conferret: non venerat ad dignitates recipiendas, ſed ad injurias perferendas: non ut caput ad gemmarum diadema, ſed ad ſpineam cornoam præpararet: non ut ſuper ſceptra conſtitueretur magnificus ſed ut crucifigeretur illuſus*. Quibus apprime conſentit *Tertulliani* Sententia lib. *de Idololatria*, cap. 8. ubi hæc

hæc habet. *Si poteſtatem quoque nullam Chriſtus ne in ſuos quidem exercuit, quibus ſordido miniſterio functus eſt, ſi Regem ſe denique fieri conſcius, regni ſui fieri refugit, pleniſſime dedit formam ſuis de rejiciendo faſtigio & ſuggeſtu tam dignitatis, quam poteſtatis. Quis enim magis his uſus fuiſſet quam Dei filius? Quales & quanti eum faſces perducerent? Qualis purpura de humeris ejus floreret? Quale aurum de capite radiaret? Niſi gloriam Sæculi alienam & ſibi, & ſuis judicaſſet.*

Poſtremo: Conceptionem Chriſti fuiſſe miraculoſam & ſupernaturalem, facile colligitur ex beatiſſima cœleſtium donorum copia, & omnigena virtutum ſuppellectili, qua in momento conceptionis ſuæ fuit cumulatiſſime exornatus. Enim vero, Chriſtus in inſtanti conceptionis ſuæ non ſolum fuit ſanctus ſanctitate accidentaria per gratiam habitualem, qua ipſius anima fuit pleniſſime donata, verum etiam fuit ſanctus ſanctitate ſubſtantiali, a Verbo Divino naturæ humanæ Chriſti ſubſtantialiter unito, profecta. Habuit inſuper a momento conceptionis ſuæ gratiam, quam Theologi vocant *Capitalem*, qua conſtitutus eſt Caput Angelorum & hominum. Præditus fuit ſcientia divina, quatenus Deus, & habuit, quatenus homo, ſcientiam acquiſitam, ſcientiam infuſam & ſcientiam beatam, cujus beneficio jam comprehenſor ab inſtanti conceptionis factus, eſſentiam Dei videbat, omnia præterita, præſentia & futura, ſingulaſque cordium cogitationes etiam ſecretiores penetrabat. Perfectum denique habuit intellectus & voluntatis uſum, per quem ſtatim gloriam accidentalem corporis ſui promereri cœpit. Hunc omnium donorum apparatum quo fuit illuſtrata conceptio Chriſti eleganter deſcribit *S. Bernardus* Hom. 2. ſuper *Miſſus eſt*, ubi explicans verba Jeremiæ c. 31. *Creavit Dominus novum ſuper terram, fœmina circumdabit virum*: ſic loquitur: *Virum autem dixerim fuiſſe Jeſum, non ſolum cum jam diceretur vir Propheta potens in opere & ſermone, ſed etiam cum tenera adhuc ætate infantis membra Dei Mater blando foveret in gremio, vel geſtaret in utero. Vir igitur erat Jeſus necdum etiam natus, ſed ſapientia, non ætate, animi vigore, non viribus corporis, maturitate ſenſuum, non corpulentia membrorum, vel potius non minus fuit ſapientia Jeſus conceptus, quam natus: parvus quam magnus; ſive ergo latens in utero, ſive vagiens in Præſepio, ſive grandiuſculus interrogans Doctores in Templo, ſive jam perfectæ ætatis docens in Templo, æque profecto plenus fuit Spiritu Sancto. Nec fuit hora in quacumque ætate ſua, qua de plenitudine illa, quam in ſui conceptione accepit in utero, vel aliquid minueretur, vel aliquid eidem adjiceretur, ſed a principio perfectus: a principio, inquam, plenus fuit Spiritu ſapientiæ, & intellectus, Spiritu conſilii & fortitudinis, Spiritu ſcientiæ & pietatis, & Spiritu timoris Domini.* His prodigiis, donis, ac privilegiis condecorata fuit conceptio Chriſti, ex quibus facile quiſque intelligere poteſt, eam fuiſſe miraculoſam & ſupernaturalem.

Supereſt nunc, antequam objectionibus faciam ſatis, ut paucis exponam, qua die, & quo anno conceptus fuerit Chriſtus Dominus. Et in primis, circa diem conceptionis Chriſti, exiſtimo: ſtandum eſſe perantiquæ traditioni Eccleſiæ, quæ conceptionem Chriſti, ſeu Annunciationem Beatæ Virginis præfixit diei vigeſimæ quintæ menſis Martii, ſeu octavo Kalendas Aprilis. Teſtatur enim *S. Auguſtinus* lib. 4. *de Trinitate* cap. 5. Chriſtum Dominum, juxta avitam traditionem, auctoritate Eccleſiæ roboratam, conceptum fuiſſe octavo Kalendas Aprilis, hoc eſt, die 25. menſis Martii: *Sicut a Majoribus*, inquit ille Pater, *traditum ſuſcipiens Eccleſiæ cuſtodit authoritas, octavo Kalendas Aprilis conceptus creditur Chriſtus, quo & paſſus*. Id etiam conſtat ex praxi Eccleſiæ Orientalis, quæ Feſtum Conceptionis, ſeu Incarnationis Verbi divini, celebrat die 25. Martii, ut videre eſt in Græcorum Menologiis, Menæis, & Synaxariis, apud *Bollandum* Tom. 3. *de Actis Sanctorum* pag. 135. Ægyptii etiam, Copti, Syri, Chaldæi & Ru-

theni

theni Feſtum Conceptionis Chriſti, ſeu Annunciationis Beatæ Virginis eadem die 25. Martii recolunt, ut compertum eſt ex eorum Kalendariis & Martyrologiis. Nec diſſentiunt Latini, qui feſtum Conceptionis, ſeu Incarnationis, ex pervetuſta conſuetudine aſſignarunt diei 25. menſis Martii, ſicut ex bene multis illorum Martyrologiis, Breviariis, & Miſſalibus probat idem *Bollandus*, ſed potiſſimum ex libro Sacramentorum Gregorii Magni, in quo ad 8. Kalendas Aprilis celebratur Annunciatio Angeli ad Beatam Mariam. Porro, hic tam conſtans & uniformis uſus, qui in utraque obtinet Eccleſia celebrandi feſtum Conceptionis Chriſti, ſeu Incarnationis Verbi Divini, ſtata die 25. Martii, argumento eſt, univerſalem Eccleſiam ex perantiqua traditione perſuaſum habuiſſe, hac die Chriſtum Dominum fuiſſe conceptum.

Fuerunt tamen quædam particulares Eccleſiæ, quæ feſtum Conceptionis, ſeu Annunciationis Mariæ Virginis, tranſtulerunt ad diem octavam ante Nativitatem Chriſti, ſeu ad diem decimam octavam menſis Decembris. Hunc ritum obſervavit Eccleſia Toletana, ut liquet ex canone 1. Concilii Toletani decimi, anno Chriſti 656. celebrati. Eccleſia etiam Ambroſiana, ſeu Mediolanenſis, feſtum Annunciationis Beatæ Virginis tranſtulit ad Dominicam ſextam Adventus, qui in prædicta Eccleſia auſpicatur a veſperis Sabbati proximi feſto Sancti Martini, quo fit, ut Dominica ſexta Adventus ſit Dominica dies, quæ Natalem Domini præcedit. Ex hoc autem particularium Eccleſiarum ritu colligi non poteſt, Chriſtum non fuiſſe conceptum die 25. Martii, tum quia ille ritus fuit a paucis Eccleſiis obſervatus, tum quia etiam, particulares illæ Eccleſiæ eo duntaxat fine feſtum Conceptionis Chriſti, ſeu Annunciationis Beatæ Virginis, in aliam tranſtulerunt diem, quia, dum illa feſtivitas præfixa erat diei 25. Martii, interdum in Quadrageſimam, vel in feſtum Paſchale incidebat, quibus temporibus condigne, & ea, qua par erat, ſolemnitate celebrari haud poterat, ſicut innuunt Patres Concilii Toletani decimi, Can. 1. Notat etiam *Bollandus*, Eccleſiam Toletanam, ne recederet a vetuſta conſuetudine celebrandi feſtum Conceptionis Chriſti, ſeu Annunciationis B. Virgnis, die 25. menſis Martii, hanc feſtivitatem geminaſſe in eodem anno, idque probat ex lectione, quæ in ſecundo nocturno Officii Annunciationis Virginis recitantur in Eccleſia Toletana, quæ ſic habet: *Quamvis Annunciationis B. Mariæ feſtum octavo Kalendas Aprilis nunc celebretur, Toletana tamen Eccleſia utramque retinet ſolemnitatem, alteram menſe Martio, ut Romanæ Eccleſiæ, quæ Magiſtra omnium Eccleſiarum & Mater eſt, ſanctiſſimum inſtitutum ſequatur; alteram octavo die ante Natalem Domini: tum quod hæc ſolemnitas ab ipſa Toletana Eccleſia inſtituta fuerit, & magna veneratione ab aliis Eccleſiis ſuſcepta, per univerſam Hiſpaniam hactenus celebretur.* Conſulat Lector, ſi plura deſideret, *Bollandum* loco ſupra laudato, *Thomaſſinum* in libro *de celebratione feſtorum*, Gallico conſcripto idiomate, & *Baronium* in Notis ad Martyrologium ad diem 25. menſis Martii.

De anno quo Maria concepit Chriſtum Dominum, non convenit inter Chronologos. Verum, quia juxta probabiliorem Theologorum ſententiam, quam infra bene multis adſtruam argumentis, Maria peperit Chriſtum die 25. menſis Decembris, anno Urbis Romæ conditæ 749. Imperii Auguſti 40. ante æram vulgarem, ſeu Chriſtianam, 5. Conſulibus C. Cæſare Auguſto 12. & L. Cornelio Sylla, dicendum eſt, Mariam hoc eodem anno & die 25. menſis Martii Chriſtum Dominum concepiſſe. Quoto autem anno ætatis ſuæ Maria conceperit Chriſtum? etſi certo definiri non poſſit, probabilius tamen eſt, Mariam, exeunte anno ætatis ſuæ decimo quarto, Chriſtum Dominum in ſuo caſtiſſimo utero concepiſſe; nec enim admitti debet nova *Cajetani* ſententia, aſſerentis in cap. 1. Lucæ, Beatam Virginem, dum concepit & peperit Chriſtum, fuiſſe novemdecim, aut viginti quatuor annorum.

Extat

Extat etiamnum, ad ſolatium & pietatem fidelium ſacra Deiparæ Virginis ædicula, in qua filium Dei de Spiritu Sancto concepit, & quam, habitatione multorum annorum, Jeſus, Deipara, & Joſephus conſecrarunt. Memorię ſiquidem prodiderunt Hiſtorici probatiſſimæ fidei, hanc ſacram ædiculam, e Galilæa Syriaque in Dalmatiam primum, & mox e Dalmatia in Picenum miraculo delatam, in Recinetenſis agriſylva, piæ Matronæ, cui Lauretanæ nomen, propria, conſediſſe, & inde ortam eſſe appellationem Lauretanæ domus B. Virginis, quam & in ipſo Piceno ter ſedem infra annum, iterato divinitus miraculo, angelica ope mutaſſe, iidem teſtantur Hiſtorici. Rem, omnium litteris & conſtanti fama comprobatam, Summorum Pontificum decretis confirmatam, confluentium populorum numero longe lateqne celebratam, ſanctitate loci, & frequentia miraculorum luce clarius manifeſtatam, hic contra quoſdam nimium moroſos & Criticæ intemperantioris viros ſuſius demonſtrare ſupervacaneum omnino eſſe arbitror; maxime cum hac provincia egregie jam defuncti ſint viri doctiſſimi, *Horatius Turſelinus*, Scriptor elegans Hiſtoriæ Lauretanæ, *Petrus Caniſius* lib. 5. *de Virgine Deipara* cap. 25. *Baronius* & *Spondanus* in Annalibus Eccleſ. quos Lector adire poteſt, ſi plura ſcire aveat.

Ad recolendum Conceptionis Chriſti, ſeu Incarnationis Verbi divini Myſterium, Chriſtiani impræſentiarum recitare ſolent Salutationem Angelicam, cujus prima pars, quæ Angeli eſt, & quæ incipit: *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, &c.* in Horis, ſeu precibus Canonicis, non fuit in uſu ante Sæcul. XI. ut probat doctiſſimus *Mabillonius* Præfatione in Acta quinti Sæculi Benedictini, ex omnibus Statutis, quæ ad fidei, morumque inſtitutionem ad illud uſque ſæculum edita ſunt. In his ſiquidem Statutis ſola Oratio Dominica, & ſimbolum Apoſtolorum proponuntur abſque Salutatione Angelica. Et ne quis putet Salutationem Angelicam, quæ Orationi Dominicæ adjungi ſolet, ipſius Orationis Dominicæ nomine late ſumpto ſignificari, profert hic Cl. Author librum precum *Hemmæ*, Reginæ, Lotharii Francorum Regis conjugis, in Bibliotheca Remigiana aſſervatum, in quo Oratio Dominica & Symbolum integra, citra Salutationem Angelicam ſunt deſcripta. Eadem etiam Salutatio Angelica Fratribus laicis & illitteratis non præſcribitur in Statutis Guigonis; ſed neque in Regulis Templariorum, Carmelitarum, & Minorum, nec in Teſtamento S. Franciſci, nec in Ritibus Humiliatorum, teſte *Joanne a Vitriaco*, immo, nec habetur in Breviario Ordinis Fratrum Prædicatorum ad preces Canonicas. Cum igitur Orationi Dominicæ non ſemper fuerit adjuncta Salutatio Angelica, dici non poteſt, Orationis Dominicæ nomine late ſumpto importari etiam Salutationem Angelicam. Addit etiam doctiſſimus *Mabillonius*, quod, licet circa XI. Sæculum prima pars Salutationis Angelicæ in vulgari fidelium uſu eſſe cœperit, altera tamen pars, quæ incipit his verbis: *Sancta Maria Mater Dei &c.* fuit tantum poſt XV. Sæculum, inſtar appendicis addita, quia, ante Breviarnm juſſu B. Pii V. Summi Pontificis reformatum, in ſolo Breviario Cardinalis S. Crucis occurrebat. Non caret tamen probabilitate ſententia aliorum, qui Angelicæ Salutationis poſterioris partis: *Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus*, originem & uſum altius repeti debere autumant. Ceterum, hæc integra Salutatio Angelica, quam mox devote omnes in Eccleſia Catholica recitant fideles, ſolis hæreticis, juratis pietatis hoſtibus, diſplicet, quamvis nihil omnino ſit, quod tantillum carpere aut vellicare poſſint in hac Salutatione Angelica, in qua duntaxat voces Angelicas repetimus, verba, quæ Eliſabeth, Spiritu Sancto repleta, protulit, uſurpamus; *Jeſum*, Servatorem noſtrum, & ventris Mariæ fructum, collaudamus, Verbi divini Incarnationis Myſterium in mentem noſtram revocamus, ac denique Mariam Patronam, & advocatam adhibemus, ſive ejus auxilium & interventionem nunc & in hora mortis poſtulamus.

Digitized by Google

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primo : Chriſtus non eſt conceptus operatione Spiritus Sancti ; ergo conceptio Chriſti non eſt ſupernaturalis & miraculoſa . Prob. antec. Si Chriſtus fuiſſet operatione Spiritus Sancti conceptus, deberet dici filius Spiritus Sancti, ſicut dicitur filius Mariæ. Immo potiori jure eſſet filius Spiritus Sancti , qui fuiſſet conceptionis ejus principium activum ; quam eſſet filius Mariæ , quæ ſolum materiam ſubminiſtravit ; atqui Chriſtus non eſt filius Spiritus Sancti , alioquin non eſſet ex ſemine Adæ , nec filius Davidis , & Abrahæ ; ergo Chriſtus non eſt conceptus operatione Spiritus Sancti.

Reſpondeo cum S. Thoma 3. p. qu. 32. art. 3. ad 1. Chriſtum conceptum eſſe ex Maria Virgine , materiam miniſtrante , in ſimilitudinem naturæ, ſeu ſpeciei, & ideo dici filium ejus; Chriſtum autem, qua homo eſt, fuiſſe quidem conceptum de Spiritu Sancto, ſicut de activo principio, non tamen ſecundum ſimilitudinem ſpeciei, & ideo Chriſtum non dici filium Spiritus Sancti . Hæc autem S. Thomæ ratio probat, Chriſtum Dominum , etſi conceptum Spiritus Sancti operatione , ipſius tamen filium , ſive perfecta , ſive imperfecta ſumatur filiatio, eſſe non poſſe. Primo, Chriſtus nequit eſſe filius Spiritus Sancti, filiatione perfecta ; quia non procedit a Spiritu Sancto in ſimilitudinem naturæ humanæ, quam in ſua conceptione aſſumpſit ; in qua tamen ſimilitudine, ut docent omnes Theologi , ſiſtit perfecta filiatio, utpote orta ex generatione, quæ eſt origo viventis a vivente in ſimilitudinem naturæ. Secundo : Chriſtus eſſe non poteſt filius Spiritus Sancti filiatione imperfecta , quæ conſequitur gratiam ſanctificantem ; quia hæc filiatio imperfecta efficit duntaxat homines filios Dei adoptivos, ratione videlicet ſimilitudinis imperfectæ, quam beneficio gratiæ ſanctificantis habent cum Deo ; Chriſtus autem, ſicut omnes profitentur Catholici , non adoptione, ſed natura fuit filius Dei, idque definitum eſt in Concilio Francofordienſi contra duos Epiſcopos , Felicem , Urgelitanum , & Elipandum , Toletanum.

Aliam rationem adducit *Paſchaſius*, S. R. E. Diaconus, lib. 1. *De Spiritu Sancto* cap. 2. cur Chriſtus non ſit filius Spiritus Sancti, licet ipſius operatione conceptus ; *Quia* , inquit, *homo aſſumptus ex Maria*, *operatio Spiritus Sancti fuit* , *non portio ; nec ab eo genitus* , *ſed creatus ; conceptus eſt potentia* , *non ſubſtantia* ; *operatione* , *non participatione* ; *virtute* , *non genere* . Naſcitur itaque Chriſtus de Spiritu Sancto , & de Maria Virgine, nec tamen eſt filius Spiritus Sancti, ſed Mariæ Virginis, quia ſuam illi confert Spiritus Sanctus potentiam , non ſubſtantiam ; Maria utrumque : confert illi Spiritus Sanctus operationem ſuam , non genus ; Maria utrumque : naſcitur de Spiritu Sancto per gratiam, naſcitur de Maria generante per naturam. Legi poteſt Enchiridion S. Auguſtini c. 39. & 40. ubi S. Doctor hanc quæſtionem ; Cur Chriſtus operatione licet Spiritus Sancti conceptus , illius tamen filius non ſit ? ſolide tractat , eamque multis exemplis dilucide explanat .

Arguitur ſecundo : Si conceptio Chriſti fuiſſet miraculoſa & ſupernaturalis , corpus ipſius, quod operatione Spiritus Sancti in caſtiſſimo Virginis utero ſupponitur formatum, debuiſſet eſſe venuſtum, elegans , omnibuſque ſuis numeris abſolutum, ſicut ſentiunt Theologi de corpore Adami, quod fuit a Deo immediate productum , atqui ex Scriptura Sacra, & ex Sanctis Patribus conſtat, Corpus , quod habuit Chriſtus, non fuiſſe venuſtum, ſed potius deforme & indecorum. *Iſaias* nanque c. 43. de Chriſto dicit, quod *non eſt ei ſpecies neque decor*. Sancti Patres *Clemens Alexandrinus* lib. 6. Stromatum , *Origenes* lib. 6. contra Celſum, *Tertullianus* lib. de carne Chriſti, & lib. 3. contra Marcionem, aliique nonnulli aſſerunt, Corpus Chriſti fuiſſe indecoræ & illiberalis formæ . Corpus igitur Chriſti non fuit Spiritus Sancti operatione formatum, ac ſubinde ejus conceptio non eſt ſupernaturalis & miraculoſa.

Reſpondeo : Corpus, quod Verbum divinum aſſumpſit , quodque in mundiſſimo B. Virginis alvo miraculoſe Spiritus San-

Sancti operatione compactum eſt, ſummam quidem pulcritudinem non habuiſſe, deforme tamen & indecorum nullatenus fuiſſe. Primo nanque non decebat, ut corpus. quod Verbum divinum aſſumpſit, eſſet elegans ac venuſtum, tum quia non expediebat, ut Verbum divinum, quod in incarnatione ſe ſe exinanivit, formam ſervi accipiens, corporis pulcritudinem, quam deſpectui habere debemus, aſſumeret; tum quia etiam, ſi Chriſti corpus fuiſſet elegans ac venuſtum, homines plus æquo ſenſibus addicti, nimium fortaſſis tribuiſſent gratiæ corporali, ſeu eximio Chriſti corporis, præſtantioriſque vultus lenocinio, quam gratiæ cœleſti, & occultæ divinitati. Propter has & alias hujuſmodi rationes non congruebat, ut corpus Chriſti, operatione licet Spiritus Sancti Mariæ utero formatum, ſummam pulcritudinem ac venuſtatem haberet. Secundo, corpus, quod Verbum divinum aſſumpſit, non fuit deforme & indecorum; tum quia nunquam Judæi corporis deformitatem Chriſto exprobrarunt, qui tamen livore & odio in ipſum perciti, eum a capite ad calcem, ut dicitur, obſervabant, & ſubobſcuros parentes illi vitio vertebant, *hic eſt faber, & fabri filius*; tum quia etiam incredibile omnino videtur, ex omni divinitatis plenitudine, quæ in Chriſto corporaliter inhabitabat, ut ait Apoſtolus ad Coloſſ. cap. 2. nullum in ejus corpus profluxiſſe radium, quo illud mediocri ſaltem forma perfuderit. Quocirca, mihi prę ceteris arridet ſententia illorum Theologorum, qui Chriſto Domino nec illiberalem ſpeciem, qua homines offendere, aut a ſe repellere potuiſſet, nec ſumme venuſtam, ſed mediocrem formam tribuunt. Unde quando *Iſaias* c. 43. de Chriſto ait: quod *non eſt ei ſpecies neque decor*, hoc non eſt accipiendum de corporis Chriſti ſpecie & forma, ſed de Chriſto, cum in crucem ageretur, plagis, verberibus, a planta pedis ad verticem uſque lacerato, & ſputis propter nos deformato. Hinc *Hieronymus* in c. 43. Iſaiæ: *Deſpectus*, inquit, *erat* Chriſtus *& ignobilis, quando pendebat in cruce, & factus eſt pro nobis maledictum*. Vel ut ait *S. Auguſtinus* Ser. 22. de verbis Apoſtoli, *Pendebat ergo deformis in cruce, ſed deformitas illius pulcritudo noſtra erat*. Similiter, quando ex adverſo Vates Regius Pſ. 44. Chriſtum vocat, *Specioſum forma præ filiis hominum;* id de externa corporis Chriſti elegantia intelligi non debet, ſed de interna potius illius pulcritudine, quæ in innocentia, ſanctimonia, juſtitia, & divina omnium virtutum complexione ſita eſt. *Specioſum forma Dominum appellat Propheta*, inquit, *S. Baſilius* in eundem Pſalmum, *cum aciem mentis preſſius intendiſſet in ejus divinitatem, non carnis pulcritudinem laudat*. Sic etiam Vatem Regium interpretantur alii Sancti Patres, *S. Cyrillus Alexandrinus* in c. 53. Iſaiæ, *Theodoretus* in Pſ. 44. *S. Irenæus* lib. 4. adverſus Hæreſes c. 66. *S. Iſidorus Peluſiota* lib. 3. Ep. 130. *S. Auguſtinus* pluribus in locis, & præcipue in Pſ. 118. *Caſſiodorus* in Pſ. 44. quibus ſuccinit *S. Thomas* in Pſal. 44. ubi ait: *Pulcritudinem Chriſtus habuit, ſecundum quod competebat ad ſtatum & reverentiam ſuæ conditionis. Non eſt ergo intelligendum, quod Chriſtus habuerit capillos flavos, vel fuerit rubeus, quia hoc non decuit eum*. Et in c. 53. Iſ. hæc habet idem Ang. Doctor: *Chriſto non erat aſpectus magnificus, ſecundum quod dicitur, quod ſpecies Priami digna eſt Imperio*. Dici etiam poteſt, Chriſtum Dominum non ſemper, ſed interdum quibuſdam hominibus eximiæ pulchritudinis virum ſe ſe videndum præbuiſſe, & ſuaviſſimis ſermonum leporibus, atque ſtupendis, quæ edebat, miraculis quamdam adjunxiſſe oris venuſtatem, quæ tamen oris venuſtas, corporiſque elegantia erat tantummodo ad tempus, atque a nativa, & ea, quam præ ſe ferre ſolitus erat, diverſa. Ad hanc mediam ſententiam, quam ipſe probabiliorem eſſe autumo, benigna interpretatione flecti, & adduci poſſunt ſupra laudati SS. Patres, *Clemens Alexandrinus*, *Origenes*, & *Tertullianus*, qui affirmare videntur, Chriſtum fuiſſe indecoræ, & illiberalis formæ. Nam vel illi Patres corpori Chriſti formæ leporem, oris & vultus præſtantem elegantiam tantum abjudicant, vel loquuntur de corpore Chriſti plagis, & verberum ictibus deformato, vel denique, comparant formam corporis Chriſti cum pulchritudine divinitatis

ipſi hypoſtatice unitę, qua facta comparatione, jure merito dicunt, formam corporis Chriſti cum divinitate collatam deformem fuiſſe & indecoram. Legi poteſt ſuper hac re liber *de forma Chriſti*, editus a *P. Vavaſſore Soc. Jeſu*.

Arguitur tertio: Conceptio, quæ eſt ex muliere, non eſt ſupernaturalis & miraculoſa, ſed plane naturalis, imo immunda, juxta illud Job cap. 25. *Numquid poteſt apparere mundus natus de muliere?* Sed conceptio Chriſti fuit ex muliere, dicit enim Apoſtolus ad Galatas cap. 4. *Miſit filium ſuum factum ex muliere*. Ergo conceptio Chriſti non fuit miraculoſa & ſupernaturalis.

Reſpondeo cum *S. Thoma* 3. p. q. 33. art. 4. Conceptionem Chriſti, ſi conſideretur ex parte materiæ, quam Virgo Mater ſubminiſtravit, fuiſſe naturalem, ſed, ſi ſpectetur ex parte virtutis activę, omnino ſupernaturalem & miraculoſam fuiſſe, utpote novum atque admirabile Spiritus Sancti opus. Ex quo colligit *Angelicus Doctor*, Conceptionem Chriſti fuiſſe omnis immunditiæ expertem, quia immunditiæ, quæ ſolitis hominum conceptionibus ineſſe ſolent, originem trahunt ex peccato, quatenus cum libidine quis concipitur ex commixtione maris & fœminæ. Quæ quidem carnalis commixtio locum non habuit in conceptione Chriſti: *Omnis homo*, inquit *Origenes* Homil. 12. in Leviticum, *in patre & matre pollutus eſt, ſolus vero Jeſus Dominus meus in hac generatione mundus ingreſſus eſt, in matre non eſt pollutus. Ipſe enim erat, qui dudum per Salomonem dixerat: magis autem cum eſſem bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Non eſt ergo contaminatus in matre. Sed ne in patre quidem; nihil enim Joſeph in generatione ejus præter miniſterium præſtitit & affectum*. Nec ſolum Chriſtus in conceptione ſua impollutus omnino remanſit, ſed etiam matrem ſuam ſanctificavit, ejuſque pudicitiam auxit, ut docet *S. Auguſtinus* in libro contra quinque hæreſes cap. 5. *Dicit Deus Creator hominis, filius hominis, quid eſt, quod te promovet in mea nativitate? Non ſum libidinis conceptus cupiditate: ego matrem de qua naſcerer, feci, ſi Solis radius cloacarum ſordes ſiccare novit, quanto magis ſplendor Lucis æternæ, quocumque radiaverit, mundare poteſt, & ipſe pollui non poteſt?* Idem repetit *Aquilinus* ille Doctor lib. de Fide & Symbolo cap. 4. Quando itaque Apoſtolus dicit: Chriſtum factum eſſe *ex muliere*, per *mulierem* indicare voluit fœminam non corruptam, ſed virginem. Nam, ut inquit *Tertullianus* libro de velandis virginibus cap. 5. *hujus vocabuli*, ſcilicet mulieris, *proprietas ad ſexum ipſum, non ad gradum ſexus pertinet*. Cur autem Chriſtus carnem ex fœmina ſuſceperit, cum tamen alio pacto incarnari potuiſſet, ſi revera voluiſſet? Duplicem rationem afferunt Sancti Patres. Prima eſt: Ut nobilitaret totam naturam humanam; hinc *S. Auguſtinus* libro de Agone Chriſtiano cap. 11. *Nolite*, inquit, *vos ipſos contemnere viri, Filius Dei virum ſuſcepit. Nolite vos ipſas contemnere fœminæ, Filius Dei natus eſt ex fœmina*. Alteram rationem tradit *S. Ambroſius* lib. de Incarnationis Dominicæ Sacramento cap. 6. Quia, ſi Chriſtus conceptus & natus haud fuiſſet ex fœmina, occaſionem inde facile arripuiſſent hæretici afferendi, ejus humanitatem non eſſe veram, ſed phantaſticam: At conceptus Chriſtus ex fœmina, ſeu corpus ex puriſſimis virginis ſanguinibus formatum aſſumens, oſtendit, ſe veram carnem corpuſque humanum habere, cum illud omnium hominum corporibus commune ſit, ut ex matris ſanguine formentur, ſicque in anteceſſum prǣſocavit Chriſtus hæreſim Cerdonianorum, Marcionitarum, Valentinianorum, Appellitarum, & Manichæorum, afferentium: Verbum divinum non veram, ſed phantaſticam & apparentem ſumpſiſſe carnem, vel eam e cœlo detuliſſe; nec ipſum ex Maria fuiſſe genitum, ſed in opinione duntaxat apparuiſſe, atque virgineo utero tanquam canali uſum eſſe. Legatur Epiſtola S. Auguſtini 137. alias 3. ad Voluſianum, in qua S. Doctor hanc & alias hujuſmodi difficultates ſibi a Voluſiano propoſitas, & ineffabile Incarnationis Myſterium ſpectantes, luculenter exponit.

Digitized by Google

Arguitur quarto; Maria fuit mater Chriſti Domini, atqui matres in conceptione filiorum concurrunt active per effuſionem ſeminis, ut poſt Galenum & Avicennam docent celeberrimi recentiores Medici: Ergo Maria active concurrit in conceptione Chriſti Domini, ac ſubinde conceptio Chriſti non fuit miraculoſa & ſupernaturalis, etiam ex parte virtutis activæ.

Reſpondeo: Huic quorumdam Medicorum opinioni, præferendam eſſe ſententiam S. Thomæ, & aliorum Theologorum, qui docent, Mulieres in generatione non concurrere active, ſed ſolum paſſive, ſubminiſtrando videlicet materiam, hoc eſt, ſanguinem ad prolis formationem neceſſarium. Hæc ſiquidem S. Thomæ ſententia, magis conſentanea eſt doctrinæ omnium Sanctorum Patrum, qui totam efficaciam, ſeu virtutem, activam conceptionis Chriſti, ſoli Spiritui Sancto tribuunt, ita ut Maria active per ſeminis emiſſionem non fuerit operata. Sane, ægre audiunt caſtæ aures, vixque ſalvo pudore dici poteſt, Beatam Virginem in conceptione Chriſti active concurriſſe, & ſemen, inſtar aliarum mulierum, emiſiſſe. Nam, ſi Maria in conceptione Chriſti ſemen emiſit, ſequitur primo, eam paſſam eſſe delectationem veneream, quod cum illibata ejus virginitate cohærere nequit. Secundo ſequitur, Chriſtum fuiſſe in Adamo ſecundum ſeminalem rationem, & non tantum ſecundum corpulentam ſubſtantiam; quia eatenus alii homines ſecundum ſeminalem rationem in Adamo eſſe dicuntur, quatenus ab Adamo per virtutem activam viri propagantur; ſi ergo ponatur activum ſemen in Beata Virgine quoad generationem Chriſti, planum erit, Chriſtum, qua homo eſt, & quoad ipſam naturam humanam, fuiſſe in Adamo, ſecundum ſeminalem rationem, quod tamen tam falſum eſt, quam quod maxime, ſicut bene multis, iiſque invictis rationibus demonſtrat S. Thomas 3. part. quæſt. 31. art. 6. 7. & 8. Dicendum igitur eſt cum Angelico Præceptore, nullam in Beata Virgine factam eſſe reſolutionem ſeminis, propter integerrimam ejus virginitatem, ac ſubinde Mariam in conceptione Chriſti active non fuiſſe operatam, eam tamen Chriſti Domini Matrem fuiſſe, quatenus ſubminiſtravit materiam, ſeu puriſſimum ſanguinem, ex quo Spiritus Sanctus corpus Chriſti in ejus utero, ad prolis conceptionem a natura deſtinato, formavit, non vero in illius pectore, ſeu corde, ſicut perperam viſum eſt cuidam Doctori Italo, qui, neſcio cujus fanaticę mulieris ſomniis, & præſtigiis deluſus, Bononiæ inter concionandum dixit, Mariam concepiſſe Chriſtum ex tribus guttis puriſſimi ſanguinis in pectore, ſeu in corde ſuo, quæ male nata, ac temere in vulgus ſparſa ſententia fuit Romæ, teſte noſtro Cardinali Cajetano, qui tum præſens aderat, confixa & natalitiis tenebris damnata. Pulcrum etiam contra hoc delirium, novumque commentum *Baptiſta Mantuanus* edidit opuſculum.

Breviter dicam, hoc Syſtema, hactenus inauditum, aperte Scripturæ Sacræ & experientiæ adverſari; Scripturæ quidem Sacræ, quæ, quoties Chriſti Conceptionem memorat, toties in utero Virginis Mariæ factam conteſtatur. Matthæi cap. 1. verſ. 18. *Inventa eſt in utero habens de Spiritu Sancto*. V. 23. *Ecce Virgo in utero habebit*. Lucæ cap. 1. verſ. 31. *Ecce concipies in utero, & paries Filium* Verſ. 41. *Benedictus fructus Ventris tui*. Lucæ cap. 2. ver. 21. *Priuſquam in utero conciperetur*, & Lucæ cap. 11. verſ. 27. *Beatus venter, qui te portavit*. Repugnat itidem experientiæ hoc novum ſyſtema, quia nullus locus, præter mulieris uterum, ad fœtum formandum fovendumque a natura eſt deſtinatus. Nec enim mulier, quę juxta cor aut ſtomacum intumeſceret, revera prægnans, aut geſtans puerum diceretur, ſed potius ea intumeſcentia contracto morbo a Medicis jure optimo adſcriberetur. At, Virgo Maria per plures menſes externa patentiaque graviditatis ſigna prodidit, fuitque vere Mater Chriſti Domini, ſicut mox ex conſtanti Sanctorum Patrum traditione oſtendam; debuit ergo Virgo Maria Jeſum Chriſtum, qui verus homo,

ve-

verique hominis Filius fieri voluit, concipere in utero, qui locus eſt ad formandum fœtum a natura deſtinatus, & in quo ceteræ matres fœtus concipere ac formare ſolent. Legitur quidem apud aliquos Sanctos Patres, quod *Virgo Maria Chriſtum corde conceperit*, & quod *Dei Verbum ad Virginem Mariam per aurem illapſum fuerit*. Verum, iſtæ Patrum locutiones non propriæ ſunt, ſed figuratæ, quibus id unum ſignificatur, Mariam Virginem non ſolum carne, ſeu in utero, concepiſſe Chriſtum Dominum, ſed etiam Fide & Spiritu illum concepiſſe in corde, vocemque Angelicam, Virginis aure perceptam, cui & ipſa Virgo fidem actutum præbuit, primum inſtrumentum, ſeu organum fuiſſe, quo illa ad Chriſtum utero concipiendum adducta fuit, ita ut hæc auris organo excepta Angelica vox fuerit fœcunditatis Virginis Mariæ Nuncia & Adminiſtra.

Ex hac reſponſione facile Lector colligere poteſt, Beatam Virginem non ſolum veram eſſe & naturalem Matrem Chriſti, in quantum ex puriſſimis ejus ſanguinibus corpus Chriſti in illius utero Spiritus Sancti operatione fuit formatum, ſed eam vere Dei Genitricem eſſe, non quod ſit Mater divinitatis, ſed quia perſonæ habentis divinitatem, & humanitatem, eſt mater, ſecundum humanitatem. Hæc eſt Eccleſiæ Catholicæ doctrina, Sanctorum Patrum teſtimoniis, & Conciliorum generalium decretis contra Neſtorium firmata, atque roborata. Nam primo, Ignatius martyr in epiſtola ad Epheſios, Juſtinus in Dialogo cum Tryphone, Irenæus lib. 3. adverſus hæreſes cap. 31. Dionyſius Alexandrinus in epiſtola contra Paulum Samoſatenum, Tertullianus in lib. de Carne Chriſti cap. 17. diſerte profitentur: *filium Dei natum eſſe ex Maria, Verbum Divinum extitiſſe de Virgine*, id eſt, de illius ſubſtantia formatum, ex quo neceſſario ſequitur, Beatam Virginem eſſe Deiparam. Secundo, Athanaſius Oratione 4. contra Arianos, Baſilius homilia 25. de humana Chriſti generatione, Gregorius Nazianzenus epiſt. 1. ad Cledonium, & Cyrillus Alexandrinus in lib. de recta Fide ad Reginas, ſeu ad Pulcheriam, & Eudoxiam, cap. 6. Beatam Virginem appellant θεοτόκον, ſeu Deiparam. Imo Joannes Antiochenus, qui Neſtorii perſonæ impenſius ſavebat, ultro fatetur in Epiſtola, quam ſcripſit ad Neſtorium, quamplurimos Eccleſiæ Doctores Mariam, Dei Genitricem nuncupaſſe, ſic enim loquitur in prædicta epiſtola: *Etenim nomen θεοτόκον nullus unquam Eccleſiaſticorum Doctorum repudiavit, qui enim illo uſi ſunt, & multi reperiuntur, & apprime celebres*, & infra: *Etenim, ſi id quod nominis ſignificatione offertur, non recipimus, reſtat, ut in graviſſimum errorem prolabamur: imo vero, ut inexplicabilem unigeniti Filii Dei œconomiam abnegemus, quandoquidem, hoc nomine ſublato, vel hujus nominis ratione repudiata, ſequitur mox illum non eſſe Deum, qui admirabilem illam diſpenſationem noſtræ ſalutis cauſa ſuſcepit*. Hanc avitam Sanctorum Patrum doctrinam ſuis Decretis confirmant Concilia Generalia. Epheſinum Canone 1. anathemate percellit eum, qui *non confitetur Deum eſſe ſecundum veritatem Emmanuel, & propter hoc Dei Genitricem Sanctam Virginem*. Et Synodus quinta Oecumenica Canone 9. anthemate itidem ferit eum, *qui Sanctam Glorioſam ſemper Virginem Mariam non confitetur vere, & proprie Dei Genitricem*. Nec inde tamen inferri poteſt: Mariam genuiſſe divinitatem, aut Deam appellari debere, quemadmodum inſcite objectabat Neſtorius. Nam Maria non ideo Dei Genitrix appellatur, ut inquit Sanctus Cyrillus in epiſt. ad Monachos, quod genuerit divinitatem, ſed quia hominem Deum genuit, non ſecus ac etſi mulieres non niſi terrenorum ſint corporum Matres, nihilominus, cum totum animal pepererint ex anima & corpore compoſitum, non ſolam ejus partem peperiſſe dicuntur; nec aliquis, exempli cauſa, dixerit, Eliſabetham, Matrem Joannis, carnis eſſe genitricem, non animæ: peperit enim animatum Baptiſtam. Hujuſmodi quidpiam actum eſſe fatebimur in Emmanuelis generatione. Quippe natum eſt

ex Dei Patris ſubſtantia unigenitum ipſius Verbum, cum autem carnem ſuſcepit Dei Filius, eamque propriam ſibi fecit, ut filius hominis eſſet, & noſtri ſimilis foret; tunc minime abſurdum dictu, imo neceſſario profitendum, illum ex muliere ſecundum carnem genitum eſſe, quemadmodum & hominis anima una cum proprio corpore gignitur, & unum cum eo reputatur: tametſi natura intelligatur, & ſit ab eo diverſa ſecundum propriam rationem. Maria ergo dicitur Dei genitrix, quia genuit Chriſti humanitatem, cui in momento Conceptionis divinitas fuit hypoſtatice unita.

Arguitur ultimo: Chriſtus non fuit in inſtanti Conceptionis ſuæ donatus plenitudine ſapientiæ, nec copia virtutum ac donorum ſupernaturalium, ergo ejus Conceptio non fuit miraculoſa & ſupernaturalis. Probatur antecedens, Lucæ cap. 2. legitur, quod *Jeſus proficiebat ſapientia & ætate coram Deo, & hominibus*. Cum igitur Chriſtus profecerit ſapientia ſicut & ætate, argumento eſt, eum in inſtanti Conceptionis ſuæ nec plenitudine ſapientiæ, nec copia virtutum, ac donorum ſupernaturalium fuiſſe donatum.

Reſpondeo: hæc verba S. Lucæ eo in ſenſu accipi debere, quod Chriſtus proficiebat ſapientia quoad actum, non quoad habitum, ſicut exponit Sanctus Thomas 3. p. quæſt. 12. art. 2. Majora quippe Chriſtus in dies edebat ſapientiæ opera, non ut augmentum aliquod acciperet, inquit Sanctus Gregorius Nazianzenus Oratione 1. ad Cledonium, cum ab initio omni gratia, ac ſapientia eſſet abſolutus, ſed quod dotes, quibus ob unionem hypoſtaticam erat cumulatiſſime inſtructus, magis exprimeret, dum ingenua, qua pollebat, indoles, mores amabiles, ſapiens, ſibique ſemper conſtans vivendi ratio, in agendo maturitas, in loquendo prudentia, eum in dies magis admirandum redderent, tum apud homines, quorum ſaluti conſulebat, tum apud Deum, cujus gloriam virtute miraculorum illuſtrabat. Hinc Sanctus Lucas eodem in capite ait, quod *ſtupebant omnes, qui audiebant ſuper prudentia & reſponſis ejus*. Profectus itaque ille non erat aliud, quam manifeſtatio divinæ illius ſapientiæ, & ſcientiæ, quæ, inſtar theſauri, erant in Chriſto abſconditæ, & quas Chriſtus in infantili ætate prodere non debebat, ne homines eum ultra ætatem ſapere videntes de illius humanitate dubitaſſent: Hac reſponſione falſi convincitur futilis interpretatio *Eraſmi*, qui in ſuis Annotationibus in cap. 2. *Lucæ*, ait: deitatem per gradus quoſdam, dotes, quibus præditus fuit Chriſtus, impartitam eſſe naturæ humanæ aſſumptæ: ac ſubinde Chriſtum, ſicut profecit ætatis acceſſu, ita profeciſſe dotium incrementis.

Advertat primo in fine hujuſce Diſſertationis Lector, totam Sacram Triadem individua operatione concurriſſe ad opus conceptionis Chriſti, juxta illud in Scholis conſecratum Theologorum effatum, opera Dei ad extra ſunt indiviſa, & toti Trinitati communia. Cum igitur opus Conceptionis Chriſti ſit ad extra productum, toti Trinitati commune eſſe debet. Id etiam non obſcure inſinuare videtur *Sanctus Lucas* cap. 1. his verbis: *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi*. Quæ verba ſic interpretatur Rufinus in Expoſitione Symboli, *vide*, inquit, *cooperantem ſibi invicem Trinitatem, Spiritus Sanctus venire dicitur ſuper Virginem, & virtus Altiſſimi obumbravit ei. Quid eſt virtus Altiſſimi, niſi ipſe Chriſtus, qui eſt Dei virtus, & ſapientia? Cujus eſt virtus? Altiſſimi. Adeſt ergo Altiſſimus, adeſt & virtus Altiſſimi, adeſt & Spiritus Sanctus*. Huic interpretationi favent multi SS. Patres, *Chryſoſtomus* homil. 49. in Geneſim, *Gregor. Magn.* libro 18. Moral. *Bernardus* hom. 4. ſuper *Miſſus eſt*, & *Sanctus Thomas* 3. part. quæſt. 32. artic. 1. Non deſunt tamen alii SS. Patres, & Scripturæ Sacræ Interpretes, qui ut videre eſt in Præfatione Operibus Sancti Hilarii recentis editionis a PP. Benedictinis adornatæ præfixa, per *Spiritum Sanctum* in Virginem ſupervenientem, intelligi volunt,

vel

Digitized by Google

vel omnipotentia Patris, vel filium Dei, ſeu Verbum Divinum. Verum, etſi hujuſmodi interpretationes cum analogia Fidei non pugnent, melius tamen, per *Spiritum Sanctum* in Virginem ſupervenientem, intelligitur tertia perſona Sanctiſſimæ Trinitatis, quæ Spiritus Sancti nomine in ſacris Litteris ſignatur, & per *virtutem Altiſſimi* rectius pariter intelligitur *filius Dei*, qui per unionem hypoſtaticam obumbravit Mariæ, & ex illa carnem & membra humana aſſumens ſibi naturam humanam intime adunavit, atque indiviſibili nexu ſociavit. Ceterum, quamvis omnia, quæ de rebus creatis extra ſe agit Deus, tribus perſonis ex æquo ſint communia, neque unam magis, quam aliam, aut unam ſine alia agere fides doceat, interdum tamen ſacræ Litteræ earum operationum, quæ perſonis omnibus communes ſunt, aliam alteri perſonæ adjudicare ſolent, ſicut creationem Patri, Redemptionem Filio, ſanctificationem Spiritui Sancto, non ſecus ac Patri potentiam, Filio ſapientiam, Spiritui Sancto amorem. Quamobrem opus Conceptionis Chriſti, etſi toti Trinitati commune ſit, nihiloſecius Spiritui Sancto ſpeciatim aſſeritur propter tres rationes, quas affert S. Thomas, & quas hic compendioſe proponam. Primo, quia in Conceptione Chriſti immenſus Dei erga homines profunditur amor, *ſic Deus dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum daret*, *Joannis* c. 3. Porro, Spiritui Sancto maxime tribuitur amor, quippe qui a Patre Filioque procedit, & eſt terminus eorum voluntatis. Secundo, quia Conceptio Chriſti facta eſt ex nullis præcedentibus meritis, ſed ex ſola gratia, ex pura, & gratuita Dei voluntate, ſicut compluribus in locis inculcata Sanctus Auguſtinus; at Spiritus Sanctus eſt fons uberrimus ex quo omnes gratiæ ſcaturiunt, juxta illud 1. ad Cor. cap. 12. *diviſiones gratiarum ſunt*, *idem autem Spiritus*. Tertio denique: quia Chriſti Conceptio fuit Sancta, & Immaculata, *non enim*, inquit *Sanctus Auguſtinus* Tractatu 4. in *Joannem*, *conceptus eſt Chriſtus in iniquitate*, *quia non de mortalitate conceptus eſt*, *nec eum in peccatis mater ejus in utero aluit*, *quem virgo peperit*, *quia fide concepit*, *fide ſuſcepit*: Sanctificato autem tribuitur Spiritui Sancto, qui cap. 1. Epiſt. ad Rom. appellatur *Spiritus Sanctificationis*. Ex his D. Thomæ rationibus liquet, opus Conceptionis Chriſti, toti licet Sacræ Triadi commune, peculiari tamen ratione Spiritui Sancto eſſe aſſerendum.

Advertat ſecundo Lector, *Mariam* Virginem, poſtquam ſalutationem Angelicam excepiſſet, Deumque & hominem ſuo in caſtiſſimo utero concepiſſet, peregrinationem in montanam Iudææ Regionem ſuſcepiſſe, ut cognatam ſuam *Eliſabetham*, in ſenectute divinitus gravidam, officioſa ſalutatione conveniret: *Ubi hoc audivit Maria* (inquit S. Ambroſius lib. 2. in Lucam) *non quaſi incredula de Oraculo*, *nec quaſi incerta de Nuncio*, *nec quaſi dubitans de exemplo*, ſibi ab Angelo dato ſterilis Eliſabethæ, ſextum jam graviditatis menſem agentis, *ſed quaſi læta pro voto*, *religioſa pro officio*, *feſtina præ gaudio*, *in montana perrexit*. Huic itineri *Mariam* non quidem ſolam, & abſque comite ſe dediſſe certum eſt, ſed quem itineris comitem habuerit, an *Joſephum*, maritum ſuum? An prudentem aliquam Matronam? Non liquet. Narrat duntaxat Scriptura Sacra, *Mariam* Virginem, quoniam ex Angeli ſermone didicerat, *Eliſabetham*, conſobrinam ſuam, ſextum jam menſem eſſe gravidam, relictis ædibus ſuis, profectam eſſe in montana, magnaque celeritate perveniſſe in Civitatem Judæ, ubi habitabat *Zacharias*, Pater *Joannis Baptiſtæ*. Domum *Zachariæ* ingreſſa *Maria*, quæ fontem omnium Donorum cœleſtium ſecum ferebat in utero, ſuique fœtus afflatu jam tota ſpirabat Deum, ſalutem & gratulationem obtulit cognatæ ſuæ *Eliſabethæ*, ex qua gratulatione factum eſt, ut ſtatim ac Virginis ſalutatio tetigit aures *Eliſabethæ*, Infans, quem anus geſtabat in utero, gaudio geſtiens exilierit. In hoc latentis in utero materno Joannis Baptiſtæ gaudio, duo miracula Scripturæ Sacræ Interpretes agnoſcunt. Primum eſt,

quod iſte *Joannis Baptiſtæ*, in utero materno ſubſultus non a natura prodierit (quaſi ex Matris gaudio motus exilientis pueruli obortus fuerit, ſicut impie effutiunt quidam Novatores) ſed ex peculiari Spiritus Sancti motu atque impulſu contigerit, nec corporis tantum motus extiterit, ſed & animi *Joannis Baptiſtæ*, qui repletus Spiritu Sancto ad repentinum Jeſu Chriſti, in utero Virgineo concluſi adventum, exultavit velut occurrere geſtiens Domino ſuo, ac debitum honoris exhibere officium. Porro, tantum abeſt, ut pueri *Joannis Baptiſtæ* exilientis motus ex Matris gaudio naturaliter proceſſerit, ſicut comminiſcuntur Novatores, ut potius ex ipſo parvuli *Joannis Baptiſtæ* exilientis motu enatum ſit Matris gaudium: *Exultavit Infans, & repleta eſt Mater. Non prius repleta Mater, quam filius; ſed cum filius repletus eſſet Spiritus Sancto, replevit & Matrem*, inquit *S. Ambroſius* lib. 2. in *Lucam*. Alterum, quod in hac *Joannis Baptiſtæ*, in Matris utero adhuc deliteſcentis, exultatione miraculum obſervant Sacri Interpretes, in hoc poſitum eſt, quod in *Joanne Baptiſta* Infantulo acceleratum fuerit donum rationis, ſeu præproperus ei conceſſus fuerit uſus rationis divina luce illuſtratæ, cujus beneficio Verbum Dei carne veſtitum agnovit, & ſupplex veneratus eſt, geſtiens quodammodo prius illud nunciare, quam naſci. In hoc conſentiunt omnes Sancti Patres, quorum aliqui datum *Joanni Baptiſtæ* jam tunc Propheticum lumen affirmant, quod certe nemini, niſi ratione pollenti, concedi poteſt. Cæterum, an ille inditus tunc *Joanni Baptiſtæ* rationis uſus fuerit duntaxat momentaneus ac tranſitorius? an uſque ad ipſius nativitatem, & deinceps ſit continuatus? non convenit inter Scripturæ Sacræ Interpretes. Ipſe vero cum *S. Ambroſio* probabilius exiſtimo, uſum rationis fuiſſe in puerulo *Joanne Baptiſta* continuatum; eumque primo Virginis *Mariæ* aditu ſanctificatum, virtute deinceps etiam in utero Matris profeciſſe. Sic enim loco mox a me laudato ſcribit Sanctus ille Doctor: *Non ſola familiaritas eſt cauſa, quod apud Eliſabetham Maria diu manſerit, ſed etiam tanti viri profectus. Nam ſi primo ingreſſu tantus profectus extitit, ut ad ſalutationem Mariæ exultaret Infans in utero, repleretur Spiritu Sancto Mater Infantis, quantum putamus uſu tanti temporis Sanctæ Mariæ addidiſſe præſentiam?* Non potuiſſet autem *Joannes Baptiſta* per trium ferme illorum menſium ſpatium, quo *Maria* Virgo in ædibus *Eliſabethæ* permanſit, virtute & meritis proficere, niſi rationis uſu fuiſſet donatus. Hunc Marianæ ſalutationis fructum derivatum *in Joannem Baptiſtam*, alius protinus ſequutus eſt, qui ejus Matrem *Eliſabetham* promanavit, effuſus nimirum in eam Spiritus Sanctus, eique conceſſum Propheticum lumen, quo Deum in utero Virginis factum hominem agnovit, & magna voce, quam ingens ſuppeditabat affectus, exclamavit, in hæc verba prorumpens: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus Ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? Ecce enim, ut facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis, exultavit gaudio Infans in utero meo. Et Beata, quæ credidiſti, quoniam perficientur ea, quæ dicta ſunt tibi a Domino.* Quaſi diceret *Eliſabetha*: O felix virgo, tu primam laudem obtinebis inter omnes laudatas mulieres, e cujus utero proditurus eſt flos ille mirabilis, qui gentium omnium voce prædicabitur per univerſum Orbem, & de quo jam olim vaticinati ſunt Prophetæ. Sed quoniam meo merito tanta felicitas mihi contigit, ut Mater Domini mei ultro veniat ad me? Argumento ſiquidem indubitato ſenſi Domini mei adventum. Ecce enim, ſimul ac vox ſalutationis tuæ perſonuit aures meas, ſenſi Infantem ſubſultantem in utero meo. Hoc certe nomine felix es, quod Angeli promiſſis aſſenſum, abſque ulla vel minima animi hæſitatione, præbuiſti. Concepiſti citra virilem operam, nec dubium eſt, quin eadem fide ſint tibi præſtanda cetera, quæ Domini nomine pollicitus eſt Angelus.

Hæc cum afflatu Prophetico dicta eſſent ab Eliſabetha, protinus *Maria*, quæ hactenus virginali pudore texerat animi ſui gaudia, Spiritu Sancto correpta, quo

jam-

jamdudum erat plena, gratulabundum illud cœleſtis ſapientiæ, Myſteriorumque pleniſſimum, cecinit Canticum: *Magnificat anima mea Dominum &c.* In quo Cantico non lingua tantum, ſed ex intimis præcordiis exultavit *Maria* gaudio ineffabili, non in ſe ſe, ſed in Deo, qui cunctis totius ſalutis eſt auctor, & cui uni tam ſingulare, & a Sęculis inauditum beneficium retulit acceptum, dicens: *Et exultavit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo: Quia fecit mihi magna qui potens eſt, &c.* Infinita Myſteria, quæ magna verborum ſimplicitate ſupra terrenarum mentium capacitatem in iſto cœleſti Cantico proloquuta eſt *Maria* Virgo, Interpretibus Scripturę Sacrę, ne longior ſim, explananda relinquo. Addiderim duntaxat, *Mariam* Virginem commoratam eſſe apud cognatam ſuam *Eliſabetham* ferme tribus menſibus, ut eam ſanctis colloquiis, & amicis obſequiis ſublevaret: *Manſit autem Maria cum illa menſibus quaſi tribus & reverſa eſt in domum ſuam*, Lucę cap. 1. verſ. 56. Ceterum, an B. Virgo *Maria* domum ſuam, id eſt, Nazarenos lares, repetierit ante partum *Eliſabethæ?* vel an ejus partui interfuerit. Nihil certi ſuper hac quæſtione tum ex Scriptura Sacra, quæ, interjecta particula *quaſi*, rem dubiam facit, tum ex Sanctis Patribus, qui in varias ſcinduntur opiniones, ſtatui poteſt. Magis tamen, ut candide fatear, propendeo in ſententiam illorum Scripturę Sacræ Interpretum, qui aſſerunt, *Mariam* Virginem, ſub inſtantem cognatæ ſuæ *Eliſabethæ* partum, ſuam repetiiſſe domum, tum quia non conveniebat Virgini obſtetricandi officium, a pudore, & verecundia Virginis omnino alienum: Tum etiam, quia *Maria* mox affluxuram turbam, quę cognationis, vel amicitiæ titulo ad *Eliſabetham*, a partu decumbentem, ventura erat, prudenter fugere ac declinare voluit.

HYMNUS

De Incarnatione Chriſti, ſeu Annunciatione Dominica.

HÆc illa ſolemnis dies.
Dies ſalutis nuntia,
Qua miſſa Cœlo, triſtibus
Venere terris gaudia.

Unius omnes crimine,
Caſu gravi lapſi ſumus,
Ut ipſe lapſos erigat,
Deſcendit in terras Deus.

Qui, Patris æterno ſinu,
Æterna proles naſcitur,
Obnoxius fit tempori,
Sinum non horret Virginis.

Mortale corpus induit,
Orbi piando victimam;
Ut innocenti ſanguine,
Scelus nocentum diluat.

Qui cuncta complet numine,
Noſtros ſe in artus colligit;
Ut nos reducat ad Deum,
Eſt ipſe nobiſcum Deus.

Cœleſtis ales nuntiat
Implenda mox Myſteria:
Virtute fœcunda Deus
Illapſus implet Virginem.

Qualis ſtupendo gloria
Te, virgo, de partu manet!
Conceptus in tuo ſinu
Natus Deo, nunc eſt tuus.

De virginali ſanguine,
Quem nulla labes inficit,
Fingente Sancto Spiritu,
Chriſti caro compingitur.

Nobis per hanc mortalibus
Lacteſcit eſca Cœlitum.
Nos paſcit infantes homo,
Qui paſcit Angelos Deus.

Pulſum ſupernis ſedibus,
Umbris tot annos obſitum,

I 4 Cœ-

Cœleſtis ignarum viæ.
Errabat humanum genus.

Supremus ergo Cœlitum
Rex monſtrat ad cœlum viam,
Secumque ducat exules,
Se ſponte fecit exulem.

Se deviis præbet ducem,
Vires dat ambulantibus,
Et ipſe, qua ducit, via,
Quo ducit, ipſe terminus.

Deus ſuprema veritas,
Umbrata velo corporis,
Puris videnda mentibus
Luſtra tuos nos lumine.

Et tu, tuorum ſis memor,
Quæ dum modeſto pectore
Te dicis ancillam Dei,
Regina mundi diceris.

De Incarnatione Chriſti ſeu Annunciatione Dominica, Proſa, *quæ in quibuſdam Eccleſiis inter Miſſarum ſolemnia canitur.*

HUmani generis,
Ceſſent ſuſpiria;
Beata miſeris
Affert hic nuntia
Dies mortalibus.

Unius ſcelere
Cuncti cecidimus;
Lapſos erigere
Venit Altiſſimus
De Cœli ſedibus.

Delectæ Virgini
Quæ Deum pariat,
Angelus Domini
Salutis nunciat
Noſtræ Myſterium.

O beatiſſima
Præ mulieribus,
Virgo caſtiſſima,
Deum viſceribus
Suſcipe filium.

Virtute Spiritus
In ſinu Virginis,
Innocens penitus
A labe criminis
Caro compingitur.

Per hanc infantibus
Lacteſcet teneris
Ille, qui mentibus
Panis a Superis
In Cœlis editur.

Quod ſine tempore
De Patre naſcitur
Mortali corpore
Verbum induitur,
Ut ſalvet hominem.

Corpus hoc offeret
In Sacrificium;
Servos ut liberet,
Totum in pretium
Effundet ſanguinem.

Errabam devius
Exul a Patria,
Semitæ neſcius
Ad vera gaudia,
Per quam regrediar.

In mea Dominus
Venit exilia,
Viæque terminus
Ipſe fit; & via
Tutus hac gradiar.

O veritas latens
Sub velo corporis,
Sed oculis patens
Mundati pectoris,
Tu nos illumina.

Et tu pro miſeris
Supplica Numini,
Quæ te dum aſſeris
Ancillam Domini,
Fis Mundi Domina.

HY-

HYMNUS

In laudem B. Mariæ Virginis, quæ poſtquam in caſtiſſimo ſuo utero Jeſum Chriſtum, Deum & hominem, ſola Spiritus Sancti operatione concepiſſet, Eliſabetham, cognatam ſuam viſitavit.

VAtum patent Oracula,
Promiſſa priſcis Patribus
En Virgo, quæ gravis Deo,
Nobis parem parit Deum.

Toto quid Orbe par fuit,
Virgo parens, homo Deus?
Quo naſcitur partu Puer,
Hoc naſcitur Mundi ſalus.

Ut nocte caligantibus
Cœleſte lumen temperet,
Velo tegi vult corporis,
Hoc, Virgo, velum præparas,

Quod prima mater perdidit,
Mater reformat altera:
Mors ipſa nobis profuit,
Dum vita per te redditur.

Per te Deo conjungimur,
Cui corpus aptaſti Parens:
Per te Dei nos filii,
Per te Dei fratres ſumus.

Tu Dux Olympi prævia,
Clauſas diu pandis fores:
Nos exules, ſi nos amas,
Reddas paternis ſedibus.

Quis ore digno te canat
Virgo, Dei puerpera?
Adeſte puri Spiritus,
Veſtri ſit illud muneris.

Quis intret auguſtiſſima
Mentis tuæ Sacraria?
Dotes quis enarrans tuas
Perterritus non hæreat?

Dic, Virgo, quæ vis traxerit
Patri coævum filium,
De Patris æterno ſinu
Mortalis in matris ſinum?

Ad hos honorum gradus
Non virginalis te pudor,
Non extulit tantum fides,
Nec igne fervens charitas.

Sed quæ ſibi nunquam placet
Deo placens modeſtia:
Qua tu tibi ſis vilior,
Hac digna ſis mater Dei.

Quam celſa! quæ ſe deprimens,
Altum Tonantem deprimit!
In te, ſui jam non memor,
Deſcendit e Cœlo Deus.

Quo ſanctus ardor te rapit.
O Virgo, flos o Virginum?
Quo tendis, & cito gradu
Conſcendis alta montium?

Urget ſacer te Spiritus
Toto repletam numine:
Matris Dei jam dignitas,
Nil charitati detrahit.

Tibi propinquam ſanguine
Matrem puella prævenis;
Conceſſa cui divinitus
Grataris alvi munera.

O quanta matrum gaudia!
Stupente natura gravem
Anum ſtupes, quæ Virginem
Plenam Deo te prædicat.

Abſconditum ſub intimo,
Ceu nube, portabas ſinu
Solem, ſuo qui protinus
Luſtrabit Orbem lumine.

Ad prima verba Virginis,
Intus movente Spiritu
In Matris alvo conditus
Infans Joannes geſtiit.

Agnovit infantem Deum;
Quem ſenſit, ardet prodere;
Vates & infans, qua poteſt
Adeſſe Chriſtum nuntiat.

Hic

Hic jam Redemptoris vices,
Præconis ille ſuſtinet:
Materna clauſtra non vetant,
Quin ambo munus impleant.

Felix puer, felix parens,
Felix Sacerdos, & domus,
Quæ per parentem Virginem
Deo fruuntur hoſpite!

Montes ſuperbum verticem,
Qua virgo tranſit, ſubdite,
Cui ſe libenter ſternerent
Vel ipſa Cœli ſidera.

Occulta, quæ latet domi,
Audet foras ſe prodere.
Semper ſibi timens pudor
Se charitate protegit.

It illa: non nectit moras:
Fugit videri, nec minus
Fugit videre, ne ſuo
Quidquam pudori detrahat.

Beata, quam preſſit pede
Tellus! beata ſemita!
Colles beati, qui ſimul
Cum matre ſenſiſtis Deum!

Beatiores hoſpites,
Vos o quibus, cœleſtia,
Loquente Matre Virgine,
Audire verba contigit.

ALTER HYMNUS.

In laudem B. M. Virginis, Cognatam ſuam Eliſabetham Viſitantis.

HUnc diem feſtum veneremur omnes.
Quo Deus noſtrum miſeratus ævum,
Cum novis ſignis oriens ab alto
Viſitat Orbem.

Ceſſet humani generis querela,
Virginis clauſtrum ſubiit Redemptor;
Gyrat & Cœlum recubans ſub arcto
Tegmine matris.

Ut ſuo felix utero Maria
Sentit æternum ſobolem recondi,
Tranſilit montes gravidata digno
Munere Virgo.

Vix in occurſu gravidam ſalutat
Cui prius durum ſterilem vocari;
Ipſe cum clauſus genitricis alvo
Subſilit infans.

Parvulus miles Dominum ſalutat,
Et ſuum complet Dominus clientem,
Phoſphorus tandem rutilat propinqui
Lumine Solis.

Quod Prophetarum chorus omnis olim,
Quodque tot Reges cupiere, matris
Viſcerum clauſus latebris Joannes
Percipit infans.

Qui paras talem Deus alme terris,
Ut tuo Chriſto præat lucernam,
Hunc chorum turmis precibus Mariæ
Junge ſupernis.

DIS-

DISSERTATIO TERTIA

De Stemmate, & de Origine Chriſti Domini, ſeu utrum Chriſtus ex ſtirpe Abrahę, & Davidis Regis, ac ſubinde ex Tribu Juda, ex qua proditurus erat Meſſias, ſuum genus duxerit?

TOt inter Fidei articulos, quos Chriſtiana Religio fidelibus credendos proponit, non alius eſt, mea quidem ſententia, in quo oppugnando plus Ethnici, & Judæi inſudarint, operæque poſuerint, quam in iſto, de genere, ſeu origine Chriſti, Servatoris noſtri, quem, hac in Diſſertatione, pro meo modulo, dilucidandum aggredior. Enim vero, cum Ethnici, & Judæi compertum, ac exploratum haberent, Meſſiam ex ſtirpe Davidica, & e Tribu Juda, juxta Prophetarum oracula, proditurum; in id præſertim incubuerunt, omneſque ingenii ſui vires contulerunt, ut obſcurarent genus, & originem Chriſti, quem, ob pluſquam adamantinam cordis duritiem, ac ſtupendam mentis cæcitatem, verum Meſſiam agnoſcere, atque profiteri detrectarent. Primo, ex gentilibus emerſit *Celſus*, qui in genus Chriſti aperto marte inſurrexit, eumque ex Regio Davidis ſanguine ſatum eſſe inſulſe negavit, quem *Origenes* perdocte confutavit. Celſum ſecutus eſt *Porphyrius*, ſicut teſtatur Sanctus Hieronymus, & Porphyrii veſtigia preſſit *Julianus Apoſtata*, qui de induſtria varias conquiſivit, ac congeſſit cavillationes, quibus Evangeliſtarum fidem elevare atque ſolicitare poſſet. In hunc fidei transfugam, & Chriſtianæ Religionis infenſiſſimum hoſtem, calamum acuit Sanctus *Cyrillus*. Nec defuere etiam hæretici, qui genus Chriſti aggreſſi ſunt; *Tatianus* quippe, teſte *Theodoreto* lib. 1. Fab. hæret. amputavit in Harmonia, quam edidit in quatuor Evangelia, genealogias, & alia, quæ oſtendunt, Chriſtum Dominum natum eſſe ex Davide ſecundum carnem, *Fauſtus* itidem Manichæus, ne fateri cogeretur, Chriſtum ex Regio Davidis ſanguine cretum, ſeu oriundum eſſe, anſus eſt aſſerere: Chriſti genealogiam, a Matthæo contextam, nec Evangelium eſſe, nec ad Evangelium pertimere, adeoque, ſalva Evangelii veritate, a ſe rejici poſſe. In hunc hæreticum multos libros conſcripſit Sanctus Auguſtinus, ſed illius errorem, circa genealogiam Chriſti, potiſſimum confutavit in libris 2. 3. 7. & 23. quos edidit contra hunc hæreticum Manichæum. Unde igitur tot infrunitorum, maleque feriatorum hominum calumniæ retundantur, & omnibus Scripturæ Sacræ oblatrantibus ora obturentur, probandum hac in Diſſertatione ſuſcipio, Chriſtum Dominum vere ex ſtirpe Abrahæ, & Davidis Regis, atque e Tribu Juda oriundum eſſe, ſicut Sancta, & Catholica credit Eccleſia.

DICO IGITUR: *Chriſtum Dominum vere ortum eſſe ex ſtirpe Abrahę, & Davidis Regis, ac ſubinde ex Tribu Juda, ex qua prodituras erat Meſſias, ſuum genus duxiſſe.*

Hæc aſſertio inconcuſſe ex utroque ſtabilitur Teſtamento, in quo ſæpius referuntur promiſſiones a Deo factæ Abrahæ, & Davidi de Meſſia ex eorum ſemine naſcituro. Enim vero, poſtquam Deus præcepiſſet Abrahæ, ut de terra & cognatione ſua egrederetur, pollicitus eſt ei, in præmium obedientiæ, Meſſiam, ex ipſius ſemine naſciturum, in quo benedicerentur omnes gentes, *Geneſis* cap. 12. dicit Dominus ad Abraham: *in te benedicentur univerſę cognationes terræ:* Et cap. 22. *benedicentur in ſemine tuo omnes gentes.* Quæ verba ſic exponit Apoſtolus ad *Galatas* c. 3. *Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones, & ſemini ejus. Non dicit in ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in uno, & ſemini tuo, qui eſt Chriſtus.* Simili privilegio fuiſſe donatum Davidem Regem, patet primo, ex Pſalmo 88. ubi Deus de Davide ſermonem habens, hæc dicit: *Ponam in ſæculum ſæculi ſemen ejus. Semen ejus in æternum manebit.* Secundo, in multis hiſtoriæ Regum locis, Deus, ſæpius licet ad iracundiam concitatus ſceleribus poſterorum Davidis, affirmat tamen: Se eos exterminare nolle, eo quod, juxta verbum ſuum,

ſuum, ſervare vellet lucernam David, idque apertius declarat *Iſaias* cap. 11. *Egredietur virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet*. Quæ divini oraculi verba, R. Abeneſra, R. Salomo, R. Kimchi, R. Arbabenel, R. Arama, quibus aſſentiuntur Lipamannus in Nizzachon, & plerique recentiores Hebræi, de Meſſia interpretantur. Denique, eamdem veritatem ſexcentis in locis inculcat Novum Teſtamentum, *Lucæ* cap. 3. *Et ipſe Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta; ut putabatur filius Joſeph, qui fuit Heli.... qui fuit Judæ... qui fuit Aaraha*. *Ad Romanos* cap. 10. *Manifeſtum eſt enim, quod ex Juda ortus ſit Dominus noſter*. Et ut cetera id genus mittam teſtimonia, quæ Sacras Litteras legenti paſſim obvia ſunt, *Matthæus* cap. 1. ſic ſuum auſpicatur Evangelium, *Liber generationis Jeſu Chriſti, filii David, filii Abraham &c.* Porro, ſi Chriſtus reveta non fuiſſet ortus ex ſtirpe Abrahæ, & Davidis Regis, Matthæus in Evangelii ſui exordio ſibi omnem omnino abrogaſſet fidem apud Judæos, in quorum gratiam ſuum conſcripſit Evangelium. Judæi namque integras genealogias tam privatim, quam publice in Tabulariis Sacris, & in publicis Archiviis maxima cura, & religione aſſervabant, eorum præſertim, qui ex Tribu *Levi*, vel ex Tribu *Juda* originem habebant; ex Tribu quidem *Levi*, ne Sacerdotium quiſquam ab ea Tribu alienus temerario auſu invaderet, ut videre eſt aqud *Joſephum* lib. 1. contra *Appionem*; ex Tribu vero *Juda*, ob Meſſiam ex ea naſciturum. Et quia promiſſio generalis de proditoro Meſſia ex Tribu Juda, poſtea reſtricta fuit ad domum, & familiam Davidis Regis, hac de cauſa Judęi nihil tam curę habebant, quam ut ſingulari diligentia cuſtodirent Tabulas genealogicas eorum, qui a Davide Rege ſuum genus ducebant, ſicut teſtatur *Julius Africanus* in Epiſtola ad *Ariſtidem* apud *Euſebium* lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 7. Si ergo Evangeliſta Matthęus falſo aſſeruiſſet, Chriſtum ex Abrahamo per Davidem fuiſſe propagatum, confeſtim reclamaſſent Judęi, Matthęo acerrime contradixiſſent, ipſumque mendacii palam inſimulaſſent. Certum autem eſt, Judęos nunquam reclamaſſe, nec ullam ſuper hac re litem Matthęo moviſſe, quamvis Chriſtum, & Evangeliſtas calumniandi impotenti libidine ęſtuarent. Silentium itaque Iudęorum, in re tanti momenti, liquido probat, eos pro comperto habuiſſe, Chriſtum Dominum prodiiſſe ex proſapia Abrahę, & Davidis Regis.

Pręter hęc momenta ex Sacris litteris petita, aliud, ad genus Chriſti ſtabiliendum, efficax ſuppetit argumentum, quod in hanc formam redigi poteſt: Chriſtus natus eſt ex Maria Virgine, atqui Maria, Mater Chriſti, orta eſt ex ſtirpe Davidis Regis, ergo itidem Chriſtus. Probatur minor, primo, quia *S. Lucas* cap. 2. ait: *Joſephum aſcendiſſe a Galilea de Civitate Nazareth in Judęam, in Civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, eo quod eſſet de domo, & familia David, ut profiteretur cum Maria deſponſata ſibi uxore prægnante*. Ex quibus Sacri Evangeliſtæ verbis colligunt SS. Patres, Ambroſius, Hieronymus, & Auguſtinus, Mariam ideo cum Ioſepho veniſſe in Bethlehem, Davidis gentilem Civitatem, ut juxta Cæſaris Edictum nomen daret, quia ex Tribu Iuda, & ſtirpe Davidica una cum caſtiſſimo ſuo Sponſo erat oriunda. Et merito quidem id ex verbis Evangeliſtæ colligunt Sancti Patres. Nam ſi Beata Virgo non fuiſſet orta ex ſtirpe, & familia Davidica, neceſſe haud fuiſſet, ut Ioſephus Mariam jam fœtam, imo cujus partus in procinctu erat, tanto itinere fatigaret, eamque ſecum duceret in Civitatem Bethlehem, in qua hi ſolum, qui erant de domo, & familia David, profiteri debebant juxta Cæſaris Edictum. Secundo, Maria ideo fuit nupta Ioſepho, quia, ut mox ex Sanctis Patribus evincam, proximo agnationis gradu erat Ioſepho conjuncta, ita ut Maria, & Ioſeph ex eadem Tribu, & familia eſſent; atqui Ioſephus, ut Sacri teſtantur Evangeliſtæ, ex Regio Davidis ſanguine editus eſt, ergo Maria Virgo ex eadem quoque proſapia genus ſuum ducebat.

bat. Denique, ut ſolide arguit *Sanctus Auguſtinus* lib. 23. contra Fauſtum Manichæum, Chriſtus ad ſtirpem David, & Tribum Juda pertinere haud poterat per Joſephum, ex cujus ſemine natus non eſt, ſed tantum per Mariam Virginem, in cujus utero carnem humanam aſſumpſit. Cum itaque Chriſtus, ſicut ſæpius in utroque perhibetur fœdere ſacro, ortus ſit ex ſtirpe Davidica, & e Tribu Juda, neceſſe eſt ut credamus Mariam, ex qua Chriſtus Dominus natus eſt, ad Davidis Regis conſanguinitatem pertinuiſſe; Conſanguinitas quippe cum Davide non potuit Chriſto communicari niſi per Mariam Virginem. *Quiſquis itaque, inquit Sanctus Auguſtinus* c. 9. mox citati libri, *dicit*: *Mariam conſanguinitatem David non pertinuiſſe, manifeſtum eſt, quod iſtarum Scripturarum tam excellenti authoritati obluctetur, ipſe ergo convincat non eam pertinuiſſe ad ſemen David, & hoc oſtendat non ex quibuſcumque litteris, ſed Eccleſiaſticis, Canonicis, & Catholicis*. Quibus verbis Sanctus Doctor diſpungit vanam, & frivolam Fauſti Manichæi objectionem, aſſerentis: Mariam non fuiſſe ortam ex Tribu *Juda*, ſed ex Tribu *Levi*, eo quod in quibuſdam Scripturis apocryphis, & fabuloſis traditionibus legiſſet, *Joachim*, Patrem Mariæ Virginis, fuiſſe Sacerdotem, unde inſulſe inferebat, Jeſum eſſe de genere Aaronidarum. Qui error ex ſumma ſacrarum Hiſtoriarum ignoratione profluxit, perinde ac alius error qui habetur in *Alcorano* cap. 2. de familia *Amrami*, & cap. 1. lib. 3. cui titulus eſt *de Maria*, ubi aſſeritur; Mariam Virginem, Jeſu Chriſti Matrem, eſſe ſororem Aaronis, & filiam Amrami; quod ſane putidum mendacium eſt. Nam Maria, Mater Chriſti, orta eſt tempore Zachariæ, quando non erant Reges, nec in Juda, nec in Iſrael, ſed jam ſceptrum erat translatum ad Herodem, quem non fuiſſe genere Judæum, ſed Idumæum, infra oſtendemus. Maria autem, quæ fuit filia Amrami, & ſoror Moyſis, & Aaronis, orta eſt tempore Pharaonis in Ægypto, & mortua eſt in *Cades*, ut legitur c. 20. lib. Numerorum v. 1. Cum igitur inter utramque Mariam multæ ſæculorum myriades interceſſerint, non potuit author Alcorani, niſi per ſummam, & pluſquam ſupinam Sacrarum Scripturarum ignorantiam, promiſcue confundere Mariam, Matrem Chriſti, quæ ex ſtirpe David, & e Tribu Juda orta eſt, cum Maria, filia Amrami, & ſorore Moyſis, & Aaronis, quæ ex Tribu *Levi* originem traxit.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primo: Chriſtus Dominus ortus eſt e Tribu Levi, ergo nec ex Tribu Juda, nec ex Proſapia Davidica genus ſuum duxit. Prob. ant. Bene multi SS. Patres & antiqui Scriptores tradunt: Evangeliſtam Lucam texuiſſe Chriſti Domini genealogiam per lineam Sacerdotalem, ſeu per lineam *Nathanis*, qui fuit filius naturalis *Uriæ*, Sacerdotis, a Davide Rege, poſt initum cum *Berſabea*, uxore Uriæ, matrimonium, adoptatus; ergo Chriſtus, juxta genealogiam, quam edidit Lucas, ortus eſt e Tribu Levi, non ex Tribu Juda.

Reſpondeo: Maxima quidem cum venaratione excipiendam eſſe SS. Patrum, & antiquorum Scriptorum ſententiam in iis, quæ ad fidem & morum regulam ſpectant, neminem tamen SS. Patrum, quando in unam & eandem ſententiam non conſpirant, in his præſertim, quę ad hiſtoriam, & minuta, leviaque rerum genera pertinent, authoritate ita conſtringi debere, ut ab ea interdum recedere non liceat, maxime, quando certo certius conſtat, ſententias, quas tradiderunt, minus veritati conſonas eſſe. Porro, multis momentis evinci poteſt, ſententiam illorum Patrum & antiquorum Scriptorum, qui docuerunt, Lucam texuiſſe genealogiam Chriſti per lineam Sacerdotalem, non eſſe veritati conſentaneam. Primo, quia minime conſtat, *Uriam*, virum Berſabeæ, fuiſſe Sacerdotem, nec proinde *Nathanem*, quem illi antiqui putarunt eſſe Uriæ filium naturalem, ad lineam Sacerdotalem pertinuiſſe. Secundo, *Nathan* non fuit filius naturalis *Uriæ*, vi-

viri Berſabeæ, ſed potius Davidis Regis, ut claro adſtruitur ſermone lib. 1. Paralip. cap. 3. ubi ſic referuntur generationes Davidis Regis: *Porro, in Jeruſalem nati ſunt ei filii Simmaa, & Sobab, & Nathan, & Salomon, quatuor de Berſabea, filia Ammiel.* Tertio, *Joſephus* lib. 20. Antiq. Jud. cap. 18. in ſerie, quam edidit, Pontificum, nullius meminit eorum, quos Lucas recenſet a Nathane uſque ad Joſephum, virum Mariæ, quod quidem argumento eſt neminem eorum fuiſſe Sacerdotem. Denique, ſi S. Lucas edidiſſet genealogiam Chriſti per lineam Sacerdotalem, ut viſum eſt illis antiquis, Chriſtus fuiſſet ortus ex Sacerdotibus, adeoque ex Tribu Levi ſuum genus duxiſſet, quod tamen erroris arguit Apoſtolus in Epiſt. ad Hebræos cap. 7. ubi hæc habet: *Si ergo conſummatio per Sacerdotium Leviticum erat, ... quid adhuc neceſſarium fuit ſecundum ordinem Melchiſedech alium ſurgere Sacerdotem, & non ſecundum Aaron dici? .... manifeſtum eſt enim, quod ex Juda ortus ſit Dominus noſter, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyſes locutus eſt.* Quamvis ergo nonnulli SS. Patres & antiqui Scriptores exiſtimaverint, Lucam Chriſti Domini texuiſſe genealogiam per lineam Sacerdotalem, nihiloſecius nobis religio eſſe non debet ab eorum deſciſcere ſententia, nam, ut optime ait *Vincentius Lirinenſis* cap. 39. ſui Commonitorii: *Antiqua Sanctorum Patrum conſenſio, non in omnibus divinæ Legis quæſtionibus, ſed ſolum in certa præcipue fidei regula, magno nobis ſtudio & inveſtiganda & ſequenda eſt.* Sed de authoritate SS. Patrum plura legeſis apud noſtrum *Melchiorem Canum* lib. 7. de locis Theologicis.

Arguitur ſecundo: Si Chriſtus ortus eſſet ex ſtirpe Abrahæ, & Davidis Regis, ſequeretur, eum fuiſſe in Adamo, & decimatum in lumbis Abrahæ; atqui nulla ratione dici poteſt, Chriſtum fuiſſe in Adamo, & decimatum in lumbis Abrahæ, alioqui ejus caro fuiſſet obnoxia peccato originali, quod transfunditur in omnes, qui ab Adamo propagantur; ergo Chriſtus non fuit ortus ex ſtirpe Abrahæ, & Davidis Regis.

Reſpondeo cum *S. Thoma* 3. p. queſt. 31. art. 6. ad 1. Chriſtum fuiſſe in Adamo ſecundum corpulentam, ſeu corporalem ſubſtantiam, quia ſubſtantia corporis Chriſti, ideſt, materia, quam ſumpſit ex Virgine Maria, fuit in Adamo ſicut in principio activo, non autem ſicut in materiali principio. Nam materia illa non fuit formata in corpus Chriſti per virtutem ſeminis ab Adamo profectam, ſed per ſolam Spiritus Sancti operationem & ideo concludit *S. Thomas;* Chriſtum non fuiſſe in Adamo ſecundum ſeminalem rationem, per quam ad omnes omnino homines via ordinaria propagatur peccatum originale, cujus penitus expers fuit Chriſtus Dominus. Similiter, reſpondet Doctor Angelicus: Chriſtum non fuiſſe decimatum in lumbis Abrahæ, quia nomine decimationis intelligit Apoſtolus in Ep. ad Hebræos cap. 7. actionem illam, qua, ut narratur Geneſeos capit. 12. Abraham decimas obtulit Sacerdoti Melchiſedech, illa actione figurans, & quaſi proteſtationem faciens, quod Melchiſedecum tanquam ſuperiorem agnoſceret, ſe vero imperfectum & inferiorem. Unde infert Apoſtolus, Sacerdotium Melchiſedeci, in quantum gerit figuram Chriſti, eſſe majus Sacerdotio Levi, qui erat in lumbis Abrahæ, & ſimul cum eo decimatus, utpote per Iſaac & Jacob ab eo propagatus. Si igitur Chriſtus eſſet in lumbis Abrahæ decimatus, fuiſſet ſubditus & inferior Melchiſedeco, quod palam Scripturæ Sacræ adverſatur. Dicitur enim de Chriſto Pſalmo 109. *Tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.* Quapropter, dicendum eſt cum S. Thoma: Omnes quidem in Abrahamo fuiſſe decimatos, ideſt, præfiguratos indigere curatione, quæ eſt per Chriſtum, at in lumbis Abrahæ non fuiſſe decimatum Chriſtum Dominum, quia ab eo ſecundum ſeminalem rationem non fuit propagatus. Id præclare exponit *S. Auguſtinus* lib. 10. de Geneſi ad litteram cap. 20. his verbis: *Nec Levi, nec Chriſtus in lumbis Abrahæ ſecundum animam, ſecundum vero carnem & Levi & Chri-*

Chriſtus, ſed Levi ſecundum concupiſcentiam carnalem, Chriſtus autem ſecundum ſolam ſubſtantiam corporalem; cum enim ſit in ſemine & viſibilis corpulentia, & inviſibilis ratio, utrumque concurrit ex Abraham, vel etiam ex ipſo Adam uſque ad corpus Mariæ, quia & ipſum eodem modo conceptum & exortum eſt. Chriſtus autem viſibilem carnis ſubſtantiam de carne Virginis ſumpſit; ratio vero conceptionis ejus non à ſemine virili, ſed longe aliter, & deſuper venit. Ille igitur eſt decimatus in Abraham qui ſic eſt natus.... per legem ſcilicet repugnantem legi mentis & inviſibilem concupiſcentiam, &c. Non autem & ille ibi decimatus eſt, cujus caro inde non fervorem vulneris, ſed materiam medicaminis traxit; nam cum ipſa decimatio ad præfigurandam medicinam pertinuerit, illud in Abrahæ carne decimabatur, quod curabatur, non illud unde curabatur. Idem docet *Aquilinus Doctor* Ser. 14. de verbis Apoſtoli cap. 10.

Arguitur tertio: Chriſtus pertinere non potuit ad ſtirpem & familiam Davidicam, niſi per Mariam Virginem, ex qua natus eſt; atqui Maria Virgo non eſt orta ex progenie & familia David, ergo nec pariter Chriſtus. Maj. certa eſt. Chriſtus enim pertinere non potuit ad ſtirpem & familiam David per Joſephum; cum fidei dogma ſit, Joſephum non fuiſſe patrem naturalem Chriſti, nihilque ipſi cum generatione Chriſti fuiſſe commune. Probatur itaque minor propoſitio: Maria Virgo, Lucæ cap. 1. dicitur cognata Eliſabeth de filiabus Aaron, atqui Aaron erat de Tribu Levi, Exodi cap. 6. ergo Maria, quæ erat cognata Eliſabeth, ex Tribu Levi ſuam originem ducebat.

Reſpondeo: Mariam Virginem fuiſſe quidem cognatam Eliſabeth, inde tamen deduci minime poſſe, eam fuiſſe de Tribu Levi, ſeu de Tribu Sacerdotali. Ratio eſt, quia Sacerdotes, quorum Deus portio erat, ea lege non adſtringebantur, qua cautum erat, ut qui hæreditate potiebantur, intra ſuam Tribum & familiam nuberent, ne hæreditates permiſcerentur, quæ lex habetur Numerorum libri cap. ultimo, ſed cuilibet Sacerdoti integrum erat ſibi ex omni Tribu uxorem adſciſcere. Fieri ergo potuit, inquit *S. Thomas* 3. p. quæſt. 31. art. 2. ad 2. ut Pater Eliſabeth, qui erat de Tribu Sacerdotali, uxorem duxerit de ſtirpe David, ratione cujus matrimonii Maria Virgo ex ſtirpe David oriunda cognationem habuerit cum Eliſabeth. Vel potuit pater, aut aliquis majorum Mariæ Virginis uxorem ducere de ſtirpe Aaron, ſeu de Tribu Levi, iiſdem cum Eliſabetha parentibus profatam. Lex ſiquidem, quæ lib. Numerorum capit. ultimo jubet intra eamdem Tribum virgines nubere, ad ſolas ſpectat virgines, quæ, defectu prolis maſculæ, ex aſſe hæredes erant, ſeu quæ patri in hæreditate ſuccedebant, & non ad illas, quæ nullam ſortiebantur hæreditatem, ſicut exponit *S. Thomas* 1. 2. q. 105. a. 2. ad 2. eamdemque huic legi adhibent interpretationem doctiſſimi Scripturæ Sacræ Interpretes, *Paulus a Sancta Maria*, *Burgenſis Epiſcopus*, ad cap. 36. lib. Numerorum, *Cajetanus* in Commentario, *Andreas Maſius* Comment. in Joſue c. 17. *Mariana* in Scholiis, *Bonfrerius*, & alii. Immo Virgines, quæ hæredes erant, modo hæreditatem, quæ illis obtingebat, repudiarent, & avitis renunciarent juribus, poterant cum aliis Tribubus jungere connubia. Hinc lib. Judicum cap. 21. legimus: Ceteras Tribus, quominus filias ſuas nuptum darent Beniamitis, oſtendiſſe, ſe nonlege divina, ſed jusjurandi religione duntaxat prohiberi. Conſtat etiam ex lib. 1. Regum c. 18. Davidem ſine ulla religione aut ſcrupulo Beniamitidem duxiſſe uxorem; & lib. 2. Paralip. c. 22. *Jojada* Pontifex nupſit filiæ Joram, quæ erat de Tribu Juda. Alia id genus exempla paſſim in ſacris litteris occurrunt. Cum itaque Leviticæ gentis virgines rerum ſoli capaces non eſſent, ideſt, nullam ſortirentur hæreditatem, poterant viris extra Tribum ſuam nubere. Potuit ergo Maria Virgo eſſe cognata Eliſabeth, quia aliquis majorum Mariæ Virginis, licet de ſtirpe Davidis eſſet, nupſit virgini Leviticæ. Quod quidem, ſicut obſervat *S. Thomas* poſt S. *Gregorium Nazian-*

zianzenum in carmine de genealogia Chriſti, nutu ſuperno contigit, ut Chriſtus Dominus, qui Rex eſt & Sacerdos, ab utroque genere tam Regio, quam Sacerdotali naſceretur ſecundum carnem, & dum unus in Cœlo Dei filius ante ſæcula ineffabili naſcitur exordio, etiam in terra ex clara Regum pariter & Sacerdotum progenie ortus, illuſtrium titulorum ſibi apices vindicaret.

Inſtabis: in Editione Vulgata, quæ a Concilio Tridentino *authentica* fuit declarata, ſic legitur c. ultimo lib. Numerorum: *Omnes viri ducent uxores de Tribu & cognatione ſua, & cunctæ fœminæ de eadem Tribu maritos accipient*. Quæ quidem lex his verbis concepta omnes omnino viros & fœminas comprehendit, ipſiſque indiſcriminatim vetat, ne nubant extra ſuam Tribum. Falſum igitur eſt, hanc legem, latam Numerorum c. ultimo, non ſpectaſſe Sacerdotes, quorum Deus portio erat, aut illas virgines, quæ nullam ſortiebantur hæreditatem, vel quę hæreditati nuncium remittebant.

Reſpondeo, Editionem Vulgatam id unum duntaxat (ſicut docent periti Scripturæ Sacræ Interpretes) innuere, omnes Viros, qui non erant e genere Sacerdotali, debuiſſe uxores ducere de Tribu & cognatione ſua; omnes itidem filias, quæ poſſidebant hereditatem, non alios, quam de Tribu ſua, maritos accipere potuiſſe. Quo fit, ut Editio Vulgata circa connubiorum legem, latam c. ultimo libri Numerorum, optime conſentiat non ſolum cum Textu Hebræo, ſed etiam cum antiquis Scripturæ Sacræ Verſionibus, quæ eamdem legem limitant ad filias, quæ, ob defunctum fratrem, paternam hæreditatem colligebant. Sic enim habet Text. Hebr. *Omnis ideo filia poſſidens hereditatem de Tribubus filiorum Iſrael, alicui de familia Tribus patris ſui erit in uxorem, ut hereditent filii Iſrael ſinguli poſſeſſionem patrum ſuorum*. Targum Onkeloſi: *Et omnis filia hæres poſſeſſionis de Tribu filiorum Iſrael, Uni de familia Tribu patris ſui ſit in uxorem, ut hereditent filii Iſrael ſinguli poſſeſſionem patrum ſuorum*. Syriaca verſio: *Et quęcumque filia poſſederit hæreditatem ex Tribu filiorum Iſrael, alicui ex Tribu domus patris ſuis nubat, ut poſſideat quiſque filiorum Iſrael hæreditatem patris ſui*. Idem legitur in verſione Arabica, & in verſione 70. Interpretum. Quocirca, cum Textus Hebræus, & antiquæ Scripturæ Sacræ verſiones legem, latam Numeror. cap. ultimo, de ineundis connubiis intra eamdem Tribum, limitent ad filias, quæ defectu prolis maſculæ, poſſident hæreditatem, dicendum eſt, eodem in ſenſu eſſe intelligendam noſtram editionem vulgatam. Addo etiam, non deeſſe Criticæ diſciplinæ peritos, & Scripturæ Sacræ doctiſſimos Interpretes, qui exiſtimant; Editionem vulgatam, loco mox laudato, in quo legem de ineundis connubiis non ſatis clare explicat, corrigi, & emendari debere ad normam Textus Hebræi. Quamvis enim Concilium Tridentinum ceteris, quæ id ætatis circumferebantur Scripturæ Sacræ verſionibus Latinis, editionem vulgatam prætulerit, eamque authenticam declaraverit; non eam tamen eo in ſenſu authenticam declaravit, ut præponi debeat originariis, ſeu primigeniis exemplaribus Hebraicis, & Græcis, cum certum ſit, Summos Pontifices Sixtum V. & Clementem VIII. etiam poſt Concilium Tridentinum, nonnulla editionis vulgatæ loca, quæ temporis, rerum omnium edacis, injuria, vel incuria Typographorum, vel ignorantia ſciolorum erant interpolata, aut minus accurate translata, ad normam Hebræorum, & Græcorum Codicum correxiſſe, atque diligenter caſtigaſſe; ſed ſolum eo in ſenſu editionem vulgatam authenticam pronunciavit Sacra Synodus Tridentina, ut nihil prorſus contra Fidem, & bonos mores complectatur: *Eatenus igitur*, verba ſunt *Andreæ Vega*, qui Concil. Trident. aderat, cum Decretum illud de Sac. Scripturis editum eſt, lib. 15. in Concil. Trident. cap. 9. *voluit Synodus authenticam haberi* (editionem vulgatam) *ut certum omnibus eſſet, nullo eam defœdatam errore, ex quo pernicioſum aliquod dogma in fide, & moribus colligi poſſit*. Hanc nonnullorum hujus tem-

temporis Theologorum ſententiam obiter duntaxat refero, nec tamen approbo. Conſulat Lector noſtrum *Natalem Alexandrum* in Diſſert. de Edit. vulg. & in Anticritica contra *P. Fraſſenum*, *Franciſcanum*.

Arguitur quarto: Si Maria revera orta eſſet ex proſapia Davidis Regis, debuiſſent *Matthæus* & *Lucas* texere Chriſti genealogiam per Mariam, ex qua Chriſtus natus eſt, non vero per Joſephum, qui, ut Fides docet, non fuit pater naturalis Chriſti, & cujus proinde genus ad Chriſtum pertinere minime potuit; atqui *Matthæus*, & *Lucas* genealogiam Chriſti per Mariam non texuerunt; ſed per Joſephum: argumento itaque eſt, Mariam non eſſe oriundam ex ſtirpe Davidis Regis, ac ſubinde Chriſtum ad familiam, & ſtirpem Davidicam nullo pacto pertinere poſſe.

Antequam huic lubricæ & implexæ difficultati, quæ omnibus ſtemmatis, ſeu genealogiæ Chriſti Expoſitoribus crucem fixit, faciam ſatis; varias ſubnectam reſponſiones, quas ad hunc gordium nodum diſſolvendum varii excogitarunt Auctores.

Primo, reſpondent nonnulli: *Matthæum*, & *Lucam* genealogiam Chriſti duxiſſe uſque ad Joſephum, cujus tamen filius naturalis non fuit, quia *Matthæus* & *Lucas* in texenda genealogia Chriſti ſe ſe accommodarunt opinioni Judæorum, & Paganorum, qui putabant, Chriſtum eſſe filium naturalem Joſephi, & hoc pacto Evangeliſtas oſtendiſſe, Chriſtum, juxta Judæorum, & Infidelium hypotheſim, ortum eſſe ex ſtirpe, & familia David, ſiquidem Judæi, & Pagani inficiari haud poterant, Joſephum, quem patrem naturalem Chriſti eſſe arbitrabantur, ex ſtirpe, & ſemine David proceſſiſſe.

Verum, hæc reſponſio admitti non debet. Primo, quia Spiritus Sanctus, cujus lumine afflati fuerunt Sacri Evangeliſtæ, veritatem falſo medio non probat; porro, ſi *Matthæus* & *Lucas* dixiſſent, Chriſtum Dominum ortum eſſe ex ſtirpe Davidis Regis eo ſolo nomine, quod Chriſtus a Judæis, & Paganis filius naturalis Joſephi putabatur, veritatem falſo medio probaſſet Spiritus Sanctus, qui per Evangeliſtas loquebatur; falſum quippe eſt, Joſephum fuiſſe patrem naturalem Chriſti. Secundo, ex hac reſponſione ſequeretur: *Matthæum* conſulto voluiſſe Judæis occultare Myſterium Incarnationis, quod tamen a fine, & ſcopo *Matthæi* omnino alienum eſt, nam tantum abeſt, ut *Matthæus* Myſterium Incarnationis Dominicæ reticeat, ut potius c. 1. diſerte dicat, Mariam gravidam fuiſſe ex Spiritu Sancto, probetque ex prophetia Iſaiæ, Chriſtum naſci debuiſſe ex Virgine Maria. Denique, hæc reſponſio probaret, Evangeliſtas *Matthæum*, & *Lucam* non Chriſti, ſed Joſephi tantum, texuiſſe genealogiam, quæ non magis ad Chriſtum pertinere potuiſſet, quam genealogia vitrici ad privignum. Quis autem non videt, id e diametro oppoſitum eſſe ſcopo, quem ſibi *Matthæus* proponit in limine ſui Evangelii, quod ſic orditur: *Liber generationis Jeſu Chriſti*?

Reſpondent ſecundo *Hugo Grotius* in c. 1. Matth. & *P. Bernardus Lamy* c. 6. Commentarii in Concordiam Evangelicam: *Matthæum*, & *Lucam* perduxiſſe genealogiam Chriſti uſque ad Joſephum, quia origo Joſephi non eſt exiſtimanda aliena a genere Chriſti. Originem autem Joſephi non fuiſſe alienam a genere Chriſti probant prædicti Auctores: Primo, quia Chriſtus, ex lege connubii Mariæ cum Joſepho, idem genus habebat, ac ipſe Joſeph, verus, & legitimus Matris ejus Sponſus. Secundo, quia Joſeph Chriſtum natum ex Maria, ſponſa ſua, in filium ſuum adoptaverat, ex quo inferunt, quod, etiamſi Virgo Maria non fuiſſet orta ex proſapia Davidis Regis, Chriſtus attamen per Joſephum ad regiam Davidis ſtirpem, & familiam pertinuiſſet. Sic enim loquitur Grotius: *Si ea vis eſt legis, ut partus viduæ, ex agnato viri defuncti conceptus, in omne jus defuncti ſuccedat, non aliter quam ſi ex ipſius genitura ortum traxiſſet, & proles a fratre genita, ſemen vocatur non illius, per quem ſuſcepta eſt; ſed illius, cui ſuſcepta eſt, nempe fratris, ſine liberis defuncti, quid ni id, quod ſine humana opera ex legitima Joſephi conjuge* na-

natum eſt , quaſi ipſius ſolo divinitus inſitum, ipſius proprium cenſeatur ? Atque hinc eſt nimirum , quod non tantum ab Evangelii Scriptoribus Joſephus pater Chriſti, nuptiis videlicet patrem demonſtrantibus , nominetur , ſed & Chriſtus omnia obſequia , atque operas præſtitit , quæ expectari poſſunt a filio in ſacris paternis conſtituto. Quod ſi ubique gentium adoptivi liberi ex ejus generis , cui veluti inſiti ſunt, nobilitate cenſentur ; quanto juſtius omnia jura gentilitia Joſephi , ac promiſſiones divinæ ipſius majoribus factæ ad Dominum Jeſum pertinebant ? Hactenus Grotius.

At merito diſplicet hæc reſponſio . Primo , quia ſi Chriſtus ad ſtirpem , & familiam Davidicam duntaxat pertinuiſſet ratione legitimi matrimonii , quod erat Mariam inter & Joſephum , vel ratione filiationis adoptivæ , quam accepiſſet a Joſepho , non debuiſſent , nec potuiſſent Evangeliſtæ veram , & naturalem Chriſti genealogiam texere per parentes Joſephi , ex quibus vere , & naturaliter natus non fuiſſet . Nec enim parentes Joſephi poterant eſſe veri , & naturales parentes Chriſti ex lege matrimonii Mariæ cum Joſepho , vel ex ſola filiatione adoptiva , quam Chriſtus a Joſepho ſortitus fuiſſet . Certum quippe eſt , parentes , & majores illius , qui aliquem adoptat in filium , non eſſe veros , ac naturales parentes illius , qui adoptatur , ac ſubinde veram , & naturalem genealogiam filii adoptivi texi haud poſſe per parentes illius , a quo fuit adoptatus . Sequeretur itaque ex hac reſponſione , nullum Evangeliſtam veram & naturalem Chriſti genealogiam ediđiſſe , quod tamen , ut mox obſervatum eſt , aperte falſi convincitur ex verbis, quæ *Matthæus* in fronte ſui Evangelii proſcripſit : *Liber generationis Jeſu Chriſti* . Secundo, Scriptura ſacra ſexcentis in locis aſſerit , Chriſtum vera , & naturali generatione ortum eſſe ex ſtirpe Davidis Regis, & tamen juxta hanc *Grotii* , & *P. Lamy* reſponſionem , Chriſtus non vera , & naturali generatione , ſed tantum legali , & per meram adoptionem ad ſtirpem , & familiam Davidicam pertinuiſſet . Denique exemplum , quod afferunt prædicti Auctores , Levirorum , ſeu Patrum Legalium , inepte omnino ad Joſephum reſpectu Chriſti applicatur , tum quia Chriſtus non eſt ſuſcitatus ad conſervandum nomen , & memoriam Joſephi , quæ cauſa potiſſima fuit ſeminis , & generationis legalis ; tum quia Chriſtus non eſt genitus a fratre , vel agnato Joſephi , vel ab aliquo mortali, ſed a Spiritu Sancto formatus; tum quia denique filii legales gignebantur , prioribus maritis jam demortuis , at Joſephus adhuc in vivis erat, quando Chriſtus in lucem editus eſt, quo fit , ut illud exemplum Levirorum , ſeu Patrum Legalium , ad Joſephum reſpectu Chriſti nulla ratione applicari poſſit.

Reſpondent denique alii Theologi, & Scripturæ ſacræ Interpretes: ideo *Matth.* texuiſſe genealogiam Chriſti per Joſephum , quia Joſephus proximo agnationis gradu erat cum Maria junctus , itaut communes avos , & Majores haberent Maria , & Joſephus . *Lucam* vero ediđiſſe genealogiam Chriſti per Mariam Virginem , cujus pater naturalis fuit *Heli*, dictus etiam *Eliakin*, & *Joakin* ; hanc autem Mariæ genealogiam , quam deſcribit S. Lucas , ad Chriſtum Dominum pertinere nullus inficias ire poteſt , cum Chriſtus fuerit filius Mariæ Virginis.

Sed hæc reſponſio , quatenus ſupponit S. Lucam Chriſti genealogiam non per Joſephum , ſed per Mariam , texuiſſe, non mihi probatur. Primo, quia nunquam ſolemne fuit Judæis texere genealogias per fœminas , nec veroſimile eſt S. Lucam , qui hanc Judæorum conſuetudinem apprime callebat , ab ea recedere voluiſſe . Secundo , incertum omnino eſt , an *Heli* , cujus S. Lucas in genealogia Chriſti meminit , idem ſit ac *Eliakin* , & *Joakin* , qui fuit pater naturalis Mariæ virginis ? ex nullo quippe Scripturæ ſacræ loco id clare evinci poteſt. Tertio, ſi *Heli*, qui ex Salomone per Nathanem deſcendit , fuit pater naturalis Mariæ virginis, ſicut ariolantur illi Theologi , ſequitur , promiſ-

miſſionem de naſcituro Meſſia a Deo Davidi factam, impletam fuiſſe non in linea Salomonis, ſed in linea Nathanis, quod ſane adverſatur antiquiſſimorum Patrum, & omnium ferme Theologorum doctrinæ, aſſerentium, promiſſionem de naſcituro Meſſia impletam fuiſſe in linea Salomonis, & non in linea Nathanis. Denique, ſi Maria fuit filia *Heli*, qui ex Davide per Nathanem deſcendit, neceſſe eſt, ut familia Mariæ virginis diverſa fuerit a familia Joſephi: Nam Maria, ſicut affirmant illi Theologi, orta eſt ex familia *Heli*, qui ex Davide per Nathanem deſcendit; & Joſephus ortum ſuum traxit ex Jacob, qui ex Davide per Salomonem genus ſuum ducebat. Id autem plane alienum eſt a doctrina Sanctorum Patrum, qui ut mox oſtenſurus ſum, conſtanter docent: Joſephum non tantum fuiſſe contribulem Mariæ, ſed ex eadem familia fuiſſe oriundum, & hac de cauſa nupſiſſe Mariæ, juxta legem latam lib. Numerorum cap. 36. qua præcipitur, ut viri intra ſuam Tribum, & familiam uxores ducant, ne hæreditates permiſceantur. Rejectis itaque illis reſponſionibus.

Reſpondeo primo: *Matthæum*, & *Lucam* ideo ad Joſephum, & non ad Mariam virginem retuliſſe Chriſti genealogiam, quia Hebræi, ut obſervant *Sancti Patres*, *Ambroſius*, *Hilarius*, *Hieronymus*, *Chryſoſtomus*, *Damaſcenus*, & *S. Thomas*, non ſolent texere fœminarum genealogias, ut viri alicujus genus oſtendatur. Hinc tritum eſt illud apud Hebræos effatum: *Matris familia non familia*; quod tamen non ita eſt accipiendum, quaſi mulierum in ſacris litteris nunquam texantur genealogiæ, nam Judith cap. 8. heroinæ illius fœminæ deſcribitur genealogia; ſed in hoc ſenſu dùntaxat eſt intelligendum, ut Judæi nunquam deſcribant genealogiam viri per fœminas. Unde non mirum, ſi *Matthæus*, & *Lucas*, juxta morem qui obtinet apud Hebræos, Chriſti genealogiam deſcribentes, eam non ad Mariam, ſed ad Joſephum retulerint, ne videlicet ab avita illa conſuetudine recedentes in ipſo Evangelii exordio impingerent, & in ſe Judæorum, qui id ægre admodum tuliſſent, odium intempeſtive concitarent.

Reſpondeo ſecundo: *Matthæum* & *Lucam* ideo texuiſſe genealogiam Chriſti per Joſephum, quia Maria & Joſephus conſanguinei erant, ſeu proximo agnationis gradu conjuncti, ac ſubinde ſacros Evangeliſtas, dum directe deſcribunt genealogiam Joſephi, indirecte quoque edidiſſe genealogiam Mariæ, ex qua Chriſtus Dominus natus eſt. Quod vero Maria & Joſephus proximo fuerint conſanguinitatis gradu conjuncti, conſtans eſt omnium Sanctorum Patrum ſententia, quorum agmen ducit *S. Ambroſius*, qui lib. 3. in Lucam hæc habet: *Cur Joſeph magis quam Mariæ generatio deſcribatur, cum Maria generaverit Chriſtum, & Joſeph a generatione Domini videatur alienus, dubitare poſſemus, niſi conſuetudo inſtrueret Scripturarum... noli mirari, quod Joſeph origo deſcripta eſt, etenim ſecundum carnem natus, uſum debuit ſequi carnis: & qui in ſæculum venit, ſæculi debuit more deſcribi, maxime cum in Joſeph origine etiam origo ſit Mariæ, nam cum vir juſtus fuerit Joſeph, utique ex Tribu ſua, & ex patria ſua* (ſeu familia) *accepit uxorem, nec potuit juſtus facere contra id, quod Lege præceptum eſt.* In eandem ſententiam conſpirant *Euſebius* lib. 1. Hiſt. Eccl. cap. 7. *Chryſoſtomus* hom. 2. in Matth. *Hieronymus* Comment. in Matth. *Hilarius* in c. 1. Matth. & *S. Thomas* 3. p. q. 28. art. 1. Aſſerunt quippe omnes illi Patres, Joſephum, cum eſſet juſtus, tranſgredi haud potuiſſe Legem, quæ lib. Numerorum cap. 36. occaſione filiarum Salphaad, ſancita eſt, qua jubetur ut puellæ, quæ hęreditatem adeunt, nubant ſuæ Tribus & familiæ hominibus, & quia caſus prędictæ Legis in Beata Virgine contigit, quę unica Joachimi proles, atque ex aſſe hæres erat, ideo neceſſe fuiſſe dicunt, ut juxta Legem editam, Joſephus, qui erat ejuſdem Tribns & familię ac Mariæ, illam uxorem duceret. Quod autem Maria fuerit unica Joachimi & Annæ proles, ac ſubinde ex aſſe hæres, diſerte docent Sancti Patres, ſicut teſtatur Eminentiſſimus Annalium parens *Baronius* in Ap-

paratu ad Annales Eccleſiaſticos, ubi hæc habet: *Univiram fuiſſe beatam Annam, nec poſt obduratam ſterilitatem, ex voto conceptam, repromiſſione obtentam, ſuſceptamque in ſenectute filiam, alios noviſſe partus, tam veteres, quam Orthodoxi Patres ſunt profeſſi*.

Nec valet ſi quis dicat, Mariam fuiſſe pauperrimam, adeoque non fuiſſe adſtrictam huic Legi Numerorum cap. 36. quæ ſpectabat ſolas virgines, quæ amplam poterant ſortiri hæreditatem, ne poſſeſſiones in aliam Tribum vel familiam abirent. Non valet, inquam, ſi quis illud regerat; nam primo, conſtat ex Scriptura Sacra, *Ruth*, licet extreme ægena eſſet, nuptiarum tamen ſpe adiiſſe propinquum ſuum Boozum, cui juncta eſt matrimonio, juxta Legem Numerorum c. 36. Deinde, *S. Epiphanius* hæreſi 78. quæ eſt *Antidicomarianitarum*, aſſerit: Mariam virginem fuiſſe revera hæredem, quamvis tenuis eſſet illius hæreditas: *Beata Virgo*, inquit, *Joſepho tradita eſt, quo illam jura hæreditatis, quam poſſidebat, adegerant*. Non potuit ergo Maria, quæ fuit unica Joakimi proles, & hæres, tranſgredi hanc Legem, quam fuiſſe a Judæis ſumma ac perpetua religione obſervatam, patet ex lib. Tobiæ cap. 6. ubi Angelus ſic Tobiam alloquitur: *Eſt hic Raguel nomine, vir propinquus de Tribu tua, & hic habet filiam nomine Saram. Sed neque maſculum, neque fœminam ullam habet aliam præter eam. Tibi debetur omnis ſubſtantia ejus, & oportet eam te accipere conjugem*. Author etiam, qui Judithæ hiſtoriam ſcripſit, ait: Maritum ejus non modo ejuſdem Tribus, ſed etiam ejuſdem familiæ fuiſſe. Denique, hanc Legem, de ineundis connubiis intra eandem Tribum & familiam, perpetuo in uſu apud Judæos fuiſſe, ſcribit *Philo*, Judæus, eamque temporariam fuiſſe non meminit *Joſephus* in Antiquitatibus, & ritibus Judæorum verſatiſſimus.

Arguitut ultimo, ſi Maria, & Joſephus fuiſſent proximo agnationis gradu conjuncti, poſſent, & deberent Theologi indcare quinam fuerit proximus ille agnationis gradus, atqui Theologi, & Scripturæ Sacræ Interpretes, nec ex Scriptura, nec ex traditione Sanctorum Patrum aſſignare poſſunt proximum illum agnationis gradum, quo ſupponunt Mariam, & Joſephum fuiſſe conjunctos; gratis, ergo dicitur, Mariam, & Joſephum fuiſſe proximo agnationis gradu conjunctos.

Reſpondeo: quod licet Theologi, & Scripturæ Sacræ Interpretes aſſignare non poſſint agnationis gradum, quo Maria, & Joſephus fuerunt conjuncti, attamen non ſolum ex conſtanti Sanctorum Patrum traditione, ut ſupra oſtenſum eſt, verum etiam ex Scriptura Sacra luculente commonſtrant: Joſephum, & Mariam proximo fuiſſe agnationis gradu conjunctos. At enim, *Matthæus* in exordio ſui Evangelii aperte profitetur, ſe texere genealogiam Chriſti, & aliunde diſertis verbis aſſerit: Joſephum non fuiſſe Patrem naturalem Chriſti. Non potuit ergo *Matthæus* texere genealogiam Chriſti per Joſephum, niſi quia probe compertum habebat, idque omnibus tum temporis notum erat, Joſephum proximo agnationis gradu fuiſſe cum Maria conjunctum. Ratio evidens eſt, nam cum Joſephus ſe habuerit erga Chriſtum ſicut Vitricus ad privignum, quemadmodum fatentur omnes, Vitricorum Avos, Proavoſque nullo prorſus modo ad genealogiam privignorum pertinere, ita certum eſt, parentes, ſeu Avos, & Proavos Joſephi (facta hypotheſi, quod Joſephus nullo cum Maria agnationis gradu fuerit conjunctus) ad Chriſti genealogiam pertinere minime potuiſſe. Si ergo Joſephus non fuiſſet proximo agnationis, ſeu conſanguinitatis gradu cum Maria conjunctus, ſequeretur, Matthæum, dum Chriſti genealogiam per Joſephum ejuſque Majores deſcripſit, vel imprudentem in ipſo Evangelii limine aberraſſe, vel de induſtria Lectoribus fucum facere voluiſſe, & cum evidenti famæ ſuæ periculo, cum pernicie credulitatis noſtræ genealogiam Chriſti pollicitum, non niſi verba dediſſe, & otioſam plane nominum ſylvam nihil ad Chriſtum pertinentium induxiſſe. Quod ſane citra impietatem,

ne

ne cogitari quidem poteſt de Sacro illo Evangeliſta, quem in conſcribendo Evangelio divinitus afflatum, inſtructum, & adjutum fuiſſe certiſſime conſtat. Manifeſtum igitur eſt, ideo Matthæum texuiſſe genealogiam Chriſti per Joſephum, quia pro comperto habebat, Joſephum proximo cum Maria conſanguinitatis gradu eſſe conjunctum, ac ſubinde genealogiam Joſephi ad Chriſtum itidem pertinere, quod abunde ſufficit, etiamſi nec Theologi nec Scripturæ Sacræ Interpretes aſſignari poſſint proximum agnationis gradum, quo Maria, & Joſephus erant conjuncti.

Non me latet tamen, quoſdam eſſe doctiſſimos Theologos, & Scripturæ Sacræ Interpretes, qui proximum conſanguinitatis gradum, quo Maria & Joſephus fuerunt conjuncti, aſſignare, ac præfigere volunt. Sed, ut ingenue fatear, conjecturæ, quibus indulgent, etſi ingenioſe, argute, atque ſubtiliter ſint excogitatæ, præcariæ tamen ſunt, jejunæ, nulloque ſolido nixæ fundamento, ſicut facili negotio judicabit Lector, ſi eas tantiſper expendere non gravetur.

In primis, Petrus Poſſinus in *Diallactico Theogenealogico*, *Bollandus* ad diem 19. menſis Martii, & Dominus *de Marca* in Diſſertatione de *Stemmate Chriſti*, inter ipſius Opuſcula poſthuma a doctiſſimo Baluzio in lucem edita, aſſerunt, Joakimum, Patrem Mariæ Virginis, & Joſephum, ejuſdem Sponſum, fuiſſe filios *Heli*, quorum prior, idemque primogenitus, uxore ducta, ſero tandem Mariam genuerit; alter vero, ſcilicet Joſephus, raro tum exemplo cælebs, & virgo vixerit; qui tamen Mariam, pupillam relictam majoris fratris, domum ſuam ducere, ſibique deſpondere lege ſit coactus. Unſe colligunt prædicti Authores, Joſephum, fuiſſe Patruum Mariæ Virginis. Sed hæc conjectura ſtare non poteſt, nam ſi Joakin, & Joſephus fuerunt fratres, uti volunt prædicti Authores, neceſſe eſt ut Joſephus annoſus fuerit, & in ætate provecta quando nupſit Mariæ; Joakin ſiquidem tantum in ſenectute ſua genuit Mariam Virginem. Porro, fabuloſum omnino eſt, ut jam obſervavimus, Joſephum fuiſſe ſenem, quando cum Maria connubium junxit.

Secundo, *Hugo Grotius* in Annotationibus ad cap. 3. Lucæ exiſtimat, Joſephum fuiſſe proximo agnationis gradu cum Maria Virgine junctum, quia Joſephus erat fratruelis, ſeu conſobrinus *Barpantheris*, quem putat ille Author fuiſſe Proavum Mariæ Virginis. At, hæc conjectura præcedenti nihilo melior eſt, immo continet rem plane abſurdam, quæ illico in omnium incurrit oculos, nam ſi Joſephus fuit fratruelis, ſeu conſobrinus Proavi Mariæ Virginis, debuit ad minus Joſephus eſſe centenarius, quando matrimonium inivit cum Maria. Quis autem tam bonus, ut in animum inducere poſſit, Mariam homini depontano, & pluſquam centenario fuiſſe nuptam?

Tertio denique, Author Gallicæ Analyſeos, & multi alii Scripturæ Sacræ interpretes affirmant, Joſephum fuiſſe fratruelem, ſeu conſobrinum Mariæ Virginis. Supponunt nanque, Mathanem, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, genuiſſe Jacob, & Annam, Jacob vero genuiſſe Joſephum, Annam autem, Sororem Jacob, fuiſſe Matrem Mariæ Virginis, quæ proinde proximo agnationis gradu ex materno genere erat Joſepho conjuncta, & eundem Avum, ſcilicet Mathanem, communem habebat cum Joſepho. Sed hæc conjectura non plus probabilitatis habet, nam primo, incertum eſt an Mathan fuerit Pater S. Annæ, Matris Mariæ Virginis? de hoc ſiquidem altum eſt in ſacris litteris ſilentium, nec ullum antiqui Authoris probatæ fidei extat teſtimonium. Secundo, hujus ſententiæ patroni ſupponunt, Mariam Virginem ſecundum duntaxat maternum genus ex Davide per Salomonem deſcendiſſe, ſecundum vero paternum genus dicunt, eam ex Davide per lineam Nathanis originem traxiſſe, ita ut pater naturalis Mariæ Virginis fuerit *Heli*, qui ex Davide per Nathanem genus ſuum ducebat. Quod ſane penitus abhorret a pervulgata ſententia Theologorum, qui docent, promiſſiones fa-

factas a Deo, Abrahamo, & Davidi Regi de naſcituro Meſſia, impletas fuiſſe non in linea Nathanis, ſed in linea Salomonis; At, ſi *Heli*, qui ex Davide per Nathanem deſcendebat, fuiſſet pater naturalis Mariæ Virginis, ut cenſent illi Authores, promiſſiones a Deo factæ de naſcituro Meſſia fuiſſent impletæ non in linea Salomonis, ſed in linea Nathanis, quod cum Scripturæ Sacræ nullo nitatur teſtimonio, & communi Theologorum opinioni adverſetur, non multum ponderis apud viros eruditos habere poteſt hæc precaria recentiorum conjectura.

Rejectis itaque his conjecturis, quibus nonnulli Theologi, & Scripturæ Sacræ Interpretes proximum agnationis gradum, quo Maria, & Joſeph fuerunt conjuncti, aſſequi ſe poſſe confidunt; potius ſtandum eſt ſententiæ Theologorum, qui, licet fateantur, Mariam, & Joſephum proximo fuiſſe agnationis gradu conjunctos, quinam tamen fuerit proximus ille agnationis gradus? nec curioſius inveſtigari debere, nec certo aſſignari poſſe conſultius eſſe putant.

DISSERTATIO QUARTA

In qua conciliatur antilogia, ſeu apparens contradictio, quæ videtur eſſe Matthæum inter & Lucam, in ea, quam deſcribunt, genealogia Chriſti.

MAtthæus cap. 1. & *Lucas* cap. 3. texunt Stemma genealogicum Chriſti Domini, illudque perducunt uſque ad Joſephum, virum Mariæ. At in quibuſdam conveniunt, in aliis vero diſcrepare, & quaſi data opera ſeſe mutuo inteſtina conflictatione collidere videntur. In primis, Matthæus, & Lucas conſentiunt in numerandis Majoribus Chriſti ab Abrahamo, uſque ad Davidem Regem, parem ſiquidem generationum numerum, & eaſdem exhibent perſonas, cum iſto tamen diſcrimine, quod Matthæus incipiat ab Abrahamo, & deinde deſcendat uſque ad Chriſtum, Lucas vero vice verſa auſpicetur a Chriſto, dein, aſcendendo, generationum numerum non terminet in Abrahamo, ſed ad Deum uſque perducat. Verum, ubi ad Davidem Regem pervenerunt ambo illi Evangeliſtæ, diverſam plane in deſcribenda genealogia Chriſti viam ineunt. Matthæus nanque per Salomonem, Davidis filium, texit genealogiam Chriſti, & ſtirpem Davidicam perducit uſque ad *Jacob*, quem Joſepho patrem tribuit, Lucas autem per prolem Nathanis, alterius Davidis filii, aſcendit a Joſepho uſque ad Davidem Regem, totamque ſtirpem Davidicam terminat in *Heli*, quem Joſepho patrem adſcribit; quo fit, ut Matthæus, & Lucas diverſos Chriſti avos, atque proavos a Davide Rege ad Joſephum uſque recenſeant. Scio, nonnullos eſſe Scripturæ Sacræ Interpretes, qui autumant, in Salathiele, & Zorobabele, utramque Salomonis, & Nathanis lineam coaluiſſe, ſive per nuptias, ſive aliqua ratione legali; poſt Zorobabelem vero utramque decuſſari lineam, & Matthæum genealogiam Joſephi ex Ablude, filio primogenito Zorobabelis, texere, Lucam vero ex Rheſa, filio Zorobabelis ſecundo genito; ſed ipſe haud levibus adductus rationibus, quas infra in medium proferam, probabilius arbitror: Salathielem, & Zorobabelem, quos, in genealogia Chriſti inſerit Matthæus, alios eſſe ab illis, quos recenſet Lucas, adeoque omnes Chriſti avos, atque proavos, quos a Davide Rege ad Joſephum uſque numerat Matthæus, eſſe omnino diverſos ab his, quorum meminit Lucas. Hæc autem avorum Chriſti diverſitas, juncta cum neceſſitate duos Joſepho aſſignandi patres, *Jacob* ſcilicet & *Heli*, veterum Scriptorum ab ipſis Eccleſiæ incunabulis vehementer torſit, & tantum non oppreſſit ingenia, ſummumque etiamnum graviſſimis Theologis faceſſit negotium, ita ut candide fateantur, ſe, ob multas, quas in utraque, Matthæi, videlicet & Lucæ, genealogia Chriſti nanciſcuntur difficultates, hærere ad aquas, & qua ſibi vadum tentandum ſit prorſus ignorare. Quod ſane nemini mirum videri debet, nam, etſi temporibus Evangeliſtarum genealogia Chriſti Domini omnibus fuerit notiſſima, modo tamen ſæcu-

culorum caligine quaſi involuta, nec amplius extantibus antiquis Judæorum Tabulis genealogicis, unde lux aliqua affulgere poſſet, implexa, ac perobſcura evaſit, amplamque ſuppeditat viris eruditis diſputandi materiam. Non is certe ego ſum, qui tantas velim componere lites, omneſque eximere ſcrupulos, qui animum ſubire poſſunt circa genealogiam Chriſti, ex qua Ilias diſputationum enata eſt; ſed ſolum ſtatui breviter, quoad ejus fieri poterit, rationem, quam ad conciliandum utrumque Evangeliſtam, tradit Julius Africanus, proponere, eamque a cavillis, quibus recentiores quidam Critici eam audacius, quam par eſſet, impetere ſolent, vindicare. Difficultas autem, quam in præſentia ventilandam ſuſcipio, in hoc potiſſimum ſita eſt, cur Matthæus Joſepho, viro Mariæ, patrem tribuat *Jacob*, Lucas vero Joſepho patrem tribuat *Heli*? hæc eſt famoſa Evangeliſtarum in origine Joſephi antilogia, ſeu apparens contradictio, quam olim *Celſus*, *Porphyrius*, *Julianus*, apoſtata, ceterique hujus furfuris homines, ut Evangeliſtarum fidem, & authoritatem labefactarent, Chriſtianis objecerunt.

DICO ITAQUE: *Ad conciliandum utrumque Evangeliſtam, Matthæum, videlicet, & Lucam, in origine Joſephi, nullam rationem efficaciorem, expeditioremve eſſe ea, quam tradit Julius Africanus antiquiſſimus Author in Epiſtola ad Ariſtidem, apud Euſebium* lib. 1. Hiſt. Eccl. cap. 7.

Ut efficacius hæc noſtra ſtabiliatur aſſertio, in primis proponenda eſt ratio, quam affert Julius Africanus ad conciliandum utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi. Ait igitur antiquiſſimus ille Author loco mox laudato: quod *Mathan*, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, uxorem duxit nomine *Eſtham*, & ex ea filium ſuſtulit, *Jacob* appellatum. Mathane autem mortuo, eandem Eſtham, viduam Mathanis, matrimonio ſibi ſociavit *Melchi*, ſeu potius *Matath*, qui ad Davidem per Nathanem ſuam referebat originem (lex quippe minime vetabat, ne mulier vidua, viro ipſius mortuo, alteri nuberet) *Melchi* autem, ſeu potius *Matath*, ſecundus maritus *Eſthæ* ſuſcepit ex ea filium, *Heli* dictum. Hoc modo Jacob, & Heli, diverſo licet genere prognati, fratres erant uterini, quorum alter, ſcilicet *Jacob*, cum frater ipſius uterinus *Heli* ſine liberis deceſſiſſet, viduam ejus conjugem ſibi accipiens, ex ea Joſephum genuit naturali quidem ratione filium ſuum, ſed ſecundum legem filium *Heli*, quia ejus ſemen Jacob frater jure leviratus ſuſcitaverat, juxta legem, quæ habetur *Deuteronomii* c. 25. Quo circa Joſephus, juxta Julium Africanum, duos Patres habuit, naturalem unum, ſcilicet *Jacob*, qui ex David per Salomonem deſcendebat, legalem alterum, videlicet *Heli*, qui ex Davide per Nathanem procedebat. Unde, quia Lucas deſcribit legalem duntaxat ſucceſſionem parentum Joſephi, ideo patrem ipſi tribuit *Heli*; Matthæus vero, quia naturalem parentum Joſephi genealogiam texit, ipſi Patrem aſſerit *Jacob*. Hæc eſt ratio, qua ad conciliandum utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi, uſus eſt Julius Africanus, & quam ex cognatis Servatoris noſtri, ſe apud Euſebium, loco mox citato, accepiſſe profitetur his verbis: *Cognati enim Servatoris noſtri, ſive ad oſtendendam generis ſui nobilitatem, ſive ut ſimpliciter rem docerent, veraci utique ſermone hæc nobis tradiderunt.*

Fuerunt nonnulli, qui putarunt, Juſtinum martyrem, ante Julium Africanum, eamdem utrumque conciliandi Evangeliſtam rationem tradidiſſe in libro Reſponſionum ad Orthodoxos ad quaſdam quæſtiones. Sed illos Authores, pace eorum dixerim, Criticæ diſciplinæ ignorantia fefellit, nam hic liber reſponſionum ad Orthodoxos Juſtinum martyrem non habet Authorem, quia non ſolum Irenæus, Epiſcopus Lugdunenſis, Juſtino poſterior, in eo citatur, ſed etiam ad Origenis libros, ut ex eis nominum Hebraicorum interpretationes edoceantur, Lectores ſuos Author remittit, nemo autem neſcit, Juſtinum eſſe Origene antiquiorem. Quin etiam Manichæi, ipſo etiam Origene recentiores, ibidem

notantur. Unde Sixtus Senenſis, Bellarminus, & alii hujus temporis periti Critici hunc librum Juſtino martyri merito abjudicant.

Hactenus propoſuimus rationem, quam Julius Africanus profert ad conciliandum utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi, nunc paucis expendamus, & ſemoto omnium partium ſtudio, libremus momenta, quibus graviſſimi Theologi, poſt Sanctum Thomam, hanc Julii Africani rationem ceteris omnibus ad conciliandum utrumque Evangeliſtam longe efficaciorem, atque expeditiorem eſſe docent.

Primo, certum eſt, in hanc Julii Africani rationem omnes antiquos SS. Patres tam Græcos, quam Latinos, ad conciliandum utrumque Evangeliſtam, manibus, pedibuſque iviſſe. Idque non negat *Petrus Poſſinus* Soc. Jeſu Scriptor doctiſſimus, in libro ſuperius citato, in quo, licet hanc Julii Africani rationem omnibus ingenii, & eloquentiæ ſuæ viribus oppugnet, diſerte attamen fatetur, eam omnibus Patribus fuiſſe probatam, quorum authoritate ſe nihil plane conturbari elato ſupercilio, ac fronte perfricta pronunciat; ſic enim loquitur: *Itaque nihil nos conturbat authoritas Patrum, quo minus omni metu, ac reverentia ſoluto animo, ad examen iſtius ſententiæ accedamus, qua obiter duntaxat uſi ſunt, periculo ejus in ſe minime ſuſcepto.* Qua in re modeſtiam, ac reverentiam Poſſini Sanctis Patribus debitam deſiderare cogor, quam penitus exuiſſe videtur, dum inflatis tibiis ſententiam ſuam, leviſſimis ut mox oſtendam, fultam conjecturis, totius retro antiquitatis judicio anteponit, ſeque, ut ajunt, cornicum confixiſſe oculos inepte gloriatur.

Secundo, hanc Julii Africani rationem ad conciliandum utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi unam inſtar omnium eſſe, ceteriſque longe expeditiorem evidentius patebit, ſi hic tantiſper expendamus alias rationes, quas ad conciliandam apparentem iſtam Evangeliſtarum contradictionem moderni excogitarunt Critici, & Scripturæ Sacræ Interpretes, eaſque paucis confutemus.

Fuerunt in primis aliqui Theologi, qui, ut conciliarent utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi, affirmarunt, *Jacob*, & *Heli* non fuiſſe diverſos homines, ſed eundem binominem, quomodo alios binomines, immo, & quoſdam trinomines in ſacris litteris legere eſt.

Sed hæc ſententia, inquit *S. Thomas* 3. part. quæſt. 31. art. 3. *ſtare minime poteſt, quia Matthæus ponit unum filiorum David, ſcilicet Salomonem, Lucas autem ponit alium, ſcilicet Nathan, quos ſecundum hiſtoriam libri Regum conſtat fratres fuiſſe.* Propterea, Matthæus alios *Jacob*, Lucas vero alios *Heli* parentes aſſignant, nec parentes modo, ſed etiam Avos, Proavos, Atavos, & Tritavos. Quis autem credat, omnes iſtos fuiſſe binomines, ac de induſtria voluiſſe Lucam ſemper eos iſto vocare nomine, quo viderit abſtinuiſſe Matthæum? Hæc itaque ſententia, ſeu ratio conciliandi utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi, omni probabilitate caret.

Aliam viam, utrumque in origine Joſephi conciliandi Evangeliſtam, iniit *Hugo Grotius*, vir peritiſſimus, acerrimique judicii, in c. 3. *Lucæ*. Supponit quippe prædictus Author: *Mathanem*, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, uxorem duxiſſe nomine *Eſtham*, Mathane autem mortuo abſque liberis, *Melchi*, qui ex Davide per Nathanem procedabat, nupſiſſe Eſthæ, viduæ Mathanis, & ex ea tres ſuſcepiſſe filios, videlicet *Jacob*, *Heli*, & *Levi*, ſed, Jacobo mortuo etiam ſine prole, *Heli*, qui erat frater *Jacobi*, genuiſſe *Joſeph*, qui ſubinde fuit filius naturalis *Heli*, & hæres *Jacob*. Unde concludit *Grotius*: ideo Matthęum Joſepho Patrem aſſignaſſe *Jacob*, quia Joſephus fuit hæres *Jacob*, Lucam vero tribuiſſe Joſepho Patrem *Heli*, quia Joſephus fuit filius naturalis *Heli*. Denique, ſupponit Grotius, *Levi*, quem dicit fratrem fuiſſe *Jacob*, & *Heli*, genuiſſe *Barpantherem*, quem putat eſſe Proavum Mariæ Virginis, Barpantherem autem genuiſſe *Pantherem*, Pantherem vero genuiſſe *Joakimum*, Patrem Mariæ Virginis. Hoc eſt Grotii de genealogia Chriſti Syſtema, quod, ut clarius percipiatur, illud in ſequenti ſchemmate oculis Lectoris ſubjicio.

MA-

MATHAN
primus maritus Eſthæ, mortuus abſque liberis.

MELCHI
ſecundus maritus Eſthæ, pater naturalis Jacob, Heli, & Levi.

JACOB
filius naturalis Melchi: filius legalis Mathan, & frater Heli, & Levi, mortuus eſt abſque liberis.

HELI

LEVI

JOSEPH
filius naturalis Heli, hæres Jacob, & proximus agnatus Mariæ Virginis.

BARPANTHER

PANTHER

JOAKIN

MARIA
uxor Joſephi & Mater Chriſti.

Hoc Syſtema, quod ad conciliandum utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi induxit *Grotius*, meo calculo probare non poſſum. Primo, quia, ut in ſuperiori Diſſertatione obſervatum eſt, ſi Joſephus fuiſſet fratruelis, ſeu conſobrinus Barpantheris, quem Mariæ Proavum putat eſſe Grotius, neceſſe eſſet, ut Joſeph, quando nupſit Mariæ Virgini, eſſet ad minus centenarius, quo quid abſurdius dici, aut fingi poſſit, certe non video. Secundo, non ſolum gratis, ſed etiam falſo ſupponit *Grotius*, Mathanem, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, obiiſſe abſque liberis. Nam, ſi revera *Mathan* abſque prole e vivis exceſſiſſet, non debuiſſet Matthæus recenſere Mathanem in genealogia Chriſti, ad cujus generationem nihil prorſus contuliſſet Mathan. Non debuiſſet etiam idem Evangeliſta tam longam exhibere ſeriem Avorum Mathanis, ex quibus Chriſtus non deſcendiſſet, ſi Mathan fuiſſet abſque liberis demortuus. Idem dicendum eſt de Jacob, quem fruſtra itidem Matthæus in genealogia Chriſti inſeruiſſet, ſi abſque liberis e vita migraſſet, ut dictitat *Grotius*. Tertio, ſine ullo prorſus fundamento Grotius ſupponit, *Jacob*, *Heli*, & *Levi* fuiſſe filios Melchi, qui ex Davide per Nathanem deſcendebat; unde enim, amabo, illud colligit Grotius? certe non ex Scriptura Sacra, cum potius Matthæus aperte dicat, Jacob fuiſ-

fuiſſe filium Mathanis, qui ex Davide per Salomonem genus ſuum ducebat, *Mathan genuit Jacob*. Conſtat etiam ex Evangelio Lucæ, *Levi* non fuiſſe fratrem Heli, ſed potius ipſius Avum, ſic enim habet Lucas: *qui fuit Heli, qui fuit Matath, qui fuit Levi*. Quarto, ſi Joſeph non eſſet filius naturalis Jacob, ſeu tantum ipſius hæres, ſicut ait *Grotius*, quorſum igitur Matthæus diceret: *Jacob genuit Joſeph*? Hic enim loqnendi modus non ſolum durus, ſed a communi loquendi uſu eſſet penitus alienus, hæres ſiquidem, juxta tritum, ac vulgarem loquendi uſum, non dicitur *genitus* ab eo, cujus hæreditatem ſortitur. Denique, *Levi*, fuiſſe Patrem *Barpantheris*, Barpantherem patrem *Pantheris*, Pantherem vero genuiſſe *Joackimum*, Patrem Mariæ Virginis, aſſerunt periti Critici, purum figmentum eſſe, quod prodiit ex ſchola Rabbinorum, qui vento, & fabuloſis traditionibus paſcuntur. Sed, quia Sanctus *Damaſcenus* cap. 15. lib. 4. *De Fide Orthodoxa*, in texenda Genealogia Chriſti diſertam inter Avos Chriſti mentionem facit *Pantheris*, & *Barpantheris*, nolim ipſe hanc Traditionem ad aniles Rabbinorum fabulas ablegare, ſed potius cum *Poſſino*, & *Bollando*, doctiſſimis Soc. Jeſu Scriptoribus, cenſeo *Pantherem*, & *Barpantherem*, quorum, loco mox laudato, in ſerie Avorum Chriſti meminit *S. Damaſcenus*, non eſſe diverſos a *Matath*, & *Heli*, ita ut *Levi* genuerit *Matath*, cognomento *Pantherem*, cujus filius ſeu *Heli*, dictus eſt *Barpanther*, eo quod *Pantheris*, ſeu *Matath* filius eſſet; & ſic intelligendus eſt *S. Joannes Damaſcenus*, qui hac in re Syſtemati *Grotii* minime favet. De *Panthere*, & *Barpanthere*, quos Genealogiæ Jeſu Chriſti inſeruit *S. Joannes Damaſcenus*, plura legeſis apud *Danielem Huetium*, Epiſcopum Abrincenſem, in *Demonſtratione Evangelica*, Propoſitione IX. & doctiſſimum noſtrum *Michaelem Le Quien*, Annotatione ſecunda in cap. 15. lib. 4. *De Orthodoxa Fide*. Rejici itaque debet Syſtema Grotii, cum vanis duntaxat nitatur conjecturis, quæ in Sacri Evangelii interpretatione non ſunt admittendæ, ne infirmis vacillandi detur occaſio, & deſultoriis, ac procacibus ingeniis de Sacri Textus authoritate dubitandi, aut eum præter genuinum ſcopum alio flectendi latiſſima porta pandatur.

Tertiam rationem, ſeu viam conciliandi utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi, ſuppeditat *Petrus Poſſinus* in libro, cui titulum dedit *Diallacticon Theogenealogicum*, ſeu *de genealogia Chriſti Domini*. Vult etenim eruditus ille Author, Matthæum legalem tantum ſucceſſionem, ſeu ordinem juris ad Regiam dignitatem fuiſſe ſecutum: Lucam autem naturalis generationis ordinem attendiſſe. Quo poſito, aſſerit: Matthæum ideo Joſepho Patrem aſſignaſſe *Jacob*, quia Jacob Pater erat legalis Joſephi, habita ratione legalis ſucceſſionis, ſeu ordinis juris ad Regiam dignitatem; Lucam autem Joſepho Patrem tribuiſſe *Heli*, quia Heli Pater erat naturalis Joſephi. Eamdem viam conciliandi utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi ſectantur *Bollandus* ad diem 19. menſis Martii, Dominus *de Marca* in Diſſertatione *de Stemmate Chriſti*, Bernardus *Lamy* in ſua Harmonia Evangelica &c. Verum, quominus huic ſententiæ calculum adjiciam obſtant primo verba, quibus Matthæus, & Lucas in deſcribenda genealogia Chriſti utuntur, & quæ nullum omnino de eorum mente dubitandi locum relinquunt. Eoquid enim, ſodes, ſonant hæc verba, quæ uſurpat Matthæus: *Jacob genuit Joſeph*, niſi veram, & naturalem generationem? Quid vero indigitant iſta verba, quibus utitur Lucas, *Jeſus, ut putabatur, filius Joſeph, qui fuit Heli*, niſi filiationem legalem? Nullum ſiquidem in Scriptura Sacra poteſt proferri exemplum, quo verbum *genuit*, intelligatur de ſucceſſione in hæreditate, vel de adoptione, vel de filiatione legali, ſed ſemper determinate ſumitur, ad veram, naturalem & carnalem procreationem ſignificandam. Secundo, affirmant prædicti Authores, extincto abſque liberis Jeconia, Rege Juda, ſtirpem Salomonicam penitus exaruiſſe, & a Salomonidis ad Nathanitas, hoc eſt, a linea Salomonis ad lineam Nathanis tranſiiſſe promiſſionem

nem a Deo factam de naſcituro Meſſia ex ſemine David, adeo ut illa promiſſio non fuerit impleta in linea Salomonis, ſed in linea Nathanis, alterius Davidis filii. Id autem, ut ſupra obſervavimus, communi adverſatur antiquorum Patrum, & Theologorum ſententiæ, qui docent, promiſſionem de naſcituro Meſſia ex ſemine David fuiſſe impletam in linea Salomonis, & non in linea Nathanis. Denique, me ab illorum Authorum ſententia abducunt luculentiſſima teſtimonia Sanctorum Patrum, qui in prioribus Eccleſiæ ſæculis ad conciliandum utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi unanimi conſenſu tradiderunt; Jacob fuiſſe Patrem naturalem Joſephi, cui tamen antiquæ Sanctorum Patrum traditioni aperte refragantur iſtius ſententiæ aſſertores, qui cenſent, Jacob fuiſſe Patrem legalem Joſephi, Heli vero Patrem ipſius naturalem. Conjecturas, quas magno quidem, ſed inani ſtudio, ad ſuam aſtruendam ſententiam, congerunt hi Authores, opportunius inter ſolvendas objectiones refellemus.

Poſtremam rationem, ſeu viam conciliandi *Matthæum* & *Lucam* in origine Joſephi, tradit clariſſimus Author Gallicæ analyſeos Diſſertatione quinta, ubi cum multis Scripturæ Sac. Interptetibus docet, *Matthæum* edidiſſe genealogiam Joſephi, cujus pater naturalis fuit *Jacob*, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, *Lucam* vero texuiſſe genealogiam Mariæ, cujus pater naturalis fuit *Eli*, qui idem eſt ac *Eliakim*, ſeu *Joakim*, & qui fuit etiam pater civilis Joſephi, utpote ipſius generi, ratione veri & legitimi matrimonii cum Maria Virgine contracti: Ex quo infert prædictus Author, *Matthæum* ideo Joſepho patrem aſſignaſſe Jacob, quia *Matthæus* edidit genealogiam Joſephi, cujus præter naturalis fuit Jacob; *Lucam* vero Joſepho patrem tribuiſſe Heli, qui Joſephus fuit gener Heli, patris naturalis Mariæ Virginis, cujus genealogiam deſcripſit *Lucas*. Itaque, juxta doctiſſimum illum Authorem, cum Joſeph eſſet gener *Heli*, potuit a *Luca* appellari filius *Heli*; fatentur ſiquidem Script. Sacræ Interpretes, interdum generos appellari filios eorum, quorum ſunt generi. Addit etiam idem Author; quod, quia non erat conſuetudinis Hebræorum texere genealogias per fœminas, & aliunde *Lucas* referre non potuerit patrem naturalem Chriſti Domini, quo in terris caruit, ſola nimirum Spiritus Sancti operatione conceptus; ideo *Lucas* gradum fecit a nepote ad avum, ita ut, quando *Lucas* dicit: *Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta, ut putabatur filius Joſeph, qui fuit Heli*, illa dictio, *qui*, non referatur ad Joſephum, ſed ad Chriſtum, ut ſit ſenſus; Chriſtus putabatur filius Joſeph, qui tamen, Chriſtus, fuit *Heli*, ideſt, nepos *Joakim*, patris Mariæ Virginis. Sed hæc ſententia, licet prima fronte ceteris plauſibilior, & ad ſecandum nodum expeditior eſſe videatur, mihi tamen arridere non poteſt, ſupponit quippe, *Lucam* texuiſſe genealogiam Chriſti per Mariam contra conſuetudinem Hebræorum, & patrem naturalem Mariæ Virginis fuiſſe *Heli*, qui ex Davide per Nathanem deſcendebat, quod etiam nullum in Scriptnra, & traditione Patrum fundamentum habet, ut ſupra diximus.

Prolixior fortaſſis fui in referendis & confutandis rationibus, quas ad conciliandum utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi excogitarunt moderni quidam Critici, & Scripturæ Sacræ Interpretes, at, hæc prętermittere non debui, ut Lector clarius intelligeret, omnibus illis recens adinventis rationibus præponendam eſſe *Julii Africani* rationem, omninm antiquorum Patrum authoritate munitam, & ad conciliandam apparentem iſtam Evangeliſtarum antilogiam, magis appoſitam, & efficacem.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primo: *Julius Africanus* loco ſupra citato ait: *Melchi* fuiſſe patrem *Heli*, nulla vel *Mathat*, vel *Levi* mentione facta, atqui hoc eſſe falſum conſtat ex Scriptura Sacra, quę *Luca* c. 3. ſic habet: *Qui fuit Heli, qui fuit Matath, qui fuit Levi, qui fuit Melchi*. Ergo admitti non debet hęc Julii Africani ratio.

Reſpondeo: quod licet audaciores quidam

Digitized by Google

dam Critici, quos inter numerantur *Cordeſius*, Canonicus Lemovicenſis, & *Hugo Grotius* ex ea omiſſione facta a *Julio Africano*, occaſionem ſumpſerint ſuſpicandi *Levi*, & *Matath* in Textum *S. Lucæ* irrepſiſſe, aut oſcitantia Librariorum fuiſſe intruſos, ac ſubinde expungendos eſſe; nullus tamen dubito, quin ſtandum ſit lectioni noſtræ editionis vulgatæ, in qua legimus, *Melchi* fuiſſe patrem *Levi*, *Levi* autem patrem eſſe *Matath*, *Mathath* patrem eſſe *Heli*. Omnibus quippe Theologis & Scripturæ Sacræ interpretibus religio eſſet debet, citra antiquorum Codicum, aut tranſlatorum fidem, vel minimum apicem in ſacris Litteris Antiqui & novi fœderis ex ingenio immutare. Unde *S. Hieronymus*, qui novum Teſtamentum juſſu Damaſi, Summi Pontificis, Græcæ fidei reddidit, *Matath*, & *Levi* in Textu *S. Lucæ* agnovit & ſervavit. Quapropter, ipſe probabilius cenſeo cum doctiſſimo *Valeſio* in annotationib. ad c. 7. Hiſt. Eccl. Euſebii, *Julium Africanum* eo loci memoria fuiſſe lapſum, dum dicit: *Heli* fuiſſe filium *Melchi*, quem potius filium *Matath* dicere debuiſſet. Ceterum, hic lapſus ne tantillum quidem ſententiæ *Julii Africani* labefactat fundamentum, in eo præcipue poſitum, quod *Jacob* & *Heli* fuerint uterini fratres ex eadem matre, patre tamen diverſo prognati. Nodum ergo in ſcirpo quærunt, qui, ex hoc *Julii Africani* memoriæ lapſu, rationem, quam tradidit ad conciliandum utrumque Evangeliſtam in origine Joſephi, infringere ſe poſſe putant.

Arguitur ſecundo; *Julius Africanus* aſſerit, naturalem a *Matthæo* exhiberi ſucceſſionem parentum Joſephi, legalem vero a *Luca*, atqui hoc aperte falſi convincitur, nam *Matthæus* legalem tantum ſucceſſionem, ſeu ordinem juris ad regiam dignitatem deſcribere voluit; *Lucas* autem naturalis generationis ordinem ſecutus eſt, ergo concidit *Julii Africani* ratio. Prob. min. ex modo, quo uterque Evangeliſta deſcripſit genealogiam Chriſti. *Matthæus* ſiquidem, quia oſtendere duntaxat voluit jus regnandi, nepotibus Abrahæ & Davidis Regis promiſſum, ad Chriſtum Dominum pertinere, ideo genealogiæ Chriſti exordium ducit ab Abrahamo, cui primum promiſſiones factæ ſunt, poſtea, Davidem ipſum, ceteroſque Reges Judæorum invicem ſibi ſanguinis jure ſuccedentes proponit uſque ad Jechoniam, & ejus fratres ſub ipſa Babylonici exilii tempora. Dein, ſubjungit ſucceſſionem Principatus Judaici in Salathiele, & Zorobabele, qui ex Davide per Nathanem deſcendebant, quia ad eos, extincta ſtirpe Jechoniæ, Regis Juda, qui ex Davide per Salomonem genus ducebat, jus ad regiam dignitatem fuit devolutum. Denique, quia jus regnandi a Zorobabele tranſmiſſum eſt ad Abjudem, primogenitum Zorobabelis, ideo *Matthæus* Abjudis poſteros proſequitur uſque ad Jacob, quem, habita ratione ſucceſſionis ad regiam dignitatem, patrem aſſignat Joſepho. At, ex adverſo, *Lucas*, cum in deſcribenda genealogia Chriſti ordinem naturalis ſucceſſionis ſibi propoſuerit, orſus eſt ab Adamo, primo omnium parente, deinde, ſtirpem Davidicam perduxit uſque ed Salathielem & Zorobabelem, non per lineam Salomonis, & aliorum Regum, vel Principum, ſed per lineam Nathanis, ejuſque poſterorum, qui jure ad regiam dignitatem non potiebantur. Denique, poſtquam *Lucas* pervenit ad Zorobabelem, totam ſtirpem Davidicam per Rezam, filium ſecundo genitum Zorobabelis, ejuſque poſteros, qui jus ad regiam dignitatem non habebant, terminat in Heli, quem attento ſolum ordine generationis naturalis, patrem tribuit Joſepho. Patet itaque ex modo, quem uterque Evangeliſta in deſcribendo ſtemmate Chriſti tenuit, *Matthæum* voluiſſe duntaxat exhibere legalem ſucceſſionem, ſeu ordinem juris ad regiam dignitatem; *Lucam* vero, prætermiſſa illa ſucceſſione ad regium ſceptrum, naturalis tantum generationis ordinem fuiſſe ſecutum.

Reſpondeo primo: *Matthæum* genealogiæ Chriſti exordium duxiſſe ab Abrahamo, cui promiſſiones de Meſſia naſcituro datæ ſunt, eamque continuaſſe per Davidem, Salomonem, ceteroſque Reges, ac Principes Judæorum, non ſolum ut oſtenderet jus ad regiam dignitatem

per-

pertinere ad Chriſtum, ſed etiam ut demonſtraret, Chriſtum, non legali, ſed vera, & naturali ratione ortum eſſe ex ſtirpe Abrahæ, & Regum Juda, ac ſubinde ipſum eſſe verum Meſſiam; quia promiſſiones de Meſſia naſcituro fuerunt potiſſimum factæ Abrahamo, & Davidi Regi; ſicut expendit *S. Thomas* 3. part. qu. 31. art. 2. *Lucam* vero genealogiam Chriſti ab Adamo fuiſſe auſpicatum ut doceret, beneficia Meſſiæ, qui pro ſalute omnium erat venturus, non ſolum pertinere ad Abrahamum, ejuſque poſteros, ſe ad ipſum etiam Adamum, totius generis caput, ac proinde ad omnes omnino homines, qui ab Adamo propagantur.

Reſpondeo ſecundo: Quædam ab adverſariis in objectione ſupponi tanquam certa, & indubitata, quæ tamen non ſolum precaria ſunt, ſed penitus abludunt a vero, Supponunt enim primo, extincta ſtirpe Jechoniæ, Regis Juda, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, jus ad Regium ſceptrum, quod in poſteris Salomonis ad Jechoniam uſque fuerat jugiter conſervatum, devolutum tandem eſſe ad Salathielem, & Zorobabelem, qui ex Davide per Nathanem procedebant, & hanc volunt fuiſſe rationem, ob quam *Matthæus* immediate poſt Jechoniam ſubjunxerit ſucceſſionem Principatus Judaici in Salathiele, & Zorobabele, qui jure regnandi in ſe devoluto, quantum per Aſſyrios licebat, potiebantur. Verum, mox oſtendam, falſam eſſe hanc adverſariorum ſuppoſitionem, nec fuiſſe extinctam ſtirpem Jechoniæ, nec jus regnandi, quo erat aſſertum nepotibus Salomonis, fuiſſe unquam translatum ad poſteros Nathanis. Secundo, ſupponunt adverſarii, *Abjudem*, per quem *Matthæus* ſtirpem Davidicam perduxit uſque ad Jacob, eſſe filium primogenitum Zorobabelis, *Rezam* vero, per quem *Lucas* ſtirpem Davidicam perduxit uſque ad Heli, eſſe filium ſecundogenitum Zorobabelis. Sed hanc ſuppoſitionem itidem falſam eſſe contendo cum multis peritis Scripturæ Sacræ Interpretibus, qui docent, Abjudem fuiſſe filium Zorobabelis, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, Rezam autem fuiſſe filium alterius Zorobabelis, qui ex Davide per Nathanem genus ſuum ducebat, quo fit, ut, juxta doctiſſimos Script. Sac. Interpretes (quorum ſententiæ utroque pollice ſubſcribo) Salathiel, & Zorobabel, quos in genealogia Chriſti reponit *Matthæus*, ſint plane diverſi a Salathiele & Zorobabele, quos in genealogia Chriſti recenſet *Lucas*, quamvis iiſdem nominibus inſigniantur, quod ſane non eſt inſolens in ſacris Litteris.

Arguitut tertio: *Matthæus* dicit, Jechoniam fuiſſe patrem Salathielis, *Lucas* vero ſcribit, *Neri*, fuiſſe patrem Salathielis, atqui Jechonias non fuit pater naruralis Salathielis, ſed ſolum legalis, *Neri* autem fuit revera pater naturalis Salathielis, ergo *Matthæus* non eſt ſecutus naturalis generationis ordinem, ſed potius *Lucas*. Prob. min. ex Jeremiæ cap. 22. ubi Propheta prædixit Jechoniæ, Regi, Juda, & deportationem in Babylonium Solum, & orbitatem, ita ut nullus ex ejus ſtirpe, Davidis ſolium inſeſſurus, vel poteſtatem in Juda nacturus eſſet, *Scribe virum ſterilem &c.* quibus verbis inquit *Poſſinus*, abſoluta atque irrevocabilis damnatio exprimitur, palamque declaratur: neminem Jechoniæ ſuperſtitem filiorum, nepotumve fuiſſe, qui generis ſeriem poſt ipſum propagaverit. Quapropter, ne falſa ſit divini illius oraculi comminatio, neceſſe eſt, ut dicatur: Jechoniam non fuiſſe patrem naturalem Salathielis, ſed ſolum legalem. Unde, quando *Matthæus* dicit: Jechoniam genuiſſe Salathielem, vult tantum oſtendere ſacer ille Evangeliſta, extincta ſtirpe Jechoniæ, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, jus ad regiam dignitatem fuiſſe devolutum ad Salathielem, filium naturalem *Neri*, qui ex Davide per Nathanem procedebat; & quia Salathiel ordine juris ad regiam dignitatem ſucceſſit Jechoniæ, ideo *Matthæus* Salathielem appellat filium Jechoniæ habita ſcilicet ratione legalis ſucceſſionis, ſeu ſpectato duntaxat ordine juris ad regiam dignitatem; quod quidem manifeſto probat, *Matthæum*, in conſcribenda genealogia Chri-

Chriſti, legalem tantum ſucceſſionem, ſeu ordinem juris ad ſceptrum exhibuiſſe. *Lucam* vero ad naturalem ſucceſſionem, ſeu ad naturalis generationis ordinem attendiſſe.

Reſpondeo: Jechoniam fuiſſe patrem naturalem Salathielis, nec contrarium evinci poſſe ex prædictione Jeremiæ, in qua adverſarii ſuæ conjecturæ proram puppimque conſtituunt. At enim, quamvis Deus per ſuum Prophetam denunciaverit, Jechoniam futurum ſterilem, hæc tamen divina maledictio non orbitatem prolis, ſed duntaxat Regni, proſperitatiſque negationem ſignificat, hæc dicit Dominus: *Scribe virum ſterilem, virum qui in diebus ſuis non proſperabitur: neque erit de ſemine ejus vir, qui ſedeat ſuper ſolium David, & poteſtatem habeat ultra in Juda*. Idque conſtat ex ipſomet Jeremia, qui cap. 18. teſtatur, Jechoniam filios revera procreaſſe, & ex lib. 1. Paralip. cap. 3. ubi numerantur octo filii Jechoniæ, quorum ſecundus appellatur *Salathiel*, quæ ſane Scripturæ Sacræ loca omni tergiverſationi, & comminiſcendi libidini aditum præcludunt. Ceterum, quamvis Jechonias filios genuerit, non fuit attamen caſſa ſacri oraculi comminatio, nam in Jechoniæ filios reapſe incubuit divina maledictio, quandoquidem, ſicut refert Scriptura Sacra, e regio faſtigio exciderunt, & in ſtatum inferiorem ſunt redacti, illumque maximam partem luctuoſum, probroſum, variiſque adverſæ fortunæ caſibus, & calamitatibus obnoxium. Ita hunc *Jeremiæ* locum interpretantur Sancti Patres, potiſſimum *Hieronymus* in c. 22. illius Prophetæ, *S. Thomas* 3. part. q. 31. art. 2. ad 3. Præterea, etſi darem, Jechoniam obiiſſe improlem, falſum tamen eſſet, quod aſſerunt adverſarii, videlicet extincta ſtirpe Jechoniæ, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat, jus regnandi ad poſteros Nathanis fuiſſe devolutum. Enim vero, qui credibile eſt, nullos, mortuo Jechonia, extitiſſe ſuperſtites nepotes Salomonis? Legimus c. 11. lib. 2. Paralip. Roboamum, filium Salomonis, genuiſſe viginti octo filios: Abiam, filium Roboami, genuiſſe viginti duos, cap. 12. Joſaphat procreaſſe ſeptem, cap. 21. & ſic de ceteris Regibus Juda uſque ad Jechoniam, veroſimile autem non eſt, numeroſam ſtirpem tot nepotum Salomonis, qui a tempore Roboami uſque ad obitum Jechoniæ in plures familias ſuccreſcere, & ſuboleſcere potuerunt, ita poſt obitum Jechoniæ fuiſſe extinctam, ut ne ullus quidem ex ſtirpe Salomonis reſiduus fuerit, qui jus haberet ad regiam dignitatem, & ad eam neceſſarium fuerit aſciſcere poſteros. Nathanis. Denique, quamvis *Matthæus* dicat, Salathielem eſſe filium Jechoniæ, *Lucas* vero Salathieli patrem aſſignet *Neri*, inde tamen ullo pacto colligi debet, Jechoniam fuiſſe patrem duntaxat legalem Salathielis, *Neri* autem fuiſſe patrem naturalem Salathielis, ſed potius inde colligitur id, quod mox dicebamus, duos videlicet extitiſſe Salathieles, unum, qui fuit filius Jechoniæ, qui ex Davide per Salomonem deſcendebat: alterum, qui fuit filius *Neri*, qui ex Davide per Nathanem ſuam originem trahebat, illius meminiſſe *Matthæum*, iſtius *Lucam*. Et certe, cum alii fuerint Salathielis Majores apud *Lucam*, quam apud *Matthæum*, longe probabilius eſt, utrumque Evangeliſtam diverſarum perſonarum mentionem feciſſe. Idem dicendum puto de Zorobabele, quem in genealogia Chriſti reponit *Matthæus*, & quem alium fuiſſe arbitror a Zorobabele, cujus, in deſcribendo ſtemmate Chriſti, mentionem facit *Lucas*. Ita poſt *Julium Afrcanum* docent antiqui Sancti Patres, qui conſtanter affirmant: *Jacob* ex Davide per lineam Salomonis deſcendiſſe, & promiſſiones de Meſſia naſcituro in linea itidem Salomonis fuiſſe impletas; porro, ſi Salathiel, & Zorobabel, quos ex Davide per Nathanem deſcendentes exhibet *S. Lucas*, eſſent iidem ac Salathiel, & Zorobabel, quos *Matthæus* in genealogia Chriſti recenſet; Jacob non ex Davide per lineam Salomonis, ſed per lineam Nathanis deſcendiſſet, & promiſſiones a Deo factæ Davidi de naſcituro ex ejus ſemine Meſſia, non in linea Salomonis, ſed in linea Nathanis fuiſſent adimpletæ. Sicut ergo duo diſtingui debent Salathieles, quorum unus pertinet ad lineam Salomonis,

nis, & fuit filius naturalis Jechoniæ, cujus meminit *Matthæus*, alter vero pertinet ad lineam Nathanis, & fuit filius naturalis *Neri*, quem *Lucas* recenſet: ſic duo diſcerni debent Zorobabeles, quorum unus ex Davide originem habet per lineam Salomonis, & fuit filius naturalis Salathielis, ut ait *Matthæus*; alter vero ex Davide per Nathanem deſcendit, & eſt filius naturalis alterius Salathielis, quem inter poſteros Nathanis *Lucas* reponit. Idque duplici momento confirmari poteſt, primo, quia Zorobabel, cujus meminit *Matthæus*, diu poſt captivitatem Babilonicam genitus fuit, Salathiel nanque pater ipſius fuit genitus in captivitate Babylonica, at Zorobabel, quem exhibet *Lucas*, fuit vel ante captivitatem Babylonicam, vel ſaltem primis annis captivitatis genitus, utpote qui jam annis maturus populum Judaicum e captivitate ad patrium ſolum reduxit, ſicut legitur lib. 2. Eſdræ cap. 2. Deinde, a Zorobabele, quem refert *Matthæus*, uſque ad Joſephum, novem duntaxat putantur generationes, ſed a Zorobabele, quem producit *Lucas*, ſeptemdecim numerantur generationes, ex quibus apparet, utrumque Zorobabelem, non unum, ſed duos plane diverſos homines fuiſſe.

Arguitur quarto: *Matthæus*, texendo genealogiam Chriſti, aſſerit Joſiam fuiſſe patrem Jechoniæ, *Joſias*, inquit, *genuit Jechoniam*. Atqui Joſias non fuit verus & naturalis pater Jechoniæ, nam conſtat ex lib. 4. Reg. cap. 24. lib. 2. Paralip. cap. 36. & Jeremiæ cap. 22. Joakinum fuiſſe patrem naturalem Jechoniæ, ergo *Matthæus* non eſt ſecutus naturalis generationis ordinem.

Priuſquam diluam hanc objectionem, quam olim *Porphyrius*, ſicut teſtatur *S. Hieronymus* in cap. 1. Danielis Chriſtianis tanquam inextricabilem objiciebat, præſtat obſervare, quod interfecto Joſiæ, Regi Juda, in prælio Mageddonenſi ſuffectus eſt *Joachaz* filius Joſiæ, ſed cum paulo poſt *Joachaz* exutus Regno obiiſſet captivus in Ægypto, victor *Pharao Nechao* ſucceſſorem Joachazo dedit *Eliakim* fratrem ejus, alterum ſcilicet Joſiæ filium, qui etiam *Joakim* & *Jechonias* eſt nuncupatus. Hic regnum per annos undecim varia & ancipiti fortuna tenuit, ſed tandem ab Ægyptiorum ſervitute recedens, Nabuchodonoſori Chaldæorum Regi cum ſe addixiſſet, fidem ei datam violare, & impoſitum ſibi jugum excutere tentavit, at id non impune tulit, nam Syrorum & vicinarum gentium incurſionibus vexatus, tot inter diſcrimina, acerboſque caſus vita functus eſt, filiumque reliquit, qui Binomius fuit, dictus ſcilicet *Joakim*, & *Jechonias*. Hic, tribus menſibus in Principatu exactis, deportatus eſt in Babylonem, & in ejus locum ſubrogatus eſt Sedecias, Joſiæ filius, & patruus Jechoniæ, qui, poſt annos undecim oculis effoſſis abductus eſt Babylonem. Hac præmiſſa obſervatione.

Reſpondeo: Duos debere diſtingui Jechonias, primum videlicet & ſecundum. Jechonias primus, qui & Eliachim, ac Joakim eſt appellatus, fuit filius Joſiæ, eum quippe Joſias genuit in tranſmigratione Babylonis, hoc eſt, ſub tempora tranſmigrationis Babylonicæ, jam nutante ſtatu populi Judaici, & imminente deportatione Babylonica. Jechonias vero ſecundus, qui etiam dictus eſt Joakim, fuit filius Jechoniæ primi, nepos Joſiæ, & Pater Salathielis, quem genuit poſt tranſmigrationem Babylonis, ideſt, poſtquam populus Judaicus fuiſſet in Babylonem aſportatus. Quamvis enim iſte Jechonias ſecundus, poſt tres menſes in principatu exactos, fuerit, ut mox diximus, in captivitatem abductus, ibique catenis vinctus, & in carcere dure admodum, vivente Nabuchodonoſore, habitus, illo tamen mortuo, & ab Evilmerodacho, filio Nabuchodonoſoris, e carcere eductus, Regie in illius aula habitus eſt, ſicut legitur *Jeremiæ* cap. 52. & lib. 4. Reg. cap. 25. quo tempore, perſtante adhuc captivitate Babylonica, Salathielem genuit. Utrumque Jechoniam accurate diſtinguit Matthæus in genealogia Chriſti, nam quando dicit: *Joſias genuit Jechoniam & fratres ejus in tranſmigratione Babylonis*, indicat Matthæus his verbis Jechoniam primum, qui *Eliakim*, ac *Joakim* eſt appellatus, quem Joſias circa tranſmigrationis tempora genuit

qui-

quique fratres habuit *Joachazum*, *Sedeciam*, & *Sellum*. Quando vero ſubdit idem Evangeliſta: *& poſt tranſmigrationem Babylonis Jechonias genuit Salathiel*, his verbis deſignat Matthæus Jechoniam ſecundum, qui fuit filius Jechoniæ primi, nepos Joſiæ, Pater Salathielis, nulloſque fratres habuit. *Non ergo*, inquit S. *Ambroſius* lib. 3. in *Luc. ſuppreſſit alterum Evangeliſta, ſed utrumque ſignavit, quod uterque Jechonias dictus ſit*. Idem docent SS. Patres, Epiphanius hæreſi VI. *Hieronymus* in cap. 1. *Matthæi*, & *Sanctus Thomas* 3. part. quæſt. 31. art. 3. ad 3. ubi aſſerunt, in Jechoniam primum, qui fuit filius Joſiæ, deſinere ſecundam teſſaredecadem, ſeu numerum quatuordecim perſonarum, quas in ſecunda claſſe exhibet Matthæus, & a Jechonia ſecundo, qui fuit filius Jechoniæ primi, & nepos Joſiæ, tertiam incipere teſſaredecadem, quæ deſinit in Chriſtum. Quapropter, audiri non debent moderni quidam Critici, qui ſuſpicantur mendoſum eſſe codicem Matthæi, putantque Joakimum, patrem Jechoniæ, omiſſum eſſe in ſecunda claſſe, ita ut vera ſic debeat reſtitui lectio, *Joſias genuit Joakim, Joakim genuit Jechoniam*. Refellitur etiam conjectura *Petri Poſſini*, qui exiſtimat, Matthæum unius duntaxat Jechoniæ, patris Salathielis, mentionem feciſſe, alterum vero ſilentio penitus obruiſſe. Refellitur, inquam, hæc vana Poſſini conjectura, nam ſi Matthæus unius tantum Jechoniæ, patris Salathielis, mentionem feciſſet, tredecim ſolum perſonæ reperirentur in tertia claſſe, ſeu in tertia teſſaredecade a tranſmigratione Babylonis, uſque ad Chriſtum, cum tamen certum ſit, quatuordecim numerari a Matthæo. Nec valet, quod reponit *Poſſinus*, ad complendum numerum quatuordenarium in tertia claſſe, præter Joſephum numerari debere etiam Mariam, Matrem Chriſti: futilis, inquam, eſt hæc reſponſio; nam primo, moris non erat apud Hebræos, ſicut antea obſervavimus, ut fœminæ in genealogiis hominum cenſerentur. Secundo, cum pater, & mater unius duntaxat generationis ſint authores, Joſephus, & Maria non potuerunt, reſpectu Chriſti, niſi unius generationis numerum conficere. Non potuit ergo Lucas, ad complendum in tertia claſſe numerum quatuordenarium, Mariæ generationem computare quaſi diverſam a generatione Joſephi. Quapropter, ut plenæ, & integræ ſtent tres claſſes, ſeu tres teſſaredecades, quas in genealogia Chriſti exhibet Matthæus, neceſſario dicendum eſt: eum utriuſque Jechoniæ mentionem feciſſe, idque Lector facile intelliget ex ordine genealogiæ Chriſti ſecundum Matthæum, quem in fine hujus Diſſertationis attexam.

Arguitur quinto: Matthæus in genealogia Chriſti ait, Achazum, Regem Juda, genuiſſe Ezechiam, atqui tamen Achaz non fuit pater naturalis Ezechiæ, ergo Matthæus, in deſcribenda genealogia Chriſti, non eſt ſecutus naturalis generationis ordinem, ſed ſolum ſucceſſionem, ſeu ordinem juris ad Regiam dignitatem. Prob. min. Legitur lib. 4. Reg. cap. 16. Achazum, Regem Juda, Joathami filium, regnare cœpiſſe anno ætatis ſuæ vigeſimo, eumque ſexdecim annis Regnum occupaſſe, ſicque in integrum vixiſſe triginta ſex annis. Et cap. 18. ejuſdem libri dicitur: Ezechiam, Achazi filium, & immediatum in Regno ſucceſſorem, viginti quinque fuiſſe annorum cum regnare cœpit; ſi ergo viginti quinque anni, quos natus erat Ezechias, dum Regni habenas moderari cœpit, detrahantur de annis triginta ſex, quos habebat Achazus quando mortuus eſt, conſtabit Ezechiam fuiſſe conceptum ab Achazo dum adhuc puerulus decennis erat, & anno undecimo vitæ Achazi natum eſſe Ezechiam, quod ſane tam experientiæ, quam conſueto naturæ ordini omnino repugnare videtur, nemo quippe in tota hiſtoria, ſeu ſacra, ſeu exotica, auditus eſt, qui genuerit decennis. Longe ergo vero ſimilius eſt, Achazum non fuiſſe verum, & naturalem patrem Ezechiæ, ſed Achazo abſque liberis mortuo, proximum Regii ſanguinis Principem, ſeu Ezechiam, ritu generis, & jure recepto, ſucceſſiſſe. Quod quidem jus ad Regiam dignitatem attendens Matthæus, dicit, Achazum genuiſſe Ezechiam, quia Ezechias

Digitized by Google

chias in Regia dignitate ſucceſſit Achazo, quamvis non eſſet filius ipſius naturalis.

Præterea, lib. 4. Reg. c. 16. legitur, Achazum tranſtuliſſe filium ſuum per ignem, ſecundum Idola gentium, ideſt, eum flammis combuſſiſſe ſacrilego gentium ritu, ergo Achazus nullum ſuum poſt obitum reliquit ſuperſtitem filium, ac ſubinde eſſe non potuit pater naturalis Ezechiæ.

Huic objectioni reſpondet *S. Hieronymus* Epiſt. 132. ad Vitalem, Achazum anno decimo ætatis ſuæ revera genuiſſe Ezechiam, pleraque adducit exempla, ut probet, Achazum, impotentis libidinis æſtu abreptum, hac in juvenili ætate procreare potuiſſe Ezechiam tanquam præcocem protervæ, & luxuriantis pueritiæ fructum. Huic S. Hieron. reſponſioni ſubſcribit *Fridericus Spanhemius* p. 1. Dubiorum Evangelicorum, Dubio 5. ubi ætatem undecim annorum quandoque fœturæ habilem eſſe probat exemplo, quod *Scaligerus* memoria ſua contigiſſe narrat in Civitate Lectoratenſi Novempopulaniæ, in qua puer minor annorum undecim genuit ex puella conſobrina ſua, quæ nondum decimum annum expleverat. Verum, quia difficile creditu eſt, Achaz ante pubertatis annos genuiſſe Ezechiam, ideo.

Reſpondeo cum multis Scripturæ Sacræ Interpretibus: Achazum fuiſſe quatuordecim annorum quando genuit Ezechiam. Ratio eſt, quia in Scriptura Sacra tacentur anni incompleti Achazi, erat enim Achaz, cum regnare cœpit, viginti annorum, & unius incompleti, quem non numerat Scriptura: rurſum Achaz regnavit ſexdecim annis ſcilicet integris, & decimo ſeptimo incompleto: quare, juxta hunc computum, Achaz mortuus eſt anno ætatis trigeſimo octavo. Similiter, Ezechias erat tantum viginti quatuor annorum completorum cum regnare cæpit, ſed inchoarat annum vigeſimum quintum. Si ergo numerus viginti quatuor annorum completorum, quos natus erat Ezechias, quando Regnum capeſſivit, detrahatur de annis triginta octo, quos habebat Achaz, quando e vivis exceſſit, perſpicuum erit, Achazum anno ineunte decimo quarto ætatis ſuæ genuiſſe Ezechiam, quod ſane non eſt incredibile, utpote nec experientiæ, nec naturæ ordini contrarium.

Ad aliam objectionis partem reſpond. Achazum non combuſſiſſe filium ſuum, ſed illum duntaxat traduxiſſe per ignem, hoc eſt, filium ſuum, juxta ſacrilegum gentium ritum, luſtraſſe & conſecraſſe Idolo Moloch. Hinc lib. 2. Paral. c. 28. dicitur de eodem Achazo, quod luſtravit filios ſuos in igne. Non eſt autem veroſimile, Achazum truculenta ſuperſtitione & feritate pluſquam Scythica in honorem Idoli Moloch filios ſuos holocauſto conſumpſiſſe.

Arguitur ſexto: *Matthæus* in genealogia Chriſti aſſerit Zorobabelem genuiſſe Abjudem, atqui tamen lib. 1. Paralip. c. 3. inter filios Zorobabelis nullus nominatur Abjud, igitur Zorobabel non fuit pater naturalis Abiudis, ac proinde *Matthæus* non eſt ſecutus naturalis generationis ordinem.

Reſp. *Matthæum* non ex libris Paralip. recenſuiſſe in genealogia Chriſti Abjudem Zorobabelis filium, ejuſque poſteros uſque ad Joſephum, ſed hanc ſeriem genealogicam Abjudis, filii Zorobabelis, legiſſe *Matthæum* in Tabulis genealogicis, quæ, ut ſuperius diximus, maxima cura & religione apud Judæos ſervabantur, & quæ nunc omnino perierunt. Cur autem hæc ſeries genealogica Abjudis non fuerit a Scriptore Sacro lib. Paral. obſervata? Hanc rationem probabilem aſſignant Scripturæ Sacræ Interpretes; dicunt enim, genealogiam a *S. Matthæo* contextam, & ad Joſephum per Abjudem perductam, fuiſſe quidem hominum e Davidis familia progenitorum, ſed obſcuræ admodum conditionis, & ſingulari Dei diſpenſatione ad ſtatum privatum, vilem & abjectum redactorum; & quia iſta declinatio in Abjude, filio Zorobabelis, facta eſt, inde forte contigiſſe, ut Author librorum Paralip. nec Abjudis, nec poſterorum ejus, Majorum Joſephi obſcuram vitam agentium, meminerit, ſed eos duntaxat filios Zorobabelis, illorumque poſteros memoravit, quorum tum temporis nomen clarius & celebrius erat.

Arguitur ſeptimo: *Matthæus* in genealogia Chriſti ſcribit, *Joramum* genuiſſe *Oziam*, atqui tamen *Joram* non genuit *Oziam*, ſed potius *Joram* genuit *Ochoſiam*, Ochoſias genuit *Joaſum*, Joaſus genuit *Amaziam*, Amazias genuit *Oziam*, ut conſtat ex libris Regum, & Paralip. ergo *Matthæus* tres generationes prætermiſit, cujus omiſſionis alia nequit afferri ratio, niſi quia *Matthæus* in genealogia Chriſti non naturalem ſucceſſionem exhibere voluit, ſed ſolum proponere ordinem juris, & ſucceſſionis ad regiam dignitatem.

Præterea, *Matthæus* in genealogia Chriſti a *Salmone*, filio *Naaſſon*, uſque ad nativitatem Davidis Regis, quatuor tantummodo numerat generationes, videlicet *Salmon*, *Booz*, *Obed*, & *Jeſſe*, atqui plures quam quatuor debuerunt eſſe generationes a Salmone uſque ad nativitatem Davidis Regis, nam *Salmon*, poſtquam Iſraelitæ ingreſſi ſunt in terram Chanaan, ſeu paulo poſt excidium Urbis Jerico, uxorem duxit *Rahab*, & genuit Boozum. Chronologi autem ab ingreſſu Iſraelitarum in terram Chanaam uſque ad nativitatem Davidis Regis numerant ad minus trecentos ſexaginta ſex annos; porro, credibile non eſt, quatuor tantummodo generationes implere potuiſſe ſpatium trecentorum ſexaginta ſex annorum, debuiſſent enim *Salmon*, *Booz*, & *Obed* in affecta, & decrepita ſenectute, immo ultra centeſimum ætatis annum procreandis liberis operam dare. Sed quis non videt, abſurdum eſſe in tribus perſonis ejuſdem familiæ ſibi invicem ſuccedentibus tam tardas, & intempeſtivas ponere generationes, iis prope temporibus, quibus dies annorum hominis *ſeptuaginta anni*, *ſi autem in potentatibus octoginta anni*, *& amplius eorum labor*, *& dolor*, ut habetur Pſal. 89. Conſtat igitur, *Matthæum* a Salmone uſque ad ortum Davidis Regis aliquas reticuiſſe generationes, ac proinde illum naturalis generationis ordinem non fuiſſe ſecutum.

Reſpondeo ad primam objectionis partem: *Matthæum* quidem in genealogia Chriſti tres prætermiſiſſe Reges, *Ochoſiam* nimirum, *Joaſum*, & *Amaſiam*; inde tamen non ſequi: *Matthæum* in genealogia Chriſti naturalem parentum Joſephi ſucceſſionem non exhibuiſſe. Ratio eſt, quia licet *Ozias* immediate non ſucceſſerit Joramo, ei tamen mediate & ſecundum naturam, utpote ipſius nepos, ſucceſſit. Nec *Matthæo* vitio verti debet, quod in genealogia Chriſti aliquas omiſerit generationes, in genealogiis namque aliquas perſonas reticeri poſſe fatentur omnes, quia ſalva recti ſermonis proprietate dici poteſt, filium a patre, nepotem ab avo, & pronepotem a proavo genitum fuiſſe; unde, ſicut nepotes dicuntur filii apud Hebræos, ita avi, proavi, & atavi, patres appellantur, qui cenſeri poſſunt nepotes genuiſſe, generatione videlicet mediata, qua revera ab illis genus ducunt. Cur autem *Matthæus* in texenda genealogia Chriſti tres illos Reges prætermiſerit? Hæc ratio afferri poteſt, voluit quippe *Matthæus* totam ſeriem progenitorum Chriſti tribus teſſaredecadibus, hoc eſt, quatuordecim perſonarum numero ter repetito, ſive rotundandi numeri, vel memoriæ juvandæ cauſa, complecti. Cum igitur in ſecunda claſſe majorum Chriſti ſeptemdecim occurrerent generationes, ut numerus quatuordenarius ſibi conſtare poſſet, tres illos Reges prætermiſit Evangeliſta, ob peculiarem Dei maledictionem domui Achab, ſceleſtiſſimi Iſrael Regis, per Eliam Prophetam 3. Reg. cap. 31. & 4. Reg. cap. 9. prædictam, & quia Deus, ſolito furore exardeſcens, in caſtigandis filiis ob peccata parentum ultra tertiam, vel quartam generationem pœnam protendere non conſuevit, ſicut legitur Exodi cap. 20. ideo *Matthæus*, omiſſis tribus illis Regibus recenſet alios Reges, qui in eadem linea ab Achabo per fœmineum genus, ideſt, per Athaliam, Jorami uxorem, & filiam Achabi, genus ducebant. Sunt nonnulli Authores, qui dicunt. *Matthæum* ideo tres illos Reges, Ochoziam, Joazum, & Amaſiam ſilentio damnaſſe, quia in Tabulis genealogicis, quas Judæi maxima religione aſſervabant, trium illorum Regum nomina deſiderabantur, utpote per quamdam veluti ex-

excommunicationis, quam viventes incurrerant, ſententiam, ex iiſdem Sacerdotali expunƈta judicio, ignominiæ cauſa, non ſecus ac deinde in Eccleſia Catholica mos uſurpatus eſt, nomina quorumdam Epiſcoporum mortuorum, qui ob fidem male audiebant, & graviori macula notati erant, e ſacris dyptichis eradendi. Sed hæc conjeƈtura, ut verum fatear, precaria eſt, nulliuſque antiqui & probatæ Fidei Authoris teſtimonio nixa.

Ad alteram objeƈtionis partem reſpondeo: *Matthæum*, a tempore, quo *Salmon* duxit uxorem *Rahab*, hoc eſt, ab ingreſſu Iſraelitarum in terram Chanaan uſque ad ortum Davidis Regis, aliquas generationes ſilentio præteriiſſe. Enim vero, a tempore, quo *Salmon* matrimonium inivit cum *Rahab* uſque ad ortum Davidis Regis, non ſolum interfluxere trecenti ſexaginta ſex anni, ut vulgo opinari ſolent Chronologi, ſed potius elapſi ſunt quadringenti nonaginta duo anni, ſupputando videlicet annos ſervitutum Iſraelitarum diſtinƈtos ab annis præfeƈturæ Judicum, ſicut revera diſtingui debere, infra in Canone Chronologico probabo ex libro Judicum, in quo anni ſervitutum Iſraelitarum, qui poſt obitum Joſue, alienis interdum ſervierunt Regibus, accurate recenſentur diſtinƈti ab annis Præfeƈturæ Judicum. Si ergo a tempore, quo Salmon ſibi matrimonio *Rahab* ſociavit, uſque ad ortum Davidis Regis, quadringenti nonaginta duo interfluxerunt anni, impoſſibile eſt ut quatuor tantummodo generationes tam diuturnum impleverint temporis intervallum, niſi dicatur Salmonem ſpeciali miraculo ultra centeſimum & vigeſimum quintum ætatis annum genuiſſe Boozum: idemque miraculum in eadem familia fuiſſe in *Boozo*, *Obede*, & *Jeſſe* iteratum, quod ſane ægre credi, ac multo difficilius perſuaderi poteſt. Quapropter, ſtandum eſt ſententiæ virorum eruditorum, qui docent, *Matthæum*, a Salmonis tempore uſque ad nativitatem Davidis Regis, aliquas prætermiſiſſe generationes, ſive ut in omni claſſe numerum quatuordecim perſonarum ſibi præfixum retineret, ſive ob aliam rationem, quam Deus nobis ignotam & occultam eſſe voluit; quod tamen non impedit, quin *Matthæus*, ſicut mox expoſuimus, naturalis generationis ordinem fuerit ſecutus.

Arguitur ultimo: Ideo *Julius Africanus* aſſerit, Joſephum filium fuiſſe naturalem *Jacob*, & filium legalem *Heli*, quia ſupponit, quod defunƈto Heli abſque liberis, *Jacob*, qui erat frater ipſius uterinus, ei, juxta legem Deuteronomii cap. 24. ſuſcitavit ſemen, & genuit Joſephum naturali quidem ratione filium ſuum, ſed ſecundum legem filium *Heli*, atqui lex, qua jubetur Deuteronomii c. 25. ut frater demortui fratris uxorem viduam ducat, atque prolem ſuſcitet, non intelligitur de fratribus uterinis, ſed ſolum de fratribus conſanguineis, ad conſervanda ſcilicet familiarum jura, quæ ex ſola agnatione cenſentur; fratres autem uterini non ſunt inter agnatos, imo poſſunt eſſe ex diverſa Tribu & familia orti; igitur *Julii Africani* ratio falſo nititur fundamento.

Reſpondeo: Legem latam Deuteronomii cap. 25. eſſe intelligendam, juxta Sanƈtos Patres, qui *Julii Africani* rationem ſecuti ſunt, non ſolum de fratribus germanis, ſed etiam de fratribus uterinis, qui tenebantur uxorem ducere fratris defunƈti abſque liberis, eique jure leviratus ſuſcitare prolem. Quocirca, cum in hoc conſentiant SS. Patres, flocci fieri debet hæc recentium Criticorum conjeƈtura.

Præterea, negari non poteſt hanc legem, de ſuſcitando ſemine fratris abſque liberis demortui, extendi etiam ad propinquos, ut conſtat ex facto *Ruth*, quæ in matrimonium duƈta fuit a *Boozo*, ut hic ſuſcitaret ſemen *Mahaloni*, propinquo ſuo; falſum igitur eſt, hanc legem reſtringi ad ſolos fratres, qui ex eodem patre geniti ſunt.

Denique, quamvis hæc lex Deuteronomii cap. 25. fratres uterinos ab hæreditate fratris, & ab uxoris ejus viduæ nuptiis removeret; neceſſario tamen hujus legis exceptio eſſet admittenda in ſpecie propoſita *Jacob*, & *Heli*, qui erant duo fratres uterini. Ratio eſt, quia Heli

ORDO GENEALOGIÆ CHRISTI ſecundum Lucam.

1 Adam.
2 Seth.
3 Enos.
4 Cainan.
5 Malaleel.
6 Jared.
7 Enoch.
8 Mathuſale.
9 Lamech.
10 Noe.
11 Sem.
12 Arphaxad.
13 Cainan.
14 Sale.
15 Heber.
16 Phaleg.
17 Ragau.
18 Sarug.
19 Nacor.
20 Thare.
21 Abraham.
22 Iſaac.
23 Jacob.
24 Juda.
25 Phares.
26 Efron.
27 Aram.
28 Aminadab.
29 Naaſſon.
30 Salmon.
31 Booz.
32 Obed.
33 Jeſſe.
34 David.
35 Nathan.
36 Mathata.
37 Menna.
38 Melca.
39 Eliakim.
40 Jona.
41 Joſeph.
42 Juda.
43 Simeon.
44 Levi.
45 Matath.
46 Jorim.
47 Eliezer.
48 Jeſu.
49 Her.
50 Elimadan.
51 Coſan.
52 Addi.
53 Melchi.
54 Neri.
55 Salathiel.
56 Zorobabel.
57 Reſa.
58 Joanna.
59 Juda.
60 Joſeph.
61 Semei.
62 Mathatias.
63 Maath.
64 Nagge.
65 Hesli.
66 Nahum.
67 Amos.
68 Mathatias.
69 Ioſeph.
70 Janne.
71 Melchi.
72 Levi.
73 Mathat.
74 Heli.
75 Joſeph.
76 CHRISTUS.

In hac Genealogia CHRISTI, quam texit *S. Lucas*, ſeptuaginta ſex enumerantur generationes. At, ſi Deus, ad quem *S. Lucas* generationum numerum perducit, his generationibus accenſeatur, erunt generationes ſeptuaginta ſeptem, ut optime obſervat *S. Thomas* 3. part. quæſt. 31. art. 3. ad 2. ubi myſticam illius numeri ſeptuaginta ſeptem generationum expoſitionem tradit.

DISSERTATIO V.

In qua evincitur, in putatione annorum, qui a Mundi primordio ad Natale uſque Chriſti Domini interfluxerunt, ſtandum eſſe ſacri Textus Hebræi, & Editionis noſtræ vulgatæ Chronologiæ, non autem calculo verſionis LXX. Interpretum.

QUamvis tam ex ſacra, quam ex prophana hiſtoria ſupputari poſſint anni, qui a mundi exordio ad Natale Chriſti Domini effluxerunt, fateri tamen neceſſe eſt, hanc temporum notitiam hiſce præſertim temporibus lubricam nimis, implexam, & operoſam evaſiſſe, ob incredibilem Chronolgorum opinandi diverſitatem, & pene inexplicabiles, quas invexerunt, diffiultates, quæ plurimum laboris & negotii etiam viris doctis exhibere ſolent. Alii ſiquidem, quos inter hac tempeſtate celebriores fuerunt *Joannes Morinus* in ſuis *Exercitationibus Biblicis*, *Iſaacus Voſſius*, Vintonienſis in Anglia Canonicus, in *Syntagmate de LXX. Interpretibus*, Pater *Paulus Pezronus*, Ordinis Ciſtercienſis, ſacræ facultatis Pariſienſis Doctor, in Gallico libro, anno 1678. edito, cui titulus eſt: *Antiquitas temporum reſtituta, & propugnata adverſus Judæos, & recentiores Chronologos*, contendunt, LXX. Interpretum Chronologiam, in putandis annis, qui a conditu mundi ad Natale uſque Chriſti interfluxere, longe præferendam eſſe ſacri Textus Hebraici, & editionis vulgatæ Chronologiæ; idque potiſſimum probant ex Chaldæorum, Ægyptiorum, Sinarumque antiquitatibus, quæ cum ſacri Textus Hebræi Chronologia, ut pote contractiori, nullo pacto cohærere poſſunt. Sed non advertunt ſagaciſſimi illi antiquitatis indagatores, nationum Orientalium populos ignorantiæ, & idololatriæ tenebris immerſos, ut gentis ſuæ primordia auguſtiora redderent, ſplendida mendacia adornaſſe, nullaſque, præter Sacram, eſſe Hiſtorias, quæ primas ſuas origines fabulis permixtas non habeant. Alii ex adverſo viri doctiſſimi ſacri Textus Hebræi Chronologiam, cui apprime conſona eſt noſtra Editio vulgata, pro aris ac focis tuentur, eamque in putandis annis, qui a mundi creatione uſque ad Natale Chriſti elapſi ſunt, LXX. Interpretum Chronologiæ anteponendam eſſe aſſerunt. Hæc autem Chronologorum opinandi diverſitas nata eſt ex diſcrepantia Hebræorum, Græcorumque Codicum in numerandis annis primæ, & ſecundæ ætatis, ſeu in recenſendis annis Patriarcharum ante, & poſt diluvium. Græcus ſiquidem Codex, ſeu Verſio LXX. Interpretum, addit ſupra Textus Hebræi calculum mille ferme, & quingentos annos, quæ diſcrepantia multos hujus temporis doctiſſimos Chronologos ad ſcribendum impulit, aliis calculum Hebræorum, calculo Græcorum, ſeu LXX. Interpretum, anteponentibus, aliis ſtantibus pro calculo LXX. Interpretum. Accedit ad difficultatis cumulum, quod eorum, qui vel LXX. Interpretum, vel Hebræorum ſequuntur Chronologiam, non una ſit omnium ſententia. Nam primo, inter eos, qui LXX. Interpretum ſectantur Chronologiam, alii ſunt, qui a creatione mundi uſque ad Natale vulgare Chriſti numerant annos 5493. ſicut Græci Antiocheni, alii numerant annos 5501. ſicut Græci Alexandrini, alii recenſent annos 5509. ut Græci Conſtantinopolitani, alii denique cum *Paulo Pezrono*, mox citato, computant a conditu mundi uſque ad Natale Dionyſianum, ſeu vulgare Chriſti, annos 5873. Secundo, non minus inter ſe diſſident hi, quibus probatur ſacri Textus Hebræi Chronologia. Sunt etenim, qui cum doctiſſimo *Petavio* ſubducunt a creatione mundi uſque ad Natale vulgare Chriſti, annos 3983. Sunt alii, qui cum *Uſſerio* numerant annos 4003. uno verbo, quilibet Chronologus in conſignando anno mundi, quo natus eſt Chriſtus Dominus, ſuis indulget conjecturis, adeo ut in re tam obſcura quidquam certi definiri poſſe non videatur. Verum, ut quod ipſe probabilius eſſe cenſeo, aperiam; multis argumentis hac in Diſſertatione probandum aggredior, ſacri Textus Hebræi Chronologiam in conſignando an-

Digitized by Google

no mundi, quo natus eſt Chriſtus Dominus, præferendam eſſe LXX. Interpretum Chronologiæ. Quoto autem mundi anno natus ſit Chriſtus Dominus? opportunius oſtendam in Canone Chronologico, quem ad calcem hujuſce Tractatus in rem Chronologiæ ſtudioſorum attexam, & in quo per ſingulas mundi decurrendo ætates, & ſupputando annos ſervitutum Iſraelitarum (quos, nonnulli Chronologi, tempora plus juſto contrahentes, cum annis præfecturæ Judicum perperam confundere ſolent) Natale vulgare Chriſti conſignabo anno mundi 4138.

DICO ITAQUE: In putatione annorum, qui interfluxerunt a creatione mundi uſque ad Natale Chriſti Domini præferendam eſſe ſacri Textus Hebræi Chronologiam calculo LXX. Interpretum, ac ſubinde Chriſtum Servatorem noſtrum natum eſſe expleto quarto mundi millenario, juxta ſacri Textus Hebræi calculum, non vero in ſexto mundi millenario, ſicut habent mendoſi, & interpolati Codices Græci.

Hæc aſſertio probatur primo, convellendo præcipuum fundamentum, quo nituntur LXX. Interpretum Chronologiæ patroni. Huic ſiquidem ſtandum eſt Chronologiæ, quæ a Moſis tempore ad hanc uſque ætatem ſemper pura, integraque permanſit, nec a Judæis fuit unquam corrupta, atqui ſacri Textus Hebræi Chronologia a Moſis tempore ad hanc uſque ætatem pura, integraque permanſit, nec unquam Judæorum malitia fuit corrupta, ergo ſtandum eſt ſacri primigenii Textus Hebræi Chronologiæ. Prob. min. multis momentis. Primo, quia credibile non eſt Judæos, odio licet in Chriſtianos percitos, in depravandam ſacri Textus Hebræi Chronologiam incumbere, & certatim conſpirare potuiſſe. Quæ enim, amabo, ſpes eſſe potuiſſet, neminem inter ipſos alieno animo fore, neminem interceſſurum, neminem fraudem proditurum? Ecquis tam bonus, ut in animum inducat, Judæos, qui longe lateque per Orbem terrarum erant diſperſi, & inter ſe factionibus diviſi, qui etiam ſacras Litteras tanta veneratione proſequebantur, ut earum cauſa, ſi opus eſſet, mortem oppetere non detrectaſſent, ſicut teſtantur *Philo* apud *Euſebium* lib. 8. de Præparat. Evangel. cap. 2. & *Joſephus* apud eumdem *Euſebium* lib. 3. cap. 10. Hiſtor. Eccleſiaſt. clam id funeſti conſilii inire, tamque horribile potuiſſe patrare ſacrilegium, quod ſi Chriſtianis innotuiſſet, ſicut erat neceſſe (cum a Judæis ad Chriſtianos aliqui nullo non die perfugerent, ut prodit *Euſebius* lib. 3. Hiſtor. Eccleſ. cap. 31.) nonne prævidebant Judæi, fore, ut, cum nihil omnino aſſequerentur, ſuæ præterea parti præjudicium afferrent, ſi ſe faterentur, eam defendere, & fovere cauſam, quam ſibi conſcii eſſent non aliter poſſe ſe quam ſacrorum Codicum depravatione defendere? Secundo, quis credat, Judæos tam effuſe temerarios, & audaciæ tam projectæ fuiſſe, ut ſacram immutarint Chronologiam, quæ nihil, aut parum adjumenti Chriſtianæ Religioni afferebat, dum tamen ſacra Prophetarum oracula, aliaque id genus luculentiſſima teſtimonia, quibus Meſſiæ adventus, & Chriſtianæ Religionis veritas luce meridiana clarius demonſtrantur, nunquam adulterarunt, ſed teſte S. Hieronymo, inviolabili temporum ſerie jugiter ſarta tecta conſervarunt? Certe, Judæos ab hoc nefando crimine ſemper fuiſſe alienos liquido probat ſumma illa diligentia peritiorum Scholæ Tyberiadis Rabbinorum, qui vulgo *Maſſorethæ* nuncupantur, quique circa quintum Eccleſiæ ſæculum, ut volunt multi Critici, vel circa octavum ſæculum, ut cenſet doctiſſimus Pater *Thomaſſinus* in ſuo *Gloſſario Hebraico* omnia Scripturæ Sacræ capita, vocabula, verſus, radices, & litteras, Herculeo labore, & accuratiſſimo Criterio cenſuerunt, ut genuinam Scripturæ Sacræ lectionem ab omni corruptione ſervarent immunem, unde Opus ſuum *Maſſoram* * appellarunt.

* Maſſora *nihil aliud eſt, quam Critica Hebræorum doctrina, in ſacræ Scripturæ litteris, vocibus, verſibus, accentibus, & punctis vocalibus occupata, ut ſic genuina permaneat Scripturæ Sacræ lectio. Inde* Maſſora *a Rabbinis* ſepimentum Legis *appellitatur.*

Eamdem diligentiam in deſcribendis libris ſacris ſemper adhibuerunt Judæi, ut videre eſt in libro *Sopherim*, ſeu Scribarum, in quo de maximis & minimis præceptis ad rectam Sacrorum librorum deſcriptionem requiſitis, de litteris majuſculis, & minuſculis, ſuſpenſis, intortis, &c. ſcrupuloſe, & tantum non ſuperſtitioſe pertractatur, ſicut obſervat clariſſimus Pater *Morinus*, Hebræis licet infenſus, cap. 3. Exer. 14. lib. 2. *de Hebræi, Græcique Textus ſinceritate*. Denique, ſi Judæi ſacri Textus Hebræi Chronologiam de induſtria corruperunt, ſicut contendunt moderni quidam Chronologi, quorſum igitur Chriſtiani, quorum plurimi intererat Judæorum detegere, ac propalare fraudem, numquam reclamarunt? Quorſum Sancti Patres tam immane ſcelus ipſis nunquam exprobrarunt, ſed potius illos Capſarios noſtros, & librorum ſacræ Fidei Bajulos ſæpius appellant! Quare etiam S. Hieronymus ſacri Textus Hebræi Chronologiam ſic immutatam, & vitiatam in nova, quam lucubravit, Scripturæ ſacræ verſione, ſectatus eſt? Ut quid Patres Concilii Tridentini, Spiritus Sancti lumine, quo erant congregati, affuſi, editionem vulgatam, quæ ſacri Textus Hebræi Chronologiæ adamuſſim reſpondet, authenticam declararunt, ſuoque calculo comprobarunt? Addo etiam, nec addidiſſe pigebit, credibile non eſſe, Providentiam Divinam permiſiſſe, ut ſacri libri, omniaque Scripturæ ſacræ Exemplaria Judæorum malitia corrumperentur. Concidit ergo ruinoſum fundamentum, quo, ceu baculo arundineo, nituntur LXX. Interpretum Chronologiæ defenſores, dum aſſerunt, ſacri Textus Hebræi Chronologiam a Judæis data opera fuiſſe corruptam.

Probatur ſecundo hæc noſtra aſſertio argumento petito ex auctoritate Eccleſiæ. Huic ſtandum eſt Chronologiæ, quam ſua auctoritate approbat Romana, ſeu Catholica Eccleſia, atqui Eccleſia Romana ſua auctoritate approbat ſacri Textus Hebræi Chronologiam, eamque præponit calculo LXX. Interpretum, ergo uni Textus Hebræi Chronologiæ ſtandum eſt. Prob. min. primo, quia Eccleſia Romana Editionem vulgatam a mille & trecentis circiter annis a *S. Hieronymo* concinnatam, atque a ſac. Tridentina Synodo approbatam, etiamnum retinet, & fideliter cuſtodit; porro, Editio vulgata, nemine refragante, in annorum calculo optime cohæret cum ſacri Textus Hebræi Chronologia, & e contra ab epilogiſmo LXX. Interpretum quam longiſſime diſtat. Præterea, hunc ſenſum Eccleſiæ Romanæ expreſſit ſacræ Indicis Congregatio, quæ, dum *Cenſorio* ſtigmate confixit tertium *Sancti Juliani* Archiepiſcopi Toletani librum, declaravit certum, & exploratum omnibus eſſe debere, Eccleſiam Catholicam in editione vulgata approbare annorum rationem, quę eſt in Codicibus Hebręis. Hęc ſacrę Cardinalium Congregationis cenſoria Nota legitur (teſte noſtro *Malvenda* libro 2. de *Antichriſto* cap. 8.) in margine Operis *Sancti Juliani* in editione poſteriori Operum *Bibliothecæ Patrum*. Eadem etiam Congregatio, damnando Annotationes, quas *Antonius Cointius*, Doctor Bituricenſis, in Chronologiam Nicephori Patriarchę Conſtantinopolitani edidit, hunc Auctorem ideo cenſura perſtrinxit, quod, dum nimio ſtudio LXX. Interpretum Chronologiam tuebatur, non videret ſe incaute Hebraici fontis, & editionis vulgatę Chronologiam labefactare, & Sanctos Patres corruptelam Chronologię LXX. Interpretum ingenue profiteri. Hęc cenſoria Nota Tomo ſeptimo *Bibliothecæ Patrum* editionis Pariſienſis anni 1585. in Chronologia Nicephori affixa eſt. Denique, ſacra Bibliorum Congregatio ſub Gregorio XIV. Summo Pontifice, cujus Acta manuſcripta Romæ in Bibliotheca Angelica aſſervantur, ſanxit, ut in emendandis ſacris Bibliis, quotieſcumque Codices Gręcos inter & Hebręos aliqua occurrit diſſonantia, Codices Hebręi ſemper pręponantur Gręcis, juxta regulam, quam tradit *S. Auguſtinus* cap. 13. lib. 15 *de Civitate Dei*. Patet itaque, calculo LXX. Interpretum ſacri Textus Hebręi Chronologiam eſſe pręferendam, quia Eccleſia Catholica, ut ait ſacrę Indicis Congregatio, in Editione vulgata approbat

anno-

annorum rationem, quæ eſt in Codicibus Hebræis, & Sancti Patres corruptelam Chronologiæ LXX. Interpretum ingenue profitentur.

Probatur ultimo: LXX. Interpretum Chronologia multis mendis ſcatet, quorum expers eſt ſacri Textus Hebræi Chronologia, ergo Textus Hebræi calculus anteponendus eſt calculo LXX. Interpretum. Probatur ant. Primo in Chronologia LXX. Interpretum Patriarchis primæ, & ſecundæ ætatis multæ adduntur annorum centuriæ, quæ non extant in Editione vulgata Textui Hebræo omnino conſona. Secundo, LXX. Interpretum Chronologiam in cap. 4. *Geneſeos* ſub mendo cubare obſervant periti Chronologi. Ibi nanque, juxta calculum LXX. Virum, Mathuſalem invenitur vita functum annis quatuordecim poſt diluvium, quod, ut nemo non videt, aperte adverſatur Scripturæ ſacræ, quæ primæ Epiſt. *Petri* cap. 3. diſerte aſſerit, octo tantum animas, Noemum ſcilicet & uxorem ejus, tres ejus filios, cum tribus eorum uxoribus univerſalis diluvii exitium evaſiſſe. Quod quidem, ut clarius intelligatur, ſciendum eſt, Mathuſalem, juxta Chronologiam LXX. Interpretum, genuiſſe Lamechum, cum eſſet annorum 167. & rurſus Lamechum, cum eſſet 188. annorum, genuiſſe Noemum; ſunt itaque ad diem nativitatis Noemi, anni vitæ Mathuſalem trecenti quinquaginta quinque, diluvium autem univerſale contigit anno ſexcenteſimo vitæ Noemi, & ſic habita ſupputatione per partes, anno nongenteſimo quinquageſimo quinto vitæ Mathuſalem diluvium accidiſſe convincitur: cum autem Mathuſalem, nemine reclamante, nongentis ſexaginta novem annis vixerit, nulli dubium eſt, quin Mathuſalem, juxta Codices Græcos, quatuordecim annis vixerit poſt diluvium. At, in ſacri Textus Hebræi Chronologia omnia ſunt plana, expedita, & optime ſibi cohærentia, nam juxta Hebræos Codices, ſicut argumentatur *S. Hieronymus* in lib. *Quæſt. Hebraicarum in Geneſim* Mathuſalem genuit Lamechum, cum eſſet annorum 187. Lamechus autem genuit Noemum, cum eſſet annorum 182. a die ergo nativitatis Mathuſalem uſque ad nativitatem Noemi, ſunt trecenti ſexaginta novem anni, quibus ſi addas ſexcentos annos, quos natus erat Noemus, quando diluvium in totum, quo late patet, orbem graſſari cœpit, comperietur, Mathuſalem anno vitæ ſuæ nongenteſimo ſexageſimo non obiiſse, eodem videlicet anno quo contigit diluvium. Hic eſt profecto nodus implicatiſſimus, in quo diſſolvendo poſtquam *S. Auguſtinus*, Verſioni LXX. Interpretum alioquin addictiſſimus, omnes ingenii ſui vires exacuiſset, ipſa tandem difficultatis mole oppreſsus fateur candide lib. 15. *de Civitatem Dei* cap. 13. LXX. Interp. Chronologiam ſuiſse adulteratam, & in generatione Mathuſalem correctione indigere, immo ibidem aſserit, *hunc errorem non caſum redolere, ſed induſtriam*, & c. 11. ejuſdem libri ſic loquitur *Sanctus Doctor. Sed, inquiunt, Judæos, dum nobis invident, quod Lex, & Prophetæ ad nos interpretando tranſmiſerunt, mutaſſe quædam in Codicibus ſuis, ut noſtri minueretur authoritas, hanc opinionem, vel ſuſpicionem accipiat quiſque ut putaverit, certum eſt tamen, non vixiſſe Mathuſalem poſt diluvium, ſed eodem anno fuiſſe defunctum.*

Reſpondent moderni quidam Chronologi: Hoc mendum circa annos vitæ Mathuſalem irrepſiſse quidem in nonnulla exemplaria Græca, ſed non omnia pervaſiſse. Teſtatur quippe *S. Auguſtinus*, ſe tria exemplarla Græca vidiſſe, in quibus legebatur, Mathuſalem vita functum eſse ſex annis ante diluvium.

Sed hæc reſponſio falſi convincitur. *Euſebius* ſiquidem Cæſarienſis in Chronico profitetur, ſe legiſse in omnibus Codicibus Græcis Mathuſalem genuiſſe Lamechum, cum eſset annorum 167. adeoque illum ſuperſtitem fuiſse quatuordecim annis poſt diluvium. Ita etiam cum *Euſebio* legerunt Theophylus Antiochenus, & Georgius Syncellus, ita etiam legitur in Verſione LXX. Interpretum, quæ extat in *Hexaplis Origenis*, & quam *S Hieronymus* in Epiſt. 135. ad *Sunniam & Fretellam* ſcribit, fuiſ-

fuiſſe ceteris omnibus exemplaribus Grecis correctiorem. Ita denique ſcriptum eſt in omnibus Scripturæ ſacræ verſionibus Latinis, quæ ad normam verſionis LXX. Interpretum ſunt concinnatæ, præſertim in Editione Italica, quæ ante Hieronymianam, ſeu vulgatam Editionem, publice in Eccleſia legebatur, & quam doctiſſimus *Flaminius Nobilius* e tineis, cum quibus extremum agonem agebat, eruit, lucique denuo reſtituit. Quod autem ſpectat tria illa exemplaria Græca, in quibus *S. Auguſtinus* aſſerit, ſe legiſſe Mathuſalem e vivis exceſſiſſe ſex annis ante diluvium, dici poteſt, tria illa exemplaria Græca, quæ ſine hoc mendo extabant tempore *S. Auguſtini*, fuiſſe ex Textu Hebræo correcta, & emendata. Nam quemadmodum *Aquila*, *Symmachus*, *Theodotion*, *Origenes*, *Heſychius*, & *Lucianus*, Martyr, bene multa in verſione LXX. Interpretum omiſſa addiderunt ex Textu Hebræo, aut mutilata caſtigarunt ad normam Textus Hebræi, ita non abſimili ratione fieri potuit, ut nonnulli deprehenſum in verſione LXX. Interpretum circa annos ætatis Mathuſalem errorem, juxta veritatem Hebraicam, in tribus illis exemplaribus Græci correxerint, atque repurgarint.

DILUUNTUR

Oppoſitæ ſententiæ argumenta.

ARguitur primo: Huic Chronologiæ ſtandum non eſt, quam a Judæis fuiſſe corruptam certis argumentis evinci poteſt, atqui certis argumentis evinci poteſt, ſacri Textus Hebræi Chronologiam fuiſſe a Judæis vitiatam, ergo &c. Prob. min. primo, quia conſtans eſt, & uſu apud Judæos recepta hæc traditio, fore ut Meſſias appareat in ſexto mundi millenario, qua Judæorum traditione cum Chriſtiani in primis Eccleſiæ temporibns uterentur ad probandum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, utpote natum in ſexto mundi millenario, *Akibah*, famoſus Rabbinus, qui ſub Hadriano Imperatore, ſeu in ſecundo vivebat ſæculo, ut ſe ſe facilius ab illo Chriſtianorum argumento, quod Judæorum jugulum petebat, expediret, mille ac quingentos circiter annos ex Textus Hebræi Chronologia de induſtria expunxit, ne Chriſtum verum eſſe Meſſiam fateri cogeretur. Qua facta annorum detractione, accidit, ut ſacri Textus Hebræi Chronologia modo contractior ſit mille ac quingentis ferme annis calculo LXX. Interpretum; hinc igitur prima labis origo. Secundo, Judæi in primo, vel ſecundo Eccleſiæ ſæculo facile admodum depravare potuerunt Textus Hebræi Chronologiam, nam tum temporis ſoli Judæi linguam Hebraicam callebant; Chriſtiani vero, linguæ Hebraicæ penitus ignari, ſolam verſionem LXX. Interpretum legebant & ſectabantur. Cum igitur Chriſtiani, ob linguæ Hebraicæ imperitiam, reclamare, & impiis Judæorum obſiſtere conatibus haud poſſent; quid mirum, ſi Judæi id temporis Textus Hebræi corruperint Chronologiam, ex qua Chriſtiani invictum poterant adverſus illos petere argumentum ad probandum Chriſtum eſſe verum Meſſiam?

Reſpondeo: Has conjecturas, quas ad ſacri Textus Hebræi Chronologiæ authoritatem elevandam adducunt moderni quidam Chronologi, non ſolum inanes & futiles eſſe, verum etiam aperte falſas. Primo ſiquidem falſum eſt, hanc traditionem, de naſcituro Meſſia in ſexto mundi millenario, fuiſſe apud Judæos pervulgatam, cum potius apud illos vigeret traditio huic plane oppoſita & inſerta in *Talmude* Tractatu *Sanhedrin*, juxta quam Meſſias naſciturus eſt in quarto mundi millenario. Porro, antequam *Talmud* Babylonicum eſſet a Rabbinis ſeptimo Eccleſiæ cadente ſæculo editum, (ſicut ex Judæorum traditionibus colligit *Morinus* lib. 2. Exercit. 6. cap. 4.) nulla erat apud Judeæos traditio de naſcituro Meſſia ſive in quarto, ſive in ſexto mundi millenario. Præterea, falſum itidem, eſt Rabbinum *Akibah* e ſacri Textus Hebræi Chronologia mille & quingentos expunxiſſe annos, quo facilius ab eo ſe extricaret argumento, quod in ipſum intorquebant Chriſtiani, ad probandum Chriſtnm eſſe verum Meſſiam.

Enim-

Enimvero, Chriſtiani & antiqui Patres nunquam contra Judæos calculatoriis diſputarunt argumentis, ſed potius clariſſima uſurparunt Prophetarum vaticinia, quæ in Chriſtum Dominum mirum in modum quadrant, & ad quæ Judæi, licet in omne latus ſe ſe verſent, ac miſere torqueant, nihil hactenus ſolidi hiſcere, atque muſſitare potuerunt. Unde, ſi Judæi, ut Sanctorum Patrum eluderent argumenta, Scripturas ipſas depravare voluiſſent, procul omni dubio non in Chronologia veterum Patriarcharum primæ & ſecundæ ætatis, quæ ad eorum diſputationem nihil omnino conferebant, ſed in prophetiis Iſaiæ, Danielis, & aliorum id tentaſſent, quod tamen eos nunquam tentaſſe compertum eſt. Tertio, Rabbinus *Akibah* quemdam nomine *Barcochebam* tanquam verum Meſſiam, propalavit, ſicut teſtatur *S. Hieronymus* in cap. 8. Iſaiæ, at non ſolum imprudens, ſed poſt homines natos ſtultiſſimus fuiſſet Rabbinus *Akibah*, ſi, dum *Barcochebam* tanquam Meſſiam Judæis obtrudebat, detraxiſſet e Chronologia Hebræorum mille & quingentos annos, ne fateri cogeretur Chriſtum eſſe verum Meſſiam; facta ſiquidem illa annorum detractione, ludibrium dediſſet Rabbinus *Akibah*, ſeque una cum ſuo Pſeudo-Meſſia Judæis perinde ac Chriſtianis plenis buccis deridendum propinaſſet. Denique, *S. Auguſtinus* cap. 13. lib. 15. de Civitate Dei, ait: Hanc diſcrepantiam, quæ Codices Hebræos inter & Græcos reperitur in putatione annorum, non eſſe refundendam in malitiam Judæorum, ſed acceptam referri debere huic Scriptori, qui e Bibliotheca *Ptolomæi Philadelphi*, Ægyptiorum Regis, ſacrum Codicem, ſeu verſionem adornatam a LXX. Interpretibus deſcribendam primus accepit. Ille quippe Scriptor perſuadere volens Ægyptiis, annos quibus genuerunt, vel vixerunt Patriarchæ primæ & ſecundæ ætatis, non fuiſſe Solares, qui conſtant diebus 365. & horis ſex, ſed potius a Moſe accipi tanquam menſtruos; hoc eſt Lunæ ſenio definitos, quales Ægyptii numerabant (uti aſſerunt *Cenſorinus* cap. 19. lib. de die Nat. *Macrobius* cap. 12. lib. 1. Saturnal. *Plutarchus* in Numa, *Plinius* lib. 7. & *Diodorus Siculus* in Bibliotheca) multis centenariis Patriarcharum ante & poſt diluvium vitas auxit, ut eorum ætas habilis, ſeu tempeſtiva ad generandum inveniretur, juxta ſupputationem brevium illorum annorum. *Nimirum*, inquit Sanctus ille Pater, *cum vellet perſuadere, qui hoc fecit, ideo numeroſiſſimos annos vixiſſe antiquos, quod eos breviſſimos nuncupabant, & hoc de maturitate pubertatis, qua idonea filii gignerentur, conaretur oſtendere; atque in illis centum annis decem noſtros inſinuandos putaret incredulis, ne homines tandiu vixiſſe recipere in fidem nollent; addidit centum, ubi habilem gigendis filiis non invenit ætatem; eoſdemque, poſt genitos filios ut congrueret ſumma, detraxit. Sic quippe credibiles voluit facere idonearum generandæ prolis convenientias ætatum, ut tamen numero non fraudaret univerſas ætates viventium ſingulorum. Quod autem in ſexta generatione id non fecit, hoc ipſum eſt, quod magis movet illum ideo feciſſe, cum res, quam dicimus, poſtulavit, quia non fecit ubi non poſtulavit. Invenit nanque in eadem generatione apud Hebræos vixiſſe Jared, antequam genuiſſet Enoch, centum ſexaginta duos annos, qui ſecundum illam rationem brevium annorum fiunt anni ſexdecim, & aliquid minus quam menſes duo: quæ jam ætas apta eſt ad gignendum: & ideo addere centum annos breves ut noſtri viginti ſex fierent, neceſſe non fuit.* Ex quibus *S. Aug.* verbis exſufflatur inanis illa conjectura, qua nituntur moderni quidam Chronologi aſſerentes: Rabbinum *Akibah* Codices Hebræos in annis Patriarcharum primæ & ſecundæ ætatis interpolaſſe, eumque mille & quingentos annos a ſacri Textus Hebræi Chronologia expunxiſſe, ne fateri cogeretur, Chriſtum eſſe verum Meſſiam.

Ad alteram objectionis partem reſpondeo: Falſo ab adverſariis ſupponi, nec in primo, nec in ſecundo Eccleſiæ ſæculo fuiſſe Chriſtianos, qui linguam Hebraicam callerent, & impiis Judæorum poſſent intercedere conatibus intemerandis Scripturis Sacris. Legimus quippe apud *Euſebium* lib. 3. Hiſt.

Eccl.

Digitized by Google

Eccl. cap. 31. & lib. 5. capit. 5. Judæos, qui a paſſione Chriſti Domini ad tempus uſque Rabbini *Akibah* Chriſtianæ Religioni nomen dederunt, in maximo numero fuiſſe, adeo ut univerſa Eccleſia Hieroſolymitana ex ſolis Hebræis ad Fidem Chriſti converſis eſſet conflata; ſic enim loquitur Euſebius: *Tum temporis univerſa Hieroſolymitana Eccleſia conflata erat ex Hebræis fidelibus, qui jam inde ab Apoſtolorum ætate ad illam uſque obſidionem permanſerunt, qua Judæi iterum a Romanis deficientes, maximis præliis domiti ſunt atque expugnati*. Fuerunt ergo tam in primo, quam in ſecundo Eccleſiæ ſæculo bene multi Chriſtiani, qui Hebraicæ linguę notitia erant exculti, utpote genere Hebræi, quique in Eccleſia Hieroſolymitana permanſerunt uſque ad Imperatorem Hadrianum, qui in ſecundo Eccleſiæ ſæculo Civitatem Hieroſolymitanam armis occupavit, & ex ea Judæos. & Chriſtianos expulit, ſicut refert *Baronius* ad annum Chriſti 137. Quo anno etiam Rabbinus *Akibah*, una cum ſuo inſigni impoſtore *Barcocheba*, pſeudo-Meſſia, fuit ab exercitu Imperatoris Hadriani occiſus, vel, ut alii referunt Hiſtorici, in anguſtiſſimum ac teterrimum conjectus carcerem, in quo paulo poſt fœtidam animam exſpuit. Nullam ergo vel leviſſimam veritatis umbram habet hæc adverſariorum conjectura.

Arguitur ſecundo: Textus Samaritanus a diluvio uſque ad Abrahamum, excepta generatione ſecundi Cainanis, quam omittit, aliorum Patriarcharum numerat annos juxta calculum LXX. Interpretum, ergo præferendus eſt epilogiſmus Septuaginta Interpretum calculo Hebræorum.

Reſpondeo, Pentateuchum Samaritanum, quem doctiſſimus *Joannes Morinus* poſt tot annorum ſilentium e tenebris eruit, eruditis Exercitationibus illuſtravit, ipſumque ceteris antiquioribus verſionibus admiſcuit in Heptaplis Pariſienſibus, & in Bibliis Polyglottis Londinenſibus, fuiſſe in annis Patriarcharum mutilatum. Id conſtat primo, quia *S. Hieronymus* in lib. Quæſt. Hebr. in Geneſim, ait: ſe legiſſe in Pentateucho Samaritanorum, Mathuſalem genuiſſe Lamechum anno ætatis ſuæ 187. & tamen *Morinus* ſpecimen exhibet Samaritani Codicis, ubi Mathuſalem vixiſſe dicitur annis 67. antequam genuit Lamechum; *Joſephus* etiam *Scaliger* affirmat in exemplari Samaritano, quod præ manibus habebat, reperiri annos 77. nempe quos habebat Mathuſalem quando genuit Lamechum. Quæ profecto legendi varietas plurimum derogat Codicis Samaritani ſinceritati, immo aperte demonſtrat eum fuiſſe vitiatum. Oportet ſiquidem, ut aliud fuerit exemplar Samaritanum *Sancti Hieronymi*, aliud Patris *Morini*, aliud *Scaligeri*. Non me latet, *Seldenum* Præfatione in Marmora Arundelliana, memoriæ lapſum impingere *S. Hieronymo*, quod in Textu Samaritano ſectatus fuerit numeros diverſos ab illis quos ante ipſum ſequutus fuerat *Euſebius*, at inanem eſſe hanc *Seldeni* conjecturam, ex eo maxime conſtat, quod Sanctus ille Doctor famoſam illam quæſtionem *de annis Mathuſale* enodaturus, libros non tam Hebræorum, quam Samaritanorum indefeſſo labore, & accurato criterio examinaverit. Potius ergo dicendum eſt, apud Samaritanos varia & diſcrepantia extitiſſe exemplaria, præſertim in numeris; adeoque aliud *Euſebium*, aliud *Hieronymum* nactos eſſe exemplar Samaritanum. Secundo, Codicem Samaritanum in annis Patriarcharum ante diluvium fuiſſe vitiatum nullus negare poteſt, quandoquidem a creatione mundi uſque ad diluvium in Codice Samaritano numerantur duntaxat anni 1307. quem quidem nnmerum contractiorem eſſe convenit inter omnes Chronologos. Sicut ergo in annis Patriarcharum ante diluvium depravatus eſt Text. Samarit. ita & in annis Patriarcharum poſt diluvium potuit corrumpi. Nec defuut viri eruditi, qui autumant, Samaritanos vel propter idololatriam, vel propter vatinianum illud odium, quo Judæos proſequebantur, eoſque cane pejus & angue oderant, ſuum Pentateuchum etiam in annis Patriarcharum interpolaſſe. Ut ut ſit, inconfeſſo eſt

apud

Digitized by Google

apud omnes, non aliam Pentateucho Samaritano authoritatem concedi debere, quam aliis antiquis exemplaribus, quæ injuria temporum, vel negligentia Scribarum, vel ignorantia Sciolorum nævos & maculas quaſdam contrahunt, quæ ex aliorum primigeniorum, ſeu Hebraicorum Codicum collatione corrigi & emendari debent. Cum igitur hodiernus Samaritanus Pentateuchus in annis Patriarcharum primæ & ſecundæ ætatis ſit mendoſus, ad normam Textus Hebræi origenarii Codicis eſt caſtigandus.

Arguitur tertio: in ſerie Chronologica Pariarcharum poſt diluvium nulla in Textu Hebræo *Cainanis* ſit mentio, cujus tamen meminit verſio LXX. Interpretum, atqui Cainanem verum fuiſſe Patriarcham, & filium Arphaxad, aperte teſtatur S. Lucas cap. 3. ſui Evangelii, ubi hęc habet: *qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad*; ergo LXX. Interpret. Chronologia præponenda eſt Textus Hebræi calculo.

Reſpondent huic objectioni periti quidam hujus temporis Critici: Cainanem juniorem eſſe Patriarcham inſititium, idque probat primo, quia illius Cainanis, ne vola, ne veſtigium quidem extat in Textu tam Hebræo, quam Samaritano, nec in antiquis Scripturæ ſacræ verſionibus, Syriaca, Arabica, Chaldaica, Vulgata, & LXX. Interpretum verſione, quæ extabat in Hexaplis Origenis, & quæ teſte S. Hieronymo Epiſt. 135. ad Sunniam & Fretellam, erat emendatiſſima. Secundo, quia Pilo, & Joſephus, peritiſſimi Judæi, necnon authores prophani, *Beroſus* Chaldæus, Græcis Interpretibus antiquior, & *Eupolemus*, citatus ab Alexandro Polyſthore apud Euſebium lib. 9. Pręp. Evang. prędictum Cainanem alto ſilentio prætermittunt. Tertio, quia Sancti Patres illius Cainanis nullam mentionem faciunt. Irenęus lib. 3. adverſus hæreſes cap. 33. Theophylus Antiochenus lib. 3. ad Autolycum, Epiphanius hæreſi 55. quæ eſt Melchiſedechianorum, Origenes, Julius Africanus, & Euſebius Cęſarienſis, qui in ſuo Chronico, a Scaligero edito, veterum Patriarcharum ante, & poſt diluvium annos ex triplici Textu, Hebræo nimirum, Gręco, & Samaritano recenſens, in nullo eorum juniorem Cainanem reponit, unde Georgius Syncellus carpit Julium Africanum & Euſebium, quod Cainanem in ſerie Patriarcharum, qui poſt diluvium vixere non numerando, centum & triginta annis in ſuo calculo fuerint hallucinati: Deinique, certum eſt, inquiunt illi authores, Moſem temporum hiſtorias, & Parriarcharum annos integre, exacte, ac perfecte in libro Geneſeos deſcribere voluiſſe, porro, ſi Cainan junior, cujus generationem prætermiſit Moſes, verus eſſet Patriarcha, perturbatam, ac confuſam Chronologiam reddidiſſet Moſes, & ſus deque miſcuiſſet hiſtorias temporum, nemo quippe inficias ire poteſt, junioris Cainanis adjectione, vel detractione haud parum variari Chronologiam; quæ diluvium inter & Abrahamum a Moſe deſcribitur.

Huic reſponſioni, quæ multis probatur viris doctiſſimis, quominus calculum adjiciam, vetat authoritas S. Lucę, qui capit. 3. Evangelii texens Genealogiam Chriſti Domini diſerte Cainanem inter Salem, & Arphaxad medium reponit. Nemini igitur fas eſſe puto, Cainanem juniorem velut Patriarcham ſuppoſititium ex Evangelio expungere, quem vetuſtiſſimi, ſanctiſſimique Doctores, & Scripturarum Interpretes, potiſſimum Auguſtinus libro 16. de Civit. Dei căpit. 10. & S. Hieronymus in translatione Evangelii ſecundum Lucam, legerunt, agnoverunt, retinuerunt, quemque etiam Romana, poſt ſacrorum Codicum emendationem, juſſu Summorum Pontificum Sixti V. & Clementis VIII. adornatam, legit, agnoſcit, & retinet Eccleſia.

Scio, laudari a peritiſſimis quibuſdam Criticis vetuſtiſſimum Codicem manuſcriptum Græco-latinum B. Lucæ Evangeliſtæ in antiquiſſimis membranis litteris majuſculis ſine ſpiritibus, & accentibus deſcriptum, in quo Cainanis illius junioris reticetur generatio. Hic autem Codex quatuor Evangeliorum & Actuum Apoſtolorum complectitur hiſto-

hiſtorias, & ex Græcis olim in Gallias aſportatus in Monaſterio S. Irenæi in ſuburbio Lugdunenſi repoſitus eſt, ibique aſſervatus, donec exorto civili bello anno 1562. repertus eſt a Theodoro Beza, qui eum Cantabrigenſis Academiæ Bibliothecæ dono dedit anno 1581.

Sed, ut candide fatear, huic manuſcripto Codici, cui majorem, quam par ſit, authoritatem quidam Critici conciliare moliuntur, duo graviſſima momenta fidem derogare debent. Primo, quia Codex ille nullo pacto præponi poteſt editioni vulgatæ a ſacroſancto, & œcumenico Tridentino Concilio, & a Sede Apoſtolica probatæ, & emendatæ, in qua c. 3. Evangelii S. Lucæ conceptis verbis legitur Cainan inſertus Arphaxad inter & Salem: veroſimilius ſiquidem eſt negligentia alicujus Amanuenſis juniorem Cainanem fuiſſe omiſſum in illo manuſcripto codice, quam ipſum, nemine reclamante, irrepſiſſe in Evangelium S. Lucę, eumque ſic intruſum legi, & retineri ab Eccleſia Romana. Secundo hic manuſcriptus Codex fuit duntaxat exaratus circa ſextum ſæculum, ſicut probant eruditi Critici Richardus Simon. cap. 30. hiſt. Textus novi Teſtamenti, & Elias Dupin §. 2. cap. 3. lib. 2. Tom. 3. Differt. prælim. in ſacra Biblia, adeoque manuſcriptus ille Codex poſterior eſt translatione, quam lucubravit S. Hieronymus, Evangelii ſecundum Lucam, in qua S. Doctor, poſt accuratam antiquorum Scripturę ſacræ Codicum lectionem, Cainanem repoſuit Arphaxad inter & Salem. Nec ullam veri ſpeciem habet conjectura Friderici Spanhemii, qui in prima parte Dubiorum Evang. Dubio 23. ariolatur, Cainanem in Evangelium S. Lucæ fuiſſe intruſum a quodam ſciolo hiſce temporibus, quibus Eccleſia ſub Imperatoribus Decio, Valeriano, Diocletiano, & Tyrannis aliis exagitata, vexata, & diſſipata fuit, atque non ſolum in Corpora Chriſtianorum, ſed & in libros ſacros, præſertim ſub Diocletiano, & Maximiano Collegis, ferro flammaque id ætatis ſævitum eſt. Hæc inquam Spanhemii conjectura nullam veri ſpeciem habet; incredibile nanque eſt Providentiam Divinam permiſiſſe unquam, ut falſaretur S. Lucæ Evangelium, quod eo fine conſcribi voluit, ut ex illo ſacro fonte omnes gentes ſalutares Chriſtianæ Religionis, vitę, & doctrinę Chriſti haurirent aquas.

Ad objectionem itaque breviter ipſe reſpondeo: Molem nullam quidem in Textu Hebræo Geneſis cap. 11. Cainanis junioris mentionem feciſſe, inde tamen inferri haud poſſe, Cainanem e numero Patriarcharum fuiſſe a Moſe ſublatum, alioqui, quia S. Matthęus in Genealogia Chriſti tres omiſit Reges Juda, dicendum itidem eſſet, tres illos Reges ab Evangeliſta omiſſos, nunquam in rerum natura extitiſſe, ſed plane commentitios eſſe, quod tamen tam falſum eſt, quam quod maxime. Nemini autem mirum videri debet, quod in antiquis Scripturæ Sacræ verſionibus Cainanis junioris reticeatur generatio; illæ ſiquidem Scripturæ Sacræ verſiones exactæ ſunt ad normam Textus Hebræi, in quo Moſes Cainanem illum prætermiſit. Idem judicium ferendum eſt de his SS. PP. & de Scriptoribus tam Judæis, quam profanis, qui Cainanis junioris non meminerunt; hi quidem omnes Scriptores Textum Hebræum, in quo deſideratur Cainanis generatio, ſectati ſunt. Ceterum, inter SS. Patres, & Scriptores, ſeu Judæos, ſeu profanos, nullum reperiri eſt, qui diſertis verbis Cainanem ex albo Patriarcharum poſtdiluvianorum expungat, & ex adverſo multi ſunt Sancti Patres, & Scriptores Eccleſiaſtici, qui poſt S. Lucam cap. 3. Evangelii, Cainanem juniorem inter Patriarchas reponendum eſſe autumant.

Ut autem Cainanis junioris adjectio non variet Chronologiam, quæ diluvium inter & Abrahamum a Moſe in Geneſi deſcribitur, dicendum eſt cum Genebrardo l. 1. Chronographiæ, quod Arphaxad genuit Cainanem anno ætatis ſuæ 18. & quod Cainam genuit Salem anno ætatis ſuæ 17. qua ratione dici poteſt, Salem natum eſſe ipſi Arphaxad, cum Arphaxad annum ætatis ſuæ ageret trigeſimum quintum, ſicut legitur in Textu Hebræo, & in

Edit.

Edit. vulg. Geneſis cap. 11. v. 12. Nam & more loquendi ſacris literis non inuſitato genuiſſe nepotem avus vere dicitur, quamvis eum immediate non genuerit. In eamdem Genebrardi ſententiam deſcendit P. Jo: Harduinus, recens Soc. Jeſu Scriptor, in Chronologia Vet. Teſtam. ad Vulgatam verſionem exacta, inter ſelecta illius Opera edita Amſtelodami anno MDCCIX. Hunc igitur Genebrardi modum conciliandi generationem Cainanis junioris cum Chronologia Textus Hebræi, & editionis vulgatæ, obviis ulnis ipſe amplector, quandoquidem ad illam concordiam ineundam, nulla alia, mea quidem ſententia, expeditior ſuppetit via.

Arguitur quarto: Bene multi SS. Patres, quos laudant *Baron. in Appar*, *ad Annal. Eccleſ. Morinus* cap. 1. Exercit. 7. lib. 1. *de Hebræi*, *Græcique Textus ſinceritate*, *Pezronus* in lib. *de antiquitate temporum reſtituta &c.* annos ab origine mundi juxta LXX. Interpretum calculum ſubduxerunt, ergo potius ſtandum eſt LXX. Interpretum Chronologiæ, quam ſacri Textus Hebræi calculo. Præterea, Eccleſia Romana ſua authoritate etiamnum approbat Chronologiam LXX. Interpretum, quippe quæ ſingulis annis in pervigilio Natalis Chriſti in Martyrologio, quod publice recitatur, numerat annos ab exordio Mundi uſque ad Natale Chriſti Dom. juxta calculum LXX. Interpr. quem ſequitur *Euſeb.* in ſuo Chronico, à *S. Hieronymo* latinitate donato. Denique; ſexta Synodus œcumenica Conſtantinopoli celebrata, iiſdem numeris ſua Acta conſignavit, a mundi ſiquidem origine uſque ad illud tempus celebrati Concilii, anni numerantur ſex mille centum nonaginta novem anni. Ergo tam ex SS. PP. quam ex Tabulis Eccleſiaſticis conſtat, Chronologiam LXX. Interpr. anteponendam eſſe ſacri Textus Hebræi Chronologiæ.

Reſpond. ad ſingula illa momenta, & primo, quod ſpectat SS. PP. dico: Eorum authoritati præponendam eſſe authoritatem Eccleſiæ, quia, ut optime obſervat *S. Thomas* 2. 2. q. 10. art. 12. *Doctrina Catholicorum Doctorum ab Eccleſia auctoritatem habet*, *adeoque magis ſtandum eſt auctoritati Eccleſiæ*, *quam auctoritati Auguſtini*, *vel Hieronymi*, *vel cujuſcumque Doctoris*. Quapropter, cum Eccleſia Catholica, ut ſupra probatum eſt, Hebræorum Chronologiam in noſtra Editione vulgata approbaverit, authoritati Eccleſiæ, velut ſacræ anchoræ, indivulſe adhærere debemus, & ab ea ne latum quidem unguem deſciſcere. Nemini autem mirum videri debet, quod SS. PP. in primis Eccleſiæ temporibus Chronologiam LXX. Interpretum ſectati fuerint, nam Eccleſia id ætatis nulla alia Scripturæ ſacræ verſione utebatur præterquam verſione LXX. Interpretum, quæ proinde, ut ait *Morinus*, Eccleſiam Chriſtianam peperit, lactavit, educavit, fovit, ac inſtituit. Quapropter, SS. PP. tempori ſervientes, & Fidelium utilitati conſulere volentes, verſionem, & Chronol. LXX. Interp. in tanto tum temporis pretio habitam immutare, aut non ſequi religioni duxerunt. At, propagata ſemel Chriſtiana Religione, Sancti Patres, & præcipue Hieronymus, & Auguſtinus, poſtquam hanc quæſtionem maturo, & accurato criterio examinaſſent, Textum Hebræum, ejuſque Chronologiam verſioni, & calculo LXX. Interpr. præponi debere diſerte pronunciarunt, multiſque argumentis comprobarunt; quorum judicio ſtetit Eccleſia Latina, quæ, repudiata verſione LXX. Interpretum, quam olim in Editione, vulgo dicta *Itala*, ſequebatur, obviis ulnis amplexa eſt editionem vulgatam, quam *Sanctus Hieronymus* ad normam ſacri, & primigenii Textus Hebræi concinnavit.

Secundo, quod attinet ad Martyrologium Romanum, quod in pervigilio Natalis Chriſti Domini recitari ſolet, breviter reſpondeo: Hoc Martyrologium in Eccleſia recitari juxta Chronologiam LXX. Interpretum, non quod veram, & incorruptam eam eſſe Chronologiam cenſeat Eccleſia, cum potius huic e diametro adverſantem, ut veram, & genuinam, quæ in Editione vulgata conſignata eſt, omnibus recipiendam proponat; ſed quia vult Eccleſia, ut ait noſter *Malven-*

venda lib. 2. de Antichriſto cap. 16. vetus aliquod exhibere venerandæ antiquitatis monumentum, tametſi lacerum, ac deforme, & pannis, anniſque obſitum; omnibuſque palam facere, quam olim Scripturæ ſacræ verſionem ſecuti fuerint antiqui Patres in numerandis annis ab orbe condito ad Chriſtum naſcentem. Solent enim vetera antiquitatis monumenta, quantumvis corroſa, & attrita, gratum inſpectantibus præſtare intuitum. Addo etiam, Eccleſiam non multo abhinc tempore uti prædicto Martyrologio, nam olim Eccleſia utebatur alio Martyrologio, quod ab *Heriberto Roſweido* Pariſiis anno 1613. fuit typis excuſum, in quo, abſque annorum numero, hæc tantummodo verba leguntur: *Nativitas Domini ſecundum carnem*.

Denique, ad authoritatem ſextæ Synodi generalis, dico: Concilia œcumenica convocari ad dirimendas emergentes tam circa fidem, quam circa mores Controverſias, in quibus definiendis infallibili pollent authoritate, at non congregari Concilia ad expendendas Chronologicas quæſtiones, de quibus ſalva fidei regula hinc inde diſceptari poteſt. Præterquamquod, oppido falluntur adverſarii, dum hanc Synodum appellant ſextam generalem, quæ tamen revera non fuit ſexta Synodus generalis, ſed potius pſeudo-Synodus, dicta *Trullana*, vel *Quini-ſexta*, tempore Juſtiniani Imperatoris celebrata; quæ nullam prorſus in Eccleſia Latina, ut multis probat noſter *Melchior Canus* lib. 5. *de Locis*, obtinet authoritatem.

Arguitur quinto: Joſephus, peritiſſimus Judæus, lib. 1. Antiq. cap. 4. & cap. 7. annos Patriarcharum ante diluvium recenſet juxta Chronologiam LXX. Interpretum. *Philo* etiam, Judæus, annos a creatione mundi numerat juxta calculum LXX. Interpretum, ergo præponenda eſt LXX. Interpretum Chronologia calculo Hebræorum.

Reſpondeo: Joſephum in putatione annorum non aliam, quam ſacri Textus Hebræi Chronologiam eſſe ſectatum, ſicut ex multis locis Operum Joſephi evincunt periti hujus temporis Chronologi, potiſſimum doctiſſimus *P. Le Quien* c. 5. partis 2. *Defenſionis Textus Hebræi*, & *Fridericus Spanhemius Chronolog. Sac.* par. 2. cap. 3. idque probant viri illi eruditi primo, quia ſi annos, quos Joſephus in lib. 7. Antiq. cap. 2. & in lib. 10. Antiq. cap. 11. numerat a creatione mundi uſque ad fabricam Templi, quæ facta eſt anno quarto Salomonis, accurate quis ſupputare velit, reperiet a creatione mundi uſque ad ſtructuram Templi effluxiſſe duntaxat, juxta calculum Joſephi, ter mille & quadraginta quinque annos, qui Joſephi calculus optime conſentit cum epilogiſmo Hebræorum. Secundo, idem Joſephus lib. 1. contra *Appionem* cap. 2. ab exordio mundi uſque ad Moſis obitum ſcribit interfluxiſſe tria prope annorum millia, ſic enim loquitur: *Neque innumera apud nos habentur volumina, inter ſe invicem diſcordantia, ſed duo tantum & viginti ſunt libri, ex quibus quinque ſunt Moyſis continentes Leges, vitæ, & ſucceſſionis humanæ proſapiam, quod quidem tempus tria prope annorum millia comprehendit*. Porro, ſi Joſephus in putatione annorum ſequutus fuiſſet LXX. Interpretum Chronologiam, numeraſſet a creatione Mundi uſque ad Moſis obitum non tantum tria prope annorum millia, ſed quatuor annorum millia, nam juxta calculum LXX. Interpretum, ſicut fatetur doctiſſimus *Pezronus*, a creatione Mundi uſque ad Moſis obitum numerantur anni ter mille nongenti octoginta tres. His, & aliis momentis, quæ adducunt viri eruditi, liquet, Joſephum annos Mundi juxta ſacri Textus Hebræi Chronologiam ſubduxiſſe. Fateor tamen, Joſephi Chronologiam, in annis Patriarcharum ante & poſt diluvium, fuiſſe deinde a Græcis data opera interpolatam, ut tanti viri patrocinio in fabuloſa ſua antiquitate gloriari poſſent. Hujus corruptionis factæ a Græcis multa deprehenduntur veſtigia. Duo hic duntaxat, brevitatis ergo, indicabo, ut prudens Lector, tanquam ex ungue leonem, prædictæ labis originem compertam habuere poſſit. In primis, c. 4. lib. 1. Antiqu. ſcriptum legimus, a creatione Mundi ad diluvium uſque efflu-

effluxiſſe annos bis mille ſexcentos quinquaginta ſex, & tamen ſi anni Patriarcharum in eodem capite, & Textu hodierno Joſephi ad calculum revocentur, ſummam duntaxat, a creatione Mundi uſque ad diluvium, conficient bis mille ducentorum quinquaginta ſex annorum. Quis autem non videt, Joſephum revera ſcripſiſſe a creatione Mundi uſque ad diluvium mille ſexcentos quinquaginta ſex interfluxiſſe annos, & poſtea a Græcis hunc Joſephi calculum in annis Patriarcharum ante diluvium interpolatrice manu fuiſſe depravatum, ita ut tamen apertum reliquerint ſuæ corruptionis veſtigium? Non enim qui ad fraudem callidi ſunt, tantum audent, quantum excogitant; ſæpeque accidit, ut hi, qui audacia ceteris eminent, imprudentia labantur; Deinde, Joſephus a diluvio uſque ad ortum Abrahami ait: ſe numerare duntaxat annos ducentos nonaginta duos, & tamen ſi anni Patriarcharum poſtdiluvianorum accurate computentur, ſicut in hodierno Joſephi Textu ſunt deſcripti, ſummam dabunt a diluvio uſque ad ortum Abrahami annorum nongentorum nonaginta duorum. Hinc Clar. *Arnaldus Dandilly* in ſua Gallica verſione Operum Joſephi fatetur ingenue, Joſephi calculum, in annis Patriarcharum ante, & poſt diluvium, fuiſſe de induſtria a Græcis vitiatum. Immo, *Morinus* cap. 1. Exerc. 7. lib. 1. *de Hebræi, Græcique Textus ſinceritate*, aſſerit, a quodam ſciolo multos Textui Joſephi additos eſſe centenarios: *Nam*, inquit, *cum videret ille ſciolus, Joſephum in priori diſtributione ante diluvium vitas Patriarcharum, LXX. Interpretibus æquales feciſſe, idem exiſtimavit in poſteriori diſtributione poſt diluvium eſſe faciendum*. Hæc habet *Morinus*, qui tamen falſo ſupponit, Joſephum in priori diſtributione ante diluvium vitas Patriarcharum calculo LXX. Interpretum æquales feciſſe, cum potius dicere debuiſſet, Textum Joſephi tam in priori diſtributione ante diluvium, quam in poſteriori poſt diluvium, fuiſſe a Græcis in annorum numeris interpolatum, ſicut mox oſtendimus, idque etiam aperte declarant innumeræ contradictiones, quibus, in annorum numeris, ſcatet hodiernus Joſephi Textus; neque enim credibile eſt, Joſephum, in ſcribendo diligentiſſimum, atque graviſſimum Anthorem, tot contradictionibus in notandis temporibus ſeſe implicuiſſe, ut obſervat noſter *Melchior Canus* lib. 11. *de Locis* c. 5. ad argum. 9. *Sed in numeris Joſephi libri menda habent innumera, quæ ego menda viro diligentiſſimo, atque graviſſimo aſſignare nec volo, nec debeo*.

Quod ſpectat *Philonem*, Judæum, teſtantur *Sixtus* Senenſis lib. 5. *Bibliothecæ Sanctæ*, & *Ricciolius* cap. 2. lib. 7. *Chronologiæ reformatæ*, eum Patriarcharum annos numeraſſe juxta calculum Hebræorum, nec contrarium probari poteſt ex libro, qui *de temporibus* inſcribitur, & quem noſter *Joannes Annius*, Viterbienſis, *Philoni* Judæo perperam aſſerit. Conſtat enim apud viros eruditos, hunc librum ſpurium eſſe *Philonis* Judæi fœtum, tum quia *Euſebius* lib. 2. *Hiſt. Eccl.* cap. 18. & *S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccleſ. Philonis* Judæi Opera diligenti criterio cenſuerunt, & tamen nullum memorant Opus, in quo *Philo* res geſtas Regni cujuſquam temporaque notarit; tum quia etiam liber ille multa falſa, multa abſuda, nonnulla contra Scripturam ſacram profert, totque mendis, & anilibus fabulis a capite ad calcem refertus eſt, ut nemo, qui eum tantiſper lectitare voluerit, confeſtim non fateatur, hunc librum male conſarcinatum *Philoni* Judæo vindicari haud poſſe.

Arguitur ſexto: Multi Ethnici Hiſtorici, qui ante Chriſtum vixerunt, videlicet *Demetrius Phalereus*, *Eupolemus*, *Philo ſenior*, & *Alexander Polyſthor*, in conſcribendis ſuis Hiſtoriis, & numerandis annis, qui elapſi ſunt ab exordio mundi, LXX. Interpretum Chronologiam ſunt ſecuti, & ad eam ætatem, in qua floruerunt, quinque mille ſupra ducentos, & amplius annos numerarunt, ut videre eſt apud *Clementem Alexandrinum* lib. 1. *Stromatum*, & apud *Morinum* c. 2. Exerc. 7. lib. 1. *de Hebræi Græcique Textus ſinceritate*, atqui ille annorum nu-

numerus, quem ſecuti ſunt prædicti Hiſtorici Græci, cohærere non poteſt cum Hebræorum Chronologia, bene tamen cum Chronologia LXX. Interpretum; ergo potius ſtandum eſt LXX. Interpretum Chronologiæ, quam Hebræorum calculo.

Reſpondeo: Hoc argumentum petitum ex teſtimoniis Hiſtoricorum Græcorum, elumbe, immo nullius eſſe momenti. Primo, quia illi Hiſtorici, utpote Græci, gentis Judaicæ Chronologiam hauſerunt ex verſione LXX. Interpretum, quæ tunc in illa regione vulgata erat. Secundo, quia in hac cauſa audiri minime debent Hiſtorici illi prophani, qui in ſacris Codicibus Hebræis peregrini & hoſpites fuerunt, ſicut optime obſervat *Joſephus* lib. 1. contra *Appionem* c. 8. ubi ſermonem habens *de Demetrio Phalereo*, *Philone ſeniore*, & *Eupolemo*, hoc de illis fert judicium: *Plurimi nanque prædictorum virorum veritate quidem antiquarum cauſarum fruſtrati ſunt .... non enim inerat eis, ut noſtras Litteras poſſent omni ſcrupuloſitate ſequi*. Quid igitur mirum, ſi errarint illi Hiſtorici Græci, veram Codicum Hebræorum ignorantes Chronologiam, & ex ea, quæ apud ipſos promulgata erat, LXX. Interpretum verſionis Chronologia, gentis Judaicæ hiſtoriam deſcribentes? Rejectis ergo horum Græcorum teſtimoniis, uni Textui Hebræo, cui conſona eſt noſtra Editio vulgata, mordicus adhærere debemus, quia, ut ait *Tertullianus* in libro *de Preſcriptionibus Hæreticorum* cap. 12. *Nemo inde inſtrui poteſt unde deſtruitur, nemo illuminatur, a quo contenebratur; quæramus ergo in noſtro, & a noſtris, & de noſtro; idque duntaxat quod ſalva regula fidei poteſt in quæſtionem devenire*.

Arguitur ſeptimo: Juxta ſacri Textus Hebræi Chronologiam *Geneſeos* cap. 11. a diluvio uſque ad ortum *Phaleg*, filii Heberis, quo tempore facta eſt diviſio terræ, & diſperſio hominum, centum tantummodo numerantur anni, atqui credibile non eſt, *Sem*, *Cham*, & *Japhet*, tres Noemi filios, potuiſſe intra centum annos tot gignere filios, ex quibus regna, populi & numeroſæ coloniæ ad univerſam terram incolendam formarentur; ergo ſacri Textus Hebræi Chronologia paulo contractior eſſe videtur, ac ſubinde minus accurata in conſignatione temporum.

Præterea, a diluvio uſque ad nativitatem Abrahæ, ducenti nonaginta duo anni, juxta calculum Hebræorum, duntaxat effluxerunt, veroſimile autem non eſt, in tam exiguo temporis intervallo tot Reges, qui Abrahamo fuerunt coætanei, ex quatuor hominibus, Noemo videlicet, & tribus ejus filiis a diluvio ſuperſtitibus, prodire potuiſſe. Enim vero, ut nihil dicam de Aſſyriorum, Ægyptiorumque Regibus, qui etiam ante ortum Abrahami ampliſſima jam regna occupabant, & multa ſæviſſima bella movebant; Scriptura Sacra *Geneſis* cap. 14. mentionem facit novem Regum, qui Abrahamo coævi & ſuppares fuerunt, quorum uni, ſcilicet *Chodorlahomor*, quinque Reges annis duodecim, ſervierunt, annoque decimo quarto redintegratum eſt bellum, quo *Loth* captus eſt, & ab Abrahamo ſervatus. Cum igitur, juvene adhuc Abrahamo, tot extiterint Reges, multaque exarſerint bella, intellectu difficillimum eſt, quomodo tot Reges, totque nationes longe a ſe invicem ſeparatæ, ex quatuor hominibus intra ſpatium ducentorum nonaginta duorum annorum pullulare, & exſurgere potuerint. Chronologia igitur Hebræorum æquo brevior eſt, ac proinde ipſi anteponenda eſt LXX. Interpr. Chronologia, quæ a diluvio uſque ad nativitatem Abrahami numerat annos mille centum & ſeptuaginta tres. Facillime quippe, juxta hunc LXX. Interpr. calculum, intelligitur tempore Abrahami fuiſſe ampliſſima Regna, potentiſſimos extitiſſe Reges, conſertiſque inter ſe præliis acriter dimicuiſſe.

Reſpondeo ad primam objectionis partem: Scripturam Sacram non aſſignare confuſionem linguarum, ſicut & diviſionem terræ, ac diſperſionem hominum nativitati *Phaleg*, ſed tantum innuere, Patriarcham *Heber* filio ſuo indidiſſe nomen *Phaleg*, eo quod in diebus ejus diviſa fuerit in terra. Ceterum, an in nativitate

tate

tate Phaleg, an vero in ejus morte, an denique in medio ipſius vitæ intervallo factum id fuerit? Scriptura non indicat. Probabilius autem ipſe exiſtimo, confuſionem linguarum, ac terræ diviſionem accidiſſe anno nonageſimo ſecundo ætatis Phaleg, hoc eſt, anno mundi 1848. ſic enim fiet, ut a diluvio ad diviſionem uſque terræ anni ſint 192. Non eſt autem incredibile intra ſpatium 192. annorum, tres Noemi filios, divina maxime favente, ac fœcundante benedictione, pares fuiſſe procreandis hominibus, qui ad Turrim Babylonicam ſtruendam, & diverſa regna, quæ initio admodum anguſta, & tenuja fuerunt condenda, ſufficere potuerunt, idque eo facilius credi poteſt, quod poſt diluvium fuerit a Deo permiſſa Polygamia ad ſobolis humanæ incrementum, ad Orbis vaſtitatem inſtaurandam. Unde homines id ætatis, cum propter vivax, & vegetum corporis robur ad multos annos ſuperſtites eſſent, multis procreandis liberis operam dederunt, & quotannis ſingulos filios ſuſceperunt, aliquando geminos, nonnunquam tergeminos habuerunt. Addo etiam, non deeſſe Authores graves, qui per regulas Arithmeticæ evidenter probant, tempore, quo facta eſt Orbis diviſio, extare potuiſſe numerum trecentorum octoginta octo millium, ſexcentorum & quinquaginta marium, totidemque fœminarum, quæ demonſtratio legi poteſt apud Petavium, & alios Chronologos, qui hanc rem ex profeſſo tractarunt.

Ad alteram objectionis partem; Reſpondeo: a diluvio uſque ad ortum Abrahami fluxiſſe annos 352. non vero annos tantum 292. ut conſtabit ex his, quæ dicturus ſum in Canone Chronologico, ubi oſtendam, Abrahamum, juxta calculum Hebræorum, natum eſſe non anno ſeptuageſimo ætatis *Thare*, ut nonnulli putant Chronologi, ſed anno centeſimo trigeſimo vitæ *Thare* prodiiſſe in lucem, ex quo, facta annorum ſupputatione, colligitur, a diluvio uſque ad ortum Abrahami numerari debere annos 352. Et rurſus a diluvio uſque ad vocationem Abrahami interceſſiſſe annos 426. Non eſt autem creditu difficile, intra ſpatium 352. vel 426. annorum, a tribus filiis Noemi, eorumque poſteris ſic homines fuiſſe propagatos, ut Abrahami tempore multi extiterint Reges, jamque conditæ fuerint Aſſyriorum, Ægyptiorumque Monarchiæ, quæ tamen in ortu ſuo parvæ fuerunt, tenues, & anguſtæ. Quo fit, ut fabulis accenſeri debeat id, quod *Diodorus* de Aſſyriorum imperii amplitudine ac potentia ſub *Nino* refert lib. 2. ubi ait: Ninum, ampliſſima ſui nominis condita Urbe, Armeniam, Mediam, Syriam, Aſiam, Ægyptum, Phæniciam, & Aſianos tractus omnes, præter Indiam, occupaſſe; poſtremo Bactrianos infinitis copiis fuiſſe aggreſſum, ita ut in ejus exercitu peditum eſſent decies ſepties centena millia, equitum ducenta & decem millia, falcatorum curruum centum millia cum ſexcentis. In qua narratione Diodorus, ut Aſſyriorum Imperii, cujus hiſtoriam deſcribebat, originem auguſtiorem redderet, de Nini potentià ejuſque Regni amplitudine multa finxit, &, ut vulgo ajunt, ex Muſca Elephantem fecit.

Arguitur ultimo: Ægyptiorum Dynaſtiæ, Aſſyriorum, ſeu Chaldæorum, atque Sinenſium antiquitates, nullo pacto conciliari poſſunt cum Textus Hebræi Chronologia, bene tamen cum calculo LXX. Interpretum; ergo potius ſtandum eſt LXX. Interpr. Chronologiæ, quam calculo Hebræorum. Prob. ant. Aſſyriorum, ſeu Chaldæorum Regnum cœpit ter mille annis, & amplius ante Chriſtum. Regnum vero Ægyptiorum conditum eſt annis pluſquam 2960. ante Chriſtum. Regnum denique Sinenſium præceſſit natale Chriſti annis pluſquam 2950. atqui certum eſt a diluvio uſque ad natale Chriſti numerari non poſſe, juxta calculum Hebræorum, niſi annos circiter bis mille, & quadringentos annos, cum tamen juxta LXX. Interpr. Chronologiam, a diluvio uſque ad ortum Chriſti ter mille, & amplius effluxerint anni. Ergo Ægyptiorum, Aſſyriorum, ſeu Chaldæorum, & Sinenſium antiquitates cum arctiori Textus Hebraici calculo cohærere haud poſſunt, bene tamen cum LXX. Interpr. Chronologia.

M 2 Reſ-

Reſpondeo primo: nullam fidem habendam eſſe Ægyptiorum, & Chaldæorum Hiſtoriis, teſte *S. Auguſtino* lib. 12. de Civit. Dei c. 10. ubi dicit, non eſſe credendum Litteris, quas Chaldæi, & Ægyptii plenas fabuloſis antiquitatibus proferunt contra anthoritatem vetuſtiſſimorum, divinorumque librorum. Idem aſſerit *Lactantius* lib. 7. Divinarum Inſtitutionum c. 14. Idqne triplici momento confirmari poteſt. Primo, quia *Caliſthenes*, qui ſe Alexandro Magno in expeditione Babylonica comitem adjunxit, retulit Ariſtoteli, teſte Simplicio lib. 2. de Cœlo, Chaldæos Aſtronomicas habere Obſervationes annorum 1903. uſque ad tempus, quo Alexander M. Dario devicto Babylone potitus eſt. Qui annorum computus, ſicut fatentur omnes Chronologi, optime conſentit cum Hebræorum Chronologia, fabuloſaſque oſtendit antiquitates quas jactant Chaldæi. Secundo, peritiſſimi Aſtronomi illas immenſi temporis Aſtronomicas Obſervationes, quas venditant Chaldæi, tanquam omnino fabuloſas explodunt, quia de illis nullam prorſus mentionem fecerunt veteres Aſtronomi *Ptolomæus* ſcilicet, *Hyparchus*, *Ariſtarchus*, & alii, quas tamen non omiſiſſent, ſi revera factæ fuiſſent, cum omnibus exploratum ſit, Obſervationes Aſtronomicas, quo antiquiores ſunt, eo eſſe utiliores & aptiores motibus cœleſtium corporum rimandis, ac detegendis illis, qui ſunt tardiores, & qui non niſi magno ſpatio deprehendi, & dignoſci poſſunt. Denique, Hiſtorici, qui de Aſſyriorum Imperii exordio, ac duratione ſcripſerunt, adeo inter ſe diſſident, ut nihil certi, mea quidem ſententia, ſuper hac re ſtatui, aut definiri poſſit. *Cteſias* namque Aſſyriorum Imperium a prima ſui origine, uſque ad Sardanapalum, hoc eſt, uſque ad defectionem Medorum, perduraſſe, ait annis 1306. *Diodorus* 1360. *Georgius Syncellus* 1460. *Æmilius Sura*, & *Juſtinus*, *Trogi* breviator 1300. *Caſtor Rhodius* 1280. *Euſebius* 1240. Denique *Herodotus*, quem peritiſſimi hujus temporis Critici verius, & accuratius Hiſtoriam Aſſyriorum deſcripſiſſe affirmant, Aſſyriorum Imperio a prima ſui fundatione, uſque ad defectionem Medorum, tribuit duntaxat annos 520. Hæc autem Hiſtoricorum, circa Aſſyriorum Chronologiam, tam patens diſſonantia manifeſto evincit, Aſſyriorum, ſeu Chaldæorum Hiſtorias cimmeriis pluſquam tenebris eſſe involutas, eorumque Imperii originem incertam plane & incompertam eſſe.

Reſpondeo ſecundo: Chaldæorum, & Ægyptiorum Hiſtorias non ſolum Hebræorum calculo, ſed etiam LXX. Interpr. Chronolog. adverſari. Nam Chaldæi, ut Authores ſunt *Diodorus* lib. 2. Bibliothecæ, & *Cicero* lib. 1. de Divinatione, tempore expeditionis Alexandri Magni in Aſiam, numerabant quadringenta, & ſeptuaginta tria annorum millia, ex quo apud ipſos ſydera obſervari cæptum eſt. Ægyptii vero, teſte eodem Diodoro, viginti tria annorum millia, immo nonnulli apud ipſos centum annorum millia numerabant, quando Alexander M. Aſiam ingreſſus eſt. Quod quidem commentum his verbis refellit *S. Auguſtinus* lib. 18. de Civitat. Dei, c. 40. *Fruſtra vaniſſima præſumptione garriunt quidam dicentes, ex quo nationem ſyderum comprehendit Ægyptus, amplius quam centum annorum millia numerari. In quibus enim libris iſtum numerum collegerunt, qui non multum ante annorum duo millia litteras, Magiſtra Iſide, didicerunt?* Cum igitur fictitiæ Regnorum illorum antiquitates tam Hebræorum calculo, quam LXX. Interpr. Chronologiæ adverſentur, inter aniles fabulas jure merito computari debent, quippe quæ a regula veritatis omnino diſcrepant, & eo tantummodo tendunt, ut ei inſulſæ fabulæ de hominibus ante Adamum exiſtentibus aliqua addatur auctoritas, eo ſiquidem argumento, petito ex incompertiſſimis & fabuloſis Nationum Orientalium originibus, potiſſimum uſus eſt Auctor ſyſtematis Præadamitarum.

Reſpondeo ultimo: tam ex ſacra, quam ex prophana Hiſtoria evinci poſſe, Ægyptiorum, & Chaldæorum Regna poſt diluvium condita fuiſſe. Nam primo, Ægyptus vocatur *Cham* non tantum

in

Digitized by Google

in ſacris littetis, verum etiam in gentilium libris, hoc enim nomine inſignitur a Plutarcho. Ideo antem Ægyptns vocatur *Cham*, quia data fuit Chamo, Noemi filio, qni ibi habitavit, & cnjus poſteri Africam implevere. Unde *Chamus*, Noemi filius, fuit primus Ægypti Rex, quem *Menem* appellant *Herodotus*, *Diodorus Siculus*, *Eratoſthenes*, & ex Manethone *Julius Africanus*, *Euſebius*, *& Georgius Syncellus*. Ægyptus etiam appellatur *Miſraim*, propter *Miſraim*, filium Chami, ſicut teſtantur *Georgius Syncellus* in ſua Chronographia, & *Joſephus* lib. I. Antiq. c. 12. Duo itaque illa nomina, *Cham*, & *Miſraim*, Ægypto impoſita, aperte demonſtrant, Ægyptiorum originem non altius, quam a filiis Noemi poſt diluvium eſſe arceſſendam. Nulla ergo fides adhibenda eſt Manethoni, qui, origines Ægyptiacas deſcribens triginta Dynaſtias Deorum, Semideorum, mortaliumqne Regum pro arbitrio finxit. Hinc, Euſebius ſuum Canonem Chronicum a nativitate Abrahæ pertexens, quindecim Ægyptiorum Dynaſtias, a Manethone, & a Julio Africano recenſitas, expunxit, quod quidem argumento eſt, Euſebium putaſſe, hujuſmodi Regum Ægyptiorum Dynaſtias maximam partem fabuloſas eſſe. Quin etiam Julius Africanus, & Georgius Syncellus in Regum Ægyptiorum Dynaſtiis deſcribendis longe lateque a Manethone diſcrepant. Addo etiam, multos eſſe hnjus temporis doctiſſimos Chronologos, qui aſſerunt, Dynaſtias Ægyptiorum Regum non fuiſſe ſucceſſivas, ſed collaterales, hoc eſt, non complecti ſeriem proprie Regnm, qui ſibi continuo in Ægypti Regno ſucceſſerint, ſed exhibere duntaxat diverſos regulos, qui in diverſis Ægypti Nomis, ſeu Præfecturis, ſimul, & eodem tempore regnarunt. Conſulere poteſt Lector Chronicum Canonem Ægyptiorum editum a Cl. *Marſhamo*, in qno Ægyptiorum Dynaſtiæ, cum Hebræorum calculo conciliantur, & Tabulas Chronologicas Regni Ægyptiorum, quæ doctiſſimns *Elias du Pin*, Doctor Sorbonicus, inſeruit in ſua Bibliotheca univerſali Hiſtoricorum.

Secundo, Chaldæos, ſeu Aſſyrios diluvio poſteriores eſſe, ex eo maxime liquet, quod Chaldæi, referente Diodoro, ex Ægyptiis ſuam dncunt originem, in quo cum Moſe Diodorus conſentit, nam *Moſes* cap. 10. *Geneſeos*, Chaldæorum originem repetit a *Chus*, filio Chami. Quapropter, Aſſyriorum hiſtoriæ etiam in ſententia eorum, qui Cteſianam ſectantur Chronologiam, conciliari poſſunt cum Hebræorum calculo, ſi ſemel e ſerie Regum expungantur ſeptem Reges Chaldæi, & ſex Reges Arabes, qnos *Georgius Syncellus*, *Julius Africanus* & *Euſebius*, Beroſi, fabuloſi Authoris, teſtimonio nixi, aſſerunt regnaſſe annis 144. ante Belnm, ſeu Nembrodum. Non deſunt attamen periti hnjus temporis Chronologi, qui, repudiata Cteſiana Aſſyriorum Chronologia, docent, jnxta Herodoti de Aſſyriorum Imperii duratione calculum, poſſe cum Hebræorum Chronologia optime cohærere tempora, quæ Georgius Syncellus, & alii mox landati Anthores adſcribunt ſeptem Regibus Chaldæis, & ſex Arabibus. Herodotus ſiquidem, qnem Cicero appellat *Hiſtoriarum Patrem*, ſcribit lib. I. cap. 95. Aſſyriorum Imperium perſtitiſſe duntaxat annis 520. uſque ad defectionem Medorum, qui contra Aſſyrios rebellantes, *Dejocem* ſibi Regem præfecerunt, novumque Imperium condiderunt. Medorum autem Imperium, jnxta eumdem Herodotum, centum quinquaginta duravit annis, uſque ad Aſtyagem, ultimum Medorum Regem, quem vicit, ejuſque Regnum occupavit Cyrus, Perſa, anno periodi Julianæ 4155. ante Chriſtum 559. Imperium itaque Aſſyriorum, juxta Herodoti chronologiam, cœpit anno periodi Julianæ 3485. ante Chriſtum 1229. ac ſubinde longe poſt diluvium. Falluntur ergo illi Chronologi, qui aſſerunt Aſſyriorum Imperii exordium Natale Chriſti antevertiſſe annis 3000. Herodotum in Chronologia Aſſyriorum præferendum èſſe Cteſiæ, multis momentis evincunt D. *Bernardus Monfaucon* in ſua Hiſtoria Judith. P. *le Quien* in Reſponſione ad defenſionem antiqnitatis temporum, & *Elias du Pin* in Bibliotheca uni-

univerſali Hiſtoricorum, in *Herodoto*, & in *Cteſia*.

Denique, quod ſpectat Sinenſium antiquitates, non eſt quod in his refellendis diutius immorer, maxime cum ipſimet Sinenſes, teſte P. *Martinio* S. J. lib. 1. Hiſtoriæ Sinicæ, pro dubiis, & ſuſpectis habeant omnia, quæ de Imperii ſui exordio ante Imperatorem, dictum *Fohi*, narrantur, utpote quæ quamplurima, falſa, & ridicula complectuntur, nullæque ante prædictum Imperatorem eſſent apud Sinas, litteræ, nullę leges, nullę artes, nulla religio. Quin etiam, aſſerit idem Author, e Sinenſium Annalibus delendos eſſe ſex primos Imperatores, & ab Imperatore, dicto *Yao*, ducendum eſſe initium, quia omnia, quę ante illum Imperatorem in Sinenſium Annalibus geſta produntur, fabularum loco haberi debent, & a ſapientibus, apud Sinas, tanquam mera vulgi deliria exſibilantur. Idem teſtatur *P. Philippus Cuppletus* S. J. qui, cum tribus aliis ejuſdem Soc. Patribus, Sinarum Imperium perluſtravit, in Declaratione Proœmiali ad Opera Confucii, quę Latino idiomate donavit. Ut ut ſit, etiam ſi Sinenſium, aliarumque Nationum Orientalium Hiſtorię cum ſacri Textus Hebręi Chronologia nullo pacto conciliari poſſent, ſemper tamen & indivulſe ſtandum eſſet Hebręorum Chronologiæ, quam in noſtra Editione vulgata etiamnum retinet, & ſequitur Eccleſia Catholica: nam, ut ait *Sanctus Auguſtinus* lib. 18. de Civit. Dei cap. 40. *Quomodo non iſti ridendi potius, quam refellendi ſunt, qui de ſpatio temporum tam diverſa, & huic tam explorate veritati contraria perſuadere conantur? cui etenim melius narranti præterita credamus, quam qui futura prædixit, quæ præſentia jam videmus; nam & ipſa hiſtoricorum inter ſe diſſonantia copia nobis præbet, ut ei potius credere debeamus, qui divinę, quam tenemus, non repugnat veritati.*

DISSERTATIO SEXTA.

De anno Natalis proprii Chriſti, ſeu quoto Imperii Auguſti anno natus ſit Chriſtus Dominus?

AD hanc celeberrimam digne, uti par eſt, pertractandam difficultatem, de qua ab ipſo naſcentis Eccleſię exordio diverſę fuerunt Sanctorum Patrum ſententiæ, & magno animorum æſtu etiamnum digladiantur inter ſe periti hujus temporis Chronologi; neceſſarium foret notitiam præmittere principiorum, quibus potiſſimum nititur doctrina temporum. Verum, ne nimia prolixitate Lectoribus faſtidium ingereret hæc Diſſertatio, conſultus facturum me eſſe duxi, ſi hanc principiorum Chronologiæ notitiam traderem in apparatu Chronologico, quem ad calcem hujuſce Tractatus ſubnectam, & in quo diſſeram de Cyclis, Periodis, Æris, & Epochis quæ ſunt ſicut fixi cardines, & indices, quibus rerum geſtarum indigitantur tempora. Hanc autem difficultatem de anno, cui illigari debet proprium Natale Chriſti, eo lubentius hic excutiendam aggredior, quod illius elucidatio ad vitam Chriſti Domini illuſtrandam plurimum juvare poteſt. Enim vero, Sacri Evangeliſtæ, dum vitæ Chriſti hiſtoriam deſcribunt, annum ipſius natalitium tribus præcipue characteribus conſignant. Primo, notatione Regni *Herodis*, *Matth.* cap. 2. deinde notatione Imperii *Auguſti*, & Deſcriptionis primæ inſtitutæ a *Cyrino*, ſeu *Quirinio*, Præſide Syriæ, *Lucæ* cap. 2. denique, notatione anni decimi quinti Imperii *Tiberii*, & ętatis, quam habebat Chriſtus, dum acceſſit ad Baptiſmum, *Lucę* c. 3. quæ omnia recte explicari, & intelligi haud poſſunt, niſi Faſtorum Conſulum Romanorum, & Hiſtorię Imperatorum habeatur notitia, quia, ut obſervat *S. Auguſtinus* lib. 2. de Doctrina Chriſtiana cap. 28. *per Olympiades, & Conſulum nomina, multa ſepe quęruntur a nobis, & ignorantia conſulatus, quo natus eſt Dominus, & quo paſſus eſt, nonnullos coegit erra-*

Digitized by Google

errare . Hinc viri doctiſſimi *Onuphrius* , *Baronius*, *Petavius*, *Noriſius*, *Pagius*, *Gruterus*, *Vaillantius*, *Spanhemius*, aliique bene multi, diu multumque inſudarunt, ut ex nummis , inſcriptionibus , ceteriſque id genus venerandæ vetuſtatis monumentis , e terræ ruderibus effoſſis , præcipuas explanarenr epochas, Faſtoſque Romanorum Conſulum digererent , & in optimo lumine collocarent . Hæc igitur difficultas , quam in pręſentia verſamus, cum ad vitam Chriſti illuſtrandam plurimum lucis ex hiſtoria profana afferre poſſit , debet a nobis accurate pertractari , & majori, qua fieri poterit, perſpicuitate explicari . Quamobrem , pręmittam quaſdam obſervationes , ut omnia , quę deinceps dicturus ſum , nullo negotio Lector aſſequi poſſit.

Obſervandum itaque primo, duplicem pręſertim a Chronologis diſtingui Epocham Imperii *Auguſti*, ſub quo natus eſt Chriſtus Dominus . Prima Epocha Imperii *Octaviani Auguſti* ſumit exordium ab anno ſecundo Juliano , ſeu ab anno Urbis Romæ conditę ſeptingenteſimo decimo , ante Æram vulgarem quadrageſimo quarto. Hoc ſiquidem anno, die XV. Martii , *C. Julius Cęſar* in curuli ſedens a Senatu occiſus eſt , eoque occiſo , *Octavianus Auguſtus* , Julii Cæſaris nepos , imperium iniit , ſicut diſerte oſtendit *Cl. Pagius* in Apparatu chronologico ad Annales Baronii ex locupletiſſimis teſtimoniis *Joſephi* lib. 18. Antiq. cap. 3. *Euſebii* lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 9. & celeberrimorum Scriptorum , qui annos Imperii Auguſti numerant ab anno ſecundo Juliano , ſeu ab anno Romę conditę ſeptingenteſimo decimo . Altera Imperii *Auguſti* Epocha auſpicatur anno Urbis Romę conditę ſeptingenteſimo vigeſimo tertio , ſeu anno Juliano decimo quinto , ante Æram vulgarem trigeſimo primo, quo anno Imperator *Auguſtus* die 2. Septembris de *Antonio* , & *Cleopatra* victoriam in pugna Actiaca reportavit , quemadmodum refert *Dio* lib. 51.

Obſervandum ſecundo , duplicem itidem a Chronologis diſtingui Epocham Regni *Herodis* , quo in Judęa regnante, natus eſt Chriſtus Dominus. Prima Regni Herodis Epocha ducit initium ab anno quinto Imperii *Auguſti* , ſeu ab anno ſexto Juliano, ab anno Urbis Romę conditę ſeptingenteſimo decimo quarto , & periodi Julianę quater milleſimo ſexcenteſimo ſeptuageſimo quarto, Conſulibus *Cn. Domitio Calvino* , & *C. Aſinos Pollione*, in Autumno, ſeu menſe Octobri , ſicut multis momentis evincit Cardinalis *Noriſius* in Cenotaphis Piſanis Diſſertatione ſecunda , maxime ex ludis Apollinaribus, quos Agrippa, Prętor, teſte Dione , exhibuit menſe Julio dimidia ſui parte jam exacto , ideſt , quarto idus Julias anni Urbis Romę conditę ſeptingenteſimi decimi quarti , quo tempore *Sextus Pompejus* Thurios , ac Coſentiam obſidebat, *Antonius* vero Brunduſium militari corona vallatum premebat . Conſtat enim menſe Septembri ejuſdem anni, *L. Coccejum* , Imperatori Auguſto , & Antonio ex ęquo gratum, ultro citroque ad eos commeantem , certis quibuſdam conditionibus pacem diu in Italia exoptatam inter utrumque feliciter conciliaſſe , Senatum vero ob initam concordiam decreviſſe , ut ambo ovantes Romam ingrederentur , quod quidem tota plaudente , & gratulante Italia factum eſt . Sub idem tempus , Herodes , inſtructa apud Rhodum trireme Brunduſium appulit , inde , Romam profectus narravit Antonio ea omnia quę ſibi in Judęa contigerant , quomodo videlicet *Antigonus* Palęſtinam invaſiſſet , & a Pacoro , Parthorum Rege , fuiſſet Judęis Rex impoſitus , *Hircanus* vero e ſolio deturbatus eſſet & in vincula conjectus ; quomodo etiam ipſe mala alite , variiſque jactatus procellis Romam veniſſet , ut ejus pro afflicta , atque tum ab hoſte obſeſſa familia patrocinium imploraret , melioraque fata poſt tot adverſos fortunę caſus ſperare poſſet . *Antonius* , miſeratione mutatę fortunæ Herodis permotus , vicemque amici dolens , re cum Collega triumviro , ideſt, *Auguſto* , communicata , communi conſilio decreverunt ambo , Herodem Judæorum Regem deſignare ; itaque convocatis Patribus Regnum Palęſtinæ , ſeu Judææ , Herodi de-

Digitized by Google

delatum eſt. Hæc refert *Joſephus* lib. 14. Antiq. cap. 26. ex quo liquido patet, Herodem fuiſſe Regem Iudææ declaratum anno quinto imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditę 714. ac proinde ab illo anno putandos eſſe Regni Herodis annos, ſicut illos hoc modo computarunt *Joſephus*, qui Hiſtorię Iudaicę peritiſſimus, & ipſius Herodis tempori valde proximus fuit. *Philo* etiam Iudęus, qui Herodis temporibus fuit Ioſepho proximior, & *Nicolaus Damaſcenus*, ſcriptor egregius, qui Herodi contemporaneus, & familiariſſimus fuit, eidemque ſuperſtes. Fallitur ergo Cardinalis Baronius, dum aſſerit, annos Regni Herodis putari debere a pugna Actiaca, ſeu ab anno Urbis Romę conditę ſeptingenteſimo vigeſimo tertio, quando videlicet Imperator Auguſtus navali prelio Antonium, & Cleopatram debellavit.

Altera Regni Herodis Epocha cœpit a morte Antigoni, ſeu ab expugnatione Hieroſolymorum, quę facta eſt ab Herode, & Soſio kalendis Ianuarii, ſicut videtur *Uſſerio*, vel ut putat *Bucherius* ſub finem menſis Iunii anni Urbis Romę conditę ſeptingenteſimi decimi ſeptimi, & periodi Iulianę quater milleſimi ſexcenteſimi ſeptuageſimi ſeptimi, *M. Agrippa*, & *Caninio Gallo* Conſulibus, hoc eſt, tribus annis, poſtquam Herodes fuit a Senatu Romano Rex Iudęę ſalutatus. In hac Epocha Regni Herodis diſſentit ab aliis Chronologis Cardinalis *Noriſius* in Cenotaphiis Piſanis, putatque cum *Dione*, Hieroſolymorum expugnationem, factam ab *Herode*, & *Soſio*, incidiſſe in annum Urbis Romę conditę ſeptingenteſimum decimum ſextum, ac ſubinde ab illo anno cœpiſſe alteram Regni Herodis Epocham. At, non debuiſſet doctiſſimus ille Cardinalis propter Dionis teſtimonium recedere a communi Chronologorum ſententia, fides namque potius adhibenda eſt Ioſepho, qui Hieroſolymorum expugnationem refert ad annum Urbis Romę conditę 717. quam *Dioni*, qui lib. 49. eam incidiſſe ſcribit in annum Urbis Romę conditæ 716. *Joſephus* quippe res Iudaicas apprime callebat, eaſque diligentius executus eſt exſcribens vitam Herodis ex voluminibus *Nicolai Damaſceni*, a quo illa fuit exarata. *Damaſcenus* autem, ut mox diximus, fuit amicus fideliſſimus, & intimus Herodis Conſiliarius, cujus nomine legatione functus eſt ad Cæſarem.

Obſervandum denique, duplex a Chronologis diſtingui Natale Chriſti. Aliud eſt Natale Chriſti, quod appellatur *Dionyſianum*, vel *vulgare*, ſeu commune. Et aliud eſt Natale Chriſti, quod dicitur *verum* & proprium. Natale Chriſti Dionyſianum, ſeu vulgare ac commune, conſignari debet anno quadrageſimo quarto Imperii Auguſti. Sic autem appellatur, quia licet vulgo, putetur, Chriſtum natum eſſe anno quadrageſimo quarto Imperii Auguſti; periti tamen Chronologi invictis argumentis demonſtrant, in hunc annum incidere non potuiſſe *verum* & *proprium* Natale Chriſti, ſicut falſo ſibi perſuaſit *Dionyſius Exiguus*, Æræ vulgaris, ſeu Chriſtianæ, Author. Nam hoc anno quadrageſimo quarto Imperii Auguſti jam e vivis exceſſerat Herodes, ut ex his, quæ mox dicturus ſum, manifeſto patebit. Conſtat autem, Chriſtum natum eſſe in diebus Herodis Regis, *Matth.* cap. 2. Deinde, hoc anno quadrageſimo quarto Imperii Auguſti immenſum in Germania bellum erupit, & *Cajus Cæſar* adverſus Parthos pugnavit, ſicut ex *Vellejo Paterculo* probant Cardinalis *Noriſius* in Cenotaphiis Piſanis, & *P. Pagius* in fine Apparatus Chronologici ad Annales *Baronii*: porro, anno, quo Chriſtus, Servator noſter, in lucem prodiit, totum Orbem in pace compoſitum fuiſſe in ſequenti Diſſertatione commonſtrabo. Erravit ergo *Dionyſius Exiguus*, dum Natale Chriſti conſignavit anno quadrageſimo quarto Imperii Auguſti, & in hoc conſentiunt omnes Chronologi, quamvis in aſſignando anno *veri* & *proprii* Natalis Chriſti varient linguis, & ſententiis. Alii enim cum *Antonio Capello*, *Keplero*, *Bollando*, *Pagio*, *Harduino*, & *Schelſtrato* aſſerunt, proprium Natale Chriſti illigari debere anno 39.

Im-

Digitized by Google

Imperii Auguſti, ſeu anno Juliano 40. anno 3. Olymp. 193. Urbis Romæ conditæ 748. Periodi Iulianæ 4708 ante Æram vulgarem, ſeu Chriſtianam, quinquennio ſolido, Conſulibus *Lælio Balbo*, & *Antiſtio vetere*: Alii cum *Dionyſio Petavio*, *Bucherio*, *Uſſerio*, *Seneſcallo*, *Natali Alexandro*, *Noriſio &c.* ſentiunt, proprium Natale Chriſti conſignandum eſſe anno 40. Imperii Auguſti, ſeu anno Juliano 41. anno 4. Olymp. 193. Urbis Romæ conditæ 749. Periodi Julianæ 4709. ante Æram vulgarem quadriennio ſolido, Conſulibus *Auguſto Cæſare XII.* & *L. Cornelio Sylla*. Alii cum *P. Bernardo Lamy* in Apparatu Chronologico part. 1. cap. 11. autumant, proprium Natale Chriſti præfigendum eſſe anno 41. Imperii Auguſti, ſeu anno Juliano 42. anno 1. Olymp. 194. Urbis Romæ conditæ 750. Periodi Julianæ 4710. ante Æram vulgarem triennio ſolido, conſulibus *C. Salviſio Sabino II.* & *L. Paſſieno Ruſo*. Alii denique cum Eminentiſſimo Annalium parente *Baronio*, *Ioſepho Scaligero*, *Setho Calviſio*, *Guillelmo Langio*, & *Ioanne Gerardo Voſſio* cenſent, proprium Natale Chriſti incidiſſe in annum Imperii Auguſti quadrageſimum ſecundum, ſeu in annum Julianum 43. in annum ſecundum Olymp. 194. Urbis Romæ conditæ 751. Periodi Julianæ 4711. ante Æram vulgarem biennio ſolido, Conſulibus *Cn. Cornelio Lentulo*, & *M. Valerio Meſſalino*. Quænam ex tot diverſis circa Natale proprium Chriſti ſententiis probabilior ac verior ſit, etſi definire non ſit ita facile, eam tamen opinionem, quæ mihi pṛ ceteris magis probatur, hic proponam, multiſque adſtruam argumentis.

DICO ITAQUE: *Verum & proprium Natale Chriſti conſignari debere anno quadrageſimo Imperii Auguſti, anno quadrageſimo primo Iuliano, anno quarto Olympiadis centeſimæ nonageſimæ tertiæ, a pugna Actiaca anno vigeſimo ſeptimo, Regni Herodis trigeſimo ſexto, a morte Antigoni trigeſimo tertio, Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quadrageſimo nono, Periodi Julianæ quater milleſimo ſeptingenteſimo nono, quadriennio integro ante Æram vulgarem, Conſulibus Auguſto Cæſare XII. & L. Cornelio Sylla.*

Probatur hęc aſſertio: Chriſtus natus eſt in diebus Herodis Regis, ideſt, regnante Herode in Judęa, atqui Herodes e vivis exceſſit anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ergo proprium & verum Natale Chriſti conſignari debet anno quadrageſimo Imperii Auguſti, &c. Maj. certa eſt, & a nullo in dubium revocari poteſt, cum Scriptura Sacra *Matthæi* cap. 2. conceptis verbis dicat: Chriſtum natum eſſe in diebus Herodis Regis. Totius itaque difficultatis cardo vertitur in minori propoſitione, in qua ſupponimus: Herodem Regem mortuum eſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno a condita Roma ſeptingenteſimo quinquageſimo. Probatur igitur minor multis, iiſque efficaciſſimis momentis.

Primo: Authoritate Ioſephi, teſtis, ut fatetur *Euſebius*, probatiſſimę fidei, & omni exceptione majoris, cuique inter omnes, qui Hiſtoriam Herodianam conſcripſere, palma citra controverſiam debetur. *Joſephus* itaque l. 17. Antiquit. capitibus 8. & 9. de morte Herodis Regis ſermonem textens, ait, eum quinto die, poſt occiſum filium ſuum Antipatrum, extremum diem clauſiſſe, anno videlicet, ex quo a Romanis Regnum Iudææ obtinuit trigeſimo ſeptimo, anno vero, ex quo vicit Antigonum, & cœpit Hieroſolymam, trigeſimo quarto. *Moritur Herodes*, inquit Ioſephus, *cum regnaſſet, poſt ſublatum Antigonum, triginta quatuor annos, poſtquam vero renunciatus fuerat Rex a Romanis, triginta ſeptem*. Porro, Herodes, ſicut ſupra obſervavimus, Regnum Iudęæ a Romanis obtinuit anno quinto Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditę 714. & vicit Herodes Antigonum tribus annis, poſtquam a Romanis Regnum Iudææ obtinuiſſet, hoc eſt, anno octavo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditę 717. Si igitur anno quinto Imperii Auguſti, quo Herodes in Iudæa regnare cœpit, addas annos triginta ſeptem (incluſo tamen, in hoc 37. annorum numero Imperii Auguſti anno quinto, hoc enim anno regnare cœpit Herodes) incides in an-

annum quadrageſimum primum Imperii Auguſti, & in annum Urbis Romæ conditæ 750. quo anno e medio ſublatus eſt Herodes. Similiter, ſi anno octavo Imperii Auguſti, quo Herodes, devicto Antigono, ſolus in Judæa Regnum obtinuit, addas triginta quatuor annos (incluſo tamen, in hoc 34. annorum numero, Imperii Auguſti anno octavo, quo anno Herodes vicit Antigonum) incides itidem in annum quadrageſimum primum Imperii Auguſti, & in annum Urbis Romæ conditæ 750. quo extinctus eſt Herodes, poſtquam Regnum Judææ, ſolus, devicto Antigono, triginta quatuor annis occupaſſet. Patet itaque ex illo locupletiſſimo Joſephi teſtimonio, Herodem in vivis eſſe deſiiſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romę conditę 750. ante Æram vulgarem quadriennio integro.

Secundo: Herodem mortuum eſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 750. certo colligitur ex eclipſi Lunæ, quæ Hieroſolymis conſpicua viſa eſt, teſte *Joſepho* l. 17. Antiq. c. 8. quæ quidem eclipſis Herodi fatalis fuit, illiuſque mortis, pœnas ipſius impietatis exigente Numine, prænuncia.

Eodem ſiquidem anno, quo Hieroſolymis accidit hæc eclipſis, e vivis raptus eſt Herodes. Atqui hæc eclipſis Lunæ Hieroſolymis accidit anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 750. ergo eodem anno occubuit Herodes.

Advertendum tamen eſt cum doctiſſimo *Schelſtrato* in lib. de Antiq. Eccl. duas Lunæ eclipſes, Hieroſolymis accidiſſe anno 41. Imperii Auguſti, quarum primam laudatus Author aſſerit incidiſſe in diem 12. menſis Martii, & non in diem 13. ut viſum eſt *Petavio*, aliiſque Chronologis. Alteram vero Lunæ eclipſim cenſet *Schelſtratus*, accidiſſe die quinta menſis Septembris ejuſdem anni quadrageſimi primi Imperii Auguſti, & poſt illam ſecundam Lunæ eclipſim Herodem vita functum fuiſſe die 25. menſis Novembris. Hæc *Schelſtrati* ſententia mihi videtur probabilior opinione illorum, qui aſſerunt, Herodem mortuum eſſe circa Paſchatis feſtum, hoc eſt, poſt primam Lunæ eclipſim. Nam primo, Judæi mortem Herodis aſſignant *in volumine jejunii* ſeptimo menſis *Casleu*, ideſt diei vigeſimæ quintæ menſis Novembris, quæ dies ideo a Judæis feſtiva habetur, quod in ea Herodes, qui ſapientes odio proſecutus eſt, mortem obiit. Hujus autem *voluminis jejunii* authoritatem & antiquitatem commendant *Uſſerius* in ſuis Annalibus, & *Schelſtratus* in libro mox citato. Præterea, vix fidem faciunt, qui Herodem circa Paſchatis feſtum anni quadrageſimi primi Imperii Auguſti mortuum eſſe aſſeverant. Enim vero, inter hanc Lunam, quæ defecit die 12. vel 13. Martii, & alteram Lunam, quæ feſti Paſchatis propria fuit, unicus duntaxat interfuit menſis. Veroſimile autem non eſt in tantulo ſpatio, ſeu intra breviſſimum menſis intervallum, Herodem hæc omnia gerere potuiſſe, quæ ab illo poſt eclipſim Lunæ geſta fuiſſe narrat *Joſephus*. Herodes ſiquidem, teſte *Joſepho*, poſt Lunæ defectionem non ſtatim mortuus eſt, ſed morbus ipſius ingraveſcere cœpit, & poſt varia, quæ fruſtra adhibuit remedia, ut deploratæ valetudini conſuleret, profectus eſt ultra Jordanem, ubi calidis ſe ſe fovebat aquis, ibi cum viſus eſſet efflare animam, Jerichuntem repetiit, atque huc nobiliſſimos inter Judæos ferali edicto acceſſiit, & in Circo concluſit, datis mandatis Salomæ, forori ſuæ, ut, poſtquam expiraſſet, per milites occiderentur. Interim, Roma accepit litteras, quibus ab Imperatore Auguſto ipſi poteſtas permittebatur animadvertendi in filium ſuum Antipatrum, quem ira percitus trucidari juſſit, & quinta die poſt occiſum Antipatrum, e vita deceſſit. Profecto, hæc omnia intra menſis ſpatium ab Herode fieri potuiſſe difficile creditu eſt. Denique, ſi Herodes mortuus eſſet circa Paſchatis feſtum, non ſibi conſtaret *Joſephus*, dum ſcribit: Herodem, poſtquam a Romanis fuiſſet Rex Judææ renunciatus, triginta ſeptem regnaſſe annis. Herodes nanque Rex Judææ a Romanis eſt renunciatus anno quinto Imperatoris Auguſti, in menſe Octobri, ac proinde annus trigeſimus ſeptimus Regni Herodis inire duntaxat potuit menſe

ſe

ſe Octobri anni quadrageſimi primi Imperii Auguſti ; ſi ergo Herodes mortuus eſſet ante Paſchatis feſtum, non regnaſſet annos 37. immo nec trigeſimum ſextum omnino compleviſſet. Probabilius itaque eſt : Herodem mortuum eſſe non poſt primam Lunę eclipſim, quæ Hieroſolymis die 12. vel 13. Martii accidit, ideſt in ipſa nocte, qua Herodes Judam, Sariphæi filium, & Mathiam Margolothum, eorumque ſocios vivos exuri juſſit ob deturbatam Aquilam auream, quam ſupra majorem portam Templi ipſe contra legem erexerat, ſed mortuum eſſe poſt alteram Lunæ eclipſim, quæ eodem anno, die Septembris quinta Hieroſolymis accidit.

Tertio : Herodem mortuum eſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno a condita Roma 750. facile probatur ex epocha, ſeu ex initio Regni Archelai, qui teſte Joſepho, ſeptem diebus poſt obitum Patris Herodis, regnare cœpit in Judæa, ſed anno ſequenti, cum fuiſſet coram Auguſto Imperatore accuſatus, quod, illo inſcio, Regnum patris occupaſſet, Romam profectus eſt, eumque Auguſtus dimidia parte ditionis patris donavit, & Ethnarcham Judææ declaravit, ei etiam pollicitus regiam dignitatem, ſi virtutem exhiberet Regno convenientem. Scribit autem Joſephus, quod, poſtquam Archelaus regnaſſet in Judæa decem annis (computando illius Regni exordium ab obitu Herodis patris ejus) vel ut alibi Joſephus dicit, poſtquam Archelaus regnaſſet novem annis (illius videlicet Regni initium ducendo ab anno poſt obitum patris Herodis, quando nimirum Archelaus ab Imperatore Auguſto dimidia parte ditionis paternæ donatus eſt) omnes proceres tam Judæi, quam Samaritani, tyrannidem Archelai ægre ferentes, eum apud Imperatorem Auguſtum denuo accuſarunt, quo factum eſt, ut Imperator Archelaum, omni pecunia mulctatum, Viennam in Galliis in exilium amandarit. Hæc refert Joſephus lib. 2. de Bello Judaico c. 6. & lib. 17. Antiq. cap. 15. Hæc autem exauctoratio, ſeu Archelai abdicatio, ab Imperatore Auguſto facta, incidit, teſte *Dione* lib. 55. in annum Imperii Auguſti quinquageſimum, quo anno Conſules erant *M. Æmilius Lepidus*, & *L. Arruntius*. Jam vero ſi ex annis quinquaginta Imperii Auguſti decem eximas annos, per quos Archelaus ſtatim ab obitu patris ſui Herodis regnavit in Judæa, comperies Archelaum in Judæa regnare cœpiſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ac ſubinde eodem anno Herodem, Archelai patrem, mortuum fuiſſe. Similiter, ſi ex annis quinquaginta Imperii Auguſti novem ſemoveas annos, per quos Archelaus fuit Ethnarcha Judææ, invenies Archelaum fuiſſe ab Imperatore Auguſto Ethnarcham Judeæ inſtitutum anno Imperii Auguſti quadrageſimo ſecundo, ideſt, anno jam elapſo ab obitu patris ſui Herodis. Ex quo evidenter ſequitur, Herodem, patrem Archelai, obiiſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 750. quadriennio integro ante Æram vulgarem.

Quarto : Herodem mortuum eſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti probat initium Regni *Herodis Antipæ*, qui fuit frater Herodis Archelai. Repertus quippe eſt nummus æneus minimi moduli, quem Cardinalis *Noriſius* in Præfatione Operis ſui de Epochis Syro-Macedonum publica luce donavit, & quem etiam exhibent *Pagius*, *Harduinus*, *Schelſtratus*, *Lamy*, & alii periti hujus temporis Chronologi ; in parte autem priore illius nummi ænei legitur intra *Lauream* inſcriptio Græca, ſic Latine reddita : CAJUS CÆSAR GERMANICUS. In altera vero parte exhibetur ramus palmæ cum altera inſcriptione Græca, ſic Latine reddita : HERODES TETRARCHA ANNO XLIII. Ex hac gemina nummi ænei inſcriptione conſtat primo, Herodem Antipam Galilææ Tetrarchiam obtinuiſſe per annos 43. deinde, hunc nummum fuiſſe cuſum anno tertio Caii Imperatoris, nam, teſte Joſepho, Herodes Antipas anno quarto Caii Imperatoris fuit Tetrarchia Galilææ privatus, & una cum uxore Herodiade Lugdunum in Galliis pulſus in exilium. Oportet ergo, ut annus quadrageſimus tertius Herodis Tetrarchæ Galilęę referatur ad an-

annum tertium Caii Imperatoris, quo anno Herodes Antipas Tetrarchia Galilææ adhuc potiebatur. Hoc autem ſemel ſuppoſito, liquet Herodem Antipam occupare cœpiſſe Galilææ Tetrarchiam anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti. Ab eo ſiquidem anno uſque ad annum tertium Caii Imper. numerantur ab omnibus Chronologis anni quadraginta tres, per quos Herodes Antipas Tetrarchiam Galilææ rexit. Porro, ſi Herodes Antipas Tetrarchia Galilææ potiri cœpit anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, neceſſe omnino eſt, ut Herodes, pater ipſius, eodem anno vita functus fuerit, nam *Herodes Antipas* Galilææ Tetrarchiam obtinuit duntaxat poſt obitum Herodis, patris ſui, qui eum primo per Teſtamentum ſuum Regem Judææ deſignaverat, ſed mutata voluntate Regnum Judææ Archelao reliquit, Herodi vero Antipæ Tetrarchiam Galilææ ad judicavit.

Quinto: Herodem mortuum eſt anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno a condita Roma ſeptingenteſimo quinquageſimo, probari poteſt ex his, quæ refert Joſephus de Philippo, filio Herodis, & fratre *Archelai*, & *Herodis Antipæ*, Philippus enim ut ſcribit *Joſephus* lib. 18. Antiq. cap. 3. cum eſſet Tetrarcha Traconitiditis, Gaulanitidis, ac Bataneæ, *rebus ſuæ Tetrarchiæ ordinatis, & diſpoſitis, vico Bethſaidę in ripa lacus Geneſarethini Urbis ſpeciem addidit frequentato incolis, & aucto opibus; quem Juliæ, Cæſaris filiæ cognominem eſſe voluit*. Veroſimile autem non eſt, Philippum hanc Urbem voluiſſe dedicare Juliæ, Auguſti Imperatoris filiæ, poſtquam evulgata eſt ejus infamia, ejuſque adulteria fuerunt propalata, quæ Auguſti animum ita ab illa abalienarunt, ut ne minimam quidem ipſius mentionem ferre poſſet, ſicut *Suetonius* in Octavio, & *Tacitus* lib. 1. Annalium meriæ prodiderunt. Omnes vero Chronologi fatentur, Juliæ flagitia ſeu propudioſa adulteria fuiſſe detecta anno quadrageſimo tertio Imperii Auguſti, & Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo, Conſulibus *Auguſto XIII.* & *M. Plautio Silvano*. Negari etiam non poteſt, Philippum biennio integro opus habuiſſe tum ad res ſuæ Tetrarchiæ ordinandas, tum ad novam, quam moliebatur, Urbem perficiendam. Oportet igitur, ut Philippus jam cœperit eſſe Tetrarcha Traconitidis anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quinquageſimo, eodemque anno e vita migrarit Herodes, pater Philippi.

Denique, Herodem mortuum eſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quinquageſimo, evinci poteſt ex eo judicio, quod tulit Imperator Auguſtus ad dirimendam litem exortam inter filios Herodis de paterni Regni ſucceſſione. Teſtatur ſiquidem Joſephus lib. 17. Antiq. c. 12. filios Herodis de paterni Regni ſucceſſione litigantes, Romam ad Auguſtum integram detuliſſe cauſam, Auguſtum vero in amicorum conſilio rem diſcuſſiſſe, quos inter Joſephus recenſet *Cajum*, Agrippæ, & Juliæ filium, ab Imperatore Auguſto jam adoptatum. Illud autem judicium habitum eſt, ſicut ſolide probat Cardinalis *Noriſius* in Cenotaphiis Piſanis, anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quinquageſimo primo, ſeu Imperii Auguſti quadrageſimo ſecundo, adeo ut in annum proxime inſequentem protrahi nullatenus poſſit, nam ſi illud judicium habitum fuiſſet anno Urbis Romæ 752. ſeu Imperii Auguſti 43. procul omni dubio *Lucius Cæſar*, qui hoc anno virilem togam induit, Princeps juventutis, omnibuſque honorum titulis Cajo, majori natu fratri, æquatus eſt, Conſulque deſignatus, una cum Cajo fratre ſuo ad idem judicium fuiſſet ab Imperatore Auguſto admiſſus; cum igitur *Lucius* ad illud conſilium non fuerit adſcitus, argumento eſt, filios Herodis anno ſuperiori, ſeu Urbis Romæ conditæ 751. & Imperii Auguſti anno 42. hoc eſt anno ab obitu patris Herodis jam emenſo, Romam veniſſe, eodemque anno litem de ſucceſſione paterni Regni inter ipſos enatam, in Conſilio Imperatoris fuiſſe Romæ dijudicatam, atque compoſitam.

Patet itaque ex omnibus illis momentis, quæ

quæ hactenus adduximus, Herodem mortuum fuiſſe anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quinquageſimo, ac ſubinde verum, & proprium Natale Chriſti conſignandum eſſe anno ſuperiori, quo adhuc vivebat Herodes, ſcilicet anno quadrageſimo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quadrageſimo nono, ante Æram vulgarem quadriennio integro. Sic enim ſtat Scripturę Sacræ veritas, dum *Matth. cap.* 2. dicit, Chriſtum natum eſſe *in diebus Herodis Regis*.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primo: Eccleſia Latina in numerandis annis, qui ab Incarnatione Chriſti Domini ad hanc uſque ætatem interfluxerunt, utitur Æra vulgari, ſeu Chriſtiana, cujus author fuit circa initium ſexti ſæculi *Dionyſius*, natione Scytha, & Abbas, cognomento *Exiguus* atqui juxta Æram Dionyſianam, ſeu vulgarem, Natale Chriſti conſignari debet anno quadrageſimo quarto Imperii Auguſti, ergo Natale Chriſti non eſt illigandum anno quadrageſimo Imperii Auguſti.

Reſ. primo: Duplex, ut antehac obſervatum eſt, Natale Chriſti eſſe diſcernendum, unum, quod dicitur *proprium*, alterum, quod *vulgare* nuncupatur. Natale proprium Chriſti illud eſt, quod revera contigit in diebus Herodis Regis, ſive, ſicut mox late probavimus, quod incidit in annum quadrageſimum Imperii Auguſti, quo anno adhuc in vivis erat Herodes. Natale vulgare Chriſti illud dicitur, quod *Dionyſius Exiguus* conſignavit anno quadrageſimo quarto Imperii Auguſti. Qua in re *Dionyſium* fuiſſe hallucinatum in confeſſo eſt apud omnes Chronologos, qui Sole clarius oſtendunt, Herodem jam vita functum eſſe anno quadrageſimo quarto Imperii Auguſti. Mortuus eſt enim Herodes anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſicut ex his, quæ ſupra diximus, manifeſto patet. Quapropter, *Dionyſius Exiguus* in aſſignando anno Natalitio Chriſti Domini quadriennio integro a recta via aberravit. Nec aſſertioni noſtræ officit conſuetudo Eccleſiæ, quæ annos Chriſti juxta Æram a *Dionyſio Exiguo* excogitatam, numerare ſolet, dum ex. gr. hunc annum quem decurrimus, dicit eſſe ab Incarnatione Domini milleſimum ſeptingenteſimum vigeſimum tertium. Enim vero, Eccleſia Latina Æram Dionyſianam, ſeu vulgarem, in uſum tranſtulit, non quod eam omni ex parte accuratam eſſe judicaverit, ſed quod eam Chriſtiani a tempore *Dionyſii Exigui*, qui eam invexit, in numerandis annis Chriſti communiter uſurpaverint. Has etenim temporum, annorumque minutias, & quiſquilias non moratur, aut penitus expendit Eccleſia, ſed potius hujuſmodi tricas gravitate, & authoritate ſua indignas, permittit Chronologis diſcutiendas, ac dirimendas. Non ſecus ac, licet Eccleſia in Martyrologio, quod in pervigilio Natalis Chriſti ſingulis annis recitatur, calculum LXX. Interpretum retineat, hoc tamen perantiquo non obſtante Eccleſiæ Latinæ uſu, omnes ferme periti hujus temporis Chronologi conſtanter docent, calculum LXX. Interpretum multis ſcatere mendis. Quamvis ergo Eccleſia Latina numeret annos Chriſti juxta Æram Dionyſianam, ſeu vulgarem, inde tamen hanc Æram accuratam eſſe evinci minime poteſt.

Reſpondeo ſecundo: Hanc conſuetudinem ſubducendi annos Chriſti juxta Æram Dionyſianam non ſemper viguiſſe in Eccleſia Latina, ſiquidem, ante *Dionyſium Exiguum*, mos in Eccleſia obtinebat notandi annos per Olympiades Græcorum, per annos Imperatorum, & Conſulum Romanorum, ſed potiſſimum per Æram Alexandrinorum Martyrum, ſeu per Æram Diocletiani Imperatoris, qui in Chriſtianos ferro, flammaque ſæviit, & maximam ipſorum ſtragem edidit. *Dionyſius* autem ægre ferens, quod Chriſtiani ab exordio Imperii Diocletiani ſuos notarent annos, Æram illam, quæ dicitur *vulgaris*, aut *Chriſtiana*, adinvenit, quam tamen Eccleſia non confeſtim in uſum tranſtulit. Obſervat quippe doct. *Pagius* in Diſſertatione de periodo Græco-Romana in Galliis, prima duntaxat Francorum Regum ſtir-

ſtirpe deficiente, hanc *Æram Dionyſianam* in uſum vocatam eſſe, ſicut videre eſt in Capitularibus Regum Francorum ab erudito *Baluzio* publicatis, quorum etiam mentionem facit doctiſſimus *P. Mabillonius* in libro *De re Diplomatica*. Hiſpani quoque, & Luſitani nonniſi paucis abhinc ſæculis Æram Hiſpanicam antiquarunt, & in ejus locum *Dionyſianam*, ſeu *vulgarem*, ſubrogarunt; quin & Summi Pontifices eandem Æram tardius in ſuis Diplomatibus expreſſerunt, Eugenius quippe IV. ſuaſu *Blondi*, Æram Dionyſianam adhibere cœpit.

Arguitur ſecundo: Ideo maxime proprium Natale Chriſti conſignari deberet anno quadrageſimo Imperii Auguſti, quia Herodes, quo in Judæa regnante, natus eſt Chriſtus Dominus, ſupponitur mortuus, juxta calculum Joſephi, anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, atqui Herodes non eſt mortuus anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti, ſed potius anno quinquageſimo, ergo concidit præcipuum, & unicum ſententiæ noſtræ fundamentum. Prob. min. Anni triginta ſeptem, quos Regno Herodis tribuit Joſephus, putari non debent ab anno quinto Imperii Auguſti, ſed ab anno decimo quarto illius Imperii, quando videlicet Imperator Auguſtus in pugna Actiaca vicit Marcum Antonium, qui, ſpreta Octavia, ſorore Auguſti, quam pace apud Brunduſium facta, uxorem duxerat, deinde cum Cleopatra, Regina Ægypti, matrimonium iniit. Ab eo ſiquidem anno Imperii Auguſti decimo quarto numerari debere annos triginta ſeptem Regni Herodis, ex eo præſertim ſuaderi poteſt, quod cum Herodes vafro, ac politico eſſet ingenio præditus, maximuſque Cæſaris adulator, ubi primum intellexit, Marcum Antonium, patronum, & Mœcenatem ſuum, in pugna Actiaca fuiſſe profligatum, omniaque illius Acta ab Imper. Auguſto fuiſſe omnino reſciſſa, tunc ut gratiam victoris Auguſti facilius aucupari, & in ejus amicitiam blandius irrepere poſſet, ipſum Rhodi degentem convenit, depoſitoque diademate veniam ſupplex flagitavit, quod Antonio contra Auguſtum ſuppetias tuliſſet, quo quidem obſequio, Herodes benevolentiam Auguſti ſibi conciliavit, & ab ipſo confirmatum Judææ Regnum recepit. Quapropter, Herodes ab hoc anno decimo quarto Imperii Auguſti annos Regni ſui deinceps numerare cœpit. Cum igitur Herodes, teſte Joſepho, regnaverit annis triginta ſeptem, mors ipſius incidit in annum quinquageſimum Imperii Auguſti, nam ſi ab anno decimo quarto Imperii Auguſti numeres annos triginta ſeptem Regni Herodis, comperies Herodem obiiſſe anno quinquageſimo Imperii Auguſti. Hanc conjecturam urget Cardinalis Baronius in Apparatu ad Annales Eccleſiaſticos, & poſtquam multa congeſſit ad fidem elevandam Joſephi, qui annos trigita ſeptem Regni Herodis numerat ab anno quinto Imperii Auguſti, ſic tandem ſermonem concludit: *Si Joſephum quis ſibi ſequendum proponat, deſerat neceſſe eſt Evangelicam veritatem, utpote qui Judæus auctor (ut oſtendimus) ante Chriſtum natum ponat Herodis ſenioris obitum. Sed redarguimus ejuſdem auctoris levitatem, & inconſtantiam ex ipſiuſmet ſcriptis recitatis. Porro, ſi quis eidem ſecum ita pugnanti, & Evangelicæ veritati penitus repugnanti fidem adhibendam putaverit, hac ex parte Celſum, Porphyrium, Julianum ſe ſuperaſſe cognoſcat, cum iidem, licet Chriſtianæ Religionis hoſtes infenſiſſimi, & contradictores acerbiſſimi, nunquam tamen auſi reperiantur præponere Joſephum Evangeliſtis, &c.*

Reſpondeo: Hanc Eminentiſſimi Annalium Parentis conjecturam ſolidam non eſſe, nec ullo probatæ fidei auctoris teſtimonio fultam. Nulla quippe proferri poteſt ratio, cur Herodes Regni ſui annos numerarit ab eo tempore, quo Auguſtus in pugna Actiaca Antonium expugnavit. Nam quod ait Baronius, Herodem ab ea Auguſti victoria annos Regni ſui numeraſſe, quia Auguſtus omnia Antonii Acta reſciderat, a veri veſtigiis longiſſime abeſt. Conſtat ſiquidem, Imperatorem Auguſtum non reſcidiſſe poſt pugnam Actiacam Decretum illud, quo anno quinto ipſius Imperii Herodes fuerat Senatus Romani auctoritate Rex Judææ declaratus. Eccur, quæſo, illud Decretum reſcidiſſet Auguſtus, cum ipſemet una cum An-

to-

tonio, ſicut refert Joſephus, hanc regiam dignitatem ultro Herodi conceſſiſſet? Præterea, hallucinatur Baronius, dum ait, Herodem eodem anno, quo apud Actium pugnatum eſt, adiiſſe Auguſtum in inſula Rhodo, veniam ab ipſo ſupplicem petiiſſe, & Regnum denuo ab eo impetraſſe. In hoc, inquam, hallucinatur Baronius, primo, quia Joſephus cap. 10. libr. 15. Antiqu. diſertis verbis aſſerit Herodem etiam poſt pugnam Actiacam partes Antonii adhuc ſequutum fuiſſe. *Herodes*, inquit Joſephus, *properavit Rhodum, ut illic Cæſari occurrat. Quo poſtquam appulit, poſito tantum diademate, de cetero apparatu regio nihil mutavit: admiſſuſque ad colloquium tum maxime oſtendit animi ſui magnitudinem, neque ad ſupplicationes (ut in tali forma mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogandi veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepide.* Secundo, ex Hiſtoria Romana liquet, Imperatorem Auguſtum non fuiſſe in Aſiam profectum illo ipſo anno, quo ad Actium victus eſt Antonius, ſed poſt hanc inſignem victoriam petiiſſe Italiam, & anno demum ſequenti in Græciam, & inſulam Rhodum conceſſiſſe, ubi eum Herodes inviſit, & nihil de Regio apparatu mutans Judææ Regnum ab Imperatore Auguſto precario obtinuit. Debuiſſet ergo Baronius initium novæ hujus Epochæ Regni Herodis ducere non ab anno decimo quarto Imperii Auguſti, ſeu ab anno Juliano XV. quo pugnatum eſt ad Actium, ſed ab anno decimo quinto Imperii Auguſti, ſeu ab anno Juliano XVI. quo Conſules fuerunt *Auguſtus IV.* & *M. Licinius Craſſus*. Denique, Herodem annos Regni ſui numeraſſe ab anno quinto Imperii Auguſti, quo Senatus Romani authoritate Judææ Regnum obtinuit, non vero ab eo anno, quo Auguſtus vicit Antonium, luculento probari poteſt exemplo Archelai, qui ab Antonio Cappadociæ Regnum obtinuerat anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo decimo octavo, ſicut ſcribit *Dio* lib. 49. quique in Antonii caſtris contra Auguſtum ſtetit, huic tamen Auguſtus poſt victoriam Actiacam veniam dedit, eique Regiam dignitatem, ac nomen reliquit. Verum, demortuo Auguſto, Tiberius Imperator eundem Archelaum, qui jam per quinquaginta annos regnaverat in Cappadocia, Romam evocavit, *Tacito* hæc ſcribente: *Rex Archelaus quinquageſimum annum Cappadocia potiebatur inviſus Tiberio, quod eum Rhodi agentem nullo officio coluiſſet*. Porro, conſtat, Archelaum, Cappadociæ Regem, fuiſſe Romam a Tiberio accitum anno Urbis conditæ 770. *Cæcilio Ruſo*, ac *Pomponio Flacco* Conſulibus, quemadmodum teſtantur *Cornelius Tacitus*, & *Dio Caſſius*; non potuit ergo Archelaus annos Regni ſui numerare ab eo tempore, quo poſt victoriam Actiacam fuit ab Auguſto in Regno Cappadociæ confirmatus, quandoquidem a victoria Actiaca, quam retulit Auguſtus anno Urbis Romæ conditę ſeptingenteſimo vigeſimo tertio, uſque ad annum, quo Archelaus Romam venire juſſus eſt, hoc eſt, uſque ad annum Urbis Romę conditæ ſeptingenteſimum ſeptuageſimum, interceſſerunt tantum anni ſeptem ſupra quadraginta; cum tamen *Tacitus*, & *Dio* ſcribant, Archelaum jam quinquaginta abhinc annis Cappadocia potitum eſſe, quando a Tiberio Romam fuit vocatus. Sicut ergo *Archelaus* annos Regni ſui ab eo tempore computavit, quo Regnum Cappadociæ obtinuit ab Antonio, non vero ab eo tempore, quo in Regno Cappadociæ fuit ab Auguſto poſt pugnam Actiacam confirmatus, ita, non abſimili ratione, Herodes annos Regni ſui ab eo tempore numeravit, quo a Romanis Judææ Regno donatus eſt, ideſt, ab anno quinto Imperii Auguſti, non autem ab eo tempore, quo poſt victoriam Actiacam in Regno Judææ fuit ab Imper. Auguſto confirmatus. Standum itaque eſt calculo Joſephi, qui cum Evangelica veritate optime conſentit, & a quo dum receſſit *Baronius*, in multos circa Chronologiam errores impegit, quos in ſua Critica doctiſſimus *Pagius* obſervavit, & accurate emendavit.

Arguitur tertio: non ſibi conſtat Joſephus in numerandis annis vitæ Herodis, ergo

ergo nullam omnino meretur fidem. Prob. ant. *Joſephus* lib. 14. Antiq. c. 17. ſcribit, Antipatrum commiſiſſe filio ſuo Herodi curandam, ſeu regendam Galilæam, quando Herodes adhuc juvenis erat, ideſt, natus duntaxat annos quindecim, idque contigiſſe, ait, ſeptem annis, antequam Herodes fuiſſet a Romanis, ideſt, anno quinto Imp. Auguſti, Rex Judææ ſalutatus. Inſuper, idem Author lib. 17. Antiq. c. 8. dicit, Herodem vita functum eſſe circiter annum ætatis ſuæ ſeptuageſimum. In quo calculo Joſephus ſe ſe manifeſta implicat antilogia, nam juxta Joſephum Herodes quindecim annos erat natus, quando Antipater ei tradidit curandam Galilæam, quibus quindecim annis ſi addas annos illos ſeptem, qui effluxerunt ab eo tempore, quo Herodi ab Antipatro tradita eſt curanda Galilæa, uſque ad quintum Imperii Auguſti annum, quo Herodes fuit a Romanis Rex Judææ renunciatus, ſummam habebis annorum viginti duorum, quos natus erat Herodes quando Rex Judææ anno quinto Imperii Auguſti fuit deſignatus. Si ergo Herodes mortuus eſt anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo, ſicut ſcribit Joſephus, neceſſum eſt ut Herodes, qui juxta calculum Joſephi natus erat annos viginti duos, quando a Romanis anno quinto Imp. Auguſti Rex Judææ fuit ſalutatus, regnaverit annis quadraginta octo: & obierit anno quinquageſimo tertio Imperii Auguſti, & tamen Joſephus exerte pronunciat: Herodem mortuum eſſe anno trigeſimo ſeptimo Regni ſui. Secum igitur aperte pugnat Joſephus, & calidum ac frigidum ſimul ex eodem ore perflat, ac proinde in numerandis annis vitæ Herodis ſibi omnem omnino abrogat fidem. Hæc & alia hujuſmodi ad labefactandam authoritatem Joſephi objicit P. *Harduinus*, Soc. Jeſu, in Proluſione de Nummis Herodiadum.

Reſpondeo primo: cum doctiſſ. *Schelſtrato* in lib. de Antiq. Eccleſiæ Herodem revera fuiſſe duntaxat annos quindecim natum, quando Antipater illi regendam Galilæam demandavit, mendum tamen in Textum Joſephi irrepſiſſe, circa annos vitæ Herodis. Conjicit quippe ſagaciſſimus ille Author, Herodem non eſſe mortuum anno ętatis ſuæ ſeptuageſimo, ſicut nunc legitur in Textu Joſephico, ſed mortuum eſſe anno ineunte ætatis ſuę ſexageſimo. Quæ quidem Schelſtrati conjectura, ſi vera ſit, omnem ſolvit difficultatem, nam ſi Herodes mortuus eſt anno ineunte ſexageſimo vitę ſuę, facili negotio intelligitur, Herodem fuiſſe annorum quindecim, quando Antipater illi regendam Galilęam concredidit, eumque e vivis exceſſiſſe anno trigeſimo ſeptimo Regni ſui, ſeu anno quadrageſimo primo Imperii Auguſti.

Reſpondeo ſecundo cum aliis doctiſſimis hujus temporis Chronologis: mendum irrepſiſſe in hodiernum Textum Joſephi, & loco *quindecim*, legendum eſſe *viginti quinque annos*, quos natus erat Herodes, quando ipſi ab Antipatro curanda fuit tradita Galilæa. Enim vero, cum in Codice Græco Joſephi omni procul dubio ſcriptum eſſet χέ, ideſt, 25. in ιέ, hoc eſt, 15. Librariorum errore facile mutari potuit. Hanc conjecturam probat Cardinalis Norifius ex ipſomet Joſepho, qui lib. 14. Antiquit. cap. 12. aſſerit, Antipatro quatuor filios fuiſſe, videlicet *Phaſaelum*, *Herodem*, ſecundo genitum, *Pheroram*, ac *filiam Salomem*, quos idem Antipater apud *Aretam*, Regem Arabum, depoſuit, dum bellum contra Ariſtobulum gereret, hoc eſt, anno Urbis Romæ conditæ 688. Herodes ergo, filius Antipatri, anno Urbis Romæ conditæ 688. vivebat obſes Regi Arabum datus, atque tum temporis natus erat annos circiter quinque, Herodes nanque major natu erat ipſo Pherora. Antipater autem, juxta Joſephum, curandam Herodi tradidit Galilæam anno Urbis Romæ conditæ 707. hoc eſt, viginti annis poſtquam Herodem filium ſuum Quinquennem Regi Arabum obſidem dediſſet: annos itaque viginti quinque, juxta calculum Joſephi, natus erat Herodes, quando ipſi Antipater regendam commiſit Galilæam. Et ſane, tot egregia facinora, quæ Joſephus ibidem refert ab Herode geſta, poſtquam illi Antipater curandæ Galilææ Provinciam demandaſſet, aperte innuunt, Hero-

dem

dem tum temporis attigiſſe annum ętatis ſuæ vigeſimum quintum, in qua robuſta ætate ſat virium, fortitudinis, & prudentiæ habere potuit, ut par eſſet tot exantlandis laboribus, & arduis ſuſcipiendis, atque felici exitu perficiendis Expeditionibus. Addo inſupe, perdoctum *Uſſerium* in Annalibus Veteris Teſtamenti recte obſervare, primos vitæ Herodianæ deſcriptores *Ptolomæum*, ſcilicet, & *Nicolaum Damaſcenum*, ex quibus ſua Joſephus hauſit, non quindecim, ſed viginti quinque annos tribuiſſe Herodi, quando illi Antipater curandam tradidit Galilæam. Hoc autem errore, qui Textum hodiernum Joſephi pervaſit, ſemel emendato; planum ac expeditum eſt, Herodem obiiſſe anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo, ſicut ſcribit Joſephus. Enim vero, ad calculos, ſi placet, revocemus Herodis annos. Herodes viginti quinque annos natus erat, quando ab Antipatro illi tradita fuit curanda Galilæa anno Urbis Romæ conditæ 707. his ergo annis viginti quinque Herodis adde alios ſeptem annos, qui elapſi ſunt a tempore, quo Herodi tradita fuit ab Antipatro curanda Galilæa, uſque ad annum Urbis Romæ conditæ 714. ſeu uſque ad annum quintum Imp. Auguſti, quo anno Herodes Regnum Iudææ a Romanis obtinuit, & fiet ſumma annorum triginta duorum, quos natus erat Herodes, quando a Romanis Rex Judææ fuit ſalutatus. Adde denique triginta ſeptem annos Regni Herodis, & ſummam habebis vitæ Herodis ſexaginta novem annorum, quibus ſi adjicias aliquot menſes qui prætermiſſi ſunt, liquido conſtabit Herodem mortuum eſſe anno ineunte ætatis ſuæ ſeptuageſimo, anno vero Regni Judææ ſibi e Romanis conceſſi trigeſimo ſeptimo, quemadmodum ſcribit Joſephus. Faceſſat itaque *Harduinus*, qui merito apud viros eruditos male audit, eo quod tam in ſua *Chronologia veteris Teſtamenti*, quam in Proluſione de *Nummis Herodiadum*, Joſephi in Herodiana deſcribenda Hiſtoria fidem elevat, omnium pene Sanctorum Patrum, & Hiſtoricorum authoritatem ſus deque habet, & omne genus monumentorum, quibus apud nos res Hiſtorica nititur, convellere auſu temerario aggreditur. Sed *Harduinum*, ejuſque ſocium *Germonium*, totius venerandæ Antiquitatis memoriam abolere geſtientes, pro meritis caſtigarunt, plautinoque ſale aſperſerunt viri hujus temporis eruditi, quinobiliſſima tam ſacræ, quam prophanæ Antiquitatis monumenta, quibus Chriſtiana religio ceteris omnibus antecellit, a paradoxis, quibus ambo illi Authores ſeipſos, quaſi cœli convexa tetigerint, ſuperbius jactant, egregie vindicarunt, *Joannes Mabillonius*, *Bernardus Lamy*, *Juſtus Fontaninus*, *Domiuicus Lazarinus*, *Spanhemius* in lib. de Uſu, & Præſtantia Numiſmatum Antiquorum Diſſert. 5. 7. & 8.

Arguitur quarto: verum, & proprium Natale Chriſti huic anno conſignari debet, quo exiit Edictum a Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus Orbis, ſicut teſtatur Sacer Evangeliſta *Lucas* c. 2. atqui cenſus, ſeu hæc univerſalis deſcriptio facta eſt anno quadrageſimo ſecundo Imp. Auguſti, ut videre eſt apud Euſebium in Chronico, ergo verum, & proprium Natale Chriſti illigari non debet anno quadrageſimo Imp. Auguſti, ſed potius anno quageſimo ſecundo.

Reſpondeo negando minorem: hæc quippe univerſi Orbis deſcriptio, cujus mentionem facit *S. Lucas* c. 2. non incidit in annum quadrageſimum ſecundum Imper. Auguſti, ſicut perperam viſum eſt Euſebio, ſe fieri cœpit anno trigeſimo ſeptimo Imp. Auguſti, hoc eſt, octo annis ante Æram Dionyſianam, ſeu Chriſtianam. Quod quidem, ut clarius intelligatur.

Obſervandum eſt, Imperatorem Auguſtum, teſte *Suetonio* in *Octavio* capit. 82. ter Cenſum, ſeu deſcriptionem populi egiſſe, primum, ac tertium Cenſum egiſſe cum Collega, medium vero ſine Collega. Id ipſum teſtatur Imperator Auguſtus in Indice, ſeu Breviario vitæ ſuæ in monumento apud Snburbium Ancyræ reperto, quod *Augerus Gislenius Busbequius* Turcarum immanitati ereptum, ſicut narrat *Cauſobonus*, in Europam aſportavit, & ab *Andræa* Sco-

Scoto, *Lipſio*, *Grutero*, aliiſque clariſſimis viris publicatum fuit. Ex hac, inquam Inſcriptione Ancyrana manifeſto conſtat, primum Cenſum ab Auguſto, & Collega Agrippa peractum fuiſſe, dum ambo Conſulatum gererent, hoc eſt, anno decimo ſeptimo Imp. Auguſti, & anno vigeſimo octavo ante Æram vulgarem. Alterum Cenſum eadem Inſcriptio Ancyrana indicat fuiſſe peractum ab Auguſto ſolo, ſeu anno trigeſimo ſeptimo Imp. Auguſti, & anno octavo ante Æram vulgarem, Conſulibus C. *Mario Cenſorino*, & C. *Aſinio Gallo*. Tertius denique Cenſus, juxta Inſcriptionem Ancyranam, peractus eſt ab Auguſto, & Collega Tiberio, anno quinquageſimo ſeptimo, ſeu anno ultimo Imp. Auguſti, & anno decimo quarto Æræ vulgaris, Conſulibus *Sexto Pompejo Magno*, & *Sexto Apulejo*. Hoc autem ſemel ſuppoſito, certum eſt apud omnes, nec per primum, nec per tertium Cenſum indicari poſſe verum, & proprium Natale Chriſti, ſed tantum per ſecundum Cenſum, qui, ut mox diximus, ab Auguſto, abſque Collega editus eſt, anno trigeſimo ſeptimo ipſius Imperii, quo anno *Cyrinus*, ſeu *Quirinius*, miſſus eſt ab Imperatore Auguſto, cum plena, & extraordinaria poteſtate in Syriam aliaſque Orientis Provincias, ut indiceret Cenſum, quem hoc anno incœpit quidem *Quirinius*: ſed eum paulo poſt intermittere coactus eſt, ut Homonadenſes, qui contra Romanos rebellarant, in ordinem redigeret, ſicut teſtatur *Cornelius Tacitus* lib. 3. Annalium, ubi ſcribit: *Quirinium*, *mox expugnatis per Ciliciam Homonadenſium Caſtellis*, *inſignia triumphi fuiſſe adeptum*. Idem de *Quirinio* teſtatur *Strabo* lib. 12. ubi, teſte *Lipſio* in Commentario ad Annales *Taciti*, hæc habet: *Homonadenſes autem Quirinius fame expugnavit*, *quatuor millia virorum cœpit*, & *in vicinas Urbes diſtribuit*, *regione ſpoliata omni juventute*. Hic itaque Cenſus, ſeu hæc populi deſcriptio, quę, ut perhibet Sanctus Lucas, facta eſt tempore Natalis Chriſti Domini incœpta fuit a Cyrino, ſeu Quirinio, anno trigeſimo ſeptimo Imperii Auguſti, ſed cum hæc deſcriptio, ob tumultum Homonadenſium, fuiſſet a Quirinio intermiſſa, deinde a *Sentio Saturnino*, tum temporis Præſide Syriæ, fuit continuata, & denique abſoluta eſt anno quadrageſimo Imperii Auguſti a *Quintilio Varo*, qui in Syriæ præfectura ſucceſſit Sentio Saturnino. Quapropter, hoc anno Imp. Auguſti quadrageſimo, quo abſoluta eſt hæc populi deſcriptio, natus eſt Chriſtus Dominus.

Arguitur quinto: *Joſephus* ſub finem lib. 17. Antiq. narrat quo pacto Archelaus filius Herodis ab Imperatore Auguſto fuerit Viennam Allobrogum relegatus, & lib. 18. Antiqu. cap. 1. ait: Quirinium, poſt exilium Archelai, miſſum fuiſſe ab eodem Imperatore in Syriam, ut illam adminiſtraret, & facultates cenſeret omnium, etiam Judæorum, atqui conſtat Archelaum fuiſſe Viennam in Galliis pulſum in exilium anno Imperii Auguſti quinquageſimo, ſeu anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quinquageſimo nono, & anno ſexto Æræ vulgaris; ergo hæc deſcrptio, quæ indicta eſt ab Imperatore Auguſto paulo ante ortum Chriſti, non eſt facta a Cyrino, ſeu Quirinio.

Reſpondeo: Duplicem a Cyrino, ſeu Quirinio, factam eſſe Iudææ deſcriptionem. Prima Iudææ deſcriptio facta eſt a Cyrino, ſeu Quirinio, anno trigeſimo ſeptimo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quadrageſimo ſexto, & anno octavo ante Æram vulgarem. Hoc ſiquidem anno, ut mox diximus, *Quirinius* miſſus eſt ab Imperatore Auguſto cum plena & extraordinaria poteſtate in Syriam. Altera Iudææ deſcriptio facta eſt ab eodem Quirinio poſt relegatum Archelaum Viennam in Galliis. Tunc enim, uti refert *Joſephus* lib. 18. Antiq. cap. 1. *ipſe Quirinius in Judæam venit jam attributam Provinciæ Syriæ*, & *ut percenſeret facultates ejus regionis civium*, & *Archelai pecuniam in poteſtatem ſuam redigeret*. Prima Iudææ deſcriptio, facta a Quirinio, dum adhuc in vivis eſſet Herodes, non fuit proprie Cenſus, qualis erat ceterorum populorum, qui ſui juris non erant, & omnem amiſe-

ferant libertatem. Judæi ſiquidem, quamdiu in Judæa regnavit Herodes, fuerunt immunes a perſolvendis Tributis, non ſecus ac ſocii, & amici Romanorum, qui non cenſebantur, ſeu quibus vectigalia aut tributa Romani non imponebant. At, altera deſcriptio Judææ, facta a Quirinio poſt exilium Archelai, fuit verus Cenſus; tunc nanque Judæa, dejecto Archelao poteſtate ſua & in exilium miſſo, fuit attributa Provinciæ Syriæ, teſte *Joſepho*, ſuæque libertatis jacturam omnino fecerunt Judæi. *Fridericus Spanhemius* part. 2. Dubiorum Evang. Dub. 3. dilucide exponit primam deſcriptionem, factam a Quirinio paulo ante ortum CHRISTI Servatoris noſtri, eſſe plane diverſam ab altera deſcriptione facta ab eodem Quirinio poſt exilium Archelai. Hanc autem diverſitatem repetit ex ſex capitibus. Primo, ex ratione cauſæ impulſivæ. Secundo, ex ratione formæ. Tertio, ex ratione finis. Quarto, ex ratione temporis. Quinto, ex ratione latitudinis. Sexto, ex ratione ſucceſſus. Prioris deſcriptionis cauſa impulſiva, fuit vel curioſitas, vel ambitio Auguſti, vel utraque conjunctim. Poſterioris deſcriptionis cauſa impulſiva, fuit Judæorum criminationes, Auguſti indignatio, & Archelai tum abdicatio, tum relegatio. Forma prioris deſcriptionis erat ſine Cenſu, hoc eſt, ſine penſitatione, & tributi cujuſdam conſueti exactione. Poſterioris deſcriptionis forma, fuit cum Cenſus pecuniarii exactione. Finis prioris deſcriptionis erat vel oſtentatio potentiæ Imperii Romani, vel ejus ſecuritas. Finis poſterioris deſcriptionis, incrementum ærarii ex Archelai facultatibus. Prior deſcriptio facta eſt tempore, quo adhuc vivebat Herodes. Poſterior deſcriptio facta eſt novennio jam completo a morte Herodis, Archelao ejus filio jam Viennam Galliæ relegato. Prior deſcriptio fuit univerſalis & œcumenica. Poſterior deſcriptio particularis fuit, nec attigit niſi Syriam, & Judæam. Prior denique deſcriptio peracta eſt ſaltem in Judæa ſine tumultu. Poſterior deſcriptio multos in Judæa excitavit tumultus, ſicut refert *Joſephus* lib. 18. Antiq. c. 1. Patet itaque primam Judææ deſcriptionem, factam a Quirinio paulo ante Chriſti ortum, diverſam eſſe ab altera Judææ deſcriptione facta ab eodem Quirinio poſt exilium Archelai. Quam etiam diverſitatem haud obſcure inſinuare videtur *S. Lucas* his verbis: *Hæc deſcriptio prima facta eſt a Præſide Syriæ Cyrino*. Vocat enim *S. Lucas* hanc deſcriptionem factam a Cyrino, ſeu Quirinio, *primam*, ut eam diſcernat a ſecunda Syriæ deſcriptione, quæ facta eſt ab eodem Quirinio poſt exilium Archelai, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 760. anno Imperii Auguſti quinquageſimo primo, anno ſeptimo Æræ Chriſtianæ. Conſulibus *A. Licinio Nerva Silano*, & *Q. Cæcilio Metello Cretico*. Sunt nonnulli Critici, qui putant Textum *S. Lucæ* in mendo cubare, nec legendum eſſe; *Præſide Syriæ Cyrino*, ſeu *Quirinio*, ſed legendum eſſe: *Præſide Syriæ Quintilio* Verum, hæc Criticorum conjectura admitti non debet, tum quia falſi convincitur ex omnibus *S. Lucæ* Codicibus, in quibus legitur: *Præſide Cyrino*, ſeu *Quirinio*. Tum quia Sancti Patres, & Scriptores veteres *Quirinium* legunt, non *Quintilium*. Tum quia denique, nefas eſt omnino quidquam Sacris Codicibus addere, mutare, aut expungere.

Arguitur ultimo, *Tertullianus* lib. 4. contra Marcionem cap. 19. ait: Cenſum, qui paululum præceſſit Nativitatem Chriſti, peractum fuiſſe ſub *Sentio Saturnino*, Syriæ Præſide, atqui Sentius Saturninus non erat Syriæ Præſes anno quadrageſimo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 749. ſed Quintilius Varus, qui Sentio Saturnino in Syriæ Præfectura ſucceſſit, ſicut compertum eſt ex multis nummis, quos exhibent periti hujus temporis Chronologi; ergo verum & proprium Natale Chriſti conſignari haud debet anno quadrageſimo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 749.

Hoc argumento convicti *Pagius*, *Harduinus*, *Schelſtratus*, *Bollandus*, &c. autumant, verum & proprium Natale Chriſti conſignandum eſſe anno trigeſimo nono Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romę

N 2 con-

conditæ ſeptingenteſimo quadrageſimo octavo, & anno Juliano quadrageſimo, quo anno putant Saturninum fuiſſe adhuc Syriæ præſidem. Sed hæc ſententia ſtare non poteſt. Primo, quia conſtat, Quintilium Varum ſucceſſiſſe Sentio Saturnino in Præfectura Syriæ anno trigeſimo octavo Imperiii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo quadrageſimo ſeptimo, & annu Juliano trigeſimo nono. Id, inquam, conſtat ex nummo, qui cuſus eſt anno, quo *Quintiilus Varus* ſucceſſit Saturnino, & Syriæ Præfecturam ſuſcepit. Hic autem nummus, Teſte Cardinali *Noriſio*, Differt. 1. de Epochis Syro-Macedonum; aſſervatur Florentiæ in Scriniis Marchionis *Franciſci Ricardi*, & in eo hęc legitur Inſcriptio Græca,

ΕΠΙ ΟΥΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΚ.

Hoc eſt: *Sub Varo Antiochenſium anno vigeſimo quinto*: ſeu anno vigeſimo quinto a pugna Actiaca. Antiochenſes enim, partes Auguſti ſecuti, Æram ſuam deducebant a ctictoria, quam de Antonio in pugna Actiaca reportavit Imperator Auguſtus die 2. Septembris anni Urbis Romæ conditæ 723. ſicut late probat Card. *Noriſius* Differt. 3. de Epochis Syro-Macedonum, ex pluribus Nummis Præſidum Syriæ, quo ibidem exhibet. Patet itaque ex hoc nummo, Quintilium Varum ſucceſſiſſe Saturnino, & Syriæ Præfeturam ſuſcepiſſe anno vigeſimo quinto a pugna Actiaca; ſeu anno vigeſimo quinto Regni Auguſti in Syria. Porro, annus vigeſimus quintus Regni Auguſti in Syria, hoc eſt, a pugn. Actiaca, incidit in annum trigeſimum octavum imperii Auguſti ſeu in annum Urbis Romæ conditæ 747. & in annum Julianum 39. ſicut fatetur ipſeme Cl. *Pagius* in ſua Critica Baronii. Cum igitur juxta *Pagium*, & alios ſupra memoratos Auctores, Chriſtus natus fuerit anno trigeſimo nono Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 748. nulla ratione aſſeri poteſt: Chriſtum natum fuiſſe ſub Sentio Saturnino Syriæ Præſide, ſiquidem Saturninus ante diem. 2. Septembris anni 39. Imperii Auguſti, ſeu Urbis Romæ conditę 848. debuit e Syriæ Præfectura abire, & Varo locum cedere, quia annus Æræ Antiochenæ vigeſimus quintus, quo currente, Varus ſucceſſit Saturnino, fuit die 2. Septemb. anni 39. Imperii Auguſti, ſeu anni Urbis Romæ conditæ 748. completus. Quapropter, in ſententia *Pagii*, & aliorum, qui aſſerunt, Sentium Saturninum fuiſſe Syriæ Præſidem, quando Chriſtus natus eſt, neceſſario dicendum eſt: aut Chriſtum natum eſſe anno 38. Imp. Auguſti, ſeu anno Urbis Romę conditæ 747. quo anno Sentius Saturninus adhuc erat Syriæ Præſes. Vel dicendum Chriſtum natum eſſe ante menſem Septembrem anni 39. Imperii Auguſti, ſeu anni Urbis Romæ conditæ 748. Nam ante menſem Septembrem ejuſdem anni jam Varus ſucceſſerat Saturnino in Præfectura Syriæ. Hinc non bene ſibi conſtare videtur doctiſ. *P. Pagius*, quippe qui ex una parte affirmat, Saturninum fuiſſe Syriæ Præſidem, quando natus eſt Chriſtus, & ex alia parte aſſerit, Chriſtum natum eſſe die vigeſima quinta Decembris anni trigeſimi noni Imperii Auguſti, ſeu anni Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimi quadrageſimi octavi, quo tempore fatentur omnes periti Chronologi, Sentium Saturninum jam e Syria abſceſſiſſe, ejuſque Quintllium Varum in Præfectura Syriæ ſucceſſiſſe.

Hanc difficultatem ſubodoratus eſt *P. Harduinus*, & ut ab eo ſe ſe expediret, ait: Chriſtum natum eſſe menſe Septembri anno Imperii Auguſti trigeſimi noni, dum adhuc Sentius Saturninus eſſet Syriæ Præſes. Sed hoc inane *Harduini* effugium adverſatur antiquæ traditioni Eccleſię. Quia, ſicut teſtatur Sancti Patres *Chryſoſtomus*, & *Auguſtinus*, Chriſtus natus creditur die vigeſima quinta menſis Decembris. In qua traditione conſentit tam Orientalis, quam Occidentalis Eccleſia. Hac itaque relicta Auctorum ſententia.

Reſpondeo ad argumentum propoſitum, vel omnino deferendum eſſe Tertullianum, cujus auctoritas, ſicut docent *Noriſius*, in Cenotaphiis Piſanis, &

Ber-

Bernardus Lamy in Apparatu Chronologico, tanti non eſt, ut a nobis aſſenſum impetrare debeat, vel ſic explicandum eſſe Tertullianum, ut velit duntaxat Cenſum indictum ab Imperatore Auguſto inceptum fuiſſe a Cyrino, ſeu Quirinio, quem Auguſtus anno 37. Imperii ſui miſit in Syriam cum poteſtate extraordinaria, dum adhuc Sentius Saturninus eſſet Præſes Syriæ. Potuit enim Tertullianus hunc Cenſum Sentio Saturnino adſcribere, tum quia Saturninus Syriæ Præſes erat, quando ad illum Cenſum incipiendum cum plena & extraordinaria poteſtate *Cyrinus* ſeu *Quirinus* miſſus eſt in Syriam. Tnm quia, *Saturninus*, Quirinio in debellandis Homonadenſibus occupato, Cenſum ab eo inceptum continuavit, quem poſtea abſolvit *Quintilius Varus*, qui Saturnino in Syriæ præfectura ſucceſſit.

Advertendum eſt primo in fine hujuſce Diſſertationis, *Baronium*, virum alioquin de Hiſtoria Eccleſiaſtica optime meritum, lapſum eſſe non ſolum in aſſignando anno Natalis proprii Chriſti, verum etiam in præfigendo exordio Æræ Dionyſianæ, ſeu vulgaris, aut Chriſtianæ. Nam primo *Baronius* aſſerit: Chriſtum natum eſſe die vigeſima quinta menſis Decembris anni quadrageſimi ſecundi Imperii Auguſti. Quod tamen oppido falſum eſt: nam anno quadrageſimo ſecundo Imperii Auguſti jam e vivis exceſſerat Herodes, ſicut conſtat ex his, quæ ſupra diximus; Chriſtum autem natum eſſe regnante in Judæa Herode, ſacrum perhibet Evangelium. Secundo erravit Baronius in præfigendo exordio Æræ Dionyſianæ, ſeu vulgaris. Nam annum primum Æræ vulgaris orſus eſt Kalendis Januarii anni quadrageſimi tertii Imperii Auguſti, Conſulibus C. *Cæſare Auguſto XIII. & M. Plautio Silvano*. Cum tamen in confeſſo ſit apud omnes Chronologos, annum primum Æræ Dionyſianæ ſeu vulgaris, initium habuiſſe Kalendis Januarii anni quadrageſimi quinti Imperii Auguſti, Conſulibus *Cajo Cæſare, Auguſti nepote, & L. Æmilio Paulo*. Hinc Eminentiſſimus ille Annalium Parens duobus integris annis in præfigendo exordio Æræ vulgaris a vero deflexit uſque ad annum ejuſdem Æræ ducenteſimum quinquageſimum primum, ubi ſuis Annalibus inſerendo primum Decii Imperatoris Conſulatum, quem tamen non ordinarium, ſed ſuffectum fuiſſe diſerte oſtendit doctiſſimus *Pagius* ad annum Æræ vulgaris, ſeu Chriſtianæ, 251. non amplius biennio, ſed triennio ſolido ab Æra vulgari exorbitavit *Baronius*, qui tamen ubi primum animadvertit ſe integro triennio in adornandis Eccleſiæ Annalibus ab Æra vulgari receſſiſſe, ut deprehenſum corrigeret errorem, primo expunxit e faſtis Conſularibus Conſulatum *Fluvii Æmiliani, & Pomponii Baſſi*, quos anno Æræ vulgaris 259. Conſules fuiſſe teſtantur Faſti Græci tam Theonis, quam Heraclii, Faſti Idatiani, quos *Sirmondus, & Labbæus* publici juris fecerunt, fragmentum etiam Conſulare, quo uſus eſt *Cuſpinianus*, quodque Cardinalis *Noriſius* egregiis Notis illuſtravit ad calcem lib. *de Epochis Syro-Macedonum*; varia denique reſcripta Codicis Juſtinianæi, quæ laudat idem Cardinalis in Diſſertatione *de votis decennalibus*. Secundo, *Baronius* expunxit e Faſtis Conſularibus Conſulatum *Cornelii Sæcularis, & Julii Donati*, quos tamen anno Æræ vulgaris 260. fuiſſe revera Conſules, convenit inter omnes eruditos. Porro, omiſſo utroque illo Conſulatu, *Baronius* anno Chriſti 261. Æram Dionyſianam, ſeu vulgarem, eſſet aſſecutus, niſi, ut mox diximus, primum Decii Imperatoris Conſulatum, quem ſuffectum eſſe certiſſime conſtat, tanquam ordinarium intruſiſſet. Quapropter, *Baronius* anno Chriſti 261. ab Æra Chriſtiana adhuc integro anno recedebat, quam, poſt longum erroris curſum, ut tandem aliquando attingere poſſet, anno Chriſti 278. Probi Imperatoris II. Collega, Lupo, Conſulatum abdicavit, quem tamen Conſulatum ordinarium fuiſſe *Noriſius* capit. 3. Diſſertat. 2. *de Epochis Syro-Macedonum*, & *Pagius* ad annum Chriſti 278. late probant ex libello de Præfectis Urbis, & ex Faſtis Idatii, Proſperi, Victorii, Caſſiodori, &c. Hoc autem prætermiſſo ſecundo Pro-

Probi Imperatoris Conſulatu, *Baronius* Æram Chriſtianam aſſecutus eſt anno Chriſti 280. a qua deinceps in ſuis Annalibus nunquam receſſit. Obſervant etiam *Noriſius & Pagius* locis mox citatis, *Baronium* ad aſſequendam Æram vulgarem non ſolum tres Conſulatus ordinarios e Faſtis Conſularibus abraſiſſe, ſed etiam Imperatori *Probo* duos ademiſſe annos, ut videlicet Imperatorum annos cum Æra vulgari connectere poſſet. Nam cum *Baronius* mortem Imperatoris Auguſti illigaſſet anno 16. Æræ vulgaris, ideſt, duobus annis eam poſtpoſuiſſet (mortuus quippe eſt Imperator Auguſtus anno 14. Æræ vulgaris) hunc errorem in conſignandis Imperatorum annis cum Æra Chriſtiana retinuit *Baronius*, donec in Æram Imperatoris Diocletiani impingens, animadvertit initium Imperii Diocletiani amoveri non poſſe anno Æræ Chriſtianæ, ſeu vulgaris, 284. Quamobrem, ut in viam redire poſſet *Baronius*, & annos Imperatorum cum Æra vulgari connectere, Imperium Probi aggreſſus duos illi eripuit annos, dans ei duntaxat annos quatuor, cum tamen ſex annis eum imperaſſe, Auctores ſint *Euſebius* in Chronico, *Caſſiodorus*, *Idatius*, *Eutropius*, *Victor Scoticus*, multaque indubitatæ fidei evincant Antiquitatis monumenta. Sic *Baronius*, ſublatis illis duobus annis Imperii Probi, in viam rediit anno Chriſti 280. ab eo ſiquidem anno non ſolum Faſti Conſulares, ſed Imperatorum anni cum Æra vulgari, ſeu Chriſtiana, perfecte in Annalibus *Baronii* conſentiunt.

Advertendum ſecundo: Erraſſe itidem *Baronium*, dum annum quadrageſimum quintum Imperii Auguſti, qui fuit primus Æræ vulgaris ſeu Chriſtianæ annus, conſignat per Conſulatum Auguſti XIV. & Æmilii Pauli. Hunc errorem refellit Cardinalis *Noriſius* Diſſert. 2. *de Cenotaphiis Piſanis* c. 3. ubi invictis argumentis demonſtrat, Imperatorem Auguſtum tredecim duntaxat Conſulatus egiſſe. Doctiſſimus etiam *Pagius*, bono Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ natus, in Critica *Baronii* ad annum primum Æræ Chriſtianæ, luculenter oſtendit, Conſulatum decimum quartum Imperatoris Auguſti eſſe plane commentitium, & in vetuſtis ac correctis Dionis Codicibus legi *Cajum Cæſarem* fuiſſe Conſulem cum Æmilio Paulo, non vero *Cæſarem Auguſtum*, quo fit, ut interpolata fuerint illa Dionis Exemplaria, quæ conſulit Cardinalis *Baronius*, & in quibus legit, Imperatorem Auguſtum Conſulatum egiſſe decimum quartum cum Æmilio Paulo.

Huic Diſſertationi finem impoſueram, nec quidpiam ei addere animus erat. Sed poſtea animadvertens, notitiam anni, quo Chriſtus Dominus natus eſt, pendere ex Hiſtoria Romana, præſertim ex ſerie Romanorum Conſulum (penes enim Romanos, ut nemo neſcit, ſuprema erat poteſtas etiam in Judæa, his temporibus, quibus Chriſtus Dominus natus eſt) non abs re facturum me eſſe duxi, ſi ad hanc Diſſertationem de anno, quo Chriſtus Dominus ſub Imperatore *Auguſto* natus eſt, magis ac magis illuſtrandam, Lectoris ob oculos ponerem ſeriem Conſulum Romanorum ab anno Urbis Romæ conditæ 709. quo anno *Cajus Julius Cæſar* quartum Conſulatum geſſit, uſque ad annum ejuſdem Urbis conditæ 754. ſeu uſque ad annum quadrageſimum quintum Imperii *Auguſti*, quo anno Kalendis Januarii auſpicatur primus annus Æræ Chriſtianæ. Exhibebo autem ſeriem Romanorum Conſulum, qualem doctiſſimus *Antonius Pagius* in ſua *Critica Baroniana* expoſuit, digeſſit, expreſſitque ex antiquis & probatiſſimæ fidei Hiſtoricis, atque ex vetuſtiſſimis Nummis, Inſcriptionibus, ceteriſque id genus monumentis ita egregie confirmavit, ut nullus ſit hac tempeſtate Scriptor, aliqua eruditionis laude clarus, qui in rebus Chronologicis, ſeu in diſponenda Romanorum Conſulum ſerie, *Antonio Pagio*, faſces ultro non ſubmittat, ac candide fateatur, ſepultam pene olim rationem temporum, immenſo tanti viri labore fuiſſe excitatam, & ab eo innumeras Hiſtoriæ, cum Eccleſiaſticæ, tum Prophanæ ambages fuiſſe feliciter ſolutas, & Chronologiam veritati tandem aliquando reſtitutam. Hujus itaque Clariſſimi viri ve-

veſtigiis inſiſtens, Chronologicam Romanorum ſeriem aggrediar, eademque opera brevem tradam notitiam rerum, quæ obſervatione dignæ contigerunt ſub Conſulibus Romanis ab anno Urbis Romæ conditæ 709. uſque ad annum ejuſdem Urbis conditæ 754. hoc eſt, uſque ad annum quadrageſimum quintum Imperii *Auguſti*, quo anno numerari cœpit annus primus Æræ Chriſtianæ.

Series Conſulum Romanorum ab anno Urbis Romæ conditæ 709. uſque ad annum ejuſdem Urbis conditæ 754. ideſt, ad annum uſque quadrageſimum quintum Imperii Auguſti, quo anno cœpit primus annus Æræ Chriſtianæ.

A*nno Urbis Romæ conditæ 709. Anno quarto Olympiadis 183. Anno Juliano I. Anno Periodi Julianæ 4669. Ante Æram Chriſtianam anno 45. Conſules fuerunt C. Julius Cæſar IV. & M. Æmilius Lepidus, Magiſter Equitum*. Hoc anno *Cajus Julius Cæſar*, qui anno præcedenti ad luxati Romani anni correctionem animum adjecerat, eumque, adhibito *Soſigene*, aliiſque Mathematicarum Diſciplinarum viris peritiſſimis, ad illam, qua nunc Orbis Chriſtianus utitur, formam redegerat: voluit, ut a Kalendis Januarii hujuſce anni Urbis conditæ 709. quo quartum Conſulatum iniit, primus ordinationis Julianæ annus annumeraretur. Ab hoc igitur Urbis conditæ anno 709. exordium ducit annus Romanus a *Julio Cæſare* correctus: qui idcirco annus *Julianus* appellatur, ſicut aſſerit *Cenſorinus* in lib. de die Natali cap. 20.

Anno Urbis conditæ 710. Anno primo Olympiadis 184. anno Juliano ſecundo. Anno Periodi Julianæ 4670. Anno primo Imperii Caji Octaviani Auguſti. Ante Æram Chriſtianam anno 44. Conſules fuerunt C. Julius Cæſar. V. & M. Antonius, Magiſter Equitum. Eodem anno, cum *Cajus Julius Cæſar* in Curiam veniſſet, Expeditionem Parthicam meditans, ibi in curuli ſedentem Senatus eum invaſit, tribuſque & viginti vulneribus perfodit, dum annum ætatis ſuæ ageret quinquageſimum ſextum, exactis, ut inquit *Joſephus* Hebræus, in Principatu ſuo tribus annis cum dimidio. Poſt necem C. *Julii Cæſaris*, nomen *Cæſaris* aſſumpſit *Cajus Octavius*, qui erat *Caji Julii Cæſaris* ex Sorore Nepos, ſeſeque in Juliam gentem adſciſcens, pro *Cajo Octavio*, ſe deinceps *Cajum Cæſarem Octavianum* appellavit, ſicut teſtatur *Dio* lib. 45. Ab iſto *Cajo Cæſare Octaviano*, qui primus cœpit appellari *Auguſtus*, & non a *Cajo Julio Cæſare*, ejus Avunculo, deduci debet exordium Imperatorum Romanorum, quia, vivente *Cajo Julio* Cæſare, quædam adhuc extabat libertatis, Reipublicæque ſpecies.

Anno Urbis conditæ 711. anno ſecundo Olympiadis 184. anno Periodi Julianæ 4671. anno Juliano tertio. Anno ſecundo Imperii Octaviani Auguſti. Anno ante Æram Chriſtianam 43. Conſules ordinarii fuerunt C. *Vibius Panſa, & A. Hirtius. Duo etiam eodem anno fuerunt ſuffecti, ſeu extraordinarii Conſules, videlicet Octavianus Cæſar*, & *Q. Pedius*. Eodem anno *Cæſar Octavianus, M. Antonius*, & *Æmilius Lepidus*, Imperium Romanum quaſi hæreditatem quamdam inter ſe partiti ſunt, ſimulque conſtituerunt, ut Triumviri eſſent Reipublicæ in proximum quinquennium. Cæptus eſt autem Triumviratus V. Kalendas menſis Decembris ejuſdem anni, ſicut videre eſt in Inſcriptione Gruteriana pag. 298. Hinc, ſeu ex initio Triumviratus, initium Imperii *Cæſaris Octaviani Auguſti* deducunt *Suetonius* in *Octaviano* cap. 8. & *Eutropius* lib. 7.

Anno Urbis conditæ 712. Olympiadis 184. anno tertio. Periodi Julianæ anno 1672. anno Juliano quarto. Anno tertio Imperii Octaviani Auguſti. Ante Æram Chriſtianam anno 42. Conſules fuerunt M. Æmilius Lepidus II. & L. Munatius Plancus. Eodem anno Bellum contra *Caſſium*, & *Brutum* necis *Caji Julii Cæſaris* auctores, ab *Octavio Cæſare Auguſto* & *M. Antonio* geſtum eſt, de quibus, commiſſo prælio in campis Philippicis in Macedonia victores extiterunt.

Anno Urbis conditæ 713. anno quarto Olympiadis 184. Periodi Julianæ anno 4673.

4673. *anno Juliano quinto*, *anno quarto Imperii Octaviani Auguſti*, *ante Æram Chriſtianam anno* 41. *Conſules fuerunt L. Antonius*, *& P. Servilius Iſauricus*. Eodem anno *Cæſar Octavianus Auguſtus* in Italiam, M. Antonius in Aſiam profecti ſunt. Herodes a Marco Antonio in colloquium admiſſus, illud ſibi adeo conciliavit, ut ejus accuſatores, a Judæis miſſi, ne quidem auditi, re infecta, diſceſſerint.

Anno Urbis conditæ 714. *anno primo Olympiadis* 185. *Periodi Julianæ* 4674. *anno Juliano ſexto*, *anno quinto Imperii Octaviani Auguſti*, *anno primo Regni Herodis in Judæa*, *ante Æram Chriſtianam anno quadrageſimo*, *Conſules fuerunt C. N. Domitius Calvinus*, *& C. Aſinius Pollio*. Eodem anno *Cæſar Octavianus Auguſtus*, expugnata Peruſia, profectus eſt in Galliam, injungens *Vipſanio Agrippæ*, Bellum gerendum contra *Sextum Pompejum*. Pergit M. Antonius hyemare in Ægypto, dumque ibi ſine Inſigniis Imperii otiaretur, ſive tanquam in alieno Imperio, Civitateque Regia eſſet, *Cæſarem Octavianum Auguſtum* ſuum hoſtem fecit, & cum *Pompejo* amicitiam junxit. Parthi etiam eodem anno arma in Syriam intulerunt, ſuppetiaſque Antigono contra *Hircanum* tulerunt. Tunc Marcus Antonius, ineunte Vere, relicta Ægypto, navigavit in Aſiam, ſed uſque in eam prætervectus, tranſmiſit in Græciam. *Cæſar Octavianus Auguſtus* Bellum in Galliam intulit; & circa tempora Pentecoſtes Antigonus, expugnatis Hieroſolymis, Regnum eripuit *Hircano*, & expulit *Herodem*, qui *Maſſadam*, Arcem munitiſſimam, ſe ſe recepit, & primum in Arabiam, deinde Peluſium venit. Circa menſem Julium ejuſdem anni *Vipſanius Agrippa* exhibuit ludos Apollinares. Quam occaſionem nactus Sextus Pompejus irruit in Italiam, ſolvens Alexandria *Herodes*, Rhodum appulit, ubi Triremem ad navigandum inſtruxit. Marcus Antonius, ex Græcia tranſmittens, expugnat Brunduſium. At, *Cæſar Octavianus Auguſtus*, e Gallia magnis itineribus revertens, caſtra ponit prope Brunduſium, & pace ibidem cum M. Antonio inita, ambo Romam reverſi ſunt, & in illam ovantes ingreſſi. *Herodes*, *ab Antigono* Hieroſolymis expulſus, Brunduſium venit, Autumni tempore, hinc Romam ſe contulit, ubi a Senatu Romano Rex Judææ declaratus eſt. Ab hoc igitur anno Urbis conditæ 714. deducenda eſt Herodiani in Judæa Regni Epocha, ſecundum quam dicitur a *Joſepho* l. 1. de Bello Judaico c. ult. *Herodem* regnaſſe *annos triginta ſeptem, poſtquam Rex a Romanis deſignatus eſt*.

Anno Urbis conditæ 715. *anno ſecundo Olympiadis* 185. *Periodi Julianæ anno* 4675. *anno Juliano ſeptimo*, *anno ſexto Imperii Octaviani Auguſti*, *anno ſecundo Regni Herodis*, *ante Æram Chriſtianam anno trigeſimo nono*. *Conſules fuerunt L. Martius Cenſorinus & C. Calviſius Sabinus*. Eodem anno *Ventidius*, in Aſiam a M. Antonio miſſus ut reprimeret Parthos, Syriam infeſtantes, armis aggreſſus eſt *Labienum*, qui, poſt Philippenſem pugnam, ad Parthos defecerat, eorumque exercitus Dux evaſerat. Hinc itaque *Labienum* fugientem inſequutus eſt *Ventidius*, eumque tandem vicit, cepit, & Syriam, a Parthis relictam recepit, indeque in Judæam venit. *Maſſadam*, validiſſimam Arcem, in qua propinqui & domeſtici Regis Herodis erant concluſi, Antigonus oppugnavit, &, inſtante hyeme, M. Antonius venit in Græciam, meditans expeditionem in Parthos.

Anno Urbis conditæ 716. *anno tertio Olympiadis* 185. *Periodi Julianæ anno* 4676. *anno Juliano octavo*, *anno ſeptimo Imperii Octaviani Auguſti*, *anno tertio Regni Herodis*, *ante Æram Chriſtianam anno trigeſimo octavo*. *Conſules fuerunt Appius Claudius Pulcher*, *& C. Norbanus Flaccus*. Eodem anno M. Antonius e Græcia venit Brunduſium, ut opem ferret *Cæſari Octaviano Auguſto* adverſus *Sextum Pompejum*, Magni Pompeji filium. Poſtea, in Græciam reverſus eſt. Parthis Bellum intulit *Ventidius*, & in Comagenam, adverſus Antiochum duxit exercituum. *Herodes* vero collecto exercitu, appulit Ptolomaida, cum

Par-

Parthi jam ceſſiſſent Syria, Maſſadam properans *Herodes*, coactus eſt in itinere oppugnare Joppem. Qua expugnata, liberavit Maſſadam, & propinquos, domeſticoſque ſuos in ea arce obſeſſos. Deinde, obſidione cinxit Hieroſolymam. Sed ob appetentem hyemem, dimiſit in hyberna milites Romanos, qui in ipſius caſtris militabant. *M. Antonius*, qui in Orientem venerat, tunc Samoſatam obſidebat. *Herodes* vero, dimiſſo in hyberna exercitu, venit Sephorim hyemali tempore.

Anno Urbis conditæ 717. *anno quarto Olympiadis* 165. *anno Periodi Julianæ* 4677. *anno Juliano nono*, *anno octavo Imperii Octaviani Auguſti*, *anno quarto Regni Herodis*, *anno ante Æram Chriſtianam* 37. *Conſules fuerunt M. Vipſanius Agrippa*, *& L. Caninius Gallus*. Eodem anno *Herodes* Galilæam totam ſubegit, victis pulſiſque Antigonianis, ſive his, qui a partibus *Antigoni* ſtabant. Dein, ad *M. Antonium*, qui Samoſatam oppugnabat, properavit. Certis cum *Antiocho* pactis conditionibus, *M. Antonius* Samoſatam cœpit. *Herodes* autem, una cum *Soſio*, Hieroſolymam venit, eique *M. Antonius* Syriam, exercitumque tradidit. *Herodes*, & *Soſius* obſident Hieroſolymam, ſed *Herodes*, durante obſidione, Samariam profectus, ibi nuptias iniit cum *Mariamne*, reverſuſque ad obſidionem, cepit Urbem Hieroſolymam in die feſto Expiationis, multiſve pecuniis induxit *M. Antonium*, ut *Antigonum*, qui ad illum vinctus deductus fuerat, e medio tolleret, eumque apud Antiochiam ſecuri percuti juberet. Quo ſemel facto, tum demum *Herodes*, omni metu liberatus, regnavit in Judæa, ſublato penitus Principatu *Aſſamonæorum*, quorum ultimus fuit *Antigonus*, qui in Judæa regnavit annis tribus, & tribus menſibus. Ab iſto anno Urbis conditæ 717. deſumenda eſt ſecunda Regni *Herodis* Epocha, ſecundum quam *Joſephus*, Hebræus, ait, *Herodem*, devicto *Antigono*, ideſt, triennio poſtquam Rex Judææ a Senatu Romano fuerat declaratus, regnaſſe annos XXXIV.

Anno Urbis conditæ 718. *anno primo Olympiadis* 186. *anno Periodi Julianæ* 4678. *anno Juliano decimo*, *anno nono Imperii Octaviani Auguſti*, *anno quinto Regni Herodis*, *anno ante Æram Chriſtianam* 36. *Conſules fuerunt L. Gellius Poplicola*, *& M. Cocejus Nerva*. Eodem anno *Hircanus*, Judæorum Pontifex, quem *Phraates*, Parthorum Rex, captivum detinebat, dimiſſus a Parthis reverſus eſt in Judæam, eumque honorifice excepit *Herodes*, Rex Judææ, eique, quominus ſuſpicaretur inſidias, quas ei parabat, primum in Conventibus locum tribuit. Sed cavens, ne quis Procerum crearetur Pontifex Maximus, *Ananelo*, obſcuri generis Sacerdoti, Summum Pontificatum donavit.

Anno Urbis conditæ 719. *anno ſecundo Olympiadis* 186. *anno Periodi Julianæ* 4679. *anno Juliano undecimo*, *anno decimo Imperii Octaviani Auguſti*, *anno ſexto Regni Herodis*, *anno ante Æram Chriſtianam* 35. *Conſules fuerunt L. Cornificius*, *& Sextus Pompejus*, *qui alius eſt a Sexto Pompejo*, *filio Magni Pompeji*. Eodem anno *Herodes*, Rex Judææ, *Ariſtobulum*, adoleſcentem ſeptemdecim annorum, *Mariamnis*, uxoris ſuæ, fratrem aſſiduis ejuſdem *Mariamnis* precibus victus, vivo adhuc *Ananelo* ſucceſſorem in Pontificatu dedit. Sed quia *Ariſtobulus* populo gratus & acceptus erat, curavit *Herodes*, Rex crudeliſſimus, ut præfocaretur, dum nataret, annos tunc decem & octo duntaxat natus.

Anno Urbis conditæ 720. *anno tertio Olympiadis* 186. *anno Periodi Julianæ* 4680. *anno Juliano duodecimo*, *anno Imperii Octaviani Auguſti undecimo*, *anno ſeptimo Regni Herodis*, *anno ante Æram Chriſtianam* 34. *Conſules fuerunt Antonius II. & L. Scribonius Libo*.

Anno Urbis conditæ 721. *anno quarto Olympiadis* 186. *anno Periodi Julianæ* 4681. *anno Juliano decimo tertio*, *anno Imperii Octaviani Auguſti duodecimo*, *anno octavo Regni Herodis*, *anno ante Æram Chriſtianam* 33. *Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar II. & L. Volcatius Tullius*.

Anno Urbis conditæ 722. *anno primo Olympiadis* 187. *anno Periodi Ju-*

Julianæ 4682. *Anno Juliano decimo quarto. Anno Imperii Octaviani Auguſti decimo tertio. Anno nono Regni Herodis. Anno ante Æram Chriſtianam* 32. *Conſules fuerunt C. N. Domitius Ahenobardus & C. Soſius.*

Anno Urbis conditæ 723. *Anno ſecundo Olympiadis* 187. *Anno Periodi Julianæ* 4683. *Anno Juliano decimo quinto. Anno Imperii Octaviani Auguſti decimo quarto. Anno decimo Regni Herodis. Ante Æram Chriſtianam anno* 31. *Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar III. & M. Valerius Meſſala.* Eodem anno pugna Actiaca *Octavianum Cæſar. Auguſt.* inter, & *M. Antonium* habita eſt IV. Nonas Sept. ideſt, die ſecunda Sept. ſicut teſtatur *Dio* lib. 52. Victor in pugna Actiaca extitit *Octavianus Cæſar Auguſtus*, & hac inſigni reportata victoria, ſolus evaſit totius Imperii Romani Supremus Monarcha; Jam enim *Æmilius Lepidus*, tertius Triumvir, omni poteſtate fuerat exutus. Ab eodem anno Urbis conditæ 723. quo *Octavianus Cæſar Auguſtus* devicit in pugna Actiaca *M. Antonium*, & *Cleopatram*, Ægypti Reginam, peti debet exordium Æræ Antiochenæ, eo quod hoc anno cum Antiochiæ Urbs partes *Octaviani Cæſaris Auguſti*, ad Actium victoris, fuiſſet amplexa, novam in honorem *Cæſaris Auguſti* Antiocheni inſtituerunt Epocham, quæ in variis Numiſmatibus Præſidum Syriȩ legitur, ſicut ſuperius oſtendimus. Nonnulli etiam Scriptores Hiſtorici initium Imperii *Octaviani Cæſaris Auguſti* deducunt ab iſto Urbis conditæ anno 723. quo *Octavianus Cæſar Auguſtus*, profligato in pugna Actiaca *M. Antonio*, ſolus in Imperio Romano ſumma rerum potitus eſt.

Anno Urbis conditæ 724. *Anno tertio Olymp.* 187. *Anno Juliano decimo ſexto, Anno Periodi Julianæ* 4684. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo quinto. Anno Regni Herodis undecimo. Ante Æram Chriſtianam* 30. *Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar IV. & M. Licinius Craſſus.* Eodem anno *M. Antonium*, qui in pugna Actiaca anno ſuperiori habita victus, in Ægyptum ad *Cleopatram*, Reginam, fugerat, Bello profecutus eſt Victor *Octavianus Cæſar Auguſtus*. Alexandriam, Urbem Ægypti Regiam, cepit in menſe ſextili, qui ejus nomine *Auguſtus* fuit appellatus, totaque Ægypto potitus eſt. Sibi in Ægypto necem conſcivit *M. Antonius*, mortuuſque eſt in ſinu Cleopatræ, Ægypti Reginæ, quæ ipſa etiam metuens, ne a Victore *Cæſare Auguſto* in triumpho duceretur, aſpidis morſu periit. Eodem anno Herodes, Judæx Rex, qui partes *M. Antonii* fuerat ſequutus, ad Victorem *Cæſarem Auguſtum*, ſumma rerum potientem, properavit, Rhodumque venit, ut illic *Cæſari Auguſto* occurreret. Benigne a *Cæſare Auguſto* exceptus eſt *Herodes*, & dono ejus, atque Senatus Conſulto Rex Judææ fuit confirmatus. Eminentiſſimus Eccleſiaſticorum Annalium Parens, Cardinalis *Baronius* exiſtimat, annos Regni *Herodis* triginta ſeptem, quos illi tribuit *Joſephus*, Hebræus, inchoari debere ab iſto Urbis conditæ anno 724. quo Regnum Judææ ab *Auguſto*, Imperatore, fuit *Herodi* traditum, & ex S. C. confirmatum. Sed hoc in calculo Regni annorum *Herodis* fuiſſe hallucinatum doctiſſimum illum Cardinalem, eumque nec initium, nec exitum Regni *Herodis* recte aſſignaſſe, ſat ſuperque, poſt peritiſſimos Chronologiæ Scriptores, Catdinalem *Noriſium*, & *Antonium Pagium*, ſuperius commonſtravi.

Anno Urbis conditæ 725. *Anno quarto Olympiadis* 187. *Anno Juliano decimo ſeptimo, anno Periodi Julianæ* 4685. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo ſexto, anno duodecimo Regni Herodis, anno ante Æram Chriſtianam vigeſimo nono. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar V. & Sextus Apulejus.* Eodem anno Ara Victoriæ V. Kalendas Septembris in Curia dedicata eſt, ſicut in antiquo Kalendario notatur, qua *Cæſar Auguſtus* oſtendere voluit, ſe ex Victoria, quam de *M. Antonio* in pugna Actiaca retulerat, Imperium eſſe adeptum. De hac Victoriæ Ara, poſt pacem a *Conſtantino M.* Imperatore, Chriſtianis reddi tam, magna Chriſtianos inter & Paganos fuerunt oborta diſſidia, de quibus lato calamo diſſerit in Annalibus Eccleſiaſticis Cardinalis *Baronius*.

An-

Anno Urbis conditæ 726. *Anno* 1. *Olympiadis* 188. *Anno Juliano decimo Octavo*, *Anno Periodi Julianæ* 4686. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo ſeptimo*, *anno decimo tertio Regni Herodis*, *anno ante Æram Chriſtianam vigeſimo octavo*. *Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar VI. & M. Vipſanius Agrippa II.*

Anno Urbis conditæ 727. *anno ſecundo Olympiadis* 188. *anno Juliano decimo nono*. *Anno Periodi Julianæ* 4687. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo octavo*. *Anno decimo quarto Regni Herodis*, *anno ante Æram Chriſtianam vigeſimo ſeptimo*, *Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar VII. & Vipſanius Agrippa III.* Eodem anno *Auguſti* nomen Octaviano Cæſari tributum eſſe ſcribunt Cenſorinus in Lib. *de die Natali* cap. 21. & *Dio* lib. 53.

Anno Urbis conditæ 728. *anno tertio Olympiadis* 188. *Anno Juliano vigeſimo*, *anno Periodi Julianæ* 4688. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti decimo nono*. *Anno Regni Herodis decimo quinto*. *Anno ante Æram Chriſtianam vigeſimo ſexto*, *Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar VIII. & T. Statilius Taurus II.*

Anno Urbis conditæ 729. *anno quarto Olympiadis* 188. *anno Juliano vigeſimo primo*. *Anno Periodi Julianæ* 4689. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo*. *Anno decimo ſexto Regni Herodis*. *Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo quinto*. *Conſules fuerunt Aug. Cæſar IX. & M. Junius Silanus.*

Anno Urbis conditæ 730. *anno primo Olympiadis* 189. *anno Juliano vigeſimo ſecundo*. *Anno Periodi Julianæ* 4690. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo primo*. *Anno decimo ſeptimo Regni Herodis*, *ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo quarto*, *Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar X. & C. Norbanus Flaccus.*

Anno Urbis conditæ 751. *anno ſecundo Olympiadis* 189. *anno Juliano vigeſimo tertio*. *Anno Periodi Julianæ* 4691. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo ſecundo*. *Anno decimo octavo Regni Herodis*. *Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo tertio*, *Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar XI. & C. N. Calpurnius Piſo*. Eodem anno Senatus Imperatori *Auguſto* perpetuam Tribunitiam poteſtatem contulit, indeque, ut ait *Dio* lib. 53. exortum eſt, ut Imperator *Auguſtus*, quique eum ſecuti ſunt Imperatores, lege quadam uterentur Tribunitia poteſtate.

Anno Urbis conditæ 732. *anno tertio Olympiadis* 189. *anno Juliano vigeſimo quarto*. *Anno Periodi Julianæ* 4692. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo tertio*. *Anno decimo nono Regni Herodis*. *Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo ſecundo*, *Conſules fuerunt M. Claudius Marcellus Æſerinus*, *& L. Arruntius.*

Anno Urbis conditæ 733. *anno quarto Olymp.* 189. *anno Juliano vigeſimo quinto*. *Anno Periodi Julianæ* 4693. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo quarto*. *Anno vigeſimo Regni Herodis*. *Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo primo*, *Conſules fuerunt Q. Æmilius Lepidus*, *& M. Lollius.*

Anno Urbis conditæ 734. *anno primo Olym.* 190. *anno Juliano vigeſimo ſexto*. *Anno Periodi Julianæ* 4694. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo quinto*. *Anno vigeſimo primo Regni Herodis*. *Ante Æram Chriſtianam anno vigeſimo*, *Conſules fuerunt M. Appuleius*, *& P. Silius Nerva.*

Anno Urbis conditæ 735. *anno ſecundo Olymp.* 190. *anno Juliano vigeſimo ſeptimo*. *Anno Periodi Julianæ* 4695. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo ſexto*. *Anno vigeſimo ſecundo Regni Herodis*. *Ante Æram Chriſtianam anno decimo nono*, *Conſules fuerunt A. Lucretius Viſpillo*, *& C. Sentinus Saturninus*. Eodem anno Beatiſſimam Virginem *Mariam*, Matrem Chriſti Domini natam eſſe menſe Septembri exiſtimo.

Anno Urbis conditæ 736. *anno tertio Olympiadis* 190. *anno Juliano vigeſimo octavo*. *Anno Periodi Julianæ* 4696. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo ſeptimo*. *Anno vigeſimo tertio Regni Herodis*. *Ante Æ ram Chriſtianam anno decimo octavo*. *Conſules fuerunt P. Corn. Lentulus Marcellinus*, *& C. N. Cornelius Lentulus*. Eodem anno *Maria* Virgo, Mater Chriſti Domini, complevit annum ætatis ſuæ primum.

Anno Urbis conditæ 737. *anno quarto Olym-*

Olympiadis 190. *anno Juliano vigeſimo nono*. *Anno Periodi Julianæ* 4697. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo octavo*. *Anno vigeſimo quarto Regni Herodis*. *Ante Æram Chriſtianam anno decimo ſeptimo*, *Conſules fuerunt C. Furnius*, *&* *C. Junius Silanus*. Eodem anno *Maria* Virgo, Mater Chriſti Domini, complevit annum ætatis ſuæ ſecundum.

Anno Urbis conditæ 738. *anno primo Olympiad.* 191. *anno Juliano trigeſimo*. *Anno Periodi Julianæ* 4698. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo nono*. *Anno vigeſimo quinto Regni Herodis*. *Ante Æram Chriſtianam anno decimo ſexto*. *Conſules fuerunt L. Domitius Ahenobardus*, *&* *P. Cornelius Scipio*. Eodem anno *Maria* Virgo, Mater Chriſti Domini, complevit annum ætatis ſuæ tertium.

Anno Urbis conditæ 739. *anno ſecundo Olympiadis* 191. *Anno Juliano trigeſimo primo*. *Anno Periodi Julianæ* 4699. *anno Imperii Octaviani Auguſti trigeſimo*. *Anno Regni Herodis vigeſimo ſexto*. *Ante Æram Chriſtianam anno decimo quinto*, *Conſules fuerunt M. Livius Druſus Libo*, *&* *L. Calpurnius Piſo*. Eodem anno *Maria* Virgo, Mater Chriſti Domini, complevit annum ætatis ſuæ quartum.

Anno Urbis conditæ 740. *anno tertio Olympiadis* 191. *anno Juliano trigeſimo ſecundo*. *Anno Periodi Julianæ* 4700. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti trigeſimo primo*. *Anno Regni Herodis vigeſimo ſeptimo*. *Anno ante Æram Chriſtianam decimo quarto*, *Conſules fuerunt M. Licinius Craſſus*, *&* *C. N. Cornelius Lentulus*. Eodem anno *Maria* Virgo, Mater Chriſti Domini, complevit annum ętatis ſuæ quintum.

Anno Urbis conditæ 741. *Anno quarto Olympiadis* 191. *anno Juliano vigeſimo tertio*. *Anno Periodi Julianæ* 4701. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti vigeſimo ſecundo*. *Anno Regni Herodis vigeſimo octavo*. *Ante Æram Chriſtianam anno decimo tertio*. *Conſules fuerunt Tiberius Claudius Nero*, *&* *P. Quintilius Varus*. Eodem anno *Maria* Virgo, Mater Chriſti Domini, complevit annum ætatis ſuæ ſextum.

Anno Urbis conditæ 742. *anno primo Olymp.* 192. *anno Juliano trigeſimo quarto*. *Anno Periodi Julianæ* 4702. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti trigeſimo tertio*. *Anno Regni Herodis vigeſimo nono*. *Ante Æram Chriſtianam anno decimo*. *Conſules fuerunt M. Valerius Meſſalla Barbatus*, *&* *P. Sulpicius Quirinus*. Eodem anno *Maria* Virgo, complevit annum ætatis ſuæ ſeptimum.

Anno Urbis conditæ 743. *anno ſecundo Olympiadis* 192. *anno Juliano trigeſimo quinto*. *Anno Periodi Julianæ* 4703. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti trigeſimo quarto*. *Anno Regni Herodis trigeſimo*. *Ante Æram Chriſtianam anno undecimo*. *Conſules fuerunt Paulus Fabius Maximus*, *&* *Q. Ælius Tubero*. Eodem anno *Maria* Virgo, complevit annum ætatis ſuę octavum.

Anno Urbis conditæ 744. *anno tertio Olympiadis* 192. *anno Juliano trigeſimo ſexto*. *Anno Periodi Julianæ* 4704. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti trigeſimo quinto*. *Anno Regni Herodis trigeſimo primo*. *Ante Æram Chriſtianam Anno decimo*. *Conſules fuerunt Julius Antonius*, *&* *Q. Fabius Max. Africanus*. Eodem anno *Maria* Virgo, Mater Chriſti Domini, complevit annum ætatis ſuæ nonum.

Anno Urbis conditæ 745. *anno quarto Olympiadis* 192. *anno Juliano trigeſimo ſeptimo*, *Periodi Julianæ* 4705. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti trigeſimo ſexto*. *Anno Regni Herodis trigeſimo* 2. *Ante Æram Chriſtianam anno nono*. *Conſules fuerunt Nerus Claudius Druſus Germanicus*, *&* *T. Quintius Criſpinus*. Eodem anno *Maria* Virgo, complevit annum ætatis ſuæ decmium.

Anno Urbis conditæ 746. *anno primo Olympiadis* 193. *anno Juliano trigeſimo octavo*. *Anno Periodi Julianæ* 4706. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti trigeſimo ſeptimo*. *Anno Regni Herodis trigeſimo tertio*. *Ante Æram Chriſtianam anno octavo*, *Conſules fuerunt C. Martius Cenſorinus*, *&* *C. Aſinius Gallus*. Eodem anno *Maria* Virgo, complevit annum ætatis ſuæ undecimum.

Anno Urbis conditæ 747. *anno ſecundo Olympiadis* 193. *anno Juliano trigeſimo nono*. *Periodi Julianę* 4707. *anno Imperii Octa-*

Octaviani Cæſaris Auguſti trigeſimo octavo, anno Regni Herodis trigeſimo quarto. Ante Æram Chriſtianam anno ſeptimo. Conſules fuerunt Tiberius Claudius Nero II. & Cn. Caſpurnius Piſo. Eodem anno *Maria*, Virgo, complevit annum ætatis ſuæ duodecimum. *Ioannes Harduinus*, Societatis Ieſu Scriptor, opinatur Chriſtum Dominum menſe Septembri ejuſdem anni natum fuiſſe.

Anno Urbis conditæ 748. *anno tertio Olympiadis* 193. *anno Iuliano quadrageſimo Periodi Julianæ* 4708. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti trigeſimo nono. Anno Regni Herodis trigeſimo quinto. Ante Æram Chriſtianam anno ſexto. Conſules fuerunt D. Lælius Balbus, & C. Antiſtius Vetus*. Eodem anno *Maria*, Virgo, complevit annum ætatis ſuæ decimum tertium. Sub his Conſulibus ejuſdem anni Chriſtum Dominum natum eſſe cenſent *Marcus Antonius Capellus*, *Keplerus*, *Henſchenius*, & *Antonius Pagius* in ſuo Apparatu Chronologico ad Annales Baronii.

Anno Urbis conditæ 749. *anno quarto Olypiadis* 193. *Anno Iuliano quadrageſimo primo. Anno Periodi uJlianæ* 4709. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimo. Anno Regni Herodis trigeſimo ſexto. Ante Æram Chriſtianam anno quinto Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar XII. & L. Cornelius Sulla*. Eodem anno Chriſtum Dominum die 25. menſis Decembris natum eſſe probabilius exiſtimo cum viris doctiſſimis, *Ioanne Deverio*, *Dionyſio Petavio*, & aliis, Beatiſſima itaque Virgo *Maria*; anno labentes ætatis ſuæ decimoquarto, & elapſis a conceptione novem menſibus, peperit *Ieſum Chriſtum* omnium hominum Salvatorem.

Anno Urbis conditæ 750. *anno primo Lymp.* 194. *anno Juliano quadrageſimo ſecundo, anno Periodi Julianæ* 4710. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimoprimo, an. Regni Herodis trigeſimo ſeptimo, ante Æram Chriſtianam anno quarto, Conſules fuernnt C. Calviſius Sabiaus, & Rufus*, ſeu *Rufinus*, ſicut legitur apud *Severum Sulpicium*. Eodem anno *Herodes*, Rex Iudææ, poſt occiſos puerulos abimatu, & infra, ut ait Scriptura Sacra, mortuus eſt.

Anno Urbis conditæ 751. *Anno ſecundo Olympiadis* 194. *anno Juliano quadrageſimo tertio, anno Periodi Iulianæ* 4711. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimo ſecundo. Ante Æram Chriſtianam anno tertio. Conſules fuerunt Cn. Cornelius Lentulus, & M. Valerius Meſſalinus*. Cum eodem anno Natale Chriſti Domini Eminentiſſimus Cardinalis *Baronius*, *Scaliger*, & *Setus Calviſius* copulant.

Anno Urbis conditæ 752. *anno tertio Olympiadis* 194. *anno Iuliano quadrageſimo quarto, anno Periodi Iulianæ* 4712. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimo tertio. Ante Æram Chriſtianam anno ſecundo. Conſules fuerunt Auguſtus Cæſar XIII. & M. Plautius Silvanus*. Sub hujus anni Conſulibus Natale Chriſti Domini conſignat *Onuphrius Panvinus*, doctiſſimus Faſtorum conditor.

Anno Urbis conditæ 753. *anno quarto Olypiadis* 194. *anno Iuliano quadrageſimo quinto, anno Periodi Julianæ* 4713. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimo quarto. Ante Æram Chriſtianam anno uno. Conſules fuerunt Cornelius Lentulus, & L. Calpurnius Piſo*. In hunc annum *Dionyſius Exiguus*, *Abbas*, quem ſequuntur, *Philippus Labbeus*, & *Jacobus Grandamicus*, aliique, Natale Chriſti Domini contulit. Immo, Eccleſia Latina, ſeu Occidentalis, quæ primum Chriſti annum a *Caji Cæſaris*, & *M. Æmilii Pauli* Conſulatu, qui anno ſequenti ſeu Urbis conditæ 754. & anno Iuliano XLVI. exorditur, numerare ſolet, ſupponit cum *Dionyſio Exiguo*, Chriſtum natum eſſe anno Urbis conditæ 753. ſeu anno Iuliano XLV. At Eccleſia Latina judicium ſuum ad has tricas Chronologicas diſcutiendas, ut ſuperius oſtendimus, non interponit, hoc annorum computo, qui vulgo receptus eſt, contenta. Ceterum, convenit modo inter omnes Chronologiæ peritos, diſtinguendum eſſe *duplex Natale* Chriſti, videlicet *proprium Natale Chriſti*, & *Natale Chriſti Dionyſianum*, ſeu *commune*, ac *Vulgare*. Primum, ſeu Natale proprium Chriſti, eſt illud, quod quilibet probabilius putat. Alius quippe annum Iulianum XL. alius an-

Digitized by Google

annum Julianum XLI. alius alium, intra tamen annum Julianum XL. & XLVI. incluſive. Nam aliquo eorum annorum Jeſum Chriſtum natum eſſe, extra omnem dubitationis aleam poſitum eſt. Nobis, ſicut oſtendimus in iſta Diſſertatione, magis arridet opinio illorum, qui *Natale proprium* Chriſti copulant cum anno Juliano XLI. ſeu cum anno Urbis conditæ 749. ita ut *Natale proprium* Chriſti, juxta probabiliorem, quam ſequor, ſententiam, præceſſerit quadriennio integro Natale Chriſti, quod vocatur *Dionyſianum*, ſeu *Vulgare* ac *commune*. Porro, iſtud Natale proprium Chriſti nullam poteſt conſtituere Æram Chriſtianam: Alioquin tot eſſent Æræ Chriſtianæ, quot ſunt de anno *Natalis proprii* Chriſti ſententiæ. At vero, Natale Chriſti, quod dicitur *Dionyſianum*, ſeu *Vulgare* ac *commune*, non pendet a Doctorum opinionibus, ſed neceſſario copulandum eſt cum anno Urbis conditæ 753. ſeu cum an. Juliano XLV. quo Conſules fuerunt *Cornelius Lentulus*, & *L. Calpurnius Piſo*, cum *Æra Chriſtiana*, ſeu *Dionyſiana*, incipiat a Kalendis menſis Januarii anni Urbis conditæ 754. ſeu anni Juliani XLVI. Chriſtumque die 25. menſis Decembris anni antecedentis natum ſupponat.

Anno Urbis conditæ 754. *anno primo Olymp.* 195. *anno Juliano quadrageſimo ſexto*, *anno Periodi Julianæ* 4714. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimo quinto*, *anno primo Æræ Chriſtianæ*. *Conſules fuerunt Cajus Cæſar*, & *L. Æmilius Paulus*. Initium Æræ Chriſtianæ, *ſeu Dionyſianæ*, peti debere a Kalendis Januarii hujus anni, quo Conſules fuerunt *Cajus Cæſar*, & *L. Æmilius Paulus*, certiſſimis demonſtrationibus evincunt periti hodierni Chronologi. Quare a recta via aberravit Cardinalis *Baronius*, dum Æram Chriſtianam, ſeu *Dionyſianam*, exorſus eſt a Kalendis Januarii anni Urbis conditæ 752. ſeu anni Juliani XLIV. Quo factum eſt, ut *Baronius* biennio integro anteverterit Æram Chriſtianam, ſeu *Dionyſianam*, ſicque, in ſuis Annalibus Eccleſiaſticis, annis duobus, & aliquando etiam tribus, ab Æra Chriſtiana, ſeu Dionyſiana, uſque ad annum Chriſti CCLXX. diſtet, ſicut paſſim in ſua *Critica Baroniana* oſtendit doctiſſimus *Antonius Pagius*. Fuerunt quidem, fateor, nonnulli, qui Cardinalem *Baronium* editis Lucubrationibus defenderunt, eumque Æræ Chriſtianæ, ſeu Dionyſianæ, exordium recte conſignaſſe commonſtrare conati fuerunt. Immo, *Henricus Spondanus*, Appamiarum in Gallia Epiſcopus, & de univerſa Eccleſia optime meritus, in fine Apparatus in Annales *Baronii* dicit, aliquos a ſe petiiſſe, ut Annales *Baronii* in Epitomen redigens, eoſdem etiam emendaret, & a vera Æra Chriſtiana, ſeu *Dionyſiana*, non ab anno Urbis conditæ, ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo cum Cardinali *Baronio*, inciperet, ſed ab anno Urbis conditæ 754. quo *Cajus Cæſar*, & *L. Æmilius Paulus* Conſules fuerunt, inchoaret; iſtud tamen ſibi a quibuſdam inſinuatum conſilium auſcultare, & executioni mandare noluiſſe, quod alii non deeſſent viri docti, quibus etiam Cardinalis *Baronii* computandi ratio probaretur. Verum, hanc *Spondani*, & aliorum quorumdam, Cardinali *Baronio* ſuffragantium, opinionem certiſſimis demonſtrationibus falſi convincunt *Cardinalis Noriſius*, & *Antonius Pagius*, luceque meridiana clarius probant, exordium Æræ Chriſtianæ, ſeu *Dionyſianæ*, juxta uſum Eccleſiæ Latinæ, removeri haud poſſe ab anno Urbis conditæ 754. qui inſignitur Conſulatu *Caji Cæſaris*, & *L. Æmilii Pauli*. Hujus Cardinalis *Noriſii*, & *Antonii Pagii*, quibus ætas noſtra nullos Chronologiæ peritiores, tulit, ſententiæ, manifeſtis demonſtrationibus innixæ, ſtandum eſſe cenſeo, quia ut vulgo dicitur, miſerum eſt veſci glandibus, inventis frugibus.

Hactenus pertexui ſeriem Conſulum Romanorum ab an. Urbis conditæ 709. quo *Cajus Julius Cæſar* quartum Conſulatum iniit, uſque ad annum ejuſdem Urbis conditæ 754. hoc eſt, uſque ad annum quadrageſimum quintum Imperii *Octaviani Cæſaris Auguſti*, quo cœeit annus primæ Æræ Chriſtianæ, ſeu *Dionyſia-*

ſia-

ſianæ ; in Diſſertatione autem hujuſce Tractatus decima, in qua de anno, quo Chriſtus Dominus Baptizatus eſt, ſermonem inſtituturus ſum, ſeriem exhibebo Conſulum Romanorum, qui ab anno Urbis conditæ 754. ſeu ab anno quadrageſimo quinto Imperii Auguſti, quo cœpit annus primus Æræ Chriſtianæ, ſeu *Dionyſianæ*, uſque ad annum ejuſdem Urbis conditæ ſeptingenteſimum ſeptuageſimum nonum, qui concurrit cum anno Æræ Chriſtianæ, ſeu *Dionyſianæ*, vigeſimo ſexto, quo anno Chriſtum Dominum ſub Conſulatu *Cn. Lentuli Gentulici*, *& C. Calviſii Sabini*, fuiſſe in Jordane a Joanne Baptizatum, multis momentis adſtruere conabor.

DISSERTATIO SEPTIMA

De vaticinio Jacob, *Geneſis cap.* 49.

Non auferetur Sceptrum de Juda, &c.

Et de Circumſtantiis Nativitatis Chriſti Domini.

HAnc Diſſertationem partiar in duos Paragraphos. In primo oſtendam, hoc vaticinium Jacobæum Geneſeos 49. *Non auferetur Sceptrum de Juda &c.* fuiſſe impletum in Nativitate Chriſti. In altero adverſus Judæos commonſtrabo, ex circumſtantiis Nativitatis Chriſti invicte probari, eum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Utrum hoc Jacobi vaticinium : Non auferetur Sceptrum de Juda &c. *fuerit impletum in Nativitate Chriſti?*

EA eſt Judæorum pervicacia, ut in lectione Moyſis ultro velamen cordi ſuo obducant, & in tanta Prophetarum, Evangeliique luce ſicut noctuæ ad Solem cæcutiant. Hinc, omnibus Prophetarum oraculis, quæ in Chriſto Domino fuere adamuſſim completa, tenebras conſulto offundunt, ſuoſque oculos ad tot affulgentes veritatis radios deploranda cæcitate occludunt. *Excæca cor populi hujus*, *& aures ejus aggrava*, *& oculos ejus claude*, *ne forte videat oculis ſuis*, *& auribus ſuis audiat*, *& corde ſuo intelligat*, *& convertatur*, *& ſanem eum*. Iſaiæ cap. 6. Quapropter, ut eorum obſtinatio magis ac magis retundatur, hoc in Paragrapho probandum ſuſcipio, in Chriſti Nativitate fuiſſe completum illud vaticinium Patriarchæ Jacobi morientis his verbis conceptum : *Non auferetur Sceptrum de Juda*, *& Dux de femore ejus donec veniat*, *qui mittendus eſt*, *& ipſe erit expectatio gentium*, ſimulque oſtendam, omnia tela, quæ adverſus tam evidentem Iacobi prædictionem intendunt increduli Iudæi, adeo infirma, frigida, & obtuſa eſſe, ut etiam potius confirment, quam labefactent.

DICO ITAQUE : Hoc vaticinium Jacobi morientis. *Non auferetur Sceptrum de Juda*, *& Dux de femore ejus*, *donec veniat qui mittendus eſt*, *& ipſe erit expectatio gentium*, *&c.* fuiſſe impletum in Nativitate Chriſti Domini.

Probatur hæc aſſertio unico, ſed efficaciſſimo argumento. Patriarcha *Jacob* hoc vaticinio prædixit, venturum Meſſiam eo tempore, quo, poteſtate Judæorum deficiente, Sceptrum, ſive Regia, vel Ducalis dignitas ad alienigenam tranſire debebat, atqui Chriſtus Dominus natus eſt eo tempore, quo

Sce-

Sceptrum, ſeu Regia, vel Ducalis dignitas Judæis ablata ad alienigenam tranſivit, ergo hoc vaticinium Jacobi morientis fuit revera impletum in Nativitate Chriſti. Major conſtat ex tenore vaticinii Jacobæi, quod juxta Editionem vulgatam ſic habet: *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt, & ipſe erit expectatio gentium*. In Textu vero Hebræo ſic legitur: *non recedet Sceptrum de Juda, neque Dux de inter pedes ejus, donec veniat Siloh, & ipſi obedientia populorum*. Hoc eſt, ejus doctrinam populi recipient, illiuſque præceptis, ac mandatis obtemperabunt. Voce autem *Siloh* Meſſiam ſignificari conſentiunt Chaldæi Paraphraſtæ, videlicet *Thargum Onkeloſi*, *Hieroſolymitanum*, & *Jonathanis*. Sicque etiam unanimi calculo interpretantur omnes Sancti Patres, qui licet in Jacobæi oraculi interpretatione in varias abeant ſententias, in eo tamen concordes ſunt, quod velint, illud Oraculum venturi Meſſiæ prædictionem continere, & ad ipſum eſſe referendum. Probatur igitur minor, videlicet Chriſtum natum eſſe eo tempore, quo Sceptrum, ſeu Regia, vel Ducalis dignitas non ſolum a Tribu Iuda, ſed etiam a tota gente Judaica ablata tranſivit ad alienigenam. Chriſtus natus eſt Herode regnante in Judæa, ſicut legitur *Matth.* cap. 2. qui Herodes fuit alienigena; ergo Chriſtus natus eſt eo tempore, quo Regia, vel Ducalis dignitas non tantum a Tribu Juda, ſed etiam a tota gente Judaica ablata tranſivit ad alienigenam. Quod Herodes fuerit alienigena, liquet ex multis momentis. Primo, quia Herodes nec poſtulato, nec expectato Judæorum conſenſu, ſed ſolo favore, atque ope Romanorum adjutus, Judææ Regnum obtinuit anno quinto Imperii Auguſti. Secundo, Joſephus paſſim in lib. 14. Antiq. & in lib. 1. de Bello Judaico c. 25. aſſerit, Herodem, Antipatri filium, genere Idumæum fuiſſe. Tertio, idem teſtantur veteres SS. Patres, & Scriptores Eccleſiaſtici, qui Herodem alienigenam, & *allophylum*, ſeu extraneum, & peregrinum ſummo conſenſu pronunciarunt, quamvis quidam illum *Aſcalonitam*, quidam *Idumæum* appellent. Ita ſentiunt *Origenes* hom. 17. in Geneſim, *Euſebius* lib. 1. Hiſtor. Eccl. cap. 6. *Ambroſius* lib. 3. in Lucam, & libro *de Benedictionibus Patriarcharum* c. 9. *Hieronymus* Commentario in cap. 3. Oſeæ, *Auguſtinus* lib. 18. de Civitate Dei c. 45. *Theodoretus* dialogo primo, *Sulpicius Severus* lib. 2. Hiſt. Sacræ cap. 27. & alii quamplurimi, quorum ſententiæ ſubſcribit *S. Thomas* 3. part. quæſt. 35. art. 8. ad 2. Porro, tam cano, tamque venerando totius antiquitatis conſenſui, citra temeritatem reclamare non licet. Quarto, Herodem fuiſſe alienigenam, & non genere Judæum, colligitur ex Secta Herodianorum, qui, ſicut docent *Tertullianus*, *Epiphanius*, & *Philaſtrius*, ita appellabantur, quod Herodem haberent pro Meſſia, eo quod, cum eſſet alienigena, Regnum Judææ occupaſſet; Regno quippe Judææ ad extraneum hominem tranſlato, ſibi perſuaſerunt Herodiani, Herodem eſſe Meſſiam, quod ex eo Scripturæ loco conſequi videbatur: *non auferetur Sceptrum de Juda, donec veniat qui mittendus eſt*. Quinto, Herodem fuiſſe alienigenam aperte declarant ea, quæ, teſte *Joſepho* lib. 15. Antiq. c. 11. geſſit poſtquam fuit a Romanis Regia dignitate auctus. Nam Judæorum inſtituta peregrinis ritibus violavit, inſtituit Athletica certamina, quinto quoque anno, in honorem Cæſaris, theatrum in Urbe, & amphiteatrum in campo extruxit, Sacerdotio, aut abdicavit, aut promovit quos voluit, ſibi omne jus, ſupremam, atque Regiam in Judea authoritatem arrogavit, & exercuit; Samariam, *Sebaſten* dictam, Auguſti honori dicavit, Davidis ſepulcrum recluſit, interemit eos, qui ex ſtirpe Regia erant oriundi, & omnes libros, qui de Iudææ Regum genealogia conſcripti erant, ſedulo conquiri, & comburi juſſit, ne videlicet genti Herodianæ, utpote quæ nec ex Davidis familia, nec ex Iudaico genere prodieat, aditus ad Regnum Iudææ præcluderetur. Hac potiſſimum de cauſa Herodes, politicis artibus inſignis, ſuæque ignobilitatis conſcius,

ſcius, in omnes proſapiæ Regię Judæos graſſari, eorumque genealogias penitus abolere ſibi neceſſarium duxit, *exiſtimans*, inquit Euſebius lib. 1. Hiſtor. Eccleſ. c. 6. *ſe nobilem videri poſſe, novitius ſi eſſet, & advena Iſraelitici generis nullis conſcriptionum Faſtis urgeretur*. Sexto, tam conſtans erat apud Judæos fama, Herodem non eſſe Judęum, ſed alienigenam, adeoque nullum ipſi jus ad Regnum Judææ eſſe aſſertum, ut bene multi ex Eſſenis, aliiſque Judæorum Sectis adduci nunquam potuerint, ut in ejus fidem jurarent, plurimique etiam tormentis, & comminatione ad juramentum illud præſtandum fuerint compulſi. Denique, qui credibile eſt, Herodem fuiſſe genere Judæum, quem conſtat inſenſiſſimum fuiſſe hoſtem Iudæorum, eoſque odio pluſquam vatiniano ſemper fuiſſe proſecutum, ita ut etiam in illos ultra funus ſuum ſævire voluerit, dum *Salomæ*, ſorori ſuę, & *Alexæ*, Salomę viro, ferale illud dedit mandatum occidendi poſt ſuum obitum omnes nobiles Judęos, quos in hunc finem, paulo antequam animam efflaret, in Circo concludi juſſerat? Ex his itaque momentis manifeſto patet, Herodem non fuiſſe genere Judęum, ſed alienigenam, ac ſubinde revera in Nativitate Chriſti fuiſſe impletum hoc Jacobæum oraculum: *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt, &c.*

Scio, quoſdam eſſe Theologos, qui putant illud Jacobi oraculum non fuiſſe reapſe completum regnante Herode, ſed eo duntaxat tempore, quo omnis Magiſtratus Civilis, & Hierarchicus, apud Judæos abolitus eſt, quod quidem contigit anno Æræ vulgaris LXX. quando videlicet capta per *Titum*, Imperatorem, Jeroſolymorum Urbe, & ſolo æquata, Templum quoque funditus dirutum eſt. Verum, etſi ipſe non inficias eam, Judęos non deſtitiſſe efficere populum diſtinctum a reliquis gentibus, eoſque Leges, & mores ſuos ſervaſſe, donec a *Tito*, & *Veſpaſiano* vaſtati per totum Orbem diſperſi ſunt; contendo attamen, Sceptrum, ſeu Regiam, & Supremam poteſtatem e tota Judaica gente fuiſſe ſublatam tempore Herodis, qui Regnum Judęę Romanorum auctoritate invaſit. At enim, tunc non ſolum Judæi Romanorum Imperium, ac jugum ſubjerunt, duramque ſervitutem ſervierunt, ſed & Regem habuerunt Herodem non origine Judęum, ſed Idumæum; eo itaque regnante completum eſt illud Jacobęum oraculum: *non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt*, &c. Quo oraculo prænunciare voluit Jacob, ſublato ſemel e gente Judaica Sceptro, & ad alienigenam tranſeunte, venturum Meſſiam.

Hoc argumentum Judęorum jugulum petit. Inficiari ſi quidem non poſſunt, Regiam poteſtatem e tota gente Judaica, regnante Herode, fuiſſe ad peregrinum, ſeu alienigenam, translatam, ſeque omnes poſt cladem Jeroſolymitanam fuiſſe quoquo verſum diſſipatos, alienis parere coactos legibus, nihil eorum prorſus habentes, quibus conſtat Regia poteſtas, puta jus reos morte plectendi, belli denunciandi, ac gerendi, monetam cudendi, leges ferendi. Immo, inviti licet, nunc experiuntur, ſe tanquam bipedum viliſſimos contemptui, & ludibrio haberi, ſine Rege, ſine ſacrificio, exules, & in ſumma rerum omnium penuria vivere, adeo ut teſte *Tertulliano* Apologetici cap. 21. *Diſperſi, palabundi, & Cœli & Soli ſui extorres vagentur per Orbem ſine homine, ſine Deo Rege, quibus nec advenarum jure terram patriam ſaltem veſtigio ſalutare conceditur*. Quæro ergo nunc a Judæis, quęnam tot calamitatum, quibus impræſentiarum tantum non opprimuntur, potuerit eſſe cauſa? Certe idololatriam cauſari non poſſunt, ob quam Deus interdum illos in captivitatem abduxit, nam conſtat, Judęos poſt captivitatem Babylonicam nunquam fuiſſe in idololatriam prolapſos, ſemperque totis obſtitiſſe viribus, ne in Dei Templum imagines quęvis Deorum, hominumque inferrentur, vel illud Templum alteri, quam vero Deo, ſacraretur. Quid etiam egerint, quidve paſſi fuerint Judæi, ne *Cajus Caligula* in Templo ſuam imaginem poneret, aut illud ſuo Numini, nomine Jovis illuſtris, dedicaret, uberrime ex-

ponunt Philo *de legatione ad Cajum*, & *Joſephus* lib. 18. Antiq. cap. 11. Quin etiam *Cornelius Tacitus* lib. 5. Hiſtoriarum de Judæorum ritibus loquens, hæc habet: *Judæi mente ſola, unumque Numen intelligunt, ſummum illud, & æternum, neque mutabile, neque interiturum. Igitur nulla ſimulacra Urbibus ſuis, nedum Templis ſunt, Non Regibus hæc adulatio, non Cæſaribus honor ... juſſi a Cajo Cæſare effigiem ejus in Templo locare, arma potius ſumpſere.* Unde ergo, amabo, in tot mala inciderunt Judæi, quibus a tempore paſſionis Chriſti Domini continuo vexantur? niſi quia Chriſtum, verum Meſſiam, in cujus ortu impletum eſt Jacobi oraculum, ſuſcipere, & agnoſcere detrectarunt, & etiamnum perſequentem, ut ita loquar, fugiunt veritatem, dum Prophetarum de Chriſto vaticinia vanis argutiis incruſtare, & obſcurare moliuntur. Sed difficile non eſt futiles rationes, ac ſiniſtras interpretationes, quibus Judæi Chriſtianorum argumenta eludere tentant, confutare; & Jacobi vaticinium, quod præcipue impetunt, ab eorum cavillis vindicare.

DILUUNTUR

Judæorum objectiones.

ARguitur primo: Jacobi morientis vaticinium ſic exprimitur in Textu Hebræo, non *recedet Sceptum de Juda, neque Dux de inter pedes ejus donec veniat Siloh*. Atqui Tò *Siloh* ad Meſſiam referri minime debet, ſed potius ad Urbem *Silo*, in qua *Saul*, & *Jeroboam* Reges inaugurati ſunt; adeo ut hic ſit genuinus prophetiæ Jacobi ſenſus, non auferetur Sceptrum de Juda, donec veniat tempus, quo vel Saul, vel Jeroboamus inungetur Rex in Urbe *Silo*. Ergo hæc Jacobi prædictio ad Meſſiam nullatenus pertinet.

Reſpondeo: Judæos in meridie plane cæcutire, dum hoc Jacobi vaticinium ad Saulem, vel ad Jeroboamum referendum eſſe pervicaciter contendunt: Nam primo, præter quam quod, nec Saul, nec Joroboamus in Urbe *Silo* poteſtatem Regiam acceperunt (ſi quidem Saul electus eſt Rex in *Maſpha*, confirmatus in *Galgala*, & unctus a Samuele in *Ramathain Sophin*, ſicut legitur lib. 1. Reg. c. 10. Jeroboamus vero in Sichem Rex fuit conſecratus, ut habetur 3. Reg. c. 12.) præter hoc, inquam, manifeſtum eſt, Sceptrum Juda, tum temporis, necdum defeciſſe, cum potius poſt mortem Saulis in Davide emicuerit, immo, poſt mortem Salomonis in duabus Tribubus, uſque ad captivitatem Babylonicam, perſeveraverit. Secundo, antequam regnaret Saul, Sceptrum nondum erat in Tribu Juda, ſed in Tribu Levi, nam *Heli*, & poſt ipſum *Samuel* Judæis tanquam Judices præfuerunt. Non potuit ergo Principatus e Tribu Juda transferri ad Saulem. Tertio, non dixit Jacob, non auferetur Sceptrum de Juda, donec veniat aliquis ungendus in *Silo*, ſed, inquit, donec veniat ipſe *Siloh*, ideſt Meſſias, ſicut Paraphraſes Onkeloſi, & Jonathæ, nec non Targum Hieroſolymitanum exponunt; ſic enim habet Onkelos: *uſque dum veniat Meſſias*. Jonathas vero, & Targum Hieroſolymitanum, *uſque ad tempus, quo veniet Rex Meſſias*. Verſio LXX. Interpretum *non deficiet Princeps ex Juda, & Dux de ſemore ejus donec veniant quæ repoſita ſunt ei. Et ipſe eſt expectatio gentium*. Textus Samaritanus, *non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de vexillis ejus donec veniat pacificus, & ad ipſum congregabuntur populi*. Denique, hoc Jacobi vaticinium non de alio quam de Meſſia intelligi debere fatentur ipſi Rabbini in Talmude, Tractatu *Sanhedrin* c. 12. *Rabba* in Geneſim, *Raſchi Salomon Jarchi*, *David Kimki*, & alii. Ex quo patet, frivolas omnino eſſe interpretationes recentiorum Judæorum, quorum alii Jacobi prædictionem ad Moſem, alii ad Saulem, alii ad Davidem, alii ad Jeroboamum, alii ad Nabucodonoſorem, alii ad Aiham Silonitem, alii ad Herodem, alii ad Veſpaſianum referunt, quibus tamen omnibus hæc Jacobæi oraculi verba, *& ipſe erit expectatio gentium*, nullatenus convenire poſſunt, ſed ſoli Meſſiæ, ſeu Chriſto Domino.

Arguitur ſecundo; ſenſus vaticinii Jacobi

cobi non eſt ille, quem ipſi violenta interpretatione affingunt Chriſtiani, videlicet, quod in gente Judaica permanſurum ſit Sceptrum Regium donec veniat Meſſias, ſed potius hic eſt oraculi Jacobæi ſenſus, quod premendi, ac vexandi ſint Judæi, virgaque afflictionis puniendi, donec veniat Meſſias, a quo in priſtinam libertatem ſunt aſſerendi. Ergo ex eo Jacobi vaticinio colligi non poteſt. Chriſtum eſſe verum Meſſiam, licet in ejus ortu fuerit e gente Judaica ablatum Sceptrum, & ad alienigenam, ſeu Herodem, tranſierit. Prob. ant. In fonte, ſeu in Textu Hebræo, ſic legitur: non recedet *Scheveth* ſeu *Sebetha Juda*, hæc autem vox *Scheveth*, non ſignificat Regium Sceptrum, ſed virgam afflictionis, qua Judæi cædi debent, donec veniat Meſſias, ergo verus ſenſus Jacobi vaticinii hic eſt, quod Judæi virga afflictionis premi, & flagellari debent, donec veniat Meſſias eorum liberator.

Reſpondeo: Hoc vaticinio Jacobi revera prædici permanſurum in gente Judaica Sceptrum Regium, donec veniat Meſſias, ac ſubinde vanam, frivolam, tortam, & impiam eſſe expoſitionem, quam adhibent Neoterici Judæi, aſſerentes, per *Scheveth*, ſeu *Sebeth*, ſignificari virgam afflictionis, qua Judæi cædi debent, donec veniat Meſſias. Id ex multis momentis demonſtrare proclive eſt. Primo, quia conſtat, Patriarcham Jacob, dum benedixit filio ſuo Judæ, imprecari ei noluiſſe, nec quidquam infauſti ominari, ſed potius ei aliquid fauſtum, ac ſingulare prædicere voluiſſe. Secundo, in hoc vaticinio Jacobæo de ea virga ſermo eſt, quæ ſpectat ad Regiam, vel Ducalem dignitatem; nam habetur: *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux &c.* Porro, virga, quæ ad Regiam, vel Ducalem ſpectat dignitatem, non eſt virga afflictionis, ſed virga Principatus, & dominationis. Tertio, certum eſt, Judæos non fuiſſe ſemper virga afflictionis punitos, ſed potius temporibus Regum Davidis, & Salomonis res eorum maxime floruiſſe. Regnum ſiquidem Salomonis fuit opibus abundans, ditione auguſtum, pacis munere fortunatum. Quarto, illa prædictio Iacobi de perpetua afflictione non ſtat cum eo, quod dicit idem Patriarcha, videlicet manum Judæ forte in cervicibus inimicorum ſuorum, nec illa perpetuæ afflictionis virga convenit cum voce Hebræa, *Mechokek*, quæ non indicat tyrannum, ſed Legislatorem, & Scribam, ſicut fatentur periti Rabbini. Quinto, vox *Scheveth*, ſeu *Sebeth*, ingerit, non afflictionis, ſed dignitatis notionem, ſeu ſignificat Principatum, Imperium, Magiſtratum, Regiam dignitatem, ſicut ex Hebræorum dictionariis, & ex quamplurimis Scripturæ Sacræ locis compertum eſt; immo, hanc vocem *Scheveth*, ſeu *Sebeth*, eo in ſenſu non ſemel uſurpavit Pſalmiſta, *Rege eos in virga ferrea*. Pſ. 2. *Virga directionis, virga regni tui*. Pſ. 44. Sexto, hanc vocem *Scheveth*, ſeu *Sebeth*, LXX. Interpretes, qui diu antequam Chriſtus oriretur, ſacra Biblia Hebraica Græce reddiderunt, de regia, ſeu ſumma auctoritate ſunt interpretati. Hos ſecuti ſunt *Theodotion*, *Aquila*, & *Symmachus*, quibus ſuccinunt paraphraſtæ Chaldæi, ſic enim vertit *Onkeloſus*: *Non deficiet exercens dominium*. Paraphraſis Jonathanis ſic habet: *Non ceſſabunt Reges, & Principes*. Targum Hieroſolymitanum: *Non ceſſabunt Reges*. Sic etiam legendum eſſe docent celebriores Rabbini, nimirum R. *Raſchi*, & R. *Rabba*, auctor libri Bereſcith, R. *Maimonides*, R. *Bechai*, R. *David Kimki*, R. *Hiſchia*, R. *Salomo Urbinas*, & alii. Unde patet, Judæos negare non poſſe hanc vocem *Scheveth*, ſeu *Sebeth*, in oraculo Jacobi ſceptrum ſeu regiam dignitatem ſignificare, quin ſuas paraphraſes Scripturæ ſacræ, quas tamen in ſummo pretio habent, explodant, & celebriores gentis ſuæ Magiſtros, quos tam impenſe venerantur, & tantum non adorant, erraſſe contendant. Abeant ergo nunc Judæi, quorum tanta eſt impudentia, ut quaſcumque abſurdiſſimas licet interpretationes, quas ad eludenda Chriſtianorum argumenta adducere poſſunt, non abhorreant; tantumne colla veritati ſubdere, atque Chriſtum, ceu verum Meſſiam, fateri,

atqne agnoſcere cogantur. Digni profecto homines, qui, divino cum ſint rebelles lumini, & clariſſimis Prophetarum oraculis fidem habere nolint, ſuis pluſquam cimmeriis tenebris perpetuo obvolvantur. Verum, pergamus alias Judæorum argutias proponere, atque diluere.

Arguitur tertio: Tempore, quo Jeſus Chriſtus natus eſt, Sceptrum e gente *J*ndaica nondum erat ablatum, nec ad alienigenam tranſierat, ergo hoc Jacobi vaticinium: *Non auferetur Sceptrum de Juda, &c.* exitum non habuit in Nativitate Chriſti. Prob. ant. Chriſtus natus eſt in diebus Herodis Regis in Judæa, atqui Herodes non erat alienigena, ſed Jndæns genere, *Nicolaus* ſiquidem *Damaſcenus*, qni genus, & ſtemma Herodis apprime noverat, illum genere Judænm eſſe ſcripſit, nec ab eo diſſentit Joſephus, qui lib. 20. Antiq. c. *6.* referens Contentionem ortam Cæſaræ Syros inter & Judæos, ait: Judæos, qui Cæſaræ erant, ideo Syris præponi voluiſſe, quod Urbis Cęſaræ conditor Herodes, Rex, fuerit Judæus genere; *Apud Cæſaream*, ſunt verba Joſephi, *inter Judęos habitatores, & Syros, de pari jure* Civitatis *rixa exorta eſt, nam Judęi potiori conditione volebant eſſe, quod Urbis hujus conditor Herodes, Rex, fuerit Judæus genere. Id Syri, non inficiabantur quidem, ſed ajebant, Urbem Turris Stratonis dictam a principio, quo tempore nullum Judæum habitaſſe inibi*. His momentis *Scaligerus*, famoſus olim Criticus, pertendit, *Herodem*, quo regnante in Judæa natus eſt Chriſtus Dominus, fuiſſe genere Judæum. Non ergo e gente Judaica ablatum fuit Sceptrum, quando in Judæa regnavit Herodes.

Reſpondeo: Me jam ſatis ſuperque inter probandam aſſertionem, tam ex teſtimonio Joſephi, & Sanctorum Patrum, quam ex multis aliis momentis oſtendiſſe, Herodem, quo in Judæa regnante, natus eſt Chriſtus Dominus, alienigenam fuiſſe reſpectu Judæorum, quapropter, nulla fides habenda eſt *Nicolao Damaſceno*, dum, aſſentandi, palpandiqne ſtudio ductus, finxit Herodem eſſe genere Judæum, & a Judæis oriundum, qui Babylone captivi fuerunt, immo eum e Tribus Juda genus ſum duxiſſe ait. Quę fabnloſa Herodis genealogia jure merito rejicitur a Joſepho, qui aſſerit, Herodem non fuiſſe genere Judæum, ſeu Idumæum: unde *Nicolaum Damaſcenum*, contrarinm effutientem, tanquam ignavum Herodes aſſentatorem perſtringit. Nec ſibi contradicit Joſephns, quando refert, loco in objectione laudato, Judæos Cæſarienſes, ut jus Civitatis contra Syros ſibi aſciſcere poſſent, dixiſſe, Herodem genere Judæum fuiſſe: non in hoc, inquam, ſibi contradicit Joſephus, quia id duntaxat hiſtorice refert, ut revera a Judæis Cæſarienſibus dictum, illud tamen ſuo calculo non probat, quin potius, ſicut mox diximus, invehitur in *Nicolaum Damaſcenum*, qui, ut Herodi palpnm obtruderet, eum genere Judæum fuiſſe commentus eſt. Ceterum, quamvis Herodes non fuerit genere Judæus, negari tamen haud poteſt, illum fuiſſe religionis profeſſione Judæum. Erat quippe Idumæus; Idumæi autem, ex quo *Joannes Hircanus*, Judæorum Pontifex, atque Rex, ipſos edomuit, circumciſione accepta ad Judæos aggregati ſunt, quamvis nihilominus diverſos ritus, & Inſtituta habuerint. Hinc *Idumæi* in Scriptura Sacra alienigenæ reſpectu Judæorum appellantur, *in Idumæam extendam calceamentum meum, mihi alienigenæ amici facti ſunt*. Addo etiam, *Herodem* non fuiſſe genere Iudæum, quia ejus mater, dicta *Cypros*, oriunda erat ex Arabia, ut fatentur omnes Hiſtorici, ac ſubinde non origine Judæa erat, ſed Ethnicorum Religioni addicta. Cum igitur juxta leges tam Hebræorum, quam Romanorum, & aliarum Nationum, *partus ventrem ſequatur*, planum eſt, *Herodem* non potuiſſe eſſe genere Iſraelitam, ſeu Judæum. Sed quorſum, dicet fortaſſe aliquis, ritus, ac leges *Idumæorum* Judæis non impoſuit Herodes, ſi eſſet ipſemet Idumæus? Huic quæſtioni facile fit ſatis, dicendo, Herodem, licet genere Idumæum, id tamen non auſum eſſe tentare, tum quia probe ſciebat, Judæos Legi, ac ritibns ſuis addictos, quidvis potius toleraturos, quam eorum immutationem

Un-

Digitized by Google

Unde ne intempeſtiva rituum mutatione eorum animos, jam ſatis commotos, exaſperaret, in Judaicis ritibus nihil immutandum eſſe duxit. Tum quia etiam Herodes, utpote vir politicus, fortunæ tantum, ac tempori ſerviens, de religione parum admodum curabat, unde quamvis genere eſſet Idumæus, Judaico tamen more ſemper vixit, ut conſtat ex Dicto Imperatoris Auguſti, quod refert *Macrobius* lib. 2. *Saturn.* c. 4. *Melius eſt porcum Herodis eſſe, quam filium*, eo quippe Dicto inſinuatur, Herodem Moſaicæ Legis ritus obſervaſſe, a porcis, aliiſque id genus animalibus a Lege prohibitis, abſtinuiſſe. Conſulat Lector opuſculum, quod *Serarius* edidit *de Herode*. Legat etiam eruditum librum, a Cl. Viro D. *Ferrando*, in ſupremo Pariſienſi Senatu Cauſidico, Gallice editum, cui titulus eſt: *Reflexions ſur la Religion Chretienne*, ſed præſertim Tomum I. qui complectitur Doctiſſimam Explanationem Prophetiarum *Jacobi*, & *Danielis* de adventu Meſſiæ.

Arguitur quarto: Tamdiu Sceptrum Regium permanſit in gente Judaica, quamdiu penes eam fuit jus vitæ & necis, atqui penes gentem Judaicam fuit jus vitæ & necis, etiam poſt paſſionem Chriſti Domini, ergo e gente Judaica non fuit ablatum ſceptrum tempore Nativitatis Chriſti. Prob. min. Pilatus compellans Judæos, *Matth.* cap. 27. ait: *Habetis cuſtodiam, ite, cuſtodite ſicut ſcitis*. Dumque eum inſtigarent Judæi, ut Jeſum in crucem ageret, reſpondit: *Accipite eum vos, & ſecundum Legem veſtram judicant eum*. Joannis cap. 18. Præterea, Judæi, poſt paſſionem Chriſti, poteſtatem judiciariam exercuerunt in *Stephanum*, quem lapidibus obruerunt, ſæpius etiam Apoſtolos in vincula conjecerunt. Denique, Paulus, qui tum temporis appellabatur *Saulus*, cum mandatis Principum Sacerdotum profectus dicitur Damaſcum, ut ſi quos nactus fuiſſet Judæos Chriſtianis adhærentes, vinctos perduceret Hieroſolymam. Quæ omnia aperte probant, Judæos, etiam poſt paſſionem Chriſti, exercuiſſe judiciariam poteſtatem, & habuiſſe jus vitæ & necis.

Reſpondeo: Hanc poteſtatem judiciariam, quam Judæi poſt natum Chriſtum exercuerunt; non fuiſſe ſupremam, ſed umbratilem, precariam, & fiduciariam, quam videlicet Romani, Judææ Procuratores, ipſis Judæis indulgebant, ut eis omnem tumultuandi occaſionem adimerent, vel hanc poteſtatem judiciariam fuiſſe a Judæis uſurpatam inſciis Procuratoribus Romanis: Hæc reſponſio triplici momento confirmari poteſt. Primo, quia conſtat, ejecto Archelao, qui, poſt obitum patris ſui, Ethnarchæ Judææ titulum ab Imp. Auguſto obtinuit, Judæam fuiſſe a Romanis in Provinciam redactam, ſummamque illius adminiſtrandæ auctoritatem fuiſſe penes Procuratores, qui Roma mittebantur. Teſtatur enim Joſephus lib. 18. Antiq. c. 1. & lib. 2. de Bello Judaico c. 12. *Coponium*, qui primus, poſt abdicatum Archelaum, in Judæam a Romanis miſſus eſt, jus habuiſſe vitæ, & necis; *miſſus eſt*, inquit Joſephus, *Coponius, Eques Romanus, in Judæam cum poteſtate occidendi*. Secundo, legimus in Evangelio Joannis c. 18. quod, poſtquam Pilatus Judæis, Chriſtum ad mortem poſtulantibus, dixiſſet: *Accipite eum vos, & ſecundum Legem veſtram judicate eum*, incunctanter ei reſponderunt Judæi: *Nobis non licet interficere quemquam*. Tertio, Joſephus lib. 20. Antiq. cap. 8. refert, quod poſtquam junior *Ananus*, Summus Pontifex, mortuo *Feſto*, Judææ Præſide, & *Albino*, ejus ſucceſſore, adhuc agente in itinere, Synedrium advocaſſet, & fratrem Jeſum Chriſti, Jacobum nomine, & una quoſdam alios reos impietatis peractos, lapidandos tradidiſſet, quidam Judæi Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum, non licuiſſe Anano Synedrium ſine ipſius conſenſu advocare, quorum verbis ille perſuaſus ſcripſit Pontifici, daturum ſibi pœnas minitans. Ex quo Joſephi loco colligitur, Synedrium a Summis Judæorum Pontificibus convocari haud potuiſſe abſque conſenſu eorum, qui ad procurandam Judæam a Romanis mittebantur. Quod ſpectat lapidationem Sancti Spethani, dico: hanc lapidationem non per judiciariam poteſtatem, & ſe-

ſecundum ſolemnes juris formas ſtatutam fuiſſe, ſed potius tumultuatio impetu a Judæis factam eſſe, ſicut narrat S. *Lucas* c. 7. v. 57. Actuum Apoſtolorum, ubi hæc habet: *& exclamantes*, ſeu Judæi, *voce magna continuerunt aures ſuas, & impetum fecerunt unanimiter in eum* (id eſt, in *Stephanum*) *& ejicientes eum extra Civitatem lapidabant*: Quæ verba aperte innuunt, lapidationem *Stephani* non poteſtate judiciaria, ſed præcipiti, & tumultuario Judæorum impetu factam fuiſſe. Addo etiam, fateri ipſoſmet Judæos in Talmude, Tractatu Sanhedrin c. 5. quadraginta annis ante everſionem, ſeu devaſtationem Templi, judicium animarum, ut loquuntur, ſeu poteſtatem judicandi in cauſis criminalibus Synedrio fuiſſe ablatam, porro, Templum everſum eſt anno Æræ Chriſtianæ ſeptuageſimo. Unde manifeſtum eſt Judæos, nato ſemel Chriſto Domino, ſuprema poteſtate judicandi fuiſſe exutos, nec aliam niſi umbratilem, & precariam exercere potuiſſe.

Arguitur quinto: *Rabbi Benjamin Tudelenſis*, qui tempore Alexandri III. Summi Pontificis, & Friderici Ænobarbi, Imperatoris, varias Orbis Regiones perluſtravit, in ſui Itinerarii hiſtoria aſſerit, ſe propriis inſpexiſſe oculis in Urbe *Bagdad*, maxima & ampliſſima Civitate, multa millia Iſraelitarum, ubertate rerum omnium affluentium, amœniſſima loca incolentium, & ab omni reliquorum hominum ſocietate, & aditu ſecluſorum propter vaſtiſſimas ſolitudines interjectas, atque etiam, ibi ſedem habere quemdam *Æcmalotarcham*, ſeu Principem, e Tribu Juda oriundum, & in Aſia Judaicum Imperium tenentem, cujus dignitatem perpetua ſucceſſione ad Meſſiam uſque duraturam ſcribit. Ergo etiamnum perſeverat in gente Judaica Regia, ſeu ſuprema poteſtas.

Reſpondeo: Hanc de Aſiatico Judæorum Imperio, & de Æcmalotarcha narrationem, puram putamque fabulam eſſe vel ad Judæorum, qui ut omnes norunt, chymæris, & commentis paſcuntur, miſerum ſolatium excogitatam, vel ad Chriſtianorum facilius eludenda argumenta a Rabbinis conſarcinatam. Quod quidem multis momentis evinci poteſt. Primo, quia poſt Hieroſolymorum expugnationem permixtæ adeo ſunt Tribus, ac promiſcue confuſæ familiæ, ut earum origenes, aut genealogię ne levi quidem ſuſpicione internoſci poſſint. Secundo, conſtat, Judęos a tempore Nativitatis Chriſti jus Sceptri, ditionemve ullam aut imperium nuſquam gentium obtinere, immo quicumque Orientem peregrinationibus luſtrarunt, & longinquarum, quas complectitur, Regionum accuratam notitiam tradiderunt, inter aniles fabulas reponunt ea, quę Judæi de Iſraelitarum in Oriente ampliſſimo Senatu, gloria, dominio, & Regno ſplendide mentiuntur. Legi poteſt ſuper hac re *Buxtorfius* in Præfat. ad librum *Coſri*, in qua fabuloſas refert quorundam Rabbinorum epiſtolas de gloria, potentia, & fictitio Judæorum Regno, dicto *Cozar*, ex quibus, quam fœcundum ſit Judæorum in commentis fingendis ingenium, quilibet facile intelligere poteſt. Tertio, Judæi tempore paſſionis Chriſti publice proteſtati ſunt, ſe nullum habere Regem, niſi Cæſarem. Quarto, fatetur ipſemet *Rabbi Benjamin Tudelenſis*, Æcmalotarcham illum, ſeu Principem, a Mahumedanorum Calipha poteſtatem per ſigilli traditionem accipere ſolitum eſſe. Non ergo proprium, & abſolutum, ſed precarium, ac fiduciarum eſt illius dominium. Denique, præcipui Rabbini hujus Judaici Imperii Aſiatici nullatenus meminerunt, immo potius ingenue faſſi ſunt, Regiam poteſtatem e gente Judaica penitus defeciſſe. *David* ſiquidem *Kimchi*, cujus authoritas maximi ponderis eſt apud Judæos, explicans caput 3. *Oſeæ*, ubi dicitur, quod *dies multos ſedebunt filii Iſrael ſine Rege, ſine Principe, ſine Sacrificio, ſine Altari ſine Ephod, & ſine Theraphim*, hæc habet: *Hi ſunt dies exilii, in quo hodie ſumus, nec Regem, nec Principem ex Iſraele habemus; ſed in poteſtate Gentilium ſumus, & in poteſtate Regum ipſorum, & Principum ipſorum. Abrabaniel*, alter Judæorum doctiſſimus Rabbinus, exponens verſum octavum capit. 33. *Iſaiæ*, ait: *Præ-*

Praeterea meminit Iſaias tertii generis malorum, exilii nempe, quod penes Iſraelitas non ſit Regnum, nec dominium, nec Sceptrum judiciale. His duobus Rabbinis aſſentiuntur Rabbi *Bechai*, Rabbi *David Ganz*, & Rabbi *Manaſſes*, ut videre eſt apud Illuſtriſs. Epiſcoporum Abrincenſem Danielem *Huetium*, Propoſitione 9. Demonſtrationis Evangel. quam Lector adire poteſt, ſi plura hoc de argumento noſſe deſideret.

Arguitur ſexto: Hoc Jacobæum oraculum: *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus eſt*, ad ſolam Tribum Juda reſtringi debet, cum excluſione Leviticę, Beniamiticæ, & aliarum Tribuum, ita ut illius Jacobæi oraculi hic ſenſus ſit; Non auferetur Sceptrum de Tribu Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus eſt. Atqui Sceptrum ablatum eſt a Tribu Juda multo tempore antequam Chriſtus naſceretur, ergo illud Jacobi vaticinium in Nativitate Chriſti non fuit completum. Major videtur certa, nam Patriarcha Jacob filium ſuum Judam alloquebatur, eique benedictionem impertiebatur, dum hæc vaticinatus eſt, quo fit ut ad aliam Tribum prædictum vaticinium pertinere non poſſit. Probatur itaque minor. Tempore captivitatis Babylonicæ Sceptrum e Tribu Juda ablatum eſt in Jechoniam, & Sedecia, poſt ſolutam vero captivitatem Babylonicam, Ariſtocratiæ formam aſſumpſit Judæorum Reſpublica, ita ut Judæi nunquam amplius Regiam, & abſolutam imperandi formam obtinuerint. Nam primum Perſarum Monarchis ſubdit fuerunt. Deinde, poſtquam *Alexander Magnus*, Macedo, Dario Codomanno, & Perſarum ſimul Imperio deleto, omnem hujus gloriam ad Græcos tranſtulit, Judæi Græcis paruerunt, ſeu Aſiæ minoris, & Ægypti Regibus, donec a Romanis devicti tandem Judæi ſub jugum miſſi ſunt. Atqui per totum illud temporis intervallum, quod a captivitate Babylonica fluxit uſque ad Chriſtum, nullos Duces habuerunt Judæi e Tribu Juda oriundos, ſed ſumma rerum potiti ſunt Pontifices, quæ poteſtas per Aſſamonæos in ordine Sacerdotali firmata eſt uſque ad tempus Herodis, qui, devicto Antigono, genus Aſſamonæorum extinxit, & Regnum Judæę a Senatu Romano obtinuit. Patet igitur, quingentis, & amplius annis ante Chriſtum, hoc eſt, a tempore captivitatis Babylonicę fuiſſe ablatum Sceptrum a Tribu Juda, ac proinde hoc Jacobi vaticinium in Nativitate Chriſti non fuiſſe completum.

Antequam huic argumento faciam ſatis, non abs erit obſervare, eſſe quoſdam Theologos, qui Jacobi vaticinium non de tota gente Judaica, ſed de ſola Tribu Juda exponendum eſſe docent, variaſque reſponſiones ad diluendum illud argumentum adhibere ſolent.

Primo reſpondent, illos Pontifices, qui poſt reditum captivitatis Babylonicę uſque ad Herodem Reipublicę Judaicę præfuerunt, iniiſſe Matrimonia cum filiabus ortis e Tribu Juda, ac ſubinde Sceptrum ſemper hoc pacto permanſiſſe in Tribu Juda, quia hi Pontifices, licet paterno genere eſſent oriundi ex Tribu Levi, materno tamen genere ex Tribu Juda originem ducebant.

Secundo: Reſpondent fuiſſe apud Judæos Synedrium, ſeu Senatum, vel Collegium LXX. Virum, qui ex Tribu Juda ſelecti erant. Hoc autem Synedrium, quod apud Judæos ſuprema pollebat auctoritate, extitiſſe volunt uſque ad Herodem, & in eo ſenſu Sceptrum, ſeu ſupremam poteſtatem ſemper fuiſſe penes Tribum Juda.

Tertio: Reſpondent Sceptrum uſque ad adventum Chriſti permanſiſſe in Tribu Juda, non quidem eo ſenſu, quod ſemper actu fuerit penes Duces ortos e Tribu Juda, ſed quod illa Tribus, ex quo Sceptrum obtinuit, nunquam exciderit jure, quod in illud habebat, hoc eſt, quamvis Tribus Juda aliquando Regni uſumfructum non habuerit, illius tamen proprietatem non amiſerit, ſicut, exempli gratia, dici poteſt, non ablatum fuiſſe Angliæ Sceptrum a Stuartorum gente, poſtquam in eam ſemel conceſſit, quamvis Jacobus III. Rex Angliæ, patria, Regnoque depulſus vivat,

quia videlicet nunc quoque jus ad Regnum, & Regni proprietatem habet, etſi actu illo non potiatur.

Denique, reſpondent, quod, quamvis Tribus Juda Sceptrum amiſerit, quando, extincto Sedecia, ultimo Davidici ſanguinis Rege, gens Judæorum captiva ducta eſt Babylonem, vaticinium tamen Jacob revera fuit impletum, quia, inquiunt, Jacob non prædixit filio ſuo Judæ, quod ab eo, eiuſque Tribu nunquam recederet Sceptrum, ſed tantum prædixit, quod a Juda, ejuſque Tribu non recederet Sceptrum in perpetuum: Quod vere impletum eſt, nam etſi Tribus Juda, mortuo Sedecia, Sceptrum amiſerit, illud tamen non in perpetuum amiſit, quia illud recuperavit in Chriſto, qui ex ſanguine, ſeu ex Tribu Juda, ſatus fuit.

Verum, ut cordate fatear, quatuor iſtæ Theologorum reſponſiones ad ſolvendam propoſitam difficultatem parum ſolidæ eſſe videntur, nec ullo pacto mihi probari poſſunt.

Prima reſponſio non placet, quia, preterquam quod illi Theologi gratis, & citra ullam Scripturæ, aut Sanctorum Patrum authoritatem affirmant, Pontificum uxores fuiſſe de Tribu Juda, certum eſt, iſtam uxorum ſucceſſionem, ſiqua fuiſſet, ſufficere nequaquam potuiſſe ad continuationem Sceptri in familia David, & in Tribu Juda, quia familia matris apud Judæos non vocatur familia. Addo etiam, quod ſi Pontifices materno genere fuiſſent oriundi ex Tribu Juda, paterno vero genere ex Tribu Levi, Maria itidem, quæ Chriſtum genuit, paterno quidem genere fuiſſet orta ex Tribu Juda, materno vero ex Tribu Levi, ac ſubinde Chriſtus in utraque Tribu Juda ſcilicet, & Levi cenſeri deberet, poſſetque dici Sacerdos ex Tribu Levi, ideſt, ſecundum ordinem Aaronis, quod tamen negat Apoſtolus c. 7. Ep. ad Hebræos.

Altera reſponſio præcedenti nihilo ſolidior eſt. Nam in primis, incertum eſt, an illud Synedrium perſeveraverit uſque ad Herodem. Deinde, gratis ſupponunt illi Theologi, Synedrium conflatum fuiſſe duntaxat ex viris ſelectis ex Tribu Juda. Id quippe alienum eſſe videtur a conſuetudine Judæorum, quibus ſolemne ſemper fuit, ut quoties ad Reipublicæ pertractanda negotia certus aliquis virorum prudentum deligendus eſſet numerus, ii ex omnibus Tribubus indiſcriminatim ſeligerentur, qui jus ſingulis Tribubus dicturi eſſent. Unde Exodi c. 18. Moſes, prudenti ſoceri ſui conſilio, conſtituit Judices ex ſingulis Tribubus delectos; & in lib. Numerorum legimus, ſeptuaginta viros, quos Moſes elegit, de ſenibus Iſrael, non autem de ſenibus tantum Tribus Juda delectos fuiſſe. Denique, unde, amabo, habent illi Theologi Regiam authoritatem, ſeu ſupremam poteſtatem in rebus politicis, & Judæorum negotiis pertractandis penes Synedrium fuiſſe? nullum ſiquidem hujuſce rei ſuppetit argumentum, vel minimum in Scriptura Sacra veſtigium, immo potius conſtat, ſummam rerum apud Judæos fuiſſe ante captivitatem Babylonicam penes Reges, poſt vero reditum ex captivitate Babylonica fuiſſe penes Pontifices. Certe *Alexander Magnus*, cum Tyrum oppugnaret, non ad Ducem aliquem, ſed ad Pontificem Judæorum literas ſcripſit, & ab eo petiit commeatum, & alia, quæ Dario prius pendebantur, eique Hieroſolymam ingredienti non Dux aliquis, ſed *Jaddus* Pontifex occurrit, ſicut narrat Joſephus lib. 11. Antiq. c. 8. quod ſane argumento eſt, poſt captivitatem Babylonicam ſumma rerum potitos fuiſſe Judæorum Pontifices.

Tertia reſponſio parum etiam probabilitatis habet. Primo, quia ſi hæc vox, *Sceptrum*, de ſolo jure ad Sceptrum ſemel explicetur, quemadmodum placet illis Theologis, infringitur robur demonſtrationis, quam ex eo oraculo Jacobæo petitam Chriſtiani Judæis proponunt ad probandum Chriſtum eſſe verum Meſſiam Lege promiſſum. Siquidem pertinaces Judæi facili negotio reſpondere potuerunt, Sceptrum ſenſu, quo ſumitur, necdum receſſiſſe a Tribu Juda, ſeu dictitare poterunt, Tribum Iuda etiamnum jure potiri ad Sceptrum, ac ſubinde nondum eſſe completum Iacobi oraculum. Secundo, poterunt regerere Iudæi,

dæi, hoc Jacobi oraculum non fuiſſe ſaltem completum in nativitate Chriſti, ſeu eo tempore, quo Herodes in Judæa regnabat, nam cum Herodis tempore diſtinctio Tribuum, & familiarum adhuc apud Judæos accurate ſervaretur, Tribus Juda jus habebat ad Sceptrum, quod Herodes alienigena uſurpaverat, ſpemque habebat illud aliquando recuperandi.

Poſtrema reſponſio admitti non debet, quia vim aperte facit verbis Patriarchæ Jacobi; qui nullam in Juda Sceptri interruptionem prædicit, ſed potius vaticinatur perpetuam in Juda fore Sceptri continuationem, donec veniat Meſſias. Quapropter, rejectis illis reſponſionibus Theologorum, qui hoc Jacobi vaticinium de ſola Tribu Juda exponunt, ſupereſt, ut propoſito argumento faciam ſatis.

Reſpondeo itaque, hoc Jacobi vaticinium: *Non auferetur ſceptrum de Juda &c.* de tota gente Judæorum, non vero de ſola Tribu Juda eſſe intelligendum. Sic primo, cenſent Sancti Patres, *Juſtinus* Martyr in dialogo cum Tryphone, *Athanaſius* lib. de Incarn. *Euſebius* lib. 8. Demonſtr. Evang. *Chryſoſtomus* homilia 77. in Geneſim, *Ambroſius* lib. de benedictionibus Patriarcharum cap. 4. *Auguſtinus* lib. 18. de Civitate Dei c. 45. *Theodoretus* quæſt. 110. in Geneſim, aliique Sancti Patres, & Scriptores Eccleſiaſtici, adeo ut vix ullum inter veteres, præter *Sanctum Cyrillum Alexandrinum* reperire ſit, qui hanc ſententiam ſuo calculo non probaverit. Secundo, compertum habemus ex Scriptura ſacra, a Jacobi morientis edito vaticinio uſque ad Chriſtum, plures extitiſſe gentis Judaicæ Duces, ac Principes, qui ex Tribu Juda non fuerunt oriundi. *Moſes* namque, & *Joſue*, qui poſt egreſſionem ex Ægypto populo Judaico præfuerunt, ex Tribu Juda originem non ducebant, ſed Moſes erat de Tribu Levi, Joſue vero de Tribu Ephraim. Inter Judices poſtea, qui apud Judæos ſumma poteſtate præditi erant, duo tantum fuere ex Tribu Juda prognati, videlicet *Othoniel*, & *Abeſan*. Et poſt captivitatem Babylonicam ſupremum dominium fuit penes Pontifices, qui ex Tribu Levi ſuum genus ducebant. Quapropter, ut huic vaticinio Jacobæo, de non auferendo Sceptro a Juda, veritas conſtet, neceſſum eſt, ut de tota Judæorum gente, & non de ſola Tribu Juda exponatur. Tertio, ſi hoc Jacobi vaticinium: *Non auferetur Sceptrum de Juda &c.* de ſola Tribu Juda, & non de tota gente Judaica eſſet exponendum, ſequeretur, Aſſamonæos, ſeu Machabæos, qui non erant de Tribu Juda, ſed de Tribu Levi, non fuiſſe legitimos Reges, aut Duces Judæorum, ſed potius tyrannos, quippe qui uſurpaſſent Sceptrum, & ſupremum dominium, quod ſoli Tribui Juda erat aſſertum. Probabilius igitur eſt hoc Jacobi vaticinium eſſe de tota gente Judaica, & non de ſola Tribu Juda exponendum.

Hac autem ſemel admiſſa ſententia, proclive eſt oſtendere, hoc Jacobi oraculum in ortu Chriſti fuiſſe completum, Nam Judæi ad Herodem uſque ſemper habuerunt ex gente ſua, ſeu ex genere ſuo, & ex aliqua Tribu, Reges, Duces, aut Principes. Regia ſiquidem poteſtas permanſit in Tribunal Juda, & in familia Davidica uſque ad captivitatem Babylonicam; a tempore autem captivitatis Judæi habuerunt Duces ex genere itidem ſuo, ſeu Principes exercitus, qui ipſis reducibus, & proprio ſolo, laxata captivitate, reſtitutis præfuerunt. His Ducibus ſucceſſerunt Pontifices, & Aſſamonæi, ſeu Machabæi, qui ex genere Judæorum erant, & quibus incumbebat totius Reipublicæ Judaicæ cura. Denique, hanc ſupremam Reipublicæ Judaicæ adminiſtrandæ poteſtatem conſervarunt Aſſamonæi, donec Herodes, genere Idumæus, devicto Antigono, ultimo Aſſamonæorum Principe, Regnum Judææ a Romanis obtinuit. Quo tempore, cum Judææ Regnum ad Herodem alienigenam tranſierit, advenit Meſſias juxta Jacobi vaticinium.

Unum tamen eſt, ne quid diſſimulem, quod adverſus noſtram Jacobæi vaticinii expoſitionem opponi poteſt. Nam ſi hoc vaticinium Jacob, *non auferetur Sceptrum de Juda &c.* de tota gente Judaica, & non de ſola Tribu Juda eſt expo-

ponendum, nihil ergo, dicet fortaſſe aliquis, peculiare prædixit Patriarcha Jacob de filio ſuo Juda, dum ei, antequam moreretur, ſuam benedictionem largitus eſt. Et tamen legimus in Scriptura ſacra, Patriarcham Jacob morti proximum, convocatis filiis ſuis, ſingulis viritim, ſpeciatim, ac diſtincte benedixiſſe, atque prædixiſſe ea, quæ ipſis, eorumque poſteritati olim obventura erant. Verum, hæc difficultas ſolvitur dicendo, hanc benedictionem, ſeu prædictionem Jacob morientis, *non auferetur Sceptrum de Juda &c.* ſic toti Judæorum genti, ideſt, omnibus Tribubus eſſe communem, ut tamen ipſi Judæ peculiarius accommodari debeat, ejuſque Tribum magis quam ceteras alias reſpiciat. Primo, in eo quod ſoli filii Judæ a Davide uſque ad captivitatem Babylonicam, hoc eſt, per annos circiter quingentos Regnum obtinuerint, idque ſub Davide, & Salomone florentiſſimum. Secundo, in eo quod, poſt captivitatem Babylonicam, cum ad aliam Tribum ſuprema poteſtas tranſire cœpit, nihilominus univerſus populus Iſraeliticus a *Juda* nomen ſortitus ſit, tumque primum Iſraelitæ cœperunt cognominari *Judæi*. Tertio, in eo quod eodem tempore, quo ſuprema poteſtas penes Aſſamonæos, alioſve Sacerdotes futura erat, Regio tamen ipſa, qua Imperium, ſeu Regnum continebatur, tota, aut maxima ex parte ad ſortem Tribus Juda pertinere debebat. Quarto, in eo quod Tribus Juda ſive in caſtris ponendis, ſive in ordine offerentium, ſive in diviſione Terræ Chanaan, ceteris Tribubus præſtantia quadam & excellentia ſingulari præire debebat. Quinto denique, in eo quod Chriſtus verus Meſſias ex ſtirpe Juda proditurus erat. Quapropter, licet, hoc Jacobi vaticinium omnibus Tribubus commune ſit, peculiari tamen ratione Tribui Judæ, propter rationes mox adductas, accommodari debet. Conſulat Lector *Euſebium* lib. 8. Demonſt. Evangel. ubi hanc difficultatem perdocte verſat, & dilucide explanat.

Arguitur ſeptimo: Meſſias, juxta vaticinium Jacob, venturus eſt eo ipſo tempore, quo Sceptrum a Juda ſeu a tota gente Judaica auferetur. Atqui Chriſtus natus non eſt eo ipſo tempore, quo Sceptrum a Juda, ſeu a tota gente Judaica eſt ablatum; ergo Chriſtus non eſt Meſſias, quem venturum prædixit Patriarcha Jacob. Prob. minor: Sceptrum ablatum eſt a Juda, ſeu a tota gente Judaica, ſtatim ac Herodes, quit fuit alienigena, regnare cœpit in Judæa. Atqui Chriſtus non eſt natus ſtatim ac Herodes regnare cœpit in Judæa, ſed ſolum anno trigeſimo ſexto Regni Herodis, ſicut in ſuperiori Diſſertatione oſtenſum eſt; ergo Chriſtus non eſt Meſſias, quem venturum prædixit Patriarcha Jacob.

Reſpondeo: Hoc Jacobi vaticinium: *Non auferetur Sceptrum de Juda, donec veniat, qui mittendus eſt &c.* non deſignare aliquod momentum indiviſibile, in quo Meſſias, ablato a Juda, & gente Judaica Sceptro, ſtatim proditurus eſſet, ſed aliquam temporis admittere latitudinem, adeo ut ſenſus ſit: venturum Meſſiam, quando Sceptrum a Juda, ideſt, a gente Judaica eſſet ablatum. Cum igitur Chriſtus natus ſit regnante in Judæa Herode, qui, utpote alienigena, Sceptrum a gente Judaica primus removit, vere dici poteſt, hoc Jacobi vaticinium in Chriſti ortu exitum habuiſſe. Addo etiam, quod cum ablatio Sceptri a gente Judaica ſignum eſſe deberet dignoſcendi adventum Meſſiæ, conveniens erat, ut hæc Sceptri ablatio paululum anteverteret Nativitatem Chriſti, ut inde facilius intelligerent Judæi, complementum hujuſce vaticinii Jacobæi, tempuſque a Deo deſtinatum Natali Meſſiæ, jam adveniſſe.

Arguitur ultimo: Si hoc Jacobæum vaticinium fuiſſet in Chriſto impletum, omni procul dubio Chriſtus, Apoſtoli, & Evangeliſtæ illud aliquando adduxiſſent, quo majorem dictis ſuis fidem conciliare poſſent. Atqui nec Chriſtus, nec Apoſtoli, nec Evangeliſtæ illud Jacobæum vaticinium unquam adduxerunt; argumento itaque eſt præfatum Jacobæum oraculum in Chriſto non fuiſſe completum.

Reſpondeo. Neque Chriſto Domino, ne-

neque Apoſtolis, neque ſacris Scriptoribus propoſitum unquam fuiſſe ſingula Prophetarum recenſere oracula; alioquin ſi Prophetarum vaticiniis, quę in Chriſto exitum habuerunt, pugnare voluiſſent, totum vetus Teſtamentum in medium proferre debuiſſent. Id autem minime erat neceſſarium, ſed abunde ſufficiebat, ut Chriſtus Judęos remitteret ad vetus Teſtamentum, quod ad Meſſiam ſpectare non inficiabantur. Porro conſtat, id a Chriſto ſępius factitatum fuiſſe, dicendo Judęis: *Scrutamini Scripturas, & illæ ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me .... ſi enim crederetis Moyſi, crederetis forſitan & mihi: de me enim ille ſcripſit. Si autem illius litteris von creditis, quomodo verbis meis credetis?* Joannis cap. 5. & rurſum Luc. cap. 16. *Habent Moyſem, & Prophetas, audiant illos*. Si igitur Judęi monenti Chriſto obtemperaſſent, & Moyſem, atque Prophetarum oracula, ea qua par erat, ſpiritus humilitate, & fuſis ad Deum precibus lectitaſſent, confeſtim intellexiſſent, hoc Jacobi vaticinium fuiſſe in Chriſto completum. Sed illi ſuperbia tumidi, odio & invidia flagrantes, prophetias perperam interpretabantur, Chriſtum docentem aut aſpernabantur, aut maligne auſcultabant, aut ſeditioſe interrogabant, ut eum caperent in ſermone. Unde non mirum, ſi divino lumine non fuerint illuſtrati, & nunc, tanquam cæci in meridie palpantes, ſacrarum Scripturarum ſenſum non aſſequantur.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

In quo ex circumſtantiis Nativitatis Chriſti probatur ipſum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum.

QUales fuerint circumſtantiæ Nativitatis Chriſti, Servatoris noſtri, breviter hic tam ex Hiſtoria Evangelica, quam ex perpetua Eccleſiæ traditione perſtringere neceſſarium eſt, ut deinde facilius ex his circumſtantiis adverſus Judæos probemus, Chriſtum eſſe Meſſiam, Prophetarum vaticiniis prædictum.

Refert autem ſacer Textus, quod Beatiſſima Virgo, propediem paritura, & caſtiſſimus ejus Sponſus Joſeph Bethlehemum venerunt, ut morem gererent Imperatori Auguſto, qui, ſumma pace terrarum Orbe compoſito, juſſit Edicto promulgato deſcribi quidquid in eo erat ſuæ ditioni ſubjectum, ut in ſua quiſque Civitate, unde originem duceret, & progenitores haberet, nomen daret publicis tabulis recenſendum, cumque caſtiſſimi Conjuges Bethlehemum perveniſſent, ibique ob confertam multitudinem hoſpitum, & peregrinorum, qui Bethlehemum ad profitendum appulerant, nullum in hoſpitii cubiculis locum nacti fuiſſent, ſeceſſerunt in eam hoſpitii partem, qua jumenta excipiebantur. Hunc locum appellat *S. Hieronymus* Epiſt. 17. & 18. *Parvum terræ foramen*. Sic enim ſcribit ad *Marcellam*: *Ecce in hoc parvo terræ foramine Cælorum conditor natus eſt: Hic pannis involutus, hic viſus a Paſtoribus, hic demonſtratus a Stella, hic adoratus a Magis &c.* Beda lib. de loc. ſanct. c. 8. ait eſſe *Semiantrum*. Nicephorus lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 12. *Tugurium humile*. Alii denique probabilius ſpeluncam eſſe putant. Obſervat quippe ex Strabone *Caſaubonus* Exer. 2. in Baronium totam regionem circa Hieroſolymam uſque ad ſexageſimum lapidem eſſe petroſam, atque in illo tractu multas fuiſſe domos ſaxis incluſas, vel potius cellas, in quibus homines religionis ergo ſe ſe includerent. Ceterum, an ſpelunca, in quam ſe receperunt Maria, & Joſeph, fuerit in Bethlehemo ſita, vel in ejus ſuburbiis, ſeu prope Bethlehemum? Alii affirmant, alii negant; id quia incertum eſt, in medio relinquo. Ut ut ſit, in hoc humili loco natus eſt Chriſtus, Mundi Salvator, exacto a conceptione nonimeſtri ſpatio, media hyeme, die 25. menſis Decembris, ſub frigidam mediæ noctis auram. Qua in re obſervet Lector, & expendat illas Nativitatis Chriſti circumſtantias, quæ aperte demonſtrant admirabilem Dei in Filii ſui Nativitate providentiam. Nam primo, ſtatuerat Deus, immo per Prophetam Michæam prædixerat, egreſſurum Meſſiam ex Bethlehem, ut autem id fiat, indicitur ab Imperatore Auguſto deſcriptio totius Orbis, publicatur in Judæa,

Ma-

Digitized by Google

Maria virgo ut obediat Imperatoris Edicto, e Nazareth in Bethlehem, adverſo licet anni ſydere, venit, partus urget, & in Bethlehem virgo Chriſtum enititur, quem domi, ſeu Nazareth, parere conſtituerat. Secundo, Chriſtus in hyeme, & ſub obſcuræ noctis ſilentium naſcitur, ut omnes mortales, qui vitiis & erroribus impliciti per inextricabiles tenebras jamdudum oberrabant, intelligerent Chriſtum eſſe verum Meſſiam, qui humanorum pectorum, in quibus refrixerat charitas, glaciem ſolvere, flammas in his Divini amoris accendere, & tenebrarum caliginem, qua obductus erat totus, qua late patet, mundus, diſſipare debebat. Unde ait Iſaias c. 9. *Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbræ mortis lux orta eſt eis*. Ea ratione permoti Sacræ Script. Interpretes ferme omnes, in eam ſententiam conſpirant, ut Jeſus Chriſtus media nocte prodierit in lucem, idque partim ex Eccleſiæ traditione, quæ idcirco eam noctis partem anniverſariis precibus ac vigiliis celebrat jam a primis Eccleſiæ Sæculis, ut oſtendit *Albinus Flaccus* Cap. 1. *De Divinis Officiis*, partim ex Vaticinio, quod legitur c. 18. libri Sapientiæ: *Cum quietum ſilentium contineret omnia, & nox in ſuo curſu medium iter haberet, Omnipotens ſermo tuus, Domine, exiliens de Cœlo a regalibus ſedibus, durus debellator in mediam exterminii terram proſilivit*. Quod de Divini Verbi, facti hominis Nativitate dictum plerique Sancti Patres interpretantur.

Scio, Joſephum Scaligerum, Sethum Calviſium, Samuelem Baſnagium, & alios Novatores negare, Chriſtum natum eſſe in hyeme, ſeu 25. menſis Decembris; dicunt enim, hanc tempeſtatem aſperiorem fuiſſe, quam ut Paſtores ſub dio, & intempeſta nocte excubias in agris agere, & pecudes, quæ caulis clauſæ tum temporis latere ſolent, cuſtodire poſſent. Conſtat autem ex Luc. cap. 2. Paſtores, quando natus eſt Chriſtus, in agris vigilaſſe & cuſtodiiſſe vigilias noctis ſuper gregem ſuum, ex quo inferunt prædicti Novatores: Chriſtum vel menſe Septembri, vel menſe Aprili natum eſſe. Verum, hanc conjecturam futilem eſſe ex eo maxime patet, quod Judæa eſt Regio temperatiſſima, quæ hyemis aſperitatibus non eſt obnoxia. Quapropter, ſi in Anglia, ſicut teſtantur *Caſaubonus* Exerc. 2. ad annum 1. Chriſti, & *Montacutius* in lib. de Vita Chriſti pag. 48. armenta toto anno in agro pernoctare ſolent, & ſi in Dania, ut aſſerit *Langius* ex ea Regione oriundus lib. 2. de Annis Chriſti part. 2. c. 2. oves tota hyeme in agris degunt; nemini ſane mirum videri debet, quod in Judæa, Regione admodum temperata, eadem vigeat conſuetudo. Hinc etiam ſolvitur alia conjectura, qua nituntur iſti Novatores, dum dicunt, Chriſtum natum eſſe eo tempore, quo Cenſus, indictus ab Imperatore Auguſto, agi commode potuit, & quo itidem Judæi potuerunt aſcendere in loca ſibi aſſignata, quale non eſt tempus hybernum. Hæc, inquam, conjectura ex his, quæ mox diximus, abunde ſoluta manet. Nam cum Regio, quam incolebant Judæi, fuerit temperata, facili negotio potuerunt Judæi, aut ſaltem abſque ullo gravi incommodo, ſub tempus hybernum iter peragere, maxime cum menſes November & December in multis tractibus Europœis ſatis & amœni ſint & temperati. Præterquam quod dici etiam poſſet, Judæam totam exiguis finibus fuiſſe circumſcriptam, adeoque non longinquo itinere opus fuiſſe Judæis, ut Imperatoris obedirent mandato. Chriſtus ergo, juxta perpetuam Eccleſiæ traditionem, natus eſt die 25. menſis Decembris, non vero ſub finem menſis Septembris, ut viſum eſt Scaligero, & Calviſio: nec menſe Aprili, ut putat *Niſbetus*; nec die ſexta Januarii, ſicut cenſet *S. Epiphanius* hæreſi 51. Videſis, ſi plura hac de re ſcire aveas, *Baronium* in Notis ad Martyrologium ad diem 25. Decembris, & in Apparatu ad Annales Eccl. n. 120. *Petavium* in Notis ad mox citatum Epiphanii locum, & lib. 2. de doctrina Temp. cap. 1. & ſeq. *Baillium* lib. 2. Operis Hiſt. quæſt. 1. 2. & 3. *Pagium* in Apparatu chronologico num. 138. *Schelſtratum* lib. 1. de Antiq. Eccl. *Montacutium* in Apparatu ad origines Ec-

Eccleſiaſticas Apparatu 11. & complures alios.

Difficultas eſt inter Criticos, an ad latera Chriſti in fœno jacentis duo revera procubuerunt animalia, bos ſcilicet & aſinus? Id negat *Eraſmus* in Notis ad Hymnum Prudentii de Natali Chriſti, ubi hæc habet: *A priſcis uſque ſeculis manavit ad nos pictura, quæ Jeſu Præſepi addit bovem & aſinum, quod tamen in ſacris litteris nuſquam aperte proditum eſt; ſed occaſio ſumpta videtur ex Iſaiæ Prophetia, quæ dicit*: Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & *aſinus Præſepe Domini ſui, populus autem Iſrael me non cognovit, & populus meus non intellexit. Certe huc ſpectavit Prudentius: bos enim & aſinus nihil crediderunt, ſed barbaræ gentes ſervientes dæmoniis & cupiditatibus ſuis, ac brutorum in morem viventes crediderunt Chriſto, quum populus Iſraeliticus etiam hodie Chriſto rebellet*. Hactenus *Eraſmus*, cujus ſententiæ ſubſcribunt *Caſaubonus* Exerc. 2. ad 1. Annum Chriſti, *Montacutius* in lib. de Vita Chriſti pag. 28. & 29. & *Samuel Baſnagius* tomo 1. Annal. politico Eccleſiaſt. cap. 112. Sed hanc præpoſteram Novatorum, aliorumque id genus intemperantioris Criticæ hominum dubitationem damnat conſtans ac perpetua Eccleſiæ traditio, quam recte exponit Eminentiſſimus Annalium Parens *Baronius* ad annum 1. Chriſti, ubi citat Sanctos Patres *Hieronymum*, *Gregorium Nazianzenum*, *Gregorium Nyſſenum*, *Prudentium*, & alios, qui affirmant, bovem & aſinum ad Præſepe Domini fuiſſe alligatos, verbaque *Iſaiæ* mox adducta, non ad ſenſum allegoricum detorqueri debere, ſed in ſenſu litterali eſſe intelligenda. Ab hac igitur perantiqua Eccleſiæ traditione, communi S. S. Patrum interpretatione roborata, fideles deſciſcere non debent.

Hactenus ſatis ſuperque expendimus Nativitatis Chriſti circumſtantias, nunc operæ pretium eſt ex illis probare adverſus Judæos, Chriſtum eſſe verum Meſſiam.

DICO ITAQUE: *Ex circumſtantiis Nativitatis Chriſti Domini invicte adverſus Judæos probari poſſe, Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum oraculis prædictum*.

Prob. primo: Meſſias, Prophetarum oraculis prædictus, naſci debuit eo tempore, quo, ſedatis omnibus bellis, ſumma pax per totum Orbem vigebat: atqui Chriſtus Dominus natus eſt eo tempore, quo ſumma pax per totum Orbem vigebat; ergo ex ea circumſtantia Nativitatis Chriſti certo evinci poteſt ipſum fuiſſe verum Meſſiam, Prophetarum oraculis prædictum. Major patet ex bene multis Scripturæ ſacræ locis, in quibus promittitur Meſſiæ adventus. *Orietur in diebus ejus juſtitia & abundantia pacis*, Pſalm. 71. *Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi, juſtitia & pax oſculatæ ſunt*. Pſ. 84. *Non levabit gens contra gentem gladium*. Iſaiæ cap. 2. *Vocabitur nomen ejus Princeps pacis*, Iſaiæ cap. 9. Probatur igitur minor primo ex S. Luca, qui cap. 2. ſui Evangelii ait, exiiſſe *Edictum a Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur univerſus Orbis*. Hæc autem œcumenica deſcriptio fructus fuit, ac univerſalis judicium pacis, nec enim imperari, aut executioni mandari potuiſſet, niſi totus Orbis fuiſſet in pace compoſitus. Deinde, idem Evangeliſta ſcribit: Angelos immediate poſt Nativitatem Chriſti pacem ſuis cantibus per aera celebraſſe his verbis: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus &c.* Tertio, in Faſtis Sanctorum, ſeu in Martyrologio Romano die 25. Decembris Natali Chriſti ſacra, legitur: Chriſtum natum eſſe *toto Orbe in pace compoſito*. Quarto, Chriſtum natum eſſe, pace ubique florente, una eſt omnium S. S. Patrum & Scriptorum Eccleſiaſticorum ſententia, *Origenis* lib. 1. contra Celſum, *Euſebii* lib. 1. de Præp. Evang. cap. 3. *Ambroſii* Comment. in Pſal. 45. *Auguſtini* lib. 18. de Civit. Dei cap. 46. ubi hæc habet: *Regnante ergo Herode in Judæa, apud Romanos jam Reipublicæ mutato ſtatu, imperante Cæſare Auguſto, & per eum Orbe pacato natus eſt Chriſtus*. Id ipſum legitur apud *S. Hieronymum* Comment. in Iſaiam cap. 2. *Veteres*, inquit, *revolvamus Hiſtorias, & inveniemus uſque ad vigeſimum octavum annum Cæſaris Auguſti, cujus quadrageſimo primo anno Chriſtus natus eſt in Judæa, in toto Orbe terrarum fuiſſe diſcordiam, & ſin-*

ſingulas Nationes contra vicinas gentes arſiſſe ſtudio prœliandi, ita ut cæderent, & cæderentur. Orto autem Domino Salvatore, quando ſub Præſide Syriæ Cyrino prima eſt in Orbe terrarum facta deſcriptio, & Evangelicæ doctrinæ pax Romano Imperio præparata, tunc omnia bella ceſſaverunt, & nequaquam per oppida & vicos exercebantur ad prælia, ſed ad agrorum cultus: militibus tantum, legionibuſque Romanis contra barbaras Nationes bellandi ſtudio delegato, quando impletus eſt ille Angelorum concentus: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Hactenus S. *Hieronymus*. Denique, Chriſtus natus eſt anno quadrageſimo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 749. ſicut in ſuperiori Diſſertatione oſtenſum eſt, atqui hoc anno totus Orbis in pace erat compoſitus, ergo Chriſtus natus eſt eo tempore, quo pax per totum Orbem vigebat. Prob. minor ex *Suetonio*, Hiſtorico Romano, qui in vita Auguſti cap. 22. hæc habet: *Janum Quirinum ſemel atque iterum a condita Urbe memoriam ante ſuam clauſum, in multo breviore temporis ſpatio, terra marique pace parta, ter clauſit*. Nonnulli Critici putant, in *Suetonio* non *ter*, ſed *tertio clauſit*, legendum eſſe, ita ut ſenſus ſit, Jani Templum, quod ante Imperatoris Auguſti ævum bis clauſum fuerat, clauſum fuiſſe tertio ab Auguſto. Sed *Baronius*, *Caſaubonus*, *Lipſius*, *Noriſius*, *Pagius*, aliique ex *Dione* lectionem Suetonii confirmant, oſtenduntque, Imperatorem Auguſtum ter Jani fores clauſiſſe. Enim vero, *Caſſius Dio* lib. 51. ad annum Urbis Romæ conditę 725. ſcribit inter cetera, a Senatu Romano decreta ob victoriam Actiacam, maximæ voluptati Auguſto fuiſſe, *quod portę Jani ab ipſis clauſę ſunt*. Idem *Dio* lib. 53. ait: Imperatorem Auguſtum anno Urbis conditæ 729. belli Cantabrici curis ac difficultatibus vexatum, in morbum incidiſſe, cum gereret Conſulatum IX. Collega *M. Junio Sylano*. Barbaros tamen, *C. Antiſtii* Legati opera, deviciſſe; tumque Auguſtum ſanitati reſtitutum, ac bellis ubique feliciter confectis, Jani Templum, quod propter bella Cantabricum, & Hermanicum fuerat reſeratum, clauſiſſe. Ceterum, quo anno Imperator Auguſtus Jani fores tertio clauſerit? non convenit inter Scriptores, probabilius autem ipſe exiſtimo cum *Antonio Bynæo* lib. 1. de Natali Chriſti c. 4. *Noriſio*, & *Pagio* locis mox laudatis, Jani fores ab Imperatore Auguſto fuiſſe tertio obſeratas anno Imperii ſui trigeſimo nono, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 748. Ab eo ſiquidem anno uſque ad annum Urbis Romæ conditæ 752. nulla a quoquam Scriptore Romanorum bella produntur. Cum igitur Chriſtus natus fuerit anno quadrageſimo Imperii Auguſti, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 749. manifeſto ſequitur, Chriſtum natum eſſe eo tempore, quo totus Orbis ſub uno Principe Auguſto ſumma pace fruebatur. Non me latet, *Joannem Maſſonum*, Preſbyterum Anglicanum, in contrariam deſcendiſſe ſententiam, eumque novitatis ſtudio abreptum, tota licet reclamante traditione, in libro, quem inſcripſit: *Jani Templum*, *Chriſto naſcente reſeratum*, mordicus contendere, Jani Templum tempore Nativitatis Chriſti non fuiſſe clauſum, nec ſubinde pacis in ſinu quieviſſe Imperium Romanum. Sed quam infirmo tibicine nitatur novum iſtud, & hactenus inauditum nuperi illius hæretici ſyſtema, opportunius inter diluendas objectiones commonſtrabo.

Hic tantum velim obiter advertat Lector, erraſſe *Paulum Oroſium* lib. 6. cap. 22. & *Caſaubonum*, qui ipſum ſecutus eſt in Notis ad cap. 22. Suetonii, cum ſcribunt: Chriſto nato Jani Templi portas ab Auguſto fuiſſe tertio clauſas ad cladem Varianam, quæ accidit anno Urbis Romæ conditæ 762. Conſulibus *Sulpicio Camerino*, & *Poppæo Sabino*, eaſque per duodecim ferme annos remanſiſſe obſeratas. Quod ſane procul abeſt a vero, & eſt purum *Oroſii* commentum, nam conſtat, anno Urbis conditæ 752. erupiſſe bellum Parthicum, ad quod conficiendum imperator Auguſtus Cajum Cæſarem hoc anno deſtinavit. Immo varia bella, videlicet Germanicum, Dalmaticum, Pannonicum, Danicum, Illyricum &c. ſequentibus annis

nis a Romanis geſta fuiſſe, late probant *Noriſius* in Cenotaphiis Piſanis c. 8. & *Pagius* in Apparatu Chronologico ad Annales Baronii.

Probatur ſecundo ex altera circumſtantia Nativitatis Chriſti. Meſſias, juxta Prophetarum vaticinia, in Bethlehem naſci debet: *Et tu Bethlehem Ephrata parvulus es in millibus Juda, ex te mihi egredietur, qui ſit dominator in Iſrael*, inquit *Michaeas* c. 5. Atqui Chriſtus natus eſt in Bethlehem, Judææ viculo, qui ab Urbe Hieroſolyma ſexto milliario diſtat, idque conſtat ex locupletiſſimis teſtimoniis *Matth.* cap. 2. & *Lucæ* c. 2. deinde ex Tabulis cenſualibus Romanorum, ad quos olim provocarunt *Juſtinus* in Apologia 2. *Tertullianus* in libris adverſus Marcionem, & *Sanctus Chryſoſtomus*. Tertio, *Origenes* lib. 1. contra Celſum, & *Euſebius* lib. 7. Demonſtr. Evang. c. 2. teſtantur, ab ipſis Chriſtianæ Religionis hoſtibus oſtenſam fuiſſe Bethlehemi ſpeluncam, in qua Jeſum peperit Maria. Illuſtre hic proferam *Origenis* teſtimonium: *Quod autem*, inquit, *in Bethlehem ſit genitus Jeſus, ſi velit aliquis poſt Michææ teſtimonium, & poſt Evangelii per Jeſu diſcipulos conſcriptam hiſtoriam, fieri alias certior, intelligat, & in Bethlehem ſpeluncam oſtendi, ubi ille ſit natus, quod utique, & in locis percelebre eſt, vel apud eos, qui a fide ſunt alieni, fama, & nomine circumfertur eadem & in ſpelunca Jeſum quemdam, quem adorent, & demirentur, genitum eſſe*. Denique, ipſimet Judæi non negant Chriſtum Bethlehemi natum eſſe, ſed id ultro agnoſcit *R. David Ganz* in germine Davidis, ſicut obſervat Illuſtriſſimus Epiſcopus Abrincenſis Propoſ. 9. Demonſtr. Evang.

Nec valet ſi quis dicat, Chriſtum in Scriptura Sacra ſæpius appellari *Nazaræum*, & *Galilæum*, eumque a Pilato ad Herodem, Galilææ Tetrarcham, eſſe remiſſum, tanquam hominem Galilææ ditionis, ac ſubinde Chriſtum Nazareth, & non Bethlehemi eſſe natum. Non valet, inquam, ſi quis illud opponat: nam, ut optime ait Sanctus Thomas 3. part. qu. 35. art. 7. ad 2. Chriſtus in Scriptura *Nazaræus* appellatur, non ad ſignificandum locum, in quo natus eſt, ſed quem parentes ejus incolebant, & in quo ipſe fuerat educatus. Porro locum, in quo quis educatus eſt, patriam vulgo dici ſolere, bene multis prophanorum Auctorum teſtimoniis evincit Illuſtriſſimus Abrincenſis Epiſcopus loco mox laudato.

Probatur tertio. Verus Meſſias, juxta Prophetarum oracula, naſci debet ex Virgine, & eo tempore, quo a Juda, ideſt, a tota gente Judaica Sceptrum eſt auferendum: atqui Chriſtus natus eſt ex Virgine, ut in 2. Paragr. primæ Diſſert. oſtendimus: natus eſt etiam eo tempore, quo a gente Judaica ablatum eſt Sceptrum, ut abunde probatum manet ex his, quæ in ſuperiori Diſſertatione diximus; ergo Chriſtus eſt verus Meſſias a Prophetis prædictus. Major conſtat ex *Iſaia* c. 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium &c.* & *Geneſis* c. 49. *Non auferetur Sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt*.

Probatur ultimo. Verus Meſſias, juxta Judæorum traditionem, debet Mundo apparere quatuor mille annis a Mundo condito præteritis: legitur enim in *Gemara* ad Tractatum *Sanhedrin*: *traditio domus Eliæ: ſex mille annos durat Mundus: bis mille annis inanitas, & vaſtitas: bis mille annis lex: denique bis mille annis dies Chriſti*. Ex qua traditione, quæ paſſim in Judæorum libris occurrit, liquido patet, Meſſiam, fatentibus ipſiſmet Judæis, naſci debere expleto quarto Mundi millenario a creatione Mundi: atqui Jeſus Chriſtus revera natus eſt expleto quarto Mundi millenario, juxta calculum Codicis Hebræi, quem calculo LXX. Interpretum præponendum eſſe in Diſſertatione quinta late probavimus: ergo Chriſtus, juxta pervulgatam hanc Judæorum traditionem verus eſt Meſſias. Hæc autem opinio de venturo Meſſia poſt expletum quartum Mundi millenarium adeo Judæos circa tempora Nativitatis Chriſti pervaſerat, ut palam id temporis aſſererent, inſtare tempus, quo toti Orbi dominarentur. Rem narrano Scriptores Romani. *Cornelius Tacitus* libr 5. Hiſtoriarum, oraculum, quod ad ſe.

tra-

Digitized by Google

trahebant Judæi, interpretatur de Imperatoribus Veſpaſiano, & Tito. *Pluribus*, inquit, *perſuaſio inerat*, nempe Judæis, *antiquis Sacerdotum litteris contineri, eo ipſo tempore fore ut invaleſceret Oriens, profectique Judea rerum potirentur, quæ ambages Veſpaſianum, ac Titum prædixerunt*. Idem vaticinium referunt *Suetonius* in Veſpaſiano, & *Joſephus* lib. 7. de Bello Judaico cap. 31. Falluntur tamen prædicti Scriptores, dum allentandi palpandique ſtudio ejuſmodi vaticinium, quod jactabant Judæi, ad Veſpaſianos detorſerunt, quibus tamen convenire non poterat. Nam Regnum Meſſiæ, quem Judæi id ætatis expectabant, & quem Prophetæ prædixerunt, toti Orbi ſalutare, ac ſempiternum eſſe debebat: at Veſpaſianorum principatus, nec fuerunt diuturni, nec toti Orbi multum profuerunt: *Flavius* quippe *Veſpaſianus* pater, annis tantum novem imperavit, *Titus*, ejus filius, natorum major, tantum annis duobus. *Domitianus* vero, filiorum minor, imperavit quindecim annis, & in hoc ultimo, qui fuit ſceleſtiſſimus, tota Veſpaſianorum domus extincta exaruit. Verum, quamvis illi Auctores hæc oracula, quæ ſolum Chriſtum ſpectabant, de Veſpaſianis perperam ſint interpretati, hoc tamen certo ex eorum teſtimoniis colligitur, Judæos expectaſſe Meſſiam eo ipſo tempore, quo Chriſtus in lucem prodiit.

Hoc argumentum torquet Judæorum animos, & ut ab illo ſe ſe expediant, duo perquam abſurda comminiſcuntur. In primis dicunt, Meſſiæ adventum propter peccata populi fuiſſe retardatum. Deinde fatentur, ſe plane ignorare, quandonam venturus ſit Meſſias? immo, imprecantur illis, qui calculo ſubducunt tempus venturi Meſſię. Legitur quippe in Talmude, dixiſſe Joachanem, *rumpantur ilia eorum, qui terminos captivitatis ſupputant*. At, inania hæc Judæorum effugia facili negotio pręcludi poſſunt. Nam primo, adventus Meſſię ex mera gratia & miſericordia divina profluxit, ejuſque primarius ſcopus fuit peccatorum populi abſolutio, ac ſubinde nihil ex parte hominum adventum Meſſiæ procraſtinare potuit, maxime cum, juxta Prophetarum oracula, removendo, & deſtruendo peccato eſſet deſtinatus, Falſum igitur eſt, Meſſiæ adventum ob populi peccata fuiſſe retardatum, ut dictitant Judæi, cum potius divina bonitas ſua in peccatores acceleret beneficia, nunquam retardet, ubi præſertim definitum eſt tempus, quo Deus peculiare aliquod promiſit beneficium. Deinde, ſtupenda eſt pervicacia Judæorum, quorum alii, cum Rabbino *Abarbanel* Comment. in Danielem, valere juſſa Scriptura Sacra, adventus Meſſiæ tempus ex conſtellatione ſyderum, ſeu ex conjunctione Saturni, & Jovis in ſydere piſcium colligere ſe poſſe pręſumunt. Alii vero profitentur, ſe impræſentiarum omnino ignorare, quandonam venturus ſit Meſſias? Sed præterquamquod eorum ignorantia conclamatæ, quam obſtinatis animis defendunt, cauſæ manifeſtum eſt argumentum, convincitur inſuper eorum ignorantia luculentiſſimo vaticinio Danielis, qui ſpatio LXX. hebdomadum, nativitatis, vitæ, & mortis Meſſiæ tempus circumſcripſit. Convincitur etiam ignorantia Judæorum ex Sybillinis oraculis, (non iis quidem quæ nunc circumferuntur, & quæ ficta, ac ſuppoſititia eſſe probant periti hujus temporis Critici,) ſed ex his quæ ſunt genuina, & ante Chriſti ortum vulgata, quæ magnum Regem oriturum portendunt, circa tempus, quo Chriſtus Servator noſter editus eſt, quæque paſſim citantur a Sanctis Patribus, *Lactantio*, *Juſtino*, aliiſque, qui adverſus Gentiles pro defenſione Chriſtianæ Religionis Apologias adornarunt.

Hæc ſi Judæi æquis, uti par eſſet, animis expenderent, facile admodum intelligerent, omnia Prophetarum oracula, quæ compluribus ſæculis ante Chriſti ortum fuſa fuerunt, ſuum in Chriſto exitum ſortita fuiſſe. Sive enim Judæi Chriſti originem velint, ſive requirant gentem, Tribum, familiam, matrem, patriam, nativitatis locum, tempus, doctrinam, vitam, miracula, reſurrectionem, uno verbo, quidquid de Chriſto credimus, id

id totum invenient longe antehac prædictum a ſacris Prophetis, qui in his omnibus præluſerunt ſacris Evangeliſtis: quo fit ut non tam Prophetæ quam Evangeliſtæ ſint nuncupandi. *Venit Chriſtus*, inquit *Sanctus Auguſtinus* epiſt. 137. alias 3. ad Voluſianum, *complentur in ejus ortu*, *vita*, *dictis*, *factis*, *paſſionibus*, *morte*, *reſurrectione*, *aſcenſione*, *omnia præconia Prophetarum*. Jam vero, ſi ad calamitates, quibus tot abhinc ſæculis miſerrime vexantur Judæi, tantiſper mentem adverterint: velint nolint, agnoſcent, ſe non ob aliam cauſam nunc per univerſum Orbem eſſe diſperſos, miſeriis, & calamitatibus oppreſſos, laribus, & ſolo avito profligatos, Republica, & Civitate propria privatos, ſine Rege, ſine Duce, ſine Templo, ſine Sacrificio, ſine Sacerdote, niſi quia, ut ante dicebamus, Chriſtum verum Meſſiam non agnoverunt, ſed in crucem egerunt. Nec enim Deus ad miſericordiam propenſus gentem illam ſibi olim tam caram, populum prædilectum, quem tot tantiſque beneficiis cumulavit, & ſingulari protectione dignatus eſt, pateretur tot abhinc ſæculis tribulationibus exagitari, innumeriſque ſubjacere pœnis, niſi ille populus reus eſſet nefandiſſimi poſt hominum memoriam ſceleris, quo ſe polluit, dum Chriſtum verum Meſſiam profiteri, ejuſque doctrinam auſcultare detrectavit. Certe, tot calamitatibus juſto Dei judicio puniri Judæos, agnovit, paulo poſt mortem Chriſti, *Titus* Imperator in obſidione Hieruſalem, & excidio Templi. Nam hic Imperator, teſte *Joſepho* lib. 7. de Bello Judaico cap. 16. poſt expugnatos Judæos Civitatem Jeruſalem ingreſſus, ejuſque munitiones, ac turrium cautes altitudinem, & magnitudinem miratus, in hæc verba erupit: *Deo plane adjuvante pugnavimus*, *& Deus erat qui detraxit ab iſtis munimentis Judæos*, *nam quæ hominum manus*, *aut quæ machinæ ad iſta valerent?* Idem etiam *Joſephus* cap. ſeq. deſcribit tragædiam calamitatum, quas paſſi ſunt Judæi tempore obſidionis Hieruſalem, qua durante, undecies centum millia fame conſumpta ſunt, captivorum numerus nonaginta & ſeptem millium, tota inſuper Judæa ferro flammaque vaſtata ac ſanguine Judaico cruentata eſt, templum pollutum, & ſolo æquatum. Denique, ne quid deeſſet ad malorum omnium cumulum, poſt illam Urbis expugnatæ ſub *Veſpaſiano*, & *Tito* deſolationem, iterum Urbs Hieruſalem ab *Adriano* Imperatore deſtruitur, nova Civitas Hieroſolymitanis in ruderibus juſſu illius Imperatoris ædificatur, cujus ingreſſu prohibentur Judæi. Quis ergo non videt tot malorum agmina, quibus hactenus vexantur Judæi, evidentiſſima eſſe argumenta divinæ ultionis, quam ipſis comminatus eſt Chriſtus, dicens *Lucæ* cap. 21. *Cum autem videritis circumdari ab exercitu Hieruſalem*, *tunc ſcitote quia appropinquavit deſolatio ejus: tunc autem qui in Judæa ſunt*, *fugiant ad montes*, *& qui in medio ejus*, *diſcedant*, *& qui in Regionibus*, *non intrent in eam*, *quia dies ultionis hi ſunt*, *ut impleantur omnia quæ ſcripta ſunt*. Nec cauſari poſſunt Judæi, ſe ob Idolalatriæ crimen fuiſſe univerſali illa clade punitos; non, inquam, id cauſari poſſunt Judæi, cum certum ſit, eos a tempore adventus Chriſti, nunquam fuiſſe in Idololatriam prolapſos, immo ſic ab illa abhorruiſſe, ut, teſte *Origene* lib. 4. contra *Celſum*, *in Civitate eorum nullus Pictor admitteretur*, *nullus Statuarius*, *legibus totum hoc genus arcentibus*, *ne qua occaſio præberetur hominibus craſſis*, *neve animi avocarentur de cultu ad res humanas per hujuſmodi illecebras*. Quod idem ex *Philone*, Judæo, non obſcure colligitur, libro de *Decalogo*, & lib. de *Legatione ad Cajum*, nec non ex *Joſepho*, itidem Judæo, lib. 17. Antiq. Jud. cap. 8. Quid ad hæc mutire poſſunt obſtinati Judæi, quibus poſt univerſalem illam cladem nihil monumentorum ſupereſt ad ſecernendas Tribus ſuas, nihilque ſpei relictum eſt extruendi templi ſui, in quo, juxta Moyſis Legem, religionem ſuam publice exercere poſſint? Tentavit quidem Imperator *Julianus*, Apoſtata, in odium Chriſtianorum Templum Hieroſolymitanum dirutum inſtaurare, ſed flammis e fundamentis erumpentibus, variiſque id

id genus portentis, quæ refert id ætatis ethnicus Scriptor *Marcellinus*, ab incœpto opere deſiſtere coactus eſt. Idem teſtantur *S. Chryſoſtomus* Oratione 3. contra Judæos, *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione 4. quæ eſt 2. contra Judæos, *Sozomenus* lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 21. & alii Scriptores Eccleſiaſtici. Immo, id totum multo ante prædixerat *Daniel* c. 9. ſuæ Prophetiæ, ubi ait, quod, poſt occiſum Chriſtum veniet Populus, ideſt, Romanus, qui Civitatem Hieruſalem & Sanctuarium ita diſſipabit, ut in Templo perpetua & uſque ad finem Mundi, abſque ulla ſpe inſtaurationis, futura ſit abominatio deſolationis: *Et poſt Hebdomades ſexaginta duas occidetur Chriſtus, & non erit ejus populus, qui eum negaturus eſt. Et Civitatem, & Sanctuarium diſſipabit populus cum Duce venturo, & finis ejus vaſtitas, & poſt finem Belli ſtatuta deſolutio. Confirmabit autem* (Chriſtus) *pactum*, ſeu Doctrinam ſuam Evangelicam, *multis hebdomada una, & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia & Sacrificium, & erit in Templo abominatio deſolationis, & uſque ad conſummationem, & finem perſeverabit deſolatio;* Hoc eſt, Templum Hieroſolymitanum, a *Tito*, & exercitu Romano deſtructum ac ſolo æquatum, non amplius inſtaurabitur. Hæc omnia, inquam, ſi obſtinati Judæi, ſemotis tantiſper præjudiciis, expendere non gravarentur, Chriſtum eſſe verum Meſſiam non minus clare cernerent, quam Solis radii meridiana luce cernuntur. At nunc præ cæcitate videre non poſſunt juxta terribilem illam Moyſis comminationem, quæ legitur *Deuteronomii* cap. 28. *Percutiat te Dominus amentia, & cæcitate, ac furore mentis, & palpes in meridie, ſicut palpare ſolet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas, omnique tempore calumniam ſuſtineas, & opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te.*

DILUUNTUR OBJECTIONES

Tam Criticorum, quam Judæorum.

Arguitur primo; Meſſias, juxta Prophetarum oracula, eo tempore naſciturus eſt, quo pax per totum Orbem vigebit: atqui Chriſtus natus non eſt eo tempore, quo pax per totum Orbem vigebat; ergo vel Chriſtus non fuit verus Meſſias, vel ſaltem pax, de qua loquuntur Prophetæ, non debebat eſſe terrena, ut vulgo creditur, ſed ſpiritualis, quam Chriſtus naſcendo attulit hominibus, eos e captivitate diaboli aſſerendo in libertatem filiorum Dei. Probat. min. Chriſtus, ut in ſexta Diſſertatione probatum eſt, natus eſt anno Urbis Romæ conditæ 749. ſeu anno Imperii Auguſti quadrageſimo: atqui hoc anno complura bella contra Parthos, Armenos, Arabes, Germanoſque a Romanis gerebantur, ergo Chriſtus natus non eſt eo tempore, quo pax per totum Orbem florebat, Prob. min. ex *Vellejo Paterculo*, qui lib. 2. c. 100. hæc ſcribit de Tiberii Neronis ab Urbe Roma diſceſſu: *Senſit terrarum Orbis digreſſum a cuſtodia Neronem Urbis. Nam Parthus deſciſcens a Societate Romana, adjecit Armeniæ manum, & Germania averſis domitoris ſui oculis rebellavit.* Quibus verbis diſerte innuit *Vellejus Paterculus*, ſtatim ac Tiberius Nero Rhodum ſeceſſit, bella Armeniacum, Parthicum, ac Germanicum contra Romanos erupiſſe. Porro, conſtat ex *Dione* lib. 55. idque fatentur *Noriſius*, & *Pagius*, Tiberium Roma Rhodum ſeceſſiſſe anno Urbis Romæ conditæ 748. *Antiſtio Vetere*, & *Lælio Balbo* Conſulibus. Bella igitur Armeniacum, Parthicum, & Germanicum exorta ſunt anno Urbis Romæ conditæ 748. quæ ſolum poſt ortum Chriſti fuerunt compoſita; nam ad Bellum Armeniacum, & Parthicum miſſus eſt *Cajus* anno Urbis Romæ conditæ 752. & ad Bellum Germanicum miſſus eſt *Tiberius* anno Urbis Romæ conditæ 754. Cum itaque Chriſtus natus ſit, anno Ur-

Digitized by Google

Urbis Romæ conditæ 749. manifeſto ſequitur illum inter Bellorum motus, & armorum fragorem editum fuiſſe.

Reſpondeo, cum Cardinali *Noriſio*, ex verbis citatis Velleji Paterculi colligi non poſſe Bella Armeniacum, Parthicum, & Germanicum ſæviiſſe, ſtatim ac Tiberius Roma Rhodum ſeceſſit, ſicut perperam viſum eſt Joanni *Maſſono*, Presbytero Anglicano. Enim vero, *Vellejus Paterculus* volens eo loci Tiberio pro more ſuo adulari, aſſerit quidem, illius abſentiam Barbaris addidiſſe animos, ut Romanorum jugum excutere tentarent, at eodem anno, quo Tiberius Roma Rhodum profectus eſt, hæc bella continuo erupiſſe, ne verbo quidem indicat Vellejus Paterculus. Immo, hic Auctor lib. 2. c. 104. ſcribit, bellum Germanicum eſſe duntaxat inchoatum anno Urbis Romæ conditæ 754. ait quippe mortuo *Cajo* Cæſare anno Urbis Romæ conditæ 757. Tiberium v. Kal. Jul. fuiſſe ab Imp. Auguſto adoptatum, & confeſtim in Germaniam miſſum, *ubi ante triennium immenſum exarſerat bellum*. Igitur, juxta Vellejum Paterculum, bellum Germanicum non fuit inchoatum anno Urbis Romæ conditę 748. ſed anno 754. quod vero ſpectat bellum Armeniacum, dico Armenos bis defeciſſe, ſeu rebellaſſe contra Romanos. Primo quidem rebellarunt anno Urbis Romæ conditæ 748. ſicut *Dio*, apud *Zonaram* refert, at Imperator Auguſtus, ejectis e Regno Armeniæ filiis Tigranis, & *Artavaſde*, ſeu, ut alii dicunt, *Artabazano* Rege Armenis impoſito, hanc motam apud Armenos rebellionem eodem anno compeſcuit, ac ſedavit; quare non fuit neceſſe propter exortam illam Armenorum ſeditiunculam, quæ ſtatim ſopita, & compreſſa eſt, Jani Templum aperire. Altera autem Armenorum rebellio contigit anno Urbis Romæ conditæ 752. quando nimirum *Artavaſdes*, quem Auguſtus Armenis Regem impoſuerat, ab altero Tigrane, cum Phraate Parthorum Rege ſibi fœderato fuit e ſolio dejectus, & e Regno pulſus. Hujus ſecundæ Armenorum rebellionis meminit *Dio*, apud *Zonaram*, quippe, qui, cum narraſſet, togam virilem anno Urbis Romæ conditæ 752. Lucio Cæſari ab Imperat. Auguſto datam eſſe, addit: *Cum Armenii defeciſſent, & a Parthis juvarentur, ea de re dolens*, ſcilicet Imper. Auguſtus, *quid ageret, ambigebat, nec enim propter ſenectutem bellum gerere poterat, & Tiberius, ut dictum eſt, jam ſeceſſerat*. Hæc itaque ſecunda Armenorum rebellio locum dedit bellis Armeniaco, Parthico, ad quæ gerenda Templum Jani reſeratum eſt. Errant ergo illi Auctores, qui putant, contra Armenos, Parthos, & Germanos bella moviſſe Romanos anno Urbis Romæ conditæ 748. cum potius ex prophanis Scriptoribus certiſſime conſtet, nulla bella ab anno Urbis Romæ conditæ 748. uſque ad annum 752. a Romanis geſta fuiſſe, ex quo ſequitur, Chriſtum Dominum, cujus ortus conſignatur anno Urbis Romæ conditæ 749. natum eſſe eo tempore, quo Jani Templum erat occluſum, & univerſus Orbis altiſſima ſub Imp. Auguſto pace fruebatur.

Arguitur ſecundo: Vaticinium Prophetæ *Michæa* de prodituro Duce e Bethleem applicari, nec convenire poteſt Jeſu Nazareno; ergo ex eo Michææ vaticinio probari nequit Chriſtum eſſe verum Meſſiam. Prob. antec. primo, quia in eo Michææ vaticinio fit ſermo de Duce, qui Iſraelem liberaturus erat ab Aſſyriis, & filios Iſrael e captivitate Aſſyriaca ad patrium ſolum reducturus: at Jeſus Nazarenus illud minime præſtitit. Secundo, loquitur Propheta de eo Duce, qui futurus eſſet dominator in Iſraele: at conſtat, Jeſum Nazarenum non fuiſſe Judæis dominatum, ſed potius Judæos illi imperaſſe. Tertio, de illo agit Propheta, qui paſcere debebat Iſraelem in *fortitudine Domini. in ſublimitate nominis Dei ſui*. Quod ſane ad Jeſum Nazarenum pertinere non poteſt, vel ſi ad ipſum pertineat, ſequitur illum non fuiſſe Deum, ſed Deo ſubditum.

Reſpondeo neg. antec. ad cujus probationem dico, liberationem ab Aſſyriis, de qua in prędicto Michęę vaticinio fit ſermo, non in litterali, ſed

in myſtico ſenſu eſſe accipiendam, adeo ut hęc liberatio ab Aſſyriis ſignificet vindicationem Eccleſiæ ab omnibus hoſtibus ſuis, qui a Chriſto Domino expugnari, ac profligari debebant. Alioquin ſi de Iſraelis liberatione e captivitate Aſſyriaca ibi ſermo fieret, ſequeretur hoc Michææ vaticinium nunquam fuiſſe impletum, conſtat enim ex Scriptura Sacra, Iſraelem, ſive decem Tribus nunquam reductas fuiſſe e captivitate Aſſyriaca, immo nec fuiſſe reducendas, dicente Propheta *Oſee* c. 1. *Deum non additurum ultra miſereri domui Iſrael*. Ad id vero quod ſubditur, Jeſum Nazarenum non fuiſſe dominatum Judæis, ſed potius verſa vice Judæos imperaſſe Chriſto; Dico, Chriſtum, qua homo eſt, dominium temporale non exercuiſſe, ſed ſolum dominium ſpirituale, & internum, quo Iſraeli dominabatur, ſed, qua Deus erat, utrumque dominium obtinuiſſe, quod nunc, velint nolint, experiuntur Judęi, qui ubique terrarum Chriſtianis ſunt obnoxii, eiſque ſerviunt. Ad tertium dico, Chriſtum Dominum paviſſe Iſraelem *in fortitudine Domini*, *in ſublimitate nominis Dei ſui*, per ſuam ſcilicet doctrinam, miracula, & gloriam paſſionis. Non eſt autem inconveniens, quod Chriſtus ſecundum ſuam generationem temporalem, & formam ſervi, quam aſſumpſit, Deo ſit ſubditus, cum ipſemet *Joannis* cap. 20. Patrem æternum appellet Deum ſuum: *Aſcendo ad Patrem meum*, *& Patrem veſtrum*, *Deum meum*, *& Deum veſtrum*. Hoc itaque Michææ vaticinium in Chriſto fuit impletum, nec ad Zorobabelem, ut volunt Judæi, pertinere poteſt, quia *Zorobabel* non in Judæa, nedum Bethleemi, natus eſt, ſed in captivitate Babylonica. Dux autem, de quo loquitur *Michæas*, naſci debebat in Bethleem. Secundo, quia Zorobabeli convenire non poteſt hæc pars vaticinii: *Egreſſus ejus ab initio*, *a diebus æternitatis*. Denique, hoc Michææ vaticinium non de Zorobabele, ſed de Meſſia eſſe intelligendum ultro fatentur Paraphraſtes Chaldæus Jonathan, auctores Talmudis in libro Sanhedrin cap. ult. & in lib. de Paſchate, Rabbi *Salomo*, & Rabbi *David Kimki*.

Arguitur ultimo: Multa ſunt Prophetarum oracula, quæ in Meſſiæ adventu adimpleri debent, & quæ tamen in Nativitate Chriſti completa non fuerunt; ergo Chriſtus non eſt verus Meſſias Prophetarum Oraculis prædictus. Prob. ant. primo, Meſſias proditurus eſt *in noviſſimis diebus*, *Iſaiæ* cap. 2. hoc eſt, ſeneſcente jam Mundo: Chriſtus autem jam multis abhinc ſæculis natus eſt. Secundo, prędicit Iſaias, quod ad Meſſiam *confluent omnes gentes*, id tamen in adventu Chriſti nullatenus impletum eſt. Tertio, quod *conflabunt gladios ſuos in vomeres*, *& lanceas ſuas in falces*; quod *non levabit gens contra gentem gladium*, *nec exercebuntur ultra ad prælium*: quod *habitabit lupus cum agno & pardus cum hædo accubabit*, *leo & ovis ſimul morabuntur &c.* Tanta autem pax ſive inter homines ſive inter bruta animantia necdum viſa eſt. Denique, verus Meſſias terreno Regno potiturus eſt, juxta illud Pſalm. 2. *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam*, *& poſſeſſionem tuam terminos terræ*: Chriſtus autem pauper in ſtabulo natus eſt, paupERculam Matrem habuit, & privatam vitam, ac ignobilem degere affectavit. Ergo multa Prophetarum Oracula, quæ in Meſſiæ adventu adimpleri debent, non fuerunt completa in Nativitate Chriſti.

Reſpondeo ad hæc ſingula Judæorum argumenta, & ad primum dico: Tempus Meſſię tribus de cauſis appellari ab Iſaia noviſſimum, & ultimum. Primo, quia in Meſſia, ſcilicet in Chriſto, compleri debebant omnes veteris Legis figuræ, ac Prophetiæ, quæ ad ipſum tanquam totius legis finem collimabant. Secundo, quia Meſſias, ſeu Chriſtus, debebat eſſe ultimus Legiſlator, & Propheta, quem Moyſes *Deuter.* c. 18. genti Judaicæ poſt ſe a Deo datum iri pollicitus fuerat: *Prophetam de gente tua*, *& de fratribus tuis ſicut me*, *ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus*: *ipſum audies*. Cujus oraculi veritatem in Chriſto Domino eluxiſſe, accurata, & luculenta comparatione Moſem inter & Chriſtum inſtituta, probat *Euſebius* lib. 3. de Demonſtratio-

tio-

tione in Evang. cap. 2. Denique, tempus Meſſiæ dicitur noviſſimum, & ultimum, quia ætas, in qua Chriſtus, verus Meſſias, venit, eſt ultima, ſeu noviſſima reſpectu quinque aliarum præcedentium. Scilicet prior Mundi ætas ab Adamo ad diluvium fluxit, altera a diluvio uſque ad Abrahamum, tertia ab Abrahamo uſque ad Davidem, quarta a Davide uſque ad captivitatem Babylonicam, quinta a captivitate Babylonica uſque ad Chriſtum, ſexta tandem, quæ noviſſima eſt, quamque Prophetæ prænunciarunt, auſpicatur a Chriſto, & ad finem ſæculorum perdurabit. Addo etiam, Chriſtum, ut mox oſtenſum eſt, eo veniſſe tempore, quo Meſſias a Judæis expectabatur, hoc eſt, jam expleto quarto Mundi millenario; congruo igitur tempore natus eſt Chriſtus.

Ad ſecundum dico: Hæc Prophetæ Iſaiæ verba: *Fluent ad eum omnes gentes*, in Chriſto fuiſſe impleta: Tum quia Chriſtus natus, & mortuus eſt ad redimendum omne genus hominum, & ad univerſas totius Orbis nationes a peccatis liberandas. Tum quia etiam Lex gratiæ, ſeu Evangelii, ad omnes omnino gentes diffuſa eſt, illiuſque tuba, miniſterio Apoſtolorum, qui univerſum Orbem peragrarunt, inſonuit. Præterea, dici poteſt, quod ſæpius hæc vox *omnis* in Scriptura Sacra non ſingulos, ſed plurimos ſignificat.

Ad tertium, & quartum dico: *Iſaiam* his expreſſionibus uſum eſſe, ut denotaret altiſſimam illam pacem, quæ toto Orbe, pacatis bellorum diſcordiis, ſub Imperatore Auguſto vigere debebat, quod, ut ſupra commonſtravimus, Chriſto naſcente contigit. Ea autem, quæ Iſaias de pace inter bruta animantia futura vaticinatur, non ad litteram ſumi debent, ſed ad ſenſum quemdam myſticum ſunt potius trahenda, adeo ut ſit ſenſus, barbaras gentes, quæ morum ſævitia ante Incarnationem, & ortum Chriſti belluas æquabant, vel ſuperabant, Evangelii prædicatione in manſuetiſſimos agnos eſſe convertendas. Qua in re maxime deploranda eſt obſtinatio Judæorum, qui ne fateri cogantur, Jeſum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, Prophetarum Oraculis prædictum, non pauca Prophetarum vaticinia de venturo Meſſia, quæ ad litteram ſumi debent, ad ſenſum myſticum, & allegoricum detorquere ſolent, alia vero Prophetarum Oracula, quæ myſticum in ſenſum ſumenda veniunt, mortiferam ſecuti litteram, præpoſtere accipiunt, ut necdum Prophetias omnes impletas obtendant.

Ad ultimum dico: Meſſiam non caduco, & temporario Regno potiri debere, uti ſibi perperam perſuadent Judæi, qui etiamnum expectant venturum Meſſiam opibus, copiis, reliquiſque mundanis præſidiis affluentem, ſed potius Meſſiæ Regnum ſpirituale, & æternum fore, atque in eo præſertim poſitum, quod omnes gentes, & omnes linguæ nomen ejus venerentur, majeſtatem confiteantur, virtutes imitentur, pręceptis ejus obtemperent, Divinitatem adorent, ſuamque omnes ſalutem ipſi referant acceptam. Cęterum, Meſſiam pauperem futurum prædixerunt Prophetæ: dicitur enim in perſona Meſſię Pſal. 35. *Ego autem mendicus ſum, & pauper*; & Zachariæ c. 9. *Ipſe pauper, & aſcendens ſuper aſinam, & ſuper pullum aſinæ*. Hæc prophetarum de Meſſię paupertate Oracula, ut eludant Judęi, aſſerunt duos Chriſtos, ſeu Meſſias, in Sacris Litteris eſſe promiſſos, unum videlicet, in quem conveniunt abjecta quęque, & humilia de Chriſto in Sacris Libris prędicta, alterum, cui ſplendida, & magnifica omnia de eodem nunciata tribuunt. Priorem nominant Meſſiam filium Joſephi, poſteriorem vocant Meſſiam filium Davidis. Deinde dicunt, Meſſiam, filium Joſephi, in certamine *Gog*, & *Magog* interfectum iri, ſed tamen a mortuis excitandum per virtutem alterius Meſſię filii Davidis, qui redimet Iſrael, ejuſque Regnum reſtituet, Sacerdotium Leviticum inſtanrabit, Salomonis Templum, & Hieroſolymam a fundamentis eriget, ac demum totam Gentem Judaicam, per Orbem diſperſam & profugam, relictis, ſpretis, atque armata manu debellatis Gentilibus, omnibus bonis locupletabit, ac ubique beatam fortunatamque reddet. Verum, in hac, & in

in aliis hujuſmodi fabulis, quas obtrudunt Rabbini, apertiſſimo documento probant, quam mala, & deplorata ſit Judæorum cauſa, quam nonniſi putidis commentis tueri, ac defendere poſſunt. At enim, nihil inſulſius eſt, quam duos fingere Meſſias, cum nullibi Scriptura Sacra duos Meſſias commemoret, ſed unius tantum Meſſiæ duplicem notet adventum, unum quidem ut Redemptoris in humilitate, alterum vero in majeſtate ut Judicis. Sed Judæi, qui vento, & chymæris paſcuntur, Scripturam Sacram tot inanibus figmentis corrumpunt, ut facilius eſſet Augiæ ſtabulum repurgare, quam fabulas, quibus eorum libri ſcatent, retegere, & confutare.

O D E

De Caſa Natalitia Pueri Jeſu, deque paupere Puerperio Virginis Dei-paræ Mariæ,

Altero verſu heroico hexametro, altero Jambico dimetro.

ECquid adhuc veterum ſequimur ſpectacula rerum?
Huc huc frequens currite.
Hæc caſa, quæ lacera & ſtat agreſtibus horrida culmis,
Novum dabit ſpectaculum,
Quale nihil ſæculis proavi videre vetuſtis,
Nihil videbunt poſteri.
Hic, cujus tonitru telluſque tremiſcit & æther,
Teneris crepat vagitibus.
Hic Orbis magni moderator maximus infans
Virginea mulget ubera.
His ego non ſtabulis auguſta Palatia Romæ,
Feliciora judicem.
Non (operoſa licet) Salomonia Templa, nec auream,
Lydi Tyranni Regiam.
Salva clara domus, Cœloque beatior ipſo,
Partus Sacrati conſcia,
Jure tibi Jovis invideant Capitolia falſi
Divis ſuperba ſaxeis.
Ægyptus Sancta invideat cunabula, monſtris
Finem datura turpibus.
Nec minus apta Deo es, quod hiantibus undique rimis,
Imbres & euros excipis.
Talia naſcentem decuere cubilia Chriſtum, ut
Qui dedecore venerit
Faſtum, nullaque non ſuadentem turpia luxum.
Non hic renident purpuræ,
Sertave frondea, non imitantes fulmina tædæ,
Non menſa ſumptuoſior,
Non ſtrepit officiis domus ambitioſa, nec alti
Fovent puerperam thori.
Pannoſus jacet in duris Præſepibus infans:
Divinus attamen vigor

Emicat

Digitized by Google

Emicat, & patrios vagitu diſpuit ignes.
Senſere præſentem Deum,
Quodque licet, puero jumenta tepentibus auris
Frigus Decembre temperant.
Upilio calamis iiſdem, quibus ante capellis,
Agreſte, ſed pium canit,
Æthereique chori volitant cunabula circum,
Ut menſibus Vernis, Apum
Degenerem ſimul ac pepulere examina Regem,
Regi novo, faventibus
Applaudunt alis, ſublimemque agmine tollunt,
Sic turma cœlitum Duci
Circumfuſa ſuo, gaudens ſtupet, atque jacentem
Pronis adorat vultibus,
Et natalitium ſonat ad Præſepia carmen.
Conjux pudicus interim,
Fuſus humi, magnum trepidus veneratur alumnum.
Porro Puella nobilis,
Pars bona ſpectaculi, defixis hæret ocellis,
Primumqne ſe ſe non capit,
Seque ſuumque ſtupens genitrix virguncula partum
Nulli marito debitum.
At ſimul ejecit pietas materna ſtuporem,
Prædulce pignus corripit,
Ac modo porrectis cohibet vagire papillis,
Modo tepente frigidum
Blanda fovet gremio, parviſque dat oſcula labris.
Nunc pectori adprimit ſuo,
Nunc blæſo taneros invitat murmure ſomnos.
Amabili invicem modo,
Lætam prole Deo videas geſtire parentem,
Prolem parente Virgine.

DISSERTATIO OCTAVA.

De manifeſtatione, ſeu ſignis Nativitatis Chriſti, de Magis, qui ad ipſius cunas acceſſerunt, & de ſtrage Infantium ab Herode edita.

Magnum illud pietatis Sacramentum, quod, ſicut ait Apoſtolus 1. ad Timotheum cap. 3. *Manifeſtatum eſt in carne, juſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt gentibus, creditum eſt in Mundo, aſſumptum eſt in gloria*, nihil aliud eſt, quam ineffabile Incarnationis Myſterium, quod *Paſtoribus* oſtenſum eſt in ipſa Nativitate Chriſti, *Magis* in die Epiphaniæ, *Simeoni*, & *Annæ* in Templo Hieroſolymitano. *Ad omnium hominum ſpectat ſalutem* (inquit *S. Leo* Papa, Serm. 1. in Epiph. c. 1.) *quod infantia Mediatoris Dei & hominum jam univerſo declarabatur Mundo, cum adhuc exiguo detineretur oppidulo. Quamvis enim Iſraeliticam gentem, & ipſius gentis unicam familiam, delegiſſet, de qua naturam univerſitatis aſſumeret, noluit tamen intra maternæ habitationis anguſtias, ortus ſui latere primordia. Sed mox ab omnibus voluit agnoſci, qui dignatus eſt omnibus naſci. Tribus igitur Magis in Regione Orientis Stella novæ claritatis apparuit, quæ illuſtrior ceteris, pulchriorque ſyderibus, facile in ſe intuentium oculos animoſque converteret, ut confeſtim adverteretur non eſſe otioſum, quod tam inſolitum videbatur. Dedit ergo aſpicientibus intellectum, qui præſtitit ſignum; quod fecit intelligi, fecit inquiri, & ſe invenien-*

dum obtulit requiſitus . Decebat autem , ut probat *S. Thomas* 3. p. q. 36. art. 2. ut Nativitas Chriſti Domini ſecundum carnem quibuſdam a Deo prærordinatis conſpicua fieret; ad fidem adſtruendam tanti Myſterii abſconditi a ſæculis in Deo: nam quemadmodum , juxta Sanctum illum Doctorem , extincta fuiſſet ratio fidei , aut ſaltem diminutum maxime illius meritum , ſi omnibus promiſcue Chriſti Servatoris noſtri innotuiſſet Nativitas , immo impedita eſſet generis humani redemptio , quia nullus Chriſto mortem inferre voluiſſet , juxta illud 1. ad Cor. c. 10. *Si cognoviſſent , nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent ;* ita non abſimili ratione , fides haudquaquam ſtabiliris potuiſſet, niſi Nativitas Chriſti aliquibus innotuiſſet , per quos tam ſublimis & incomprehenſibilis Myſterii notitia ad ceteros propagaretur ; *Fides* enim *ex auditu* , ut dicitur ad Rom. c. 10. Qua de cauſa , juxta *S. Thomam* , principio Mariæ , & Joſepho manifeſtata fuit Nativitas Chriſti , etiam antequam naſceretur , ut proli conceptæ reverentiam exhiberent . Sed quia eorum teſtimonium , utpote domeſticum , ſuſpectum haberi potuiſſet , ideo oportuit , ut Chriſti Nativitas etiam extraneis proderetur , quo eorum teſtimonia majorem apud omnes Nativitati Chriſti fidem conciliarent . Ex omnibus autem hominum conditionibus ſelegit Deus teſtes Nativitatis Filii ſui , qui omnibus ſalutem erat allaturus . *Paſtores* ſelegit , quia ſimplices erant : *Non autem mediocre Fidei tibi videtur exemplum*, inquit S. Ambroſius, *quod exilis ſit perſona Paſtorum. Certe , quo vilior ad prudentiam ; eo pretioſior ad Fidem . Non gymnaſia Choris referta Sapientium , ſed plebem Dominus ſimplicem requiſivit , quæ phalerare audita & fucare neſciret . Simplicitas enim quæritur , non ambitio deſideratur* . Sic Deus amat illucere ſimplicibus & pauperibus , quos amor ſæculi non occæcat ; & tenebras offundit oculis ſuperborum , quos ſolus divitiarum & gloriæ ſplendor peſtringit. Elegit etiam Deus teſtes Nativitatis Filii ſui *Magos* , quia Sapientes , & ſcrutandis rerum cauſis , ſyderumque conſiderationi erant intenti ; *Simeonem* , quia vir juſtus ; denique *Annam* , quia mulier Propheriſſa . Angelum tamen ad Paſtores delegavit , quia Paſtores Judæi erant , apud quos frequenter fiebant apparitiones Angelorum , *Magis* vero , quia motus, & ortus ſyderum , annique tempeſtates ſedulo obſervabant , Chriſti Nativitatem indicavit per Stellam radianten in Cœlis , quæ portendebat natum eſſe hunc eximium Regem , quem Judæi expectabant , & de quo vaticinatus fuerat Propheta *Balaam* Numer. c. 24. *Orietur Stella ex Jacob* . Poſtremo , quia viris juſtis familiare & conſuetum eſt interiori Spiritus Sancti inſtinctu edoceri abſque ſignorum ſenſibilium demonſtratione ; ideo *Simeon* & *Anna* per interiorem Spiritus Sancti inſtinctum Nativitatem Chriſti perſpectam habuerunt , juxta illud *Lucæ* c. 2. *Reſponſum acceperat* , Simeon , *non viſurum ſe mortem, niſi prius videret Chriſtum Domini* . Hæc , & alia id genus ſigna , quæ Sacra narrat Hiſtoria , divinam Chriſti Servatoris noſtri majeſtatem , quam paupertas, & humilis ortus celabant , indicarunt , atque illuſtrarunt .

Verum , quia moderni Theologi , & Scripturæ Sacræ Interpretes narrant alia ſigna & prodigia variis in Regionibus accidiſſe, vel eodem anno, vel in ipſa nocte, qua Chriſtus Dominus natus eſt, illa ad criſim hic revocare , & quam parum veritatis habeant, paucis demonſtrare non pigebit .

In primis dicunt : ipſa nocte Nativitatis Chriſti , Romæ Templum Pacis ſubito corruiſſe. Sed id abludere a vero, & putum otioſorum hominum figmentum eſſe fatetur ipſemet *Baronius* in Apparatu ad Annales Eccleſiaſticos, ubi ait : *Nullum Templum Pacis Romæ ante Chriſtum natum apud claſſicos Scriptores reperiri extructum , ſed ſolum ab Imperatore Veſpaſiano poſt captam Hieroſolymam , & Judæos in ordinem redactos , illud Romæ fuiſſe conſtructum ;* idque diſerte aſſerunt *Joſephus* lib. 7. de bello Judaico cap. 24. *Suetonius* in Imp. *Veſpaſiano* cap. 9. *Plinius* lib. 34. capit. 8. & lib. 37. capit. 15. *Sextu Aurelius Victor* in Epitome Hiſtoriarum in Ve-

Veſpaſiano, & *S. Hieronymus* in cap. 3. *Joelis* Prophetæ. Deinde, mirabilis illius & repentinæ Templi Pacis ruinæ, quæ omnium proculdubio ſermone celebrata fuiſſet, nec Hiſtorici Romani, nec *Hieronymus*, nec *Euſebius*, nec *Oroſius*, nec alii antiqui Patres vel leviter meminerunt, eam utique non omiſſuri, ſi revera contigiſſet.

Alterum ſignum ſeu prodigium, quod refert *Nicephorus* lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 17. ex quo poſtea hauſerunt *Suidas*, *Cedrenus*, *Baronius*, & alii, eſt ceſſatio Oraculorum. Fertur enim, quod, cum Imperator Auguſtus ad Delphici Apollinis Templum veniſſet, ut ſciret quiſnam poſt ipſum Romani Imperii clavum regere deberet, hunc in modum fuerit ei ab Oraculo reſponſum, non Latine quidem, ſed Græce.

Me Puer Hebræus, Divos Deus ipſe gubernans,
Cedere ſede jubet, triſtemque redire ſub orcum.
Aris ergo dehinc tacitus abſcedito noſtris.

Quo reſponſo accepto, Imperator Auguſtus Romam reverſus eſt, atque ibi in Capitolio Aram maximam extrui juſſit cum ejuſmodi Latina inſcriptione: *Ara Primogeniti Dei*. Verum, quin huic prodigio fidem præbeam, hæc obſtant. Primo, quia conſtat, a bene multis poſt Nativitatem Chriſti Oracula Delphis petita fuiſſe, neque deſiiſſe in Oracula omnino eo loco reddi, ſed deſiiſſe duntaxat reddi verſibus, ſicut ex *Plutarcho*, qui duos de ceſſatione Oraculorum libros, imperante *Trajano*, edidit, luculenter probat *Caſaubonus* Exercitatione prima ad Apparatum Annalium Baronii. Delphis etiam data fuiſſe Oracula poſt ortum Chriſti Domini, hoc eſt ſub Imperatoribus *Nerone*, *Domitiano*, *Adriano*, *Septimio Severo*, & *Conſtantino Magno*, conteſtantur *Suetonius* in Vita *Neronis*, *Philoſtratus* in Vita *Apollonii Tyanæi*, qui ſub Imperat. *Domitiano* vixit, *Dio*, *Chryſoſtomus*, *Spartianus*, & *Euſebius* lib. 2. De vita *Conſtantini* Imp. c. 49. Certe, nemo negare poteſt, imperante Veſpaſiano, *Velledæ* Oraculum magno in pretio apud Germanos fuiſſe, & Imperatorem *Julianum* Apoſtatam longe poſt Natale Chriſti conſuluiſſe Oracula, & ab ipſis reſponſa accepiſſe. Denique, nulla ſunt antiquitatis, non ſolum prophanæ, ſed Eccleſiaſticæ etiam monumenta, nulla Hiſtoricorum, aut Sanctorum Patrum teſtimonia, ex quibus evinci poſſit, anno, quo Chriſtus natus eſt, ceſſaſſe penitus Oracula. Immo *Juſtinus Martyr*, *Tertullianus*, *Lactantius*, *Minutius Felix*, *Origenes*, & multi alii veteres Patres, qui pro Fidei Chriſtianæ defenſione Apologias concinnarunt, tanti pro firmanda Fide, & a Gentilium calumniis vindicanda ponderis argumentum non adhibuerunt, illud utique non prætermiſſuri, ſi Oraculum ejuſmodi revera editum fuiſſet, aut Ara Primogenito Dei conſecrata in Capitolio ab Auguſto poſita eſſet.

Tertium ſignum ſeu prodigium, quod a nonnullis accidiſſe memoratur, eſt apparitio Virginis, quam Puerum gremio geſtantem Sybilla Imperatori Auguſto in aere oſtenderit. Sed hoc prodigium falſi convincitur. Primo, quia Auguſti temporibus, ut eſt in confeſſo apud omnes, nulla Sybilla ſuperſtes erat. Sybilla enim Cumana, omnium ultima, vixit Olympiade quinquageſima, fuitque Romæ temporibus Regis *Tarquinii Superbi*, ſicut ſcribit *Solinus Polyſthor*. At, Jeſum Chriſtum ſub Imperatore *Auguſto*, anno quarto Olympiadis centeſimæ nonageſimæ tertiæ, ac ſubinde longe poſt Sybillas, natum eſſe, oſtendimus ſuperius in Diſſertatione ſexta. Secundo, illius prodigii nullam omnino mentionem fecerunt antiqui Sancti Patres, quamvis Sybillina ſæpius laudent Oracula. Tertio, ipſemet *Baronius* in Apparatu ad Annales Eccleſiaſticos nullam huic prodigio, aut ſaltem exiguam fidem habendam eſſe cenſet. *Ajunt*, inquit, *Genitricem Dei Mariam*, *Infantem in ulnis habentem*, *monente Sybilla*, *ſublimem in aere ab eodem Auguſto illic eſſe conſpectam. Quod tamen ita velim intelligant, qui ei rei majorem fidem adhibendam putant, quam his, quæ ex Græcis Authoribus recenſuimus: non quod Sybilla aliqua Auguſti temporibus, quæ*

illum

Digitized by Google

illum hæc docuerit, ſuperſtes fuerit : Siquidem Cumæa, quæ noviſſima omnium fuiſſe traditur, quinquageſima Olympiade (Authore Solino) vixit, temporibuſque Tarquinii Regis Romæ fuit : ſed ſit accipiendum, ut ea ipſa Auguſtus a Sybilla, hoc eſt, Sybillinis carminibus, quæ Sibillæ nomine citari a majoribus conſueverunt, non a Sybilla, quaſi adhuc vivente vate, ei oſtenſa fuerint.

Quartum ſignum ſeu prodigium, eſt olei fons, quem putant nonnulli Romæ manaſſe eadem nocte, qua Chriſtus natus eſt, eumque inſtar torrentis ſe Mari junxiſſe, atque per aliquot dies perduraſſe. Cui prodigio aliud addunt de tribus ſcilicet Solibus, qui paulatim in eundem Orbem coiverunt. At, utrumque prodigium quadraginta circiter annis ante Nativitatem Chriſti contigiſſe teſtantur *Euſebius* in Chronico, & *Oroſius* lib. 6. cap. 18. quibus aſſentitur *Baronius* in Apparatu ad Annales Eccleſiaſticos; quapropter, non potuit eſſe Nativitatis Chriſti indicium.

Denique, ut prætermittam alia ejuſmodi, quæ circumferuntur Nativitatis Chriſti ſigna, de quibus late diſſerunt *Barradius* lib. 8. Concordiæ Evang. c. 13. *Ludovicus De Dieu* in animadverſionibus in Excerpta ex Hiſtoria Chriſti Perſice ſcripta a *P. Hieronymo Xavier Soc. Jeſu*, *Caſaubonus* Exerc. 1. ad Appar. Baronii, & *Montacutius* in Analectis Exercitatione quarta; inter ſigna, & prodigia Nativitatis Chriſti nonnulli ponunt obſerationem Templi Jani, quod ante Nativitatem Chriſti erat reſeratum. Sed licet ipſe fatear, Templum Jani anno, quo Chriſtus natus eſt, fuiſſe occluſum, exiſtimo tamen, id prodigii loco non eſſe habendum, quia Templum Jani, tempore Nativitatis Chriſti, more ſolito, fuit ab Imperatore Auguſto poſt expugnatos ſui Imperii hoſtes obſeratum, perinde ac poſt mortem etiam Jeſu Chriſti idem *Jani* Templum Imperatores clauſerunt. Clauſit enim *Nero*, Imperator, anno Urbis conditæ 811. Clauſit *Veſpaſianus* anno Urbis conditæ 824. Immo hunc morem claudendi tempore pacis Templum *Jani* fuiſſe ab ipſis Imperatoribus Chriſtianis ſervatum, teſtis eſt Scriptor Ethnicus, *Ammianus Marcellinus* lib. 16. ubi Templi *Jani* ab Imperat. Chriſtiano *Conſtantino Magno* clauſum fuiſſe diſerte teſtatur. Quod ergo tempore, quo Chriſtus natus eſt, Templum Jani fuerit clauſum, non tam prodigium dici debet, quam complementum vaticinii Prophetarum, qui Chriſtum eo tempore proditurum cecinerunt, quo pax per totum, qua late patet, Orbem, vigere debebat.

Miſſis itaque ementitis, fictiſque illis portentis, quibus non indiget Chriſti Domini Nativitas, quæ tot tantiſque certis indubitatis miraculis fulget, nam ut inquit *Sanctus Ambroſius* lib. 2. in Lucam, *An mediocribus ſignis Deus probatur, quod Angeli miniſtrant, quod Magi adorant, quod Martyres confitentur? ex utero funditur, ſed coruſcat e Cælo: terreno in diverſorio jacet, ſed cœleſti lumine viget. Nupta peperit, ſed virgo concepit : nupta concepit, ſed virgo generavit.* Miſſis, inquam, aliis confictis prodigiis, nunc pauca dicenda ſunt de *Magis*, qui ductu Stellæ radiantis in Cælis ad cunas Chriſti proni ipſum adoraturi acceſſerunt. Quatuor autem Dubia de *Magis* potiſſimum moveri ſolent. Primo, an tres duntaxat ad cunas Domini venerint? Secundo, an Regia dignitate fuerint inſigniti? Tertio, quænam ſint eorum nomina? Denique, ex qua patria ſint oriundi? Quæ dubia hic breviter diſcutienda ſuſcipio. Et primo, quod ſpectat numerum Magorum, qui ad cunas Chriſti Domini acceſſerunt, dico, perantiquam ſequendo traditionem Eccleſiæ, illos tres tantum fuiſſe, tum quia, ut ſacer perhibet Evangeliſta *Mattheus*, tria tantum munera infanti Deo obtulerunt *Magi*, aurum videlicet, thus, & myrrham : ut auro Regem, thure Deum, myrrha mortalem Chriſtum profiterentur, ſicut interpretantur Sancti Patres; cum igitur tria duntaxat munera *Magi* obtulerint Chriſto Domino, argumento eſt : non plures quam tres fuiſſe Magos, & a quolibet ſpeciale munus Chriſto fuiſſe oblatum. Tum quia etiam, in perantiquis Catholicorum Templorum totius Orbis monimentis & picturis nonniſi tres Magi repreſentantur Chriſtum Dominum

num

num adorantes, eique munera viritim offerentes. Tum quia denique, in hanc ſententiam omnes Sancti Patres, & Eccleſiæ Doctores conſpirant, quorum teſtimonia recenſere nimis longum eſſet. Quod ſpectat ſecundnm Dubium, an ſcilicet Magi Reges fuerint? Paulo major eſt difficultas. Sunt quidam doctiſſimi Theologi, & Scripturæ ſacræ Interpretes, qui docent, illos non tam Reges, quam Regulos fuiſſe, quales etiam dici poſſunt Toparchæ quicumque, ſive unius tantum loci Principes. Certe, *Matthæus* hanc Regiam Magorum dignitatem, comitatum, apparatum, & alios, quibus ab Herode fuiſſent excepit, honores ſilentio non prætermiſiſſet: nec aliunde veroſimile eſt, Herodem, quem *Joſephus* lib. 1. de bello Judaico cap. 19. dicit, timore pavidum fuiſſe, & ad omnes ſuſpiciones excitari ſolitum, tam facile permiſiſſe, ut ignoti Reges in propriam ditionem irrumperent. *Timore pavidus erat*, inquit de *Herode* Joſephus, *& ad omnes ſuſpiciones excitabatur, multoſque innocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat*. His conjecturis nititur hæc ſententia. At, ſunt alii Theologi & Scripturę ſacræ Interpretes, qui ex adverſo contendunt, tres Magos, qui ad cnuas Chriſti Domini acceſſerunt, fuiſſe Reges; idque probant ex multis teſtimoniis Sanctorum Patrum, qui tribus Magis hæc accommodant Pſal. 71. verba: *Reges Tharſis & Inſulæ munera offerent, Reges Arabum & Saba dona adducent*. Utrique opinioni præjudicare nolo, nec cum viris eruditis contentioſum funem ducere, ſua ergo cuilibet ſententiæ conſtet probabilitas; ſive enim hæc, ſive illa opinio vera ſit, perinde eſt, nec ullo modo elevatur, aut imminuitur ſacræ Hiſtoriæ authoritas, cum neutra harum opinionum ſacræ Hiſtoriæ veritate, ſed probabili duntaxat conjectura fulciatur. Ut ut ſit, certiſſime conſtat, in Magorum adventu impletum eſſe illud Vaticinium, quo Propheta *Iſaias* cap. 60. Eccleſiam ad exultationem excitat his verbis: *Leva oculos tuos, & vide. Omnes iſti congregati ſunt, venerunt tibi. Filii tui de longe venient, & filiæ tuæ de latere ſurgent. Tunc videbis, & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando converſa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Inundatio Camelorum operiet te, Dromedarii Madian & Epha, omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annunciantes*. Magi itaque, ſuperni luminis ductum ſequentes, & prævii fulgoris indicium intenta contemplatione comitantes, appulleruut Bethleem, ubi Chriſtnm Dominum invenerunt, *non imperantem Dæmonibus* (ſicut ait S. Leo Papa, Sermone 7. de Epiphania cap. 2.) *non mortuos ſuſcitantem, non cæcis viſum, aut cladius greſſum, aut mutis eloquium reformantem, vel in aliqua divinarum virtutum actione viderunt, ſed puerum ſilentem, quietum, & ſub matris ſolicitudine conſtitutum, in quo nullum apparet de poteſtate ſignum, ſed magnum præbetur de humilitate miraculum. Ipſa namque ſpecies ſanctæ infantiæ, cui ſe Deus Dei filius aptarat, prædicationem auribus intimandam oculis ingerebat, ut quod adhuc vocis non proferebat ſonus, viſionis jam doceret effectus.* Ad tertium, quod attinet Dubium de Magorum nominibus, conſultius eſſe judico ea curioſius non eſſe inqnirenda, cum nulla plane tam ſacræ, quam Eccleſiaſticæ ſuppetant antiquitatis monnmenta, ex quibus aſſignari poſſint; unde merito a viris doctis ſugillantur moderni quidam Auctores, qui incredibili qualibet fingendi prurigine titillati, ficta, & adſcititia tribus Magis nomina imponere, multaque Hiſtoriæ Evangelicæ ariolando addere præſumunt. Adire poteſt lector *Theophylum Rainaldum* in Diptychis Marianis Parte 5. puncto 8. num. 25. ubi ſolide refellit vanum commentnm cujuſdam Authoris, qui anno 1638. eo temeritatis prorupit, ut aſſereret, ſub nomine Magorum tres ad cunas Chriſti veniſſe inſignes in ſacris litteris viros, *Enochum* videlicet, *Melchiſedechum*, & *Eliam Theſbitem*. Quod ſane quam vanum, ineptum, ac inſulſum ſit, nemo eſt, qui ſtatim non videat. Pergamus nunc ad ultimum Dubium, ex qua videlicet patria *Magi* ſint oriundi? an ex Chaldæa? an ex Perſide? an ex Arabia Felice venerint? quæ difficultas cum inter Theologos, & Scripturæ ſacræ

cra Interpretes celebrior ſit, eam hic operoſius ventilare neceſſum eſt.

DICO ITAQUE PRIMO: *Magos nec ex Chaldæa, nec ex Perſide veniſſe, ac ſubinde nec Chaldææ, nec Perſidi ſuos natales debere*.

Probatur hæc aſſertio: *Chaldæa* ab Urbe Hieroſolyma diſtat 370. leucis, & *Perſia* 500. ut videre eſt apud doctiſſimum Authorem Gallicæ analyſeos Diſſertatione tertia. Porro creditu difficile eſt, Magos intra 13. dies, qui a die Natali uſque ad eorum adventum numerantur, tam longum ac diuturnum iter emetiri potuiſſe, etiamſi demus, eos perniciſſimis equis, dromedariis, & camelis fuiſſe vectos: tum quia veriſimile non eſt, Magos, ubi primum Stella in Oriente apparuit, ſeſe accinxiſſe ad iter, ſed potius credibile eſt, eos antehac de novæ, & inſolitæ Stellæ apparitione invicem contuliſſe, conſulationem adhibuiſſe, conſenſum firmaſſe, res ad iter conficiendum præparaſſe, comites ordinaſſe, ſic enim factitare ſolent Magnates, maxime quando longum, & arduum iter ſunt aggreſſuri. Tum quia etiam *Magi*, antequam Bethleemum accederent, Hieroſolymis paululum temporis ſunt commorati. Refert ſiquidem Evangeliſta *Matthæus*, Herodem ad Magorum adventum turbatum, & anxium de loco, in quo naſciturus erat Meſſias, accerſiiſſe primores Sacerdotes, & Legiſperitos, qui ei reſponderunt, locum Nativitatis Meſſiæ deſignari a Propheta Michæa in Bethleem Juda, quæ erat Civitas Davidis Regis ortu celebris, inſuper Herodem interrogaſſe Magos de tempore apparitionis Stellæ, eoſque rogaſſe, ut ad Urbem redirent, ſibi omnia, quæ Puerum ſpectabant, narraturi, ut ipſe eodem adorationis officio defungi poſſet. Jam vero quis credat, Magos ſeſe ad tam longum iter præparare, illud per tot populos, ac diverſas Regiones adornare, Hieroſolymis paululum temporis commorari, & intra 13. dierum ſpatium ad cunas Domini accedere potuiſſe? Id profecto ab omni veri ſpecie abhorrere videtur, etiamſi fingamus, Magos, curſorum inſtar, mutatis ac concitatis equis iter maturare voluiſſe.

Reſpondent primo quidam Theologi ut ab hoc argumento ſeſe expediant, Stellam apparuiſſe quidem in Oriente die qua natus eſt Chriſtus, ideſt, die 25. menſis Decembris, Magos tamen Bethleemum duntaxat adventaſſe biennio poſt Natale Chriſti. Idque probant, tum quia ita cenſet *S. Epiphanius* hæreſi 51. cui ſuffragantur quamplurimi recentiores; tum quia etiam Beata Virgo in die Purificationis ſuæ non agnum, ſed par turturum, aut duos pullos columbarum obtulit in Templo, quod quidem argumento eſt, eam non habuiſſe pretium agni, nec proinde aurum accepiſſe a Magis; tum quia denique Herodes juſſit occidi omnes pueros a bimatu, & infra, ſecundum apparitionis Stellæ tempus, quod exquiſierat a Magis: non eſt autem credibile, Herodem voluiſſe bimos mactare pueros, ſi ab ortu Stellæ ad Magorum adventum nonniſi 13. dies interfluxiſſent.

Verum, hæc reſponſio aperte adverſatur antiquæ Eccleſiæ traditioni, quæ docet Chriſtum adhuc in pannis, in gremio Matris, atque in Præſepio collocatum, adoratum fuiſſe a Magis decimotertio die ex quo natus eſt. Id etiam non obſcure innuit *Matthæus*, dum dicit. *Cum natus eſſet Jeſus, ecce Magi ab Oriente venerunt*. Sane ſi, quando Magi Bethleemum venerunt, Chriſtus fuiſſet anniculus, aut bimus, ut *Epiphanius*, *Faber*, *Oſiander*, *Bollandus*, &c. exiſtimant, non dixiſſet Evangeliſta, *cum natus eſſet Jeſus, ecce Magi ab Oriente venerunt*, nam *To ecce* non dicitur de re tam ſera, ſed potius de ſubita, & improviſa, vel certe proxima, & quaſi præſenti dici ſolet, ſicut compertum eſt ex bene multis Scripturæ Sacræ locis. Præterea, idem Evangeliſta narrationem ortus Domini, Angelorum nuntium, Paſtorum officia, nullo alio iuterjecto, cum Magorum adventu connectit. Quod quidem demonſtrat, Magos, paulo poſt Nativitatem Chriſti, hoc eſt, decimotertio die ex quo natus eſt Chriſtus, ad illius cunas acceſſiſſe. Tertio, ſi Magi biennio duntaxat poſt Natale Jeſu Chriſti ad ejus cunas

ac-

Digitized by Google

acceſſiſſet, *Herodem*, Judææ Regem, in vivis invenire haud potuiſſent, quia, ut oſtendimus in Diſſertatione ſexta, Herodes, Rex, e vivis exceſſit anno poſt Natale Chriſti elabente. Denique, SS. Patres *Hieronymus* Ep. 17. ad Marcellam, & *S. Bernardus* Serm. 1. & 2. de Epiphania, diſerte tradunt, Chriſtum, in vili tugurio pannis obvolutum, a Paſtoribus fuiſſe inventum, & a Magis adoratum. Porro, ſi Magi biennio duntaxat poſt Chriſti Natalem diem Hieroſolymam adventaſſent, puerum Jeſum non in vili tugurio, ſeu in vico Bethleemitico, adorare potuiſſent, quippe quem, ut legitur in Scriptura Sacra, parentes ejus die ab ortu quadrageſimo, ad purificationis officium implendum, Hieroſolymam tulerant; inde vero non ultra Bethleemum redierunt, ſed *reverſi ſunt in Galilæam*, *in Civitatem ſuam Nazareth*, ut habetur Lucæ cap. 2.

Nec obſtat huic traditioni Eccleſiæ, quod Beata Virgo in die Purificationis ſuæ obtulerit more pauperum par turturum, aut duos pullos columbarum: nam in hoc potius laudare, & mirari debemus liberalitatem, ac beneficentiam Virginis, quæ brevi aurum acceptum a Magis in pauperes erogavit, nihilque ſibi retinuit; vel ipſius prudentiam, quod viaticum pararit mox fugitura in Ægyptum; vel denique ipſius modeſtiam, quia non decebat, ut quæ pauper erat, ea divitum oblationem ſubito inferret; ab omni quippe faſtu, & oſtentatione erat Virgo aliena, nec mutare conditionem illi erat animus, quam ſciebat Dei Filio placuiſſe.

Nec magis urget alia ratio, quam opponunt adverſarii, videlicet Herodem juſſiſſe occidi pueros a bimatu, & infra, nam primo dici poteſt, inter apparitionem Stellæ, & Magorum adventum interceſſiſſe quidem tredecim duntaxat dies, ſed Herodem, ira & furore percitum, tempus ex propria malitia ampliaſſe, ſicut revera ampliavit locum occiſionis puerorum. Quamvis enim probe ſciret Herodes tam ex prophetia Michææ, quam ex Sacerdotum, atque Scribarum reſponſo, Chriſtum natum eſſe in Bethleem, omnes tamen pueros trucidari juſſit non ſolum in Bethleem, ſed in omnibus finibus ejus. Quemadmodum ergo Herodes fibulam crudelitati ſuæ laxavit extra Bethleemum ſæviendo, ne forte in ejus confinio latitaret Rex recens natus, ſic ſtimulante furore extendit temporis periodum, ne ſibi illius carnificinæ fructus periret. Sic ſentit *Sanctus Chryſoſtomus* hom. 7. in Matthæum, ubi hæc habet: *Quod ſi a biennio, & infra Herodes pueros interfecit, ne mireris. Siquidem conveniens in eumdem tyrannum pavor, & furor, pro abundantia cautionis, & licentia perſecutionis, majus etiam tempus includit, ne qui profecto ejus ætatis, & forte is, propter quem alii interimuntur, effugiat.* Dici etiam poteſt, puerulos bimos ideo ab Herode fuiſſe occiſos, quia timebat ſceleſtus ille tyrannus, ne puer, ſcilicet Chriſtus, cui ſydera famulabantur, ſpeciem ſuam paulo ſupra ætatem, vel infra, transformaret, ſicque carnificum manus effugeret.

Reſpondent ſecundo alii Theologi: Stellam biennio ante Natale Chriſti Domini apparuiſſe in Oriente, eaque admonitos Magos de ortu proximo novi Regis, quem diu conſtans fama naſciturum prædicabat, ſe itineri dediſſe, eoſque biennio duntaxat poſt apparitionem Stellæ Bethleemum, jam nato Chriſto, adventaſſe. Hac autem ſemel admiſſa hypotheſi, dicunt facile admodum concipi poſſe, Magos ex Chaldæa, aut ex Perſide ſe ad longum iter præparare, illudque intra integrum biennium commode peragere potuiſſe; illud quippe temporis intervallum ad totum Orbem peragrandum abunde ſufficere poſſet.

Verum, hæc reſponſio facile refellitur. Primo, quia Stella, quæ apparuit in Oriente, non fuit ſignum naſcituri, ſed jam nati novi Regis, ſicut colligitur ex interrogatione Magorum: *Ubi natus eſt Rex Judæorum? Vidimus enim Stellam ejus in Oriente &c.* Si autem Stella biennio ante Natale Chriſti apparuiſſet in Oriente, fuiſſet ſignum non jam nati, ſed naſcituri novi Regis. Præterea, ſi Stella biennio ante Natale Chriſti apparuit in Oriente, quorſum igitur Magi profectionem ſuam tandiu procraſtinarunt, ut elapſo duntaxat bien-

nio

nio ab apparitione Stellæ ad cunas novi Regis pervenerint? Credibile ne eſt, Magos in re tanti momenti moras nectere voluiſſe, vel ſic ſuum iter ordinare potuiſſe, ut quamvis biennio circiter ante Nativitatem Chriſti fuerint ab Oriente profecti, Bethleemum tamen ad præfixum Natalis Chriſti tempus, hoc eſt, decimotertio die poſt illius ortum acceſſerint? Hæc igitur reſponſio, quæ etiam nec in Sanctis Patribus, nec in tota retro antiquitate, vel minimum veſtigium habet, nullo pacto ſtare poteſt.

Reſpondent denique alii Theologi, Magos duntaxat poſt Purificationem Beatæ Virginis ad cunas Chriſti Domini acceſſiſſe, ac proinde ex Chaldæa, vel ex Perſide venire potuiſſe. Si enim, inquiunt illi Theologi, die decimo tertio poſt Natale Chriſti Bethleemum Magi adventarunt, cur ergo *Herodes* ſolum poſt Purificationem Beatæ Virginis intellexit ſe a *Magis* fuiſſe deluſum? Credibile ne eſt, impium illum Regem, qui cædem, ſanguinem, vivicomburia, crucifixiones, carnificinas inauditas ſpirabat, quippe nihil intentatum reliquit, ut puerum recens natum de medio tolleret, per integrum ferme menſem poſt Magorum adventum in utramvis aurem dormiiſſe, nec per id temporis animadvertiſſe ſibi a Magis non redeuntibus verba data eſſe? Profecto, qui ambitioſum, ſuſpicacem, atque crudelem Herodis animum, graphice a Joſepho deſcriptum, noverit, ille vix dubitabit, quin ingenti metu trepidarit Herodes, dum Magi Bethleemum petebant, moræque impatiens ipſorum reditum anxie expectarit, ut quem Imperii ſibi rivalem exiſtimabant, abjecta omni cunctatione obtruncaret. Cum igitur Herodes tantum poſt Purificationem Beatæ Virginis intellexerit, ſe a Magis fuiſſe deluſum, & hac de cauſa tum temporis, ut inquit Scriptura Sacra, omnem ſuum furorem exacuere, totoque ſævitiæ impetu in parvulos promiſcuis cœdibus debacchari cœperit, argumento eſt, Magos ſolum poſt Purificationem Beatæ Virginis Herodem allocutos fuiſſe, & ad cunas Chriſti Domini acceſſiſſe.

Sed hæc reſponſio nihilo præcedenti melior eſt. Nam, ſi Magi poſt Purificationem duntaxat Beatæ Virginis Bethleemum perveniſſent, non fuiſſet haud dubie Herodes animo turbatus, quando *Magi* Hieroſolymis Chriſti, ſeu novi Regis Nativitatem nunciarunt, nec convocaſſet Herodes Sacerdotes Legis peritos, ut dignoſceret locum, in quo novus ille Rex, ſeu Meſſias naſciturus erat; hæc quippe Herodes jamjam perſpecta omnia habuiſſet ex his, quæ in Purificatione Beatæ Virginis contigerant, videlicet ex prædictionibus *Annæ*, & *Simeonis* de divino Infante in Templo Hieroſolymitano factis, quæ quidem prædictiones, cum omnium ſermone celebrarentur, earumque fama in dies percrebreſceret, Herodem latere minime potuerunt. Accedit præterea traditio Eccleſiæ Latinæ, quæ ab initio ſaltem quinti ſæculi *Epiphaniam*, ſeu adventum, & adorationem Magorum diei ſexto Januarii, hoc eſt, ante Purificationem B. Virginis affixit, cui traditioni Eccleſiæ indivulſe ſtare debemus. Nec quemqam movere debet conjectura, qua nituntur illi Theologi: nam ideo Herodes ante Purificationem Virginis ſuum furorem cohibuit, quia ſibi forte perſuaſit, Magos a ſe dimiſſos non reperiſſe puerum, quem quærebant, eoſque pudore ſuffuſos ſua relegiſſe veſtigia, nec Hieroſolymam remeare voluiſſe, ne in vulgi fabulam abirent. At, ubi poſt Purificationem Virginis ex fama prædictionum Simeonis, & Annæ, quæ per omnium ora volitabat, intellexit ſe a Magis deluſum, & revera natum eſſe novum illum Regem ſibi ab ipſis nunciatum, tunc excanduit tyrannus, & vehementer dolens de excuſſa ſibi præda, impotenti furori laxavit habenas, atque e veſtigio juſſit omnes occidi pueros, in eam ſpem erectus, fore ut Chriſtus, cujus vitæ inſidias ſtruebat, & cujus ſanguinem ſitiebat, in tam univerſali clade mortem effugere non poſſet. Hoc pacto ſibi Regno, rebuſque ſuis melius conſultum iri putavit immaniſſimus ille tyrannus. Hanc difficultatem ſic dirimit S. *Auguſtinus* lib. 2. *de Conſenſu Evangeliſtarum*, ubi hæc habet: *Omitto dicere, quot & quantis occupationibus Regia cura diſtendi poterat*,

&

& per plurimos dies ab illa intentione vel averti omnino, vel impediri. Illud dico, poſteaquam Herodi Magi nihil renunciaverunt, eum credere potuiſſe, illos fallaci Stellæ viſione deceptos, poſteaquam non invenerunt, quem natum putaverant, erubuiſſe ad ſe redire, atque etiam, timore depulſo, ab inquirendo & perſequendo puero quieviſſe. Deinde, vulgatis rebus, quæ in Templo (ſeu in die Purificationis Marię Virginis) *factæ dictæve fuerant, Herodes ſe a Magis ſenſit deluſum, & Infantes occidit.*

DICO SECUNDO: *Probabilius eſſe Magos veniſſe ex Arabia Felice.*

Probatur primo, ex Pſ. 72. *Reges Arabum, & Saba dona adducent. Et dabitur ei de auro Arabiæ.* Secundo, quia intervallum itineris ex Arabia Felice ad Hieroſolymam poteſt intra octiduum per Camelos peragi, teſte Illuſtriſſimo *Petro de Marca* in Opuſculo *de Adventu Magorum ad Chriſtum*, qnod extat inter illius Auctoris poſthuma Opuſcula, a *Stephano Baluzio* in lucem edita. Ex quo facili negotio intelligitur, Magos poſt apparitionem Stellæ ex Arabia Felice profectos, potuiſſe decimo tertio die poſt Natale Chriſti ad illius cunas accredere. Tertio, id patet ex donariis, ſeu ſpeciebus munerum, quæ Magi obtulerunt Chriſto Domino, videlicet ex Auro, Thure, & Myrrha, quę ſunt aromatum genera domeſtica, & propria Sabęę Regionis in Arabia Felice, ubi quoque optimum aurum gignitur, ſicut ſcribit *Plinius* libro 12. Hiſtor. Nat. cap. 14. Denique, id colligitur ex Prophetia *Balaam* libri Numerorum cap. 24. *Orietur Stella ex Jacob*, quę prophetia permovit Magos ad quærendum novum Regem, cujus ortum Stella radians in Cœlo indigitabat. Porro, hęc prophetia *Balaam* notior erat iis, qui in Arabia verſabantur, quam Chaldęis, & Perſis, quia *Balaam* hanc prophetiam edidit in Arabia, quando videlicet *Balac*, Princeps Moabitarum, eum ad populo Iſraelitico imprecandum inducere voluit. Probabilius ergo eſt, Magos in Arabia ad novi Syderis expectationem per prophetiam Balaami erectos, eo affulgente, in Meſſiam, novumque Regem ſibi inquirendum duxiſſe.

Dicet aliquis, conſtat ex Scriptura Sacra Magos veniſſe ab Oriente: atqui Arabia non eſt Orientalis reſpectu Judęę, ſed potius Auſtralis; ergo Magi ex Arabia Felice non venerunt, ſed ex Chaldęa, vel ex Perſide. Hinc *S. Thomas* 3. par. q. 36. art. 7. ait, Magos ex Perſide veniſſe.

Reſpondeo, Arabiam eſſe vaſtiſſimam Regionem, in *Deſertam*, *Petream*, & *Felicem*, diſtributam, ſitum vero Arabię Felicis comparate ad Judęam eſſe ad Orientem. Quando enim Abraham filios, quos ſuſtulerat ex *Cethura*, uxore ſua, ſeparavit a filio ſuo Iſaac, ne videlicet inter eos ſuborirentur diſſidia, largitus eſt illis munera, ſeu bona, & poſſeſſiones aſſignavit ad plagam Orientalem, hoc eſt, in Arabia, ſicut dicitur *Geneſis* cap 25. *Cornelius* etiam *Tacitus* libro 5. Hiſtoriarum ſcribit, Arabiam ad Orientem Judęę eſſe poſitam, ſic enim habet: *Terra, fineſque qua ad Orientem vergunt* (Judęi) *Arabia terminantur*. Ad auctoritatem S. Thomæ dico, Angelicum illum Doctorem hanc quęſtionem facti nec diſcutere, nec dirimere voluiſſe, ſed eam in medio reliquiſſe. Id patet ex his, quę habet Sanctus Pręceptor 3. part. quęſt. 36. art. 3. ad 3. *Quidam tamen dicunt eos veniſſe de Regione propinqua, unde fuerat Balaam, cujus doctrinæ fuerunt Sectatores: dicuntur autem ab Oriente veniſſe, vel quia de ultimis Orientis partibus venerunt ſecundum quoſdam, vel quia de aliquibus vicinis partibus venerunt, quæ tamen ſunt Regioni Judæorum ad Orientem*. Quibus verbis conſtat, S. Thomam ab illa quæſtione facti, juxta Criticę diſciplinę regulas penitus examinanda, pro more ſuo conſulto abſtinere voluiſſe.

Advertat hic obiter Lector, Stellam, quę Magos perduxit ad cunas Chriſti, fuiſſe a Deo de novo creatam, non in Cœlo, cui affixę ſunt Stellę Cœleſtes, poſitam, ſed in aere terrę vicino. Ita ſentit *Sanctus Thomas* 3. part. q. 36. art. 7. ubi poſtquam obſervavit alios fuiſſe Theologos, qui docebant Angelum, qui apparuit Paſtoribus in humana ſpecie, apparuiſſe itidem *Magis in* ſpecie Stellę, alios

alios vero Theologos exiſtimaſſe, quod, ſicut Spiritus Sanctus ſuper Chriſtum baptizatum deſcendit in ſpecie columbæ, ita apparuit *Magis* in ſpecie Stellæ; his duabus relictis ſententiis, probabilius cum *S. Chryſoſt.* hom. *6.* in *Matth.* cenſet S. Doctor: hanc Stellam, quæ Magos ad cunas Chriſti perduxit, fuiſſe a Deo de novo creatam, non tamen in Cœlo cui affixæ ſunt Stellæ Cœleſtes, ſed in aere terræ vicino, quæ ſecundum divinam voluntatem movebatur, & in multis a Stellis, vel fixis, vel erraticis diſcrepabat. Primo, quia hæc Stella non ſolum nocte fulgebat, ſed etiam interdiu, (quod non eſt virtutis Stellarum, ſed nec etiam Lunæ.) Secundo, hæc Stella quandoque apparebat, & quandoque occultabatur: cum enim Magi ingreſſi ſunt Hieroſolymam, occultavit ſe ipſam, ſed ubi Herodem reliquerunt, ſe ipſam Ducem itineris denuo monſtravit, quod Stellæ, vel fixæ, vel erraticæ præſtare minime poſſunt. Tertio, hæc Stella nec continuum, nec rapidum motum habebat, ſed potius lentum: nam, quando Magi incedere debebant, ibat; cum oportebat eos ſtare, ſtabat, ad inſtar columnæ nubis in deſerto; Stellæ autem, vel fixæ, vel erraticæ continuum, & rapidum motum habent. Quarto, hæc Stella poſt miniſterium *Magis* præſtitum, confeſtim evanuit, nec unquam amplius viſa eſt; at corpora Cœleſtia ſunt ab intrinſeco incorruptibilia, & eadem ſunt hodie quæ in creationis exordio. Denique, hæc Stella, quæ *Magos* ad cunas Chriſti perduxit, non furſum manens partum Virginis demonſtrabat, ſed deorſum deſcendens nativitatis Chriſti locum indigitabat; dicitur enim *Matth.* cap. 2. Quod *Stella, quam viderant Magi in Oriente, antecedebat eos, uſque dum veniens ſtaret ſupra, ubi erat Puer*. Ceterum, hæc Stella, quæ *Magis* apparuit in Oriente, eoſque toto itinere præceſſit, ab illis, dum Hieroſolymam pervenerunt, duplici de cauſa ſe ſubtraxit. Primo, quia voluit Deus, ut Magi, Hieroſolymis oraculis Prophetarum de loco Nativitatis Meſſiæ ab ipſiſmet Judęis confirmati, ardentiori fide expeterent eum, quem Stellæ claritas, & prophetiæ manifeſtabat auctoritas. Secundo, quia voluit etiam Deus, ut Judæi omnino inexcuſabiles eſſent, quippe qui, dum interrogantibus *Magis* locum nativitatis Regis Judæorum, juxta Prophetarum oracula incunctanter indicarunt, ipſi tamen deploranda cęcitate ſimiles facti ſunt Fabris Arcæ Noe, qui aliis, ut evaderent, præſtiterunt, & ipſi diluvio perierunt: *Audierunt*, inquit, *Auguſtinus* in Serm. Epiphaniæ, *& abierunt inquiſitores, dixerunt, & remanſerunt Doctores, ſimiles lapidibus milliariis, qui viam oſtendunt, nec ambulant*.

Hactenus de his, quæ *Magos* ſpectant ſatis ſuperque diximus. Nunc duo Dubia, quę circa ſtragem infantium ab Herode editam moveri ſolent, paucis excutiemus. Primum Dubium eſt: An Herodes biennium poſt Natale Chriſti expectaverit ad occidendos pueros? Alterum Dubium eſt: An Herodes, in illa cruenta, quam edidit, infantium carnificina, filium ſuum bimum occiderit?

Ad primi itaque Dubii reſolutionem dico: Herodem biennium poſt Natale Chriſti non expectaſſe ad infantes trucidandos. Idque probatur primo, quia Herodes, ſicut in ſexta Diſſertatione oſtendimus, vita functus eſt anno elabente poſt Natale Chriſti; non ergo potuit Herodes expectare biennium poſt Natale Chriſti ad pueros occidendos. Secundo, quia veriſimile non eſt, crudeliſſimnm illum Regem, qui in Chriſti recens nati exitium totus incumbebat, furorem quo in tranſverſum agebatur, per biennium cohibere, & diſſimulare potuiſſe.

Dices. *Sanctus Thomas* 3. p. q. 36. art. *6.* ad 3. hæc habet: *Et ſecundum hoc Herodes non ſtatim recedentibus Magis, ſed poſt biennium pueros interfecit, vel quia dicitur accuſatus Romam veniſſe: vel aliquorum periculorum terroribus agitatus a cura interficiendi puerum interim deſtitiſſe: vel quia potuit credere Magos fallacis Stellæ viſione deceptos, poſtquam non invenerunt, quem natum putabant, erubuiſſe ad ſe redire &c.* Ergo ex S. Thoma Herodes biennio duntaxat poſt Natale

Chri-

Chriſti funeſtam edidit infantium cædem.

Reſpondeo, S. Thomam eo loci, non quid ipſe ſentiat, ſed aliorum tantummodo referre opinionem, quam ne quidem examinat, nedum approbat. Norunt quippe omnes, Sanctum illum Doctorem in ea, quam elucubravit, Summa tripartita, quæſtiones, quæ vel ad Criticam diſciplinam, vel ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinent, diſcutiendas non ſuſcepiſſe; tum quia, in rem Theologiæ Candidatorum brevitati ſtudere voluit, & compendioſe pertractare ea quæ alii ante ipſum Theologi, non ſine aliqua temporis jactura longo latoque calamo tractare ſolebant. Tum quia, S. Doctor Theologiam Scholaſticam, non poſitivam, quam tamen apprime callebat, adornare ſibi propoſuit. Nunc vero convenit inter omnes eruditos, qui in Hiſtoria ſunt verſati, Herodem quidem, poſtquam Rex Judææ a Romanis fuit declaratus, ter Romam navigaſſe, trinam tamen illam navigationem ab eo fuiſſe ſuſceptam ante Natale Chriſti. Enim vero, *Joſephus* lib. 16. Antiq. c. 1. narrat, Herodem veniſſe Romam, & inde filios ſuos *Alexandrum*, *&* *Ariſtobolum*, optimis jam Romæ diſciplinis inſtructos, in Palæſtinam ſecum duxiſſe. Et in cap. ſeq. recitatis nuptiis, quas iidem filii Herodis nobilibus fœminis copulati celebrarunt, ait: *poſt hoc audito, quod M. Agrippa ex Italia rediiſſet in Aſiam, profectus illo invitavit eum*, Herodes, *in Regnum ſuum*. Agrippa denuo ab Auguſto Imperat. in Orientem miſſus fuit anno Urbis Romæ conditæ 738. ſicut ad illum annum teſtatur *Dio* lib. 54. igitur Herodes anno ſuperiori, ſcilicet Urbis Romæ conditæ 737. Romam venerat, ubi ab Auguſto fuit humaniſſime exceptus, teſte *Joſepho* initio laudati libri. Primo itaque Herodis navigatio in Italiam, ſeu Romam, præfigi debet anno Urbis Romæ conditæ 737. ac proinde præceſſit duodecim circiter annis Natale Chriſti, quod, ſicut in Diſſertatione ſexta probatum eſt, anno Urbis Romæ conditæ 749. illigandum eſt. Præterea, idem *Joſephus* c. 6. ejuſdem lib. 16. narrat, Antipatrum, Herodis filium, Romæ degentem, frequentibus litteris fratribus ſuis Alexandro ſcilicet, & Ariſtobulo, inſidias ſtruxiſſe, veritum ne illi, ſe abſente, paternam gratiam, qua exciderant, recuperarent. Quo factum eſt, ut Herodes, erga ipſos indignatione commotus, Romam navigare decreverit, & ibi filios apud Cæſarem accuſare, ne propter indignationem parum erga filios pius videretur. Sed cum Romam perveniſſet, non inventum ibi Cæſarem, Aquilejam ad eumdem perrexit. Et in cap. 8. recipiat Joſephus orationem, qua Alexander illata ſibi a patre ſuo Herode crimina apud Cæſarem confutavit, additque, Auguſtum hac oratione perſuaſum, & inductum fuiſſe, ut Herodem cum filiis in concordiam revocaret. *Cardinalis Noriſius* Differt. 2. *de Cenotaphiis Piſanis* evidenter oſtendit tam ex rebus ab Imper. Auguſto geſtis, quam ex vetuſtis inſcriptionibus ac charecteribus chronologicis id contigiſſe anno Urbis Romæ conditæ 742. Unde ſequitur, ſecundam navigationem Herodianam in Italiam, ſeu Romam, antevertiſſe ſeptem circiter annis proprium Natale Chriſti. Denique de anno, quo Herodes tertium Romam venit, etſi, propter ſilentium Joſephi, non una ſit omnium Scriptorum ſententia, omnes tamen ad unum fatentur, hanc tertiam navigationem in Italiam fuiſſe ab Herode ſuſceptam ante Natale Chriſti, ſicut videre eſt, apud Cardinalem Noriſium loco mox laudato. Idque confirmari poteſt ex his, quæ in Diſſertatione ſexta diximus, nam, cum Herodes unico duntaxat anno poſt Natale Chriſti ſuperſtes fuerit, & ſub finem vitæ ſuæ acerbis doloribus, atque acutiſſimo morbo vexatus fuerit, incredibile plane eſt, Herodem poſt Natale Chriſti & Magorum adventum, veniſſe Romam, ut ſe ſe apud Cæſarem ab impactis ſibi accuſationibus purgaret, ſuamque coram ipſo cauſam peroraret. Cardinalis *Baronius* ad annum I. Chriſti n. 48. recte quidem obſervat, explodi debere commentum illorum, qui dixerunt, idcirco pueros bimulos ab *Herode*, Rege, fuiſſe occiſos, quod tunc temporis ipſe Romam abierit, accuſatus a filiis, neque

uſque ad biennium redierit Palæſtinam; in hoc tamen hallucinatus eſt Eminentiſſimus ille Annalium Parens, quod velit, *Herodem*, Regem, bis tantum, tempore Regni ſui, Romam veniſſe. Sic enim ſcribit: *Hic tantum refellendum eſt illorum commentum, qui dixerunt, idcirco bimulos ab Herode fuiſſe juſſos occidi, quod tunc temporis ipſe Romam abierit, accuſatus a filiis, neque uſque ad biennium redierit Palæſtinam. Hæc licet confiƈta eſſe videantur, tamen eſſe falſa Joſephi teſtimonio convincuntur. Conſtat quippe ejuſdem auƈtoritate lib. 16. Antiq. Jud. cap. 7. 8. & 9. Herodem, tempore Regni ſui, Romam bis conceſſiſſe: non quidem accuſatus a filiis, ſed potius ipſe accuſaturus filios, illuc ſe contulit, indeque in Palæſtinam eſt reverſus ante annum vigeſimum oƈtavum Regni ſui: Quo anno, Olympiade centeſima nonageſima ſecunda Cæſaream* (Urbem) *in honorem Cæſaris dedicavit. Quod certe tempus ſecundum annos Regni Herodis, ab eodem Joſepho ſupputatos, neque ſecundum initam a nobis ſuperius rationem, ejuſdem Regni, tempori Natalis Domini aptari poteſt. Et multo minus poſterior eiuſdem Romam adventus, cujus meminit Joſephus eodem libro cap. 13. ut reƈte intuenti veritas ſe ante oculos offert.* Haƈtenus *Baronius*, qui licet in hoc erret, quod dicat, *Herodem* bis tantum, tempore Regni ſui, Romam veniſſe, cum tamen certiſſime ex *Joſepho* conſtet, *Herodem*, tempore Regni ſui, Romam terveniſſe; vere tamen & aperte *Baronius* refellit commentum illorum, qui dixerunt, ideo Pueros bimulos ab *Herode* fuiſſe occiſos, quia *Herodes* tum temporis Romam abierit, accuſatus a filiis, indeque duntaxat poſt expletum biennium Palæſtinam fuerit reverſus. Idem commentum repudiat *Henricus Spondanus* in Epitome Annalium Card. *Baronii* ad annum I. Chriſti Num. XI. ubi ſic loquitur: *Sed quia nonnulli ſcripſerunt, idcirco bimulos juſſos occidi, quod tunc temporis Herodes Romam abierit accuſatus a filiis, neque uſque ad biennium in Palæſtinam redierit: hoc ex Joſepho falſum convincitur, cujus teſtimonio exploratum habetur, cum Herodes toto tempore Regni ſui Romam ſæpius conceſſerit, filiorum ſuorum cauſa, nullam ejuſmodi ipſius profeƈtionem aptari poſſe tempori Natalis Chriſti.*

Ad ſecundi Dubii propoſiti reſolutionem dico, Herodem in ea, quam edidit, ſtrage infantium, non occidiſſe filium ſuum bimulum. Idque probatur primo, quia nulli Scriptores memoriæ unquam prodiderunt, Herodem in hac laniena infantium Bethleemiticorum, infantem ſuum bimulum occidiſſe, quamvis aliunde atris coloribus depingant ſævitiam ferociſſimi illius tyranni, qui barbarie pluſquam ſcythica interfecit tres ſuos jam adultæ ætatis filios, nimirum Alexandrum, Ariſtobulum, & Antipatrum. Secundo, qui credibile eſt, Herodem ſenio confeƈtum (ſeptuageſimum quippe annum, teſte *Joſepho*, agebat dum obiit) genuiſſe biennio ante mortem filium, quem juſſit cum ceteris occidi? Tertio, ratio, quæ permovit Herodem ad cædem infantium Bethleemiticorum, eſt quia perſuaſum ex Scriptura Sacra habebat, quemdam eſſe Bethleemi natum infantem, qui futurus erat Rex Judææ: atqui hæc ratio locum habere non potuit in bimulo Herodis filio, qui potius Judææ Regnum in familia Herodis conſervaſſet; nihil ergo cauſæ erat, cur Herodes in huuc filium ſuum bimulum ſæviret. Denique, Herodes, teſte Scriptura Sacra, juſſit tantum occidi pueros a bimatu, & infra, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus ejus. Porro, veroſimile non eſt, Herodis conjugem filium peperiſſe Bethleemi, & non in Regia, ſeu Hieroſolymitana Urbe, aut filium, ſi quem peperit, fuiſſe altum, & educatum Bethleemi, & non Hieroſolymis. Cum igitur puer ille Herodis (dato quod extiterit) fuiſſet enutritus, & educatus Hieroſolymis, non video ſane qua ratione Herodes filium ſuum bimulum, nec Bethleemi natum, neque nutritum, una cum ceteris puerulis Bethleemiticis trucidare voluerit. Patet itaque Herodem in illa infantium carnificina filium ſuum bimulum non occidiſſe. *Baronius* tamen, Annalium Eccle-

clesiaſticorum parens, ad annum primum Chriſti cenſet, Herodem in cæde infantium Bethleemiticorum de medio quoque ſuſtuliſſe filium ſuum recens natum, idque probat ex teſtimonio *Macrobii*, Auctoris Ethnici, qui lib. 2. Saturn. c. 4. hæc habet: *Cum audiſſet Auguſtus, inter pueros, quos in Syria Herodes, Rex Judæorum, intra biennium juſſit occidi, filium quoque ejus occiſum*, ait: *Melius eſſe Herodis porcum eſſe, quam filium*. Ex quibus Macrobii verbis infert Eminentiſſimus ille Cardinalis, filium Herodis bimulum inter pueros Judæos Bethleemitas fuiſſe a Patre occiſum. Verum, id ex Macrobii teſtimonio colligi haud poſſe merito aſſerit Illuſtriſſimus Abrincenſis Epiſcopus *Daniel Huetius* Demonſtrat. Evang. Propoſ. 9. c. 25. ubi oſtendit, Macrobium potius notare, ſeu indigitare voluiſſe, Antipatrum, Herodis filium, quem fugam e carcere meditantem Patre ipſius Herodes interfici juſſit, paulo antequam e vita migraret. Quam ob rem, quando *Macrobius* ſcribit, Herodis filium inter pueros Bethleemitas fuiſſe occiſum, id non eſt ſic intelligendum, quaſi ille Herodis filius fuerit unus ex his pueris, ſed quod eodem circiter tempore, quo pueri illi interfecti ſunt, & hic quoque filius Herodis, ſeu Antipater, e vivis fuerit ſublatus. Conſule doctiſſimum illum Præſulem loco mox memorato, & *Caſaubonum* Exercit. 2. in Annales Baronii parag. 17. Addo etiam, notum eſſe omnibus linguæ Latinæ peritis, particulam, *inter*, qua utitur *Macrobius*, dum ait: *inter pueros* &c. tempus plerumque deſignare, non adnumerationem, ſicut, exempli gratia, dum dico: *hoc mihi contigit inter loquendum*, ideſt, *tempore quo loquebar*. Sic Cicero Philipp. 2. ait: *inter cœnam hoc illi accidit*; hoc eſt, *tempore cœnæ*; ita pariter, dum *Macrobrius* ait: *inter occiſos pueros Bethleemitas trucidatum fuiſſe Herodis Regis filium*, id unum duntaxat ſignificat, quo tempore occiſi ſunt pueri Bethleemitæ, occiſum itidem fuiſſe *Antipatrum*, Regis, *Herodis* filium, quamvis ex eorum bimulorum Infantium numero non eſſet *Antipater*, utpote qui jam ætate grandævus erat, & alia longe de cauſa, juſſu Patris *Herodis*, fuit ex hac vita ſublatus.

Ex hoc *Macrobii* teſtimonio confirmatur veritas Hiſtoriæ de cæde infantium bimulorum, quam ſacer Evangeliſta *Matthæus* c. 2. a truculentiſſimo Tyranno Herode editam fuiſſe perhibet, & quæ in dubium revocari non debet, etiamſi Joſephus, antiquitatum Judaicarum Scriptor, eam infideli ſilentio preſſerit. Nam primo: cur fidem non habebimus *Sancto Matthæo*, qui Spiritu Sancto afflatus ſuum conſcripſit Evangelium, & Chriſti Servatoris noſtri Hiſtoriam ſimplicem, candidam, ab omni tum affectatione, tum oſtentatione alienam, & characteribus evidentiſſimis hominis probi, ingenui, & ſinceri conſignatam? Secundo, quid præmii in hac narratione de infanticidio ſub Herode edito ſperare poterat Matthæus, vel potius quam infamiam pertimeſcere non debebat, ſi a conficta narratione, & quidem rei recenter, & apud Judæos factæ, hiſtoriam Chriſti auſpicari auſus fuiſſet? Tertio, conſtat, Joſephum non ſolum multa ad res Iudaicas pertinentia in veteri Teſtamento prætermiſiſſe, verum etiam pauca admodum ſcripſiſſe de Chriſto Domino, & nonnulla, contra veritatem hiſtoriæ Evangelicæ, diſſimulaſſe, ſicut exempli cauſa: *Joſephus* lib. 18. Antiq. c. 10. ait: Joannem Baptiſtam fuiſſe ab Herode interfectum, eo quod timeret, ne tanta Joannis Baptiſtæ auctoritas, quam ad ipſum confluentium populorum concurſus ei conciliaverat, defectionem aliquam pararet: *Ex ſola hac ſuſpicione Herodis*, inquit Joſephus, *vinctus in Caſtellum Macharunta adducitur Joannes, ibique obtruncatur*; ſicque Joſephus veram de induſtria diſſimulat cauſam, quæ movit Herodem ad interficiendum Joannem Baptiſtam. Conſtat etenim ex Evangelio Marci c. 6. Joannem ab Herode Antipa fuiſſe detruſum in carcerem, & morti adjudicatum propter *Herodiadem uxorem Philippi fratri ſui, quia duxerat eam*; *dicebat enim Joannes Herodi: non licet ibi habere uxorem fratris tui*. Hinc *S. Hiero-*

nymus Comm. in Caput 14. *Matthæi* ait quod *Joannes Baptiſta* intrepide *Herodem* redarguit, *malens periclitari apud Regem, quam, propter adulationem, immemor eſſe præceptorum*. Denique mirum non eſt, ſi Joſephus infanticidium ab Herode editum ſilentio obvolverit: exſcripſit quippe ille auctor *Nicolaum Damaſcenum*, qui, ut omnes probe norunt, laudes Herodis potius celebrandas ſuſceperat, quam veram deſcribendam vitæ hujus Principis hiſtoriam. Talem fuiſſe Nicolai Damaſceni genium perdocte obſervat *Hugo Grotius* in epiſt. ad *Pereskium*. Cum igitur Nicolaus Damaſcenus ſilentio obvolverit infanticidium, in quo Herodes culpari poterat, non eſt mirum, ſi *Joſephus* illius exſcriptor illud ignoraverit.

Credere itaque debemus *S. Matthæo*, referenti infanticidium Bethleemiticum; cui circumſtantiæ, quæ præceſſerunt, & a ſacro illo Evangeliſta referuntur, occaſionem dederunt; nimirum indicium de Meſſia recens nato, quem ſui Regni æmulum tenebat Herodes, confirmatio Prophetica Nativitatis Chriſti in Bethleem, prædictiones Annæ, & Simeonis in Templo factæ de Chriſto, furor Herodis ſe a Magis deluſum eſſe exiſtimantis. Hæ, inquam, circumſtantiæ, quæ animum Herodis occupabant, impulerunt impium illum, & ſanguinarium Tyrannum ad patrandam tam belluinam, & horrendam infantium cædem, ut Chriſto, quem unice extinctum cupiebat, necem inferret. At Deus, cujus ante oculos fruſtra jacitur rete, evanidum reddidit hoc nefandum ſceleſtiſſimi illius Principis de divina necanda prole conſilium; Nam Magi accepto reſponſo in ſomnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reverſi ſunt in Regionem ſuam; & Maria, impletis juxta Legem purgationis diebus, confeſtim cum Marito, & Puero fugit in Ægyptum, quo truculenti Herodis manus, quantumvis longæ, non pertingebant. Fugit autem Chriſtus in Ægyptum, tum ut impleretur, quod dictum eſt per Prophetam Oſeam: *Ex Ægypto vocavi filium meum*, tum etiam, ut Chriſtus cederet tempori, non Herodi. Nam, ſi Chriſtus mactatus fuiſſet in grege lactentium, mors ei caſus fuiſſet, non voluntas, non virtus, ſed infirmitas, neceſſitas, non poteſtas. Ut ergo ſtaret Legis veritas, Prophetiæ fides, Pſalmiſtæ teſtimonium, & Redemptionis adimpleretur Myſterium, Chriſtus, ſicut docent Sancti Patres, fugit in Ægyptum, & ex impii Tyranni ſævitia ſubductus omnes ipſius conatus eluſit. Si enim puerulus Jeſus fuiſſet in Judæa, vel in Galilæa relictus, facile ejus Vitæ inſidiari potuiſſet Herodes Magnus, qui non ſolum in Judæa, ſed in Galilæa dominabatur, atque integrum Judæorum Regnum tum temporis obtinebat. Hujus quippe Judæorum Regni diſciſſio, ſed diviſio in quatuor partes ac Tetrarchias duntaxat poſt obitum Herodis Magni facta eſt, videlicet in *Judæam*, proprii nominis dictam; in *Samariam*, & *Idumæam*, quæ pars data eſt *Archelao*; in *Galilæam*, quæ data eſt alteri *Herodi*, cognomento *Antipæ*; in *Ituream*, & *Traconitidem*, quæ *Philippo* conceſſa fuit; denique in *Abylinam*, quam *Lyſanias* obtinuit, ſicut legere eſt apud Lucam c. 3. Evang. & apud *Joſephum*, Hebræum, lib. 10. Antiq. Jud. c. 10. Conſulto itaque extra fines dominationis, & poteſtatis *Herodis Magni*, Judæorum Regis, fugam arripere juſſus eſt *Joſephus*, & in Ægyptum, abjecta omni cunctatione, ſe ſe recipere, ubi *Herodes* nulla authoritate ac poteſtate pollebat, ſubindeque vita puerili Jeſu Chriſti periclitari non poterat. Qua in re *Herodis* Regis crudelitatem, & impotentiam carpit, & merito ridet *S. Leo*, Papa, Sermone I. in Epiphaniam, ubi his verbis in *Herodem* invehitur: *O cæca ſtultæ æmulationis impietas, quæ perturbandum putas divinum tuo furore conſilium! Dominus Mundi temporale non quærit Regnum, qui præſtat æternum. Quid incommutabilem diſpoſitarum rerum ordinem vertere, & aliorum facinus præoccupare conaris? Mors Chriſti non eſt temporis tui. Ante condendum eſt Evangelium; ante, prædicandum eſt Dei Regnum; ante, ſanitates donandæ; ante, facienda miracula. Cur quod alieni futurum eſt operis, tui vis eſſe criminis? Et non habiturus*

rus effectum ſceleris, in ſolum te reatum præcipitas voluntatis? nihil hac molitione proficis, nihil peragis. Qui voluntate natus eſt, ſui arbitrii poteſtate morietur. Et rurſus Serm. 4. in Epiph. idem ſummus Pontifex ſic alloquitur Herodem: *Fruſtra in ſuſpectum tibi puerum ſævire moliris. Non capit Chriſtum Regio tua, nec Mundi Dominus poteſtatis tuæ Sceptri eſt contentus anguſtiis. Quem in Judæa regnare non vis, ubique regnat, & felicius ipſe regnares, ſi ejus Imperio ſubdereris. Cur ſincero officio non facis, quod ſubdola falſitate promittis? Perge cum Magis, & verum Regem ſuppliciter adorando venerare. Sed tu, Judaicæ ſequacior cæcitatis, non imitaris gentium fidem, corque perverſum ad crudeles convertis inſidias, nec illum occiſurus, quem metuis, nec iis nociturus, quos perimis.*

Advertat hic primo Lector, infantium qui ab Herode occiſi ſunt, numerum non exprimi quidem a Sacro Evangeliſta Matthæo, ſed a Græcis in ſuo Menologio, & ab Æthiopibus in ſua Liturgia extendi ad quatuordecim millia, quod etſi incertum ſit, non eſt tamen difficile creditu, nec fabulæ loco habendum, maxime, cum id temporis Judæa, teſte *Joſepho*, populatiſſima eſſet. Non ergo audiri debet *Bollandus*, qui tom. 1. menſis Maji pag. 57. aſſerit, iſtum quatuordecim millium infantium occiſorum numerum ad ceteras Græcorum fabulas eſſe adjiciendum. Hos innocentes pro Chriſto occiſos Eccleſia colit ut Martyres, eoſque Martyres appellant Sancti Patres *Irenæus* lib. 3. cap. 8. *Cyprianus* Epiſt. 56. & *Petrus Chryſologus* Sermonibus 152. & 153. non quod in illis fuerit acceleratus uſus liberi arbitrii & rationis, ſicut quidam exiſtimarunt, teſte *S. Thoma* 2. 2. quæſt. 124. art. 1. ad 1. ſed quia, ut inquit Sanctus ille Doctor, Martyrii gloriam, quam in aliis propria voluntas meretur, parvuli iſti Dei ſpeciali beneficio ſunt aſſequuti. Effuſio enim ſanguinis pro Chriſto, aut pro gloria Dei, vicem obtinet Baptiſmatis, unde, ſicut Baptiſmus in parvulis ſola Dei gratia per meritum Chriſti operatur ad obtinendam gloriam vitæ æternæ; ita effuſio ſanguinis propter Chriſtum in parvulis ſola Dei gratia per meritum Chriſti proficit ad lauream martyrii adipiſcendam. Quamvis ergo cunabula Chriſti infantibus Bethleemitanis funeſta in ſpeciem eſſe videantur, revera tamen ipſis glorioſa fuerunt, cum ex eorum numero ingentem Martyrum turbam ſibi Chriſtus ſacram eſſe voluerit, & ex eorum ore perficere laudem ad deſtruendum inimicum & ultorem.

Utrum autem *Joannes Baptiſta*, tenellus adhuc & necdum anniculus, adnumerari debeat his pueris Bethleemiticis, a crudeli Herode Rege ad necem quæſitis? Non convenit inter omnes. *S. Petrus*, Patriarcha Alexandrinus, in Regulis Eccleſiaſticis, a ſexta Synodo Oecumenica probatis atque receptis, aſſerit, *Joannem Baptiſtam* his pueris Bethleemitis ad necem quæſitis eſſe accenſendum, qui tamen parentis ſui *Zachariæ* cura ac diligentia ab impii Herodis ferro tempeſtive ſubductus eſt; idque ait, in cauſa fuiſſe, cur *Zacharias* pater *Joannis Baptiſtæ*, jubente Tyranno Herode, fuerit occiſus Templum inter & Altare. *S. Petri*, Alexandrini, hæc verba ſunt: *Cum quibus* (pueris nimirum Bethleemitis) *Herodes & alium prius natum infantem, cum interfecturus quæſiviſſet, & non inveniſſet, Patrem ejus, Zachariam, interfecit inter Templum & Altare; cum effugiſſet filius cum Matre Eliſabeth.* Petro Alexandrino ſuccinit *Nicephorus Callixtus* lib. 1. Hiſt. Eccl. cap. 8. ubi ait, *Joannem, Zachariæ filium, una cum Matre Eliſabetha in ſpelunca quadam ad Regionem montanam fuiſſe ſervatum, & ibi Herodis ſanguinariam manum effugiſſe.* Hanc Petri Alexandrini, & Nicephori Callixti ſententiam improbant alii Scriptores, ajuntque tenellum *Joannem Baptiſtam* non fuiſſe a truculento Herode ad necem quæſitum, quia *Joannes Baptiſta* in montanis Judææ natus erat, ibidemque a parentibus alebatur, quo non pervenit funeſtum Edictum *Herodis*, qui procul inde pueros juſſit occidi, eos videlicet, qui *erant in Bethleem, & in finibus ejus.* Sed quamvis ve-

verum ſit, *Herodem* juſſiſſe tantum occidi pueros in Bethleem & in finibus ejus, nihiloſecius vero quam ſimillimum videtur, *Herodem*, publico rumore excitatum eorum, quæ in pueri Joannis Baptiſtæ ortu mira ac ſtupenda contigerant, atque per ora omnium volitabant, facile ſibi perſuaſiſſe, illum eſſe Chriſtum, ac ſubinde novum ac peculiare de illo morti tradendo mandatum dediſſe. Quocirca, ipſe, licet ſuper hac re quidpiam certo, ſilente præſertim Scriptura Sacra, pronunciare non auſim, probabilem tamen eſſe cenſeo ſententiam *S. Petri* Alexandrini, & *Nicephori Callixti*, qui exiſtimant, *Joannem Baptiſtam*, tenellum & anniculum, fuiſſe cum pueris Bethleemitis ab *Herode* quæſitum ad necem, & ab ea ſingulari divinæ providentiæ beneficio, piaque Parentum ſuorum cura ac diligentia ereptum.

Advertat ſecundo Lector: Edictum Herodis Regis de occidendis pueris Bethleemiticis eſſe omnino diverſum ab illo Edicto, quo impius ille Rex, ingraveſcente ipſius morbo, ſicut ſcribit *Joſephus* lib. 17. Antiq. nobiliſſimos Judæorum undique Jerichuntem accivit, & in hyppodromo concluſit, datis mandatis *Salome* ſorori, & ejus viro *Alexæ*, ut, ſe extincto, per milites interficerentur, quo videlicet Judæi lugendi cauſam haberent, alioqui lætaturi de illius interitu. Ratio eſt, quia illud Edictum Herodis de occidendis illis nobiliſſimis Judæorum viris non fuit executioni mandatum, ſicut teſtatur *Joſephus*, qui ibidem refert, Salonem, mortuo Herode, & antequam ipſius mors fuiſſet propalata, omnes Judæos in hyppodromo concluſos dimiſiſſe, dicendo: Ita Herodem juſſiſſe. At Herodis Edictum de trucidandis pueris Bethleemiticis executione traditum fuiſſe, vivente adhuc Herode, ſcribit *Sanctus Matthæus* cap. 2. Confundi etiam non debet cædes infantium Bethleemiticorum cum illa cæde, qua Herodes paulo ante ſuum obitum, ſicut ibidem narrat *Joſephus*, *Matthiam Margolothum*, ejuſque ſocios, doctiſſimos Judæorum & Interpretes Legis præſtantiſſimos, vivos exuri juſſit ob deturbatam Aquilam auream, quam ſupra majorem Templi portam ipſe Herodes contra Legem poſuerat. Ratio eſt, quia certiſſime conſtat, Matthiam Margolothum, ejuſque ſocios, ætatis jam provectæ viros fuiſſe, ac ſubinde illorum cædem nihil commune habere potuiſſe cum ſtrage infantium, quos Bethleemi, & in omnibus finibus ejus a bimatu & infra juſſit Herodes occidi.

QUÆRES IN FINE HUJUS DISSERTATIONIS: *Utrum in Eccleſia ſit perantiqua feſtivitas Epiphaniæ, ſeu Theophaniæ.*

Reſpondeo. Perantiquam eſſe, ſemperque in Eccleſia fuiſſe celeberrimam Epiphaniæ feſtivitatem, quæ peragitur die ſexta Januarii. Primo, quia Eccleſia in hacce feſtivitate tria recolit Myſteria, ſeu adorationem Magorum, Baptiſmum Chriſti, & miraculoſam converſionem aquæ in vinum factam a Chriſto in Cana Galilææ. Secundo, Deus hanc Epiphaniæ ſolemnitatem perpetuo miraculo in Oriente ſanctificavit. *Omnes enim*, teſte *Sancto Chryſoſtomo* tom. 1. homil. 24. *in hac ſolemnitate ſub mediam noctem cum aquati fuerint, latices domum referunt, & recondunt, ac per integrum annum conſervant, utpote quod hodierna die ſanctificatæ ſunt aquæ; fitque miraculum evidens, dum nihil temporis longinquitate aquarum illarum natura vitiatur; ſed integro anno, atque adeo biennio & triennio ſæpe, quæ hodie fuit hauſta, incorrupta, & recens permanet; ac poſt tantum temporis cum iis, quæ fuerint e fontibus eductæ, certat.* Doctiſſimus *P. Thomaſſinus* Tractatum de celebr. Feſtorum lib. 2. cap. 7. teſtatur, hanc conſuetudinem etiamnum obſervari ab omnibus Orientis Chriſtianis, quamvis ſint inter ſe variis Sectis diviſi. Quin etiam, *Cl. Pagius* ad Ann. 29. Chriſti, ait; quod *Joſephus Georgerinus*, Archiepiſcopus Samos in Inſula Archipelagi, cum anno 1676. eadem Epiphaniæ die in Aquenſi Civitate in Galliis verſaretur, aquam in Eccleſia conſecravit, & in ea, juxta Eccleſiæ Orientalis ritum, pueri Jeſu Statuam ter immerſit, Baptiſmi Chriſti cæremoniam ſolemniter re-

renovando, cujus aquæ phiala plena conſervata per multos annos incorrupta permanſit, ac forte diutius conſervata fuiſſet, ſi illam phialam frangi non contigiſſet. Denique, Epiphaniæ feſtivitatem ſemper in Eccleſia celeberrimam fuiſſe, ex eo potiſſimum colligitur, quod quidam Imperatores, licet aliunde impii, hanc tamen ſolemnitatem una cum populo in Eccleſiis celebrarunt. Obſervat quippe *Marcellinus* lib. 21. Imperatorem Julianum, qui poſtea turpi apoſtaſia a Fide Chriſtiana defecit, Epiphaniæ feſtivitatem una cum Chriſtianis celebraſſe: *Et ut hæc*, inquit, *interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes menſe Januario Epiphaniam dictitant, progreſſus In Ecleſiam, ſolemniter Numine adorato, diſceſſit*. Idem de Valente Imperatore, Ariano, narrat *S. Gregorius Nazianzenus* Oratione vigeſima, in qua *S. Baſilii* pangit encomium.

PROSA,

Quæ in quibuſdam Eccleſiis Gallicanis inter Miſſarum ſolemnia canitur in die Epiphaniæ.

AD Jeſum accurrite,
Corda veſtra ſubdite
Regi novo gentium.

Stella Chriſtum prædicat,
Intus fides indicat
Redemptorem omnium.

Huc afferte munera
Voluntate libera
Sed munera cordium.

Hæc erit gratiſſimam
Salvatori victima
Mentis ſacrificium.

Aurum offert charitas,
Et myrrham auſteritas;
Et thus deſiderium.

Auro Rex agnoſcitur,
Homo myrrha colitur,
Thure Deus gentium.

Judæa gaudentibus
Non invide gentibus
Retectum Myſterium.

Poſt Cuſtodes ovium
Se Magi Fidelium
Jungunt in conſortium.

Qui Judæos advocat
Chriſtus, Gentes convocat
In unum tugurium.

Bethlehem fit hodie
Totius Eccleſiæ
Naſcentis exordium.

Regnet Chriſtus cordibus,
Et victis rebellibus,
Proferat Imperium.

DISSERTATIO NONA.

De Circumciſione, & aliis Legalibus circa puerum Jeſum obſervatis.

CHRISTUS Dominus octava die a Nativitate ſua, hoc eſt, prima die menſis Januarii, quam olim mille prophanis ritibus, epularum ſcilicet luxu, Spectaculorum inſania, & aliis id genus abominandis ſuperſtitionibus celebrare, ſeu potius contaminare ſolebant Ethnici, fuit, juxta præceptum Legis Moſaicæ, circumciſus, ſanguiniſque ſui primitias Deo Patri obtulit, velut arrham & pignus totius pretii, quod in ara Crucis pro omnium hominum, maximeque Fidelium, redemptione perſoluturus erat totum ſuum ſanguinem fundens. De Miniſtro Circumciſionis Chriſti, & de cultro, quo circumciſus eſt, an ſcilicet ferreus, lapideuſve fuerit? Silet Scriptura Sacra, nec nos ea curioſius inquirere debemus, quæ Deus in Sacris Litteris religioſi ſilentii ſipario obtexit. Hoc unum certiſſime conſtat, Divino Infanti Auguſtiſſimum nomen JESU, Angelo prænunciante, fuiſſe in Circumciſione inditum, quod quidem ineffabile Nomen, ut docet *Sanctus Thomas* 3. p. quæſt. 37. artic. 2.

idem ſonat ac Salvator. Unde, in veteri Lege quidam eodem nomine fuerunt donati propter aliquam temporalem & particularem ſalutem, quam attulerunt. Sic JESUS appellatus eſt filius Nave, qui Moſi ſucceſſit, & populum Iſreliticum a Moſe ex Ægypto liberatum, in Terram Promiſſionis deduxit. Eodem etiam nomine fuerunt olim inſigniti *Joſedech* Sacerdotis filius, & *Sirach*, qui Chriſti Servatoris typum geſſerunt. At, longe potiori ratione hoc nomen JESU fuit Chriſto Domino impoſitum, quippe qui ut omnium hominum Salvator ſedentibus in umbra mortis, & duriſſimis peccati, ac Diaboli vinculis obſtrictis cunctis gentibus lucem, libertatem & ſalutem erat allaturus. Complectitur autem hoc nomen JESU omnia nomina, quibus Meſſias a Prophetis prȩnunciabatur nominandus, Iſaiæ cap. 7. *Et vocabitur nomen ejus Emmanuel*. Et c. 8. *Voca nomen ejus, accelera ſpolia detrahere, feſtina prædari*. Et c. 9. *Vocabitur nomen ejus Admirabilis, Conſiliarius: Deus, Fortis, Pater futuri ſæculi, Princeps pacis*. Denique, Zachariæ c. 9. *Ecce Vir, Oriens nomen ejus*. Cum enim hæc omnia nomina, quæ a Prophetis prædicta ſunt Filio Dei divinitus imponenda, ſalutem, quam nobis daturus erat, aliqua ex parte attingerent, comprehenduntur in hoc nomine JESU, quod univerſæ ſalutis vim, cauſam, rationemque complectitur. *Propter quod*, inquit Apoſtolus ad Philippenſes cap. 2. *Deus dedit illi*, ſeu Chriſto, *nomen, quod eſt ſuper omne nomen, ut in nomine JESU omne genufle*ctatur. Legi poteſt ſuper hac re *S. Bernardus* Serm. 2. de Circumciſione Domini, & Sermon. 15. in Cantica, ubi in explicando ſacratiſſimo Nomine JESU cor ſuum effundit, totiſque ingenii, & eloquentiæ ſuȩ viribus omnes ad amabiliſſimi illius nominis timorem ſimul & amorem efficaciſſime adhortatur. Hic duntaxat paucis explicabo cur Chriſtus Dominus voluerit circumcidi, offerri in Templo, & alias, quamdiu vixit, Legis Moſaicæ obſervare cȩremonias.

DICO ITAQUE: *Conveniens fuiſſe Chriſtum circumcidi, & offerri in Templo*.

Prob. primo ex cauſis, propter quas Chriſtus circumcidi voluit, quas inter *S. Epiphanius* hȩreſi 30. quȩ eſt *Ebionitarum*, iſtas recenſet: quod ſi, inquit, nobis objiciant, cur igitur circumciſus eſt Chriſtus? ita a nobis audient .... multis enim de cauſis id ſuſtinuit. Primum, ut ſe carnem revera induiſſe monſtraret, propter *Manichæum* ceteroſque qui ſimilitudine quadam, ac ſpecie duntaxat apparuiſſe docuerunt. Deinde, ut corpus divinitati conſubſtantiale non eſſe demonſtraret, ut *Apollinaris* exiſtimat: nec e Cœlo delatum in terras, qui *Valentini* error fuit. Tum ut cujus olim circumciſionis Author fuerat, eam ad adventum uſque ſuum obſervatam fuiſſe merito comprobaret, atque ut omnem Judȩis excuſationem eriperet. Niſi enim circumciſus foret, hoc ad ſui purgationem afferre potuiſſent: nos Chriſtum prȩputio prȩditum probare nequivimus. Prȩterea vero, eum oportebat, qui Abrahamo circumcidendi ſui mandatum ediderat, ut ad veri & aſpectum fugientis adumbrandam imaginem apparens illud ſignum & aſpectabile præſeferret, ratum illud in ſua Circumciſione facere. Circumciſionem denique ſponte ſubiit, ut ea perſunctus nihil jam eſſe neceſſariam oſtenderet, ſed aliam longe præſtantiorem, ſcilicet Circumciſionem cordis. Hactenus *S. Epiphanius*, cujus rationibus, tres alias cur Chriſtus circumcidi voluerit, adjungit Doct. Angelicus 3. part. q. 37. art. 1. Prima eſt, ut obediendi virtutem nobis ſuo commendaret exemplo, ſicque promptius, ac libentius colla ſuaviſſimo ipſius jugo ſubmitteremus. Altera, ut ipſe qui in ſimilitudinem carnis peccati advenerat, remedium, quo caro peccati mundari conſueverat, non reſpueret. Denique, ut legis onus in ſe ſuſtinens Chriſtus, alios a legis onere liberaret, legibus omnibus licet ſuperior, legi tamen Circumciſionis parere voluit juxta illud ad Galatas capit. 4. *Miſit Deus Filium ſuum factum ſub lege, ut eos, qui ſub lege erant, redimeret*. Voluit

etiam

etiam Chriſtus adimplere Legem, quæ lata eſt Exodi cap. 13. de præſentatione Primogeniti in Templo, ejuſque redemptione, tum ut oblatione pauperum, quam pro ſe exhiberi voluit, paupertatem & humilitatem nos edoceret; tum quia etiam ſuam Meſſiæ, & Redemptoris dignitatem prædictionibus *Simeonis*, & *Annæ* comprobare debebat. Refert enim ſacer Evangeliſta *Lucas*, quod *Simeon*, longævus ſenex, & Spiritu Sancto plenus, divinum hunc Infantem, quem pia Mater quadrageſimo a partu die in Templum Hieroſolymitanum inferebat, in ulnis ſuis excepit, atque ſupremo iſto Cantico, veluti cygneam quamdam cantionem promens, ait: *Nunc dimittis ſervum tuum Domine &c.* quaſi diceret: Domine, nunc impleta eſt votorum meorum ſumma, eo quod viderim Filium tuum Chriſtum in terris natum, qui feliciter, diuque optatam pacem inter Divinam Majeſtatem, & homines conciliaturus advenit. *Anna* vero, venerabilis anus, Phanuelis filia, de Tribu Aſer, prophetiæ dono illuſtris, in divinas laudes palam itidem effuſa declaravit, puerum JESUM eſſe Meſſiam, & humanæ ſalutis Authorem a Deo promiſſum: *Confitebatur Domino*, inquit S. Lucas, *& loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Iſrael*. His de cauſis voluit Chriſtus præſentari in Templo, quamvis huic legi non eſſet obnoxius.

Prob. ſecundo: Si Chriſtus non fuiſſet circumciſus, ſuum non potuiſſet obire miniſterium, nec uti conſuetudine Judæorum, nec docere in Templo, nec ſacrorum fieri particeps, conſtat enim incircumciſos Templi atriis interioribus, & ſacris ſemper fuiſſe a Judæis excluſos. Ut igitur Chriſtus ſuum apud Judæos miniſterium exerceret, ſeque verum eſſe Meſſiam verbis, & ſignis demonſtraret, circumcidi debuit; Circumciſione autem factus eſt Judæus, ideſt, debitor univerſæ legis faciendæ, ſicut ait Apoſtolus ad Galat. cap. 5. *Teſtificor autem rurſus omni homini circumcidenti ſe, quoniam debitor eſt univerſæ legis faciendæ*.

Prob. ultimo. Conveniens fuit, ut Chriſtus eas obſervaret cæremonias, quæ erant bonæ, inſtitutæ, ac præceptæ a Deo: atqui circumciſio, ſicut & aliæ Legis Moſaicæ cæremoniæ erant bonæ, inſtitutæ & præceptæ a Deo, ergo &c. Prob. minor, & primo: Circumciſio a Deo inſtituta eſt Geneſis c. 17. ejus præceptum Abrahamo datum, & ab eo executioni mandatum in ſe ipſo, in Iſmaele filio, & in ſervis omnibus. Lex etiam Circumciſionis renovata eſt Levitici cap. 12. Secundo, alię cæremoniæ, quæ Lege Moſaica continentur, fuerunt etiam a Deo præceptæ, nam Deut. cap. 5. Deus his verbis Moſem compellat. *Tu vero hic ſta mecum, & loquar tibi omnia mandata mea, & cæremonias atque judicia, quæ docebis eos, ut faciant ea in terra, quam dabo illis in poſſeſſionem. Cuſtodite igitur & facite quæ pręcipit Dominus Deus vobis: non declinabitis neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram*. Idem repetit Moſes c. 6. ejuſdem libri & c. ult. Levitici. Ex quibus Scripturę Sacræ locis falſi convincitur *Cornelius Tacitus*, qui initio l. 5. Hiſtoriarum ſcribit: Judęorum ritus non a Deo fuiſſe inſtitutos, ſed a Moſe, qui ut ſibi impoſterum gentem Judaicam firmaret, novos ritus, contrarioſque ceteris mortalibus indidit. In hoc, inquam, falſi convincitur *Cornelius Tacitus*, primo, quia ex his laudatis Scripturæ ſacræ teſtimoniis certo conſtat, non Moſem, ſed ipſummet Deum inſtituiſſe ritus, & cæremonias Judæorum, tum ad abolitionem idololatriæ, & ad conſervandam divinorum beneficiorum memoriam, tum ad Chriſtum, ejuſque myſteria delineanda, tum denique propter alias rationes, quas perdocte expendit *Angelicus Doctor* 1. 2. quæſt. 102. artic. 2. Pręterea, hic Author ſibi omnem omnino fidem abrogat, narrans initio citati libri prodigioſa de Judęis commenta. Ait quippe: Judęos dici quaſi *Idæos ab Ida Cretę Monte, eos Hieroſolymo, ac Juda, Ducibus, in proximas Terras exoneratos, Solymos, carminibus Homeri celebratam gentem, conditę Urbi Hieroſolymæ nomen e ſuo feciſſe: fortuitum iter Ægypto ejectos incepiſſe, gregis aſinorum ſylveſtrium ductu e rupe nemore opaca Moſem largas aquarum venas aperuiſſe; eos ſex dierum iter emenſo,*

ſes

ſeptimo, pulſis cultoribus, obtinuiſſe Terras, in quibus Urbs, & Templum diruta ſunt; effigem animalis, aſini videlicet, quo monſtrante errorem ſitimque depulerint, ab iis penetrali fuiſſe ſacratam. Sue ideo eos abſtinere, memoria cladis, quod ipſos ſcabies quondam turpaverit, cui id animal obnoxium; longam olim famem crebris adhuc jejuniis fateri: raptarum frugum argumentum, panem judaicum nullo fermento detineri. Septimo die otium placuiſſe, quia is finem laborum tulerit, dein blandiente inertia ſeptimum quoque annum ignaviæ datum honorem eum, ſecundum alios, haberi Saturno: cetera inſtituta ſiniſtra, fœda pravitate valuiſſe. Hæc, & alia hujuſmodi commenta de Judæis refert *Cornelius Tacitus*, Romanæ Hiſtoriæ Scriptor, quæ liquido probant, eum in Hiſtoria Judæorum peregrinum & hoſpitem omnino fuiſſe, ac ſubinde nullam mereri fidem, dum rituum, ac cæremoniarum Judæorum inſtitutionem non Deo, ſed Moyſi acceptam refert.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

ARguitur primo: Chriſtus non debuit obſervare illas cæremonias, quæ non erant bonæ: atqui cæremoniæ Legis Moſaicæ non erant bonæ; ergo &c. Prob. min. ex c. 20. Ezechielis, ubi poſtquam Deus redarguit contumaciam Judæorum, qui ſpreverant, & violaverant Leges morales, quas ipſis ex Ægypto recens egreſſis dederat, & in ſuperſtitiones Ægyptiacas relapſi erant, ait: *Ergo, & ego dedi eis præcepta non bona, & judicia in quibus non vivent*, ideſt Leges cæremoniales. Præterea, Apoſtolus ad Galat. cap. 4. appellat cæremonias veteris Legis *elementa infirma*, & *egena*, ad Roman. cap. 4. *Lex*, inquit, *iram operatur*. 2. ad Corint. cap. 3. *littera occidit*: Et denique ad Hebræos cap. 7. *Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem ejus, & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adduxit lex*. Ergo cæremoniæ veteris Legis non erant bonæ. Hinc *S. Auguſtinus*, pluribus in locis diſputans contra Pelagianos, docet tantum abeſſe, ut Lex vetus homines adjuverit quin potius fecerit reos, ac prævaricatores.

Reſpondeo cum S. *Auguſtino* Ep. 82. alias 19. præcepta illa veterum Sacramentorum, nec bona eſſe, quia non eis homines juſtificantur; nec tamen mala, quia divinitus præcepta ſunt, tempori perſoniſque congruentia: unde dicit Propheta, Deum illi populo dediſſe præcepta non bona, forte enim propterea non dixit mala, ſed tantum non bona, ideſt, non talia, ut illis homines boni fiant, aut ſine illis boni non fiant. Hæc, & alia ejuſmodi habet Sanctus Auguſtinus, ex quibus facile explicantur mox adducta Script. Sacræ teſtimonia. Nam, quando Ezechiel præcepta veteris Legis cæremonialia appellat *non bona*, ſenſus non eſt cæremonias veteris Legis fuiſſe malas, & inutiles, ſed ſolum eas in ſe non continuiſſe vim mundandi a peccato, ſeu homines juſtificandi: alioquin *ſi per Legem juſtitia; ergo gratis Chriſtus mortuus eſt*, inquit Apoſtolus cap. 2. Ep. ad Galat. Similiter, Apoſtolus locis in objectione laudatis legem non damnat, ſed vitium duntaxat perſtringit hominum, qui vel perfectioni legis non reſpondent, vel qui lege abutuntur contra ſcopum, & finem legis, vel qui juſtificationem in lege quærunt, quam in ea invenire minime poſſunt, vel qui non diſtinguunt id quod temporaneum eſſe debuit in Lege, adeoque abrogandum, ab eo, quod in ea debuit eſſe perpetuum. Hanc eſſe genuinam Apoſtoli mentem patet ex his, quæ habet c. 7. Ep. ad Rom. ubi expreſſe aſſerit, veterem Legem eſſe Sanctam: *Itaque*, inquit, *Lex ſancta. & mandatum ſanctum, & juſtum, & bonum*. In eodem ſenſu intelligendus venit Sanctus Auguſtinus, dum diſputat contra Pelagianos. Non negat quippe Sanctus ille Doctor, veterem Legem abſolute, & ſecundum ſe ſpectatam eſſe bonam; ſed ſolum docet veterem Legem comparate ad Legem Evangelicam eſſe infirmam, & imperfectam. Lex ſiquidem Evangelica eſt Lex perfectæ libertatis quæ juſtificat, utpote cum ſit data a Chriſto gratiam medicinalem conferente, & in tabulis cordis inſcripta; at vero Lex vetus, ſicut defi-

ni-

Digitized by Google

nitum eſt contra Pelagium in Synodo Dioſpolitana, non liberabat homines a ſervitute timoris, qui enim Legem ſervabant, in Timore ſerviebant, & ad ejus obſequium formidine pœnæ ferebantur; nec dabat illa Lex gratiam, ut impleretur amore; quia per eam non dabatur Spiritus S. qui eſt principium amoris: *Agnoſcimus hæreſim veſtram, definivit enim Pelagius, quod non ex Fide Chriſti antiqui vixerunt juſti*, inquit *S. Auguſtinus* lib. 2. Operis imperfecti contra Julianum. Uno verbo, Lex vetus præcipiebat tantum, non promittebat, jubebat, non ex ſe juvabat, peccatum puniebat, non ex ſe tollebat, exigebat, non dabat, onerabat, non roborabat, multaque propter Hebræorum cordis duritiem tolerabat, quæ erant imperfecta, ſicut libellum repudii, polygamiam, pœnam talionis &c. At Lex Evangelica, & præcipit, & promittit, & jubet, & roborat, exigit, & dat quod exigit, ſed ſpiritum non ſervitutis in timore, ſed adoptionis filiorum, ut ait Apoſtolus cap. 8. Ep. ad Rom. Hinc, *S. Thomas* 1. 2. qu. 107. art. 1. *Lex*, inquit, *vetus dicitur cohibere manum, non animum; quia qui timore pœnæ ab aliquo peccato abſtinet, non ſimpliciter ejus voluntas a peccato recedit, ſicut recedit voluntas ejus, qui amore juſtitiæ abſtinet a peccato; & propter hoc Lex nova, quæ eſt Lex amoris, dicitur animum cohibere*. Hinc patet diſcrimen, quod intercedit Judæos inter & Chriſtianos. Judæi Lege gravantur, & illius amore non illiciuntur, Chriſtiani vero ea delectantur, & ipſa ejus æquitate ad illam ſervandam per charitatem ducuntur. Unde ait Apoſtolus ad Rom. cap. 6. *Peccatum vobis non dominabitur: non enim eſtis ſub Lege, ſed ſub gratia*. Hinc *S. Auguſtinus* cap. 17. libri contra Adimantum: *Hæc eſt*, inquit, *breviſſima, & apertiſſima differentia, duorum Teſtamentorum, timor, & amor: illud ad hominem veterem, hoc ad novum hominem pertinet*. Cum igitur nova Lex ſit lex amoris, mirari vehementer ſubit, qua ratione quidam Theologi neceſſitatem amoris Dei ſuper omnia dilecti in Sacramento Pœnitentiæ ad conſequendam remiſſionem peccatorum inficientur, velintque, Chriſtianos a præcepto diligendi Deum ſumme neceſſario eximere. Cum tamen ratio dictet, natura clamet, & Sancti Patres perpetuo doceant, ac ubique inculcent, omnibus omnino hominibus incumbere obligationem diligendi Deum, illudque præceptum, *Diliges Dominum tuum ex toto corde tuo* &c. eſſe omnium præceptorum maximum, Scripturarum compendium, Evangelii Summam, Chriſtianæ perfectionis regulam, ſolidæ pietatis principium, & cunctarum formam virtutum.

Arguitur ſecundo: Circumciſio non eſt inſtituta a Deo, ſed ex Ethnicorum ſuperſtitione ad Judæos fuit derivata; ergo non fuit conveniens, ut Chriſtus eam obſervaret. Prob. ant. ex teſtimoniis *Herodoti*, & *Diodori Siculi*. *Herodotus* lib. 1. cap. 104. hæc habet: *Soli hominum Colchi, & Ægyptii, & Æthyopes ab initio ſtatim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices, & Syrii, qui ſunt in Palæſtina, didiciſſe id ab Ægyptiis & ipſi confitentur*. *Diodorus* l. 1. Biblioth. p. 17. poſtquam Judæos, & Colchos ab Ægypto propagatos aſſeruiſſet, continuo ſubdit: *Ideoque gentibus illis ex antiqua traditione in uſu eſt, ut circumcidant ſtatim a partu pueros ritu ab Ægyptiis derivato*. Præterea, non alia poteſt afferri ratio, cur Ægyptii, & Hebræi, diviſi licet inter ſe, & Regionibus, ſtudiis, linguis, legibus cultus objectis toto Cœlo ab invicem ſeparati, in Circumciſionis tamen ritu non diſcreparent, niſi quia Iſraelitæ, qui per multas annorum vices cum Ægyptiis vixerunt, Circumciſionis ritum ab illis didicerunt, & acceperunt. Nec ſane veroſimile eſt, Ægyptios hunc ritum ab Hebræis accipere voluiſſe, cum Ægyptii longe ante Moyſis tempora ceremonias ſuas, qua Sacras, qua Civiles, habuerint, quarum, teſte Herodoto, tenaciſſimi erant, aliarumque gentium, potiſſimum gentis Iſraeliticæ, ſanguine ſervili, ut ajebant, prognatæ, ritus, & mores aſpernarentur. Probabilius igitur eſt, Judæos ab Ægyptiis Circumciſionem accepiſſe, ac ſubinde hunc ritum ex Ethnicorum ſuperſtitionibus ad ipſos fuiſſe derivatum.

Reſpondeo: nullam omnino fidem haben-

bendam eſſe prophanis illis Authoribus *Herodoto*, & *Diodoro*, in his, quæ de Circumciſionis origine ſcripſerunt. Primo, quia Sacer, & primus omnium gentium Scriptor Moſes teſtatur *Geneſis* cap. 17. Deum Abrahamo, & Hebræis ex eo oriundis Circumciſionis Authorem fuiſſe. Secundo, quia non eſt credibile, Deum ex Dæmonis officina, ſeu ex Ethnicorum ſuperſtitionibus, ritus, & cæremonias, quibus ab Iſraelitis coli voluit, fuiſſe mutuatum. Tertio, Deus *Deuteronomii* cap. 12. & *Levitici* cap. 17. diſtinčte Iſraelitis prohibet, ne imitentur, aut requirant cæremonias gentium, neve minuant, aut addant quidquam præceptis, quæ ipſis dederat. Denique, prophani illi Authores in Hiſtoria, & ritibus Judæorum non fuerunt verſati, multiſque ſæculis Moſe recentiores fuerunt. *Horodotus* ſiquidem floruit duntaxat temporibus Darii Hyſtaſpis, Xerxis, & Artaxerxis Longimani, Perſarum Regum, *Diodorus* vero Siculus ævo Julii Cæſaris, & Auguſti Imperatoris vixit. Quapropter, etſi illi Scriptores de ritibus gentium, de quibus ſcribebant, ſua ætate frequentatis, teſtes idonei eſſe poſſint, audiri tamen minime debent quando de ritibus ante Moſis tempora uſurpatis texunt ſermonem. Nec quemquam movere debet ea affinitas, quæ eſt Hebræos inter & Ægyptios in ritu Circumciſionis peragendo; nam illa affinitas inde profečta eſt, quod Ægyptii Circumciſionem, ſicut & quoſdam alios ritus Hebræorum ſequendos, & in Sacris ſuis retinendos permoti ſunt, tum ſocietate, quam habuerunt cum Abrahamo, Joſepho, & Moſe, quos in ſummo pretio, & honore habuerunt, tum etiam religionis Judaicæ innumeris miraculis confirmatæ longe lateque divulgata fama, tum denique rituum Judaicorum ſplendore, pompa, frequentique nationis utriuſque commercio, præſertim Salomonis temporibus. Præterquam quod etiam dici poſſet, Circumciſionem Judaicam in multis diſcrepaſſe a Circumciſione, quam uſurpabant Ægyptii. Nam primo ſolemne erat Ægyptiis & fœminas circumcidere, ſicut docet *Strabo* lib. 17. Hebręi vero maſculos tantum ex Lege, & more circumcidebant. Secundo, Judæi die očtavo circumcidere ſolent, Ægyptii autem appetente anno decimo quarto ut plurimum circumcidebantur, ſicut refert *S. Ambroſius* lib. 2. de Abraham cap. 11. Tertio, apud Ægyptios ſoli Sacerdotes circumcidi ſolebant, teſte *S. Epiphanio* hęreſi 30. quę eſt *Ebionitarum*: at Judęis maſculos omnes ad unum circumcidere pręceptum erat. Quarto, Ægyptii ipſi Sacerdotes ſolum majoris puritatis, & munditiei corporeę gratia, teſte Herodoto, circumcidebantur; ſed Judęi circumcidebantur religionis cauſa, ut ſcilicet morem gererent Legis Divinę pręcepto, & ut ab aliis gentibus diſcernerentur. Denique, Ægyptiis, aliiſque gentibus Circumciſio erat ſuperſtitioſa cęremonia, qua Dęmoni devovebantur infantuli: at e contra Judęi ſuos infantes recens natos circumcidebant, ut eos, in ipſa quaſi pręlucente vitę Aurora, ſupremo Numini conſecrarent. Ex quibus manifeſto patet, tam falſum eſſe, quam quod maxime, novum *Marshami*, & *Spenceri* commentum aſſerentium, Circumciſionem, & alios ritus, in veteri, ſeu Moſaica Lege contentos, ex Ethnicorum ſuperſtitionibus ad Hebręos fuiſſe derivatos, videlicet *Cirmcumſionem* ex Æthiopum, & Colchorum moribus, *Tabernaculum* ex prophano Molochi cultu, *Arcam* ex Ethnicorum Ciſtis, *Cherubinos* ex Ægyptiacis Simulacris, *Templum Hieroſolymitanum* ex ruditate gentium originem duxiſſe. Quod quidem commentum ex his, quę diximus, abunde confutatum maner.

Arguitur tertio: Circumciſio in veteri Lege erat ordinata in remedium peccati originalis, ſicut, poſt SS. Auguſtinum & Thomam duo Eccleſię lumina, docent Theologi, atqui Chriſtus non contraxit peccatum originale: ergo non fuit conveniens, ut Circumciſionis Legem ſubiret.

Pręterea, Lex, quę erat in veteri Teſtamento de Purificatione Puerperę, & de pręſentatione Primogeniti in Templo, ejuſque redemptione per oblationem fačta, lata duntaxat fuit pro mulieribus, quę poſt partum indigent purifica-

ca-

cari, & pro pueris, qui maculantur macula Matris: atqui Beata Virgo purificatione non indiguit, & Chriſtus nulla macula matris fuit maculatus, ergo non fuit conveniens, ut Chriſtus a Beata Virgine præſentaretur in Templo, & pro ipſo ſacrificii ad expiatiouem peccati Lege deſtinati exhiberetur oblatio.

Ad primum reſpondeo cum *S. Thoma* 3. p. q. 37. art. 1. ad 3. quod ſicut Chriſtus, nullum in ſe habens peccatum, propria voluntate mortem noſtram ſuſcepit, quæ eſt effectus peccati, ut nos liberaret, ac peccato mori ſpiritualiter faceret; ita etiam & Circumciſionem, quæ eſt remedium originalis peccati, ultro ſuſcepit, ut nos a Legis jugo eximeret, ut in nobis ſpiritualem Circumciſiouem efficeret, ut poſtremo ſuſcipiendo figutam, impleret veritatem. Magnum, & mirabile Sacramentum! inquit *S. Bernardus* Ser. 1. de Circumciſione, circumciditur Puer, & vocatur Jeſus. Quid ſibi vult iſta connexio? Circumciſio nempe magis ſalvandi, quam Salvatoris eſſe videtur, & Salvatorem circumcidere potius decet, quam circumcidi. Sed agnoſce mediatorem Dei, & hominum, qui ab ipſo Nativitatis ſuæ exordio divinis humana ſociat, ima ſummis. Naſcitur ex muliere, ſed cui fœcunditatis fructus ſic accedat, ut non decidat flos virginitatis. Pannis involvitur, ſed panni ipſi Angelicis laudibus honorantur. Abſconditur in Præſepio, ſed proditur radiante Stella de Cœlo. Sic & Circumciſio veritatem ſuſceptæ probat humanitatis, & Nomen, quod eſt ſuper omne nomen, gloriam indicat Majeſtatis. Circumciditur tanquam verus Abrahæ filius, Jeſus vocatur tanquam filius Dei. Hactenus Mellifluus ille Doctor.

Ad ſecundum reſpondeo: quod ſicut Chriſtus Dominus, licet non eſſet ſubditus huic Legi, quæ habetur *Levitici* cap. 12. de Præſentatione Primogenitorum in Templo, & de oblatione ſacrificii ad expiationem peccati, hanc tamen Legem, propter rationes ſuperius adductas, propria voluntate ſubivit, ſic etiam Beata Virgo quamvis non eſſet huic Legi de purificatione puerperæ obnoxia, quippe quæ, ut ſupra probavimus, concepit & peperit ſine ulla ſuæ virginitatis jactura, ſine corruptione, ſine dolore, ſine immunditiis partum ceterarum mulierum vulgo conſequentibus, purificationis tamen Legem ſubiit Virgo puriſſima, ut obedientiæ, & humilitatis præberet exemplum, ne locum daret ſcandalo, quod paſſi fuiſſent hi, qui conceptus, & partus ejus Myſterium ignorabant, & potiſſimum ut imitaretur exemplum Filii ſui, nam, ut docet *S. Thomas* part. 3. qu. 37. art. 4. ſicut plenitudo gratiæ a Chriſto derivatur, ita decuit ut Mater humilitati Filii conformaretur: humilibus enim Deus dat gratiam. His de cauſis paruit Beata Virgo legi de purificatione puerperæ, quamvis ipſo Sole mundior purificatione non egeret. Hinc merito ab *Alexandro* Octavo, Romano Poutifice, proſcripta fuit hæc propoſitio: *Oblatio in Templo, quæ fiebat a Beata Maria Virgine in die Purificationis ſuæ per duos pullos columbarum, unum in holocauſtum, alterum pro peccatis, ſufficienter teſtatur, quod indiguerit Purificatione, & quod filius, qui offerebatur, etiam macula Matris maculatus eſſet ſecundum verba Legis*. Hanc Propoſitionem jure optimo fuiſſe proſcriptam, liquido probat communis ſententia SS. Patrum, qui *Mariam* Virginem a Lege, quæ ad mulieres parturientes ſpectat, liberam omnino fuiſſe docent. His enim verbis cap. 12. libri Levitici concepta eſt hæc Lex: *Mulier, ſi ſuſcepto ſemine, pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus, juxta dies ſeparationis menſtruæ. Et die octavo circumcidetur infantulus: ipſa vero triginta tribus diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. Omne Sanctum non tanget, nec ingredietur in ſanctuarium, donec impleantur dies Purificationis ſuæ. Sin autem fœminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus juxta ritum fluxus menſtrui, & ſexaginta diebus manebit in ſanguine Purificationis ſuæ*. Ab hac Lege liberam fuiſſe Virginem *Mariam* docent Sancti Patres, primo, quia pro mulieribus, quæ ſuſcepto virili ſemine peperiſſent, lata eſt illa Lex: at Virgo Deipara abſque ſuſcepto ſe-

ſemine peperit, ea itaque Lege ſoluta erat. Secundo, quia immunditia illa legalis, quæ a parturientibus contrahebatur, quæque ſubinde ex Legis præſcripto purganda erat, originem habebat ex fluxu ſanguinis menſtrui, qui locum non habuit in Virgine Maria, utpote quæ ſola Spiritus Sancti operatione concepit. Nulla igitur in *Maria* Virgine fuit neceſſitas purgationis, præſcriptæ Levitici cap. 12. Nec etiam *Jeſus Chriſtus*, Virginis *Mariæ* Filius, Legi de Primogenitis, Deo ſiſtendis conſecrandiſque, ſubdebatur. Sic enim habet illa Lex: *Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vulvam in filiis Iſrael, tam de hominibus, quam de jumentis*. Exodi c. 13. Chriſtus autem naſcendo vulvam maternam non aperuit, ſed, ut ſuperius oſtendimus, obſeratis pudoris Virginei clauſtris, per penetrationem citra ullam maculam exivit ex Matris utero. Ea itaque Lege de Primogenitis Deo ſiſtendis atque conſecrandis erat penitus exemptus Jeſus Chriſtus, *Mariæ* Filius.

Arguitur quarto: Accedente veritate ceſſare debet figura, ſicut exoriente Sole evaneſcunt, & diſſipantur umbræ: ſed Circumciſio fuit a Deo Abrahamo præcepta in ſignum fœderis, quod erat de ſemine naſcituro, ut legitur *Geneſis* cap. 17. & hoc fœdus fuit in Chriſti Nativitate completum; ergo in Nativitate Chriſti ceſſare debuit Circumciſio, ac ſubinde conveniens non fuit ut Chriſtus circumcideretur.

Reſpondeo cum S. Thoma, quod Circumciſio, per abſciſſionem carnalis pelliculæ in membro genitali facta, ſignificabat expoliationem vetuſtæ generationis, a qua quidem vetuſtate liberamur per paſſionem Chriſti; & ideo quia veritas hujus figuræ non fuit plene impleta in Nativitate Chriſti, ſed duntaxat in ejus paſſione, debuit Chriſtus tanquam filius Abrahæ circumcidi. At, tempore paſſionis Chriſti Circumciſio, ſicut & aliæ veteris Legis cæremoniæ fuerunt *mortuæ*, ideſt, antiquatæ, & abrogatæ, atque poſt ſufficientem Legis Evangelicæ promulgationem *mortiferæ* evaſerunt, ita ut lethaliter peccarent, qui eas vellent obſervare. Ita docet *S. Thomas* 1. 2. q. 103. art. 1. ad 7.

Arguitur ultimo: Omnis Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio: unde dicitur *Joannis* c. 3. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*: atqui nunc Chriſtianis nefas eſt circumcidi; dicit enim Apoſtolus ad Galat. cap. 5. *Si circumdamini, Chriſtus vobis nihil proderit*; ergo non fuit conveniens ut Chriſtus circumcideretur.

Reſpondeo: Chriſtum fuiſſe circumciſum eo tempore, quo adhuc vigebat, & ſub præcepto erat Judæorum Circumciſio; nunc autem carnalem Judæorum Circumciſionem non eſſe amplius ſub præcepto, ſed potius Circumciſionem ſpiritualem, qua per Chriſtum circumciſi ſumus: ait enim Apoſtolus ad Coloſs. cap. 2. *in quo*, ſeu Chriſto, *circumciſi eſtis Circumciſione non manu facta, in expoliatione corporis carnis, ſed in Circumciſione Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Placet hanc reſponſionem egregio confirmare teſtimonio *S. Ambroſii* lib. 1. de Abrahamo c. 4. ubi hæc habet: pleroſque moveri ſcio: ſi enim bona eſt Circumciſio, hodieque teneri debuit: ſi inutilis, mandari non debuit, divino præſertim oraculo. Sed cum Apoſtolus Paulus dixerit: *Quia Abraham ſignum accepit Circumciſionis*: utique ſignum non ipſa res, ſed alterius rei eſt, hoc eſt, non veritas, ſed indicium veritatis. Denique, ipſe expoſuit, & expreſſit dicens: *Signum accepit Circumciſionis ſignaculum Juſtitiæ, & Fidei*. Unde non incongrue intelligimus, quia Circumciſio corporalis ſignum Circumciſionis eſt ſpiritualis; ergo ſignum manſit, donec veniat veritas. Advenit Dominus Jeſus, qui ait: *Ego ſum via, veritas, & vita*, quia non partem exiguam corporis in ſigno, ſed totum circumcidit hominem in veritate, ſignum detraxit, veritatem induxit; quia poſteaquam venit quod perfectum eſt, quod ex parte erat, evacuatum eſt; & ideo ceſſavit Circumciſio partis, ubi refulſit Circumciſio univerſitatis. Jam enim non ex parte ſed totus homo ſalvatur in corpore, ſalvatur in anima. Hactenus *S. Ambr.* ex cujus verbis liquet,

quet, Judæos accepiſſe quidem a Deo ritum externæ, & carnalis Circumciſionis, Chriſtianos vero accepiſſe a Chriſto præceptum ſpiritualis Circumciſionis, juxta illud ad Rom. c. 2. *Neque quæ in manifeſto in Carne eſt Circumciſio: ſed qui in abſcondito Judæus eſt, & Circumciſio cordis in ſpiritu, non littera: cujus laus non ex hominibus, ſed ex Deo eſt.*

QUÆRES PRIMO: *Utrum etiamnum extet præputium, quod in Circumciſione a Sanctiſſimo Chriſti corpore fuit præciſum?*

Reſpondeo: eſſe quoſdam Hiſtoricos, qui narrant, præputium Chriſti Domini fuiſſe ab Angelo delatum ad Carolum Magnum, qui illud primo Aquiſgrani in Eccleſia Sanctæ Mariæ honorifice collocavit, ut Chriſtianorum venerationi pateret, dein, Caroſium tranſtulit, ac tandem Romam fuiſſe aſportatum, ubi in Lateranenſi Templo, in *Sancto Sanctorum*, loco ſic appellato, religioſiſſime aſſervatur. Sunt tamen nonnulli Hiſtorici, qui præputium Chriſti Domini Anicii in Arvernia ſolicite ſervari, magnaque in veneratione haberi ſcribunt. Quin etiam Antuerpienſes, teſte *Bollando* Tom. 1. de Actis Sanctorum, pag. 3. glorientur, quinque ferme ſæculis Sacroſanctum Chriſti præputium Hieroſolymis Antuerpiam ab *Henrico Neoſio*, Regii Sacelli Præfecto, tranſmiſſum, regnante in Terra Sancta Illuſtriſſimo Principe *Godefrido de Buillon*, inter alias Sanctorum Reliquias apud ſe fuiſſe aſſervatum, quod tamen ſub annum. 1556. Templis, Sacrariis, ac Lipſanothecis immani Calviniſtarum furore direptis, deperditum eſt. Ut ut ſit, communiter cenſent Theologi, membranam, ſeu pelliculam a ſacro Chriſti corpore abſciſſam, in terris, ob Fidelium devotionem, tanquam ſacrum pignus, & perenne divini amoris monumentum, fuiſſe relictam, & etiamnum aſſervari. Legi poteſt ſuper hac re *Sylvius* Comment. in 3. p. Sancti Thomæ, qu. 54. art. 2.

QUÆRES SECUNDO: *Num antiqua ſit in Eccleſia Feſtivitas Circumciſionis Chriſti Domini, quæ Kalendis menſis Januarii celebratur?*

Reſpondeo: Antiquiſſimam eſſe in Eccleſia Circumciſionis Chriſti Feſtivitatem. De ea quippe apertam mentionem facit Canon. 17. Concilii ſecundi Turonenſis celebrati anno Chriſti 567. Obſervat autem doctiſſimus *P. Thomaſſinus* lib. 2. de Feſtis cap. 8. huicce Feſtivitati antiquitus publicum fuiſſe annexum jejunium, eo quod Pagani in honorem Dei ſui *Jani* hac die, ſeu kalendis Januarii, gulæ, vel luxuriæ fræna laxarent, ebrietatibus, & ſacrilegis ſuperſtitionibus inſanirent. Alii ſiquidem tunicas muliebres induebant, pellibus pecudum veſtiebantur, belluarum capita, aliaſque hujuſmodi monſtruoſas figuras aſſumebant. Alii, in honorem Deæ, *Strenæ*, aut *Strenuæ* dictæ, diabolicas ſtrenas, & ab aliis recipiebant, & ipſi aliis offerebant, ſicut legitur in Sermone *Fauſtini*, Epiſcopi, in Kalendis Januarii habito, & ex vetuſto Codice deſcripto a *Patre Franciſco Chiffletio*, Societ. Jeſu, apud *Bollandum* Tom. 1. menſis Januarii pagin. 3. Propter illas igitur nefandas Ethnicorum ſuperſtitiones, publicum Kalendis Januarii fuit ab Eccleſia indictum jejunium, tum ut, exorata divina clementia, Ethnici ad meliorem frugem adduci poſſent, tum etiam, ut Chriſtiani pietatis operibus vacantes ab illis diabolicis rittibus omnino abhorrerent. Hinc Sancti Patres, qua voce, qua ſcripto ſacrilegas illas ſuperſtitiones magno animi æſtu ſunt inſectati, & Chriſtianos, ut ab illis penitus abſtinerent, ſæpius ſunt adhortati. *Sanctus Auguſtinus* Serm. 7. in Appendice *Sirmundi* ſic alloquitur Chriſtianum: *acturus es celebrationem Strenarum ſicut Paganus, luſurus alea, & inebriaturus te? Quomodo aliud credis, aliud ſperas, aliud amas? Dant illi Strenas, date vos eleemoſynas, advocantur illi cantionibus luxuriarum, advocate vos Sermonibus Scripturarum, currunt illi ad theatrum, vos ad Eccleſiam, inebriantur illi, vos jejunate.* Et in Pſalm. 98. *Per iſtos autem dies*, inquit Aquilinus ille Doctor, *ad hoc jejunamus, ut quando ipſi*, ſeu Ethnici, *lætantur, nos pro ipſis gemamus.* Similes adhortationes Kalendis Januarii adhibent Sancti Patres, *Chryſologus*

logus Serm. 155. & *Maximus* homilia in Kalendis Januarii. Denique, Concilium Turonenſe ſecundum can. 23. Altiſiodorenſe, celebratum anno Chriſti 614. can. 1. & Concil. Romanum ſub Zacharia, Summo Pontifice, coactum anno Chriſti 742. diſtricte vetuerunt, ne Chriſtiani has ſacrilegas Paganorum ſuperſtitiones Kalendis Januarii obſervarent. Quibus legibus a Conciliis ſapientiſſime conditis, & Sanctorum Patrum adhortationibus utinam obtemperarent Chriſtiani, quorum bene multi Bachanalium, ut vocant, temporibus, luxui, epulis, Spectaculis, & choreis paſſim indulgent, atque per vicos larvati circumcurſantes, Paganorum inſtar, etiamnum inſanire ſolent.

QUÆRES TERTIO: *An Simeon, Sanctus ille ſenex, qui Puerum oblatum in Templo ſuis in ulnis excepit, fuerit Sacerdotio inſignitus, & luminibus orbatus.*

Reſpondeo: Simeonem non fuiſſe Sacerdotem, ſed Laicum. Tum quia ſi Simeon fuiſſet revera Sacerdotio inauguratus, procul omni dubio *Sanctus Lucas*, qui tanti viri texuit elogium, illius Sacerdotium non tacuiſſet, ſed illud potius ad majorem ei dignitatem conciliandam commendaſſet. Tum quia etiam *Euthymius* in ſuis in quatuor Evangelia Commentariis c. 3. *De Simeone*, & *Theophylactus* Enarratione in cap. 2. Lucæ, Simeonem Laicum fuiſſe tradunt. Adeat Lector, ſi plura deſideret, Leonem Allatium *in Diatriba de Simeonibus*. Quod vero Simeonis cæcitatem ſpectat, ſunt nonnulli, qui exiſtimant, Sanctum illum ſenem fuiſſe luminibus orbatum, atque ex ipſo pueri Jeſu contactu viſum recepiſſe; ſed quia id nulla Scripturæ, aut veterum nititur authoritate, merito aliis fabulis, quas recentiores Græculi obtrudunt, accenſeri debet. Nec enim credibile eſt, Evangeliſtas, & antiquos Eccleſiæ Patres voluiſſe tam grande miraculum, quod ad Chriſti, & Simeonis gloriam cederet maxime, alto tranſmittere ſilentio; cum tamen illius prodigii, quo *Zacharias*, nato ac circumciſo filio ſuo *Joanne Baptiſta*, loquendi facultatem actutum recuperavit, diſertam mentionem eo potiſſimum nomine fecerint, quod id ad utriuſque gloriam celebrandam plurimum conducere poſſet. Ejuſdem plane farinæ eſt altera, quam nonnulli jactant, male conſuta fabula, de *Maria* Virgine purgationis officium implente. Ajunt quippe, *Mariam*, Virginem, dum in Templum quadrageſimo poſt partum die veniſſet, noluiſſe eo in loco verſari, qui mulieribus, Virum in conceptione prolis paſſis, erat ad orandum deſtinatus, ſed alio in loco perſtitiſſe, in quo Virgines ad precandum convenire ſolebant. Quo inſolenti agendi modo cum offenderentur Judæi, eamque loco extrudere tentaſſent, *Zachariam*, Patrem *Joannis Baptiſtæ*, Sacerdotis vices agentem, qui eam, & Dei Matrem, & Virginem eſſe probe ſciebat, Judæorum conatibus interceſſiſſe, eamque in loco virginum manere ac precari juſſiſſe. Quo factum eſt, ut a Judæis per livorem atque invidiam *Zacharias* Templum inter, & Altare fuerit occiſus, & idcirco a Domino dictum ſit: *Veniet ſuper vos omnis ſanguis juſtus, qui effuſus eſt ſuper terram a ſanguine Abel juſti ad ſanguinem Zachariæ, filii Barachiæ, quem occidiſtis inter Templum, & Altare*, Matthæi cap. 23. verſ. 35. Verum, facile difflatur hæc male conſarcinata fabula, quæ *ex Apocryphorum ſomniis derivata*, uti admonet *Sanctus Hieronymus* in capit. 24. Matthæi, *eadem facilitate contemnitur, qua profertur*. Quis enim credat, *Mariam* Virginem, quæ, juxta Legis præſcriptum, purgationis officio, quo, ut ſuperius oſtendimus, minime obſtringebatur, eo ſolo fine defungi voluiſſe, ut modeſtiæ, & humilitatis præberet exemplum, & ut Virginei partus Myſterium, quod in ea peractum erat, ad certum ſaltem tempus, ita volente Deo, maneret occultum, voluiſſe tamen ſe ipſam palam in Templo Virginem prodere, virginum Stationem, etiam cum Judæorum ſcandalo, affectare, ambire, occupare, atque Virgineæ fœcunditatis Myſterium, necdum mortalibus reſeratum, propalare omnibus Judæis ad Templum undique confluentibus? Quis etiam in animum ſuum inducere poterit,

Za-

Digitized by Google

Zachariam, Patrem Joannis Baptiſtæ, pro tuenda, probandaque Virginitate *Mariæ*, ferro Judæorum ſubjiſſe Martyrium, ex quo conſeſtim Judæis patuiſſet Virgineæ fæcunditatis, ſeu Divinæ Incarnationis Myſterium, quod tamen Deus, ut mox diximus, ipſis nondum innoteſcere volebat? Apage itaque fabulam, quam ſomniculoſa fortaſſis finxit anus.

QUÆRES ULTIMO: *a quo tempore cæperit in Eccleſia celebrari Purificationis Beatæ Mariæ Virginis Feſtivitas*, & *quibus de cauſis fuerit inſtituta?*

Reſpondeo: Duplicem circa exordium Feſtivitatis Purificationis Beatæ Mariæ Virginis extare ſententiam. Prima eſt Cardinalis *Baronii*, qui in Notationibus ad Martyrologium Romanum aſſerit, hanc Feſtivitatem de Purificatione Mariæ Virginis, quam Græci *Hypapantem*, ideſt, occurſum Domini, appellant, ſub *Juſtiniano* Imperatore anno Chriſti 541. in Oriente celebrari cæptam eſſe, teſtemque adducit *Nicephorum Calliſtum*, qui lib. 17. Hiſt. Eccleſ. cap. 28. ait: *Imperatorem Juſtinianum inſtituiſſe tum primum toto terrarum Orbe, Feſto die celebrari Hypapantem, ideſt, occurſum Domini*. Addit etiam *Baronius*, nullum Sanctorum Patrum, qui ante Juſtinianum Imperatorem vixerunt, Sermonem in Feſto die occurſus Domini aut habuiſſe, aut ſaltem ſcriptum reliquiſſe. Idem teſtatur doctiſſimus *Pater Thomaſſinus* lib. 2. de Feſtis capit. 11. Altera ſententia eſt *Bollandi*, qui Tom. 1. de Actis Sanctorum pag. 270. exiſtimat, ab ipſis Apoſtolorum temporibus arceſſendam eſſe Purificationis Mariæ Virginis Feſtivitatis originem, nec contrarium ex citato a *Baronio Nicephori* teſtimonio evinci poſſe. *Nicephorus* namque ait, Imperatorem Juſtinianum inſtituiſſe, ut toto terrarum Orbe *Hypapantis* Feſtivitas celebraretur, *ſicut Imperator Juſtinus de Sancta Chriſti Nativitate fecerat*. Porro certum eſt, Feſtum Nativitatis Chriſti non cæpiſſe celebrari ſub Juſtino Imperatore, ſed in primis Eccleſiæ ſæculis fuiſſe jugiter celebratum, ergo ſimiliter quando *Nicephorus* dicit, Imp. Juſtinianum inſtituiſſe, ut toto terrarum Orbe *Hypapantis*, ſeu Purificationis Mariæ Virginis Feſtivitas celebraretur, ſenſus non eſt, hanc Feſtivitatem tum primum ab Imp. Juſtiniano fuiſſe inſtitutam, ſed ſolum hunc Imperatorem ſeveriore aliqua Sanctione decreviſſe, ut hæc Feſtivitas majori, quam antehac, veneratione in toto Orbe celebraretur, *ſicut Juſtinus de Sancta Chriſti Nativitate fecerat*. Præterea, oſtendit *Bollandus*, Purificationis Mariæ Virginis Feſtivitatem in Palæſtina, Phœnicia, Syria, atque Aſia reliqua, primis Eccleſiæ ſæculis viguiſſe, multoſque Sanctos Patres, præſertim *Methodium*, *Gregorium Nyſſenum*, *Amphilochium*, utrumque *Cyrillum*, *Alexandrinum* ſcilicet & *Hieroſolymitanum*, *Sophronium*, & *Chryſoſtomum* in Feſtivitate Purificationis Mariæ Virginis Sermones, & Homilias ad populum habuiſſe. Utriuſque Auctoris, *Baronii* videlicet & *Bollandi* ſententias hic conſulto propono, ut prudens Lector eam eligat, quam probabiliorem eſſe judicabit.

Quod autem ſpectat cauſas, propter quas inſtituta eſt hæc Purificationis Mariæ Virginis Feſtivitas, duæ vulgo afferri ſolent. Prima traditur a *Baronio* loco mox citato, ubi hæc habet: *Conſtat, Gelaſium, Romanum Pontificem, qui annis triginta ante Juſtiniani tempora Romanæ Eccleſiæ præfuit, hujus diei celebrandæ in Occidentali Eccleſia aperuiſſe viam, dum Lupercalia menſe Februario agi ſolita (ut ſcribit Varro lib. 5. de lingua Latina) Romæ ad ea tempora permanentia Legibus Eccleſiaſticis abrogat..... Jure itaque opinamur, abrogatis Lupercalibus Romæ, ſicut in multis accidit, ejuſmodi fuiſſe ſolemnitatem introductam, quam paulo poſt Juſtiniani temporibus Orientalis Eccleſia ea occaſione recepit*. Hactenus *Baronius*, qui cenſet abolitionem Lupercalium, ſeu Feſti Dei Paſtorum, a Gelaſio, Romano Pontifice, factam, inſtituendæ Feſtivitati Purificationis Mariæ Virginis locum, & occaſionem dediſſe.

Alteram cauſam inſtitutæ hujuſce ſolemnitatis de Purificatione Mariæ Virginis profert *S. Ildephonſus*, Epiſco-

pus Toletanus, Serm. 1. de hacce Feſtivitate, ubi ſic loquitur: *Agitur autem hæc Feſtivitas menſe Februario, quem Romani adhuc Pagani a* Februo, *ideſt*, *Plutone, ſic vocaverunt: quem potentiſſimum purgationis credebant, februare enim purgare dicimus. Quo menſe luſtrabatur Civitas. Cum enim Romani omnes gentes ſibi ſubjugaſſent, tributum eis impoſuerunt eo tenore, ut quinto quoque anno idem tributum ſolveretur, quo expleto, & cenſu perſoluto, ab omni populo, ut dictum eſt, Civitas luſtrabatur, & diis manibus ſacrificia offerebant, quorum auxilio, & virtute totum Orbem ſe ſubjugaſſe putabant. Quam luſtrandi occaſionem congrue, & religioſe Chriſtiana mutavit religio, cum eodem menſe, hoc eſt, hodierna die, in honorem Sanctæ Dei Genitricis, & perpetuæ Virginis Mariæ, non ſolum Clerus, ſed & omnis plebs Eccleſiarum loca cum cereis, & diverſis hymnis luſtrantibus circumeunt, non jam in memoriam terreni Imperii quinquennem, ſed ob recordationem Cœleſtis Regni perennem.* Hactenus *Sanctus Ildephonſus*. His ſimilia habent *Sanctus Eligius*, Epiſcopus Noviodunenſis, homil. 2. de Purificatione Sanctæ Mariæ; & *Ven. Beda* Tom. 2. tract. de ratione temporum c. 10.

His duabus de cauſis inſtitutam fuiſſe Purificationis Mariæ Feſtivitatem aſſerunt illi Auctores, qui hujus Feſtivitatis originem cum *Baronio* referunt ad ſextum ſæculum. Sed *Bollandus*, qui putat Feſtum Purificationis Mariæ ab ipſis Apoſtolorum temporibus fuiſſe in Eccleſia inſtitutum, & celebratum, hujuſmodi cauſas, quas ex *Baronio*, & *S. Ildephonſo* attraximus, non admittit, cenſetque, hujus Feſti inſtitutionem nec Gelaſio Papæ, nec Juſtiniano Imperatori, ſed ipſis Apoſtolis acceptam referri debere, juxta regulam, quam proponit *Sanctus Auguſtinus* lib. 4. de Baptiſmo cap. 24. *Id, quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum certiſſime creditur*, Hæc *Bollandi* opinio de inſtitutione Feſtivitatis Purificationis Beatæ Mariæ ſi Lectori non arrideat, aliam pervulgatam, quam docet *Baronius*, amplecti poterit, nam cum de illius Feſtivitatis inſtitutione ſileat Scriptura, & in antiquis Eccleſiæ monumentis, ac definitionibus expreſſa illius non fiat mentio, integrum eſt Lectori *Baronii*, aut *Bollandi* propugnare ſententiam.

HYMNUS

Chriſto nato, & Circumciſo patienti.

FAs, Chriſte, mæſtis plangere
Tuos dolores cantibus
Quos vitæ ab ipſo limine
Ad uſque mortem paſſus es.

Caſtæ parentis in ſinu
Incluſus ardebas pati,
Æternus ut diſcas mori,
Mortale corpus induis.

Vix natus, imbellis puer
Acuta ſentis frigora,
En vile pro molli thoro
Fœnum tibi ſupponitur.

Amore te facis reum,
Fers ſponte pœnas innocens,
Nec eximis te Legibus,
Supremus ipſe Legifer.

Qui primus exciſa cruor
E parte ſtillat corporis
Membris micans ex omnibus
Torrentis inſtar, proruet.

Qui mucro lactentes necat,
Idem tuum pectus fodit,
Et quo cadebant parvuli,
Hoc tu cadebas vulnere.

Exul Deus, prompta fuga
Tuæ ſaluti conſulis,
Intras Pharos verax Deus
Mixtus Deis mendacibus.

PRO-

PROSA

Quæ in quibuſdam Eccleſiis inter Miſſarum ſolemnia canitur in die Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.

AVe plena gratia,
Cujus inter brachia
Se litat Deo Deus.

Fas me Templum viſere
Tibi fas occurrere,
Amor, o Jeſu, meus.

Eſt in Templo Dominns,
Angeli ſtant cominus,
Nil in Cœlis amplius.

Habet Deum hominem,
Et parentem Virginem
Cœlo Templum ditius.

Spirant Sacra gaudium;
Mane Sacrificium
Plauſus inter redditur.

Veſpertinum fletibus,
Et amaris queſtibus
In Cruce miſcebitur.

Hæc jam eſt oblatio,
Cujus omnes pretio
Deo reſtituimur.

Jam nos tibi dediti,
Tibi, Deus, ſubditi,
Vivimus, & morimur,

Nunc dimitte famulos:
Nihil tenet hic oculos
Da te palam cernere.

Si jubes hic vivere
Da cum Jeſu creſcere,
Da per hunc reſurgere.

HYMNUS

De Oblatione Jeſu Chriſti in Templo, ſeu Purificatione Beatæ Mariæ Virginis.

STupete gentes; fit Deus hoſtia,
Se ſponte Legi Legifer obligat;
Orbis Redemptor non redemptus;
Seque piat ſine labe Mater.

De more Matrum, Virgo puerpera
Templo ſtatutos abſtinuit dies:
Intrare Sanctum quid pavebas,
Facta Dei prius ipſa Templum?

Ara ſub una ſe vovet hoſtia
Triplex; honorem Virgineum immolat
Virgo Sacerdos, parva mollis
Membra puer, ſeniorque vitam.

Eheu! quot enſes tranſadigent tuum
Pectus! quot altis nata doloribus,
O Virgo! quem geſtas in ulnis,
Imbuet hic ſacer Agnus aram.

Chriſtus futuro, corpus adhuc tener,
Prçludit infans victima funeri:
Creſcet; profuſo Vir cruore
Omne ſcelus moriens piabit.

Templi Sacratas pande, Sion, fores;
Chriſtus Sacerdos intrat & hoſtia:
Cedant inanes veritati,
Quæ ſe animis aperit, Figuræ.

Non immolandi jam pecudum greges;
Fumabit ater non cruor amplius:
En ipſe placando parenti
Ipſe ſuis Deus aſtat aris.

Virgo latentis conſcia numinis,
Dimiſſa vultus, quem peperit Deum,
Geſtabat ulnis, pauperumque
Munera fert teneras volucres.

Hic omnis Ætas, omnis & aſſiſtit
Sexus, propinquo numine plenior:
Chriſtum anhelantis tot annos
Nunc fidei pretium reportant.

Teſtes tot inter, magnanimo, Deus,
Tibi litabat fida ſilentio,
Verbi ſilentis muta Mater:
Quanta animo reticebat alto!

Fumant Sabæis Templa vaporibus;
Nos Sacra poſcunt, jam præit hoſtia;
Sequamur omnes, & lubente
Puri animo ſimul immolemur.

Lumen miniſter ſplendidior Fides;
Miniſtret ignes flammea Charitas;
Spes thura, nec deſint odores,
Quos operum bona fama fundat.

Vitæ nocentis, quid trahimus moras?
Sit fas beato ſub Sene nos mori;
Ut quem ſub aris immolatum
Vidimus, hoc etiam fruamur.

DISSERTATIO DECIMA

Quoto anno ætatis ſuæ Chriſtus Dominus fuerit baptizatus?

OBſervandum eſt primo ad majorem celebris iſtius difficultatis elucidationem, diſtingui debere duplicem Epocham Imperii Tiberii (quo imperante baptizatus eſt Chriſtus Dominus.) Aliud ſiquidem eſt Imperium Tiberii, quod dicitur *Auguſtæum*, & aliud eſt Imperium Tiberii, quod dicitur *Proconſulare*. Epocha Imperii Auguſtæi Tiberii ſumitur ab obitu Imperatoris Auguſti, quando videlicet Tiberius, mortuo Imperatore Auguſto, rerum potitus eſt, ſeu ſolus Imperii habenas moderari cœpit. Mortuus eſt autem Imperator Auguſtus Nolæ anno decimo quarto Æræ vulgaris, ſeu anno Urbis Romæ conditæ 767. *Pompejo, & Apulejo* Conſulibus, die 19. menſis ſextilis, ſeu Auguſti, poſtquam regnaſſet annis 57. quinque menſibus, & 4. diebus. Eodem igitur anno, quo vita functus eſt Imperator Auguſtus, cœpit Imperium Tiberii, quod vulgo dicitur *Auguſtæum*. Epocha Imperii Tiberii, quod dicitur *Proconſulare*, juxta ſententiam, quæ mihi videtur probabilior, auſpicatur die 28. menſis Auguſti anni quinquageſimi quarti Imperii Auguſti, ſeu anni decimi Æræ vulgaris, Urbis Romæ conditæ 763. *L. Cornelio Dolabella*, & *C. Junio Silano* Conſulibus. Id colligo ex teſtimoniis Hiſtoricorum, qui Annales Romanorum ſcripſere. Nam primo *Suetonius* cap. 21. de Tiberio hæc habet: *Dedicavit ædem Concordiæ, ac non multo poſt (lege per Conſules lata ut provincias cum Auguſto communiter adminiſtraret, ſimulque cenſum ageret) condito luſtro in Illyricum profectus eſt*. Ædem Concordiæ dedicavit Tiberius menſe Januario, ſeu 17. Kalendas Februarii anni quinquageſimi quarti Imperii Auguſti, ſeu anni decimi Æræ vulgaris, & Urbis Romæ conditæ 763. teſte *Ovidio* lib. 1. Faſtorum. Cum igitur affirmet *Suetonius*, non multo poſt illam dedicationem, Lege per Conſules lata Tiberium æquali poteſtate Provincias cum Auguſto adminiſtrare cœpiſſe, argumento eſt, Tiberium eodem anno, hoc eſt, quinquageſimo quarto Imperii Auguſti, & anno decimo Æræ vulgaris, fuiſſe ab Imperatore Auguſto adſcitum in conſortium Imperii. Secundo, *Cornelius Tacitus* Lib. 1. Annalium cap. 1. ait, Tiberium ab Auguſto adſumptum fuiſſe Collegam Imperii, & Conſortem Tribunitiæ poteſtatis, atque ab eo per omnes exercitus oſtentatum. Tertio, *Dio Caſſius* lib. 56. hæc de Tiberio ſcribit: *Tiberius ædem Concordiæ ſacravit inſcripto ſuo, & fratris Druſi vita pridem functi nominibus*. Et deinde agens de rebus geſtis ſub *M. Æmilio Lepido*, & *Statilio Tauro* Conſulibus: *Tiberius*, inquit, *& Germanicus, cui Proconſulare erat, Imperium impreſſionem in Germaniam fecerunt*. Conſtat autem, Æmilium Lepidum, & Statilium Taurum fuiſſe Conſules anno quinquageſimo quinto Imperii Auguſti, ſeu anno undecimo Æræ vulgaris, & Urbis Romæ conditæ 764. Unde manifeſto ſequitur, Tiberium anno ſuperiori ſeu quinto Kal. Sept. anni decimi Æræ vulgaris, Imperii vero Auguſti quinquageſimi quarti, factum fuiſſe conſortem, & collegam Imperii. Nec enim *Dio* appellaret Tiberium

Pro-

Proconſulem initio anni Æræ vulgaris undecimi, ſi quinto tantum Kal. Septemb. ejuſdem anni proconſulare Imperium accepiſſet, eo magis quo expeditio in Germaniam a Tiberio anno undecimo Æræ vulgaris finita fuit nono Kalen. Octobris, in quam diem Natale Imperii Auguſti incidit, ſicut optime obſervat doctiſſimus *Pagius* in Diſſertatione hyppatica, ideſt, de Conſulibus Cæſareis. Quinto, *Velleius Paterculus* lib. 2. cap. 121. de Tiberio ſcribit, Senatum, Populumque Romanum, poſtulante patre ejus (Auguſto) ut æquum ei jus in omnibus Provinciis, exercitibuſque eſſet, quam erat ipſi, Decreto fuiſſe complexum. Denique, *Plinius* lib. 14. cap. ultimo, & *Suetonius* cap. 42. Tiberium *Principem* appellant, quando Piſonem in potatione cum ipſo pernoctantem ad Præfecturam Urbis Romæ delegit. Hic autem Piſo, teſte *Cornelio Tacito* lib. 6. Annal. c. 2. viginti per annos pariter probatus obiit, *C. N. Domitio*, & *Scriboniano Conſulibus*. Hi autem fuerunt Conſules anno Æræ vulgaris trigeſimo ſecundo, & Urbis Romæ conditæ 785. ex quo annorum numero ſi viginti eximas annos, comperies Tiberium jam anno duodecimo Æræ vulgaris, & Urbis Romæ conditæ 765. *Principem*, ſeu Imperii conſortem, & collegam fuiſſe. Suſpicatur quidem *Juſtus Lipſius* in ſuis ad ſextum *Taciti* librum Annotationibus, mendum ineſſe huic *Taciti* loco ex Notis geminatis, & pro *decem* irrepſiſſe *viginti*, ſed hanc meram, & inanem eſſe conjecturam oſtendit doctiſſimus *Pagius* in Critica Annalium Baronii ex lectione omnium codicum *Cornelii Taciti*.

Ex his ergo clariſſimis Romanæ Hiſtoriæ Scriptorum teſtimoniis, quibus nemo fidem derogare poteſt, colligo, Tiberium fuiſſe conſortem, & Collegam Imperii renunciatum anno Imperii Auguſti quinquageſimo quarto, ſeu anno Æræ vulgaris decimo, non vero undecimo, ut *Marcus Antonius Capellus* in Diſſert. de anno Paſſionis Chriſti c. 5. & *Henſchenius* in Expoſitione veterum Catalogorum Pontificum arbitrati ſunt, neque etiam anno duodecimo Æræ vulgaris, ſicut ſentiunt *Petavius* lib. 2. de Doct. temp. cap. 7. *Uſſerius* in Annal. veteris Teſtamenti, & *Tilmontius* Not. 4. in Hiſt. Imper. Nec ſane video qua ratione doctiſſimus *Pagius* ab hac certiſſima Imperii Proconſularis Tiberii Epocha, quam in *ſua Diſſertatione hypatica* multis ſtabilierat argumentis, poſtea in ſua Critica Annalium Baronii receſſerit, & exordium Imperii Proconſularis Tiberii retulerit ad annum quinquageſimum quintum Imperii Auguſti, ſeu ad annum undecimum Æræ vulgaris.

Obſervandum ſecundo, quoſdam eſſe etiam primi ſubſellii Chronologos, qui docent, Chriſtum natum eſſe die 25. menſis Decembris anni quadrageſimi Imperii Auguſti, eumque ad Baptiſmum acceſſiſſe die 6. Januarii anni decimi ſexti Imperii *Auguſtæi* Tiberii, ex quo inferunt, Chriſtum baptizatum fuiſſe anno ætatis ſuæ trigeſimo quarto ineunte, nam ab anno quadrageſimo Imperii Auguſti uſque ad annum decimum ſextum Imperii *Auguſtæi* Tiberii totidem anni interceſſerunt, ſicut fatentur omnes ad unum Chronologi. Verum, hæc conjectura, quæ prima fronte plauſibilis, & ad perſuadendum efficax eſſe videtur, nihilo ſecius facile admodum ſolvi poteſt, ſi ſemel admittatur duplex Imperii Tiberii Epocha, videlicet Epocha ejus Imperii *Auguſtæi*, quod, ut mox expoſuimus, auſpicatur anno decimo quarto Æræ vulgaris, hoc eſt, immediate poſt obitum Imperatoris Auguſti, & Epocha illius Imperii *Proconſularis*, quod exordium habuit die 28. menſis Auguſti anni quinquageſimi quarti Imperii Auguſti, ſeu anni decimi Æræ vulgaris. Admiſſa autem ſemel gemina Imperii Tiberii Epocha, dicendum eſt, Chriſtum non fuiſſe baptizatum die 6. Januarii anni decimi ſexti Imperii *Auguſtæi* Tiberii, (alioqui Chriſtus fuiſſet baptizatus anno ineunte trigeſimo quarto ætatis ſuæ, ut volunt illi Chronologi) ſed dicendum eſt, Chriſtum fuiſſe baptizatum die ſexta Januarii anni decimi ſexti Imperii *Proconſularis* Tiberii, qui annus Imperii Proconſularis Tiberii concurrit cum anno trigeſimo in-

ineunte ætatis Chriſti, ſicut hoc argumento breviter demonſtro. Chriſtus natus eſt anno quadrageſimo Imperii Auguſti, quadriennio ſolido ante Æram vulgarem, Tiberius autem Imperium *Proconſulare* obtinuit, ſeu Imperii Conſors, & Collega ab Auguſto Imperatore fuit declaratus die 28. menſis Auguſti anni decimi Æræ vulgatis, ut antea diximus, unde ſequitur die 28. menſis Auguſti anni ejuſdem Æræ vulgaris vigeſimi quinti cœpiſſe annum decimum ſextum imperii *Proconſularis* Tiberii. Cum igitur Chriſtus, juxta probabiliorem Chronologorum, quam ſequor, ſententiam, acceſſerit ad Baptiſmum die 6. Januarii anni decimi ſexti Imperii *Proconſularis* Tiberii, Sole clarius eſt, ipſum fuiſſe baptizatum ineunte anno vigeſimo ſexto Æræ vulgaris, cui anno Æræ vulgaris vigeſimo ſexto ſi addas quadriennium ſolidum, quo, ut ſuperius probatum eſt, Natale Chriſti antevertit exordium Æræ vulgaris, comperies Chriſtum fuiſſe baptizatum anno ineunte ætatis ſuę trigeſimo: quæ quidem omnia tibi ob oculos ponet ſeries illa Imperatorum, & Conſulum Romanorum, quam ſub finem iſtius Diſſertationis exhibeo a primo anno Æræ Chriſtianæ, ſeu *Dionyſianæ*, uſque ad annum ejuſdem Æræ Chriſtianę vigeſimum ſextum, ſeu ad annum uſque decimum ſextum *Proconſularis* Imperii Tiberii, quo anno cenſeo, Chriſtum Dominum fuiſſe baptizatum. Hæc autem ſententia, quę mihi præ ceteris magis probatur, ſicut conſtabit ex his, quæ deinceps dicturus ſum, Scripturæ Sacræ, Conciliorum, Sanctorumve Patrum nititur teſtimoniis, eique ſuffragatur perpetua traditio Eccleſiaſtica. His itaque prælibatis

DICO: *Chriſtum fuiſſe baptizatum anno ætatis ſuæ ineunte trigeſimo, anno decimo ſexto Imperii Proconſularis Tiberii, anno vigeſimo ſexto Æræ Vulgaris, anno Juliano ſeptuageſimo primo, anno Urbis Romæ conditæ ſeptingenteſimo ſeptuageſimo nono, anno ſecundo Olympiadis ducenteſimæ primæ, anno periodi Julianæ quater milleſimo ſeptingenteſimo trigeſimo nono, Conſulibus C. N. Lentulo Getulico, & C. Calviſio Sabino.*

Probatur primo auctoritate Scripturæ Sacræ, *Lucæ* cap. 3. *Cum autem baptizaretur omnis populus, & Jeſu baptizato, & orante, apertum eſt Cœlum: & deſcendit Spiritus Sanctus corporali ſpecie ſicut columba in ipſum, & vox de Cœlo facta eſt: Hic eſt Filius meus dilectus, in te complacui mihi: & ipſe Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta*. Quæ quidem *Sancti Lucæ* verba adeo perſpicua ſunt, ut illi, qui ultra trigeſimum Chriſti annum, Baptiſma ipſius differunt, aperte verbis Evangeliſtæ vim inferre videantur. Certe, velint nolint, inficias ire non poſſunt adverſarii, ſententiam noſtram magis congruere verbis S. Lucæ. Nam, ſi Chriſtus, uti aſſerimus, anno ineunte ætatis ſuæ trigeſimo fuit in Jordane baptizatus, congrua, & appoſita erit Evangeliſtæ locutio: *Et ipſe Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta*; at, ſi Chriſtus, quando acceſſit ad Baptiſmum, jam trigeſimum expleviſſet annum, vel, ut alii volunt, trigeſimum tertium; incongruum plane, & inuſitatum loquendi modum uſurpaſſet ſacer Evangeliſta, ut nemo non videt.

Reſpondent primo adverſarii, hæc S. Lucæ verba: *Et Jeſus erat incipiens quaſi triginta annorum*, eſſe referenda non ad annum ætatis Chriſti, quando acceſſit ad Baptiſmum, ſed ad miniſterium Chriſti, qui tunc quaſi incipiebat palam prodire, & Meſſiam agere, ut notarunt S. Juſtinus in Dialogo cum Thryphone, *Origenes*, *Beda*, *Euthymius*, & alii.

Sed hæc reſponſio non juvat, ſed potius adverſariorum ſententiam penitus evertit. Conſtat enim ex tribus Evangeliſtis *Matthæo*, *Marco*, & *Luca*, Chriſtum prædicationis miniſterio eo duntaxat anno incumbere cœpiſſe, quo fuit a Joanne in Jordane baptizatus, ſi ergo Chriſtus, fatentibus ipſiſmet adverſariis, ineunte tantum anno ætatis ſuæ trigeſimo prædicationis miniſterium exorſus eſt, ſequitur illum eodem itidem anno fuiſſe baptizatum.

Reſpondent ſecundo: Illam particulam, *quaſi*, qua utitur Evangeliſta *Lucas*, non determinare quorum annum ageret Chriſtus, quando baptizatus eſt, quia, inquiunt, particula illa, *quaſi*, ſemper per-

mit-

mittit libertatem aliquid addendi, præſertim dum præfigitur numeris rotundis, alioquin fruſtra apponeretur. Sic ex. gr. apud Matth. c. 17. & apud Marcum c. 9. legitur Chriſtum *poſt dies ſex*, ab inſtituto ſcilicet Sermone, eſſe transfiguratum; Lucas tamen c. 9. refert, id factum eſſe poſt *fere dies octo*. Non cogit itaque illa particula, *quaſi*, quam adhibet *Sanctus Lucas*, ut Jeſum annos præciſe triginta, & non paulo plures, natum fuiſſe credamus, quando in Jordane fuit a Joanne baptizatus.

Verum, nutat illa reſponſio, nam *Sanctus Lucas* non ſolum dicit, Chriſtum fuiſſe *quaſi* triginta annorum, quando baptizatus eſt (ſi enim hoc tantummodo diceret, particula illa, *quaſi*, qua utitur, aliquam permitteret libertatem addendi unum, aut alterum annum numero rotundo triginta annorum, quem ibi ſacer Evangeliſta aſſignat ætati Chriſti,) at *Sanctus Lucas* dicit, quod Chriſtus *erat incipiens quaſi triginta annorum*, quando fuit baptizatus, ubi *To incipiens* determinat ætatem Chriſti, dum acceſſit ad Baptiſmum ad annum trigeſimum, eumdemque incipientem, ac ſubinde excludit libertatem addendi aliquot annos numero rotundo triginta annorum ætatis Chriſti a ſacro Evangeliſta præfixo. Præterquam, quod, etiamſi hæc particula, *quaſi*, quam *Sanctus Lucas* uſurpat, libertatem permitteret nonnihil addendi numero rotunda triginta annorum, inde tamen evinci nequaquam poſſet, Chriſtum fuiſſe baptizatum anno ætatis ſuæ trigeſimo quarto, ſicut autumant nonnulli recentiores Chronologi, tantam ſiquidem latitudinem pati haud poſſunt hæc *S. Lucæ* verba, *erat Jeſus incipiens quaſi triginta annorum*. Quapropter, ut cordate fatear, non video, quo pacto cum illis *S. Lucæ* verbis, quibus nullam noctem, nullam ineſſe obſcuritatem puto, conciliari poſſit horum Authorum ſententia, qui docent, Chriſtum, anno ineunte ætatis ſuæ trigeſimo quarto, fuiſſe baptizatum.

Probatur ſecundo authoritate Conciliorum & SS. Patrum. *Concilium Neocæſarienſe* celebratum anno 314. ſanxit Canone 11. *ut nullus ordinetur Presbyter ante annos triginta, etiamſi fuerit homo valde dignus, quia Dominus Jeſus Chriſtus in anno trigeſimo & baptizatus eſt, & cœpit docere*. Idem unanimi conſenſu tradunt SS. Patres, *Juſtinus* in Dialogo cum Tryphone, Judæo, *Clemens Alexandrinus* lib. I. Stromatum, *Irenæus* lib. 2. de Hæreſibus cap. 28. *Euſebius Cæſarienſis* lib. 1. Hiſtor. Eccleſ. cap. 10. *Chryſoſtomus* Homilia ſuper hæc verba: *Exiit edictum a Cæſare Auguſto*: *Auguſtinus*, qui etiam affirmat, ſe Evangelica auctoritate tenere Chriſtum fuiſſe baptizatum anno ætatis ſuæ trigeſimo: *Hieronymus* in cap. 1. Ezechielis, ubi hæc habet: *Illud quoque intelligendum, quod trigeſimo ætatis ſuæ anno Dominus ad Baptiſma venerit in quarto menſe, qui apud nos vocatur Januarius, & eſt in anni primus exordio, præter Niſan menſem novorum, in quo Paſcha celebratur. Apud Orientales enim populos poſt collectionem frugum, & torcularia, quando decimæ deferebantur in templum, October erat primus menſis, & Januarius quartus. Quintum autem diem menſis adjungit, ut ſignificet Baptiſma, in quo aperti ſunt Chriſto Cœli; & Epiphaniorum dies huc uſque venerabilis eſt. Non ut quidam putant, natalis in carne, tunc enim abſconditus eſt, & non apparuit; quod huic tempori congruit, quando dictum eſt: Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. Denique, *S. Thomas*, qui a traditione SS. Patrum ne latum quidem ungem unquam deſcivit, 3. p. q. 39. art. 3. probat, Chriſtum fuiſſe convenienter baptizatum anno ætatis ſuæ triceſimo: *Quia*, inquit, *Chriſtus baptizabatur quaſi ex tunc incipiens docere, & prædicare, ad quod requiritur perfecta ætas, qualis eſt triginta annorum: unde legitur* Geneſ. cap. 41. *quod triginta annorum erat Joſeph, quando accepit regimen Ægypti: ſimiliter etiam* 2. Reg. cap. 5. *legitur de David, quod triginta annorum erat cum regnare cœpiſſet. Ezechiel etiam in trigeſimo anno cœpit prophetare, ut habetur* Ezech. cap. 1. Hactenus S. Thomas.

Digitized by Google

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primo; Epocha Imperii *Proconſularis* Tiberii eſt plane commentitia; ergo falſum eſt, Chriſtum fuiſſe baptizatum anno decimo ſexto Imperii *Proconſularis* Tiberii. Prob. ant. Tam Latini, quam Græci, Romanæ Hiſtoriæ Scriptores, annos Tiberii numerarunt ab obitu Imperatoris Auguſti, ſcilicet *Suetonius* in *Octavio*, *Cornelius Tacitus* in ſuis Annalibus, *Victor* uterque, *Dio Caſſius* lib. 58. *Joſephus* lib. 2. de bello Judaico cap. 8. & multi alii. Qui ergo veriſimile eſt, *S. Lucam*, repudiata vulgata, publicaque Imperii Tiberii Epocha, quæ ab omnibus id ætatis Hiſtoricis ſummo conſenſu uſurpata omnem Imperii Orbem impleverat, ſequi voluiſſe aliam Imperii Tiberii Epocham obſcuram, ignotam, & ante ſe a nullo prorſus adhibitam, qualis eſt illa Imperii *Proconſularis* Tiberii Epocha recens a Chronologis excogitata?

Reſpondeo: Nec fictitiam, nec obſcuram, ignotamve fuiſſe Imperii *Proconſularis* Tiberii Epocham. Primo, quia Hiſtoriæ Romanæ Scriptores, quorum teſtimonia ſuperius laudavi, diſerte profitentur, Tiberium ante obitum Auguſti fuiſſe ab ipſo in conſortium Imperii adſumptum. Quid ergo vetat, quominus Imperii Tiberii exordium arceſſamus ab eo tempore, quo factus eſt ab Auguſto conſors & Collega Imperii? Nam ſi inter Hiſtoriæ Romanæ Scriptores nonnulli ſunt, qui Auguſti Imperium ordiuntur ab illo anno, quo Julius Cæſar ejus avunculus in Senatu eſt occiſus, alii ab ejus primo Conſulatu, quem anno ſequenti iniit, alii denique a victoria Actiaca, in qua Antonium, & Cleopatram devicit, quorſum ſimiliter Tiberio non poterit duplex Imperii tribui initium, unum videlicet, ab obitu Auguſti, alterum vero ab eo anno, quo conſors & collega Imperii fuit declaratus? Secundo, hanc Imperii *Proconſularis* Tiberii Epocham olim non fuiſſe ignotam, ex eo maxime colligitur, quod *Clemens Alexandrinus* lib. 1. Stromatum verſus finem annos Imperatorum recenſens, primum Tiberio tribuit annos Imperii viginti duos, & aliquot menſes, deinde, ſecundum aliorum Hiſtoricorum calculum, tribuit illi viginti ſex Imperii annos, cum ſex menſibus & diebus novemdecim, ex quo evidenter apparet, duplicem antiquitus fuiſſe Tiberii Imperii Epocham, qua ante *Clementem Alexandrinum* utebantur paſſim Scriptores: unam annorum 22. & aliquot menſium, quot videlicet Tiberius ſolus imperavit ab obitu Auguſti, & aliam Epocham annorum 26. quot nimirum imperavit Tiberius ab anno, quo ab Auguſto factus eſt conſors & collega Imperii. Tertio, *S. Lucas* cap. 3. poſtquam præmiſit, anno quinto decimo Imperii Tiberii Cæſaris factum eſſe Verbum Domini ſuper Joannem, Zachariæ filium, in diſerto: ſubdit infra, quod *Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta*, quando anno ſequenti, ſeu decimo ſexto Imperii Tiberii acceſſit ad Baptiſmum. Ex quo ſic argumentum conficio: Chriſtus, juxta *S. Lucam*, baptizatus eſt anno ineunte ætatis ſuæ trigeſimo: atqui annus decimus ſextus Imperii Tiberii ab obitu Auguſti non concurrit cum anno ætatis Chriſti trigeſimo, ſed trigeſimoquarto, ergo Chriſtus, juxta *S. Lucam*, non fuit baptizatus anno decimo ſexto Imperii Tiberii ab obitu Auguſti, ſed potius anno Tiberii Imperii *Proconſularis* decimo ſexto, qui revera concurrit cum anno Æræ vulgaris vigeſimo ſexto, & cum anno ineunte ætatis Chriſti trigeſimo. Patet itaque, *S. Lucam*, in deſcribenda Hiſtoria Chriſti, & in condendis Eccleſiæ naſcentis Annalibus, ſequutum fuiſſe Tiberii Imperii Proconſularis Epocham, non vero Epocham illius Imperii *Auguſtæi*, ideſt, ab obitu Auguſti.

Id etiam luculenter confirmari poteſt ex traditione, quæ olim obtinuit apud antiquos Eccleſiæ Patres, *Tertullianum*, *Lactantium*, *Auguſtinum*, *Hieronymum*, *Severum Sulpitium*, alioſque pene innumeros, quorum teſtimonia citat *Bollandus* in Diatriba præliminari

Tom. I. menſis April. Ea itaque apud antiquos Patres vigebat traditio, Chriſtum mortuum eſſe anno vigeſimo nono Æræ vulgaris, ſeu anno decimo ſexto Imperii Tiberii ab obitu Auguſti, duobus Geminis Conſulibus. Hæc autem Epocha de morte Chriſti huic anno præfixa, adeo certa antiquis Patribus, & Eccleſiaſticis Scriptoribus viſa eſt, ut nonnulli inter eos maluerint totum vitæ Chriſti curſum triginta annis circumſcribere, quam ab illa Epocha de morte Chriſti ſub duobus Geminis, Conſulibus, ne latum quidem unguem deſciſcere. Porro, ſi annus decimus quintus Imperii Tiberii, quo *S. Lucas* dicit: *Factum fuiſſe Verbum Domini ſuper Joannem in deſerto*, eſſet annus decimus quintus Imperii Tiberii ab obitu Auguſti, ſicut contendunt adverſarii, in manifeſtum errorem impegiſſent omnes illi antiqui, dum Chriſti obitum conſignarunt anno decimo ſexto Imperii Tiberii ab obitu Auguſti, ſeu anno vigeſimo nono Æræ vulgaris, duobus Geminis Conſulibus; mortem ſiquidem Chriſti illigaſſent huic anno, qui immediate ſecutus eſt annum, quo *Joannes Baptiſta* ſuum auſpicatus eſt Miniſterium, ſeu mortem Chriſti illigaſſent anno decimo ſexto Imperii Tiberii ab obitu *Auguſti*, in quem annum incidit Conſulatus duorum *Geminorum*: porro, abſurdum eſt, & a veritate Hiſtoriæ penitus alienum aſſerere, Chriſtum Dominum vixiſſe unum duntaxat annum, poſtquam *Joannes Baptiſta* ſuum fuit exorſum miniſterium, eumque mortuum eſſe anno decimo ſexto Imperii *Tiberii* ab obitu *Auguſti*, maxime cum certum ſit ex Scriptura Sacra, ſicut oſtendemus in Paragrapho ſecundo Diſſertationis decimæ quintæ, Chriſtum Dominum quatuor celebraſſe Paſchata, poſtquam in Jordane a *Joanne* fuiſſet baptizatus. Ut igitur a tam gravi errore vindicentur illi antiqui Patres, quibus longe melius quam nobis explorata fuit traditio Eccleſiæ, neceſſe eſt ut dicamus, illos non alia ratione obitum Chriſti conſignaſſe anno decimo ſexto Imperii Tiberii ab obitu Auguſti, ſeu anno Æræ vulgaris vigeſimo nono, ſub Conſulatu duorum Geminorum, niſi quia compertum habebant, *S. Lucam* Tiberii Imperii Proconſularis Epocham fuiſſe ſecutum, ac ſubinde annum illum decimum quintum, quo, ut ſcribit *S. Lucas* cap. 3. miniſterium ſuum Joannes orſus eſt, non eſſe annum decimum quintum Tiberii Imperii ab obitu Auguſti, ſed potius annum decimum quintum Tiberii Imperii Proconſularis. Niſi hunc in modum exponantur antiqui Patres & Scriptores Eccleſiaſtici, haud dubie cum *S. Luca* adverſa fronte pugnare invenientur, & ab errore, in conſignando anno mortis Chriſti, liberari non poterunt. Plura hac de re legi poſſunt apud *Georgium Hervvartum* in ſua nova, & veteri Chronologia, apud *Paulum Pezron* in ſuis vindiciis Antiquitatis temporum, & in ſua *Hiſtoria Evangelica*, apud *Bollandum* in Diatriba præliminari in Catalogos veteres Romanorum Pontificum ad Tom. 1. Aprilis, apud *Pagium* in Critica Baronii, & denique apud *Schelſtratum* in lib. 1. *de* Antiq. Eccl. illuſt.

Arguitur ſecundo: Ex pluribus momentis evinci poteſt, Tiberium, vivente adhuc Auguſto, non fuiſſe Imperatorem conſalutatum, ergo admitti non debet hæc Tiberii Imp. Proconſularis Epocha. Prob. ant. Primo, quia ſi Tiberius vivente adhuc Auguſto, fuiſſet Imperator ſalutatus, procul dubio *Livia*, Mater Tiberii, non fuiſſet poſt exceſſum Auguſti tantopere ſolicita pro Tiberio; narrat quippe *Tacitus* lib. 1. Annalium cap. 5. quod, Tiberio abſente, *acribus cuſtodiis domum, & vias ſepſit*, Livia, *donec Tiberius adveniſſet*, *ac tum ſimul exceſſiſſe Auguſtum, & rerum potiri Neronem fama tulit*. Nulla profecto Liviæ poſt obitum Auguſti timendi cauſa fuiſſet, ſi Tiberius, vivente adhuc Auguſto, Imperium jam fuiſſet adeptus. Secundo, ſi Tiberius, ſuperſtite adhuc Auguſto, Conſors & Collega Imperii eſſet factus, neceſſe non fuiſſet, ut poſt obitum Auguſti Senatus ſolicitaret Tiberium ad Imp. ſuſcipiendum, ſicut refert Suetonius *in Tiberio*, ubi ait, quod Tiberius quaſi coactus, & querens miſeriam & oneroſam ſervitutem recepit Imperium.

Cor-

Cornelius etiam *Tacitus* lib. 1. Annalium ſcribit, Tiberium de Imperii magnitudine diſſerentem, modeſte affirmaſſe: *Solam Divi Auguſti mentem tantæ molis capacem: ſe in partem curarum ab illo vocatum experiendo didiciſſe, quam arduum, quam ſubjectum fortunæ regendi cuncta onus; proinde in Civitate tot Illuſtribus viris ſubnixa, non ad unum omnia deferrent; plures facilius munia Reipublicæ ſocietatis laboribus executuros*. Idem de Tiberio affirmat *Vellejus Paterculus* lib. 2. Denique ſi Tiberius vivente adhuc Auguſto, Imperator eſt ſalutatus, quare igitur poſt obitum Auguſti Conſules *Sextus Pompejus*, & *Sextus Apulejus* dicuntur primi, qui in verba Tiberii juraverint, teſte *Cornelio Tacito* lib. 1. Annal. cap. 7.? Quare etiam Principatus, quem poſt mortem Auguſti iniit Tiberius, a *Tacito* lib. 1. Annal. cap. 6. *Novus Principatus* appellatur? *Primum facinus*, inquit Tacitus, *novi Principatus fuit, poſthumi Agrippæ cædes: quem ignarum inermemque, quamvis firmatus animo Centurio ægre confecit*. Ex his ergo apparet, Tiberium, ſuperſtite adhuc Auguſto, Imperium non fuiſſe adeptum.

Reſpondeo: vanas & inanes prorſus eſſe illas conjecturas, quæ petuntur ex ſolicitudine Liviæ poſt obitum Auguſti, ex cunctatione Tiberii, ejuſque in ſpeciem in Senatu Imperii detrectatione: nam primo, nemini mirum videri debet, quod *Livia* Mater Tiberii, paululum temporis celaverit mortem Auguſti, metueritque ne Tiberius ſumma rerum potiretur. Nec etiam mirum, quod Tiberius in Senatu diſſimulare ac tergiverſari viſus ſit in ſuſcipiendis habenis Imperii: nam probe ſciebant *Livia* & *Tiberius*, Germanicum non ſolum legiones, & immenſa ſociorum auxilia in manu & poteſtate habere, verum etiam totius populi Romani favorem & benevolentiam ſibi arctiſſime devinxiſſe, adeo ut fuerint, qui promptos ſe oſtentavere, *ſi Germanicus vellet Imperium*, ut inquit *Tacitus* lib. 1. in Annal. quod & *Vellejus Paterculus* lib. 2. confirmat. Hinc metus Tiberii, hinc ſolicitudo Liviæ, unde in tali oratione Tiberii *plus dignitatis*, teſte Tacito, *quam fidei erat*. Sed præſtat auſcultare *Suetonium* qui in Tiberio cap. 25. Tiberianæ diſſimulationis cauſam his verbis detegit. Cunctandi *cauſa erat metus undique imminentium diſcriminum: ut ſæpe Lupum ſe auribus tenere diceret*, Tiberius, *nam & ſervus Agrippæ Clemens nomine, non contemnendam manum in ultionem Domini comparat: & L. Scribonius Libo vir nobilis res novas clam moliebatur, & duplex ſeditio militum in Illyrico & in Germania exorta eſt .... Quidam etiam Principem detrectabant non a ſe datum ſummaque vi Germanicum, qui tum iis præerat, ad capeſſendam Rempublicam perurgebant, quanquam obfirmate reſiſtentem .... ſimulavit Tiberius valetudinem, quo æquiore animo Germanicus celerem ſucceſſionem, vel certe ſocietatem opperiretur*. Quæ poſtrema *Suetonii* verba, *vel certe ſocietatem opperiretur*, notatu digniſſima ſunt, ait Cl. *Pagius* in Critica Baronii, nam ſi nullus antehac in ſocietatem Imperii fuiſſet aſſumptus, vana profecto & ridicula fuiſſet hæc Tiberii ſimulatio. Quam peritus artis fingendi ac diſſimulandi eſſet *Tiberius*, aperte oſtendit doctiſſimus Cardinalis *Noriſius* in Cenotaphiis Piſanis Diſſertatione 2. capit. 15. pag. 265. ubi loquendo de morte *Lucii*, qui filius erat *Juliæ*, Imperatoris Auguſti filiæ, quamque poſtea *Tiberius* in uxorem duxit, hæc habet: *Auguſtus ægre, & acerbe tulit Cæſaris, filii* (ſeu Lucii) *mortem, quod uni tantum Cajo*, alteri *Juliæ* filio, *ſpes ſucceſſionis niteretur. Tiberius Lucium Privignum, immaturo fato ſublatum Lyrico carmine deflevit, cui titulum dedit*: Conqueſtio de Lucii Cæſaris morte: *teſte Suetonio capit. 70. de Vita Tiberii. Cocodrilli lacrymas dixeris; etenim æmulo Imperii, cui inhiabat, extincto, altero tantum gradu a ſupremo rei Romanæ faſtigio ſe diſtare lætabatur, quamvis in ſpeciem dolorem, ob mortem Cæſaris, præſeferret*. Eamdem quoque diſſimulandi artem apprime callebat *Livia*, Mater *Tiberii*, & *Auguſti* Imperat. uxor. Ea quippe apud pleroſque in ſuſpicionem venit maturatæ Cæſaribus *Lucio*, & *Cajo* mortis, teſte *Dione* apud *Zonaram*, idemque teſtatur *Tacitus* lib. 1. ubi de utroque Cæſare *Lucio*, & *Cajo* lo-

loquens ait : *Mors fato propera*, *vel novercæ Liviæ dolus abſtulit*. Eſt tamen callidiſſima illa mulier, totaque ad diſſimulandum compoſita, quamvis duos illos Cæſares in juventutis flore per occultas inſidias e medio ſuſtuliſſet, maximam erga illos demortuos miſericordiam, & triſtitiam de eorum morte conceptam publice ſimulabat, ſicut refert idem *Tacitus* lib. 4. prope finem, ubi hæc de *Livia*, Matre *Tiberii*, narrat : *Quæ*, ſeu Livia, *florentes privignos*, videlicet Lucium, & Cajum, *cum per occultum ſubvertiſſet*, *miſericordiam erga illos palam oſtentabat*.

Detecta germana Tiberianæ tergiverſationis cauſa, concidit, & in auras evaneſcit puerilis illa declamatio, quam novis tibiis decantat *Samuel Baſnagius* in ſuis Exercitationibus Hiſtorico - Criticis, ut Tiberii Imperii Proconſularis Epocham evertat. Si Tiberius, inquit *Baſnagius*, vere Imperii Collega fuiſſet, eo loci res ejus erant in Imperio Romano, quo hodie in Imperio Germanico eſt ſtatus Regis Romanorum. Fingemus ne animo, & cogitatione, electores, Principeſque Imperii, poſt defunctum Cæſarem, precibus adire Regem Romanorum, in queſtus, lacrymas, vota effundi ad Deum, ad effigiem defuncti, ad genua ipſius manus tendere, ut deceſſoris thronum, manuſque occupet ? An non preces illæ Senatus verſæ ad Tiberium aperte indicant, Tiberium non fuiſſe vere Imperii Collegam, quo titulo, mox defuncto deceſſore, nullius ope, ſed vi ſola dignitatis olim adjunctæ ad Imperium Auguſtæum aſcendiſſet ? Hactenus *Baſnagius*, cujus declamationi nihil ponderis, ſed inanis tantum verborum ſonitus ineſt. Nam ideo neceſſe non eſt, ut Electores Principeſque Imperii, poſt defunctum Cæſarem, adeant Regem Romanorum, eumque ad thronum deceſſoris aſcendendum ſolicitent, quia ille, qui ſemel Romanorum Rex electus eſt, non detrectat, poſt obitum Cæſaris, ſuſcipere Imperium; at ſi quis Romanorum Rex electus vellet poſt mortem Cæſaris abdicare ſe Imperio, diceretque ſe Imperialis dignitatis oneri ferendo parem non eſſe, proculdubio Electores, Principeſque Imperii ipſum adirent, & qua precibus, qua conſiliis ipſum ſolicitarent ad Imperium capeſſendum. Sic ſimiliter Senatus Romanus, Tiberio addictus, eum ad Reipublicæ Imperium, poſt obitum Auguſti, ſuſcipiendum ſolicitavit : vel quia Tiberius viſus eſt poſt obitum Auguſti, præ nimia modeſtia, quam tamen in ſpeciem tantummodo affectabat, abdicare ſe Imperio, quod jam vivente Auguſto fuerat adeptus, vel quia propter favorem ac ſuffragia Populi Romani, quæ ſibi, ob ingenitam morum probitatem, promeritus fuerat *Germanicus*, conſulto diſſimulabat tanto in diſcrimine rerum ſuſcipere Imperium; vel quia denique Tiberius imitandum ſibi propoſuit exemplum *Auguſti*, qui, ut narrant Hiſtorici, quo magis firmaret Imperium ſibi omnium ſuffragiis adjudicatum, illud ægre ſe ſuſcipere ſimulavit, & tantum in decennium aſſumpſit, quo exacto, accedente denuo Senatus, Populique Romani conſenſu, in quinquennium prorogavit, denique in plura rurſus decennia tenuit. Ex quo, ut tradit *Dio* lib. 53. *Quinquennalia*, *decennalia*, *quindecennalia*, *vicennalia* Imperatorum originem habuerunt, de quibus accurate diſſerit *Pagius* in ſua Diſſertatione hypatica.

Quod ſpectat novum Principatum, quem Tiberio poſt obitum Auguſti tribuit *Cornelius Tacitus*, dico : novum illum Principatum non officere priori Principatui, quem, vivente adhuc Auguſto, obtinuit Tiberius. Nam cum Tiberius poſt obitum Auguſti ſolus Imperium moderari cœperit, potuit *Cornelius Tacitus* novam ab obitu Auguſti Epocham Principatus Tiberii inire, non ſecus ac quidam Hiſtoriæ Romanæ Scriptores novam Imperii Auguſti Epocham inchoarunt a pugna Actiaca, quamvis conſtet, Auguſtum ante pugnam Actiacam Imperium ſuſcepiſſe. Hinc, quando *Cornelius Tacitus* ait : Sextum Pompejum, & Sextum Apulejum, (qui fuerunt Conſules anno Æræ vulgaris decimo quarto) primos fuiſſe, qui in verba Tiberii jurarunt,

ni-

nihil aliud vult, quam prædictos Conſules primos fuiſſe, qui ineunte novo Principatu Tiberii ab obitu Auguſti, jurarunt in verba Tiberii, quod ſane non impedit, quominus alii Conſules in priori Principatu Tiberii, quando videlicet ab Auguſto in conſortium Imperii adſcitus eſt, in illius verba jurarint.

Arguitur tertio: ſi Tiberius, vivente adhuc Auguſto, fuiſſet Imperator conſalutatus, ſequeretur, Auguſtum, & Tiberium Rempublicam ſimul gubernaſſe: atqui id aperte Hiſtoriæ repugnat; *Spartianus* ſiquidem in *Hadriano* loquens *de M. Aurelio*, *R. L. Vero* hæc habet: *Hi ſunt, qui poſtea duo pariter Auguſti Primi Rempublicam gubernarunt*. Si ergo, teſte Spartiano, *M. Aurelius*, & *L. Verus*, qui longe poſt Auguſtum, & Tiberium imperarunt, duo Auguſti, ſeu duo primi Imperatores fuerunt, qui Rempublicam ſimul gubernarunt, nullo pacto dici poteſt Auguſtum, & Tiberium ſimul Rempublicam adminiſtraſſe.

Reſpondeo: hoc Spartiani teſtimonium ſententiæ noſtræ ne leviter quidem adverſari. Nam licet aſſeramus, Tiberium, vivente adhuc Auguſto, fuiſſe conſortem Imperii, Principem, & Imperatorem conſalutatum, non tamen dicimus Tiberium, vivente adhuc Auguſto, dignitatem Auguſteam fuiſſe adeptum; conſtat ſiquidem Tiberium in Urbe, Imperii capite, ſe Auguſto inferiorem geſſiſſe, ac minori præditum fuiſſe authoritate, etſi extra Urbem, ſeu Romam, in Provinciis, & in exercitibus pari dignitate polleret, ac ipſe Imperator Auguſtus. Quamvis igitur Tiberius, ſuperſtite adhuc Auguſto, revera extiterit conſors & Collega Imperii, dici tamen non poteſt, Auguſtum & Tiberium, tanquam duos pariter Auguſtos, Rempualicam gubernaſſe.

Arguitur quarto: ideo maxime Tiberius, vivente adhuc Auguſto, fuiſſet Imperator conſalutatus, quia Tribunitia poteſtate, & Imperio proconſulari donatus eſt, dum adhuc in vivis eſſet Auguſtus: atqui inde minime evincitur Tiberium, ſuperſtite adhuc Auguſto, fuiſſe revera Imperatorem; ergo Tiberius, vivente adhuc Auguſto, non fuit Imperator conſulattus. Prob. min. primo, quia *Germanico*, Druſi filio, proconſulare Imperium, poſtulante Tiberio, Senatus detulit, ut Author eſt *Tacitus* lib. 1. Annal. & tamen nemo dixerit, Germanicum, vi illius Imperii proconſularis, fuiſſe Imperatorem. Secundo, *Vipſanius Agrippa* Tribunitiam poteſtatem obtinuit, ſicut teſtatur *Dio Caſſius* lib. 54. & tamen Agrippa nunquam Imperator fuit, neque propter illam Tribunitiam poteſtatem Imperatorum Romanorum albo accenſetur. Denique, vere conſors, & Collega Imperii ille dicitur, qui non ſolum in Provinciis, ſed & in Italia, immo in Urbe, Imperii capite, munus exercet eminentiſſimum, non precario quidem, ſed perpetuo jure, & cui competit facultas deligendi viros ad capeſſendas, tam in Urbe, quam extra Urbem, dignitates; cum igitur Tiberius, ſuperſtite adhuc Auguſto, ſupremam in Urbe non obtinuerit poteſtatem, ſequitur, illum vivente adhuc Auguſto, non fuiſſe vere conſortem, & Collegam Imperii.

Reſpondeo ad ſingula illa momenta, & ad primum dico: maximum eſſe diſcrimen inter Imperium proconſulare, quod Germanico, poſtulante Tiberio, conceſſum eſt a Senatu, & Imperium proconſulare, quod, vivente adhuc Auguſto, fuit Tiberio adjudicatum. Nam Imperium proconſulare, quod Senatus conceſſit Germanico, fuit limitatum, & ad certas quaſdam Provincias coarctatum, ut ſcribit *Tacitus* lib. 2. Annal. ubi aſſerit, Germanico fuiſſe a Senatu permiſſas Provincias, *quæ Mari dividuntur*. At vero, Tiberius, vivente Auguſto, obtinuit a Senatu Imperium proconſulare nullis extra Urbem Romam limitibus circumſcriptum, quo fit, ut Tiberius, ſuperſtite Auguſto, vere fuerit Collega Imperii, & Imperatoris præ nomine inſignitus, ſic enim appellatur a *Vellejo Paterculo* lib. 2. ubi, poſtquam ſermonem habuit de rebus a Tiberio anno decimo Æræ vulgaris geſtis, hæc habet: *Eadem & virtus, & fortuna ſubſequenti tempore ingreſſa animam Imperatoris Tiberii fuit quæ initio fuerat*.

Ad

Ad ſecundum, dico: Agrippæ ad quinquennium duntaxat delatam eſſe Tribunitiam poteſtatem, teſte Dione, ſed nunquam ipſi a Senatu conceſſum eſſe Imperium proconſulare, quale fuit Tiberio, una cum poteſtate Tribunitia, conceſſum, ſuperſtite adhuc Auguſto. Quapropter, licet Agrippa, Tribunitia poteſtate decoratus, non fuerit Imperator appellatus, Tiberius tamen, qui Imperium proconſulare nullis extra Urbem limitibus definitum una cum poteſtate Tribunitia, vivente adhuc Auguſto, obtinuit, vere dictus eſt Imperator, ſeu conſors, & Collega Imperii.

Ad ultimum, dico: id diſcriminis fuiſſe inter Imperatorem, qui Auguſtæam dignitatem erat adeptus, ſeu qui *Auguſtus* dicebatur, & Imperatorem, qui necdum *Auguſtus* appellabatur, licet revera eſſet conſors, & Collega Imperii declaratus; quod Imperator, qui *Auguſtus* dicebatur, ſuprema tam extra Urbem, quam in Urbe, Imperii capite, poteſtate præditus eſſet; Imperator vero, qui necdum Auguſtæam dignitatem erat adeptus, ſeu qui nondum Auguſtus dicebatur, ſumma quidem extra Urbem Provincias adminiſtrandi poteſtate polleret, inferiorem tamen in Urbe, Imperii capite, auctoritatem obtineret. Cum igitur Tiberius, vivente adhuc Auguſto, dignitatem Auguſtæam non habuerit, ideſt, *Auguſtus* non fuerit appellatus, ſed ſolum vi poteſtatis tribunitiæ, & Imperii proconſularis ſibi a Senatu delati, nulliſque extra Urbem limitibus definiti, ſimpliciter Imperator diceretur, ſeu conſors, & Collega Imperii haberetur; mirum nemini videri debet, quod Tiberius, ſuperſtite Auguſto, ſupremam in Urbe poteſtatem non obtinuerit. Plura de poteſtate Imperii *Proconſularis* (quale, vivente Auguſto, fuit Tiberio conceſſum, & de poteſtate Imperii dicti *Auguſtei*) legi poſſunt apud *Pagium*, *Schelſtratum*, & *Pexronum*, qui utriuſque poteſtatis diſcrimen in ſuis lucubrationibus ita perdocte expoſuerunt, ut aliis, quibus de eo agendum eſſet, ampliſſimum otium fecerint.

Arguitur quinto: *Pilatus* adminiſtrabat Judæam, quando Joannes Baptiſta munere ſuo fungi cœpit, dicit enim *S. Lucas c. 3. Anno quinto decimo Imperii Tiberii Cæſaris procurante Pontio Pilato Judæam ..... factum eſt verbum Domini ſuper Joannem*. Atqui Pilatum anno decimo quinto Imperii proconſularis Tiberii, nondum Judæam adminiſtrabat; ergo S. Lucas ſecutus non eſt Epocham Tiberii Imperii proconſularis. Probat. min. annus decimus quintus Imperii proconſularis Tiberii concurrit cum anno vigeſimo quinto Æræ vulgaris; atqui Pilatus Judæam nondum anno vigeſimo quinto, immo, nec anno vigeſimo ſexto Æræ vulgaris adminiſtrabat: ergo Pilatus anno decimo quinto Imperii proconſularis Tiberii Judæam nondum adminiſtrabat. Prob. min. Pilatus teſte *Joſepho* lib. 18. Antiq. cap. 5. poſtquam ſucceſſit Valerio Grato, Judæam decem annis adminiſtravit, quibus exactis, Romam, jubente Vitellio, profectus eſt reſponſurus apud Tiberium ad crimina ipſi a Judæis objecta, id autem contigit anno Æræ vulgaris trigeſimo ſexto, nam Tiberius, dum Romam Pilatus pervenit, jam e vivis exceſſerat; conſtat autem Tiberium obiiſſe die 16. menſis Martii anni Æræ vulgaris trigeſimi ſeptimi. Cum igitur Pilatus per decem annos, ut ait Joſephus, Judæam adminiſtraverit, eaque ceſſerit anno Æræ vulgaris trigeſimo ſexto, neceſſe eſt, ut Pilatus Judæam adminiſtrare cœperit anno vigeſimo ſeptimo Æræ vulgaris, alioquin, ſi Pilatus Judæam adminiſtrare cœpiſſet anno vigeſimo quinto Æræ vulgaris, eam non per decem, ſed per duodecim annos adminiſtraſſet, quod ſane veritati Hiſtoriæ aperte repugnat.

Reſpondeo: Pilatum Imp. proconſularis Tiberii anno decimo quinto, qui concurrit cum anno vigeſimo quinto Æræ vulgaris, Judæam adminiſtrare cœpiſſe, idque evinci poſſe ex Joſepho, qui, poſtquam lib. 18. Antiq. cap. 5. dixit, Pilatum jubente Vitellio, Romam fuiſſe profectum, ut coram Tiberio ad objecta ſibi per Judæos crimina reſponderet, confeſtim ſubdit capit. 6. *Vitellium* in Ju-

Judæam profectum perveniſſe Hieroſolymam in ipſa Feſtivitate Paſchali, ubi a Judæis honorificentiſſime exceptus, quo gratiam eis referret, ultro remiſit totum vectigal fructuum venalium, & ſtolam cum ornatu Pontificio permiſit in Templo aſſevari a Sacerdotibus, quæ prius a Romano Turris Antoniæ Præfecto cuſtodiebtaur. Ex quo Joſephi teſtimonio colligitur, Vitellium, poſtquam juſſiſſet Pilatum Romam proficiſci, ejuſque loco ad Judæam procurandam Marcellum miſiſſet, Hieroſolyma veniſſe in Feſtivitate Paſchali. Porro, Vitellius (ut probabilius cenſet *Uſſerius* in ſuis Annalibus) Hieroſolyma venit anno trigeſimo quinto Æræ Chriſtianæ; Si quidem, poſtquam anno trigeſimo quarto Æræ vulgaris Conſulatum geſſiſſet, miſſus eſt a Tiberio anno ſequenti, ſeu trigeſimo quinto Æræ vulgaris, Proconſul in Syriam, & eodem anno acceſſit Hieroſolyma in Feſtivitate Paſchali. Hoc igitur anno trigeſimo quinto Æræ vulgaris, antequam Hieroſolyma in Feſtivitate Paſchali veniſſet *Vitellius*, jam *Pilatus*, juxta *Joſephum*, Judæa exceſſerat, ac ſubinde cum in Judæa adminiſtranda, teſte eodem Joſepho, decem exegerit annos, neceſſum eſt, ut Pilatus Judæam adminiſtrare cæperit anno Imperii proconſularis Tiberii decimo quinto, qui concurrit cum anno Æræ vulgaris vigeſimo quinto. Nulli autem mirum videri debet, quod Pilatus, qui ante Paſcha anni trigeſimi quinti Æræ vulgaris juſſus erat a Vitellio Romam proficiſci, non huc tamen pervenerit niſi poſt Paſcha anni ejuſdem Æræ vulgaris trigeſimi ſeptimi, & poſt obitum Tiberii: nulli, inquam, id mirum videri debet; potuit enim Pilatus male ſibi conſcius moras conſulto nectere degens in aliqua Urbe Syriæ, in eam ſpem erectus fore ut cunctando res ſuas accisas in melius promoveret, vel forte adverſis ventis impeditus eſt, ne navigationem ſuſciperet, ſuamque mutaret profectionem. His de cauſis Pilatus tardius Romam adventavit.

Ex dictis Lector advertere debet, doctrinam antiquorum Eccleſiæ Patrum aſſerentium, Chriſtum fuiſſe baptizatum anno duodecimo Imperii Tiberii, & mortuum anno decimo quinto ejuſdem Imperii, nullam omnino mereri animadverſionem, ſed potius Scripturæ Sacræ conſentaneam eſſe. Enim vero, annus Imperii Tiberii duodecimus, quo antiqui illi Patres docent, Chriſtum eſſe baptizatum, non eſt annus Tiberii Imperii proconſularis duodecimus, ſed eſt annus Tiberii Imperii Auguſtæi, ſeu ab obitu Auguſti duodecimus, qui concurrit cum anno Tiberii Imperii proconſularis decimoſexto, & Æræ vulgaris vigeſimoſexto, quo anno, ut ſupra ex S. Luca probatum eſt, Chriſtus revera fuit baptizatus. Similiter, annus decimus quintus Imperii Tiberii, quo Chriſtum in Crucem actum eſſe affirmant antiqui illi Patres, non eſt annus Imperii proconſularis decimus quintus, quo *Aſinius Agrippa*, & *Cornelius Lentulus* proceſſere Conſules, ſed eſt annus Tiberii Imperii Auguſtæi, ſeu ab obitu Auguſti decimus quintus, qui connectitur cum anno decimo nono Tiberii proconſularis, & Æræ vulgaris vigeſimo nono, ſub Conſulatu duorum Geminorum, quo anno Chriſtum vere fuiſſe Cruci affixum, infra in Diſſertatione decima quinta commonſtrabo. Id Lector obiter advertere debet contra quoſdam recentriores Chronologos, qui liberius, quam par eſſet, aſſerunt, antiquos Patres, in conſignando anno Baptiſmi, ſicut & mortis Chriſti, erraſſe, eoſque ex Cyclorum ignorantia non eſſe locutos ad regulam veræ, ac germanæ Chronologiæ tam Sacræ, quam Prophanæ.

QUÆRES PRIMO. *Quantum temporis effluxerit a Joannis Baptiſtæ Miniſterio, uſque ad Baptiſmum Chriſti?*

Reſpondeo: Probabilius eſſe a Joannis Baptiſtæ miniſterio, uſque ad Chriſti Baptiſmum, integrum ferme annum interfluxiſſe. Primo, quia miniſterium Joannis, ante Baptiſmum & prædicationem Chriſti, non parvum ſpatium duravit, ut indicant hæc Pauli verba Actorum cap. 13. v. 25. *Cum impleret Joannes curſum ſuum dicebat: quem me arbitramini eſſe? non is ego ſum, ſed ecce venit poſt me, cujus non ſum dignus calceamenta pedum ſolvere*. Secundo, Chri-

ſtus

ſtus ad Baptiſmum prius non acceſſit, quam omnis populus a Joanne eſſet baptizatus, ſicut narrat *S. Lucas* cap. 3. Joanni autem integri ferme anni ſpatio opus fuit ad baptizandam totam plebem, quam prius vitæ ſuæ ſanctitate ad ſalutarem pœnitentiam provocare, ſuiſque ſermonibus ad ſuſcipiendum Baptiſmum diſponere, ac præparare debuit. Standum eſt igitur ſententiæ peritiorum hujus temporis Chronologorum, qui docent, Joannem Baptiſtam anno decimo quinto Tiberii Imperii proconſularis ſuum exorſum fuiſſe miniſterium, juxta illud *Lucæ* c. 3. *Anno quinto decimo Imperii Tiberii Cæſaris, factum eſt verbum Domini ſuper Joannem Zachariæ filium in deſerto*, anno vero ſequenti, ſeu decimo ſexto Imperii proconſularis Tiberii, Chriſtum fuiſſe in Jordane a Joanne baptizatum.

Hinc merito repudiari debet ſententia *Sethi Calviſi* in ſua Introductione ad Chronologiam cap. 49. & *P. Bernardi Lamy* in ſua Harmonia in Evangelia, aſſerentium, Chriſtum Dominum fuiſſe baptizatum anno decimo quinto Imperii Tiberii ab obitu Auguſti, & mortuum anno decimo nono ejuſdem Tiberii Imperatoris. Enim vero, ſi Chriſtus baptizatus eſſet anno decimo quinto Imperii Tiberii, & mortuus anno ejuſdem Imperatoris decimo nono, Chriſtus poſt ſuſceptum Baptiſma, quinque celebraſſet Paſchata, ut patet ex calculo annorum, qui effluxerunt ab anno decimo quinto Imperii Tiberii, uſque ad ejus annum decimum nonum: atqui tamen Chriſtus, ut infra ex Scriptura Sacra oſtenſurus ſum, poſt ſuſceptum Baptiſma, non quinque, ſed quatuor tantummodo peregit Paſchata; ſtare ergo nequit ſententia *Sethi Calviſii*, & *Bernardi Lamy*, qui Baptiſmum Chriſti conſignant anno decimo quinto Imperii Tiberii ab obitu *Auguſti*.

Præterea, non ſibi conſtat *Bernardus Lamy*, ait enim, Chriſtum, poſt ſuſceptum Baptiſma, per duos duntaxat annos, & ſex circiter menſes ſuum obiiſſe miniſterium, & Cruci deinde fuiſſe affixum. Ex quo infert, Chriſtum, poſt ſuſceptum Baptiſma, tria tantum peregiſſe Paſchata. Quæro igitur ab illo Auctore, quo pacto hæc duo in ejus ſententia conciliari poſſint? Primo, quod Chriſtus fuerit baptizatus anno decimo quinto Imperii Tiberii, & mortuus anno decimo nono ejuſdem Imper. Et ſecundo, quod Chriſtus, poſt ſuſceptum Baptiſma, compleverit ſuum miniſterium ſpatio duorum annorum, & ſex menſium? Hæc quippe duo, quæ docet ille Auctor, ſecum invicem pugnantia, nulla ratione, mea quidem ſententia, conciliari poſſunt. Nam, ſi Chriſtus baptizatus eſt anno decimo quinto Imperii Tiberii, & mortuus anno ejuſdem Imperatoris decimo nono, impoſſibile omnino eſt, ut Chriſtus, poſt ſuſceptum Baptiſma, compleverit ſuum miniſterium ſpatio duorum annorum, & ſex menſium. Ab anno ſiquidem decimo quinto Imperii Tiberii, (quo *Bernardus Lamy* ſupponit Chriſtum fuiſſe baptizatum,) uſque ad annum decimum nonum Imp. Tiberii (cui idem Auctor illigat mortem Chriſti) non duo tantum anni & ſex interfluxerunt menſes, ſed quatuor integri recenſentur anni, & aliquot menſes. Manifeſta ergo contradictione ſe ſe involvit *Bernardus Lamy*, aut ſaltem ſecum ipſe non ſatis conſentit, dum ex una parte affirmat, Chriſtum fuiſſe baptizatum anno decimo quinto Imperii Tiberii, & mortuum anno ejuſdem Imp. decimo nono, & ex alia parte aſſerit, Chriſtum poſt ſuſceptum Baptiſma, ſpatio duorum annorum, & ſex menſium ſuum compleviſſe miniſterium, atque poſt tria celebrata Paſchata in Crucem actum eſſe.

QUÆRES SECUNDO: *An revera Chriſtus fuerit baptizatus die ſexta Januarii?*

Reſpondeo: Chriſtum, juxta perantiquam, & conſtantem Sanctorum Patrum ſententiam, fuiſſe baptizatum die ſexta Januarii, idque profiteri, & ſingulis annis canere Eccleſiam die ſexta Januarii, quæ hac potiſſimum de cauſa ab antiquis Θεοφανία dicta eſt, quod in Baptiſmo Chriſti Sanctiſſima Trinitas ſpecie quadam ſenſibili innoteſcere voluerit. Cum igitur Eccleſia memoriam Baptiſmi Chriſti ſingulis annis die ſexta Januarii recolere ſoleat, nullus dubito, quin hac die Chriſtus fuerit a Joannes baptizatus, alioquin Eccleſia celebritati hu-

hujuſce Myſterii aliam deſtinaſſet diem, maxime cum (teſte doctiſſimo *Tilmontio* Nota 16. Documentorum pro Hiſtor. Eccl. tom. 1.) diei Baptiſmi Chriſti facilius, & certius notitiam habere potuerit Eccleſia, quam ipſius ortus. Unus inter Sanctos Patres *Epiphanius* cenſet, in Alogorum hæreſi, Chriſtum fuiſſe baptizatum die duodecima menſis Ægyptiorum dicti, *Athyr*, cujus dies duodecima reſpondet diei octavæ menſis Novembris; Sed hæc Sancti Epiphanii ſententia nunc penitus exolevit, eamque perperam *P. Bernardus Lamy*, vir ceteroquin doctiſſimus, in ſuo Apparatu Chronologico, pag. 207. Eccleſiæ traditioni præponendam eſſe duxit, ſic enim loquitur: *Igitur cum non omnino videatur repudianda opinio Sancti Epiphanii, & multa concurrant, quibus conjecturam facimus, non multo poſt dies Feſtos Expiationis, & Tabernaculorum collatum Baptiſmum Chriſto a Joanne in populi Judaici concurſu, ultro ſtatuerem pro die hujus Baptiſmi diem octavam Novembris, quoniam dies aliqua ſtatuenda eſt*. Rejecta itaque illius Auctoris conjectura, quæ Eccleſiæ, & Sanctorum Patrum traditioni adverſatur, dicendum eſt, Chriſtum fuiſſe a Joanne in Jordane baptizatum die ſexta Januarii anni Tiberii Imperii proconſularis decimi ſexti.

Series Imperatorum & Conſulum Romanorum ab Anno primo Æræ Chriſtianæ, uſque ad annum ejuſdem Æræ Chriſtianæ vigeſimum ſextum, quo Chriſtus Dominus, anno ætatis ſuæ ineunte trigeſimo, die 6. menſis Januarii fuit in Jordane a Joanne *baptizatus*.

ANno Urbis conditæ 754. *Anno primo Olympiadis* 195. *Anno Juliano quadrageſimo ſexto. Anno periodi Julianæ* 4714. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimo quinto. Conſules fuerunt Cajus Cæſar, & L. Æmilius Paulus*. Eodem anno Kalendis menſis Januarii cæpit primus annus Æræ Chriſtianæ, ſeu *Vulgaris & Dionyſianæ*, juxta quam Eccleſia Latina computat annos Chriſti, numerando videlicet ab ejus Natali uſque ad præſentem annum, quem decurrimus, anno 1724. Verum, hæc Æra Chriſtiana, ſeu *Dionyſiana*, ſicut jam obſervavimus in Diſſertatione ſexta, non eſt accurata, nec poteſt deſignare *verum* & *proprium* Natale Chriſti, quia, ut ibidem late oſtendimus, Chriſtus Dominus natus eſt die 25. menſis Decembris anni Urbis conditæ 749. Conſulibus *Auguſto Cæſare XII. & L. Cornelio Sulla*. Ex quo palam ſequitur, verum ac proprium Natale Chriſti Domini præceſſiſſe annum primum Æræ Chriſtianæ quadriennio ſolido & octo diebus, ac ſubinde, Chriſtum Dominum anno Urbis conditæ 754. quo Kalendis Januarii cæpit annus primus Æræ Chriſtianæ, non incepiſſe annum primum ætatis ſuæ, ſicut ſupponit Æra Chriſtiana, ſeu *Dionyſiana*, quæ in uſu eſt in Eccleſia Latina, ſed inchoaſſe annum quintum ætatis ſuæ, quem complevit die 25. Menſis Decembris ejuſdem anni Urbis conditæ 754. ſub Conſulatu *Caii Cæſaris, & L. Æmilii Pauli*. Quo fit, ut Æra Chriſtiana, ſeu Dionyſiana, quadriennio ſolido, & octo diebus poſterior ſit vero, & proprio Natali Chriſti Domini.

Anno Urbis conditæ 755. *anno ſecundo Olympiadis* 195. *anno Juliano quadrageſimo ſeptimo. Anno periodi Julianæ* 4715. *anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimo ſexto. Anno ſecundo Æræ Chriſtianæ. Conſules fuerunt P. Vicinius, & P. Alfenus*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ ſextum.

Anno Urbis conditæ 756. *anno tertio Olympiadis* 195. *anno Juliano quadrageſimo octavo Anno periodi Julianæ* 4716. *Anno Imperii Octaviani Cæſaris Auguſti quadrageſimo ſeptimo. Anno tertio Æræ Chriſtianæ. Conſules fuerunt L. Ælius Lamia, & M. Servilius*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ ſeptimum.

Anno Urbis conditæ 757. *Anno quarto Olympiadis* 195. *Anno Juliano quadrageſimo nono. Anno periodi Julianæ* 4717. *Anno Imperii Octaviani Auguſti quadrageſimo octavo. Anno quarto Æræ Chriſtianæ. Conſules fuerunt Sextus Ælius Catus, & C. Sentius Saturninus*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum

rum

eum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ octavum.

Anno Urbis conditæ 758. *anno primo Olympiadis* 196. *anno Juliano quinquageſimo*, *anno periodi Julianæ* 4718. *anno Imperii Octaviani Auguſti quadrageſimo nono*, *anno quinto Ærę Chriſtianæ*. *Conſules fuerunt L. Valerius Meſſala Voluſus*, *& Cn. Cornelius Cinna Magnus*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ nonum.

Anno Urbis conditæ 759. *anno ſecundo Olympiadis* 196. *anno Juliano quinquageſimo primo*, *anno periodi Julianæ* 4719. *anno Imperii Octaviani Auguſti quinquageſimo*, *anno ſexto Æra Chriſtianæ*. *Conſules fuerunt M. Æmilius Lepidus*, *& L. Arruntius*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ decimum.

Anno Urbis conditæ 760. *anno tertio Olympiadis* 196. *anno Juliano quinquageſimo ſecundo*, *anno periodi Julianæ* 4720. *anno Imperii Octaviani Auguſti quinquageſimo primo*, *anno ſeptimo Æra Chriſtianę*. *Conſules fuerunt A. Licinius Nerva Silianus*, *& Q. Cæcilius Metellus Creticus Silanus* Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ undecimum.

Anno Urbis conditę 761. *anno quarto Olympiadis* 196. *anno Juliano quinquageſimo tertio*. *Anno periodi Julianæ* 4721. *anno Imperii Octaviani Auguſti quinquageſimo ſecundo*, *anno octavo Ærę Chriſtianę*. *Conſules fuerunt Furius Camillus*, *& Sextus Nonius Quintilanius*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ duodecimum.

Anno Urbis conditę 762. *anno primo Olympiadis* 197. *anno Juliano quinquageſimo quarto*, *anno periodi Julianæ* 4722. *anno Imperii Octaviani Auguſti quinquageſimo tertio*. *Anno nono Ærę Chriſtianæ*. *Conſules fuerunt Q. Sulpitius Camerinus*, *& C. Poppæus Sabinus*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ decimum tertium.

Anno Urbis conditę 763. *anno ſecundo Olympiadis* 197. *anno Juliano quinquageſimo quinto*. *Anno periodi Julianæ* 4723. *anno Imperii Octaviani Auguſti quinquageſimo quarto*. *Anno decimo Ærę Chriſtianę*. *Conſules fuerunt P. Cornelius Dolabella*, *& C. Junius Silanus*. Hoc anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ decimum quartum. Eodem anno *Tiberius ab Octaviano Cæſare Auguſto*, Imperatore, 5. Kalendas Septembris, hoc eſt, die 28. menſis Auguſti, renuntiatus eſt Imperii Collega, ſeu Imperio Proconſularis donatus eſt. Quo fit, ut antiqui Eccleſiæ Patres, ſicut oſtendimus in hac Diſſertatione decima, annos Imperii *Tiberii* non numerent ab Imperio *Tiberii Auguſteo*, ſeu ab illo Imperio, quod *Tiberius*, mortuo *Auguſto* Imperatore, obtinuit, ſoluſque imperare cœpit; ſed annos Imperii *Tiberii* deducant ab ejus Imperio *Proconſulari*, ad quod hoc anno Urbis conditæ 763. ab *Auguſto*, Imperatore, provectus eſt. Eamdem Epocham Imperii *Tiberii*, petitam ab Imperio *Proconſulari*, quo *Tiberius* hoc anno præditus fuit, ſecutam fuiſſe *S. Lucam*, in eadem Diſſertatione commonſtravimus. Quapropter, quando dicimus poſt *S. Lucam* Chriſtum Dominum fuiſſe baptizatum anno decimo ſexto Imperii *Tiberii*, id minime intelligendum eſt de anno decimo ſexto Imperii *Tiberii*, quod dicitur *Auguſtaum*, ſeu illius Imperii, quod *Tiberius*, demortuo *Auguſto*, Imperatore, adeptus eſt, ſoluſque ſumma rerum potitus eſt; ſed hoc intelligendum eſt de anno decimo ſexto Imperii *Proconſularis Tiberii*; adeo ut ſenſus ſit, Chriſtum Dominum fuiſſe baptizatum anno decimo ſexto Imperii *Proconſularis Tiberii*, cujus exordium peti debet ab hoc anno Urbis conditę 763. quo *Tiberius*, ſicut in iſta Diſſertatione decima late probavimus, conſors & Collega Imperii fuit ab Imperatore *Auguſto* renunciatus. Annus itaque Imperii Proconſularis *Tiberii* primus copulari debet cum anno Urbis conditæ 763. & cum anno Imperii *Octaviani Auguſti* quinquageſimo quarto.

Anno Urbis conditæ 764. *anno tertio Olym-*

piadis 197. *anno Juliano quinquageſimo ſexto*, *anno periodi Julianæ* 4724. *anno Imperii Octaviani Auguſti quinquageſimo quinto*, *anno undecimo Æræ Chriſtianæ*, *anno ſecundo Imperii Proconſularis Tiberii*. *Conſules fuerunt M. Æmilius Lepidus*, & *T. Statilius Taurus*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ętatis ſuę decimum quintum. *Tiberius* vero die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni complevit annum primum Imperii ſui Proconſularis, & iniit annum ſecundum.

Anno Urbis conditæ 765. *anno quarto Olympiadis* 197. *anno Juliano quinquageſimo ſeptimo*, *anno periodi Julianæ* 4725. *anno Imperii Octaviani Auguſti quinquageſimo ſexto*, *anno duodecimo Æræ Chriſtianæ*, *anno ſecundo Imperii Proconſularis Tiberii*. *Conſules fuerunt Germanicus Cæſar*, & *C. Fontejus Capito*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ętatis ſuę decimum ſextum. *Tiberius* vero die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni complevit annum ſecundum Imperii ſui *Proconſularis*, & incępit annum tertium.

Anno Urbis conditæ 766. *anno primo Olympiadis* 198. *anno Juliano quinquageſimo octavo*, *anno periodi Julianæ* 4726. *anno Imperii Octaviani Auguſti quinquageſimo ſeptimo*, *anno Æræ Chriſtianæ decimo tertio*. *Conſules fuerunt C. Silius*, & *L. Munacius Plancus*. Hoc anno *Tiberius* die 28. Auguſti complevit annum tertium Imperii ſui *Proconſularis*, & inchoavit annum quartum. Chriſtus vero eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ętatis ſuę decimum ſeptimum.

Anno Urbis conditæ 767. *anno ſecundo Olympiadis* 198. *anno Juliano quinquageſimo nono*. *Anno periodi Julianæ* 4727. *anno primo Imperii Auguſtæi Tiberii*, *ſeu poſt obitum Imperii Auguſti*, *anno Æræ Chriſtianæ decimo quarto*. *Conſules fuerunt Sextus Pompejus*, & *Sextus Appulejus*. Hoc anno mortuus eſt Imperator *Octavianus Auguſtus*, eique ſucceſſit *Tiberius*, qui proinde ſuum Imperium *Auguſtæum*, hoc eſt, ab obitu *Auguſti*, auſpicatus eſt. At, Imperii ſui *Proconſularis* annum quartum complevit *Tiberius* die vigeſima octava menſis Auguſti ejuſdem anni, & annum quintum ſui Imperii *Proconſularis* inchoavit. Chriſtus vero Dominus eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ętatis ſuę decimum octavum.

Anno Urbis conditæ 768. *anno tertio Olympiadis* 198. *anno Juliano ſexageſimo*, *anno periodi Julianæ* 4728. *anno ſecundo Auguſtæi Imperii Tiberii*, *anno Æræ Chriſtianæ decimo quinto*. *Conſules fuerunt Druſus Cæſar*, & *C. Norbanus Flaccus*. Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni, *Tiberius* complevit annum quintum Imperii ſui *Proconſularis*, & ſextum inchoavit. Chriſtus autem Dominus, eodem anno, juxta ſuum verum, & proprium Natale, decurrebat annum ętatis ſuę decimum nonum.

Anno Urbis conditæ 769. *anno quarto Olympiadis* 198. *anno Juliano ſexageſimo primo*, *anno periodi Julianæ* 4729. *anno tertio Auguſtæi Imperii Tiberii*, *anno Æræ Chriſtianæ decimo ſexto*. *Conſules fuerunt T. Statilius Siſenna Taurus*, & *L. Scribonius Libo*. Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum ſextum Imperii ſui *Proconſularis*, & ſeptimum inchoavit. Chriſtus autem Dominus, eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ętatis ſuę vigeſimum.

Anno Urbis conditæ 770. *anno primo Olympiadis* 199. *anno Juliano ſexageſimo ſecundo*. *Anno periodi Julianæ* 4730. *anno quarto Auguſtæi Imperii Tiberii*, *anno Æræ Chriſtianæ decimo ſeptimo*. *Conſules fuerunt C. Cælius Rufus*, & *L. Pomponius Flaccus*. Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum ſeptimum Imperii ſui *Proconſularis*, & octavum inchoavit. Chriſtus autem Dominus, eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuę vigeſimum primum.

Anno Urbis conditæ 771. *anno ſecundo Olympiadis* 199. *anno Juliano ſexageſimo tertio*, *anno periodi Julianæ* 4731. *anno quinto Imperii Auguſtæi Tiberii*, *anno*

Æræ

Æra Chriſtianæ decimo octavo. Conſules fuerunt Tiberius Auguſtus III. & Germanicus II. Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni Tiberius complevit annum octavum Imperii ſui *Proconſularis*, & nonum incœpit. Chriſtus autem Dominus, eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ vigeſimum ſecundum.

Anno Urbis conditæ 772. *anno tertio Olympiadis* 199. *anno Juliano ſexageſimo quarto, anno periodi Julianæ* 4732. *anno ſexto Auguſtæi Imperii Tiberii, anno Æræ Chriſtianæ decimo nono. Conſules fuerunt M. Julius Silanus, & C. Norbanus Balbus.* Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum nonum Imperii ſui *Proconſularis*, & decimum inchoavit. Chriſtus vero Dominus, eodem anno, juxta ſum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ vigeſimum tertium.

Anno Urbis conditæ 773. *anno quarto Olympiadis* 199. *anno Juliano ſexageſimo quinto, anno periodi Julianæ* 1733. *anno ſeptimo Auguſtæi Imperii Tiberii, anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo. Conſules fuerunt M. Aurelius Meſſala, & M. Aurelius Cotta.* Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni Tiberius complevit annum decimum Imperii ſui *Proconſularis*, & undecimum inchoavit. Chriſtus autem Dominus, eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ vigeſimum quartum.

Anno Urbis conditæ 744. *anno primo Olympiadis* 200. *anno Juliano ſexageſimo ſexto, anno periodi Julianæ* 4734. *anno octavo Auguſtæi Imperii Tiberii, anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo primo. Conſules fuerunt Tiberius Auguſtus IV. & Druſus Cæſar II.* Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum undecimum ſui Imperii *Proconſularis*, & duodecimum inchoavit, Chriſtus vero Dominus, eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ vigeſimum quintum.

Anno Urbis conditæ 775. *Anno ſecundo Olympiadis* 200. *anno Juliano ſexageſimo ſeptimo, anno periodi Julianæ* 4735. *anno nono Auguſtæi Imperii Tiberii, Anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo ſecundo. Conſules fuerunt C. Sulpicius Galba, & D. Haterius Agrippa.* Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum duodecimum Imperii ſui *Proconſularis*, & decimum tertium inchoavit. Chriſtus autem Dominus, eodem anno juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ vigeſimum ſextum.

Anno Urbis conditæ 776. *anno tertio Olympiadis* 200. *Anno Juliano ſexageſimo octavo, periodi Julianæ* 4736. *anno decimo Auguſtæi Imperii Tiberii. Æræ Chriſtianæ vigeſimo tertio. Conſules fuerunt Aſinius Pollio, & C. Antiſtius Vetus.* Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum decimum tertium Imperii *Proconſularis*, & decimum quartum inchoavit. Chriſtus vero Dominus, eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis vigeſimum ſeptimum.

Anno Urbis conditæ 777. *anno quarto Olympiadis* 200. *anno Juliano ſexageſimo nono. Periodi Julianæ* 4737. *anno undecimo Auguſtæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo quarto. Conſules fuerunt Cornelius Cethegus, & L. Viſellius Varro.* Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum decimum quartum ſui Imperii *Proconſularis*, & decimum quintum incæpit. Chriſtus autem Dominus, eodem anno, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ vigeſimum octavum.

Anno Urbis conditæ 778. *Anno primo Olympiadis* 201. *Anno Juliano ſeptuageſimo. Anno periodi Julianæ* 4738. *Anno duodecimo Auguſtæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo quinto. Conſules fuerunt M. Aſinius Agrippa, & Coſſus Cornelius Lentulus.* Die 28. menſis Auguſti ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum decimum quintum Imperii ſui *Proconſularis*, de quo intelligendus eſt Evangeliſta *Lucas*, dum ait capit. 3. *Anno decimo quinto Imperii Tiberii, factum eſt verbum Domini ad Joannem*. Eodem anno Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuæ vigeſimum nonum, quem complevit die vige-

geſima quinta menſis Decembris ejuſdem anni.

Anno Urbis conditæ 779. Anno ſecundo Olympiadis 201. Anno Juliano ſeptuageſimo primo. Anno periodi Julianæ 4739. anno decimotertio Auguſtæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo ſexto. Conſules fuerunt Lentulus Getulicus, & C. Calviſius. Hoc anno *Tiberius* decurrebat annum decimum ſextum ſui Imperii *Proconſularis*, & die 6. menſis Januarii ejuſdem anni Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, incipiens annum ætatis ſuæ trigeſimum, fuit a *Joanne* in Iordane baptizatus.

Habes nunc ſeriem Imperatorum & Conſulum Romanorum ab anno primo Æræ Chriſtianæ uſque ad annum ejuſdem Æræ Chriſtianæ vigeſimum ſextum, ſeu ad annum uſque decimum ſextum *Proconſularis* Imperii *Tiberii*, quo Chriſtus Dominus, juxta ſuum verum & proprium Natale, anno ineunte ætatis ſuæ trigeſimo, baptizatus eſt in Jordane, ſicut ſat ſuperque oſtendimus in iſta Diſſertatione decima. Quot annos autem poſt Baptiſmum vixerit Chriſtus Dominus, & quoto anno ætatis ſuæ mortuus ſit? copioſe expendemus in Paragrapho ſecundo Diſſertationis decimæ quintæ, ubi, majoris explicationis ergo, texemus ſeriem annorum *Proconſularis* Imperii *Tiberii*, & Conſulum Romanorum ab anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo ſexto, quo baptizatus eſt Chriſtus Dominus, uſque ad annum ejuſdem Æræ Chriſtianæ vigeſimum nonum, ſeu ad annum uſque decimum nonum *Proconſularis* Imperii *Tiberii*, quo Chriſtum Dominum, anno ætatis ſuæ ineunte trigeſimo tertio, mortuum eſſe multis momentis adſtruere ſatagemus.

DISSERTATIO UNDECIMA.

De Circumſtantiis Baptiſmi Chriſti, & de illius vita ante Baptiſmum.

CUM appeteret tempus, quo veteris Legis cæremoniæ eſſent abrogandæ, figuræ tollendæ, umbræ diſſipandæ, Synagoga repellenda, totumque genus humanum per doctrinam Chriſti innovandum, præmiſſus eſt Joannes Baptiſta, Chriſti Prodromus, qui, ut eleganter ait *Tertullianus* lib. 4. contra Marcionem c. 33. fuit Limes quidam conſtitutus inter vetera, & nova, ad quem deſineret Judaiſmus, & a quo inciperet Chriſtianiſmus. Hic eſt ille *Joannes Baptiſta*, qui ſtatim ac audivit Salutationem Mariæ Virginis, exultavit in utero Matris ſuæ *Eliſabeth*, ibidemque confeſtim repletus Spiritu Sancto adeptus eſt cumulatiſſimam, uberrimamque Sanctitatem, in gratiæ habitualis, virtutum, atque Donorum infuſione poſitam, ſicut docent SS. Patres, ſed omnium diſertiſſime *S. Petrus Damianus* Serm. 1. de *Joanne Baptiſta*, ubi hæc habet: *Neminem unquam mortalium intra materna viſcera ſanctificatum legimus, præter Joannem Baptiſtam & Jeremiam, ſed longe minor Jeremiæ ſanctificatio, quam Joannis. Ille quidem in utero Matris ſanctificatus eſt, hic repletus Spiritu Sancto fuiſſe cognoſcitur. Multo quippe excellentius eſt, Spiritu Sancto repleri, quam ſanctificari. Ibi enim ſanctificatio emundationem, hic repletio inundationem ſignat. Denique, & Apoſtoli, qui manibus ſuis tractaverunt de Verbo Vitæ, cum Spiritum Sanctum accepiſſent de Salvatoris afflatu, vix a quinquageſimo a Reſurrectione die ad illum gradum potuerunt pervenire, ut diceretur de eis: Repleti ſunt omnes Spiritu Sancto. Et licet Spiritus Sanctus largiori tunc munere corda credentium repleverit; hoc tamen Joannes legitur in utero aſſecutus, quod Apoſtolica celſitudo tandem longiori permiſſione potuit obtinere.* Hic igitur Chriſti Domini Præcurſor *Joannes*, Beatiſſima cœleſtium donorum copia, & omnigena virtutum ſupellectili affatim inſtructus, ex Eremo, ubi a puero auſteram, & Angelicam vitam duxerat, egreſſus; in omnem Regionem Jordanis divino monitu venit, ibique ſalutaris pœnitentiæ Baptiſmo certatim confluentes populos baptizare cœpit, tum ut occaſione Baptiſmatis, quod conferebat, Chriſtum verum Meſſiam turbis, undequaque ad Jordanem concurrentibus, nunciaret, quam cauſam ipſemet Joannes reddit, dicens: *Ut manifeſtetur*, ſcilicet Chriſtus, *propterea*

rea

Digitized by Google

rea veni ego in aqua baptizans. Tum etiam hu ſuo Baptiſmo Joannes aſſueſaceret tomines Baptiſmo Chriſti, & Judæos terrenis cupiditatibus deditos ad pœnitentiam, & ad Evangelicam gratiam ſuſcipiendam præpararet. Joannes, inquit Joſephus lib. 18. Antiq. cap. 10. *Præcipiebat Judæis, virtuti operam dare, Juſtitiam colere, in Deum ſervare pietatem, & per Baptiſmum in unum coire. Tum demum enim Baptiſma acceptabile fore, ſi non ſolum ad abluenda peccata ſumatur, verum etiam ad caſtimoniam corporis, atque ad animæ Juſtitiam, purificationemque ſervetur, omniumque pariter virtutum, velut ſignaculum, & cuſtodia quædam fidelis habeatur*. Poſtquam autem Joannes omnem populum baptizaſſet, Chriſtus relicta Galilæa, ſeu Civitate Nazareth, ubi hactenus delituerat venit ad ripam Jordanis, ibique, ut omnes modeſtiæ, ac juſtitiæ numeros impleret, cum peccatoribus ſanctus, cum ſontibus inſons, lavacro Joannis fuit ablutus. Expediebat quippe, ſicut docet *Sanctus Thomas* 3. part. q. 39. art. 1. ut Chriſtus a Joanne baptizaretur; Primo, ut aquas tactu ſuæ mundiſſimæ carnis conſecraret, & ut ablutæ aquæ per carnem Chriſti, quæ peccatum non cognovit, Baptiſmatis vim haberent: *Nunquam* enim *aqua Baptiſmi*, inquit *Sanctus Chryſoſtomus* Homil. 2. in Joannem, *purgare peccata credentium poſſet, niſi tactu Dominici Corporis fuiſſet ſanctificata*. Secundo, Chriſtus a Joanne baptizari voluit, ut eo humilitatis exemplo, quod præbebat nos hortaretur ad illud Baptiſma ſuſcipiendum, quod juſſurus erat præcepto, neminemque puderet tingi pœnitentiæ lavacro, poſtquam ipſe impollutus, a peccatoribus ſegregatus, inter pollutos ad Joannem coeuntes permiſceri, & iiſdem aquis ablui non detrectavit. *Quid enim tam divinum ad populos provocandos, quam ut nemo refugiat lavacrum gratiæ, quando Chriſtus lavacrum pœnitentiæ non refugit? Nemo ſe dicat exſortem eſſe peccati, quando Chriſtus venit ad remedium peccatorum. Si pro nobis Chriſtus lavit, immo nos in Corpore ſuo lavit: quanto magis nos noſtra delicta lavare debemus*, ait *S. Ambroſius* lib. 2. in Luc. Idem docet *S. Auguſtinus* Tractatu 4. in Evang. Joannis, ubi ſic inducit Chriſtum Dominum loquentem: *Quantum te extendis? Quantum te extollis? Quanta gloria tua? Quanta gratia tua? Major poteſt eſſe quam mea? Si ergo veni ad ſervum, tu dedignaris venire ad Dominum? Si ego ſuſcepi Baptiſmum ſervi, tu dedignaris a Domino baptizari?* His de cauſis Baptiſmo Joannis initiari voluit Chriſtus, non vero ad emundationem ſpiritualem, vel ad characterem ſuſcipiendum; fuit enim a momento Conceptionis ſuæ omnigena gratia pleniſſime donatus, perfectiſſimus Sacerdos, & militię Chriſtianę Rex, omniumque caput. *Baptizari vis, Domine Jeſu*, inquit *S. Bernardus* Sermone 1. de Epiphania. *Ad quid enim, aut quid tibi opus fuit Baptiſmate? Numquid ſano opus eſt medicina, ac mundatione mundo? Unde tibi peccatum, ut Baptiſma ſit neceſſarium? Numquid a Patre? At Patrem quidem habes, ſed Deum, & æqualis es illi, Deus de Deo, lumen de lumine. Nam in Deum peccatum cadere non poſſe, quis neſciat? An vero de Matre? Nam & Matrem habes, ſed Virgo eſt. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuiſti, quæ te ſine iniquitate concepit, ſalva integritate peperit? Quam maculam habere potes ſine macula?* Ego, *inquit Joannes*, a te debeo baptizari, & tu venis ad me? *Magna utraque humilitas, ſed nulla comparatio. Quomodo enim non humiliaretur homo coram humili Deo?* Sine modo (inquit Dominus) decet enim ſic nos implere omnem juſtitiam. *Acquievit Joannes & obedivit. Baptizavit Agnum Dei, & aquas lavit. Nos abluti ſumus, non ille, quia nobis lavandis aqua cognoſcuntur abluta*. Denique, in Jordane Chriſtus baptizari voluit, ut inde intelligeremus, quod, ſicut per tranſitum Jordanis filii Iſrael in Terram promiſſionis ſunt ingreſſi, ita & nos per Baptiſmum in veram Terram promiſſionis introducimur, nobiſque per illum Regni Cœleſtis janua reſeratur.

Sunt nonnulli periti hujus temporis Critici, qui autumant, mendoſam eſſe noſtram Editionem vulgatam in capite pri-

primo Evangelii Sancti Joannis ; ubi iſta verba leguntur: *Hæc in Bethania facta ſunt trans Jordanem, ubi erat Joannes baptizans*. Volunt enim, non *Bethania*, ſed *Bethabara* eſſe legendum, quia, inquiunt, *Bethania* neque trans Jordanem eſt, neque in deſerto Judææ, ſed vicina Hieroſolymis, neque ad aquas ſita eſt, ut commoda ibi baptizandi opportunitas haberetur. *Bethabara* vero eſt locus ad trajectum Jordanis, ſeu in citeriore Jordanis ripa reſpectu Hieroſolymæ, in Tribu Ephraim, ibi primum baptizabat Joannes, nam poſtea baptizavit in *Salim* in deſerto. Verum, quamvis hanc Criticorum conjecturam approbent *Origenes*, *S. Joannes Chryſoſtomus*, *S. Epiphanius*, *S. Hieronymus*, *Euthymius*, *Theophylactus*, muultique alii Script. Sacræ Interpretes: ipſe tamen cum S. Thoma arbitror, non eſſe ſolecitandam Editionis vulgatæ lectionem, ſic enim ſentire videtur *Sanctus Thomas* Commen. in cap. 1. Joannis lect. 14. ubi hæc habet: *Cum Bethania ſit in Monte Oliveti, quod eſt juxta Hieruſalem, quomodo dicit Evangeliſta, quod facta ſunt trans Jordanem, qui multum diſtat ab Hieruſalem? Sed dicendum ſecundum Origenem & Chryſoſtomum, quod non debet dici Bethania, ſed Bethabara, quæ eſt quædam Villa ultra Jordanem, & hoc quod dicit, Bethania, corruptum eſt. Sed quia tam libri Græci, quam Latini habent, Bethania, ideo dicendum eſt aliter, quod eſt duplex Bethania: una, quæ eſt prope Hieruſalem in Monte Oliveti: alia trans Jordanem, ubi erat Joannes baptizans*. Hactenus *S. Thomas*, qui licet duplicem inſinuet reſponſionem, in poſteriorem tamen, quæ ſtat pro Editionis vulgatæ lectione, magis propendere videtur.

Bochartus part. 1. Libri, cui titulus eſt: *Phaleg* cap. 7. parag. 10. refert, extare Capellam Divo Joanni Baptiſtæ dicatam, & ab Urbe Jericho duabus duntaxat Gallicis leucis diſtantem, ubi creditur, Chriſtum fuiſse baptizatum. Sed hæc popularis, quæ invaluit, traditio, & de cujus origine non certo conſtat, ad perſuadendum efficax eſſe non poteſt. Nobis ergo abunde ſufficiat ſcire, Chriſtum fuiſſe baptizatum in Jordane, & ea de cauſa multos antiquitus Chriſtianos, pietatis ergo, acceſſiſſe, ut in aquis Jordanis corpora ſua abluerent, multos etiam in iiſdem aquis aut baptizatos fuiſſe, aut baptizari vehementer cupiiſſe, ſicut refert *Euſebius* de *Conſtantino* Imperatore, qui Baptiſmum in Jordane ſuſcipere ſtatuerat, morte tamen præventus, voti ſui compos non fuit, ſed ſub finem vitæ ſuæ in Suburbiis Nicomediæ baptizatus eſt, ſicut ex eodem *Euſebio* exſcribunt *Socrates*, *Sozomenus*, *Theodoretus*, *Evagrius*, *Rufinus*, *Ambroſius*, & *Hieronymus*. Quod non aſſertive, ſed Hiſtorice duntaxat dictum velim. Scio quippe, Romæ, ubi hęc ſcribo, contrariam de loco Baptiſmi *Conſtantini Magni*, Imperatoris, vigere traditionem, quam oppugnare vel labefactare nec poſſum, nec debeo. His, quæ ad Hiſtoriam pertinent, prælibatis, nunc pręcipuas circumſtantias Baptiſmi Chriſti, quæ a Sacris Evangeliſtis *Matth.* c. 3. & *Luca* cap. 3. accurate deſcribuntur, exponendas aggredior. Prima eſt, quod Jeſu baptizato, & orante, apertum ſit Cœlum. Altera, quod Spiritus Sanctus in ſpecie Columbæ deſcenderit ſuper ipſum. Poſtrema, quod audita ſit vox Patris, dicentis: *Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi*.

DICO ITAQUE PRIMO: *Conveniens fuiſſe, ut, Chriſto baptizato, & orante, aperirentur Cœli*.

Triplicem hujuſce apertionis Cœlorum congruentiam affert *Doctor Angelicus* 3. p. q. 39. art. 5. Expediebat enim primo, ut, dum Chriſtus baptizabatur, Cœli aperirentur ad ſignificandum effectum Baptiſmi, quem ipſe in nova Lege inſtituebat, & cujus effectus eſt Regni Cœleſtis apertio, quę fit beneficio & applicatione meritorum Chriſti. Secundo, conveniens fuit, ut Chriſto baptizato & orante aperirentur Cœli, ad deſignandam diſpoſitionem, quę baptizandis ineſſe debet, ſeu fidem, quam Eccleſia habet de rebus cœleſtibus, quę ſenſum & omnem humanam rationem excedunt. Hęc autem fides ſemper comitari debet Baptiſmum, qui ideo a *S. Auguſtino* Ep. 98. alias 23. ad Bonifacium

Sa-

Digitized by Google

Sacramentum Fidei appellatur. Denique, baptizato Chriſto & orante, aperti ſunt cœli, ut inde oſtenderetur, quod jugis oratio hominis poſt Baptiſmum ad introitum Regni cœleſtis eſt prorſus neceſſaria. Quamvis enim per Baptiſmum remittantur, aç penitus deleantur peccata, non vero radantur tantum, aut tegantur, ſicut contendunt Calviniſtę & Lutherani, aliique hujus furfuris heterodoxi; remanet tamen peccati fomes medullitus, & in omnium animis ſenſibuſque penitus infixus, qui, velimus nolimus, tanquam domeſticus, & implacabilis hoſtis inteſtinum excitat bellum. Mundus etiam & dęmones nos oppugnant exterius, nullumque lapidem non movent, ut gratię, quam percepimus in Baptiſmo, jacturam faciamus, quo fit, ut ad tot hoſtes profligandos, totque amovenda ſalutis diſcrimina, neceſſario opus habeamus continua poſt Baptiſmum oratione, ne, noſtris viribus confiſi, ingruentibus tentationibus ſuccumbamus; oratio quippe, ut docent Sancti Patres, eſt via ad Cœlum, clavis Regni cœleſtis, & gratiarum, per quas tentationes vincimus, conciliatrix. *Aſcendit oratio, & deſcendit miſeratio*.

Ceterum, quo pacto Cœli, baptizato & orante Chriſto, fuerint aperti, non convenit inter Theologos. Alii, ſecuti *S. Hieronymum* in cap. 1. Ezechiel. & Authorem Operis imperfecti in Matthęum, putant hanc apertionem Cœlorum non fuiſſe realem, ſed apparentem tantum & imaginariam, qualis fuit apertio Cœlorum, quam viderunt Ezechiel c. 1. & Sanctus Stephanus, dum dixit: *Ecce video Cœlos apertos*. Alii, quorum mihi magis probatur ſententia, exiſtimant, eo in ſenſu, baptizato Chriſto, fuiſſe Cœlos apertos, quod apparuerit claritas magna & inſolita ad modum hiatus, ſicut ſolet in coruſcationibus apparere; quę claritas ſubito perſtrinxit omnium adſtantium oculos. Quod quidem eo potiſſimum fine factum eſt, ut Columba Spiritum Sanctum referens, & vox Patris non aliunde, quam e Cœlis proficiſci viderentur, ſicque omnes, qui aderant, in Chriſtum tanquam verum Meſſiam crederent. In hoc igitur ſenſu Cœli, baptizato Chriſto & orante, ſunt aperti, non vero per realem partium continuarum diſtractionem ac ſeparationem: tum quia Cœli, ut docet *Sanctus Thomas*, ſunt impaſſibiles, & alterationi æque ac corruptioni nullatenus obnoxii, inſuper & ſolidi ſunt, juxta illud *Job* c. 37. *Cœli quaſi ære fuſi*, ſeu ſolidiſſimi ſunt; tum quia etiam quamvis Cœli, non obſtante eorum ſoliditate, potuiſſent per miraculum, ſeu Divina Omnipotentia diffindi, & aperiri, id tamen neque conveniens, neque neceſſarium erat, quemadmodum, poſt *S. Thomam*, docent omnes Theologi.

DICO SECUNDO: *Conveniens fuiſſe ut Spiritus Sanctus in Chriſtum baptizatum illaberetur in ſpecie Columbæ*.

Hanc aſſertionem *Sanctus Thomas* 3. p. q. 39. art. 6. in reſponſione ad quartam objectionem erudite probat quadruplici ratione. Prima petitur ex natura Columbæ, quę eſt animal ſimplex, manſuetum, domeſticum, aſtutia & dolo carens; unde *Matth.* cap. 10. dicitur: *Eſtote ſimplices ſicut Columbæ*. In ſpecie igitur Columbæ Spiritus Sanctus in Chriſtum baptizatum illapſus eſt ad deſignandam diſpoſitionem, quæ prærequiritur in baptizandis, ut videlicet, ſemota omni fictione, cum fidei ſimplicitate & candore morum ad Baptiſmum accedant, quia, ut dicitur *Sapientiæ* cap. 1. *Spiritus Sanctus diſciplinæ effugiet fictum*.

Altera *S. Thomæ* ratio deſumitur ex proprietatibus Columbæ, quibus adumbrantur ſeptem Dona Spiritus Sancti. Nam primo, Columba ſecus fluenta habitat, ut inde, viſo accipitre, mergat ſe, & evadat: quod pertinet ad donum ſapientiæ, quo Sancti ſecus fluenta Script. Divinæ reſident, ut infauſtos diaboli incurſus evadant. Secundo, columba meliora grana ſeligit: quod pertinet ad donum ſcientiæ, cujus ope Sancti ſententias ſanas, quibus ſalubriter paſcantur, ſeligunt. Tertio, columba alienos nutrit pullos: quod pertinet ad donum conſilii, quo Sancti eos, qui fuerunt antea pulli, ideſt, imitatores & filii diaboli, doctri-

na nutriant, & exemplo. Quarto, columba non lacerat roſtro: quod pertinet ad donum intellectus, quo Sancti bonas ſententias lacerando non pervertunt, ſed potius vindicant ab hæreticorum corruptelis. Quinto, columba felle caret: quod pertinet ad donum pietatis, quo Sancti, ab ira, & vindicta alieni, bene precantur male precantibus, bene merentur de male merentibus. Sexto, columba in cavernis petræ nidificat: quod pertinet ad fortitudinis domum, quo Sancti in plagis Chriſti, qui 1. ad Corinth. cap. 10. dicitur Petra myſtica, nidum ponunt, ideſt, totius ſpei, ac fiduciæ ſuæ Sacram, ut ajunt, anchoram figunt. Denique, columba gemitum pro cantu habet: quod pertinet ad donum timoris, quo Sancti delectantur in gemitu pro peccatis, Deumque juſtum vindicem non formidine pœnæ, ſed virtutis amore reverentur. Hæ columbæ proprietates iſtis verſibus ſunt comprehenſæ:

Eſt ſine felle, gemit, roſtro non lædit, & ungues.
Poſſidet innocuos, granaque pura legit.
Gaudet aquis, quæritque greges, celerique volatu
Tuta petit, fœtus educat alterius.
Maſculus ipſe fovet fœtus, ac incubat ovis
Conjugii ſervant fœdera caſta ſimul.

Tertia ratio, qua probat *Sanctus Thomas*, conveniens fuiſſe ut Spiritus Sanctus in ſpecie columbæ appareret in Baptiſmate Chriſti, ſumitur ex proprio, ac ſingulari Baptiſmi effectu, qui conſiſtit in remiſſione peccatorum, & in reconciliatione cum Deo. Ad quem Baptiſmi effectum ſignificandum apparuit columba, quæ ut, ait *Tertullianus* libri contra *Valentinum* cap. 2. *a principio divinæ pacis eſt præco*. Idem docent Sancti Patres, quos inter *Chryſoſtomum*, *& Hieronymum* hic laudare ſufficiet. *Præterea*, inquit *Chryſoſtomus* Homil. 12. in *Matth. Columba cernitur, nequaquam olivæ ramum ferens, ſed omnium malorum liberatorem nobis evidenter oſtendens, ſpemque ſuggerens proſperorum. Non enim ex Arca unum educit hominem: ſed poſtquam apparuit, univerſum prorſus Orbem attollit in Cœlum, quæ certe pro oleæ ramo, omni generi humano adoptionem detulit filiorum*. Hieronymus vero adverſus *Luciferianos* hæc habet: *Emittitur de Arca Corvus, & non redit: & poſtea pacem terræ Columba nuntiat, ita & in Baptiſmate, Eccleſia teterrimo alite expulſo*, ideſt, *Diabolo, pacem terræ noſtræ columba Spiritus Sancti nuntiat*.

Quarta denique *Sancti Thomæ* ratio ducitur ex communi effectu Baptiſmi, qui eſt conjunctio Eccleſiaſticæ unitatis: ad quem quidem Baptiſmi effectum indicandum convenienter Spiritus Sanctus demonſtratus eſt in ſpecie columbæ, quæ eſt animal amicitiæ ſocietatiſque capax. Hinc *Sanctus Cyprianus* in libro de Unitate Eccleſiæ appoſite, & eleganter ait: *In domo Dei, in Eccleſia Chriſti unanimes habitant, concordes, & ſimplices perſeverant. Idcirco & in columba venit Spiritus Sanctus. Simplex animal & lætum eſt, non felle amarum, non morſibus ſævum, non unguium laceratione violentum, hoſpitia humana diligere, unius domus conſortium noſſe; cum generant ſimul filios edere; cum commeant volatibus invicem cohærere; communi converſatione vitam ſuam degere; oris oſculo concordiam pacis agnoſcere; legem circa omnia unanimitatis implere. Hæc eſt in Eccleſia noſcenda ſimplicitas; hæc charitas obtinenda, ut columbas dilectio fraternitatis imitetur, ut manſuetudo & lenitas agnis & ovibus coæquetur*.

DICES PRIMO: Fides docet, Chriſtum a principio conceptionis ſuæ plenitudinem gratiæ, per quam Spiritus Sanctus habitat in nobis, accepiſſe. Non fuit ergo conveniens, ut Spiritus Sanctus in Chriſtum baptizatum deſcenderet.

Reſpondeo, cum *Sancto Thoma* 3. part. Quæſt. 37. art. 6. omnia, quæ in Baptiſmo Chriſti peracta ſunt, pertinere ad myſterium eorum, qui deinceps Baptiſmo Chriſti initiandi erant; omnes autem, qui Baptiſmo Chriſti baptizantur, Spiritum Sanctum recipiunt, niſi ficte accedant, juxta illud *Matth.* cap. 3. *Ipſe vos baptizabit in Spiritu Sancto*: conveniens igitur fuit ut Spiritus Sanctus ſuper Chriſtum in Jordane

dane baptizatum illaberetur, quia tum temporis Chriſtus corpus ſuum, ideſt, Eccleſiam præfigurabat, in qua baptizati recipiunt Spiritum Sanctum. Huic reſponſioni ſuffragantur Sancti Patres, *Athanaſius* Oratione 2. contra *Arianos*: *An ignoratis*, inquit, *quod Templum Dei ſitis, ac Spiritus Dei habitet in vobis? Cum enim Dominus in Jordane lavaretur, nos illi ipſi eramus, qui in Domino, & a Domino lavabamur, & cum ille reciperet Spiritum Sanctum, nos illi ipſi eramus, qui per Dominum Spiritus ipſius capaces reddebamur.* Similia habet *Auguſtinus* lib. 15. de Civit. Dei c. 26. *Dominus ipſe Jeſus Spiritum Sanctum non ſolum dedit ut Deus, ſed etiam accepit ut homo, propterea dictus eſt plenus gratia. Et manifeſtius de illo ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum, quoniam unxit eum Deus Spiritu Sancto, non utique oleo viſibili, ſed dono gratiæ, quod viſibili ſignificatur unguento, quo baptizatos ungit Eccleſia. Nec ſane tunc unctus eſt Chriſtus Spiritu Sancto, quando ſuper eum baptizatum velut columba deſcendit. Tunc enim corpus ſuum, ideſt, Eccleſiam ſuam præfigurare dignatus eſt, in qua præcipue baptizati accipiunt Spiritum Sanctum. Sed de iſta myſtica unctione tunc intelligendus eſt unctus, quando verbum Dei caro factum eſt.* Hactenus *Sanctus Auguſtinus*. Addo etiam, Spiritum Sanctum triplici de cauſa in Jeſum baptizatum ſub ſigno ſenſibili deſcendiſſe. Primo, propter Joannem, ut eo indicio Chriſtum dignoſceret, quem antea ex vultu non noverat, & de illo teſtimonium perhibere poſſet. Secundo, propter ipſummet Jeſum, ut hoc Spiritus Sancti illapſu coram omnibus Sacerdos, Rex, & Propheta ſignificaretur, atque in eo impletas eſſe prophetias palam declararetur. Tertio, ut myſterium Trinitatis, quod in veteri Lege fuerat obſcurius revelatum, & quaſi involucris occultatum, initio novæ Legis manifeſtius panderetur.

DICES SECUNDO: Si Spiritus Sanctus in Chriſtum baptizatum revera, & ſub ſpecie ſenſibili illapſus fuiſſet, Joannes, qui Chriſtum baptizavit, & tanti prodigii teſtis oculatus fuit, dubitare deinceps non potuiſſet, an Chriſtus quem baptizaverat, verus eſſet Meſſias? Atqui tamen Joannes dubitavit, an Chriſtus, quem baptizaverat, verus eſſet Meſſias? nam, poſt Baptiſmum Chriſti, Joannes, ab Herode Tetrarcha Galilææ detruſus in carcerem, duos e diſcipulis ſuis miſit ad Jeſum, ut interrogarent eum an eſſet Meſſias? *Joannes autem*, inquit *Matthæus* c. 11. *cum audiſſet in vinculis opera Chriſti, mittens duos de diſcipulis ſuis, ait illi: tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* Veroſimile igitur non eſt, in Chriſtum baptizatum revera, & ſub ſigno ſenſibili Spiritum Sanctum deſcendiſſe.

Reſpondeo: Joannem, poſtquam Chriſtum Dominum baptizaſſet, pro comperto ſemper habuiſſe illum eſſe verum Meſſiam, & filium Dei. Primo, quia Joannes viderat deſcendentem in Chriſtum, dum baptizaretur, Spiritum Sanctum. Unde ipſe dicit *Joannis* c. 1. *Et ego neſciebam eum, ſed qui me miſit baptizare in aqua, ille mihi dixit: ſuper quem videris Spiritum Sanctum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptizat in Spiritu Sancto. Et ego vidi, & teſtimonium perhibui quia hic eſt filius Dei.* Secundo, Joannes miſſis ad ſe a Synedrio Sacerdotibus reſpondit, ſe nequaquam eum eſſe, quem putabant, ſed alium jam veniſſe ſe ipſo multo digniorem, ac priorem, qui verus erat Meſſias ab omnibus expectatus, & cujus dignus non erat, qui corrigiam calceamentorum ſolveret. Tertio, Joannes, Jeſum præſentem digito demonſtrans, denunciavit ipſum eſſe, qui a ſe promiſſus fuerat, eumque agnum Dei palam nuncupavit. Denique, cum Diſcipuli Joannis ægre ferrent, & quererentur apud ipſum, quod plures ad Jeſum confluerent, hinc occaſionem ſumpſit Joannes commendandi, & extollendi Jeſum, ſe ipſo longe ſuperiorem, & quem proinde neceſſe erat creſcere, ſe autem minui. Certiſſime igitur Joannes cognovit Jeſum eſſe verum Meſſiam, & filium Dei. Quapropter, quando Joannes carcere deinde detentus duos e diſcipulis ſuis miſit ad Chriſtum, ut interrogarent eum, an

eſſet

Digitized by Google

eſſet Meſſias? voluit duntaxat hac inſtructa legatione Joannes, ut diſcipuli ſui, qui ægre ab illo divelli poterant, quique fluctuantes adduci necdum potuerant, ut crederent Jeſum eſſe verum Meſſiam, omne ad Chriſti adſpectum, deponerent dubium, & viſis miraculis, quæ Chriſtus operabatur, atque audita cœleſti, quam prædicabat, doctrina, ſenſuum tandem ſuorum teſtimonio convicti agnoſcerent illum eſſe verum Meſſiam, quem toties illis indigitaverat. Hæc itaque interrogatio nomine Joannis Baptiſtæ ab ipſius diſcipulis Chriſto Domino facta, *tu es, qui venturus es, an alium expectamus?* nullam de Meſſiæ dignitate, Chriſtique divinitate ignorantiam, aut dubitationem arguit in Joanne, qui potius utramque in Chriſto probe perſpectam habebat; ſed ſolum contrariam oſtendit diſcipulorum Ioannis dubitantium diſpoſitionem, quam ut facilius ex eorum animis evelleret Ioannes, ſe ei hoc pacto accommodare voluit. Non ſecus ac ex. gr. quando Chriſtus interrogavit diſcipulos, euntes in caſtellum Emmaus, dicendo: *qui ſunt hi ſermones, quos confertis ad invicem ambulantes, & eſtis triſtes? Lucæ* c. 24. Et ſimiliter, quando Magdalenam interrogavit, *mulier quid ploras? quem quæris? Joannis* c. 20. Hæ, inquam, & hujuſmodi interrogationes, quæ paſſim in Scriptura Sacra occurrunt a Chriſto Domino factæ, non arguunt in Chriſto ignorantiam rerum, quas percontabatur (fides quippe docet eum fuiſſe omniſcium, nihilque illum latuiſſe,) ſed ſolum innuunt iſtiuſmodi interrogationes, Chriſtum identidem ſuum ſermonem inflectere voluiſſe ad captum eorum, quos alloquebatur, & qui infinita ipſum ſcientia pollere, necdum ſatis exploratum habebant.

DICES TERTIO: Columba, quæ apparuit in Baptiſmo Chriſti, non fuit vera columba, ſed ſolum figura, & effigies columbæ; ergo Spiritus Sanctus non apparuit in veritate, ſed tantum in ſimilitudine columbæ. Prob. ant. Primo, quia Sacri Evangeliſtæ non dicunt columbam deſcendiſſe in Chriſtum, ſed *tanquam* columbam, vel *in ſpecie columbæ* Spiritum Sanctum deſcendiſſe: Syriaca verſio habet: *juxta ſimilitudinem corporis columbæ*. Arabica verſio, *in ſimilitudine columbæ*. Æthyopica, *in corpore tanquam in ſpecie columbæ*. Præterea SS. Patres, *Tertull. lib.* de Baptiſmo c. 8. *Juſtinus* in Dialogo cum *Tryphone*, Iudæo, *Irenæus* lib. 3. c. 19. *Epiphanius* hæreſi 62. *Hilarius* in *Matth.* Canon. 2. *Auguſtinu* lib. 2. de Trinit. c. 5. *Ambroſius* lib. 1. de Sacramentis c. 5. & alii aſſerunt, ſpeciem tantum, ſeu figuram, & effigiem columbæ apparuiſſe, hoc eſt, non columbam, ſed quaſi columbam, ſuper Chriſtum baptizatum deſcendiſſe; non ergo in vera columba Spiritus Sanctus deſcendit in Ieſum baptizatum.

Reſpondeo: Sacros Evangeliſtas, & Sanctos Patres, dum dicunt, Spiritum Sanctum in ſpecie, ſeu ſimilitudine columbæ, in Chriſtum baptizatum deſcendiſſe, non excludere veritatem columbæ, ſed innuere duntaxat velle, Spiritum Sanctum non apparuiſſe in ſpecie ſuæ ſubſtantiæ, quæ inviſibilis eſt, vel non aſſumpſiſſe columbam in unitatem perſonæ. Quod autem hæc vera ac genuina ſit Scripturæ, & Sanctorum Patrum mens, liquet ex diſertis *Chryſoſtomi*, & *Auguſtini* teſtimoniis. *Sanctus Chryſoſtomus* hom. 12. in *Matth.* hæc habet: *Hominis quidem naturam ſuſcepit Dei filius, ſed columbæ naturam non ſuſcepit Spiritus. Proinde non dixit Evangeliſta, Spiritum Sanctum in natura columbæ, ſed in ſpecie columbæ deſcendiſſe.* Idem ferme legitur apud *S. Auguſtinum* lib. 2. de Trinit. c. 6. *Non ſic eſt aſſumpta creatura illa, in qua appareret Spiritus Sanctus, ſicut aſſumpta eſt caro illa, & humana forma ex Virgine Maria. Neque enim columbam beatificavit Spiritus Sanctus, ſibique & perſonæ ſuæ in unitatem habitumque conjunxit in æternum, ſed apparuit columba, ſicut opportune apparere debuit, creatura ſerviente Creatori, &c.* Denique, S. *Thomas* 3. p. q. 39. art. 7. ut probet Spiritum Sanctum in vera columba apparuiſſe, adducit authoritatem *Sancti Auguſtini*, qui in libro *de Agone Chriſtiano*, ſic loquitur: *ſicut non oportebat ut homines falleret filius Dei* (corpus videlicet non verum, ſed phantaſticum aſ-

aſſumendo) *ſic etiam non oportebat, ut falleret Spiritus Sanctus; ſed omnipotenti Deo, qui univerſam creaturam ex nihilo fabricavit, non erat difficile verum corpus columbæ ſine aliarum columbarum miniſterio figurare, ſicut non fuit ei difficile verum corpus in utero Mariæ ſine virili ſemine fabricare; cum creatura corporea, & in viſceribus fœminæ ad formandum hominem, & in ipſo Mundo ad formandam columbam imperio Domini voluntatique ſerviret*. Hactenus *S. Auguſt.* cujus authoritatem aliqui recentiores bifariam eludere tentant. Alii enim, ut *Pamelius*, negant librum illum *de Agone Chriſtiano* eſſe germanum *Sancti Auguſtini* fœtum. Alii, ut *Maldonatus*, hunc librum pro genuino quidem agnoſcunt, contendunt tamen, ab *Auguſtino* aſſeri duntaxat, verum apparuiſſe corpus, ſed non veram columbam. Verum, utraque claudicat conjectura. Prima quidem, quia librum *de Agone Chriſtiano* germanum eſſe *S. Auguſtini* Opus conſtat ex ſtylo ex Poſſidii Indiculo, ex ipſomet *S. Auguſtino*, qui hunc librum a ſe exaratum ultro profitetur lib. 2. Retract. c. 3. & denique ex editione Operum *S. Auguſtini*, tam a Doctoribus Lovanienſibus, quam a Patribus Benedictinis Congregationis *S. Mauri* adornata. Altera vero conjectura abludit penitus a mente *S. Auguſtini*, quippe qui columbam illam, in qua apparuit Spiritus Sanctus, non ſolum appellat *verum corpus*, ſed etiam *verum corpus columbæ*. Standum igitur eſt ſententiæ *S. Thomæ*, qui poſt *S. Auguſtinum* docet, veram fuiſſe columbam, in qua apparuit Spiritus Sanctus, cui *Angelici Doctoris* ſententiæ, ſicut ſcribit noſter *Sixtus Senenſis* lib. 6. Bibl. Annot. 13. patrocinantur omnes ferme Theologi. Ceterum, ſi quis quærat ex quibus principiis conflata fuerit illa columba, ſub cujus ſpecie Spiritus Sanctus apparuit? quodnam principium motus illius, an intrinſecum, an extrinſecum? an reſoluta fuerit in aliam materiam: an vero annihilata? confeſtim reſpondebo, in his, & aliis id genus magis curioſis, quam utilibus, quæſtionibus, de quibus Scriptura ſilet, non eſſe argutandum, ſed abunde ſufficere ut ſciamus, Deo non defuiſſe potentiam creandi, movendi, & annihilandi illam columbam a ſe formatam ad ſignificandam Spiritus Sancti præſentiam. Satis igitur dictum ſit de columba, in qua Spiritus Sanctus, ideo in Baptiſmate Chriſti apparere voluit, quia, ut obſervat *S. Thomas*, poſt *S. Auguſtinum* tractatu ſexto in *Joannem*; *Duobus modis oſtendit Dominus viſibiliter Spiritum Sanctum, per columbam ſuper Dominum baptizatum, & per ignem ſuper diſcipulos congregatos: ibi ſimplicitas, hic fervor oſtenditur: ergo ne Spiritu Sanctificati dolum habeant, in columba monſtratus eſt: ne ſimplicitas frigida remaneat, in igne demonſtratus eſt*.

DICO ULTIMO, *Convenienter, Chriſto Domino baptizato, auditam eſſe vocem Patris dicentis*: tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi.

Probatur tribus rationibus. Primo, quia hæc vox Patris, quæ omnium adſtantium auribus inſonuit, Chriſto Domino authoritatem aſſeruit, ejuſque originem, vocationem, & doctrinam, qua totum Orbem innovare debebat, approbavit. Judæis nanque exſpectatione, dubitationeque ſuſpenſis, &, ut inquit *S. Lucas* c. 3. *Cogitantibus omnibus in cordibus ſuis, ne forte ipſe*, ideſt, *Joannes*, *eſſet Chriſtus*, congruum erat, ut Pater Æternus hanc Judæorum dubitationem diſpelleret, & ſigno aliquo ſenſibili, ſeu voce e Cœlo dilapſa, demonſtraret non Joannem, ſed Jeſum eſſe Chriſtum, hoc eſt, Meſſiam jam pridem expectatum & filium ſuum unice dilectum, quem in mundum mittebat, ut perditum genus humanum repararet. Eadem de cauſa voluit Deus ut Joannes nulla, dum vixit, ederet miracula, ne Judæi, quos auſtera Joannis diſciplina, admirabilis vitæ ratio, & baptizandi, quo fungebatur, officium, in admirationem rapiebant, eum pro Meſſia pertinacius haberent. Et e contra voluit Deus ut Chriſtus, quem in Baptiſmo filium ſuum palam declaravit, miraculis inclareſceret, ut tot tantiſque gloriæ gradibus, Joannis, a quo Judæi ægre divellebantur, gloriam obſcuraret; quod deinde revera factum eſt, nam legitur *Joannis*

nis c. 10. quod *multi venerunt ad eum*, ideſt, Chriſtum Dominum, *& dicebant*; *Joannes quidem ſignum fecit nullum, omnia autem quæcunque dixit Joannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum.*

Secundo, Baptiſma Chriſti, ut inquit *Sanctus Thomas* 3. p. q. 39. art. 7. fuit exemplar Baptiſmi, quo nunc initiantur Fideles, Baptiſmus autem, quo nunc baptizantur fideles, perficitur, ac conſecratur in virtute, & invocatione Sanctæ Trinitatis; congruum igitur erat, ut in Baptiſmo Chriſti non ſolum filius, ſcilicet Chriſtus Dominus, in humana natura baptizaretur, & Spiritus Sanctus in columbæ ſpecie appareret, & mitteretur; ſed etiam ut Pater Æternus non quidem mitteretur, ſed in voce audiretur, ſicque in Baptiſmo Chriſti totius Sanctæ Triadis Myſterium demonſtraretur. Hanc rationem eleganter proſequitur *Sanctus Hilarius* cap. 2. in Matth. *Filius Dei*, inquit, *auditu, conſpectuque monſtratur, plebique infidæ, & Prophetis inobedienti teſtimonium de Domino ſuo mititur, & contemplationis, & vocis, ac ſimul, ut ex eis, quæ conſummabantur in Chriſto, cognoſceremus, poſt aquæ lavacrum, & de cæleſtibus portis Sanctum in nos Spiritum involare, & Cæleſtis nos gloriæ unctione perfundi, & paternæ vocis adoptione Dei filios fieri; cum ita diſpoſiti in nos Sacramenti imaginem ipſis rerum effectibus veritas præfiguravit.*

Denique, ad declarandam Chriſti divinitatem hæc vox Patris intonuit: *tu es filius meus Dilectus* non adoptivus, ſed proprius; quem a me non ſeparat Deitas, non dividit poteſtas, non diſcernit æternitas, quem unice diligo, & per quem reconciliatus ſum Mundo: *Pater diligit filium, ſed quomodo Pater filium, non quomodo Dominus ſervum; quomodo unicum, non quomodo adoptatum*, inquit *S. Auguſtinus* tract. 14. in *Joannem*. Hoc unicum Patris Æterni teſtimonium, antehac inauditum, abunde ſufficit ad adſtruendam Chriſti divinitatem contra Arianos, in Socinianis noſtri temporis redivivos, & ad demonſtrandum, ipſum eſſe filium Dei naturalem, non adoptivum, ſicut definitum eſt in Concilio Francofordienſi adverſus duos Epiſcopos, videlicet *Felicem* Urgelitanum, & *Elipandum* Toletanum.

Expoſitis Baptiſmi Chriſti circumſtantiis, quæ a Sacris Evangeliſtis referuntur, nunc præſtat ut pauca dicam de vita, quam egit Chriſtus ante Baptiſmum. *Pauca* dixi, quia nihil de Chriſto Domino, poſt ejus exceſſum ab Ægypto, uſque ad annum ætatis trigeſimum, ſacris litteris proditum eſt, niſi quod divinus ille Puer, annos natus duodecim, inventus ſit a parentibus in templo ſedens in medio Doctorum, audiens, & interrogans eos, ita ut ſtuperent omnes qui eum audiebant ſuper prudentia, & reſponſis ejus. Cetera autem, quæ Chriſtus in infantia, pueritia, adoleſcentia, & juventute ſua peregit, alto, & ſacro ſilentio Evangeliſtæ obtexerunt, quia non curioſitati noſtræ, ſed utilitati, non vanitati, ſed neceſſitati conſulere voluerunt; unde ea ſolum litteris prodiderunt, quæ Chriſtus Dominus triennio prædicationis ſuæ pro ſalute noſtra operatus eſt, & quæ fidem noſtram alere, & roborare poſſunt. Quapropter, ſi quis curioſitate ductus percontari, aut ſcire aveat quid Chriſtus in infantia, & adoleſcentia ſua peregerit? hoc unum ipſi reſpondere poſſum; *erat ſubditus parentibus ſuis*, nihilque niſi commune, & ordinarium in puerili diſciplina, vita, victu, & converſatione ſua geſſit, ut hoc pacto verum ſe hominem eſſe magis comprobaret, nobiſque ſummæ humilitatis ſuppeditaret exemplum. Hic autem, ut candide fatear, occurrit non prætereunda difficultas, quæ haud leve Scripturæ Sacræ Interpretibus faceſſit negotium. Ait quippe *S. Lucas* c. 2. v. 41. Evangelii, *Mariam*, & *Joſephum*, conjuges Sanctiſſimos, Nazarethi in Galilæa Domicilium habentes, quotannis una cum puero Jeſu Hieroſolymam ire ſolitos eſſe: *Ibant*, inquit ille Evangeliſta, *Parentes ejus per ſingulos annos in Jeruſalem in die ſolemni Paſchæ*. Porro, vix credibile eſt, *Mariam*, & *Joſephum* voluiſſe, regnante in Judæa *Archelao*, qui Patris ſui *Herodis* crudelitatis, non minus quam poteſtatis

&

& authoritatis hæres erat, puerum *Jeſum* quotannis in die ſolemni Paſchæ adducere Hieroſolymam, Regiam Sedem ejuſdem *Archelai*, qui facile puerum *Jeſum* comprehenſum tenere, mortique tradere potuiſſet. Obſervat ſiquidem, loco mox a me laudato, *S. Lucas*, Joſephum in Ægypto, poſtquam ab Angelo ſuſcepiſſet mandatum, ut una cum puero *Jeſu*, Virgineque Dei-para, in terram Iſrael reverteretur, velletque ire in Judæam, quæ Iſraelis potiſſima pars erat, protinus mutaſſe conſilium, ac timuiſſe illo ire, ſtatim ac reſciviſſet, *Archelaum* illic regnare poſt mortem patris ſui *Herodis*, eumque denuo ab Angelo monitum in Galilæam ſeceſſiſſe. Si igitur *Joſephus* non multo poſt Natale Chriſti in Judæam venire renuit, eo quod in ea regnaret *Archelaus*, qui credibile erit, eum ſingulis annis, cum puero *Jeſu*, & Virgine Dei-para, voluiſſe e Galilæa, in quam ſe ſe receperat, venire in Judæam, ipſamque Hieroſolymam, Regiam *Archelai* Sedem, maxime cum id temporis idem immineret periculum ex parte Regis *Archelai*, qui (ſicut in Diſſertatione ſexta oſtendimus ex *Flavio Joſepho*, nobili Judæorum Hiſtorico, lib. 17. *Antiq. Judaic.* c. 15.) decem annis ab obitu patris ſui *Herodis* regnavit in Judæa?

Ad hanc difficultatem breviter reſpondeo cum *S. Auguſtino* lib. 2. *de Conſenſu Evangeliſtarum* cap. 10. *Mariam, & Joſephum, parentes pueri Jeſu, ita timuiſſe habitationem in Hieruſalem* (propter *Archelaum* ibi regnantem) *ut tamen propter Dei timorem Feſtivitatem ſolemnem non prætermitterent, in qua latere facillime poſſent. Neque enim incredibile eſt, captatis temporibus opportunis, vel dierum, vel horarum, accedere homines ad ea loca, in quibus formidant.* Quibus verbis aperte innuit *S. Auguſtinus*, Joſephum, ex Ægypto revertentem, timuiſſe quidem in Judæam, propter *Archelaum* ibi regnantem, ire, ut in ea ſedem ſuam figeret, certumque domicilium haberet; ſic enim a Rege *Archelao* fuiſſet nullo negotio deprehenſus: non tamen timuiſſe ad paucos dies per ſingulos annos Hieroſolymis hoſpitari, recurrente præſertim Feſtivitate Paſchali, ad quam undique tanta Judæorum confluebat multitudo, ut *Maria*, & *Joſephus* cum ſacra prole facile per brevem illam temporis moram latitare poſſnet. Anno autem, quo *Jeſus Chriſtus*, annorum duodecim factus, venit in Templum, ſeque Doctoribus noſcendum dedit, omne fuit ſublatum periculum, quia tunc Rex *Archelaus*, qui vitæ Jeſu Chriſti inſidias ſtruere potuiſſet, jam ab *Auguſto* Cæſare, in exilium fuerat ablegatus.

Eliquata iſta difficultate, alia movetur quæſtio, videlicet de Arte, quam exercuit Chriſtus Dominus, ſeu de illo vivendi inſtituto, quod ſectatus eſt per totum illud temporis intervallum, quo privatam vitam duxit: qua in re non convenit inter Theologos, & Scripturæ Sacræ Interpretes. Placet nonnullis, Chriſtum per id temporis inſtar religioſi viri altiſſimæ rerum divinarum contemplationi, orationibus, jejuniis, aliiſque id genus ſpiritualibus rebus vacaſſe, nullam vero artem Mechanicam, unde captaret neceſſaria vitæ, exercuiſſe. Sed hæc ſententia, quam *Paulus Brugenſis* Epiſcopus, in cap. 6. *Marci*, propugnat, merito ab aliis Scripturæ Sacræ Interpretibus improbatur. Ecquis enim, amabo, dicat, Chriſtum per triginta circiter annos otio indulgere voluiſſe, ut totum ſe meditationi, & rerum divinarum contemplationi dederet? Quapropter, alii cenſent: Chriſtum per totum illud temporis ſpatium nulli arti Mechanicæ operam dediſſe, ſed oſtiatim mendicando ſubſidia vitæ neceſſaria accepiſſe. Verum, hæc ſententia nulla probabili ratione nititur; nam quamvis Chriſtus, majoris humilitatis ergo, oſtiatim aliquando mendicare voluerit, falſum tamen eſt, eum mendicitatis ſtatum fuiſſe amplexum, & continuo ad victum ſibi quotidianum parandum oſtiatim ſtipem collegiſſe. Nec certe Chriſtus magis ante Baptiſmum ſtatum mendicitatis amplexus eſt, quam poſt ſuſceptum Baptiſma; nemo autem dixerit, Chriſtum poſt ſuſceptum Baptiſma mendicitatis ſtatum fuiſſe amplexum. Legimus quippe *Joannis* c. 3. Diſcipulos Chriſti iviſſe in Civitatem non ut mendicarent,

ſed

ſed ut cibos emerent. Et *Joannis* c. 13. dicitur: Chriſtum juſſiſſe Judæ habenti loculos, *ut egenis aliquid daret*. Chriſtus ergo loculos poſſidebat, juſque proprie dictum in pecunias, quę in his loculis aſſervabantur, habebat; alioquin eas injuſte poſſediſſet, injuſte expendiſſet, atque ex bonis alienis, & injuſte poſſeſſis eleemoſynam erogaſſet, quod ſane citra hæreſim dici haud poteſt. Hinc merito Summ. Pontif. *Joannes* XXII. anno 1323. cum *Michael Cæſenas*, & *Okamus*, aliique Minoritę pertinaciter contenderent Chriſtum, & Apoſtolos, nec in ſpeciali, nec in communi aliqua bona habuiſſe, ſed omni plane caruiſſe dominio, hanc Minoritarum doctrinam ceu erroneam, & hęreticam confixit, ut videre eſt apud *Odoricum Raynaldum* in Annalibus Eccleſię ad annum 1323. Cum igitur Chriſtus poſt ſuſceptum Baptiſma mendicitatis ſtatum profeſſus non fuerit, veroſimile non eſt, Chriſtum per 30. ferme annos, antequam ad Baptiſmum accederet, ſemper oſtiatim victum ſibi quotidianum paraſſe, & citra ullum operis mechanici exercitium mendicando vitam otioſam duxiſſe. Rejectis itaque illis ſententiis, ipſe probabilius eſſe arbitror: Chriſtum Dominum, uſque dum adoleſceret, & ad annum ætatis ſuæ trigeſimum perveniret, artem fabrilem exercuiſſe. *Hinc habemus*, ait noſter Cajetanus, *unde ſatis fiat curioſis, quęrentibus quid fecerit Chriſtus ad trigeſimum uſque ætatis annum; vacabat enim fabrili exercitio*. Id non obſcure colligi poſſe videtur ex illis interrogationibus Judæorum invidiæ, & malevolentiæ plenis, quæ in Scriptura referuntur: *an non hic eſt filius Fabri? an non hic eſt ille Faber? unde illi hęc ſcientia, qui litteras non didicit?* Scilicet indignabantur Judæi ægriſque oculis videbant per illas Chriſti manus ſigna, & miracula patrari, quas antea opera duntaxat fabrilia ad quotidianum victum quęritandum, tractaſſe norant. Huic ſententiæ patrocinantur bene multi Sancti Patres, qui docent Chriſtum fabrilem artem exercuiſſe, quamvis apud illos incertum ſit, an Chriſtus fuerit faber lignarius, an ferrarius? quia *Faber* indifferenter ſignificat operarium, ſive in ligno, ſive in ferro, ſive in auro, aut in argento, aut in lapide. Venerabilis *Beda*, poſt S. Hilarium, exiſtimat: Chriſtum fuiſſe fabrum ferrarium, & alludit ad opera fabri ferrarii per aquam, ventum, & ignem operantis, ſicut operatur Chriſtus ſalutem noſtram per aquam Baptiſmi, & ignem Spiritus Sancti. Certius tamen videtur ex communi traditione SS. Patrum, Chriſtum fuiſſe fabrum lignarium, ſic enim loquitur *S. Juſtinus* in Dialogo cum Tryphone, Judæo: *cumque veniſſet Jeſus ad Jordanem ut tunc putabatur Joſephi materiarii Fabri filius, ipſe quoque obſcurus, ut Scripturæ prædixerant, & pro Fabro habitus; ſolebat enim, dum inter homines ageret, aratra fabricare atque juga; ut per has figuras juſtitiam doceret, & reipſa fugam otii*. Idem docent *S. Chryſoſtomus* Hom. 30. in c. 13. Matth. *S. Baſilius* in Aſceticis, Author Operis imperfecti in Matth. *S. Thomas* in Matth. *Lyranus*, & alii. Præterea, veroſimile eſt, Chriſtum exercuiſſe eamdem artem fabrilem, quam exercebat S. Joſephus, teſtantur autem multi Sancti Patres, ut videre eſt apud *Bollandum* ad diem 19. menſis Martii, Joſephum fuiſſe fabrum lignarium, in eadem igitur arte lignaria laboranti Joſepho miniſtrabat Chriſtus. Denique, hanc ſententiam fuiſſe antiquitus receptam patet ex illa hiſtoria, quam refert *Sozomenus* lib. 6. Hiſt. Eccl. c. 23. videlicet Antiochiæ vir quidam erat probus, & qui diu pueris informandis operam impenderat utilem, a quo *Libanius*, Sophiſta, id ætatis Ethnicus, & Imperatoris Juliani Apoſtatæ familiaris, cum per ſarcaſmum poſtulaſſet, quid rerum tunc ageret fabri filius? ideſt, Chriſtus, e veſtigio reſpondit ille divina gratia impulſus, *Sandapilam tunc concinnare totius hujus Mundi fabricatorem Juliano Imperatori foras deportando*. Cujus dicti veritatem non multo poſt comprobavit eventus; nam *Julianus* Imperator in illa expeditione, quam contra Perſas tum temporis moliebatur, ictus ſagitta divinitus in ipſum directa, animam, multis, horrendiſque ſceleribus fœtidam, expuit.

QUÆ-

QUÆRES PRIMO: utrum *Anna*, & *Caiphas* ſimul Pontificatum geſſerint anno, quo Joannes ſuum cœpit obire miniſterium, ſeu, quo pacto intelligi debeant hæc *S. Lucæ* verba c. 3. *Anno decimo quinto Imperii Tiberii Cæſaris ... ſub Principibus Sacerdotum Anna, & Caipha, factum eſt verbum Domini, ſuper Joannem in deſerto?*

Reſpondeo tres eſſe, circa hunc Sancti Lucæ locum, Theologorum, atque Scripturæ Sacræ Interpretum ſententias. Prima eſt eorum, qui aſſerunt, Annam, & Caipham eodem anno, quo Joannes ſuum orſus eſt miniſterium, Pontificali ſimul dignitate ornatos fuiſſe, eaque alternatim eſſe defunctos. Sed hæc ſententia, parum probabilitatis habet, quia apud Judæos unus tantum erat Summus Sacerdos, quo mortuo, vel amoto, alter in ejus locum ſufficiebatur, a qua quidem patria, & avita conſuetudine veroſimile non eſt Judæos unquam receſſiſſe, duoſque ſimul Summo Sacerdotio inaugurare voluiſſe. Altera ſententia eorum eſt, qui dicunt, Caipham, anno, quo Joannes ſuum iniit miniſterium, fuiſſe Summum Sacerdotem, Annam vero fuiſſe ejus Vicarium. Sed hæc ſententia falſi convincitur. Primo, quia *S. Lucas* Annam præponit Caiphæ, tum c. 3. ſui Evangelii, ubi hæc habet: *ſub Principibus Sacerdotum Anna & Caipha*. tum etiam c. 4. Actuum Apoſtolorum: *Et Annas, Princeps Sacerdotum, & Caiphas, & Joannes, & Alexander, & quotquot erant de genere Sacerdotali*. Porro, ſi Annas fuiſſet duntaxat Vicarius Caiphę, procul dubio S. Lucas, qui in recenſendis dignitatibus ordinem accurate ſervat, nunquam Annam præpoſuiſſet Caiphæ, fuiſſet enim præpoſterus ille ordo. Secundo, S. Lucas appellat Annam *Principem Sacerdotum*, quæ certe nuncupatio non indigitat Vicarium Sacerdotis, ſed potius deſignat eum, qui totius ordinis, & claſſis Sacerdotalis Princeps eſt, & caput. Denique, ut optime ait doctiſſimus *Valeſius* in ſuis Notis in lib. 1. Hiſt. Eccl. Euſebii pag. 18. nunquam Joſephus, qui in ſuis Antiquitatum libris univerſos Judæorum Pontifices ſumma diligentia percenſuit, perpetuos illos Vicarios Summorum Sacerdotum commemoravit, ſed unius duntaxat meminit lib. 17. c. 8. qui appellabatur: *Joſephus*, Ellemi filius, & qui in ſpatium unius tantum diei creatus eſt Pontifex, ut vice Matthiæ Pontificis, qui nocturnam pollutionem paſſus fuerat, Sacra faceret. Ex quo apparet, nullos tum temporis extitiſſe perpetuos Summi Sacerdotis Vicarios, nam, ſi Matthias, qui erat Summus Sacerdos, Vicarium ejuſmodi habuiſſet, nihil opus fuiſſet, ob nocturnam illam pollutionem, ſubito illi Vicarium conſtituere. Miſſis itaque duabus illis prioribus ſententiis, tertia, quæ mihi magis probatur, eorum eſt, qui docent, non eos ſolos dictos eſſe Principes Sacerdotum, qui Summo Sacerdotio apud Judæos fungebantur, ſed etiam illos, qui olim Summo Sacerdotio defuncti, poſtea deſtituti erant, & exauctorati. *Joſephus* autem lib. 18. Ant. c. 3. recenſet inter Summos Sacerdotes Judæorum *Ananum*, quem anno trigeſimo octavo poſtquam *Antonius* in pugna Actiaca fuerat a Cæſare Auguſto ſuperatus, hoc eſt anno a condita Roma 760. Chriſti vero undecimo anno, & Æræ vulgaris ſeptimo, *A. Licinio Nerva Sylano*, & *Q. Cæcilio Metello* Conſulibus, *Quirinius*, poſt ſecundum populi Cenſum, qui magnos in Judæa excitavit tumultus, remoto *Joazaro*, Summum Sacerdotem conſtituit. Et hic *Ananus* non alter videtur ab eo, quem S. Lucas appellat *Annam*, qui per quindecim, aut ſexdecim annos Pontificatum geſſit, ſecta Sadducæus, ſocerque Caiphæ. Quamvis ergo anno, quo Joannes ſuum auſpicatus eſt miniſterium, *Ananus*, ſeu *Anna*, non eſſet amplius Summus Sacerdos, ſed ſolum *Caiphas*, jure tamen optimo S. Lucas *Annam* appellat Principem Sacerdotum, tum quia *Anna* titulum Summi Sacerdotis ſemper retinuit, tum quia etiam apud Judæos in maximo honore habebatur, non ſolum quia ipſe diu Pontificatum geſſerat, ſed etiam quia, ut teſtatur Joſephus, quinque ejus filii, videlicet *Eleazar*, *Jonathas*, *Theophylus*, *Matthias*, & *Ananus* eadem Pontificali dignitate fuerunt ornati.

QUÆRES SECUNDO: *Utrum Baptiſma Jo: conferret gratiam ſanctificantem?*

Reſ-

Reſpondeo cum *S. Thoma*: hoc diſcrimen intercedere Baptiſmum Joannis inter, & Baptiſmum Chriſti, quod Baptiſmus Joannis, licet eſſet a Deo quantum ad ritum, non tamen erat a Deo quantum ad effectum internum, quia nec characterem, nec gratiam ſanctificantem producebat, ſicut producit in nova Lege Baptiſmus Chriſti; nec erat inſtitutus Baptiſmus Joannis in remedium peccati, ſive originalis, ſive actualis, ſed ſolum erat proluſorius, rudimentarius, ſeu præparatorius ad Baptiſmum Chriſti, quatenus inculcabat pœnitentiam, & homines erudiebat per doctrinam, quæ ad Fidem Chriſti baptizatos quaſi manu ducebat: *Joannes baptizavit Baptiſmo pœnitentia populum dicens: in eum, qui venturus eſſet poſt ipſum, ut crederent, hoc eſt, in Jeſum*. Non quod Joannes, ut quibuſdam perperam viſum eſt, hac inter baptizandum forma uteretur, *baptizo vos in nomine Meſſiæ venturi*, ſed quod Joannes, prædicando Baptiſmum pœnitentiæ, ſuos permoveret diſcipulos, ut in Jeſum ceu verum Meſſiam, crederent. Hinc, juxta SS. Patres potiſſimum *Hieronymum*, & *Bedam*, confeſſio peccatorum, de qua *Matth.* cap. 3. & *Marci* cap. 1. fit mentio, in Baptiſmate Joannis non fiebat ad remiſſionem peccatorum per Baptiſmum Joannis conferendam, ſed per pœnitentiam convenientem exhibendam, & per Baptiſmum Chriſti, ad quem pœnitentia illa præparabat, obtinendam. Ita docent *Tertullianus* libri de Baptiſmo cap. 10. *S. Auguſtinus* Serm. 37. & *S. Chryſologus* Ser. 137. ubi hæc habet: *Per Baptiſma Joannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promovebatur ad gratiam; at vero Chriſti Baptiſma ſic regenerat, ſic immutat, ſic hominem reddit ex vetere novum, ut præterita neſciat, non recordetur antiqua, qui de terreno cœleſtis jam cœleſtia poſſidet & divina*. Idem ſtatuit Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. Can. 1. ubi anathemate ferit eum, qui dixerit, *Baptiſmum Joannis eamdem habuiſſe vim cum Baptiſmo Chriſti*. Omnes denique Theologi, poſt Sanctos Patres, conſtanter docent, Baptiſmum Joannis, nec charácterem, nec gratiam ſanctificantem produxiſſe, ac ſubinde fuiſſe neceſſe, ut illi, qui Joannis Baptiſmate erant abluti, denuo Sacro baptiſmatis Chriſti lavacro tingerentur, quo conſequerentur remiſſionem peccatorum. *Qui baptizati ſunt Baptiſmate Joannis, oportebat ut baptizarentur Baptiſmo Chriſti*, inquit *S. Auguſtinus* Tract. 5. in Joannem; & *S. Thomas* 3. part. quæſt. 38. art. 6. improbat opinionem Magiſtri Sententiarum, qui lib. 2. Sent. Diſt. 2. docet illos, qui ſpem non poſuerant in Baptiſmo Joannis, & in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum credebant, non fuiſſe deinde baptizatos Baptiſmate Chriſti, ſed impoſitione tantum manuum ſuper eos ab Apoſtolis facta Spiritum Sanctum recepiſſe. Quæ ſententia toti retro antiquitati, & SS. Patrum doctrinæ adverſatur.

QUÆRES TERTIO: *Cur parvuli recens nati in Eccleſia baptizentur, cum tamen Chriſtus Dominus anno duntaxat ineunte ætatis trigeſimo fuerit baptizatus?*

Reſpondeo cum *S. Thoma*: tres poſſe afferri rationes, cur Chriſtus anno ætatis ſuæ trigeſimo ad Baptiſmum acceſſerit; Primo, quia Chriſtus purgatione non indigebat, quippe qui peccati originalis omnino expers, nec ullum proinde ipſi ex Baptiſmi dilatione periculum imminebat. At parvuli, ſi ex hac vita citra Baptiſmum præmatura morte abripiantur, cum ſint peccato originali obſtricti, pœnam damni incurrunt, immo pœnam ſenſus, mitiſſimam tamen, ſubeunt, ut ſentiunt celeberrimi hujus temporis Theologi. Unde non mirum, ſi pia Mater Eccleſia hoc ſalutari & neceſſario remedio parvulis, ſtatim ac ex utero materno in lucem prodierunt, ſuppetias ferat, eoſque per Baptiſmum regeneret in Chriſto ob imminens mortis periculum. Qua de cauſa etiam adulti, juxta antiquam Eccleſiæ diſciplinam, irregularitatis pœnæ olim ſubjiciebantur, quando, ut liberius ſuis inſervirent cupiditatibus, Baptiſmum ſani ſuſcipere non curabant, & infirmi in lecto decumbentes baptizabantur, & ideo *Clinici* appellati, in quem tum temporis in Eccleſia gliſcentem abuſum SS. Patres, præſertim *Baſilius*, *Greg. Nyſſen.* & *Greg. Nazianzenus* calamum ſtrinxerunt. Secundo,

Chri-

Chriſti anno duntaxat ætatis ſuæ trigeſimo baptizari voluit, quia immediate poſt Baptiſmum docendi & prædicandi officio incumbere, multiſque miraculis, ac prodigiis doctrinam ſuam confirmare debebat; conveniens autem non erat ut Chriſtus in infantia, & adoleſcentia ſua doceret & miracula patraret, ſed ſolum in matura & perfecta ætate; ne videlicet homines prodigiorum, quæ Chriſtus in juvenili ætate edidiſſet, novitate & magnitudine perculſi, dubitaſſent de veritate ipſius humanitatis. Denique, Chriſtus raro exemplo, ideſt ſilentio ſuo triginta circiter annorum ante Baptiſmum demonſtrare voluit, neminem ad publicas Eccleſiaſtici muneris functiones, ad Verbum Dei prædicandum, & ad regimen animarum præſumptione prælationis, vel captandorum pinguium Sacerdotiorum pruritu proſilire, & involare debere, ſed expedire potius, ut hi, qui prædicationis officio incumbere, vel ad regimen animarum admoveri exoptant, prius diſcipuli pœnitentiæ fiant, quam Doctores, & diuturna præparatione in latebris, in ſacro ſeceſſu Deo probati, vitam abſconditam Chriſti imitentur, modeſtiam & paupertatem in habitu, parſimoniam & frugalitatem in victu ſervando, nec ſolum tempus legitimum, & maturam ætatem expectent, ſed Dei voluntatem jugi Scripturæ Sacræ lectione, carnis maceratione, ferventibus orationibus, bonorum operum, & virtutum exercitio exquirant, ut a Deo vocati tanquam *Aaron*, & a rerum terrenarum amore purgati, ſe ſe deinceps in aliorum ſalutem impendant, atque demandata ſibi in Eccleſia docendi ac prædicandi provincia, eo, quo par eſt zelo, & animarum fructu perfungantur; *Nemo* enim, inquit egregie *Tertullianus* ad Martyres, *miles ad bellum cum deliciis venit, non de cubiculo ad aciem procedit, ſe de Papilionibus expeditis, & ſubſtrictis, ubi omnis durities, imbonitas, & inſuavitas conſiſtit.*

QUÆRES ULTIMO: *Utrum omnes Apoſtoli baptizati fuerint Baptiſmo Chriſti?*

Reſpondeo cum *S. Auguſtino* Epiſt. 265. alias 108. ad *Seleucianam* probabilius eſſe, omnes Apoſtolos Baptiſmo Chriſti fuiſſe baptizatos; tum ut reciperent characterem, quem Baptiſmus Joannis imprimere non poterat, tum ut aliis præirent exemplo, eſſentque forma gregis. Quapropter, hæc verba *Joannis* cap. 4. *Quanquam Jeſus non baptizaret, ſed diſcipuli ejus*, non ſunt tam ſtricte accipienda, ut prorſus neminem baptizaverit Chriſtus, ſed vel intelligi debent de Miniſtro ordinario, vel de publico Baptiſmo, qualis erat ille Joannis Præcurſoris Domini; quod certe non impedit, quominus extra ordinem Apoſtolos, & Diſcipulos ſuis manibus baptizaverit Chriſtus Dominus. Scio, circumferri librum ſub titulo *Luminis*, qui clariſſimo nomine Sancti Evodii, in Sede Antiochena Sancti Petri ſucceſſoris immediati, inſignitur, in quo traditur, quod *Chriſtus manibus ſuis Petrum tantum baptizavit, Petrus vero Andream, & filios Zebedæi, ii denique reliquos Apoſtolos. Septuaginta autem Diſcipulos Petrus, & Joannes, Theologus dictus, baptizarunt.* In quam ſententiam ivit Eminentiſſimus Annalium parens Baronius. Sed neminem hic liber movere debet, quia optimo jure a peritis hujus temporis Criticis S. Evodio abjudicatur, quippe qui fabulis, & ineptiis ſcatet. Certe ipſemet Baronius ad annum Chriſti 71. hunc librum, qui ſub ementito S. Evodii nomine proſtat, nulli antiquorum innotuiſſe fatetur.

HYMNUS

De Vita Jeſu Chriſti ante Baptiſmum.

DIvine creſcebas Puer
Creſcendo diſcebas pati,
Hæc deſtinatæ tunc erant
Mortis tuæ præludia.

Satus Deo, volens tegi,
Elegit obſcurum Patrem,
Qui fecit æternas domos,
Domo latet ſub paupere.

Tremenda cujus præpetes
Mandata portant Spiritus,
Cui pronus Orbis ſubditur,
Se ſponte Fabro ſubjicit.

Cœlum, quæ manus ſuſtinent,
Fabrile contrectant opus,
Supremus aſtrorum faber
Fit ipſe vilis artifex.

HYMNUS

In laudem Sancti Joannis Baptiſtæ, qui, poſtquam Jeſum Chriſtum baptizaſſet, ab impio Rege Herode juſſus eſt decollari.

ECce ſaltantis pretium puellæ
Fertur in diſco caput amputatum;
Hæc cruentatis nova proferuntur
Fercula menſis.

Quæ rudes Silvis populos docebat,
Quæ ſua Reges treme-facit aula,
Illa Vox eheu! gladio reſecta
Muta ſilebit.

Occidit Vates, & adhuc timetur:
Vox ſilet Verbi, cruor ille clamat,
Atque fraterni temerata damnat
Fœdera lecti.

Nube ſub denſa jubar involutum
Venerat cæcis aperire terris,
Sole jam pleno, velut umbra, ceſſit
Lucifer Orbe.

Omnibus manet cruor ecce Venis,
Hinc ſitim longam ſatia, Tyranne,
Et cibos inter, pateraſque, puro
Sanguine liba.

Ut caput vidit dapibus ſub ipſis
Triſte fumanti fluitare tabo,
Hæſit, impaſtis fremuitque menſis
Funeris author.

Palluit Cœlum, trepidavit aula,
Ipſa ſeſe horret feritas Tyranni;
Sola ſaltatrix ovat, execrandi
Conſcia facti.

Non tamen frontis gravitas verendæ
Ceſſit immiti violata ferro,
Dura miteſcit placido ſub ore
Mortis imago.

Qui ſuo naſcens Domino præibat,
Morte crudeli prior immolatus
Ille, mox diro notat immolandum
Funere Chriſtum.

DISSERTATIO DUODECIMA.

De Tentatione Chriſti in Deſerto, & de illius vita poſt Baptiſmum.

CHRISTUS Dominus, poſt Baptiſma ſuſceptum, nulla interpoſita mora, ducente, & impellente Spiritu Sancto, ſeceſſit in Deſertum, in quo nihil niſi caudices, ſaxa, rupes, & feræ erant, ut, poſt jejunium 40. dierum, & totidem noctium, tentaretur a diabolo. Cujus tentationis cauſas, locum, & ordinem hic breviter, juxta doctrinam *Angelici Præceptoris* 3. p. q. 41. expendam; deinde, quodnam vitæ genus poſt Baptiſmum Chriſtus fuerit amplexus, exponam.

DICO ITAQUE PRIMO: *Chriſtum convenienter fuiſſe a diabolo tentatum*

rum in Deſerto poſt jejunium quadraginta dierum, & totidem noctium.

Probatur prima pars, recenſendo cauſas, propter quas Chriſtus tentari voluit. Primo, Chriſtus tentari voluit, ut hoc indicio conſtaret Chriſtum eſſe verum hominem, nobis per omnia ſimilem excepto peccato. Secundo, ut nobis contra ingruentes tentationes præſentiſſimum ſuppeditaret auxilium, unde *S. Gregorius Magnus* ait: *Non eſt indignus Redemptori noſtro, quod tentari voluit, qui venerat occidi. Juſtum quippe erat, ut ſic tentationes noſtras ſuis tentationibus vinceret, ſicut mortem noſtram venerat ſua morte ſuperare.* Ex quibus *Sancti Gregorii* verbis patet, hanc tentationem nec Chriſto indignam, nec ejus ſanctitati, ac majeſtati fuiſſe indecoram. Chriſtus enim voluntarie ei ſe ſubdidit, non ad conſenſum, ſe ad luctam & victoriam, perinde ac fami, ſiti, defatigationi, & morti obnoxius eſſe voluit, ut diabolum ſuperaret, & deſtrueret regnum & opera ejus. Nec honor ex illo congreſſu diabolo acceſſit, ſed perpetua potius confuſio & ignominia, ob inſignem Domini victoriam. Inepte ergo ex tentatione Chriſti ſuam hæreſim tueri conabantur ſive Ebionitæ eorumque ſectatores, *Paulus Samoſatenus*, atque *Photinus*, qui nihil in Chriſto præter hominem eſſe aſſerebant, ſive Ariani, qui divinam in ipſo naturam nolebant confiteri, cum potius ex triumpho, quem Chriſtus in hac tentatione reportavit, ex miniſterio Angelorum, ex libera voluntate, qua ſe diabolo tentandum permiſit, fateri debuiſſent, in Chriſto aliquid præter hominem, & ſuper hominem fuiſſe, & hoc ipſum eſſe Deum. Tertio, tentatus eſt Chriſtus propter noſtram cautionem, ut nullus, quantacumque ſanctitate emineat, ſecurum ſe putet ac immunem a tentatione. Et ea de cauſa Chriſtus confeſtim poſt Baptiſmum tentari voluit, quia, ſicut *S. Hilarius* dicit cap. 3. in Matthæum: *In ſanctificatis nobis maxime diaboli tentamenta graſſantur, quia victoria magis eſt ei exoptata de Sanctis.* Idem docet *S. Leo*, Papa, Serm. 3. de Quadrageſima cap. 2. his verbis: *Nemo ſe fallat, nemo ſe decipiat, neque ita quiſquam de cordis ſui puritate confidat, ut putet, ſe nullis tentationum periculis ſubjacere, cum pervigil ille tentator eos acrioribus pulſet inſidiis, quos maxime videtur abſtinere a peccato. Nam a quo dolos ſuos contineat, qui ipſum quoque Dominum majeſtatis auſus eſt calliditatis ſuæ fraude tentare? Viderat ſuperbiam ſuam Baptizati Domini Jeſu humilitate calcatam: intellexerat, quadraginta dierum jejunio omnem cupiditatem carnis excluſam, & tamen non deſperavit de artibus ſuæ malitiæ ſpiritalis improbitas, tantumque ſibi de naturæ noſtræ mutabilitate promiſit, ut quem verum experiebatur hominem, præſumeret poſſe fieri peccatorem. Si ergo ab ipſo Domino & Salvatore noſtro deceptionum ſuarum diabolus non revocavit inſidias; quanto magis fragilitatem noſtram impugnare præſumit, quos exinde vehementiori odio, & invidia ſæviore perſequitur, ex quo ei in Baptiſmo renunciavimus, & ab illa, cui dominabatur origine, in novam creaturam divina regeneratione tranſivimus?* Quarto, tentatus eſt Chriſtus, ut ſuo inſtrueret exemplo, qualiter diaboli tentationes evincamus. Hinc *Sanctus Auguſtinus* lib. 4. de Trinit. c. 13. ait: Chriſtum diabolo tentandum ſe præbuiſſe, *ut ad ſuperandas tentationes ejus mediator eſſet non ſolum per adjutorium, verum etiam per exemplum.* Quam in rem appoſite exclamat Sermone 18. *S. Gaudentius*, Brixianus Epiſcopus: *O ineffabilis Chriſti patientia, quæ idcirco ter tentari permiſit, ut ſuſcepto homini artem præliandi, atque vincendi in ſemetipſo demonſtraret.* Denique Chriſtus tentari voluit, ut nobis fiduciam de ſua miſericordia largiretur, legimus quippe capit. 4. Epiſt. ad Hebræos: *Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris: tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſque peccato.* Alias cauſas, ſed morales tentationis Chriſti adducit *Sanctus Chryſoſtomus* Homil. 13. in cap. 4. Matth. ubi hæc habet: *Certamen vult Chriſtus ſuſcipere contra diabolum, in eum finem, ut qui Baptiſmo regeneratur, ſi poſt Baptiſmum ſuſceptum majores ſufferat tentationes, nequaquam attonitus perturbetur, ac ſi præter expectationem acciderent,*

T 2 *ſed*

ſed duratus obſiſtat, & omnia viriliter ſuſtineat, eo quod ita conſequenter ſolet fieri. In eum finem accepiſti arma, non ut otieris, ſed ut pugnes. Quocirca, ingruentes non repellit tentationes Deus, idque in eum finem, ut in primis intelligas multo te factum quam fueras fortiorem. Tum ut moderationem exerceas, neque efferaris magnitudine donorum: nam coarctant & in gyrum tentationes redigunt. Tertio, ut malus ille dæmon, qui hæſit in ambiguo an defeceris ab ipſius imperio, tentationum exploratione edoctus, ſciat quod illum penitus dereliqueris. Quarto, in eum finem, ut valentior reddaris, & ferro quorumque magis obduratus. Quinto, ut plena fide tibi conſtet, quam ingentes tibi theſauri concredantur. Hactenus Sanctus Chryſoſtomus.

Alteram quod ſpectat aſſertionis partem, de loco, ſeu Deſerto, in quo Chriſtus Dominus fuit a diabolo tentatus, probat *S. Thomas* art. 2. quæſtionis citatę, Deſertum, tanquam locum & palęſtram certaminis, convenienter a Chriſto Domino fuiſſe delectum. Nec enim diabolus Chriſtum aggredi auſus fuiſſet, niſi ſponte ſe ſe tentandum exhibuiſſet, ſicut ſponte membris ejus ſe ſe exhibuit occidendum. Eo fine Chriſtus ſeceſſit in Deſertum, quia ſolemne eſt diabolo magis tentare hominem ſolitarium; ſic Evam tentavit a principio, eam ſine viro inveniens, ſic Cainum, & Joſephi fratres in ſolitudine ſtravit. Unde Eccleſ. cap. 4. dicitur: *Væ ſoli, quia cum ceciderit non habet ſublevantem ſe: Sanctus Ambroſius* lib. 4. in Lucam docet: Chriſtum triplici de cauſa, hoc eſt, conſilio, myſterio, & exemplo, Deſertum adiiſſe; conſilio quidem, ut diabolum ad certamen provocaret; myſterio, ut Adamum de exilio liberaret; exemplo, ut oſtenderet, nobis diabolum ad meliora tendentibus invidere; & tunc magis eſſe cavendum, ne myſterii gratiam deſerat mentis infirmitas.

Ricardus Montacutius p. 2. Originum Eccleſ. exiſtimat, illud Deſertum, in quo a diabolo tentatus fuit Chriſtus Dominus, eſſe idem Deſertum, in quo Iſraelitę per quadraginta annos peregrinati ſunt, tentantes Deum, & murmurantes contra ipſius diſpenſationem ſanctam; *Maldonatus* putat, idem fuiſſe Deſertum, in quo Joannes enutritus legitur. Denique, nonnulli Hiſtorici ſecuti *Adricomium*, *Brocardum*, *Arandam*, & alios Terrę Sanctę exploratores, dicunt, Deſertum in quo Chriſtus tentatus eſt, dictum eſſe *Quarantanam* ab hac Chriſti quadraginta dierum manſione, quod quidem Deſertum inter Jerico, & Jeruſalem interjacet. Sed ut ingenue fatear, hę merę ſunt conjecturę, a quibus viri graves abſtinere debent. Nemini quippe licet curioſius ſcrutari, quę Scriptura Sacra ſilentio tecta eſſe voluit, niſi hac fibula coerceatur curioſitas humana, ſemper habebit inquirendi, & ariolandi locum.

Tertia denique aſſertionis pars, videlicet quod fuerit conveniens ut Chriſtus pręmitteret, ante tentationem, jejunium quadraginta dierum, & totidem noctium, probatur primo, quia Chriſtus nobis exemplo præire voluit: nam, cum omnium interſit contra tentationes ſe tueri, per hoc, quod ante tentationem futuram jejunavit Chriſtus, docuit, quod per jejunium contra tentationes nos armari oportet; & ideo Apoſtolus 2. ad Corint. cap. 6. jejunium inter *arma juſtitiæ* commemorat. Secundo, ut oſtenderet, quod, poſt ſuſceptum Baptiſma, non deliciis ac temulentiæ, non menſæ epulis onuſtæ, ſed jejunio animum debemus intendere. *Proptere*, inquit *Sanctus Chryſoſtomus* Homilia 13. in Matth. *Dominus jejunavit, non quod indigeret, ſed ut nos doceret, quibus peccata ante Baptiſma dominatio ventris intulerat. Ut enim aliquis ægrotum, quem ad ſanitatem reduxit, jubet illa non facere, ex quibus ille morbus contigerat: ita etiam poſt Baptiſma jejunium contra edacitatis vitium induxit. Nam & Adam de Paradiſo intemperantiam ventris ejecit, & diluvium commeruit, & fulmina in ſodomitas ipſa traxit.*

Tertio, ſicut Moyſes in Deſerto quadraginta diebus, & totidem noctibus abſque cibo tranſactis, promulgandam Hebræis Legem a Deo accepit, ita Chriſtus parem inediam ſuſtinens, ſolo

uſus

Digitized by Google

iſus Numinis colloquio, precibus ac jejuniis vacans, & præſentia Spiritus Sancti conſecratur, ſolitudine egreſſus cœleſtem Mundo intulit Legem, eaque imbuit homines. Quarto, Chriſtus poſt jejunium tentari voluit, quia ſecuta eſuries diabolum, famis ſpecie lactatum, ad eum aggrediendum audaciorem reddidit; unde fames Domini pia fraus fuit, qua diabolum ad certandum attraxit, nec repulit accedentem, inquit ibidem *Sanctus Chryſoſtomus*, ſed, cum eum ſuſcepiſſet ad luctam, & ſemel & iterum, & tertio cum facilitate, quæ eum decebat, eliſit, ac proſtravit. Ultimam rationem addit *S. Thomas*, cur Chriſtus ſtatim poſt ſuſceptum Baptiſma jejunaverit, vitæque auſteritatem aſſumpſerit? quia, ait Sanctus ille Doctor, nullus debet aſſumere prædicationis officium, niſi prius fuerit purgatus & in virtute perfectus, quemadmodum dicitur de Chriſto *Actuum* cap. 1. *Cœpit Jeſus facere, & docere*. Et ideo Chriſtus confeſtim poſt Baptiſmum jejunavit, & auſteritatem vitæ aſſumpſit, ut doceret, nos poſt carnem edomitam oportere prædicationis officio incumbere, juxta illud Apoſtoli: *Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne forte cum aliis prædicavero, ipſe reprobus efficiar*. Ceterum, qua ratione Chriſtus quadraginta dierum, totidem noctium potuerit ferre jejunium, quave ratione ipſius corpus per hoc diuturnum temporis intervallum fuerit nutritum? an per intenſionem virtutis nutritivæ prioris cibi? an per ſuſpenſionem actionis caloris naturalis? an per corroborationem humidi radicalis? an per retentionem appetitus? Has & ſimiles umbratiles quæſtiones, de quibus ſilet Scriptura Sacra, otioſis hominibus, qui vento paſcuntur, ventilandas, ac diſcutiendas permitto.

DICO SECUNDO: *Chriſtum trina tentatione convenienti ordine fuiſſe a diabolo tentatum*.

Probatur ratione *S. Thomæ* art. 4. ſupra laudatæ quæſtionis. Diabolus hominem ſpiritualem non ſtatim tentat de gravibus peccatis, ſed pedetentim incipit a levioribus ut poſtmodum ad graviora perducat. Sic ſe geſſit diabolus in tentatione Adami; primo nanque ligni vetiti eſum ipſi ſuaſit his verbis: *Cur præcepit vobis Deus, ut non comederitis de omni ligno Paradiſi?* Secundo, ad inanem gloriam eum perduxit, dicens: *Aperientur oculi veſtri*: Tertio: ad extremam ſuperbiam tentationem perduxit, dum dixit: *Eritis ſicut Dii, ſcientes bonum & malum*. Eundem etiam tentandi ordinem erga Chriſtum, qui Adami culpam luiturus venerat, ſervavit diabolus: *Cibo Adam pellexerat, & de paradiſi gloria in peccati locum, ideſt, in regimen vetitæ arboris deduxerat. Tertio, Divini Numinis ambitione corruperat, Diis futurum ſimilem pollicendo. Igitur adverſus Dominum tota jam ſæculi poteſtate pugnatur, & Creatori ſuo poſſeſſio ejus univerſitatis affertur: ut tenens ordinem fraudis antiquæ, quem nec cibo pellexerat, nec loco moverat, nunc vel ambitione corrumperet*, ait *Sanctus Hilarius* cap. 3. in Matth. Primo, itaque diabolus tentavit Chriſtum, de eo quod appetunt quantumcumque ſpirituales viri, ſcilicet de ſuſtentatione corporalis naturæ per cibum. *Si Filius Dei es, dic ut lapides iſti panes fiant*, quibus vires tuas refocillare, & famem cruciantem ſedare poſſis. Gravis procul dubio erat tentatio illa, qua Chriſto dæmon ſuggerebat, ut de Dei providentia, & amore diffiſus, miraculum, ipſo hortatore, ederet, converſiſque citra neceſſitatem in panes lapidibus, majori, quam par erat, quantitate, aut voluptate (ſi fieri poſſet) famelicus ſumeret, ſicque concupiſcentia carnis, & peccato gulæ irretiretur. Quamvis enim, ut optime obſervat *Sanctus Thomas*, uti neceſſariis ad ſuſtentationem vitę non ſit peccatum gulę, quando tamen ex deſiderio hujus ſuſtentationis homo aliquid inordinatum facit, ad vitium gulæ pertinere poteſt; eſt autem inordinatum, quod aliquis, ubi ſuppetere poſſunt humana ſubſidia, pro ſolo corpore ſuſtendando cibum miraculoſe quærere velit. Cum igitur Chriſtus ad ſubveniendum fami aliter quam miracula faciendo ſibi providere potuiſſet, ideo putabat diabolus peccaturum Chriſtum, ſi ad ſedandam fa-

mem miracula patrare præſumpſiſſet. Sed Chriſtus hanc pravam tentatoris ſuggeſtionem e veſtigio repulit dicens: *Scriptum eſt: non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei*. Poterat quidem Chriſtus, ſi voluiſſet, facili negotio de lapidibus panes facere, ſicut poſtea aquam in vinum convertit in nuptiis, ſed non fecit, ut voluntatem, arteſque Sathanæ contemneret, & quia, ut inquit Sanctus Hieronymus: *Propoſitum erat ei, humilitate diabolum vincere, non potentia*.

Quæret hic fortaſſe aliquis, cur diabolus tentaverit Chriſtum, quem Deum eſſe non ignorabat? ſed huic Quæſito cum S. Thoma Reſpondeo: Diabolum non pro certo cognoviſſe Chriſtum eſſe Deum propter ſigna infirmitatis humanæ, quæ in ipſo videbat, unde Chriſtum aggreſſurus dixit: *Si Filius Dei es*: quæ verba exponens *Ambroſius* lib. 4. in Lucam ait: *quid ſibi vult talis ſermonis exorſus, niſi quia cognoverat*, Diabolus, *Dei filium eſſe venturum, ſed veniſſe per hanc infirmitatem corporis non putabat*: Diabolus ergo explorare volens, an revera Chriſtus eſſet filius Dei? eum tentare auſus fuit.

Poſt primæ illius tantationis inſultum, proceſſit ſecundo Diabolus ad id, in quo ſpirituales viri quandoque deficiunt, ut ſcilicet illecebroſæ gloriolæ guſtu ineſcati aliqua ad oſtentationem operentur. Tranſtulit enim Chriſtum Diabolus in Sanctam Civitatem, ſeu Hieroſolymam, & ſtatuit eum ſuper pinnaculum templi, & dixit ei: *Si filius Dei es, mitte te deorſum: ſcriptum eſt enim: quia Angelis ſuis mandavit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum*. Sed hoc a ſpiritu mendacii vibratum jactantiæ telum confeſtim propulſavit Chriſtus, dicens: *Rurſus ſcriptum eſt: non tentabis Dominum Deum tuum*. Si quis autem quærat cur Diabolus, ut Chriſtum ad inanem gloriam provocaret, hęc verba uſurparit: *Si filius Dei es, mitte te deorſum*, cum potius mittere ſe deorſum ſignum ſit humilitatis? Ad hanc quæſtionem reſpondebo cum *S. Auguſtino* lib. 2. de Serm. Domini in monte cap. 19. *Non in ſolo nitore atque pompa, ſed etiam in ipſis ſordibus luctuoſis eſſe poſſe jactantiam*. Et ad illud ſignificandum Chriſto Diabolum ſuaſiſſe, ut mitteret ſe deorſum. Nam hoc ipſo perniciosior eſt ambitio, quod, teſte *S. Ambroſio* lib. 4. in Lucam *Blanda quædam eſt conciliatricula dignitatum, & ſæpe quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia ſubvertere, facit ambitio crimino ſos. Habet enim forenſem gratiam domeſticum ſcelus: & ut dominetur aliis, prius ſervit. Curvatur obſequio, ut honore donetur, & dum vult eſſe ſublimior, ſimulata humilitate fit vilior, legibus enim imperat, ſibi ſervit*. Dici etiam poteſt, Diabolum hiſce verbis, *mitte te deorſum*, voluiſſe Chriſto Domino perſuadere, ut e Templi culmine, ſive e loco eminentiori turris veſtibulo templi inædificatæ, ſe ſe præcipitem daret, quod ſi feciſſet Chriſtus, inter templum & altare Sacerdotum delapſus fuiſſet, magnamque ſibi, ob tam inſigne miraculum, coram ingenti populo, qui ad Sacra in templum Domini confluebat, perpetratum, gloriam comparaſſet; & hic erat ſcopus, in quem Diabolus tentando Chriſtum collimabat.

Poſt fractam ſecundæ illius tentationis machinationem, Diabolus proceſſit tandem ad id, quod non eſt ſpiritualium virorum, ſed duntaxat carnalium, ut videlicet divitias & gloriam mundi concupiſcant uſque ad contemptum Dei. Aſſumpſit quippe Diabolus iterum Chriſtum Dominum, ut ait *Matth.* cap. 4. *In montem excelſum valde, & oſtendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me*. Quæ verba arrogantiæ plena ubi primum audiſſet Chriſtus, ſibi amplius temperare haud potuit, ſed gloria Dei nihil antiquius habens, ſuperbum illum tentatorem, Dei gloriam ac cultum ſibi præpoſtere vindicantem, procul a ſe faceſſere juſſit, dicens: *Vade, Sathana, ſcriptum eſt enim: Dominum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies*. Quo in reſponſo obiter Lector obſervet cum *S. Thoma*, quod

Chri-

Chriſtus Dominus ad duas priores tentationes, in quibus Diabolus nihil adverſus Deum dicebat, pacifico, tranquilloque animo reſpondit per Scripturam Sacram, cujus lectio ad vincendas tentationes maxime juvat; at, cum ſuperbus ille tentator, effractis debitæ Deo reverentiæ clauſtris, eo prorupit audaciæ, ut gloriam Dei ſibi aſciſceret & adorari vellet, aſtutum Chriſtus cum zelo, & indignatione eum procul a ſe ablegavit, *ut Chriſti diſcamus exemplo*, inquit Angelicus Præceptor, *noſtras quidem injurias æquanimiter ſuſtinere, Dei autem injurias, nec uſque ad auditum ferre*. Audito nomine Dei victus, fugatuſque receſſit Diabolus, *uſque ad tempus*, ſicut notat *S. Lucas*, quia poſtea non tentaturus, ſed palam pugnaturus acceſſit, tempore ſcilicet paſſionis Chriſti, quando videlicet Judæos inſtigavit, & armavit ad Chriſtum occidendum, vel etiam poſt ipſius paſſionem, dum tot turbines, & procellas contra naſcentem Chriſti Eccleſiam excitavit.

Circa hanc ultimam Chriſti tentationem duo hic occurrunt diſcutienda Dubia. Primum eſt, quo pacto Diabolus Chriſtum in montem excelſum valde tranſtulerit? viſibiliter, an inviſibiliter? terreſtri itinere, an per aera? Alterum Dubium eſt, quomodo Diabolus in monte illo excelſo oſtenderit Chriſto omnia regna mundi? cum nullus ſit mons adeo altus, in quo regnorum omnium latitudo proſpici poſſit, ſive ob tumorem terræ, ſive ob oculorum imbecillitatem, quorum acies eo uſque ſe ſe porrigere minime poteſt.

Utrique Dubio breviter facio ſatis, & ad primum dico: Chriſtum Dominum, ut omnes Sathanæ impetus experiretur, non invitum, non reluctantem, ſed volentem, & ſemetipſum exinanientem, arreptum fuiſſe a Dæmone tam in Sanctam Civitatem, quam in montem excelſum, revera, actu & locali motu. De modo autem, viſibiliter, an inviſibiliter, an terreſtri itinere ductus, aut per aera a Diabolo fuerit Chriſtus deportatus? ſilet omnino Scriptura Sacra. Et quidem ipſe probabilius exiſtimaverim, translationem illam localem fuiſſe, ſed inviſibilem, nemine conſcio, ſive pedibus ſive per aera tranſlatus eo venerit Chriſtus. *Diabolus quantum ad ſe ſic Chriſtum aſſumebat in pinnaculum templi, ut ab omnibus videretur; ipſe autem, neſciente Diabolo, ſic agebat ut a nemine videretur*, inquit *S. Chryſoſtomus*, citatus a *S. Thoma*. Neque etiam illis aſſentiri poſſum, qui fingunt Chriſtum inſediſſe Diabolo, tanquam equo, cum longe veroſimilius ſit Chriſtum a Diabolo fuiſſe translatum, vel eo modo, quo Propheta *Abacuc* de Judæa tranſlatus eſt in Chaldęam, & *Philippus Diaconus*, poſtquam eunuchum Candacis Reginæ baptizarat, delatus eſt in Azotum, vel tandem, ſicut putat noſter *Cajetanus*, eo modo, quo ipſemet Chriſtus, teſte Scriptura Sacra, *aſſumpſit Petrum, Joannem, & Jacobum in montem Thabor*.

Ad alterum Dubium dico: Diabolum in monte excelſo oſtendiſſe Chriſto omnia regna mundi, totum ſumendo pro majori parte, quatenus videlicet partem illorum oſtendit, & id quod maxime eximium in illis eſt, vel quatenus, partibus Orbis Chriſto commonſtratis, ediſſeruit tentator callidus, quæ ſingularum gloria eſſet, qui ſplendor, quæ opulentia. *Nec enim*, inquit *S. Thomas* 3. part. queſt. 41. art. 4. ad 7. *eſt intelligendum quod Chriſtus videret ipſa regna, vel Civitates eorum, vel populos, vel aurum, vel argentum; ſed partes terræ, in quibus unumquodque Regnum, vel Civitas poſita eſt, Diabolus Chriſto demonſtrabat, & uniuſcujuſque Regni honores, & ſtatum verbis exponebat*. Sic Moyſi oſtenſa legitur tota terra Iſraelis ex monte, *Deuteron.* cap. 34. ex quo tamen non patuit illi proſpectus in ſingulas, ſed in aliquas duntaxat illius terrę partes; ſic etiam tota Judæa, & tota regio circumjacens Jordani ad Joannem egreſſa dicitur, quamvis pars ad illum tantummodo confluxerit.

Hactenus expoſuimus trinam Chriſti tentationem juxta ordinem, quo eam *S. Matthæus* cap. 4. refert, nam totam Chriſti Domini tentationem compendio duntaxat attigit *S. Marcus*, hanc vero generatim primo tractavit, dein, ſigillatim deſcripſit

S. Lucas, & duas poſtremas tentationes retulit ordine inverſo, quod tamen Evangelicæ veritati non officit. Nihil quippe refert, ut inquit *Sanctus Auguſtinus* lib. 2. de conſenſu Evangeliſtarum cap. 16. *Quo narrentur ordine, cum omnia facta eſſe manifeſtum ſit*. Præter quam quod etiam dici poteſt, Deum hanc Evangeliſtarum, in trina Chriſti tentatione referenda, diverſitatem permiſiſſe, ut oſtenderet Sacros Evangeliſtas non ex compacto collatis capitibus ſcripſiſſe, vel alios narrationes aliorum exſcripſiſſe. Ceterum, advertat Lector, trinam tentationem, qua Chriſtum Diabolus adortus eſt, fuiſſe vere realem, & non imaginariam. Nam primo, ſi hæc trina Chriſti tentatio non fuiſſet realis, ſed tantum imaginaria, ſequeretur, victoriam, quam Chriſtus de tentatore reportavit, fuiſſe itidem imaginariam, quod citra ſummam abſurditatem dici non poteſt. Secundo, ſi trina illa tentatio fuiſſet pure imaginaria, Chriſtus non fuiſſet proprie tentatus; ille quippe tentari proprie dicitur, qui ſui juris eſt, & judicio ſicut & libertate voluntatis uti poteſt, at in viſione, ſicut & in omni re, quæ in mera imaginatione conſiſtit, nec judicii, nec voluntatis locus eſſe poteſt. Tertio, ſicut externis, & realibus tentationibus ſæpiſſime a Diabolo urgemur, ita Chriſtus, etſi innocens, & impeccabilis, externis & realibus tentationibus obnoxium ſe præbere voluit ad conſolationem & exemplum fidelium. Denique, Scriptura Sacra iter Chriſti in Deſertum, illius jejunium, trinamque tentationem, eodem orationis filo recitat tanquam aliquid externum, & reale; negari igitur non poteſt trinam Chriſti tentationem realem, atque externam fuiſſe.

Supereſt nunc, ut de Chriſti poſt ſuſceptum baptiſma converſione, ſeu de eo vitæ genere, quod Chriſtus per triennium docendo, & prædicando ſectatus eſt, paulului differamus.

DICO ITAQUE ULTIMO: *Chriſtum poſt ſuſceptum baptiſma converſatum eſſe cum hominibus, vitam non auſteram, ſed communem, pauperem tamen ducendo, & omnia veteris legis præcepta adamuſſim obſervando.*

Hanc Aſſerionem, quantum ad omnes ſui partes, late probat *Sanctus Thomas* 3. part. 3. qu. 40. artic. 1. 2. 3. & 4. cujus doctrinam, ut brevitati conſulam, ſummatim delibabo. In primis oſtendit Angelicus Doctor conveniens fuiſſe, ut Chriſtus poſt ſuſceptum Baptiſma converſaretur cum hominibus. Primo, quia Chriſtus venit in mundum, ut ſalubribus præceptis homines informaret ad innocentiam, eiſque per inextricabiles tenebras oberrantibus, operibus, factiſque præſentibus, juſtitiæ, & immortalitatis conſequendæ viam panderet, & peccatores ſalvos faceret, ſicut legitur, *Joannis* capit. 18. *Lucæ* capit. 4. Primæ ad *Timoth.* capit. 1. & alibi paſſim. Secundo, Chriſtus non poterat convenientiori modo promovere ſalutem hominum, quam prædicando, ac juſte, & innocenter inter homines converſando, ſic enim Divinitatem ſuam doctrina, & miraculis manifeſtavit, Judæis adventum ſuum Prophetarum oraculis Sole clarius comprobavit, Publicanos mira comitate, & ſuavitate morum ad meliorem frugem convertit, & ſupercilium damnans Phariſæorum, qui ſanctitatis obtentu peccatorum conſortia vitabant, ignaros Evangelica luce illuſtravit, ſuperſtitioſos ad veram pietatem, impios ad reſipiſcentiam, & fidem adduxit, omnibuſque fiduciam fecit ad ipſum accedendi. Denique, Chriſtus poſt Baptiſmum cum hominibus converſari voluit, ut Evangelii prædicatores, & conſcientiarum moderatores exemplo ſuo doceret, quo pacto erga peccatores ſeſe gerere debeant, & quærere oves, quæ perierunt, errantes in ovile revocare, magis ægras, & tantum non deſperatas, majori ſolicitudine, vigilantia, ac charitate curare, ne ſimiles ſint Paſtoribus Iſrael, quibus Deus Ezechielis cap. 34. minas intentat his verbis: *Væ vobis Paſtoribus Iſrael, quod infirmum fuit non conſolidaſtis; & quod ægrotum non ſanaſtis; quod confractum eſt non alligaſtis; & quod abjectum eſt non reduxiſtis; & quod perierat non quæſiſtis*; ſed po-

potius imitentur exemplum boni Paſtoris, qui deperditam ovem ſedulo quærit; vel Medici, qui ad ægrotum accedit. His de cauſis Chriſtus Dominus, poſt ſuſceptum Baptiſma, per triennium docendo, prædicando, cum hominibus converſari voluit; & hoc prædixerant Prophetæ, *Baruc* cap. 3. *Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt*; & *Daniel* c. 9. *confirmabit autem pactum multis hebdomada una*.

Verum, quia ſæpe ſæpius uſu venire ſolet, ut in ſocietate, & colloquiis hominum inanis obrepat gloriæ cupido, intepeſcat orandi fervor, & exoleſcat quidquid ſuavitatis antehac percipiebatur ex rebus ad conjunctionem cum Deo, & ad proprium atque aliorum profectum ſpiritualem ſpectantibus; ideo Chriſtus Dominus ſeſe interdum a turba hominum ſubtraxit, & in ſolitudinem ſeceſſit, ut ejus exemplo diſcerent divini verbi Præcones non frequenter prodire in publicum, ubi animus ab interiori virtutis ſolidæ ſtudio ad externarum occupationum illecebras ſenſim ſine ſenſu defluere ſolet, ſed potius turbam hominum relinquere, atque in ſolitudinem ſeſe colligere aſſueſcerent; idque triplici de cauſa: primo, propter moderatam quietem; ſecundo, propter orationem; denique, propter ſalutem animæ, ne videlicet appetitus laudis, ac prophanæ ſæculi affectiones blande irrepant in animam, & internum hominis ſtatum rerum terrenarum tumultu perturbent, ſpiritumque opprimant. Elegit autem Chriſtus converſando cum hominibus vitam activam, & quamvis vita contemplativa, ſicut docet *Sanctus Thomas* 2. 2. quæſt. 182. art. 4. & qu. 188. art. 6. ſimpliciter ſit perfectior vita activa, quæ occupatur circa corporales actus, vita tamen activa, ſecundum quam aliquis prædicando, & docendo, contemplata aliis tradit, perfectior eſt vita, quæ tantum eſt contemplativa, quia talis vita præſupponit abundantiam contemplationis. *Et ideo*, inquit Angelicus Doctor 3. p. q. 40. art. 1. ad. 2. *Chriſtus talem vitam elegit*. Suus tamen honor vitæ contemplativæ, & pure ſolitarie aſſerendus eſt. *Solitudo quippe*, ut ait S. *Baſilius* in lib. de laud. Eremi, *cœleſtis doctrinæ ſchola eſt, mundi perſequentis felix effugium, laborantium requies, mærentium conſolatio, ab æſtu ſæculi refrigerium, peccandi repudium, ſecluſio corporum, libertas animarum, &c.* Hæc, & alia id genus vitæ contemplativæ, & pure ſolitariæ encomia legi poſſunt apud Sanctos Patres, & præſertim *S. Hieronymum* in Ep. 1. ad Heliodorum.

In vita activa, quam Chriſtus amplexus eſt poſt Baptiſmum, tria occurrunt obſervatione digna, quæ hic breviter expono. Primum eſt, quod Chriſtus Dominus a veteris, ſeu Moſaicæ legis præceptis ne latum quidem unguem unquam deſcivit, ſed ea jugiter obſervavit. Qua in re falſi convincuntur Judæi, qui blaterant, Chriſtum ſpreviſſe, perverti ſſe, ac penitus deſtruxiſſe legem; cum potius Chriſtus de ſemetipſo teſtetur *Matth.* cap. 5. *Nolite putare quoniam veni ſolvere legem, & Prophetas; non veni ſolvere*; *ſed adimplere*. Immo, ibidem diſertis verbis aſſerit Chriſtus, futurum citius, ut fractus illabatur Orbis, quam ut unus legis apex irritus cadat, ſeu non impleatur, aut non obſervetur: *Amen quippe dico vobis, donec tranſeat Cœlum & terra, jota unum, aut unus apex non præteribit a lege, donec omnia fiant*. Præterea, Chriſtus, juxta legem Moyſis, circumciſus eſt, in Templo fuit oblatus, in diem feſtum Paſchæ ſingulis annis Hieroſolymam aſcendit, cæremonias, & figuras, quibus erat adumbratus, implevit, gratiam, per quam vetus lex impleri poſſet, nobis attulit, omnia denique veteris legis oracula, quibus Prophetæ Meſſiæ originem, locum, tempus nativitatis, officium, doctrinam, miracula, actiones, paſſiones, exinanitionem, & exaltationem prædixerunt, in ſe ſuſtinuit, & exequutus eſt. Qua fronte ergo audent obſtinati Judæi Chriſtum tranſgreſſionis legis inſimulare, cujus potius vita nihil aliud fuit, quam legis obſervantiæ, perfectæ in Deum, & proximum charitatis, modeſtiæ, tolerantiæ, clementiæ, & manſuetudinis abſolutiſſimum exemplar, mo-

morum diſciplina, vitiorum cenſura, & perpetuus ſibique ſemper conſtans virtutum omnium concentus. Hinc Chriſtus, ſuæ innocentiæ ſecurus, ad acerbiſſimorum etiam hoſtium ſuorum teſtimonium ſuper hac re provocare haudquaquam reformidavit dicens *Joannis* c. 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato?*

Alterum, quod in vita, quam Chriſtus egit poſt Baptiſmum, Lector obſervare debet, eſt ea agendi ratio popularis, & communis, qua Chriſtus converſatus eſt cum hominibus, ſicut colligitur ex Scriptura Sacra *Matth.* c. 11. *Venit Joannes neque manducans, neque bibens, & dicunt: dæmonium habet. Venit Filius hominis manducans, & bibens, & dicunt: ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum, & peccatorum amicus.* Scilicet, Joannes Baptiſta fuerat miſſus a Deo, ut auſtero vitæ genere, & pœnitentiæ prædicatione, velut lugubri carmine, Judæos ad plangenda peccata, & mores in melius emendandos provocaret, ſed ſurdis cecinit Joannes, nec ejus auſteram, ac duram vitæ rationem ullo pacto ferre potuerunt Judæi. Venit ergo Chriſtus manducans, & bibens, ideſt, promiſcuo cibo, & potu, more ceterorum hominum, uſus, & cum ipſis populariter converſatus, omnibuſque omnia factus, ut ſua morum facilitate illos ad veræ pœnitentiæ callem revocaret; ſed Judæi, ſaxa in cordibus geſtantes, ad lætiorem Chriſti cantum obſurduerunt, illius comitatem, ac popularem agendi rationem in calumniam, & contumeliam verterunt, ipſumque paſſim traduxerunt tanquam hominem voracem, & vini potatorem, qui conviviis & vino indulgeret, Publicanorum & peccatorum amicum, perditorum hominum, & ganeonum ſocium, ſicque per deplorandam cæcitatem Judæi nec auſtera Joannis, nec populari Chriſti vivendi ratione ad pœnitentiam adduci potuerunt, omnemque diligentiam, quam ad eorum converſionem, & ſalutem procurandam adhibuit Deus, ſuo vitio, & contumacia inutilem plane reddiderunt.

Aliam rationem adducit *Sanctus Thomas*, cur Chriſtus, qui in Deſerto quadraginta diebus, & totidem noctibus jejunando vitam auſteram duxerat, deinde, inter homines converſando communem vitam egerit? Inquit enim Angelicus ille Doctor, cum utraque vita, auſtera ſcilicet, & communis, licita, & laudabilis ſit, voluit Chriſtus Dominus hominibus utriuſque vitæ præbere exemplum, *prioris* quidem, conſtitutus in deſerto, dum jejunavit, licet non indigens jejunio: *poſterioris* autem, poſtquam e Deſerto egreſſus cœleſtem doctrinam, qua homines imbuere debebat, prædicare cœpit. Obſervat etiam *Sanctus Thomas*, poſt *Sanctum Chryſoſtomum*, quadantenus neceſſarium fuiſſe Joanni Baptiſtæ ut vitam auſteram duceret, non autem Chriſto, ut peccatores converteret, quia Chriſtus, inquit Sanctus ille Doctor, a miraculis, quibus in dies inclareſcebat, teſtimonium habebat; Joannes vero innocentis duntaxat vitæ, morumque integritate commendatus bene apud Judæos audiebat: Dimiſit ergo Chriſtus Joannem jejunio, & vitæ auſteritate fulgere, & contraria ipſe inceſſit via, ad menſam videlicet intrans Publicanorum, manducans, & bibens cum peccatoribus. Unde obiter advertant Divini Verbi præcones, quibus non eſt conceſſa gratia miraculorum, quod, ſi animarum ſaluti cum fructu incumbere velint, auſterum Sancti Joannis Baptiſtæ vivendi modum pro viribus imitandum ſibi proponere debeant, a frequentibus mulierum colloquiis, ſpectaculis, conviviis, luſibus, aliiſque id genus vitæ humanæ delitiis, quibus homines emolliri ſolent, penitus abſtinendo, nihil delicatum in victu, & veſtitu ſectando. Difficillimum quippe eſt, juxta Sanctorum Patrum doctrinam, ut ille præcepta vitæ Chriſtianæ, quæ, teſte *Sancto Auguſtino*, crux eſt, atque martyrium, aliis perſuadere, & inſtillare poſſit, qui mundanis adhuc titillatur oblectamentis, curioſis nugis paſcitur, & auram popularem vana eloquentia, vel humanis conceptibus, ingenioſis quidem in ſpeciem, ſed in ſterilibus, & exſuccis, ſibi in-

inter concionandum conciliare conatur.

Ultimum denique, quod Lector in vita Chriſti poſt Baptiſmum obſervare debet, eſt illa voluntaria paupertas, cui ſeſe addixit Servator noſter, ita ut nec diverſorium, nec humile tuguriolum habuerit, ubi reclinaret caput ſuum, ſicut dicitur *Matth.* c. 8. Huic autem voluntariæ paupertati ſe ſubdidit Chriſtus Dominus, tum ad inſtructionem noſtram, tum ad ſuæ virtutis, ac divinitatis veritatem comprobandam. Enim vero, congruebat primo, ut ſic exemplo ſuo Chriſtus edoceret Prædicatores Evangelii, qui, antequam ſibi alios inſtruendi demandatam provinciam ſuſcipiant, bonis temporalibus nuncium remittere debent, quo nimirum omni cupiditate divitias poſſidendi ſemel expediti, toti a Deo unice pendeant, toti Evangelii prædicationi inſiſtant, & exemplo contemptus rerum terrenarum omnes ad Chriſtum multo facilius trahant. Alioqnin, ſi Evangelii Prædicatores divitias poſſiderent, cupiditati eorum prædicatio adſcribi poſſet, *ſi Diſcipulis Chriſti*, inquit *Sanctus Hieronymus in Matthæum*, *divitias habuiſſent, viderentur non cauſa ſalutis hominum, ſed cauſa lucri prædicare*. Secundo, conſentaneum omnino erat ut Chriſtus divinitatem ſuam demonſtraret per voluntariam paupertatem, quam elegit, nam ſi Chriſtus divitiis, & opibus fuiſſet inſtructus, non ejus divinitati, ſed potentiæ ſæculari, qua fuiſſet donatus, totius Orbis innovationem tribuiſſent mortales; at, dum Chriſtus pauper, humilis, & abjectus, nulla vi, & poteſtate armorum fretus, nec Oratorum eloquentia uſus, nec Principum, ſed pauperum Diſcipulorum miniſterium adhibens, totum Orbem ſibi virtute miraculorum ſubegit, idololatriam tot annorum diuturnitate roboratam extirpavit, omneſque nationes triumphantis Crucis jugo ſubdidit, nemo eſt, qui ſtatim non videat, hæc omnia Divinæ Potentiæ eſſe miracula, quibus ratio, & potentia humana cedere debent. Abeant ergo occæcati Judæi, & de fictitio illo Regno terreno, quod ſuo Meſſiæ tribuunt, inani expectatione, & vaniſſima quantum voluerint, exultatione bacchentur, nos vero Prophetarum oraculis fulti, Regnum quidem Meſſiæ vindicamus non terrenum, & temporaneum, ſed ſpirituale & æternum, ſicut ex his, quæ ſupra diximus, liquido conſtat.

Antequam huic Diſſertationi finem imponam, neceſſum eſt, ut faciam ſatis objectioni, ſæpius a recutitis, ſeu Judæis, decantatæ, qua Chriſtum Dominum legis Moſaicæ tranſgreſſorem fuiſſe, plene, ac crepitantibus buccis allatrare ſolent.

Arguunt itaque ſic Judæi: Ille homo non eſt a Deo, qui legem de Sabbati obſervatione violavit, atqui Chriſtus legem de Sabbati obſervatione impune violavit, ergo Chriſtus non fuit homo miſſus a Deo, nec proinde verus Meſſias. Probant minorem ex cap. 12. *Matthæi*, ubi legitur, Chriſtum, per Sata ambulantem permiſiſſe diſcipulis ſuis, ut in die Sabbati ſpicas vellerent, confricarent, iiſque manu contritis veſcerentur, quod tamen in Sabbato fieri vetitum erat. Legitur etiam ibidem Chriſtum ſanaſſe in Sabbato hominem manum aridam habentem, & denique *Joannis* c. 5. dicitur: paralyticum in Sabbato fuiſſe a Chriſto ſanatum, Chriſtus ergo legem de obſervatione Sabbati violavit.

Reſpondeo: Illam objectionem, quam etiamnum Judæi, crambis inſtar recoctæ, obtrudunt, jam a Chriſto Domino fuiſſe abunde ſolutam, *Matthæi* c. 12. ubi ſuam, ſuorumque Diſcipulorum innocentiam circa Sabbati obſervationem ab impacta ſibi calumnia quadruplici ratione vindicavit. In primis oſtendit Chriſtus Dominus, Diſcipulos ſuos violati Sabbati reos cenſeri non debere eo quod ſpicas vulſiſſent, & fricuiſſent Sabbato, quia id, compellente neceſſitate ſeu ad levandam urgentem famem fecerunt. Unde, ſicut David non fuit Legis tranſgreſſor, quando propter famis, qua premebatur, neceſſitatem, comedit panes ſanctos ab *Achimelech* Sacerdote acceptos, quos edere ei non licebat, ut legitur 1. *Reg.* c. 21. ita Diſcipulis Chriſti vitio verti non debet,

quod

quod neceſſitate ſtimulantis famis compulſi, ſpicas Sabbato confricuerunt, ut paucarum ſpicarum vulſione, & confricatione vitam ſuam incolumen ſervarent, famemque ſedarent; *Sabbatum enim propter hominem factum eſt, & non homo propter Sabbatum*, ut dicitur *Marci* capit. 2.

Deinde ſicut Sacerdotes in veteri Lege excuſabantur a crimine violandi Sabbatum, etiamſi in Templo opera exercerent, quæ Sabbatum in ſpeciem violare videbantur (opera enim, quę exercebant, famula erant, ſcilicet comportatio lignorum, mactatio, & excoriatio victimarum, ignis accenſio, circumciſio, & alia id genus) ita & a crimine violandi Sabbatum itidem excuſari debent Diſcipuli Chriſti, quippe qui vellendo, & manibus comprimendo ſpicas, ut ſuam ſedarent famem, injunctum ſibi prædicandi Regnum Dei miniſterium exhibuebuerunt Chriſto Domino, qui major, ſanctior, ac longe dignior erat ipſo Templo, utpote Templi Dominus: *Dico autem vobis, quia Templo major eſt hic*.

Tertio, a crimine violandi Sabbatum excuſantur Diſcipuli Chriſti, quia Lex, quæ miſericordiam, & charitatem præcipit, præponi debet Legi, quæ pure ritualis eſt, & cultui externa; dicit enim Deus per *Oſeam* Prophetam: *miſericordiam volo, non ſacrificium*. Porro, Lex ſervandi Sabbatum ritualis duntaxat eſt, ſacrum autem ſalutis animarum, & prædicationis verbi Divini miniſterium pertinet ad Legem, quæ charitatem, & miſericordiam præcipit; recte itaque ſe geſſerunt Diſcipuli Chriſti, dum, ſpicarum confricatione in Sabbato, famem, qua laborabant, ſedarunt, ne dimitterent, aut interrumperent miniſterium ſacrum, cui erant addicti.

Quarto: a crimine violandi Sabbatum excuſantur Diſcipuli Chriſti propter legitimam diſpenſationem, quam acceperunt a Chriſto, qui Dominus eſt Sabbati, atque ſupremus conditor Legis, utpote natura Deus, ſumma poteſtate prẹditus, *Dominus enim eſt filius hominis etiam Sabbati*.

His quatuor rationibus Chriſtus *Matth.* cap. 12. Diſcipulorum ſuorum innocentiam, quam Judæi falſo crimine appetebant, tuitus eſt, ſed non minus efficaciter Judæorum malignitatem coarguit, ipſoſque pudore ſuffuſos ſilere coegit, quando in Sabbato ſanavit hominem manum aridam habentem. Enim vero, cum Scribæ, & Phariſæi, non ut diſcerent, ſed ut Chriſto calumniam ſtruerent, ipſum his verbis interrogaſſent: *Si licet Sabbatis curare?* Chriſtus, ut eorum malitiam retunderet, immutata quęſtione, ait illis: *Interrogo vos, ſi licet Sabbatis benefacere, an male? animam ſalvam facere, an perdere?* Illis autem ad incitas redactis, adeoque tacentibus, nec hiſcere, aut quidquam muſſitare auſis, Chriſtus Dominus fas eſſe Sabbato hominem curare confirmavit iſta familiari ovis ſimilitudine, *quis erit ex vobis homo, qui habeat ovem unam, & ſi ciciderit hæc Sabbatis in foveam, nonne tenebit, & levabit eam? Quanto magis melior eſt homo ove? Itaque licet Sabbatis benefacere*, *Matth.* cap. 12. Quaſi diceret Chriſtus, inquit *S. Hieronymus: Si vos*, o Judæi, *Sabbato ovem, & aliud quodlibet animal in foveam decidens eripere feſtinatis, non animali, ſed veſtræ avaritiæ conſulentes; quanto magis hominem, qui multo melior eſt ove, debeo liberare?*

Obſervat etiam *Sanctus Thomas* 3. p. q. 40. art. 4. ad 1. Chriſtum Dominum c. 5. *Joannis*, alio pacto a tranſgreſſione Legis ſeſe excuſaſſe. Nam, cum Judæi religionis prætextum ſuæ adverſus Jeſum invidiæ, ac malignitati obtenderent, eo quod paralyticum in Sabbato curaſſet, ad eorum injuſtas, & temerarias cohibendas querimonias reſpondit Chriſtus. *Pater meus uſque modo operatur, & ego operor*. Qua reſponſione oſtendit Chriſtus, præcepto de ſanctificatione Sabbati non interdici opus divinum, ſed opus duntaxat humanum. Nam, quamvis Deus die ſeptimo a novis condendis creaturis ceſſaverit, ſemper tamen operatur in earum conſervatione, eas videlicet regendo, animas creando, illuminando, perficiendo, miracula patrando, aliaque animantia continenter in vitam educendo: ſi ergo opera divina præcepto de ſanctificatione

ne Sabbati non ſunt interdicta, nec quoque miracula, quæ edebat Chriſtus in Sabbato, erant prohibita, utpote opera divina. Non ſolvit itaque Chriſtus Sabbatum, quando miraculoſe paralytico ſanitatem reſtituit.

Hæc, & alia hujuſmodi, ſi liberis, & attentis animis perpenderent Judæi, abſtinerent procul omni dubio ab illis blaſphemiis, quas quotidie evomunt in Chriſtum Servatorem noſtrum, quem odio, & livore cæcati, tanquam verum Meſſiam agnoſcere detrectant. Sed illis meliorem mentem precemur, ut ipſis tandem aliquando fulgeat illuminatio Evangelii gloriæ Chriſti, & ſublato velamine, quod, teſte Apoſtolo 2. ad *Cor.* cap. 3. poſitum eſt ſuper corda eorum, agnoſcant Chriſtum Dominum, Prophetarum oraculis prædictum, a Patriarchis expectatum, multis prodigiis demonſtratum, ac toto in Orbe adoratum.

DISSERTATIO DECIMATERTIA.

De Doctrina Chriſti Domini

Deus, ut abſolutiſſimus generis humani eſſet Magiſter, humanam carnem induere debuit, inquit *Lactantius* lib. 4. Divin. Inſtit. c. 24. Nam, ſi veniat ad homines ut Deus, præterquam quod mortales oculi claritatem Majeſtatis ejus conſpicere, ac ſuſtinere non poſſunt, ipſe certe Deus virtutem ſuo exemplo docere haud poterit, quia expers corporis non faciet, quæ docebit: ac per hoc doctrina ejus perfecta non erit. Ut igitur Deus mortales docendo, virtutum quoque illis præberet exempla, homo factus eſt, ſuamque doctrinam per omnem terram verbis, & exemplis, ſeminavit & ea, quę pręcipiendo docuit, faciendo confirmavit: *Spiritus Domini ſuper me, eo quod unxerit Dominus me: ad annunciandum manſuetis miſit me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captivis indulgentiam, & clauſis apertionem: ut prædicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo noſtro, ut conſolarer omnes lugentes. Iſaiæ* cap. 61. De hac itaque noſtri, & abſolutiſſimi generis humani Magiſtri doctrina in hac Diſſertatione verba facturus, quatuor difficultates paucis examinandas aggredior. Prima eſt, an doctrina Chriſti ſit quacumque alia doctrina excellentior? Altera, utrum conveniens fuerit, ut Chriſtus Dominus per ſe ipſum doceret Judæos, non obſtante offenſione Scribarum, & Phariſæorum? Tertia, num Chriſtus debuerit doctrinam ſuam ſcripto tradere, ſeu litteris conſignare? Poſtrema, utrum Epiſtola Chriſti ad *Abgarum*, Regem Edeſſenorum, & viciſſim Epiſtola Abgari ad Chriſtum, ſint genuinæ, aut ſpuriæ, & ſuppoſititiæ? Quibus difficultatibus ut ſigillatim faciam ſatis.

DICO PRIMO: *Doctrinam Chriſti excellentiorem eſſe quacumque alia doctrina.*

Probatur ex characteribus, quibus doctrina Chriſti præ ceteris aliis inſignitur. Primo, doctrina Chriſti, tota quanta eſt, cœleſtis, ac divina eſt, non ad humanam aucupandam gloriam ſtudio comparata. Unde Chriſtus, qui e ſinu Patris æterni omnis veritatis cognitionem velut e pleniſſimo fonte hauſit, ait *Joannis* cap. 7. *Doctrina mea non eſt mea, ſed ejus, qui miſit me*. Et hac de cauſa Pater æternus, ut oſtenderet, doctrinam Chriſti non humanam, ſed plane cœleſtem, ac divinam eſſe, bis eam voce ſenſibili comprobavit, primum ad Jordanem in Baptiſmo, dein, in monte Tabor in Transfiguratione, dicens: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite*. Quaſi diceret: Audite Doctorem, & Legislatorem omnibus datum, quem Legis myſteria prænunciarunt, quem Prophetarum ora cecinerunt, ſolus hic e Cœlo profectus eſt Doctor, ſolus certa docere potuit, cum ſit veritas, vita, atque æterna ſapientia, ſolus ſalutaria docuit unicus humanæ ſalutis Author, ſolus abſolute præſtitit quicquid docuit, ſolus exhibere poteſt quidquid promiſit; ſolus denique omnia perfectæ virtutis vel præcepta, vel exempla, quę per partes alia ab aliis prodita fuerant, tradidit, docuit, & expreſſit. Secundo, doctrina Chriſti digito Dei inſcripta

eſt

eſt in cordibus noſtris, nec nos multitudine onerat præceptorum, ſed eo unice tendit, ut Deum toto corde, tota mente, totiſque viribus diligamus, & proximum ſicut nos ipſos. *Hæc eſt*, inquit Chriſtus, *Lex*, *& Prophetę*, ad diſcrimen veteris Legis, ſeu doctrinæ, quam Deus Iſraelitis in Tabulis exaratam tradidit, quæ multiplices, ac duras Leges complectebatur: *Dabo Legem meam in viſceribus eorum*, *& in corde eorum ſcribam eam*, *& ero ipſis in Deum*, *& erunt mihi in populum*, *& non docebit ultra vir proximum*, *& vir fratrem ſuum*, *dicens*: *Cognoſce Deum; omnes enim cognoſcent me a minimo eorum uſque ad maximum*. Jeremię c. 31. v. 33. & 34. Tertio, doctrina Chriſti vera eſt, nulli prorſus errori obnoxia, ſimplex, facilis, & expedita, omnibus ex æquo ſeſe accommodat, lacte parvulos alit, donec tacitis auctibus grandeſcant in Chriſto, robuſtos ſolido cibo paſcit, & ita non deeſt infimis, ut ſummis ſit etiam admirabilis; quo fit, ut doctrina Chriſti longe lateque diſcrepet a doctrina Philoſophorum, quæ multis erroribus ſcatet, totque implexis involvitur difficultatibus, ut nonniſi poſt diuturnum tempus animus non dico exercendę, & penetrandæ eorum diſciplinę, ſed & capiendę idoneus eſſe poſſit. Quarto doctrina Chriſti ſanctitatem habet a ſuo Legiſlatore, ſcilicet Chriſto Domino, qui eam pręſenti virtute firmavit, & ad illam ſequendam mortales dictis ſtimulavit & factis, qua ſanctitate omnino caruit doctrina Philoſophorum, qui non eodem modo vixerunt, quo docuerunt eſſe vivendum, ſed victi cupiditatibus, quas vinci prædicabant oportere, doctrinę ſuę fidem derogarunt. Quinto doctrina Chriſti carnalibus cupiditatibus, & ſenſibus oppoſita eſt, carnique, ac ſanguini indicit bellum, docet ſiquidem nos brevitatem vitę, fallaciam, & incertitudinem divitiarum, miſerum exitum vitæ libidinoſæ, ad modeſtiam, humilitatem, odium & contemptum Mundi omnes hortatur, invitat, & animat: totaque e diametro opponitur ei, quam impoſtor Mahumetus invexit, doctrinæ, quę impia eſt, flagitioſa, non ſibi conſtans, ſenſibuſque maxime indulgens. Permittit quippe hujus impoſtoris doctrina, ut effrænem ſuam quiſque exſatiet libidinem, & cupiditatibus ſuis laxet habenas, multiplicando conjugia, totque alendo uxores, quot alere poteſt. Unde non mirum, ſi ille impoſtor hanc doctrinam ſenſibus adeo commodam, & poſt mortem etiam carnales promittentem delicias, vi armorum, & voluptatis illecebris latiſſime propagaverit, atque bene multos, quorum natura ad vitia proclivis erat, inanibus promiſſis lactarit, atque ſeduxerit. Sexto, doctrina Chriſti ſenſibus licet inviſa ſit, & rationi, propter myſteria, quę credenda proponit, omnino impervia, attamen abſque armis, abſque eloquentia, abſque ullo humano ſubſidio, & voluptatis illicio, per ſimplices Diſcipulos prædicata altas ubique radices egit, tot inter perſecutiones, quibus eam exagitarunt Tyranni, irrigata ſanguine Martyrum crevit, & tandem de errore triumphans ſummos Orbis Principes, Philoſophos, Oratores, omneſque gentes, tenebris idololatriæ immerſas, gratię ſpiritualis luce illuſtravit. *Numero exigui*, inquit Auguſtinus Epiſt. 137. alias 3. ad Voluſianum, *per Mundum diſſeminantur*, *populos facilitate mirabili convertunt*, *inter inimicos augentur*, *perſecutionibus creſcunt*, *per afflictionum anguſtias uſque in terrarum extrema dilatantur*. *Ex imperitiſſimis*, *ex abjectiſſimis*, *ex pauciſſimis illuminantur*, *nobilitantur*, *multiplicantur*, *pręclariſſima ingenia*, *cultiſſima eloquia*, *mirabileſque peritias acutorum*, *facundorum*, *atque Doctorum ſubjugant Chriſto*, *& ad prædicandum viam pietatis*, *ſalutiſque convertunt*. Septimo, Chriſtus veritatem doctrinę ſuę non ſolum Prophetarum oraculis, & adimpletione omnium figurarum, quibus in veteri Lege fuerat adumbratus, pleniſſime confirmavit, ſe etiam multis, iiſque ſtupendis prodigiis ſæpiſſime comprobavit, quę certe prodigia in confirmationem doctrinæ ſuę, ſi falſa fuiſſet, Chriſtus edere non potuiſſet, quia Deus, qui nec falli, nec fallere poteſt, permittere non poteſt, ut in confirmationem falſę doctrinę vera miracula fiant. Octavo, Chriſtus, non obſtante rabie Judæorum, qui calumniis, acerbis ſuppliciis, diraque morte in ipſum atrociter ſævierunt, do-

doctrinam ſuam conſtanti ſemper animo propugnavit, & poſt ipſius mortem Apoſtoli eamdem doctrinam, a Magiſtro acceptam, per totum Orbem promulgarunt, nullum inde præmium ſperantes, quam perſecutiones, exilia, contumelias, cruces, & tormenta. Quis autem credat, Chriſtum, & Apoſtolos pro falſa doctrina probroſam mortem oppetere voluiſſe? Denique, doctrina Chriſti non fuit occulta; *Ego*, inquit Chriſtus, *Joannis* cap. 18. *palam locutus ſum Mundo. Ego ſemper docui in Synagoga, & in Templo, quo omnes Judæi conveniunt, & in occulto locutus ſum nihil*, ad diſcrimen factionum, & ſeditionum Authorum, vel Hæreticorum, qui pravam ſuam doctrinam non audent ſtatim propalare, ſed ſibi male conſcii per cuniculos, per occultas mille nocendi artes eam diſſeminare ſatagunt, ne errores, quos ſimplicibus inſtillare moliuntur, confeſtim deprehendantur, & refellantur; vel etiam, ut inquit *S. Thomas*, ad differentiam Invidorum, qui doctrinam ſuam, alioquin bonam, cum ceteris communicare nolunt, quia ceteris doctiores audire volunt, quod in Chriſto locum non habet, de quo *Sapientiæ* cap. 7. dicitur: *Quam ſine fictione didici, & ſine invidia communico, & honeſtatem illius non abſcondo*. Obſervabat tamen *S. Thomas* 3. par. q. 42. art. 3. Chriſtum turbis quædam in occulto fuiſſe locutum quantum ad modum docendi, dum videlicet ad annuncianda ſpiritualia Myſteria parabolis, & ſimilitudinibus uſus eſt, ut hoc pacto rudium hominum infantiam, ac balbutiem erudiret, & erudiendo emendaret, occultans in his parabolis ſpiritualis intelligentiæ medullam, quæ eſt cibus grandium: *Sic loquitur Chriſtus, ut altitudine ſuperbos irrideat, profunditate attentos terreat, veritate magnos paſcat, affabilitate parvulos nutriat*, inquit *S. Auguſtinus* lib. 5. de *Geneſi* ad litteram cap. 3. Ex his ergo cahracteribus, quibus nobilitatur doctrna Chriſti, patet, eam authoritate, ſanctitate, veritate, & ſublimitate ceteris aliis doctrinis anteſtare. Quæ cum ita ſint, pudendum ſane, quod multi Chriſtiani Theatra, & Spectacula frequenter adeant, fabulas, & res ludricas a ſcenicis hominibus, & mimis, arrectis auribus audituri, libroſque non ſolum inutiles, ſed etiam ſaluti noxios ſumma cum oblectatione legant; Evangelii vero lectionem, in qua cœleſtis Chriſti continetur doctrina, omnino prætermittant. In hunc abuſum totis eloquentiæ ſuæ viribus invecti ſunt Sancti Patres, præſertim *S. Chryſoſtomus* hom. 2. in *Matthæum*, ubi frivolas quorundam excuſationes refellit: *Non ſum* (inquit) *ego Monachus, uxorem habeo, & filios, & curam domus gero. Hoc eſt, quod omnia quaſi una quadam peſte corrumpit, quoniam lectionem Divinarum Scripturarum ad ſolos putatis Monachos pertinere, cum multo magis vobis, quam illis ſit neceſſaria. Qui enim verſantur in medio, & vulnera quotidie accipiunt, magis indigent medicamine. Itaque multo eſt gravius, atque deterius, rem ſuperfluam eſſe Legem Dei putare, quam illam omnino non legere. Hæc enim verba ſunt, quæ de diabolica prorſus meditatione promuntur*.

DICES: Apoſtolus *Paulus* 1. ad *Corinth.* c. 1. vocat prædicationem Evangelii *ſtultitiam*, non ergo doctrina Chriſti, quæ in Evangelio continetur, ſublimitate, & ſapientia ſuperat Philoſophorum doctrinam. Præterea, *Matth.* c. 13. Prædicatio Evangelii comparatur *grano ſinapis*, *quod minimum eſt omnibus ſeminibus*, quem locum exponens *Sanctus Hieronymus*; hæc habet: *Confer hujuſcemodi doctrinam dogmatibus Philoſophorum, & libris eorum, & ſplendori eloquentiæ, & compoſitioni Sermonum: & videbis quanto minor ſit ceteris ſeminibus ſementis Evangelii*.

Reſpondeo ad utrumque argumentum, & ad primum dico: Prædicationem Evangelii appellari ad Apoſtolo *ſtultitiam* comparate ad homines carnales, non ſecus ac prædicatio Chriſti crucifixi Judæis qu dem ſcandalum eſt, & gentibus ſtultitia: ipſis autem electis Judæis, gentibuſque, Dei virtus eſt, & ſapientia: nam id quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus, ut ait ibidem Apoſtolus. Inviſibilium amore viſibilia contemnere ſtultum eſt viris carnalibus & durum incipientibus; at progreſſis aliquantulum, & demum perfectis ea eſt tota ſapientiæ perfectio, ſuavitas,

tas, & beatitudo. Carnalibus adhuc populis Apoſtolus, ut ipſemet teſtatur, non ſtatim ſublimem ſapientiam ingerebat, ſed ſimplicem doctrinam, inſtar lactis, propinabat, ac ſemel purgatis, & ſpiritualibus effectis perfectam ſapientiam proponebat, unde idem Apoſtolus alibi dicit, ſe loqui ſapientiam in myſterio, nempe inter perfectos.

Ad alterum argumentum reſpondeo: Prædicationem Evangelii, ſeu doctrinæ Chriſti, comparari grano ſinapis, quod minimum eſt omnibus ſeminibus, quia doctrina Evangelica, ſi cum doctrinis ſæcularibus, hoc eſt, Philoſophorum, & Oratorum conferatur, minima in ſpeciem propter verborum ſimplicitatem apparebit, quamvis revera ad perſuadendum, vel convincendum ſit illis longe efficacior, ſublimior, atque potentior. Quæ enim, amabo, ſæcularis doctrina conferri poteſt cum Chriſti doctrina, quæ, ut modo dicebamus, totum Orbem immutavit in melius, & quod Philoſophis ne in mentem quidem venerat ut ſuaderent hominibus ſervare caſtitatem, cupidines extinguere, abdicare nuptias, vitæ mortalis pertæſcere, bene mereri de male merentibus, perſecutionem, calumniam, maledicta, mortem ipſam pro religione, pro juſtitia pati? id doctrina Chriſti hominibus, id adoleſcentulis, id pueris, & puellis perſuaſit: exinde enim caſtra Virginum, & examina Martyrum de morte, de voluptate, de natura ipſa triumpharunt. Hinc eleganter *Lactantius* ait lib. 3. Divin. Inſtit. cap. 26. *Sola hæc efficit doctrina cœleſtis, quia ſola ſapientia eſt. Illi*, philoſophi, *ſcilicet perſuadere cuiquam poterunt, qui nihil perſuadent etiam ſibi? Aut cujuſquam cupiditates oppriment, iram temperabunt; libidinem coercebunt: cum & ipſi cedant vitiis, & fatentur plus valere naturam? Dei autem præcepta, quia & ſimplicia, & vera ſunt, quantum valeant in animis hominum, quotidiana experimenta demonſtrant.*

DICO SECUNDO: *Conveniens fuiſſe ut Chriſtus per ſeipſum doceret Judæos, & apud illos prædicaret, non obſtante offenſione Scribarum, & Phariſæorum.*

Probatur quadruplici ratione, quam affert Angelicus Doctor 3. p. quæſt. 42. art. 1. Primo, quia Chriſtus, per ſemetipſum docendo Judæos, luculenter oſtendit, per ſuum adventum impleri omnes promiſſiones antiquitus factas Judæis, non autem gentibus; qua de cauſa dicit ipſe Chriſtus *Matth.* cap. 15. *Non ſum miſſus niſi ad oves, quæ perierunt domus Iſrael*, quæ verba exponens *S. Auguſtinus* Tractatu 47. in *Joannem*, hæc habet: *Quid eſt: Non ſum miſſus niſi ad oves, quæ perierunt domus Iſrael, niſi quia præſentiam ſuam corporalem non exhibuit niſi populo Iſrael? Ad gentes non perrexit ipſe, ut qui*, ſeu Judæi, *contemnebant, majus judicium ſumerent, quia & præſentia illis eſt exhibita. Ipſe Dominus ibi fuit, ibi Matrem elegit, ibi concipi, naſci, ibi ſanguinem fundere voluit, ibi ſunt veſtigia ejus, modo adorantur, ubi noviſſime ſtetit, unde aſcendit in Cœlum: ad gentes autem miſit.* Hinc Apoſtolus ad *Romanos* cap. 15. Chriſtum appellat *Miniſtrum Circumciſionis*, ideſt, Apoſtolum, & Prædicatorem Iſraelitarum, *propter veritatem Dei ad confirmandas promiſſiones Patrum*. Ut ergo Chriſtus probaret Judæis, ſe eſſe Meſſiam ipſis a Deo promiſſum, eos per ſemetipſum edocere, atque apud illos prædicare voluit. Secundo, Chriſtus docendo, & prædicando ſolum apud Judæos, ſervavit ordinem primogenito populo, ſeu Iſraelitico, debitum, ut impleretur vaticinium *Iſaiæ* cap. ultimo: *Mittam ex eis, qui ſalvati fuerint*, videlicet ex Judæis, *ad gentes, & annunciabunt gloriam meam gentibus*. Tertio, Chriſtus, docendo per ſemetipſum Judæos, omnem illis præripuit calumniandi materiam, fecitque ne juſtam excuſationem haberent, dicentes, ſe ideo rejeciſſe Dominum, quod gentibus incircumciſis prædicaret. Apud ſolos itaque Judæos prædicavit Chriſtus Dominus, diſtincteque prohibuit Apoſtolis ſuis, ne abirent verſus gentes prædicandi cauſa, *ut quantam Judæorum curam gereret, ipſe demonſtraret, & ſic ora ipſorum obſtrueret, & ad doctrinam Apoſtolorum præpararet*, inquit *S. Chryſoſtomus Hom.* 33. in *Matth.* Denique, Chriſtus gentes non per ſemetipſum do-

ce-

cere, ſed tantum poſt paſſionem ſuam Apoſtolorum miniſterio luce Evangelica illuſtrari voluit, ut oſtenderet, ſe per Crucis victoriam promeritum fuiſſe poteſtatem, & dominium in omnes gentes, ſicut ipſemet teſtatur *Matth.* c. ult. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo, & in terra: Euntes ergo docete omnes gentes &c.* quaſi diceret: Ite nunc non in Judæam ſolum, ſicut prius vobis præceperam, ſed in Mundum univerſum, docete omnes gentes, inſtituite in doctrina fidei, quam a me accepiſtis, non Judæos tantum, ſed omnium gentium homines.

Advertendum eſt tamen cum *S. Thoma*, quod, ſicut Chriſtus non debuit a principio doctrinam ſuam promiſcue gentibus communicare, ut nimirum Judæis, tanquam populo primogenito, debitus ordo ſervaretur; ita etiam non debuit gentes omnino repellere, ne ſpes ſalutis eis præcluderetur. Quocirca Chriſtus ad miſericordiam ſemper propenſus, & hominum ſalutis ſitientiſſimus, inter gentiles Samaritanam, & Chananæam, ut legitur *Joannis* cap. 4. & *Matth.* cap. 15. & alios nonnullos propter excellentiam fidei, & devotionis eorum admiſit, ſuæque doctrinæ luce illuſtravit.

DICES PRIMO. *Iſaias* cap. 49. prædixit, Meſſiam, ſeu Chriſtum, fore lucem gentium; *Parum eſt ut ſis mihi ſervus ad ſuſcitandas tribus Jacob, & fæces Iſrael convertendas. Ecce dedi te in lucem gentium, ut ſis ſalus mea uſque ad extremum terræ.* Simeon etiam, venerandus ille ſenex, qui expectabat redemptionem Iſrael, Chriſtum Dominum in ſuis ulnis geſtans in Templo appellavit *Lumen ad revelationem gentium.* Sed Chriſtus lumen, & ſalutem præbuit per ſuam doctrinam, debuit ergo, juxta Prophetarum oracula, non ſolum apud Judæos, ſed etiam apud gentes prædicare.

Reſpondeo cum *S. Thoma*: Chriſtum fuiſſe *in lumen, & ſalutem gentium*, quando poſt paſſionem ſuam Diſcipulos ſuos ad prædicandum gentibus miſit. Nec enim minoris, ſed potius majoris poteſtatis eſt facere aliquid per alios, quam per ſeipſum, & in hoc maxime divina Chriſti poteſtas illuxit, quod Diſcipulis ſuis tantam contulit virtutem, ut illorum prædicatione idolorum cultores, & barbaræ gentes, quæ nihil de Chriſto audierant, ipſius fidem amplexi ſint, ejuſque religioni colla ſubmiſerint.

DICES SECUNDO: Chriſtus apud illos prædicare non debebat, quibus illius prædicatio ſcandalo & offenſioni erat, atqui prædicatio Chriſti Scribis & Phariſæis, qui apud Judæos in magno honore habebantur, ſcandalo & offenſioni erat, teſte Evangeliſta *Matthæo*, qui cap. 15. refert, Diſcipulos Chriſti dixiſſe ei: *Scis quia Phariſæi, audito hoc verbo, ſcandalizati ſunt?* Non igitur expediebat, ut Chriſtus prædicaret Judæis propter offenſionem Scribarum, & Phariſæorum.

Reſpondeo cum eodem Doctore Angelico: Chriſtum, dum publice Scribas & Phariſæos coarguebat, non impediiſſe, ſed magis promoviſſe effectum doctrinæ ſuæ, primo, quia, ut ait *S. Petrus* 1. ſuæ Epiſtolæ cap. 2. prædixit *Iſaias*, Chriſtum fore lapidem offenſionis, & petram ſcandali *his, qui offendunt verbo, nec credunt, in quo poſiti ſunt*, quales profecto fuerunt Scribæ, & Phariſæi, qui ira in Chriſtum ſtimulati, & invidia depravati, quod, confluente ad eum populo, contemni, ac deſeri ſe videbant, Chriſti doctrinæ repugnabant, eum acriter inſectabantur, conviciis proſcindendo, inceſſendo dicteriis, doctrinam cavillando fodicando actiones, miracula eludendo. Quapropter, non debuit Chriſtus, propter illorum offenſionem, a ſuſcepto docendi, & prædicandi munere abſtinere. Secundo, per objurgationes Chriſti, hypocriſis, & vitia Phariſæorum, atque Scribarum populo innoteſcebant, ſicque populus minus avertebatur a Doctrina Chriſti, quam aperto marte oppugnabant Scribæ, & Phariſæi. Hinc Chriſtus admonitus a ſuis Diſcipulis, quod Phariſæi verbis ejus fuiſſent offenſi, reſpondit: *Sinite illos, cæci ſunt, & duces cæcorum: cæcus autem ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadent.* Qua reſponſione oſtendit Chriſtus, diſcipulos ſuos ſolicitos eſſe non debuiſſe de of-

offenſione Scribarum, & Phariſæorum, quia veritate offendebantur, ſuiſque ſuperſtitioſis traditionibus addicti, gratiæ myſteria pro nihilo habebant, & plebem a via ſalutis abducebant. Ea de cauſa Chriſtus Dominus Scribas & Phariſæos ſæpe objurgavit, ita tamen ut juſtiſſimas illas objurgationes Chriſto, non ira exprimeret, ſed zelus gloriæ Dei, deſiderium converſionis Judæorum, ignis non peregrinus, ſed ſacer, atque juſtiſſimis de cauſis accenſus; expediebat enim, ut Chriſtus illis hypocritis, qui ſanctitatis famam apud homines captabant, larvam detraheret, artemque detegeret illorum Doctorum, qui per illam externam pietatis & ſanctimoniæ ſpeciem in animos miſeræ plebis invadebant. Unde *S. Thomas* 3. part. quæſt. 42. artic. 2. docet, quod ſalus multitudinis præferenda eſt paci quorumcumque ſingularium hominum; & ideo quando aliqui ſua perverſitate ſalutem multitudinis præpediunt, non eſt timenda eorum offenſio a Prædicatore, vel Doctore, ut multitudinis ſaluti provideat. Hac regula *S. Thomæ* vere aurea damnantur illi, qui artem artium regimen animarum, Angelicis humeris formidandum, in ſe ſuſcipiunt, & tamen langueſcunt, & concidunt animis ob pericula mundi, legem Chriſti emolliunt, ut ſe ſe ad omnium mores accommodent, Magnatum præſertim & nobilium, qui lucentem veritatem amant, oderunt redarguentem, qui denique turpi vitiorum conniventia muneri, zelo, ac vigori debito deſunt ſive in proponenda, ſive in aſſerenda atque vindicanda doctrinæ moralis Chriſti integritate, qua nihil antiquius habere deberent. Hos & ſimiles mutos miniſtros, qui dicunt malum bonum, & bonum malum conſuentes pulvillos ſub cubitis hominum, grave proculdubio manet ſupplicium, jureque optimo laxi illi animarum Rectores his animarum Medicis annumerari debent, de quibus Deus conqueritur *Jeremiæ* cap. 6. dicens: *Curabant contritionem filiæ populi mei, cum ignominia, dicentes; Pax, pax; & non erat pax*: quia, ut inquit *S. Cyprianus* Tract. de lapſis: *Non concedit partem iſta facilitas, ſed tollit: nec communionem tribuit, ſed impedit ſalutem*. Quamvis ergo ægre ferant, & vociferentur plurimi adverſus ea, quæ juxta diſciplinam Eccleſiæ, juxta Canonum Sanctiones, juxta Chriſti & Sanctorum exempla ad morum correctionem peraguntur, non cedendum clamoribus, ſed, ad exemplum Chriſti Domini, ſemper veritati inſiſtendum eſt, omneſque Evangelici Sacerdotes his, qui ſalutis viam mollibus, ac flexibilibus regulis laxare, & complanare volunt, intrepide, & magna voce dicere debent cum *Mathathia* Sacerdote lib. 1. Mach. cap. 2. *Propitius ſit nobis Deus, non eſt nobis utile relinquere legem, & juſtitias Dei, ut eamus via altera*.

DICO TERTIO: *Chriſtum non debuiſſe doctrinam ſuam ſcripto tradere, ſeu litteris conſignare*.

Probatur tribus rationibus *S. Thomæ* 3. p. q. 42. art. 4. Prima ratio petitur ex excellentia doctrinæ Chriſti, cui debetur modus excellentior, ut ſcilicet verbo tradita in tabulis cordis imprimatur, non in tabulis lapideis inſcribatur, ſicut lex vetus, quæ cum daretur in figuris, convenienter litteris fuit exarata; doctrina autem Chriſti, quæ eſt *lex ſpiritus vitæ*, ſcribi debuit *non atramento, ſed ſpiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus*, ut ait Apoſtolus 2. ad Corint. cap. 3.

Secunda ratio deſumitur ex conditione hominum, qui ita ſunt a natura comparati, ut, ſi Chriſtus doctrinam ſuam ſcripto mandaſſet, credidiſſent, quod nihil altius ejus doctrina compleƈteretur, quam quod ea Scriptura contineret; cum tamen doctrina Chriſti tantæ ſublimitatis ſit, ut litteris comprehendi non poſſit, juxta illud *Joannis* capit. ultim. *Sunt & alia multa, quæ fecit Jeſus, quæ ſi ſcriberentur per ſingula, nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos, qui ſcribendi ſunt, libros*. Ideſt, ut explicat *S. Auguſtinus* Tract. 124. in Joannem, *non ſpatio locorum credendum eſt mundum capere non poſſe, ſed capacitate legentium comprehendi fortaſſe non poſſent*.

Ter-

Tertia denique ratio petitur ex ordinatione communis Providentiæ Divinæ, quæ efficit ut ſuprema non immediate ad inferiora, ſed tantum mediate, ideſt, per quædam media perveniant, congruebat igitur, ut Chriſtus immediate doceret Apoſtolos, & deinceps Apoſtoli alios, qua verbo, qua ſcripto imbuerent doctrina Chriſti; alioquin, ſi doctrinam ſuam litteris mandaſſet Chriſtus Dominus, confeſtim ad omnes omnino perveniſſet, quod a ſolito Providentiæ Divinæ ordine eſt alienum.

Hæc *S. Thomæ* doctrina egregie confirmatur ex his, quæ habet *S. Auguſtinus* lib. 1. de Conſenſu Evangeliſtarum c. 7. & aliis ſequentibus, ibi enim primo diſerte aſſerit Sanctus ille Doctor, Chriſtum nihil litteris mandaſſe, hæc ſunt ipſius verba: *Sed illud prius diſcutiendum eſt, quod ſolet nonnullos movere, cur ipſe Dominus nihil ſcripſerit, ut aliis de ipſo ſcribentibus neceſſe ſit credere? hoc enim illi, & maxime pagani, quærunt, qui Chriſtum culpare, aut blaſphemare non audent, eique tribuunt excellentiſſimam quandam ſapientiam ſed tamen tanquam homini: diſcipulos vero ejus dicunt Magiſtro ſuo amplius tribuiſſe, quam erat, ut eum Filium Dei dicerent, & Verbum Dei, per quod facta ſunt omnia.* Præterea, *S. Auguſtinus* refellit ibidem aliquos Gentiles, qui temere effutiebant, quoſdam a Chriſto Domino ſcriptos eſſe libros, continentes magicas artes, quarum ope dictitabant miracula, quorum fama percrebuerat, ab ipſo fuiſſe patrata: *Et illi tamen, qui Chriſti libros tales ſe legiſſe affirmant, nulla talia faciunt, qualia illum libris talibus feciſſe mirantur. Divino enim judicio ſic errant, ut eoſdem libros ad Petrum & Paulum dicant tanquam epiſtolari titulo prænotatos, eo quod in plurimis locis eos cum Chriſto pictos viderunt: nec mirum, ſi a pingentibus decepti ſunt: toto enim tempore, quo Chriſtus in carne mortali cum ſuis diſcipulis vixit, nondum erat Paulus diſcipulus ejus.* Ex quibus *Sancti Auguſtini* verbis clare conſtat Chriſtum Dominum ſcripto doctrinam ſuam non tradidiſſe.

DICES PRIMO: Sanctus Auguſtinus loco mox laudato, aſſerit: Gentiles ſic fuiſſe affectos, ut doctrinæ Chriſti credidiſſent, ſi ipſemet eam litteris conſignaſſet; cum ergo, *quærunt*, inquit Sanctus ille Doctor, *quare ipſe*, ideſt Chriſtus, *non ſcripſerit, videntur parati fuiſſe hoc de illo credere, quod de ſe ipſe ſcripſiſſet, non quod alii de illo pro ſuo arbitrio prædicarunt.* Debuiſſet ergo Chriſtus ad facilius promovendam ſalutem Gentilium litteris doctrinam ſuam conſignare.

Reſpondeo primo cum *S. Thoma*: illos, qui Apoſtolis de Chriſto ſcribentibus fidem adhibere noluerunt, nec ipſi Chriſto de ſe ſcribenti credituros, quippe qui opinabantur, eum magicis artibus miracula edidiſſe.

Reſpondeo ſecundo; futilem eſſe hanc Gentilium excuſationem, *Chriſti enim*, ut ait *S. Auguſtinus* lib. 1. de Conſenſu Evang. c. 35. *omnibus diſcipulis ſuis tanquam membris corporis ſui caput eſt: itaque cum illi ſcripſerunt, quæ ille oſtendit & dixit, nequaquam dicendum eſt, quod ipſe non ſcripſerit; quandoquidem membra ejus id operata ſunt, quod dictante capite cognoverunt: quidquid enim ille de ſuis factis & dictis nos legere voluit, hoc ſcribendum illis tanquam ſuis manibus imperavit. Hoc unitatis conſortium, & in diverſis membris concordium membrorum ſub uno capite miniſterium quiſquis intellexerit, non aliter accipiet, quod narrantibus diſcipulis Chriſti in Evangelio legerit, quam ſi ipſam manum Domini, quam in proprio corpore geſtabat, ſcribentem conſpexerit.*

Reſpondeo tertio: Gentiles prudenter in dubium revocare non potuiſſe ea, quæ de Chriſto Domino Sacri Evangeliſtæ memoriæ prodiderunt. Primo, quia quatuor Evangeliſtæ, *Matthæus*, *Marcus*, *Lucas*, & *Joannes* fuerunt viri ſancti, aperti, candidi, veritatis cultores, & teſtes locupletiſſimi, utpote oculati, quorum nec judicium, nec fides laborare, aut vacillare, poteſt. Secundo, quia a vana gloria fuerunt omnino alieni, nihil ex occulto, nihil ex inſidiis narrantes, ſicut patet

tet ex eorum ſtyli, orationiſque ſimplicitate. Tertio, quia ea referunt, quæ palam a Chriſto Domino edita ſunt, hoc eſt, inſpectantibus Gentilibus, ac Judæis, quorum teſtimonio argui, convincique potuiſſent mendacii, ſi hæc, quæ de Chriſto litteris mandarunt, falſa, aut de induſtria ab illis fuiſſent conficta. Quarto, quia Evangeliſtarum, in deſcribendis his, quæ ad vitam & doctrinam Chriſti ſpectant, candorem & ingenuitatem monſtrat etiam hiſtoria illorum temporum exarata ſive a *Joſepho* Judæo; ſive a *Cornelio Tacito*, *Svetonio*, *Phlegonte*, aliiſque Ethnicis Scriptoribus, ut diſerte oſtendit clariſſimus *Daniel Huetius* Abrincenſis Epiſcopus in ſua Demonſtratione Evangelica. Quinto, quia ipſimet Evangeliſtæ miracula patrarunt in confirmationem teſtimonii, quod Chriſto reddiderunt; porro, Deus, qui prima & ſumma veritas eſt, teſtimonium perhibere non poteſt falſitati, nec falſam doctrinam miraculis, quaſi authoritatis ſuæ ſigillis, obſignare. Sexto, quia Sacri Evangeliſtæ pro veritate eorum, quæ narraverunt, exilia, cruces, tormenta, mortem ipſam impavidi oppetierunt, & de errore triumpharunt. *Illud mirabilius*, ait *Chryſoſt.* Hom. 4. in Acta Apoſtolorum, *quod Apoſtoli nudo corpore conſiſtebant adverſus armatos, adverſus Principes; qui publicum jus in ipſos habebant, imperiti, elingues, ac ſimplices idiotæ adverſus impoſtores, & circumventores, adverſus ſophiſtarum, Rhetorum, ac Philoſophorum turbam, qui in accademia Platonis, & Ariſtotelis deambulationibus exercitati depugnarant, & in Stoicorum porticibus fuerant occupati. Hos ita ſuperavit Petrus, quaſi cum mutis piſcibus certamen fuiſſet*. Hanc rationem late, & eleganter proſequitur *Euſebius* lib. 3. Demonſtrationis Evangelicæ c. 7. Septimo, quia Evangeliſtæ, & Sacri Scriptores Leges, ac præcepta tradiderunt recte vivendi, amandi Deum, illique unice adhærendi. Quod quidem argumento eſt, eos inter ſcribendum Spiritu Sancto fuiſſe afflatos: *Nec* enim *eſt ab homine, ſed ſuper hominem, quod hominem facit bene vivere, nec ſolum hominem, ſed etiam quamlibet poteſtatem cæleſtem* inquit *S. Auguſtinus* lib. 20. de Civit. Dei c. 25. Octavo, quia credibile non eſt, univerſum, qua late patet, Orbem iis omnibus, quæ ſacri Evangeliſtæ litteris mandarunt, fidem adhibere potuiſſe; ſi ipſi data opera mendacia, & fabulas pro veritate obtruſiſſent. Denique, mirabilis ille concentus, qui reperitur tam inter vetus Teſtamentum, & quatuor Evangelia, quam inter Prophetarum oracula, & exploratiſſimam rerum poſt geſtarum hiſtoriam ab Evangeliſtis monumentis conſignatam, non poteſt eſſe ſolers ſubtiliſque fictarum, & commentitiarum fabularum in ordinem diſtributio, ſed potius ſuſpici debet tanquam ſapientiſſimum ſupremi Numinis opus, nam *ut non contemnerentur, neque fabuloſa ducerentur, quæ Apoſtoli annunciabant, demonſtrabantur hæc a Prophetis ante fuiſſe prædicta*, ait *S. Auguſtinus* lib. 12. contra Fauſtum cap. 45. Ex his ergo monumentis liquido patet, Gentiles non potuiſſe prudenter dubitare de his, quæ ſacri Evangeliſtæ, aliique Apoſtoli de Chriſto Domino conſcripſerunt.

DICES SECUNDO: Certo non conſtat, an quatuor Evangelia, *Matthæi* videlicet, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis*, in quibus vita, & doctrina Chriſti continentur, ſint genuina, aut ſpuria; ſincera, aut corrupta? Nulla ergo fides ex his quatuor Evangeliis vitæ & doctrinæ Chriſti conciliari poteſt. Probant. Multa olim fuerunt Evangelia. *Baſilides* quippe ſuum habuit Evangelium, habuit *Apelles*, habuit & *Tatianus*, legebatur etiam ab Gnoſticis Evangelium ſecundum Philippum, ab Ebionitis, & Encratitis, ſecundum Hebræos: a Manichæis, ſecundum Thomam. Nec defuerunt etiam, qui probaverunt Evangelia *Petri*, *Andreæ*, *Bartholomæi*, *Judæ*, ſeu *Thaddæi*, *Jacobi* junioris, *Matthiæ*, *Barnabæ*, *Nicodemi*, ſicut & illa, quæ ſecundum Ægyptios erant, & ſecundum duodecim Apoſtolos. Si ergo prædicta Evangelia Apoſtolis falſo olim adſcripta, tanquam ſpuria impræſentiarum repudiantur, quo pa-

pacto probari poterit, genuina eſſe Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis, & ab illis fuiſſe exarata? *Multa a majoribus veſtris*, ajebat Fauſtus Manichæus, *eloquiis Domini inſerta verba ſunt, quæ nomine ſignata ipſius, cum ejus fide non congruunt: præſertim quia, ut jam ſæpe probatum a nobis eſt, nec ab ipſo hæc ſunt, nec ab ejus Apoſtolis ſcripta: ſed multa poſt eorum aſſumptionem a neſcio quibus, & ipſis inter ſe non concordantibus, ſemijudæis per famas, opinioneſque comperta ſunt: qui tamen omnia eadem in Apoſtolorum Domini conferentes nomina, vel eorum, qui ſecuti Apoſtolos viderentur, errores ac mendacia ſua ſecundum eos ſe ſcripſiſſe mentiti ſunt*. Certo igitur non conſtat, Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ, & Joannis eſſe ſincere, & ab illis exarata, quorum ſunt nominibus inſcripta.

Reſpondeo: certo certius eſſe, quatuor Evangelia *Matthæi* videlicet, *Marci*, *Lucæ*, & *Joannis* mentita, & adulterina non eſſe, ſed genuina & ſincera. Primo, quia Eccleſia Catholica toto Orbe diffuſa, cui ex officio incumbit vera Evangelia a ſpuriis ſecernere, hæc quatuor Evangelia pro veris, ſinceris, & indubitatis ſemper habuit, eaque, omni adhibita diligentia, ſarta tectaque jugiter conſervavit, alia vero Evangelia, quæ Apoſtolorum nominibus inſignita olim circumferabantur, ad apocryphorum claſſem ablegavit. Ad Eccleſiam autem ſpectat non tantum emergentes Script. Sacræ dirimere controverſias, ſed etiam ex traditione, quæ Scripturarum vindex eſt, libros ſacros genuinos & veros, a falſis, dubiis, & ſpuriis indeficienti criterio ſecernere: *Evangelio non crederem*, inquit Auguſtinus, *niſi Eccleſiæ me moveret auctoritas*. Cum igitur Eccleſia Catholica rejectis aliis pſeudo-Evangeliis, quæ hæreticis ſub ſpecioſis Apoſtolorum nominibus cuderant, hæc quatuor duntaxat Evangelia infallibili ſuo judicio vera & ſincera eſſe pronunciaverit, nullum plane viro prudenti de eorum veritate, atque integritate poteſt ſuboriri dubium, alioquin *ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Etnicus, & Publicanus*, inquit Chriſtus Dominus Matt. C. 18. Secundo, continua omnium ſæculorum ſeries, quæ quatuor illis Evangeliis ab ipſo naſcentis Eccleſiæ exordio ſacram ac divinam aſſerit authoritatem, Sole clarius oſtendit ea eſſe genuina, & ab illis ſcripta, quorum referunt nomina, ſicut *Sanctus Auguſtinus* lib. 33. contra Fauſtum cap. 6. ſolide demonſtrat his verbis: *Platonis, Ariſtotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque ejuſmodi Auctorum libros, unde noverunt homines, quod ipſorum ſint, niſi eadem temporum ſibimet ſuccedentium conteſtatione continua? Multi multa de litteris Eccleſiaſticis conſcripſerunt, non quidem auctoritate canonica, ſed aliquo adjuvandi ſtudio, ſive diſcendi. Unde conſtat quid cujus ſit, niſi quia his temporibus, quibus ea quiſque ſcripſit, quibus potuit, inſinuavit, atque edidit, & inde ad alios atque alios continuata notitia, latiuſque firmata ad poſteros, etiam uſque ad noſtra tempora pervenerunt, ita ut interrogati cujuſque liber ſit, non hæſitemus quid reſpondere debeamus? .... quæ cum ita ſint, quis tandem tanto furore cæcatur, niſi dæmoniorum mendaciloquorum malitia, atque fallacia conſentiendo ſubverſus ſit, qui dicat, hoc mereri non potuiſſe Apoſtolorum Eccleſiam, tam fidam, tam numeroſam fratrum concordiam, ut eorum ſcripta fideliter ad poſteros trajicerent, cum eorum cathedras uſque ad præſentes Epiſcopos certiſſima ſucceſſione ſervarint, cum hoc qualiumcumque hominum ſcriptis, ſive extra Eccleſiam, ſive in ipſa Eccleſia, tanta facilitate proveniat?*

DICO ULTIMO: *Epiſtolam Abgari, Regis Edeſſenorum ad Chriſtum, & Epiſtolam Chriſti ad eundem Abgarum, eſſe Epiſtolas ſuppoſititias, & apocryphas.*

Antequam momenta, quibus noſtra probatur Aſſertio, producam in medium, non pigebit geminas *Abgari*, Regis Edeſſæ, quæ pars eſt Syriæ Superioris, & Chriſti Domini Epiſtolas hic inſerere, ut Lector facilius percipere poſſit, ejuſmodi Epiſtolas ſpurias plane & commentitias eſſe. Supplicem *Abgari*, Regis, ad Chriſtum Epiſtolam, ex Edeſſenæ Civitatis Tabulario, erutam, atque e Si-

e Siriaco exemplo Græce a ſe redditam, exhibet Euſebius, Epiſcopus Cæſarienſis, lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 13. quæ quidem Latine ſic habet ex verſione *Chriſtophorſoni*.

Abgarus Princeps Edeſſæ, Jeſu Servatori propitio, qui in confiniis Hieruſalem in carne apparuit, ſalutem.

Inſignes illas virtutes, & curationes, quæ abs te ſine medicamentis, & ſine herbis factæ ſunt, auditione accepi. Cæcos enim, ut fama eſt, videre efficis, claudos ambulare, leproſos mundas, ſpiritus immundos, & Dæmones ejicis; eos etiam, qui diuturnis morbis preſſi ſunt, ſanas: mortuos denique ad vitam revocas. Quæ quidem, cum de te audiviſſem, de duobus hiſce verum eſſe cogitabam: te aut Deum eſſe, & e Cœli faſtigio delapſum, aut Dei Filium ſaltem, qui iſta tam ſtupenda edas miracula. Quapropter, hæc ad te ſcripſi magnopere precatus, ut laborem ad me accedendi ſuſcipere, huncque quo crucior, morbum curare non graveris. Etenim audio, Judæos tibi obſtrepere malevole, & velle libenter te aliquo magno malo afficere. Eſt mihi Civitas perexigua quidem ſed ornata ſane & illuſtris, quæ utrique noſtrum rerum neceſſarium ſuppeditabit ſatis

Reſcriptum Jeſu Chriſti ad hanc *Abgari*, Regis, Epiſtolam, ex eodem Tabulario ab *Euſebio* erutum, ſic latine a *Chriſtophorſono* redditur.

Abgare, beatus es, qui, cum non videris me, in me tamen credidiſti: De me enim ſcriptis proditum eſt, eos, qui me viderunt, in me non credere, ut hi, qui me non viderunt, credant, & vitam conſequantur. Quod ſcribis ad me, te velle, ut ad te veniam: eas res, quarum gratia ſum miſſus, debeo hic neceſſario obire; quas cum plene perfecero, ad eum recipi, qui me miſit. Quo ſimul ac aſſumptus fuero, aliquem ex Diſcipulis meis mittam ad te, qui morbo, quo tantopere torqueris, faciat medicinam, & vitam tibi, tuiſque impertiat.

Geminas iſtas Epiſtolas, ſeu *Abgari*, Regis Edeſſæ, ad Chriſtum Dominum, & viciſſim Chriſti ad eundem Regem *Abgarum*, ut ſpurias ac ſuppoſititias eſſe evincant multi hujus temporis periti Critici, argumentum deſumunt ex annorum Nota, quæ huic præfigitur Hiſtoriæ ex Edeſſenorum Tabulis deſcriptæ, in qua fit mentio de utraque Epiſtola, & de Legatione Abgari, Regis Edeſſenorum ad Chriſtum. *Euſebius* quippe lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 13. ſcribit: Thadæum, unum e ſeptuaginta Diſcipulis, poſt Aſcenſionem Chriſti Domini fuiſſe ad Abgarum, Regem Edeſſenorum miſſum *anno trecenteſimo quadrageſimo Æræ Edeſſenorum*, ſic enim, teſte doctiſſimo *Henrico Valeſio* in ſuis Notis in Hiſtor. Eccleſ. Euſebii, legitur in antiquis, & ſinceris manuſcriptis *Euſebii*, non vero *anno quadrageſimo tertio*, ut habetur in vitioſis, & interpolatis quibuſdam vulgaribus *Euſebii* editionibus, quibus deceptus eſt *Baronius*. Hac autem ſemel ſuppoſita Nota Chronologica, quæ huic præfigitur Hiſtoriæ de Legatione Abgari, Regis Edeſſenorum, ad Chriſtum, ſic argumentum conficiunt moderni illi Critici: annus trecenteſimus quadrageſimus Æræ Edeſſenorum concurrit, ut fatentur omnes Chronologi, cum anno primo Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ, ſeu cum anno decimo quinto Imperii Tiberii ab obitu Auguſti, & cum anno vigeſimo nono Æræ vulgaris, quo anno Joannes Baptiſta miniſterium ſuum obire cœpit: ſicut ſcribit *S. Lucas* cap. 3. Atqui anno decimo quinto Tiberii Imperii ab obitu Auguſti Chriſtum fama ubique non loquebatur, ſiquidem hoc anno ad Baptiſmum necdum acceſſerat, nec miraculis inclaruerat: non potuit ergo Abgarus, Rex Edeſſenorum, ad Chriſtum hoc anno ſcribere illam epiſtolam, in qua ait, ſe notitiam habere illorum miraculorum, quæ in tota Judæa patrabat Chriſtus Dominus, & perſecutionum, quas in ipſum Judæi commovebant. Ex ea itaque nota Chronologica colligunt moderni illi Critici, ſuppoſititiam eſſe Epiſtolam Abgari, Regis Edeſſenorum, ad Chriſtum.

Verum, ut ingenue fatear, hoc argumentum, ex ea Nota Chronologica pe-

petitum, nihil apud me ponderis habet, immo exiſtimo, Chriſtum anno trecenteſimo quadrageſimo Æræ Edeſſenorum non ſolum inclaruiſſe miraculis, ſed etiam illum hoc anno in Cruce paſſum ac mortuum fuiſſe. Enim vero, Cardinalis *Noriſius*, Chronologorum hujus temporis facile Princeps, in libro, quem edidit *de anno & Epochis Syro-Macedonum*, multis argumentis contra *P. Harduinum* Soc. J. Scriptorem, evincit, Æram Edeſſenorum, non ſecus ac Æram Seleucidarum, initium habuiſſe anno primo Olymp. centeſimæ decimæ ſeptimæ, Urbis Romæ conditæ quadringenteſimo quadrageſimo ſecundo, ante Æram vulgarem trecenteſimo duodecimo, ex quo, facta accurata annorum ſupputatione, palam ſequitur, annum trecenteſimum quadrageſimum Æræ Edeſſenorum concurrere cum anno primo Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ, ſeu cum anno decimo quinto Imperii Tiberii ab obitu Auguſti, & cum anno vigeſimo nono Æræ vulgaris, qui duobus Geminis Conſulibus eſt inſignitus, in quem annum incidiſſe mortem Chriſti in Diſſertatione decima quinta, juxta veterum SS. Patrum doctrinam, pleniſſime commonſtrabo. Falluntur ergo moderni illi Critici, dum putant, Chriſtum anno trecenteſimo quadrageſimo Æræ Edeſſenorum necdum inclaruiſſe miraculis, nec ad Baptiſmum acceſſiſſe; falluntur, inquam, quia Chriſtus hoc anno non ſolum in ore famæ, omniumque gentium commendatione verſabatur, ſed etiam eodem anno mortuus eſt. Potuiſſet autem Abgarus Rex Edeſſenorum, jam ad ſe perlata fama Chriſti ex tot, tantiſque collecta miraculis, ad eum, paulo antequam in Crucem ageretur, epiſtolam ſcribere. Quod ſpectat authoritatem *S. Lucæ*, referentis exordium miniſterii Joannis ad annum decimum quintum Imperii Tiberii, videnda ſunt, quæ diximus in Diſſertatione decima, in qua huic difficultati abunde fecimus ſatis. Miſſo itaque illo argumento, quod ex hac nota Chronologica deſumunt periti hujus ætatis Critici; nunc breviter aliis momentis probandum ſuſcipio, utramque epiſtolam videlicet Abgari ad Chriſtum, & viciſſim Chriſti ad Abgarum, eſſe ſpuriam, ac ſuppoſititiam

Primo, quia utriuſque Epiſtolæ, illiuſque tam honorificæ Chriſto legationis, a Rege Edeſſenorum decretæ, ne leviſſima quidem apud S. Evangeliſtas, Sanctos Patres, & Scriptores Eccleſiaſticos, Euſebii ævo ſuperiores, habetur mentio, quamvis in epiſtola Abgari ad Chriſtum extet luculentiſſimum de ipſius Divinitate teſtimonium, ſic enim ſcriptum legimus. *Quæ quidem cum de te audiviſſem, de duobus hiſce alterum verum eſſe cogitabam, te aut Deum eſſe, & e cæli faſtigio delapſum, aut Dei Filium, qui tam ſtupenda edas miracula*. Credibile autem non eſt, ſacros Evangeliſtas, qui dicta geſtaque Chriſti fideliter referunt, hanc perhonorificam ad Chriſtum legationem ſilentio prætermitere voluiſſe, nec etiam veroſimile eſt, Sanctos Patres, qui ad probandam contra Arianos Chriſti divinitatem immenſa non minus mole, quam eruditione volumina ediderunt, & Concilia generalia Nicænum, & Sardicenſe, quæ ad profligandos illos hæreticos fuere coacta, tam diſertum de Divinitate Chriſti teſtimonium, quod ad Arianorum ora obſtruenda ſatis ſuperque ſufficere potuiſſet, alto itidem ſilentio obruere voluiſſe. Cum igitur nec ſacri Evangeliſtæ illius legationis ad Chriſtum meminerit, nec SS. Patres diſputantes contra Arianos, nec Concilia ad præfocandam eorum hæreſim indicta, ejuſmodi de Divinitate Chriſti teſtimonium unquam laudarint; perſpicuum eſt, hanc Epiſtolam Abgari ad Chriſtum non germanam, ſed apocrypham eſſe.

Secundo: in epiſtola, quæ Chriſto ad Abgarum tribuitur, citantur verba deprompta e Joannis Evangelio, quod tamen nonniſi poſt plures annos ab obitu Chriſti conditum eſt. *Abgare*, inquit in ea epiſtola Chriſtus, *beatus es, qui cum non videris me, in me credidiſti. De me enim ſcriptis proditum eſt, eos qui me viderunt, in me non credere: ut, hi, qui me non viderunt, credant, & vitam conſequantur*. Quis autem, amabo, non videt, Authorem illius epiſtolæ alludere

voluiſſe ad hæc verba quæ leguntur *Joannis* c. 20. *Beati, qui non viderunt, & crediderunt*. Unde quilibet in Critices diſciplina tantiſper exercitatus facili negotio colligere poteſt, hanc epiſt. a Chriſto Domino non fuiſſe exaratam.

Tertio, in eadem epiſt. quæ Chriſto tribuitur, legimus, Chriſtum poſt honorificam illam legationem, & cognitam Abgari, Regis Edeſſenorum, fidem, ſimulque gravem, qua laborabat, ægritudinem, diſtuliſſe beneficium poſtulatæ ſalutis poſt ſuum in Cœlos aſcenſum. Porro credibile non eſt, Chriſtum, qui tot beneficiis erat in omnes liberalis, qui ſolo imperio morbos omnes ſanabat, & ad miſerorum preces nunquam non reſpondebat, diſtuliſſe uſque ad aſcenſum ſuum ſanitatem illius Regis, qui tam benigne colloquia ejus ambiebat, ærariumque ſuum, ac potentiam una cum ipſo partiri peroptabat, ac duntaxat poſt Chriſti in Cœlos aſcenſum miſſum fuiſſe Thaddæum, qui fidem Chriſti liberaret, & pertinacem Regis Edeſſenorum morbum diſpelleret, & ſanaret. Hic profecto agendi modus non ſolum potentię Chriſti, ſed ejus etiam prudentię & charitati contrarius eſſe videtur.

Quarto, hiſtoria ex Edeſſenis Tabulis deſcripta, quæ utramque memorat epiſtolam, narrat bene multa de profectione Thaddæi, de illius ad Edeſſam appulſu, de illius prædicatione, & colloquiis cum Rege, quæ non ſibi cohærent, ſed fabulis accenſeri debent, ſicut fatentur eruditi hujus temporis Critici, potiſſimum noſter *Natalis Alexander* Tom. 1. Hiſtor. Eccleſ. & *Elias du Pin* Tom. 1. Bibliothecæ Script. Eccleſiaſticorum, quos Lector conſulere poteſt.

Quinto, ſi hæc epiſt. Chriſti ad Abgarum genuina eſſet, eam in Canone recepiſſet Eccleſia, ac divinam ipſi vindicaſſet authoritatem. Eccleſia autem hanc epiſt. Chriſti nomine inſignitam, nunquam in Sac. Canone repoſuit, nec ei Divinam aſſeruit authoritatem.

Sexto, Sancti Patres, præſertim *Auguſtinus* & *Thomas*, diſerte docent, ſicut ſupra oſtenſum eſt, Chriſtum Dominum nihil omnino litteris mandaſſe, quod ſane non docuiſſent illi Patres in traditione & antiquitate Eccleſiæ verſatiſſimi; ſi hanc epiſt. Chriſti ad Abgarum ut germanum illius fœtum agnoviſſent.

Septimo denique, utramque epiſtolam apocrypham eſſe declaravit *Gelaſius* Papa in Concilio LXX. Epiſcoporum Romæ habito anno Chriſti 494. ut videre eſt apud *Gratianum* Diſtinct. 15. Canone *Sancta Romana Eccleſia*, ibi quippe hæc verba leguntur. *Epiſtola Jeſu ad Abgarum Regem Apocrypha. Epiſtola Abgari ad Jeſum Apocrypha*. Conſtat itaque ex hoc judicio Romani Pontificis, qui accuratiſſimo Criterio libros falſos, dubios, & ſpurios ſecrevit a veris, certis, & genuinis, utramque epiſtolam, videlicet Abgari, Regis Edeſſenorum, ad Chriſtum, & viciſſim Chriſti ad Abgarum, ſuppoſititiam eſſe & apocrypham.

DICES PRIMO: Non convenit inter peritos hujus temporis Criticos, illud Decretum, quod legitur apud *Gratianum* Diſtinct. 15. Canone *Sancta Romana Eccleſia*, fuiſſe editum a Gelaſio, Romano Pontifice. *Guillelmus Cave* in Hiſtoria ſua litteraria Tom. 1. pag. 265. aſſerit illud Decretum, quod circumfertur ſub nomine *Gelaſii* Papæ, fictum & ſuppoſititium eſſe, ac ejuſdem farinæ cum epiſtolis primorum Pontificum a Clemente Papa uſque ad Siricium, ex ejuſdem inſignis impoſtoris *Iſidori* Mercatoris officina prodiiſſe; in quam ſententiam ire videtur *Erneſtius Grabius* in Notis ad Spicilegium Patrum, & Hæreticorum primi ſæculi pag. 319. Ex eo igitur Decreto, quod falſo tribuitur *Gelaſio* Papæ, probari non poteſt, epiſtolas Abgari ad Chriſtum, & Chriſti ad Abgarum, eſſe apocryphas & ſuppoſititias.

Reſpondeo: *Guillelmi Cave*, & ſimilium intemperantioris Critices virorum, de Decreto *Gelaſii*, Papæ, dubitantium, judicia flocci fieri debere, maxime cum illud Decretum a *Gelaſio* Papa conditum fuiſſe uno ore fateantur omnes viri eruditi. Certe negari non poteſt, hoc Decretum ſub *Gelaſii* nomine paſſim ſæculo nono fuiſſe laudatum. Nam eidem Pontifici diſertiſſime illud Decretum adjudicarunt *Hincmarus*, Remen-

menſis Archiepiſcopus, in Tomo 2. ſuorum Operum pag. 474. *Nicolaus Primus* in epiſt. 42. quæ eſt ad Epiſcopos Galliæ in Concilio VII. Romano apud *Labbæum* Tom. 8. *Lupus* item, Ferrarienſis Abbas, in Epiſt. 28. ad *Carolum Calvum*, & in fine libelli de tribus quæſtionibus. Idem cenſent *Baronius* ad annum Chriſti 494. *Philippus Labbæus*, & *Gabriel Coſſartius* Tomo 4. Conciliorum Col. 1260. ubi laudant vetuſtiſſimum Codicem ſuum MSS. & alium *Chriſtophori Juſtelli* Col. 1261. Clariſſimus etiam *Pagius*, Annalium Eccleſiæ eximius illuſtrator, poſtquam ad ann. Chriſti 494. hoc Decretum *Gelaſio* Papæ vindicavit, erudite obſervat, *Hormiſdam*, Papam, ut petitioni *Poſſeſſoris*, Epiſcopi Africæ, faceret ſatis, tam ad eum, quam ad Legatos ſuos, Decretum *Gelaſii* deceſſoris ſui miſiſſe, ut illud ab omnibus religioſe obſervaretur, tuncque illud Decretum in varia exemplaria per *Fauſti* Epiſcopi Rejenſis, adverſarios tranſcriptum, latius per Europam, Africam, & Orientem fuiſſe diſſeminatum, & quia ab *Hormiſda* Papa fuerat miſſum, ejuſque nomine vulgatum, eidem *Hormiſdæ* Papæ progreſſu temporis fuiſſe a nonnullis ſciolis imprudenter adſcriptum. Hinc falſam illius Decreti inſcriptioni ſub nomine *Hormiſdæ*, Papæ, originem prodiiſſe autumat clariſſimus *Pagius*. His jam citatis Authoribus, qui prædictum Decretum *Gelaſio* Papæ adjudicant, addi merito debet *Petrus Franciſcus Chiffletius* qui aliquando cum dubitaſſet, num vere hoc Decretum *Gelaſio*, Papæ, eſſet adſcribendum, re tamen deinde maturius examinata, ultro faſſus eſt in Notis ad *Vigilium Tapſenſem* pag. 157. ſe mutaſſe ſententiam, poſtquam antiquos legiſſet Codices, in quibus hoc Decretum editum notatur a *Gelaſio*, Papa, in Synodo Romana LXX. Epiſcoporum, *Aſterio*, & *Præſidio* Conſulibus, qui eſt annus Chriſti 494. *Gelaſii*, Papæ, tertius, ante *Hormiſdæ* Pontificatus initium vigeſimus. Ex his ergo, & aliis id genus momentis quibus brevitatis cauſa ſuperſedeo, refellitur præpoſtera *Guillelmi Cave*, & aliorum de Decreto *Gelaſii* Papæ dubitatio.

DICES SECUNDO: *Euſebius Cæſarienſis*, antiquiſſimorum monumentorum venator diligentiſſimus, lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 13. & *S. Ephrem* Syrus, & Eccleſiæ Edeſſenæ Diaconus, in ſuo Teſtamento, has epiſtolas Abgari ad Chriſtum, & Chriſti ad Abgarum tanquam ſinceras & genuinas agnoſcunt, quibus aſſentiuntur multi Patres, & Scriptores Eccleſiaſtici, non debent ergo prædictæ Epiſtolæ rejici tanquam apochryphæ & ſuppoſititiæ.

Reſpondeo: quod, licet non negem, admirandam fuiſſe *Euſebii Cæſarienſis* in concinnanda Hiſtoria Eccleſiaſtica diligentiam, magnum laborem, variam & pene incredibilem lectionem, ac grave prorſus in lectionis varietate judicium; facile tamen mihi perſuadeo, illum, in hoc facto Hiſtorico de Epiſtolis Abgari ad Chriſtum, & Chriſti ab Abgarum, fuiſſe deceptum, eo, quod non ſatis expenderit, juſtiſque ponderibus librarit illas Epiſtolas, quæ ex Tabulis Edeſſenæ Eccleſiæ deſcriptæ ad eum miſſæ fuerant. In his ſiquidem Eccleſiarum deſcribendis & referendis monumentis Hiſtoricum in errorem aliquando labi poſſe nemo prudens inficias iverit. Addo etiam, *Gelaſium*, Papam, in ſuo mox memorato Decreto Hiſtoriam Eccleſ. ab *Euſebio Cæſarienſi* adornatam inter Opera apocrypha recenſere, non quod voluerit ſagaciſſimus ille Pontifex omnem omnino Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ *Euſebii* fidem detrahere, ſed quod *Euſebius* in ſua Hiſtoria Eccleſiaſtica quædam facta narret, quæ interdum veritati Hiſtoriæ parum conſentanea eſſe videntur, quod etiam lubenter fatentur cordati hujus temporis Critici. Nec enim credere debemus, ut optime ait noſter *Melchior Canus* lib. 11. de locis Theol. cap. 6. omnia, quæ magni Authores ſcripſerint, undique eſſe perfecta. Nam & labuntur aliquando, & oneri cedunt, & inſerviunt ingeniorum ſuorum voluptati, vulgoque interdum etiam indulgent, nec ſemper intendunt animum, & nonnunquam fatigantur, adeo ut *Ciceroni Demoſthenes Dormitare*, *Horatio* vero *Homerus* quandoque videatur. Summi

mi enim ſunt homines, homines tamen. Non igitur mirum, ſi *Euſebius*, vir alioquin omnigena litteratura prẹditus, & extra omnem ingenii aleam poſitus, ſuos habuerit nẹvos, cum nihil ſit ex omni parte beatum, nec aliquod opus humanum, tam felix, cui non ſint ſuẹ additẹ peſtes. *Euſebio* autem in hoc facto Hiſtorico nullam fidem conciliare poteſt authoritas *Sancti Ephremi Syri*, quippe qui cum Syrus eſſet, & Eccleſiæ Edeſſenæ Diaconus, facile adduci potuit, ut crederet has Epiſtolas genuinas eſſe, quas ad commendationem gentis & Eccleſiæ ſuæ plurimum juvare, & conducere poſſe intelligebant. Denique, ab aliis Scriptoribus, qui *Euſebio* fuere poſteriores, in hoc facto hiſtorico diſcedere nobis religio eſſe non debet, quia in hac facti narratione non accuratos, ſed potius negligentes ſe ſe præbuerunt, ac ſubinde illis annumerati debent, qui ut ait *Seneca* lib. 7. Natural. quæſt. cap. 16. *Incredibilium relatu commendationem parant, & Lectorem aliud acturum, ſi per quotidiana duceretur, miraculo excitant; quidam creduli, quidam negligentes ſunt: quibuſdam etiam mendacium obrepit &c.* Unum omnibus illis Scriptoribus opponimus judicium *Gelaſii* Papẹ, qui tam Sacrorum, quam Eccleſiaſticorum Librorum examen ad ſeverioris Criticæ normam exegit in Decreto a ſe edito, quod probatur omnibus ferme hujus temporis Criticæ diſciplinẹ peritis, quibus ineſt veritatis amor cum eruditione conjunctus.

Advertat Lector in fine hujus Diſſertationis, Chriſtum Dominum, quo facilius doctrina, qua totum Orbem innovare debebat, omnibus gentibus ab Apoſtolis annunciari poſſet, voluiſſe ut tempore adventus ſui totus Orbis eſſet in pace compoſitus, & omnes homines ſub uno terrarum viverent Imperio. *Et vere* inquit *S. Ambroſius* Enarratione in Pſalmum 45. *Antequam Romanum diſfunderetur Imperium, non ſolum ſingularum Urbium Reges adverſum ſe præliabantur, ſed etiam Romani Bellis frequenter civilibus adterebantur. Pugnavit Marius adverſus Cinnam, in utraque parte Romanus fuſus eſt ſanguis. Sylla inſurrexit, & Mario Victori rurſus civilia bella commovit. Lepidus, Sertoriuſque rebelles ſe Romano Imperio præbuerunt. Cæſar Pompejum eſt perſecutus, & Galliarum furorem excitavit adverſus arma Romana. Devicto Seniore Pompejo, Juniorem in Hiſpaniarum partibus debellavit. Quid Triumviros loquar ex hoſtibus amicos, ex amicis rurſus in hoſtiles tumultus eſſe progreſſos: Maria quoquo Actiaco bello infecta ſanguine Romanorum? unde factum eſt, ut tædio bellorum civilium, Julio Auguſto Romanum deferretur Imperium; & ita prælia inteſtina ſedata ſunt. Hoc autem eo profecit, ut recte per totum Orbem Apoſtoli mitterentur, dicente Domino Jeſu:* Euntes docete omnes gentes. *Illis quidem interclusa barbaricis montibus regna patuerunt, ut Thomæ India, Matthęo Perſia. Sed tamen quo plura obirent ſpatia terrarum, in exortu Eccleſiæ poteſtatem Romani Imperii toto Orbe diffudit, & diſſidentium mentes, terrarumque divortia donata pace compoſuit. Didicerunt omnes homines ſub uno terrarum Imperio viventes, unius Dei Omnipotentis Imperium fideli eloquio confiteri.*

HY-

HYMNUS

In laudem doctrinæ Jeſu Chriſti, ab Apoſtolis per totum Orbem propagatæ, & a Sanctis Doctoribus contra Hæreticos propugnatæ.

O' Qui perpetuus nos monitor doces,
Vox æterna Patris, Chriſte, Vicarios *
Doctores, patrias cum remeas domos,
Nobis quam bene ſuppetis!

Hi ſemper vigilant, ne quid adulterum
Corrumpat Fidei Virgineum decus:
Lædi vel leviter non patitur Fides,
His cuſtodibus integra.

Infames abolent reliquias Deum;
Errores abigunt, crimina dedocent,
Chriſto reſtituunt, quos male credulos
Mendax luſerat hæreſis.

Patrum canitiem, tot venerabiles
Rugas objiciunt, unde nitet Fides.
Quæ ſunt priſca, docent; quæ nova, ſubruunt;
Servant depoſitum Dei.

Jam nunc, quæ numeras tot tibi vindices,
Effer ſidereum Religio caput:
Quot ſunt mota tibi prælia, nobiles
Tot nectis tibi laureas.

Cum per mille neces Impietas furit,
Opponis valido pectore Martyres:
Cum per mille dolos decipit Hæreſis,
Doctores tibi ſuſcitas.

Quando ſparſa lues undique criminum,
Hi gliſcens vitium protinus amputant.
Quando plurima nox mentibus incubat,
Hi plenum revehunt diem.

Firmant inſtabiles, & dubios regunt.
Monſtrant tuta procul litora naufragis.
Nobis, qui vehimur cœca per æquora,
Lucent perpetuę faces.

Quę dixere tuis conſona vocibus,
Noſtris illa, Deus, cordibus imprimas:
Quos terris colimus, quos ſequimur Duces,
Fac nos moribus aſſequi.

* *Summus Pontifex antonomaſtice eſt Vicarius Chriſti, Epiſcopi vero Summo Pontifici ſubordinati, minus proprie Vicarii Chriſti appellantur.*

Sit

Sit Suprema tibi gloria, Veritas,
Quæ per Scripta Patrum quando foris ſonas, *
Nullo vocis egenus, corda doces, ſono,
Et te mentibus inſeris.

* *Si quando velit Deus.*

ALTER HYMNUS

In laudem Eccleſiæ Doctorum.

VOS ſuccenſa Deo ſplendida lumina:
Vos Sal, nos homines, quo ſapimus Deum;
Ævum, puri animo, moribus integri,
Quo condimur in alterum.

Per vos Religio, tutaque Veritas;
Per vos Virgineis fulget honoribus:
Per vos Chriſtus amat pandere divites
Theſauros ſapientiæ.

Veſtris unda fluit pura canalibus;
Chriſti floret ager; munda nitet ſeges:
Lac aptum pueris, & ſolidum viris
Cauti ſufficitis cibum.

Hi ſunt, Summe Deus, qui tibi militant;
Hi ſunt, qui ſtabiles ædificant domos:
Una docta cohors arma tenet manu,
Muros conſtruit altera.

Viciſtis Stygias vos quibus hæreſes
Hæc nos accipimus tela ſuperſtites;
His pugnamus adhuc, nec dubio exitu
His armis quoque vincimus.

ALTER HYMNUS

In laudem Evangeliſtarum, qui doctrinam & Hiſtoriam Jeſu Chriſti litteris mandarunt.

CHRISTI perennes Nuntii
Retecta qui Cœleſtibus
Scriptis Dei Myſteria
Totum per Orbem ſpargitis,

Olim ſub umbris condita,
Vates Sacri, quæ viderant,
Umbris procul cedentibus,
Vidiſtis hæc pleno die.

Humana quæ tulit Deus,
Divina quæ geſſit homo,

Seris

Seris legenda poſteris,
Dictante ſcripſiſtis Deo.

Loco remotos, tempore,
Vos rexit idem Spiritus,
Et quiſque, pro ductu Dei,
Scribendo Chriſtum reddidit.

Nos ut doceret, induit
Vocis ſonos, Verbum Patris:
Veſtris adhuc in paginis
Nobis loqui non deſinit.

Sinæ ſub alto vertice,
Cœlo tonante, Lex data;
Inter tubas & fulgura
Præſens minabatur Deus.

Nunc, temperato Numine,
Per vela carnis blandius
Amat videri, languidis
Se lumen aptans ſenſibus.

Inſculpta ſaxo Lex vetus
Præcepta, non vires dabat: *
Inſcripta cordi Lex nova,
Quidquid jubet, dat exequi. *

Scripſiſtis hanc fida manu,
Hanc manu, voci conſonis
Hanc prædicaſtis moribus,
Signaſtis hanc & ſanguine.

Afflante divo Spiritu,
Quæ verba vitæ traditis;
Hæc ille noſtris imprimat
Delenda nunquam cordibus.

* *Ideſt, ex ſe, ſed dabat ex Fide & ex meritis in Jeſum Chriſtum venturum.*

* *Ideſt, vel ſufficienter, vel efficaciter.*

DISSERTATIO XIV.

De Miraculis a Chriſto Domino editis.

SAnctus Thomas 3. p. q. 43. differit de Miraculis Chriſti in genere, & in ſequenti quæſtione de ſingulis ſpeciebus miraculorum Chriſti. Ipſe vero in duobus paragraphis compendioſe quoad ejus fieri poterit, complectar ea, quæ in his duabus quæſtionibus docet *Angelicus Præceptor*. In primo paragrapho agam de Miraculis Chriſti in genere. In altero, de Transfiguratione, & de variis ſpeciebus Miraculorum Chriſti.

PARAGRAPHUS PRIMUS

De Miraculis Chriſti in genere.

CIrca Miracula Chriſti in genere tres moveri poſſunt difficultates, quas hic enucleandas ſuſcipio. Primo, an Chriſtus vera ediderit Miracula? Secundo, an ea divina virtute patrarit? Tertio, an per ea, quæ Chriſtus edidit Miracula, ſuam ſufficienter Divinitatem comprobarit? ad quarum difficultatum pleniorem dilucidationem.

DICO PRIMO: *Nulla ratione negari poſſe*

poſſe Chriſtum Dominum vera edidiſſe Miracula.

Antequam probetur hæc aſſertio, juvat in anteceſſum obſervare triplici potiſſimum de cauſa conveniens fuiſſe, ut Chriſtus ederet Miracula. Primo, quia Chriſtus adimplere debebat oracula Prophetarum, qui prædixerunt, Meſſiam Miracula editurum, ſic enim *Iſaias* c. 35. de Meſſia vaticinatur: *Deus ipſe veniet, & ſalvabit vos: tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum patebunt, tunc ſaliet ſicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum*. Quod quidem *Iſaiæ* vaticinium in ſe fuiſſe impletum oſtendit Chriſtus *Matth.* cap. 11. dicens diſcipulis *Joannis: Euntes renunciate Joanni, quæ audiſtis, & vidiſtis; cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes evangelizantur*. Secundo oportebat ut Chriſtus veritatem doctrinæ, quam prædicabat Miraculis, tanquam proprio Divinitatis ſigillo, muniret, palamque omnibus fieret, Deum eſſe in eo per gratiam, non quidem adoptionis, ſed unionis. In hanc rem dicebat ipſe Chriſtus *Joannis* cap. 5. *Opera, quæ dedit mihi Pater ut faciam, ipſa ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me. Et Joannis* c. 10. *Si mihi non vultis eredere, operibus credite*. Denique, Chriſtus Miracula patrare debuit ut Judæi, qui præ cordis duritia credere nolebant his, quæ arcanis & Divinis ſuis litteris continebantur, ſaltem per Miracula converterentur, vel ſi duriores ſaxis converti nollent, nullam haberent excuſationem de peccato ſuo, hoc eſt, de peccato incredulitatis, *Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*, inquit Chriſtus *Joannis* cap. 15. Quaſi diceret: ſi in conſpectu Judæorum miracula non edidiſſem, quæ nemo alius homo edidit, tanta, tam multa, tam frequentia ad probationem miſſionis, ac divinitatis meæ, extra culpam fuiſſent non credendo me eſſe Chriſtum, & verum Dei filium. *Nunc autem & viderunt, & oderunt me & Patrem meum*, ideſt, nunc autem, cum miracula illa viderint, nullam cauſari poſſunt ignorantiam, qua ſuæ incredulitatis peccatum excuſet, ſed odii in me ac Patrem meum convincuntur. Hac præmiſſa obſervatione.

Probatur variis argumentis vera miracula a Chriſto Domino patrata fuiſſe, Primo, ex Sacris Evangeliſtis, qui paſſim referunt, Chriſtum Dominum, quacumque iter faceret, ægros ac debiles, & omni morborum genere laborantes, uno verbo, unoque momento reddidiſſe incolumes, adeo ut illi, qui omnibus membris capti erant, receptis actutum viribus roborati, lectulos ſuos ipſi aſportarent, in quibus fuerant paulo ante delati, claudis vero, ac pedum vitio afflictis, non modo gradiendi, ſed etiam currendi dediſſe facultatem, cæcorum oculos in priſtinium reſtituiſſe aſpectum, mutorum linguas in eloquium, ac ſermonem ſolviſſe, ſurdorum patefactis auribus inſinuaſſe auditum, pollutos aſperſoſque maculis repurgaſſe, mortuos velut e ſomno ſolutos ad vitam revocaſſe, tantamque in eo fuiſſe poteſtatem ut imperio ſuo cogeret ventos obſequi, maria ſervire, mortem cedere, inferos obedire. Secundo, ad rationem veri, & proprie dicti miraculi quatuor potiſſimum requiruntur conditiones: in primis neceſſe eſt, ut ſit opus creatæ naturæ vires excedens. Deinde, ut effectus ejus pateat & ſub ſenſum cadat, ſicut mortuorum ſuſcitatio. Tertio, ut fiat in iſtanti, vel ſaltem celerius quam per naturæ vires fieri poteſt. Quarto, ut talis mutatio fiat, quæ ſit omni ex parte perfecta; has autem quatuor conditiones habuerunt Miracula Chriſti, ut patet in ſuſcitatione Lazari; & in aliis hujuſmodi prodigiis, quæ a Sacris Evangeliſtis referuntur: vera igitur fuerunt Miracula Chriſti. Quinto, tanta fuit Miraculorum Chriſti evidentia, tanta magnitudo, & multitudo, tanta excellentia & certitudo, ut, cum Judæi ea inficiari non poſſent, magicis artibus a Chriſto Domino fieri calumniarentur, quam quidem Judæorum atrocem calumniam modo retundemus. Sexto, *Joſephus* inter Judæos magni nominis, & probatiſſimæ fidei Scriptor, lib. 18. Antiq. cap. 4. difertis verbis aſſerit, Chriſtum mirabilium operum fuiſſe editorem: *Fuit*, inquit, *hoc tempore Jeſus vir ſapiens: ſi tamen*

men virum illum oportet dicere. Erat enim mirabilium operum effector, magiſter hominum, qui vera libenter amplectuntur. Et plurimos quidem ex Judæis, plurimos etiam ex gentibus ad ſe pertraxit. Hic erat Chriſtus: cumque eum a primoribus gentis ſuæ accuſatum Pilatus ad Crucem damnaſſet, ab eo diligendo non abſtiterunt, qui primum cœperant. Nam poſt tertium diem redivivus ipſis apparuit, cum divini vates hæc aliaque quam plurima admiranda de eo prædixiſſent. Neque ad hanc diem defecit denominatum ab eo Chriſtianorum genus. Ex quo teſtimonio, ab homine Judæo, magnique ponderis, profecto liquet Chriſtum vera Miracula edidiſſe. Si enim *Joſephus* Chriſtianus fuiſſet, ait *S. Chryſoſtomus* Hom. 5. in Acta Apoſtolorum: *Eſſet fortaſſis ſermo ſuſpectus. Quia autem Judæus, & æmulator, qui poſt Evangelium floruit, quomodo non omnibus manifeſta ſunt quæ facta?* Nec audiendi ſunt quidam intemperantioris Criticæ viri, qui hoc præclarum Joſephi de Chriſto teſtimonium in dubium præpoſtere vocant, illudque a priſcis Chriſtianis Hiſtoriæ Joſephi fuiſſe pio dolo aſſutum audacius aſſeverant; quos inter iniquior fuit *Tanaquillus Faber*, qui huic luculentiſſimo *Joſephi* teſtimonio litem movere non contentus, dedita opera illud peculiari Diatriba anno 1655. edita confutare aggreſſus eſt, quam deinde in primam Epiſtolarum partem tranſtulit. Num. 44. Non inquam, audiendi ſunt male feriati illi Critici, tum quia omnes Joſephi Codices ſive editi, ſive manuſcripti, ſive Græci, ſive Latini, mire conſentiunt in retinendo laudato de Chriſto teſtimonio. *Cl. Bernardus Monfaucon* Benedictinus Congr. S. Mauri cap. 2. Diarii Italici ſcribit, ſe vidiſſe in Bibliotheca Ambroſiana Mediolanenſi *Joſephi* Operum Tomum ſecundum incipientem a libro 11. Membranaceum, habentem Hiſtoriam Chriſti, ſicut habent Codices editi. Tum quia etiam Scriptores Eccleſiaſtici illud Joſephi de Chriſto teſtimonium, tanquam legitimum & genuinum, exhibent, videlicet *Euſebius* in 3. libro Demonſtr. Evang. cap. 7. & lib. 1. Hiſt. Eccl. cap. 11. *Hieronymus* in lib. de Scriptor. Eccleſ. *Iſidorus Peluſiota* lib. 4. Epiſtola 225. *Sozomenus* lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 1. *Nicephorus Caliſtus* lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 39. & alii antiqui, a quibus illibatum ad noſtra uſque tempora propagatum eſt hoc Joſephi de Chriſto teſtimonium, ut multis probant argumentis *Valeſius* in Notis in *Euſebium*, illuſt. *Huetius* in Demonſtr. Evangelica, & *Tilmontius* Not. 40. in ruinam Judæorum Tom. 1. Hiſtoriæ Imperatorum. Quæ igitur temeritas exagitare velle hoc Joſephi de Chriſto teſtimonium, cujus ſinceritatem nemo veterum negavit, nemo ipſorum vocavit in controverſiam? Sed ex ipſa ſerie Hiſtoriæ Joſephi revincuntur illi Critici; nam, cum Joſephus in ſua Hiſtoria mentionem faciat Joannis Baptiſtæ, & Jacobi, fratris Jeſu, non eſt veroſimile, hunc Hiſtoricum alto ſilentio prætermittere voluiſſe geſta, & Miracula Chriſti Domini, cujus fama longe lateque percrebuerat, multique in tota Judæa motus exciti ſunt occaſione ipſius doctrinæ, & cujus etiam vel ipſi meminerunt ejuſdem temporis Scriptores Gentiles, *Cornelius Tacitus*, *Svetonius*, *Plinius*, & alii, quos citavi in Diſſertatione prima Proluſoria ad huncce Tractatum. Quod ſi quærant illi Critici, cur igitur Joſephus ad Fidem Chriſti non acceſſerit? confeſtim reſpondebo: quod ſicut Philoſophi gentiles, *Cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt: ſed evanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipides cor eorum*, ut ait Apoſtolus ad Rom. cap. 1. ſic Joſephus, licet cognoverit, Chriſtum eſſe verum Meſſiam Prophetarum oraculis prædictum, evanuit tamen in cogitationibus ſuis, & per turpiſſimam adulationem oracula, per id temporis de Meſſia totius Orbis moderatore jactata, Imperatori Veſpaſiano accommodavit, ut videre eſt, in lib. 7. de Bello Judaico. Sed ſatis hactenus dictum ſit de hoc Joſephi teſtimonio, cui, ſi pervicaces Judæi fidem adhibere nolint, certe negare non poterunt, Ethnicos Imperatores, licet ferro flammaque ſævirent in Chriſtianos, Chriſti tamen in veris edendis miraculis potentiam, virtutem, ac divinitatem cognoviſſe, ac paulo poſt ejus obitum divinis

nis illum honoribus afficere voluiſſe. *Tiberius* quippe, ut refert *Tertullianus*, Apolog. cap. 5. *annuntiata ſibi ex Syriæ Palæſtina, quæ veritatem ejus*, ſeu Chriſti, *divinitatis revelaverant, detulit ad Senatum cum prærogativa ſuffragii ſui*. Idem teſtatur *Euſebius* lib. 2. Hiſt. Eccl. c. 2. & *Oroſius* lib. 7. cap. 4. *Adrianus* etiam Imp. teſte Ælio Lampridio, de condendis Chriſto Templis cogitavit. *Alexander Severus* Imperator Chriſtum inter Deos recipere, & Templo donare voluit, habuitque in larario ſuo Chriſti effigiem, quam matutinis horis venerabatur. *M. Aurelius* in Litteris, quas ſcripſit ad Senatum Romanum, teſtatur, quod cum Romanorum exercitus acerrimum prælium cum Quadis iniiſſet, & in tantas difficultates incurriſſent milites, ut vehementiſſima ſiti vexarentur, & ob eas res pugnare haud poſſent, ad preces Chriſtianorum, quorum magnus erat in exercitu numerus, Chriſtum Deum ſuum invocantium, confeſtim in Romanos frigidiſſima aqua, in hoſtes vero imminentes grando ignea cecidit, & ad perpetuam tanti prodigii memoriam voluit Imperator, ut hæc Chriſtianorum legio deinceps *fulminatrix* appellaretur. Denique, Imp. *Julianus*, apoſtata & Chriſti infenſiſſimus hoſtis, faſſus eſt, ut videre eſt apud *S. Cyrillum* lib. 5. *Chriſtum ſanaſſe claudos, & cæcos aliquos, & dæmone correptos adhibitis obteſtationibus liberaſſe in viculis Bethſaida & Bethania*. Impietas ergo Judæorum vera Miracula a Chriſto Domino edita eſſe negantium, refellitur non ſolum ex locupletiſſimo teſtimonio Joſephi, Hiſtorici magni apud illos nominis, ſed etiam ex ipſa confeſſione Ethnicorum Imperatorum, qui Chriſtianam religionem multis perſecutionibus vexarunt, quibus adjungere poſſum Saracenos, & Mahumedanos, qui ſicut teſtatur noſter *Raimundus Martini* in ſuo Pugione Fidei p. 2. cap. 8. non ſolum prodigiis a Chriſto editis fidem adhibent, ſed in ſuo *Alcorano* capit. 2. cui titulus eſt, *de Familia Amram*, multa Chriſto affingunt miracula, quæ non ex Sacris Evangeliſtis, ſed ex libris Apocryphis hauſta ſunt. Ob hanc potentiſſimam patrandi miracula virtutem Jeſu Chriſti fama per totam Syriam longe lateque celebrari cœpit, ſicut *Matthæus* cap. 4. Evangelii teſtatur his verbis: *Circuibat Jeſus totam Galilæam docens in Synagogis, & prædicans Evangelium Regni; & ſanans omnem languorem & omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio ejus in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes male habentes, variis languoribus, & tormentis comprehenſos, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curavit eos.*

DICO SECUNDO: *Chriſto divina virtute miracula edidiſſe.*

Probatur primo ratione *Sancti Thomæ* 3. part. qu. 43. art. 2. Vera miracula, ſicut ex. gr. ſuſcitatio mortuorum, ſola virtute divina fieri poſſunt, ſolus quippe Deus naturæ ordinem immutare poteſt, atqui Chriſtus quatriduanum Lazarum ſuſcitavit, cœci nati oculos aperuit, aliaque ejuſmodi miracula ſolo nutu, & imperio ſuo patravit, quibus oſtendit, ſe divina pollere virtute, verumque Dei filium eſſe a Deo Patre miſſum in Mundum, ut hominum ſalutem promoveret. Hæc divina poteſtas, ut obſervat *Sanctus Hieronymus* in c. 21. *Matth.* tum maxime emicuit in Chriſto quando Mercatores e Templo ejecit: *Plerique arbitrantur*, inquit S. ille Doctor, *maximum eſſe ſignorum, quod Lazarus ſuſcitatus eſt, quod cæcus ex utero lumen acceperit, quod ad Jordanem vox audita ſit Patris, quod transfiguratus in monte gloriam oſtenderit triumphantis, mihi inter omnia ſigna, quæ fecit, hoc videtur mirabilius eſſe, quod unus homo, & eo tempore contemptibilois, & in tantum vilis, ut poſtea crucifigeretur, Scribis, & Phariſæis contra ſe ſævientibus, & videntibus lucra ſua deſtrui, potuerit ad unius flagelli verbera tantam ejicere multitudinem menſaſque ſubvertere, & cathedras confringere, & alia facere, quæ infinitus non feciſſet exercitus. Igneum quiddam, ac ſydereum radiabat ex oculis ejus, & divinitatis majeſtas lucebat in facie.*

Probatur ſecundo alia ratione, quam *Sanctus Thomas* lib. 1. contra Gentes deprompſit ex Sancto Auguſtino, ſi Chriſtus di-

divina virtute miracula non edidit, quomodo igitur ſine magno miraculo Chriſtus pauperculus, juvenis, ex gente omnibus exoſa, videlicet Judaica, oriundus, perſecutionem, & probroſam mortem paſſus, a ſuis, ab Herode, a Piſato habitus ut fatuus, dicens ſe eſſe Deum, promittens crucem, mortem, omniaque ſupplicia ſectatoribus ſuis, potuit abſque miraculis poſt mortem ſuam per pauperes Diſcipulos, piſcatores, indoctos, omnibus inviſos, morti traditos, Mundo erroribus implicito, & in tenebris idololatriæ immerſo ſuam doctrinam perſuadere, & religionem ſuam longe lateque propagare? Hoc certe unum inſtar omnium miraculum eſſet debet, quod ſola virtus divina potuit operari.

Reſpondent primo Judæi, Chriſtum in Beelzebub, principe dæmoniorum, dæmones expuliſſe, eumque artes magicas edoctum aliquando miracula edidiſſe.

Verum, hæc reſponſio multis argumentis convellitur. Primo, quia Chriſtus dæmones expellere non potuiſſet, niſi eos virtute divina viciſſet. Hinc legimus in Scriptura ſacra, quod ſæpe Chriſtus dæmones ex obſeſſorum corporibus invitos ejecerit, eorum aſtutiam retuderit, eoſque ſpiritalibus armis domitos, ac ſubactos ſilere, ſibique cedere coegerit. Secundo, nulla Chriſto, & Satanæ tam in opere, quam in effectu fuit convenientia, ſeu affinitas. Satanas quippe diſpergere cupiebat, quos Chriſtus colligebat: *in hoc apparuit filius Dei, ut diſſolvat opera diaboli*, inquit *Sanctus Joannes* cap. 3. Tertio, Chriſtus ſæpius coram innumera Judæorum turba mortuos ad vitam revocavit, mare calcavit, procellas ſedavit, aquam in Cana Galilææ, præſentibus convivis, inſpectantibus famulis, in generoſum vinum convertit; & ex quinque panibus quinque hominum millia in deſerto ſatiavit; Quæro igitur, quid hic potuerit ars magica moliri, quæ nihil veri, ac ſolidi oſtentare poteſt, & cujus peritia nihil aliud, quam ad circumſcribendos oculos valet? Potuit ne Chriſtus quinque hominum millibus, totique Judæorum turbæ perſuadere ſe vidiſſe, quod non viderant, & ſe manducaſſe, quod non manducaverant? Potuit ne Chriſtus perſuadere Architriclino, aliiſque convivis in nuptiis, factis in Cana Galilææ, aquam fuiſſe converſam in vinum, ſi revera non fuiſſet converſa? Quarto, ſi Chriſtus artium magicarum ope miracula edidit, ut effutiunt Judæi, quorſum igitur magiæ non eſt accuſatus in judicio? Cur nefandi illius criminis non eſt convictus a Scribis, & Phariſæis qui nihil aliunde intentatum reliquerunt, ut Chriſtum Servatorem noſtrum atro carbone notarent, ac diris calumniis lacerarent? Denique, ſi Chriſtus magica arte miracula patravit, quomodo igitur illius Diſcipuli poſt ejus obitum per Provincias diſperſi, & fundamenta Eccleſiæ ubique ponentes, potuerunt in nomine Magiſtri ſui magna, & pene incredibilia edere miracula? quomodo etiam illis miraculis fidem præbere potuit univerſus Orbis, exceptis obſtinatis Judæis, qui miraculis Chriſti credere nolentes, a Deo deſerti ſunt, & nunc variis calamitatibus oppreſſi, in perpetuum captivi terris ſuis ſunt exterminati? Sed hæc ſufficiunt ad repellendam calumniam Judæorum, qui magicis artibus accepta referunt miracula Chriſti.

Reſpondent ſecundo Judæi: Chriſtum pronunciando nomen Dei, quod in Templo Hieroſolymitano erat deſcriptum, miracula edidiſſe. Narrant ſiquidem Judæi, ut videre eſt apud noſtrum *Raymundum Martini* parte 2. Pug. fid. capit. 8. temporibus *Helenæ* Reginæ, quam univerſæ terræ Iſraeliticæ præfuiſſe ajunt, extitiſſe in Templo Hieroſolymitano lapidem, cui olim Arca imponebatur, in eoque lapide deſcriptum fuiſſe nomen Dei propriis elementis expreſſum, cujus ea vis erat, ut quicumque illud didiciſſet, & memoriæ mandaſſet, par eſſet omnibus eliciendis prodigiis. Cum ergo pertimeſcerent Sapientes, ne quis ea facultate abuteretur, canes æreos portæ cuſtodes appoſuiſſe, qui hac arte erant fabricati, ut ſi quis, memoriæ mandato Dei nomine, e Templo egredi vellet magnis eorum territus latratibus ſacri nominis e veſtigio oblivifceretur. Contigit autem, inquiunt Ju-

Judæi, ut Chriſtus quadam die in Templum ingreſſus ſacrum Dei nomen in membrana deſcripſerit, eamque vulneri cruri ſuo facto inſeruerit; ſicque egreſſus e Templo, ſacrum Dei nomen, quod propter canum latratus ex ipſius memoria effluxerat, iterum ope membranæ, quam extraxit a crure ſuo, didicerit, illudque pronunciando miracula ediderit.

Sed quam male conſarcinata ſit hæc Judæorum fabula, quilibet, ſi vel minima ſagacitate ſit prædictus, confeſtim intelligere poteſt. Nam primo, Judæi nullum hujuſce narratiunculæ teſtem proferunt, immo nec illius aliquod extat veſtigium apud *Joſephum*, in antiquitatibus Judæorum verſatiſſimum, & in his deſcribendis, quæ in Templo Hieroſolymitano reperiebatur, authorem diligentiſſimum. Secundo, *Helena* illa, qua regnante, Judæi id contigiſſe ferunt, fuit Adiabenorum Regina, non vero Judæorum, ſicut optime obſervat Cl. *Joſephus de Voiſin* in ſuis Annotationibus ad cap. 8. Pugionis fidei. 3. in putidiſſimum Anachroniſmum lapſi ſunt hujus fabulæ authores, *Helena* nanque Adiabenorum Regina, proſelyta duntaxat fuit, hoc eſt, Judæorum religionem amplexa eſt ſub *Claudio* Imperatore, ſicut teſtatur *Ioſephus* lib. 20. Antiq. cap. 2. quo tempore Chriſtus in vivis non erat, quippe qui paſſus eſt ſub Tiberio Imperatore. Quarto, quis credat, canes æreos ea arte fabricari potuiſſe, ut ſi quis memoriæ mandato ſacro Dei nomine, e Templo exire vellet, eorum latratibus territus, ſacri illius nominis protinus obliviſceretur? Hoc ſane commentum dignum eſt Judæorum ingenio, quo nullum unquam in cudendis fabulis, & formandis chimæris fuit fæcundius, ac feracius. Quinto, impoſſibile eſt, Deum, qui eſt ſuprema veritas, permiſiſſe ut Chriſtus nomen Dei proferendo vera patraret miracula in confirmationem doctrinæ, quam prædicabat, ſi falſa fuiſſet, uti impie contendunt Judæi. Denique, ſi revera Judæis fuiſſet olim perſuaſum, ſacrum Dei nomen memoriæ ſemel mandatum, & ab aliquo prolatum, vim habere edendi miracula, procul omni dubio aliqui inter ipſos ſeſe illo juvaſſent temporibus Imperatorum Veſpaſiani, & Titi, dediſſentque operam, ne caperentur, occiderentur, & in varias regiones, captivi abducerentur, ne Hieruſalem, Templumque auguſtiſſimum flammis abſumerentur. Faceſſat ergo hæc inſulſa fabula, ad elevandam veritatem miraculorum Chriſti a Judæis excogitata.

DICO ULTIMO; *Chriſtum per miracula, quæ edidit, ſufficienter ſuam divinitatem comprobaſſe.*

Probatur. Solus Deus propria ſua virtute miracula patrare poteſt, atqui Chriſtus Dominus propria ſua virtute patravit miracula, ergo Chriſtus miraculis, quæ edidit, ſufficienter ſuam divinitatem comprobavit. Prob. minor, primo ex ipſa ſpecie operum, quæ omnem omnino excedebant creatæ virtutis poteſtatem, unde cœcus illuminatus dicebat *Joannis* cap. 9. *A ſæculo non eſt auditum, quia aperuit quis oculos cæci nati: niſi hic eſſet a Deo, non poterat facere quidquam.* Secundo, ex modo faciendi, ſolo ſiquidem nutu, & imperio Chriſtus ſæpiſſime miracula operabatur, hinc *Lucæ* cap. 6. dicitur, quod *virtus de illo exibat, & ſanabat omnes.* Tertio, ex ipſa doctrina, qua Chriſtus ſe Deum dicebat, ac miraculis divina virtute factis Sole clarius comprobabat, quod ſoli Chriſto eximium, ac ſingulare fuit. Nam, licet Apoſtoli, multique Sancti poteſtatem habuerint edendi miracula, his ſimilia, quæ Chriſtus patravit, ſcilicet dæmones eiiciendi, curandi infirmos, mortuos ſuſcitandi, immo & majora faciendi, ut Sanctus Petrus per ſolam ſui umbram, juxta illud Chriſti cap. 14. *Joannis*: *Qui credit in me, opera, quæ Ego facio & ipſe faciet, & majora horum faciet*: nunquam tamen Apoſtoli, aut alii Sancti miracula patrarunt, ut probarent ſe Deo coæquales eſſe, aut divina virtute pollere, ſed potius miracula fecerunt, ut oſtenderent, ſe eſſe ſervos Chriſti, ſine quo, nihil omnino boni agere poterant, & in cujus auguſtiſſimo Nomine miracula patrabant ad gloriam Dei promovendam, ad fidei confirmationem, ad naſcentis Eccleſiæ incrementum, ad divinitatis Chriſti mani-

ni-

niſeſtationem, ſicut Paulus, & Barnabas palam conteſtati ſunt Actuum capit. 14. Hinc Chriſtus, poſtquam loco mox laudato, dixit Diſcipulis ſuis: *Qui credit in me, opera, quæ Ego facio & ipſe faciet, & majora horum faciet*, illico ſubdit: *Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam*; ut oſtendat, ſe unum eſſe cum Patre Deum, unam eſſe utriuſque operationem, eſſentiam, & omnipotentiam. Quamvis ergo Apoſtoli, aliique Sancti ediderint miracula quodam modo majora miraculis Chriſti, non fuerunt tamen æquales, aut majores Magiſtro Diſcipuli, domino ſervi, unigenito adoptati, homines Deo, quia Chriſtus propria virtute edidit miracula, ut divinitas, quam in ſe agnoſci, & ab omnibus coli volebat, toti mundo innoteſceret: At vero Apoſtoli, aliique Sancti non eo fine miracula patrarunt, ut oſtenderent, ſe divina præditos eſſe poteſtate, ſed potius ut Chriſti Magiſtri ſui divinitatem comprobarent, nec ea miracula propria virtute ediderunt, ſed Chriſtus per eos majora illa miracula facere dignatus eſt, qui dixit: *Sine me nihil poteſtis facere*. Unde *S. Ambroſius* lib. 3. de Fide cap. 4. ait: *Licet homines quoque ſuſcitarint mortuos; non in ſua tamen virtute fecerunt, ſed* in *Chriſti nomine. Aliud eſt rogare, aliud imperare: aliud mereri, aliud donare*. Ex quo palam ſequitur, miracula, quibus Chriſtus tam per ſe, quam per Diſcipulos probavit doctrinam, qua ſe Deum dicebat, eſſe illuſtria ipſius divinitatis argumenta, quia Deus, qui nec falli, nec fallere, nec mendaciis authoritatem conciliare poteſt, nunquam permiſiſſet, ut Chriſtus doctrinam, qua ſe Deum, & æterno Patri coæqualem eſſe dicebat, miraculis confirmaret, niſi Chriſtus fuiſſet verus Deus, & unigenitus Dei Patris Filius.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primo. Si Chriſtus divina virtute miracula ediſſet, debuiſſet in pueritia ſua miracula facere, fuit enim Chriſtus, ut docent Theologi, a momento conceptionis ſuæ Deus & homo, ac ſubinde patrandi miracula divina poteſtate præditus; atqui Chriſtus nulla omnino miracula in infantia ſua patravit, ſed ſolum anno circiter trigeſimo, vel trigeſimo primo ætatis ſuæ, quando videlicet in nuptiis, in Cana Galilææ factis, convertit aquam in vinum, ut dicitur *Joannis* cap. 2. *Hoc fecit initium ſignorum Jeſus*. Hinc *S. Joannes Chryſoſtomus* Hom. XVI. in *Joannem* ait: *Conſtat, ſigna illa & miracula, quæ in Chriſti pueritia feruntur, vera non eſſe. Nam, ſi a puero miracula facere cœpiſſet, non ſane Joannes eum ignoraſſet; nec reliqua multitudo indiguiſſet Magiſtro, qui ipſum manifeſtaret. Nunc autem, inquit Joannes, propter hoc veni, ut manifeſtetur in Iſrael*. Ergo Chriſtus virtute divina miracula non fecit.

Reſpondeo cum *S. Thoma* 3. p. q. 43. art. 3. Chriſtum, licet a momento conceptionis ſuæ divina poteſtate patrandi miracula donatum, non debuiſſe in pueritia ſua miracula facere, quia exiſtimaſſent Judæi, phantaſma eſſe incarnationem, & ante opportunum tempus Chriſtum morti tradidiſſent. Addit etiam Angelicus Doctor, id pertinere ad laudem Diſcipulorum Chriſti, qui eum ſequuti ſunt relictis omnibus, quæ poſſidebant, antequam miraculis inclaruiſſet. Hinc merito *Cardinalis Baronius* ad annum primum Chriſti ait, ſe lubenter ſilentio præterire multa miracula, quæ in Chriſti infantia, ſeu in ejus itinere; ac in Ægypti manſione facta perhibentur, tum quia firma carent authoritate, tum quia putat ea fuiſſe hauſta ex libro apochrypho *De infantia Salvatoris*, qui lege Eccleſiaſtica, ſeu Decreto Gelaſii Papæ, eſt interdictus. Sunt nonnulli Scriptores, quibus, loco mox laudato, ſuffragatur Eminentiſſimus annalium Parens *Baronius*, qui pueri Jeſu in terram Ægypti acceſſu aliqua referunt patrata miracula, & præſertim falſorum Numinum Simulacra, quibus abundabat Ægyptus, Chriſto puero adventante, penitus corruiſſe, literis conſignarunt. Hos inter Scriptores, illius Facti hiſtorici teſtes, duo in primis proferuntur, *Sozomenus*, & *Evagrius*, qui rem totam diſtincte ac dilucide memoriæ pro-

diderunt. *Sozomenus* ſiquidem Libro V. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 21. hæc habet: *Memorant, Arborem eſſe, quæ Perſis dicitur, Hermopoli, quod eſt oppidum Thebaidis cujus fructus aut folium, aut particula aliqua corticis ægrotis admota morbos a compluribus depulerit. Nam traditum eſt, Joſeph, cum, propter Herodem, aſſumptis ſecum Chriſto & Maria Sancta Deipara, fugiſſet, veniſſe Hermopolim: atque ſimul, ut portæ appropinquavit, ſtatim arborem, licet plane maximam, adventu Chriſti turbatam eſſe atque ad ſolum uſque ſe inflexiſſe, & Chriſtum adoraſſe. Atque hæc quidem de hac arbore, ſicut a multis audivi, commemorata ſunt. Quæ quidem, ſi quid ego judico vel ſignificabat, jam Chriſtum in urbe adeſſe, vel, ut eſt veriſimile, non modo arborem, quam incolæ propter magnitudinem, & pulchritudinem lege gentilitia venerabantur, Dæmone jam, qui ibi colebatur, ob Chriſtum talium rerum everſorem, qui in eo loco comparebat, perhorreſcente, ſua ſponte commotam eſſe. Verum etiam omnes Aegyptiorum Statuas, adventante tum Chriſto, juxta Prophetiam Iſaiæ, concuſſas &c.* Rem compendioſius *Evagrius* in Vitis Patrum lib. 2. cap. 7. narrat his verbis: *Vidimus*, inquit, *& alium Sanctum Virum, nomine Apollonium, apud Thebaidam in finibus Hermopolis, ad quam civitatem Salvatorem cum Maria, & Joſeph, de Judææ finibus veniſſe tradunt ſecundum Prophetiam Iſaiæ; Vidimus ergo ibi & Templum ipſum in quod ingreſſo Salvatore, corruiſſe omnia Idola in terram, & camminuta eſſe memorabantur.* Hactenus duo illi Scriptores, qui non ſolum iſtud in Ægypto de ſolo æquatis falſorum Numinum Simulacris Factum hiſtoricum narrant, ſed etiam innuunt, illud longe antea prænunciatum fuiſſe ab *Iſaia*, videlicet cap. 19. ubi hic Propheta ſic vaticinatur: *Ecce Dominus aſcendet ſuper nubem levem, & ingredietur in Ægyptum, & commovebuntur Simulacra Ægypti a facie ejus, & cor Ægypti tabeſcet in medio ejus.* Horum Scriptorum teſtimoniis convicti nonnulli, affirmare non dubitant, aliquot a puerulo Jeſu, fugiente in Æpyptum, edita fuiſſe miracula. Verum, cum ipſe, ſpectata, ut par eſt, Hiſtoriæ Antiquitate, nonniſi antiquorum, probatæque fidei Authorum teſtimonia ſuſcipienda eſſe putem, aſſenſum narratis hiſce prodigiis præbere minime poſſum. Primo quia de his prodigiis a Chriſto, vix nato, patratis nulla prorſus apud antiquos Patres & veteres Scriptores Eccleſiaſticos habetur mentio. Secundo, ſi hæc *Sozomeni* & *Evagrii* expendantur teſtimonia, liquebit, ejuſmodi prodigia a puero Jeſu Ægyptum adventante, patrata, nulla certa atque indubia fide ab utroque Scriptore narrari, ſed ex aliorum auditu, & ex obſcura, quæ circumferebatur Traditione, cujus originem perſpectam ſe non habuiſſe inſinuant, dum, dicunt: *Memorant: Audivimus: tradunt: traditum eſt; corruiſſe omnia Idola in terram, & comminuta eſſe memorabantur.* Quo certe loquendi modo ambo illi ſcriptores uſi nequaquam fuiſſent, ſi hæc miracula, quæ a puero Jeſu, veniente in Ægyptum, patrata memorant, noviſſent eſſe certa, atque ex antiqua & extra omnem dubitationis aleam poſita traditione hauſta. Tertio, Ægypti Idololatriam, falſorumque illius Numinum Fana ac Simulacra ad annum uſque Chriſti Domini trecenteſimum octuageſimum nonum perduraſſe fatetur ipſemet *Baronius*, qui *Canapi*, *Iſidis Serapidis* Templa tunc demum a *Theodoſio* Imperatore everſa ac diruta fuiſſe, late in ſuis Eccleſiæ Annalibus deſcribit: non igitur, Jeſu Chriſto, ad fugiendam ſævitiem Regis Herodis, in Ægiptum ingreſſo, Idola, ſeu Simulacra Ægyptiaca concuſſa in terram corruerunt. Quod autem *Sozomenus* & *Evagrius* de Prophetæ Iſaiæ Oraculo innuunt, quaſi hanc Ægypti Idolorum everſionem citato capite decimo nono prænunciaverit, a vera, ac genuina illius Sacri Vatis mente alienum eſt. Duplex ſiquidem eſt hujus Oraculi *Iſaiæ*, ſecundum Interpretes, ſenſus, unus videlicet nativus & proprius; alter figuratus, ſeu allegoricus. Priori ſenſu, qui nativus ac proprius eſt, hoc unum duntaxat ſibi vult Propheta *Iſaias*, Deum, præpotentem ultorem ſcelerum, exercitum Aſſyriorum propediem concitaturum,

Egy-

Ægyptumque ingreſſurum ac vaſtaturum Fana illins ac Delubra direpturum, diiſque aureis & argenteis ſpoliaturum. Quod a *Senacheribo*, & *Nabuchodonoſore*, Aſſyriorum Regibus, ad litteram fuiſſe impletum, concors eſt omnium Interpretum ſententia. Altero ſenſu, qui figuratus & allegoricus eſt, innuit tantum *Iſaias* Propheta, Deum in utero Virginis, tanquam in nube levi, Mundum hunc aliquando ingreſſurum, & Idololatriam, tot annorum diuturnitate roboratam, totque locis diffuſam, profligaturum ac penitus extirpaturum. Hanc allegoricam iſtius loci *Iſaiæ* Prophetæ interpretationem tradunt Patres & Scriptores Eccleſiaſtici, *Tertullianus* lib. contra Judæos cap. 9. ubi hæc habet: *Ægyptus totus Orbis intelligitur ſuperſtitionis & maledictionis elogio; S. Anathaſius* in libro *De Incarnatione Verbi*; Auctor Homiliæ 3. in diverſa Evangelii loca apud *Origenem*, ſed præcipue *S. Hieronymus*, qui hunc *Iſaiæ* locum ſic interpretatur: *Juxta tropologiam aſcendit Dominus ſupra nubem levem, Corpus Sanctæ Mariæ Virginis, quod nullo humani ſeminis pondere prægravatum eſt: vel certe Corpus ſuum, quod de Spiritu Sancto conceptum eſt, & ingreſſus eſt in Ægyptum hujus mundi, ſtatimque omnia Ægypti Simulacra commota ſunt, ita ut divinationes, & univerſa fraus Idololatriæ, quæ deceptum poſſidebat Orbem, ſe fractam eſſe ſentiret*, progreſſu nimirum temporis, & prædicationis Evangelicæ beneficio. Sive ergo ſpectetur prior iſtius Oraculi *Iſaiæ* ſenſus, qui nativus ac proprius eſt, ſive alterius ſenſus, qui figuratus & allegoricus eſt, habeatur ratio, nihil ex utroque ſenſu extundi poterit ad probandum, Jeſum Chriſtum edidiſſe in infantia ſua miracula. Ceterum, quamvis ipſe non admittam ſtupendam illam Idolorum everſionem, aliaque id genus prodigia, quæ a puerulo Jeſu Chriſto, in Ægyptum, ad declinandam ſævitiam Herodis Regis, fugiente, patrata eſſe dictitant nonnulli, ultro tamen profiteor, Jeſum Chriſtum ſuo in Ægyptum adventu viam ſtraviſſe non ſolum ad Idolorum, quibus abundabat Ægyptus, Idololatriæ Sedes, everſionem, verum etiam ad illam ſublimiorem ſanctitatem, pietatem, & Religionem ſub finem ſæculi tertii Eccleſiæ in Ægyptum invectam. Notum quippe eſt, exeunte tertio Eccleſiæ ſæculo per Sanctiſſimos Duces ac Magiſtros; *Antonium*, atque *Pachomium*, innumera pene in Ægypti ſolitudines ſubiiſſe examina Monachorum, & Anachoretarum, eaque deſerta loca, quæ prius erant ferarum latibula, non minus quam Dæmonum receptacula, evaſiſſe tandem, divina Chriſti operante virtute, domicilia ac ſeminaria Sanctorum, ſicut *S. Chryſoſtomus* Homilia VIII. in Matthæum teſtatur his verbis: *Paradiſo quovis omnem illam videbis Eremum digniorem factam eſſe, & innumerabiles Angelorum cætus in corporibus fulgere mortalibus, & populos Martyrum, & Choros Virginum. Eſt enim cernere tota illa regione diffuſum exercitum Chriſti, & admirabilem illum regium gregem, virtutumque Cœleſtium converſationem in terris micantem. Non ita variis aſtrorum Choris Cœlum refulget, ut Ægypti Eremus innumeris Monachorum ac Virginum diſtinguitur ac illuſtratur habitaculis. Si quis illam Ægyptum veterem novit, rebellem Deo, ac magnitudine ſuperſtitionum furentem, hic optime Chriſti poteſt noſſe virtutem, per quem facta eſt tam admiranda mutatio.*

Arguitur ſecundo: Si Chriſtus divina virtute miracula patraſſet, potuiſſet ubique locorum miracula facere, atqui Chriſtus non potuit in patria ſua edere miracula, dicitur enim *Marci* cap. 6. *Et non poterat ibi virtutem ullam facere*; Chriſtus ergo virtute divina non edidit miracula.

Reſpondeo cum *S. Thoma*: id, quod de Chriſto dicit *S. Marcus*: *Non poterat ibi virtutem ullam facere*, non eſſe referendum ad potentiam abſolutam, ſed ad id, quod poteſt congruenter fieri, ita ut ſenſus ſit, non fuiſſe congruum, ut Chriſtus apud populares ſuos, ſeu Nazarenos, patraret miracula propter pertinaciam & incredulitatem eorum cum contemptu conjunctam, qua ſe miraculis omnino indignos præſtabant. Petentibus enim & credentibus duntaxat, non curioſis, & plane incredulis miracula concedere, ſeu in eorum gratiam edere ſo-

lebat Chriſtus, ut fidem jam inchoatam in illis confirmaret. Nolebat igitur Chriſtus miracula facere apud ſuos Nazarenos, nec decebat ut priora ſpernentibus plura ingereret, unde ibidem ſubditur: *Et mirabatur propter incredulitatem eorum*. Addo etiam, quod quando *S. Marcus* ait, Chriſtum in patria ſua non potuiſſe ullam virtutem facere, idem plane eſt ac ſi diceret, Chriſtum apud ſuos populares miracula non feciſſe propter incredulitatem eorum: nam juxta Hebraiſmum, Scripturæ Sacræ familiarem, fieri non poſſe dicitur, quod revera non fit, ut ex. gr. *Geneſis* cap. 19. *Non potero facere quidquam, donec ingrediaris illuc*, ideſt, non faciam. Et *Marci* cap. 9. *Si potes credere, omnia ſunt poſſibilia credenti*. Hoc eſt, ſi credis.

Arguitur tertio: Si Chriſtus divina virtute miracula ediddiſſet, non opus habuiſſet in patrandis miraculis orationem præmittere; ſed ſolo nutu, atque imperio miracula feciſſet, atqui conſtat ex Scriptura Sacra, Chriſtum in patrandis miraculis orationem præmittere ſolitum eſſe, non igitur virtute divina edidit miracula.

Reſpondeo: Chriſtum non propter neceſſitatem ſuffragii, ſed propter exemplum, in patrandis miraculis orationem præmittere voluiſſe, ut confunderet Judæos, qui illum in Beelzebub, principe dæmoniorum expellere dæmones calumniabantur. Unde *Joannis* c. 11. ſic Chriſtus Patrem ſuum alloquitur: *Pater gratias ago tibi, quoniam audiſti me. Ego autem ſciebam, quia ſemper me audis; ſed propter populum, qui circumſtat, dixi, ut credant quia tu me miſiſti*. Præterea, Chriſtum nulla quandoque præmiſſa oratione miracula edidiſſe conſtat exemplo illius viri leproſi, cui Chriſto dicenti: *Domine, ſi vis, potes me mundare*, ſtatim reſpondit Chriſtus: *Volo, mundare*. Non enim, ut obſervat *Sanctus Chryſoſtomus* homilia 26. in *Matthæum*, leproſus Chriſto dixit: *Si oraveris Deum, ſed, ſi velis, potes me mundare. Neque ait: Domine munda me, ſed ipſi cuncta commiſit; eumque conferendæ ſanitatis dominum eſſe, confeſſus eſt, atque in ipſo conſtituit omnem auctoritatem. Quid vero, inquis ſi prava erat opinio leproſi? Procul dubio illam deſtrui, iſtum vero corripi oportebat & corrigi. Putaſne igitur hoc fecit? nequaquam, ſed e regione totum, quod dixerat, & aſſenſione prorſus; & operatione confirmat; & non dixit, mundus eſto; ſed, volo, mundus eſto &c.* Denique, ſic a minori ad majus argumentatur idem *Sanctus Pater* Serm. 11. Tom. 5. *Diſcipuli Chriſti ſolo verbo mortuos ſuſcitabant. Petrus nonne Tabitham verbo excitavit? Paulus nonne ſuis veſtibus multa ſigna fecit? Diſce quidpiam mirabiliut iſtis: Apoſtolorum umbra mortuos ſuſcitabat, &c. Quid ergo Diſcipulorum umbra mortuos excitabat, & Magiſter precibus egebat ut mortuum excitaret?* Patet itaque, Chriſtum non orationis opera, ſed propria poteſtate, ſeu divina virtute miracula ediddiſſe.

Arguitur quarto: Ethnici multa miracula patrarunt, ergo Chriſtus per miracula, quæ tam per ſe, quam per Diſcipulos edidit, ſuam divinitatem ſufficienter non probavit. Prob. ant. primo, exemplo *Apollonii Tyanei*, cujus vitam, ac res geſtas octo libris celebravit *Philoſtratus*, totque, ac tanta ab illo edita memoravit miracula, ut *Hierocles*, Ægypti Præfectus, inde occaſionem arripuerit inſtituendæ comparationis Apollonium inter & Jeſum in eo libro, quem φιλαληθη inſcripſit. Secundo, *Cornelius Tacitus* lib. 4. cap. 82. refert Imperatorem Veſpaſianum cuidam homini cœco per inſputationem reſtituiſſe viſum, & alium hominem, calcata ab Imperatore illius manu, fuiſſe curatum. Patet itaque ab Ethnicis fuiſſe edita miracula.

Reſpondeo, Hæc, & alia id genus prodigia, quæ ab Ethnicis facta produntur, fuiſſe vel ſimulata, ac magicis artibus tribuenda, vel conficta planeque commentitia. Et ut ordiar ab *Apollonio Tyanæo*, quem tantis laudibus extollit *Philoſtratus*, multis momentis evinci poteſt, miracula, quæ illi tribuuntur, meras præſtigias fuiſſe. Primo, quia conſtat, Apollonium Tyanæum fuiſſe vaferrimum magum, qui ea de cauſa ab Imperatore Domitiano captus eſt, & in carce-

cerem detruſus. Eum magum fuiſſe teſtantur *Lucianus* in Pſeudomante, & *Dio Caſſius* lib. 77. Hiſt. Rom. ubi de *Antonio Caracalla* Imperatore hæc habet: *Magis & præſtigiatoribus ita delectabatur, ut Apollonium Cappadocem, qui floruerat Domitiani temporibus laude & honore affecerit (hic præſtigiator fuerat ſolers, & magus)*. Idem de Apollonio Tyanæo judicium ferunt antiqui Scriptores Eccleſiaſtici, & in primis *Lactantius* lib. 5. Divin. Inſtit. cap. 5. ubi ſic de Apollonio loquitur: *Non potuit poſt mortem Deus credi, quia & hominem, & magum fuiſſe conſtabat, & ideo alieni nominis titulo affectavit Divinitatem, quia ſuo nec poterat, nec audebat. Noſter vero*, ideſt, Chriſtus, *& potuit Deus credi, quia magus non fuit, & creditus eſt, quia verus fuit*. Secundo ex ipſa Apollonii Hiſtoriæ lectione facile dignoſcitur, Philoſtratum in hac conſcribenda Hiſtoria eo potiſſimum collimaſſe, ut jam propagatam Chriſti Fidem, ac doctrinam deprimeret de induſtria adſcribendo Appollonio omnia ferme, quæ Scriptura Sacra Chriſto Domino tribuit. Philoſtratum imitatus eſt *Hierocles*, Ægypti Præfectus, qui in odium Chriſtianæ Religionis duos libros, *Philaletis* nomine, edidit, in quibus Appollonium Tyanæum cum Chriſto Servatore noſtro comparat, quem impium, & ſacrilegum Auctorem his verbis merito perſtringit *Lactantius* lib. 5. Inſt. Divin. cap. 3. *Cum igitur talia ignorantiæ ſuæ deliramenta fudiſſet, Hierocles, auſus eſt libros ſuos nefarios, ac Dei hoſtes* φιλαλήθεις *annotare. O cæcum pectus! O mentem Cimmeriis, ut ajunt, tenebris atriorem! Diſcipulus hic fortaſſis Anaxagoræ fuerit, cui nives atramentum fuerunt: atqui eadem cæcitas, & vero falſitatis, & mendacio veritatis nomen imponere. Videlicet homo ſubdolus voluit lupum ſub ovis pelle celare, ut fallaci titulo poſſet irretire Lectorem*. Tertio *Philoſtratus* centum, & amplius annis fuit Appollonio Tyanæo recentior, adeoque res ab eo geſtas nonniſi ex alieno teſtimonio perſpectas habere potuit; Apollonius quippe imperante Domitiano vixit, Philoſtratus vero imperante Severo; fatentur autem omnes periti Critici, incertiſſimas ſemper reputari debere Hiſtorias ab illis Auctoribus conſcriptas, qui his de rebus ſcribunt, quæ pluribus ante eos ſæculis contigerunt. Quarto, Philoſtratus teſtes Hiſtoriæ ſuæ laudat: *Damidem Aſſyrium, Maximum Ægienſem, & Megarenem*, qui omnes fide carent. Nam *Damis*, quem ſatis conſtat Scriptorem fuiſſe vaniloquum, & Græcæ fidei, ſuos de Appollonio Commentarios in lucem non edidit; ſed per quemdam ejus familiarem cum *Juliæ*, Severi Imperatoris uxori, innotuiſſent, hujus juſſu recognovit eos Philoſtratus, qui, ut Apollonium Heroem ſuum magis apud Juliam commendaret, bene multa Damidi affinxit. Nec majorem meretur fidem *Maximus Ægienſis*, quippe qui pauca de Apollonio retulit, ea nimirum, quæ Apollonius egit cum Ægis verſaretur. *Megareni* autem tertio teſti fidem derogat ipſe Philoſtratus, qui lib. 1. c. 3. teſtatur: Megarenem multarum rerum, quæ vitam Apollonii ſpectant, notitiam non habuiſſe. Nullam ergo fidem merentur tres illi teſtes, quos Hiſtoriæ ſuæ laudat *Philoſtratus*. Denique Apollonii Tianæi Hiſtoriam, quam octo libris concluſit *Philoſtratus*, mendaciis & fabulis a capite ad calcem ſcatere demonſtrant *Euſebius Cæſarienſis* in lib. adverſus Hieroclem, *Photius* in ſua Bibliotheca Cod. 44. *Scaliger* in Euſebianis num. 278. *Baronius* Tom. 1. Annalium ad annum Chriſti 78. & *Daniel Huetius* Epiſcopus Abrincenſis in Demonſtr. Evang. propoſ. 9. pag. 163. & ſeq. ex quibus hæc pauca excerpſi. *Multum igitur errant*, ut cum *Auguſtino* loquar Ep. 138. alias 5. ad Marcellinum, *qui Prophetis Sanctis, miraculorum magnorum nobilitate præſtantibus, magos comparant: quanto magis ſi eos comparent Chriſto, quem Prophetæ illi, quibus Magi quilibet nullo modo ſunt comparandi, prænuntiaverunt eſſe venturum, & ſecundum carnem, quam ſumpſit ex Virgine, & ſecundum divinitatem, qua nunquam ſeparatur a Patre*.

Ad alterum exemplum de miraculis Imperatoris Veſpaſiani in objectione relatum, reſpondeo; hæc miracula non vera, ſed ſimulata fuiſſe. Idque colligo pri-

mo ex eo quod Ægyptii, cum fama accepiſſent, *Joſephum* Judæum Veſpaſiano Imperatori quædam oracula de Meſſia totius Orbis Moderatore id temporis jactata accommodaſſe, ne ipſi in arte adulatoria cederent, Veſpaſianum Deum facere conati ſunt, illi videlicet divinæ virtutis affingendo miracula. Secundo, *Cornelius Tacitus* aſſerit, Veſpaſianum, quando illi ſimulati ægri, quos Ægyptii ſubornaverant, fuerunt ipſi oblati, confeſſum fuiſſe ſe vim non habere reſtituendi illis ſanitatem: *Veſpaſianus*, inquit, *primo irridere*, *& aſpernari*, *&c.* Subdit deinde idem Auctor, Veſpaſianum vocibus adulantium Ægyptiorum, apud quos tum temporis verſabatur ille Imperator, in ſpem inductum fuiſſe, ſe poſſe hominibus conferre ſanitatem, *tandem vocibus adulantium in ſpem induci*. Denique, illorum hominum, qui Veſpaſiano ſunt oblati, ægritudinem non veram, ſed ſimulatam fuiſſe aperte ibidem oſtendit *Cornelius Tacitus* ex ipſiſmet verbis Ægyptiorum, qui Imper. Veſpaſiano dixerunt: *Huic non eſſe exeſam vim luminis, & redituram ſi pellerentur obſtantia*, *illi elapſos in pravum artus ſi ſalubris vis adhibeatur*, *poſſe integrari*. Quis, amabo, non videt, ejuſmodi homines ab Ægyptiis Veſpaſiano oblatos, ſe ægros conſulto finxiſſe, eo ferme modo, quo multi etiamnum pauperes oſtiatim mendicantes, vel per vias efſuſi, varias mentiuntur ægritudines, ſeque claudos, & cæcos ſinguliari dexteritate ſimulant, ut tranſeuntibus fucum faciant, & ampliorem ab illis corradant eleemoſynam? ſed fruſtra jaciuntur retia ante oculos pennatorum.

Arguitur ultimo: Multa in Alcorano referuntur miracula a Mahometo edita. Ibi quippe legitur, Mahometum cum Archangelo Gabriele aſcendiſſe in Cælum. Illum a quadrupedibus, arboribus, avibus, & lapidibus fuiſſe ſalutatum: Tranſplantatas etiam ab ipſo de loco in locum plurimas arbores, & alia hujuſmodi ſtupenda ab ipſo facta prodigia narrantur; atqui tamen Mahometus fuit inſignis impoſtor, ergo ex miraculis, quæ Chriſtus edidit, probari non poteſt illum fuiſſe Deum.

Reſpondeo: Maximum eſſe diſcrimen inter vera Chriſti miracula, & pſeudomiracula, quæ a Mahometo inſigni impoſtore facta in Alcorano narrantur. Primo, quia Chriſtus non in angulo, non in receſſu, ſed in propatulo, in compitis, in media turba, in feſtis, frequentique Judæorum foro miracula patravit, ſcilicet Lazarum quatriduanum e monumento ad vitam revocavit, & filium viduæ in Civitate Naim de feretro mortuum jacentem excitavit. At Mahometus non niſi clandeſtina jactabat pſeudomiracula, quæ coram populo facere recuſabat, nec unquam mortuum excitavit, vel ſanavit ægrotum probabiliter moriturum, nec cæco dedit viſum, nec claudo greſſum, nec leproſum mundavit. Secundo, miracula, quæ Chriſtus patrabat, ordinabantur vel ad æternam ſalutem hominum procurandam; vel ad ſanitatem, vitamque temporalem illis reſtituendam; at nullum in Alcorano legitur miraculum, quod Mahometus fecerit propter aliquod bonum cedens in proximi utilitatem, ſed potius omnia miracula, quæ ab ipſo edita narrantur, ad eum modum facta perhibentur, nempe vel ad malum aut futilem finem, vel ad ſuperbiæ, & vanæ gloriæ oſtentationem. Denique, miracula, quæ in Alcorano a Mahometo facta referuntur, tot nænias, fabulas, contradictiones, & mendacia craſſo filo contexta exhibent, ut eorum falſitas, & impoſtura cordato ac ſapienti viro ſola narratione pateant, nullaque poſſint tergiverſatione celari.

QUÆRES: *Utrum in Eccleſia Catholica ad hanc uſque ætatem conſervatum fuerit donum miraculorum?*

Reſpondeo: in Catholica, ſeu Romana Eccleſia, a temporibus Apoſtolorum ad hanc uſque ætatem ſemper extitiſſe viros, qui, doctrina, & ſanctitate conſpicui, miraculorum dono præfulſerunt. Fidem huic veritati faciunt Sancti Patres, teſtes oculati, *Irenæus* l. 2. adverſus Hæreſ. c. 66. *Chryſoſtomus* tom. 5. ſer. 67. *Hilarius* lib. in Conſtantium Imper. *Gregorius Nazianzenus* Orat. 18. *Auguſtinus* lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. *Hieronymus* lib. contra Vigilantium, *Theodoretus* Orat. 8. adverſus Græcos, & alii bene multi, qui referunt miracula, quæ ipſi propriis inſpexerunt oculis, & quæ ad ſepulcra, ac reliquias

San-

Sanctorum Martyrum ſuo tempore frequenter edebantur. Quæ miraculorum virtus ad pietatem Fidelium excitandam, & ad demonſtrandam Chriſtianæ Fidei atque Eccleſiæ Catholicæ veritatem etiamnum pluribus in locis perſeverat, in quibus ad oſſa, & ſepulcra Martyrum dæmones mugiunt, ægritudines depelluntur, ac multa admirationum opera cernuntur. Scio, hæreticos miracula, que in Eccleſia Catholica a Viris Sanctis, & ad eorum ſepulcra, vel reliquias eduntur, ſupercilioſo faſtidio velut anicularum nænias aſpernari; ſed eorum revincitur pertinacitas ex verbis Chriſti Domini c. ult. *Marci*, dicentis: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint non eis nocebit: ſuper ægros manus imponent, & bene habebunt*. Id pollicetur Chriſtus, id teſtantur Acta Apoſtolorum, id Sancti Patres unanimi conſenſione per ſingulas ſinguli ætates commemorant, id Eccleſia in canonizatione Sanctorum ſæpius confirmat; id publica populorum vox clamat, & tamen hæretici credere nolunt, qui nulla unquam in confirmationem ſuæ doctrinæ miracula patrare potuerunt, vel ſi aliqua facere, aut fingere tentarunt, ſemper ſe ſe omnibus deridendos propinarunt, ut compertiſſimum eſt ex multis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumentis. Sed non mirum, ſi fidei transfugæ, & oppugnatores, hæc fidei noſtræ oracula, ac præſidia, hæc divinæ erga nos bonitatis & miſericordiæ pignora abominentur, atque in ſacra cimelia, quæ fidelium venerationi patent, ferro, ignibuſque graſſentur.

PARAGRAPHUS II.

De Transfiguratione Chriſti, & de variis, ſpeciebus miraculorum, quæ ab ipſo edita ſunt.

Inter omnia miracula, quæ patravit Chriſtus Dominus, potiſſimum refulget ipſius Transfiguratio, in qua Divinitatem ſuam, & Sanctorum præmonſtravit gloriam. *Aſſumpſit*, inquit *Matth.* c. 17. *Jeſus Petrum & Jacobum, & Joannem fratrem ejus, & duxit illos in montem excelſum ſeorſum: & transfiguratus eſt ante eos.* Quiſnam fuerit ille mons, in quo Chriſtus transfiguratus eſt? Non dicunt ſacri Evangeliſtæ. Sunt aliqui Scripturæ Sacræ Interpretes, qui, ut videre eſt apud *P. Bernardum Lamy* in Appar. Geogr. capit. 12. exiſtimant, Chriſtum non fuiſſe transfiguratum in Monte Tabor, ſed in monte excelſo prope Cæſaream Philippi, videlicet in iſto monte, qui, teſte *Joſepho*, altiſſimus ipſis fontibus Jordanis imminebat, & ad cujus pedes ſita erat Cæſarea. Verum probabilior, & quæ veteri traditione nititur, nunc eorum opinio invaluit, qui dicunt Chriſtum fuiſſe transfiguratum in Monte Thabor, qui mons eſt in media Galilæa ſitus non procul a Nazareth, ſic enim docet *Sanctus Hieronymus* in lib. de locis Hebraicis, & in Epitaphio Paulæ, ubi Sanctæ illius mulieris enarrans peregrinationes, hæc habet: *Scandebat Montem Thabor, in quo transfiguratus eſt Dominus*. De hac Chriſti Transfiguratione *S. Th.* 3. par. q. 45. quatuor movet dubia. Primo, cur Chriſtus fuerit transfiguratus? Secundo, an claritas Chriſti in Transfiguratione fuerit claritas glorioſa? Tertio, utrum teſtes Transfigurationis Chriſti fuerint convenienter adducti? Denique, utrum convenienter auditum fuerit paternæ vocis teſtimonium? His quatuor dubiis, ut breviter faciam ſatis:

Ad primum reſp. Chriſtum his de cauſis fuiſſe transfiguratum. Primo, ut Apoſtolos quibus oſtendit gloriam ſuam, & deinde omnes Fideles, ex contemplatione perennis gaudii ad breve tempus delibata, in præliis militiæ Chriſtianæ roboraret, in adverſis confirmaret, in aſpera ac difficili hujuſce peregrinationis via, per quam ad Regnum Cœlorum pervenire debebant, conſtantes redderet, quia, ut inquit Apoſtolus ad Rom. c. 8. *Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Præterea, ne tempore paſſionis, ubi tota naturæ humanæ Chriſti infirmitas apparere debebat, Apoſtolorum fides labefactaretur, voluit Chriſtus præoſtenſa in Transfiguratione gloria ſua illos in fide ſolidare, *ut de cordibus Apo-*

Apoſtolorum Crucis ſcandalum tolleretur, & ne conturbaret eorum fidem voluntariæ humilitas paſſionis, quibus revelata eſſet abſcondita excellentia dignitatis, ait *Sanctus Leo* Ser. 94. ſeu homilia de Transfiguratione. Transfiguratus autem dicitur Chriſtus, non quod faciei mutaverit lineamenta, vel quod aliam formam induerit, ſed *quia reſplenduit facies ejus ſicut Sol*, fulgore ſcilicet tum ex Divinitatis majeſtate, tum ex animæ beatitudine in faciem, totumque Chriſti Corpus dimanante, & candore per illius veſtimenta coruſcante. Fallitur ergo *Origenes*, qui in Tractatu 35. in Matthæum ex priſca traditione aſſerit in Chriſto duas fuiſſe formas, unam quidem, ſecundum quam omnes eum videbant; alteram autem ſecundum quam transfiguratus eſt coram diſcipulis ſuis in monte, eumque juxta geminam illam formam unicuique apparuiſſe ſecundum quod erat dignus. Fallitur, inquam, *Origenes*, primo, quia ſi Chriſtus duas habuiſſet formas, ſecundum quas unicuique, prout dignus erat, apparuiſſet, procul omni dubio Judæi, qui Chriſtum calumniandi omnem occaſionem captabant, eum traduxiſſent tanquam alterum Protheum, qui, ut fabulantur Poetæ, ſe ſe in varias ſpecies ac formas pro ſuo nutu & arbitrio transformabat. Secundo, ſi Chriſtus præter corporis formam, quæ omnium oculis patebat, aliam habuiſſet formam glorioſa claritate fulgentem, & hominum oculis imperviam, corpus ipſius nunquam caruiſſet dotibus corpori glorioſo debitis, quod tamen adverſatur perpetuæ traditioni Eccleſiæ, quæ docet Chriſti Corpus caruiſſe uſque ad Reſurrectionem dotibus Corpori glorioſo debitis, quo impleretur per Paſſionem Chriſti Myſterium Redemptionis. Denique, Chriſtum citra ullam vel ſubſtantiæ, vel corporis mutationem fuiſſe transfiguratum, docent Sancti Patres, & præcipue *S. Hieronymus* in c. 17. Matth. ubi hæc habet: *Nemo putet Chriſtum per hoc, quod transfiguratus dicitur, priſtinam formam & faciem perdidiſſe, vel amiſiſſe corporis veritatem, vel aſſumpſiſſe Corpus ſpirituale, vel aereum: ſed quomodo transfiguratus ſit Evangeliſta demonſtrat*, dicens: Reſplenduit facies ejus ſicut Sol, veſtimenta autem facta ſunt alba ſicut nix: *ubi ſplendor faciei oſtenditur, & candor deſcribitur veſtium, non ſubſtantia tollitur, ſed gloria demonſtratur*.

Ad alterum Dubium reſpondeo: Claritatem, quam Chriſtus oſtendit in transfiguratione ſua, fuiſſe claritatem gloriæ quantum ad eſſentiam, ſed non quantum ad modum, quod quidem probatur: Primo, auctoritate *S. Hieronymi*, qui in c. 17. *Matthæi* ſic loquitur: *Certe transformatus eſt Dominus in eam gloriam qua venturus eſt poſtea in Regno ſuo*. Idem docet *S. Chryſoſtomus* Hom. 57. in *Matth*. Secundo, ſicut claritas corporis glorioſi manat ab anima donata viſione beatifica, ita claritas corporis Chriſti in transfiguratione proficiſcebatur ab ipſius anima, & a ſuppoſito divino ipſi hypoſtatice unito. Enim vero quamvis gloria animæ Chriſti a momento conceptionis beatitudine perfuſæ non redundaverit in corpus, ita diſponente Deo, ne impediretur Redemptionis Myſterium, nata tamen erat Anima Chriſti ad effundendam gloriam in corpus, ſicut revera quantum ad gloriæ claritatem accidit in transfiguratione, aliter tamen quam in corpore glorioſo, nam ad corpus glorioſum redundat claritas ab Anima inſtar qualitatis permanentis corpus afficientis, at in transfiguratione claritas gloriæ prorumpens e divinitate & Anima Chriſti, effuſa eſt in ipſius corpus non per modum qualitatis immanentis, & afficientis ejus corpus, ſed per modum paſſionis tranſeuntis, non ſecus ac contigit Apoſtolo Paulo, dum in ſuo raptu vidit eſſentiam Dei, ut explicat *S. Thomas* 2. 2. quæſt. 75. art. 2. ad 2. Claritas ergo, quam Chriſtus in ſua Transfiguratione oſtendit, orta eſt ex ipſius Anima, quæ licet a momento conceptionis ſemper beata, radios tamen ſuæ beatitudinis diſpenſatione divina in corpus ſuum non effudit, niſi in Transfiguratione, in qua Animæ Chriſti claritas gloriæ ad breve temporis intervallum in ejus corpus pro conſolatione Apoſtolorum effluxit. Ceterum, an hic ſplendor corporis Chriſti in transfiguratione fuerit miraculoſus, nec ne? Difficultas

eſt

eſt inter Theologos. Ipſe cum *S. Thoma* probabilius cenſeo, fulgorem, quo in transfiguratione reſplenduit Corpus Chriſti, fuiſſe plane miraculoſum, quia licet illa coruſcantis gloriæ claritas relata ad Animam Chriſti non eſſet miraculoſa, ſed naturalis, ſiquidem Anima Chriſti a momento conceptionis potita eſt beatitudine, cujus appendix eſt claritas gloriæ, attamen relata illa gloriæ claritas ad Corpus Chriſti erat miraculoſa & minime naturalis. Nam cum in transfiguratione, ſicut mox diximus, claritas Animæ Chriſti non fuerit in corpus transfuſa per modum dotis permanentis, ſed per modum tranſeuntis, ſequitur, Corpus Chriſti remanſiſſe paſſibile & mortale perinde ac noſtrum, quod autem Corpus paſſibile & mortale reſplendeat ſicut Sol, ingens ſane miraculum eſt. Utrumque ergo fuit miraculum, & Corpus Chriſti, ſtante ipſius Animæ beatitudine, non fulgere ab inſtanti conceptionis, & idem Corpus, non obſtante illius paſſibilitate, fulgere in transfiguratione. Immo in transfiguratione duplex fuit miraculum, primum, quia, impediebatur gloriæ ab Anima Chriſti in corpus effuſio per modum dotis permanentis ſibi debitæ. Alterum, quia, licet Deus totius naturæ auctor conſtituiſſet, ut gloria Animæ Chriſti toto illius vitæ mortalis decurſu non efflueret in corpus, eo videlicet fine ut per dolores, & Paſſionem ſuam, Servator noſter Chriſtus expleret Redemptionis noſtræ Myſterium, contra tamen ſtatutum illum ordinem permiſit Deus, ut in transfiguratione ſplendor gloriæ ex Anima Chriſti ſcaturiens promicaret in corpore, hoc eſt, non tantum faciem, ſed etiam manus & pedes, ceteraque corporis membra pervaderet, immo & ipſius veſtimenta penetraret.

Ad tertium Dubium reſpondeo: Conveniens fuiſſe ut *Moyſes*, & *Elias*, qui in veteri Lege præfulſerunt, & tres Legis Evangelicæ Apoſtoli, *Petrus*, *Joannes*, *& Jacobus*, eſſent teſtes transfigurationis Chriſti. Primo, quia cum dogma Fidei ſit, nemini ab origine Mundi ad gloriam æternam aditum patere potuiſſe niſi per Chriſtum, in quo eſt vera ſalus & redemptio noſtra, congruum fuit ut in Chriſti transfiguratione, quæ æterne beatitudinis ſtillicidium, delineatio & adumbratio fuit, aliqui de iis, qui eum præceſſerunt, teſtes adeſſent, ſcilicet *Moyſes*, & *Elias*, & aliqui, qui cum Chriſto adhuc vivebant, nimirum, *Petrus*, *Joannes* & *Jacobus*, ut inde notum eſſet, fore ut non ſolum homines, qui poſt ipſum fuerunt, ſed etiam, qui eum præceſſerunt, ad gloriam æternæ beatitudinis adducerentur per Chriſtum, qui eſt omnium mediator, ac Redemptor. Secundo, apparuerunt in transfiguratione Chriſti *Moyſes*, *&* *Elias*, ille, cui Lex a Deo data eſt per Angelos, iſte pro gloria Domini æmulator, & Legis zelator ardentiſſimus, ut Chriſtum Legem implere, non violare, teſtimonio ſuo comprobarent contra calumnias Phariſæorum, Chriſtum accuſantium tanquam Legis tranſgreſſorem, & blaſphemum uſurpantem Dei gloriam. Tertio, quia turbæ falſo putabant, Chriſtum eſſe *Eliam*, vel *Hieremiam*, aut unum ex Prophetis, ut hæc revelleretur opinio, quæ multorum pervaſerat animos, Chriſtus in ſua transfiguratione capita Prophetarum ſecum adduxit, ut hinc appareret differentia ſervorum, & ſupremi omnium Domini. Denique, *Moyſes* Legis typus, & *Elias*, omnium Prophetarum perſonam gerens, transfigurationis Chriſti teſtes fuerunt, ut Myſteriis Chriſti, & potiſſimum Incarnationis ac Paſſionis, quæ antehac prænunciaverant, teſtimonium perhiberent, loquentes cum ipſo in monte de acerba morte, quam propediem ſubire debebat, *loquebantur cum ipſo de exceſſu, quem completurus erat in Hieruſalem*, ait *S. Lucas* cap. 9. Hanc autem in Chriſti transfiguratione apparitionem *Moyſis*, & *Eliæ* docet *Sanctus Thomas* non fuiſſe imaginariam (ſicut habetur in quadam gloſſa deſumpta ex libro, qui inſcribitur *de Mirabilibus Sacræ Scripturæ*, qui liber falſo tribuitur *S. Auguſtino*) ſed fuiſſe veram, & realem, ita ut anima *Moyſis* in corpore aſſumpto apparuerit, & *Elias* adhuc ſuperſtes, e Paradiſo terreſtri, vel ex aliquo eminenti loco, quo curru igneo raptus etiamnum vivit ſecundi adventus Chriſti Præcurſor,

æter-

æternitatis candidatus, in montem Sacrum miraculo fuerit advectus. Ea quippe pervulgata eſt, ut videre eſt apud noſtrum *Malvenda* lib. 10. de Antichriſto cap. 15. omnium Sanctorum Patrum traditio, *Eliam* in translatione ſua non eſſe mortuum, ſed adhuc vivere, futurum ſecundi adventus Chriſti Præcurſorem, quæ Sanctorum Patrum traditio diſerto nititur Scripturæ Sacræ teſtimonio *Malachiæ* c. 4 ubi Propheta ſic Deum inducit loquentem: *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam: antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis. Et convertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum: ne forte veniam, & percutiam terram anathemate*. Hunc autem *Eliam*, de quo ibi *Malachias* ſermonem habet, eſſe *Eliam* Theſbitem Prophetam; aperte declarant antiquæ Scripturæ Sacræ verſiones, ſic enim habet verſio LXX. Intepr. *Ecce ego mittam vobis Eliam Theſbitem, antequam veniat dies Domini magna & illuſtris*. Cui verſioni conſonant paraphraſis Caldaica, & verſiones Abraica, & Syriaca. Cum igitur vivat adhuc *Elias*, futurus Chriſti ad Judicium venturi Præcurſor, recte docet *Sanctus Thomas*, Eliam in Chriſti transfiguratione appareuiſſe in corpore. Ex dictis Lector colligere debet, quod ſicut futura Chriſti gloria tres e Cœlo teſtes habuit, totidemque de terra, ut dicitur 1. *Joannis* cap. 5. *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in Cœlo: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus ..... Et tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis*; ita & transfiguratio, quæ Chriſti gloriæ ſpecimen fuit, tres quaſi e Cœlo teſtes habuit, Patrem Æternum, cujus vox audita eſt, *Moyſem*, & *Eliam*; tres etiam de terra teſtes habuit, *Petrum Joannem*, & *Jacobum*. *Petrum* quidem, quia Collegii Apoſtolici caput erat, & Princeps; *Joannem* vero, tum ob privilegium amoris, quo a Chriſto propter ſuam virginitatem plus ceteris diligebatur: tum quia etiam poſt omnes Apoſtolos ſuperſtes, hoc teſtimonium ad ſequentem ætatem viva voce erat tranſmiſſurus; *Jacobum* denique, propter prærogativam martyrii, fuit enim primus, qui ex Apoſtolis hoc Patris Æterni, & Prophetarum de Chriſto teſtimonium ſuo ſanguine obſignavit.

Ad ultimum Dubium reſpondeo: Conveniens fuiſſe, ut in Chriſti transfiguratione audiretur hæc vox Patris Æterni: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite*. Primo, quia per hanc vocem clariſſime oſtendit Pater Æternus, Chriſtum eſſe Filium ſuum non adoptivum, ſed naturalem: *Non Moyſes filius, non Elias filius, ſed hic filius*; inquit *Sanctus Ambroſius* lib. 1. de Fide cap. 12. *Moyſes* enim & *Elias* filii ſunt adoptione, Chriſtus autem filius eſt natura. Secundo, dum dixit Pater Æternus: *ipſum audite*, doctrinam Chriſti ſuo teſtimonio comprobavit, eamque non aliunde, quam e ſinu ſuo hauſtam declaravit; Unde *S Petrus* Ep. 2. c. 1. ex hac paterna voce, quæ in transfiguratione audita eſt, doctrinam Chriſti potiſſimum commendat his verbis: *Non enim doctas fabulas ſecuti, notam fecimus vobis Domini Noſtri Jeſu Chriſti virtutem, & præſentiam, ſed ſpeculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a Deo Patre honorem & gloriam, voce delapſa ad eum hujuſcemodi a magnifica gloria: hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite. Et hanc vocem nos audivimus de Cœlo allatam, cum eſſemus cum illo in Monte Sancto*. Tertio, quemadmodum in Baptiſmo Chriſti audita eſt vox Patris, *hic eſt filius meus dilectus*, ad ſignificandum, nos per gratiam viæ, quam recipimus in Baptiſmo, incipere Filios Dei eſſe adoptivos, ita convenienter in transfiguratione audita eſt eadem paterna vox, ut intelligeremus, per gratiam conſummatam patriæ, ſeu per gloriam, quam transfigurationis gloria adumbrabat, nos fore perfectos adoptionis filios. Denique, ut utraque filiatio adoptiva, ſive imperfecta viæ, quæ habetur per Baptiſmum, ſive perfecta patriæ, quæ erit in gloria, toti Trinitati accepta referretur, congruebat ut tam in Baptiſmo, quam in transfiguratione Chriſti audiretur Pater in voce, Filius vero præſens eſſet in carne, & Spiritus Sanctus appareret, in Baptiſmo quidem ſub ſpecie columbæ, quia in Baptiſmo dat innocentiam, quæ per ſimplicitatem columbæ monſtratur, &

in

in transfiguratione Chriſti videretur in nube lucida, quia in reſurrectione dabit electis ſuis gloriam, & refrigerium ab omni malo, quæ per nubem lucidam deſignantur, ut ait *Sanctus Thomas* 3. part. quæſt. 45. art. 4. ad 4. ubi etiam in reſponſione ad 3. obſervat, diſcipulos, audita paterna voce territos, & tantum non exanimes, fuiſſe proſtratos, ut oſtenderetur, quod excellentia futuræ gloriæ, cujus transfiguratio levis fuit adumbratio, omnem excedit ſenſum, & facultatem mortalium, quam humana fragilitas ferre non ſuſtinet, a qua tamen fragilitate ſanantur homines per Chriſtum, eos adducendo in gloriam: quod ſignificatur per hoc quod Chriſtus jacentibus, ac trepidantibus diſcipulis ſuis dixit: *Surgite, nolite timere*.

Sed ſatis hactenus de Chriſti Domini Transfiguratione dictum ſit. Nunc præſtat ut cum S. Th. parumper excurramus per ſingulas ſpecies miraculorum, quæ Chriſtus Dominus edidit.

In primis *Angelicus Præceptor* 3. part. quæſt. 44. art. 1. probat conveniens fuiſſe, ut Chriſtus citra creaturas ſpirituales ederet miracula exerendo videlicet eam, qua pollebat, virtutem conterendi poteſtatem Dæmonum, eoſque ejiciendi a corporibus obſeſſorum, juxta illud *Zachariæ* cap. 13. *Spiritum immundum auferam de Mundo*. Et *Joannis* cap. 12. *Nunc Princeps hujus Mundi ejicietur foras*. Verum, quia Chriſtus miracula in expulſione Dæmonum non patrabat propter utilitatem Dæmonum, ſed propter utilitatem hominum, ut ipſi eum glorificarent; ideo, inquit *S. Thomas*, prohibuit Chriſtus Dæmones loqui ea, quæ ad ipſius laudes pertinebant, tum ut nos ſuo exemplo edoceret, non eſſe præbendas aures Dæmoni, *qui falſa veris ſæpe permiſcet, ut ſpecie veritatis teſtimonium fraudis obtexat*, ſicut ait *Sanctus Ambroſius* lib. 6. in *Lucam*; tum quia etiam, *non oportebat Dæmones ſurripere officii Apoſtolici gloriam, nec decebat Chriſti myſterium lingua fœtida publicari*, inquit *S. Chryſoſtomus* Homilia 2. de *Lazaro*. Merito igitur Chriſtus prohibuit Dæmonibus, quos expellebat, ne bonum teſtimonium de ipſo ferrent, ut legitur *Marci* cap. 1. & *Lucæ* cap. 4. eoſque obtumeſcere coegit, quando ejus divinitatem, quam ex metu, ex adulatione, ex odio, & invidia confitebantur prædicare voluerunt.

Ob eamdem cauſam, inquit *Angelicus Doctor*, hoc eſt, propter ſalutem & inſtructionem hominum, permiſit Chriſtus, ut Dæmones, quos ejiciebat, aliquod nocumentum inferrent hominibus, vel in corpore, ſicut legitur *Marci* c. 9. & *Matth.* cap. 17. vel in rebus, ut verb. gr. quando Chriſtus ſtans in Regione Geraſenorum permiſit ut Dæmones abirent in porcos, qui in mari ſubmerſi ſunt, *Matth.* cap. 8. Ut enim Chriſtus oſtenderet, quod ſæpe, dum ad Deum converti poſt peccata enitimur, majoribus antiqui hoſtis pulſamur inſidiis, permiſit ut ille, quem Dæmonio liberaverat, gravius a Dæmone ad horam torqueretur, *Marci* c. 9. ſimiliter etiam Chriſtus permiſit, ut Dæmones irent in porcos, eiſque nocumentum inferrent, hoc exemplo ſignificare volens, quod Dæmones in eos homines, quos ab iis vexatos in Regione Geraſenorum liberaverat, graviora mala exercuiſſent quam in porcos niſi divina providentia fuiſſent adjuti.

A miraculis quæ Chriſtus Dominus edidit circa ſubſtantias ſpirituales, tranſitum facit *Doctor Angelicus* ad illa miracula, quæ Chriſtus fecit circa corpora cœleſtia, quando videlicet tempore Paſſionis, Sol obſcuratus eſt, & tenebræ factæ ſunt in univerſa terra, ſicut ait *S. Lucas* cap. 23. Sed de hoc miraculo opportunius diſſeram in Diſſertatione de Circumſtantiis Paſſionis Chriſti.

Denique, *S. Thomas* Articulis 3. & 4. Quæſt. 44. probat, conveniens fuiſſe, ut Chriſtus patraret miracula tam circa homines, quam circa creaturas rationis expertes. Primo, circa homines ut demonſtraret, ſe in Mundum veniſſe ad eorum promovendam ſalutem, non ſolum corda victrici gratia ſua immutando, juſtificando, & ſapientiam infundendo, quod pertinet ad miraculorum fidem, ſed etiam exterius alliciendo, terrendo, ac integram corporis, & animæ incolumitatem reſtituendo. Secundo, congruebat, ut Chri-

ſtus

ſtus circa creaturas ratione deſtitutas miracula ederet, ut oſtenderet, ſe eſſe omnium Creatorem, cujus virtuti, & divinitati obſequi, & obtemperare debebat omnis creatura. Sic Chriſtus miraculum fecit circa priſces, *Lucæ* c. 5. & *Joannis* cap. ult. circa arbores *Matth.* cap. 21. Imperavit ventis & mari, *Matth.* c. 8. multiplicavit panes in Deſerto, *Matth.* cap. 14. & tempore paſſionis divina ipſius virtute ſciſſum eſt velum Templi, terra mota eſt, aperta ſunt monumenta, petræ ſciſſæ ſunt, omniaque inſenſibilia elementa Mundi in execrationem Judaici ſceleris unam protulerunt Sententiam.

DICES: Legitur *Matth.* cap. 21. quod Chriſtus, cum eſuriret, & vidiſſet fici arborem ſecus viam, venit ad eam, cumque nihil in ea inveniſſet niſi folia, imprecatus eſt illi, dicendo: *Nunquam ex te fructus naſcatur in ſempiternum*, & confeſtim arborem ſterilem & aridam reddidit. Obſervat autem *S. Marcus* cap. 11. *Quod tunc non erat tempus ficorum*. Quare igitur Chriſtus maledixit huic arbori, eo quod fructus non haberet, ſi necdum adveniſſet tempus fructuum? habent enim arbores ſtata tempora, quibus edant fœtus ſuos, ut iniquus videatur, qui ſterilem reddit arborem, quæ non ante tempus fructus produxit. Quare etiam Chriſtus accurrit ad ficum, & excuſſit ſi quid eſſet fructuum, cum tamen probe ſciret nihil omnino eſſe præter folia? Non videtur igitur fuiſſe conveniens ut Chriſtus malediceret huic arbori, eamque edito miraculo, ſterilem, & aridam redderet.

Reſpondeo: hoc miraculum, quod Chriſtus exſiccando ficulneam edidit, ſi littera tantum ſive id quod geſtum eſt, ſpectetur, Chriſto videri indignum, at ſi attendatur myſtica ratio ob quam Chriſtus ejuſmodi patravit miraculum, ſumma eſſe admiratione dignum. Voluit enim Chriſtus per hanc maledictam ficum veluti per parabolam, ſignificare, ſe in Sacerdotibus, Scribis, & Phariſæis, qui dulciſſimi fructus Evangelici maximam de ſe ſpem præbebant, nihil omnino fructus reperiſſe. Scribæ ſiquidem, & Phariſæi prolixe orabant, largiebantur eleemoſynam, quin & lata phylacteria, mirum quoddam pietatis ſtudium præferebant, pompa cæremoniarum, legiſque obſervandæ zelo gloriabantur. Hæc nimirum erant folia, vel ante tempus fructum pollicentia, quæ tamen fructibus fidei, humilitatis, & ſinceræ pœnitentiæ vacua erant; quia hæc omnia Scribæ, & Phariſæi factitabant, ut ſanctitatis famam apud homines captarent, & ſuæ, quam jactabant, juſtitiæ falſo honore capti, imperata ad ſalutem pœnitentiam, & humilitatem ſpernebant. Chriſtus ergo eo miraculo, quo ficulneam exſiccavit, docere voluit: nihil eſſe deploratius impietate, falſa religionis ſpecie fucata. Hæc ficus promerita eſt execrationem Chriſti, ne quis foliorum pompa deceptus, ex hominum genere poſthac ſperet ullum ſuaviſſimæ charitatis Evangelicæ fructum. In hanc rem appoſite ait *S. Ambroſius* Enarratione in Pſalm. 1. *Virtutes ſine Fide folia ſunt; videntur vivere, ſed prodeſſe non poſſunt. Agitantur vento, quia non habent fundamentum. Quanti gentiles habent miſericordiam, habent ſobrietatem, ſed fructum non habent, quia Fidem non habent? labuntur cito folia, ubi ventus flaverit. Et aliqui Judæi habent caſtimoniam, ſedulitatem in lectione multam, & diligentiam: ſed ſine fructu ſunt, & verſantur ut folia. Hæc forte ſunt folia quæ Salvator in illa ficu reperit; ſed fructum non invenit*. Idem docet *S. Gregorius Papa*, ſeu potius alius Author Com. in l. 1. Reg. l. 6. ad c. 15. v. 30. ubi hæc habet: *In fructu, non in foliis, aut ramis pœnitentia cognoſcenda eſt. Quaſi arbor quippe bona voluntas eſt. Confeſſionis ergo verba quid ſunt aliud niſi folia? Non ergo nobis folia propter ſe ipſa, ſed propter fructum expetenda ſunt, quia idcirco omnis confeſſio peccatorum recipitur, ut fructus pœnitentiæ ſubſequatur. Unde, & Dominus arborem foliis decoram, fructu ſterilem, maledixit, quia Confeſſionis ornatum non recipit ſine fructu afflictionis*.

HY-

HYMNUS.

De Transfiguratione Chriſti.

HOc, juſſa quondam rumpimus,
  Feſto die, ſilentia;
  Celata dudum jam decet
  Vulgare nos myſteria.

Montis ſub alto vertice,
  Tribus vocatis teſtibus,
  O Chriſte, viſus hactenus
  Terris homo, pates Deus.

Tuæ latens lucis jubar
  Sacros in artus effluit,
  Veſtis tuo te numine,
  Tibique totus redderis.

Cœlo tonante, protinus
  Audita ſummi vox Patris.
  Te nube rupta Filium,
  Quo gloriatur, aſſerit.

Hic eſt Magiſter omnium,
  Quem pronus orbis audiat:
  Silete mortales; Deus,
  Qui nos docet, fatur Deus.

Fons lucis æternæ, Deus,
  Qui nube noſtri corporis
  Das temperati numinis
  Blanda frui præſentia.

Ceſſante jam miraculo,
  Quo te premebas hactenus,
  Mortale quidquid ſumpſeras,
  Splendore circumfunditur.

Rei gerendæ conſcius
  Fidos ſodales eligis;
  Ut qui tuæ teſtes neſcis,
  Teſtes tuæ ſint gloriæ,

Ad aſtra curru flammeo
  Qui raptus olim tranſiit,
  Sub mole lucis obrutus,
  Vix te medio ſuſtinet.

E fronte qui lucem vibrat,
  Cedit tuis fulgoribus,
  Vetuſto lex jam ſe pavet
  Legi novæ componere.

Quam nos potenter allicis!
  Te Chriſte quando detegis.
  Te quando celas providus
  Nobis peræque conſulis.

Hic nos adoptat filios
  Qui te vocavit Filium:
  Sponſos futuræ gloriæ
  Dat certa nobis pignora.

E nube quid Pater probat?
  De monte quid Fili doces?
  Umbris procul cedentibus,
  Reſtabat una Veritas.

Ut juſſa Patris impleas,
  Mactanda mundo victima,
  Formam reſumens priſtinam
  Mortalitati redderis.

Fac, Chriſte, qui nobis lates
  Obſcura dum regit Fides,
  Fracto ſolutos corpore,
  Nos te videre, te frui.

DISSERTATIO DECIMA-QUINTA.

De anno, die, hora, & loco paſſionis, ſeu mortis Chriſti Domini.

DUo dubia, quæ Theologi movere ſolent, in hac Diſſertatione diſcutienda, ac dirimenda ſuſcipio. Primum dubium eſt de initio, & fine LXX. Danielis Hebdomadum. Nam cum juxta celeberrimum Danielis vaticinium, quod in ore omnium Chriſtianorum eſt, Meſſias, ideſt, Chriſtus, occidendus ſit in medio hebdomadis ſeptuageſimæ, gravis inter viros eruditos de exordio, & fine LXX. Danielis hebdomadum ſuboritur diſceptatio. Alterum dubium eſt, quoto ætatis ſuæ anno Chriſtus mortem obierit? Quæ duo dubia totidem paragraphis diſſolvam.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

De initio, & *fine LXX. Danilis Hebdomadum*.

QUoniam ex LXX. Danielis hebdomadibus in ſequenti paragrapho inveſtigaturi ſumus annum, quo Chriſtus Dominus mortuus eſt, operæ pretium eſt ut hic exponamus celeberrimum illius Prophetæ oraculum, quod eo majori attentione, animique cura dignum eſſe videtur, quod in eo de adventu, & morte Servatoris fides maxime ſtabiliatur, & Judæorum incredulitas, Meſſiam ſuum adhuc expectantium, ita refellatur, ut ex pertinacioribus vix quiſquam hiſcere audeat. Sic autem habet Danielis vaticinium, quod legitur cap. 9. *Septuaginta hebdomades abbreviatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper urbem ſanctam tuam, ut conſummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur juſtitia ſempiterna, & impleatur viſio, & prophetia, & ungatur Sanctus ſanctorum. Scito ergo & animadverte: ab exitu ſermonis ut iterum ædificetur Hieruſalem, uſque ad Chriſtum ducem, hebdomades ſeptem, & hebdomades ſexaginta duæ erunt, & rurſum ædificabitur platea, & muri in anguſtia temporum .... Confirmabit autem pactum multis hebdomada una, & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia, & ſacrificium, & erit in Templo abominatio deſolationis, & uſque in conſummationem, & finem perſeverabit deſolatio*. In hoc Danielis Vaticinio circumſtantiæ notantur, quæ ſoli Jeſu Chriſto competere poſſunt. Is etenim venturus prænunciatur, in cujus adventu ceſſabunt viſiones & Prophetiæ; certum autem eſt, Prophetas à tempore adventus Chriſti omnino in Synagoga ceſſaſſe, ſicut Judæi ipſi vel inviti fatentur. Is rurſus prænunciatur venturus, quo occiſo, Civitas Hieruſalem, & Sanctuarium diſſipari debebat. At utrumque diſſipatum eſſe ſub Imperat. *Veſpaſiano* & *Tito* negare haud poſſunt Judæi. Is venturus prænunciatur, in cujus adventu deficiet hoſtia & ſacrificium. At utrumque jam defeciſſe experiuntur Judæi, qui, averſo Templo Salomonico, nullum ſacrificium jam offerre poſſunt. Is demum prædicitur venturus, quo tandem mortuo, futura erat in Templo abominatio deſolationis uſque ad conſummationem & finem duratura: At, id Judæi nunc oculis uſurpant, ſunt enim omnibus exoſi, diſperſi, abjecti, miſeri, extorres, ſine patria, ſine Principe, ſine Sacerdote, ſine Sacrificio, ſine Templo. Verum quamvis Danielis Vaticinium in ſolum Jeſum Chriſtum quadrare ſatis pateat; attamen, ut clarius explanetur, duo præſtanda ſunt. Primo, oſtendendum eſt, quid ſint Danielis hebdomades? Secundo, præfigendum eſt initium LXX. Danielis hebdomadum, quo ſemel conſtituto, manifeſto patebit, Chriſtum, juxta Danielis prædictionem, in medio hebdomadis ſeptuageſimæ fuiſſe mactatum, & omnibus veteris legis ſacrificiis, ac cæremoniis finem impoſitum. Circa primam difficultatem convenit inter omnes Chronologos, hebdomades, de quibus ſermonem habet Daniel cap. 9. non eſſe hebdomadas dierum, aut menſium, aut decenniorum, aut jubilæorum, aut ſæculorum, ſed eſſe hebdomades annorum, juxta morem numerandi Hebræorum. Dicitur enim *Levitici* cap. 25. *Numerabis quoque tibi ſeptem hebdomades annorum, ideſt, ſepties ſeptem, quæ ſimul faciunt quadraginta novem*. Tales etiam annorum hebdomades in uſu fuerunt extra Hebræos, potiſſimum apud Aſtrologos, Medicos, ac Philoſophos, qui teſte *Cenſorino* cap. 14. libri *de die natali*, hebdomadibus humanam vitam emenſi ſunt. Hinc apud *Macrobium* lib. 1. in ſomnium Scipionis cap. 6. *Poſt ter ſeptenos annos .... quarta annorum hebdomada* ponitur pro quarta hominis ætate. Et *Varro* apud *Aulum Gellium* lib. 3. noctium Atticarum cap. 10. *Se duodecimam annorum hebdomadam ingreſſum eſſe* affirmat, hoc eſt, ſe octogenarium eſſe dicit. Unde perſpicuum eſt, LXX. hebdomades, de quibus capit. 9. loquitur Propheta Daniel, eſſe annorum hebdomades, quæ ſimul collectæ efficiunt numerum quadringentorum, & nonaginta annorum. In hoc conſentiunt omnes

nes Chronologi, & inter Judæos R. *Abarbanel*, *R. Aben Eſra*, aliique Rabbini hunc Danielis locum explicantes, qui, ſubinde rejiciunt vana illa commenta Judæorum, quorum alii, ut tempus venturi Meſſiæ in longum ævum protrahere poſſint, aſſerunt, ſeptuaginta *Danielis* hebdomades, non annorum ſimpliciter, ſed decenniorum eſſe, adeo ut unaquæque hebdomada ſeptem annorum decades, hoc eſt, annos ſeptuaginta conficeret, ac proinde ſeptuaginta hebdomades complecterentur annos quatermille nongentos. Alii vero Judæi dicunt, hebdomades *Danielis* non eſſe hebdomades annorum, vel decenniorum, ſed eſſe hebdomades Jubilæorum, adeo ut hebdomada una ſeptem Jubilæos, hoc eſt, trecentos quinquaginta annos comprehenderet: eſt enim Judaicus Jubilæus annorum quinquaginta periodus, ac ſubinde ſeptuaginta hebdomades referunt annos quadringentos quinquaginta ſupra vicies centena millia. Alii denique Judæi pertendunt, hebdomades *Danielis* non eſſe annorum, nec decenniorum, nec Jubilæorum, ſed ſæculorum, quarum ſcilicet quælibet hebdomada complectatur ſeptem ſæcula, ſicque ſeptuaginta hebdomades ſæculorum referant annos nongentos ſupra quadrageſies centena millia. Hæc, inquam, vana Judæorum commenta explodunt periti Rabbini, & ultro conſentiunt, hebdomades, quarum meminit Propheta *Daniel*, eſſe hebdomades annorum, adeoque ſeptuaginta hebdomades ſimul collectas efficere numerum quadrigentorum & nonaginta annorum. At, de initio LXX. illarum Danielis hebdomadum, non una omnium eſt ſententia, ſed incredibilis potius opinionum conflictus. *Sanctus Hieronymus* jam tum ſuo ſæculo octo recenſuit opiniones, *Benedictus* vero *Pererius* quindecim enumerat, eiſque confutandis decimam ſextam adjicit tanquam probabiliorem. Quo fit, ut merito dici poſſit cum *Iſaaco Voſſio* cap. 10. Chronologiæ ſacræ, quod nulla pars Chronologiæ multis ſæculis tam vexavit humana ingenia, quam quæ de annis Perſarum, & de Danielis hebdomadibus agit. Tot diverſas, in quas abeunt Chronologi, opiniones, ne in immenſum diffundar, aliis diſcutiendas lubens permitto, hic duntaxat breviter proponam eam, quæ mihi magis probatur, ſententiam, & quæ ad iſtum nodum gordium ſecandum ſemper viſa eſt expeditiſſima.

DICO ITAQUE: *Exordium LXX. Danielis hebdomadum aſſignandum eſſe anno ſeptimo Artaxerxis Longimani, Perſarum Regis.*

Ut facilius intelligatur hæc aſſertio, duo ſunt prænotanda. Primo prænotandum eſt, quatuor a Regibus Perſarum data eſſe in gratiam Judæorum Edicta. Primum Edictum Judæis datum eſt a *Cyro*, ſicut legitur cap. 1. lib. 1. *Eſdræ*. Alterum datum eſt a *Dario Hyſtaſpe*, ut dicitur c. 8. lib. 1. *Eſdræ*. Tertium Edictum Judæis conceſſum eſt ab *Artaxerxe Longimano* anno ipſius Regni ſeptimo, uti refert *Eſdra*, cap. 7. lib. 1. Poſtremum Edictum in gratiam Judæorum dedit idem *Artaxerxes Longimanus* anno vigeſimo Regni ſui, ſicut ſcriptum legimus c. 2. lib. 2. *Eſdræ*. Cum igitur Daniel aſſerat, initium LXX. hebdomadum ducendum eſſe *ab exitu ſermonis*, hoc eſt, ab Edicto, quo Judæis permittenda erat poteſtas iterum ædificandi Hieruſalem, hinc quærunt Chronologi, a quo Edicto, ex his quatuor in gratiam Judæorum a Regibus Perſarum conceſſis, ſeptuaginta Danielis hebdomades auſpicari debeant? Recentiores bene multi initium LXX. Danielis hebdomadum accerſendum eſſe putant ab illo Edicto, quod Artaxerxes in gratiam Judæorum conceſſit anno vigeſimo Regni ſui. Sed ipſe cum aliis viris eruditis probabilius cenſeo: LXX. Danielis hebdomades initium habuiſſe a promulgatione hujus Edicti, quod Artaxerxes Longimanus in gratiam Judæorum dedit anno ſeptimo Regni ſui.

Secundo, prænotandum eſt, annum ſeptimum Artaxerxis Longimani concurrere cum anno tertio Olympiadis octuageſimæ, periodi vero Julianæ 4256. ante Æram vulgarem 457. Qua in re conſentiunt tam antiqui, quam moderni Hiſtorici. *Euſebius* quippe in Chronico aſſerit, Artaxerxem Longimanum iniiſſe Regnum anno primo Olympiadis ſeptuageſimæ nonæ, ſeu anno periodi Julianæ 4250.

4250. ante Æram vulgarem 463. Quam quidem Chronologiæ rationem longe ante *Euſebium* tradiderat accuratiſſimus temporum explanator *Julius Africanus* (cujus quinque Chronographiæ libr. laudat *Euſebius* lib. 6. Hiſt. Eccleſ. cap. 31. eoſque ferme integros in Chronicon ſuum convaſavit). Nam juxta Julii Africani calculum, *quando Artaxerxes viceſimum Regni ſui habebat annum, erat octogeſimæ Olympiadis annus quartus*; ut ex ejus quinto volumine refert *Sanctus Hieronymus* in cap. 9. *Danielis*. Hic autem Julii Africani calculus aperte ſupponit, annum primum Regni Artaxerxis Longimani copulari debere cum anno primo Olympiadis ſeptuageſimæ nonæ, ſeu cum anno periodi Julianæ 4250. ante Æram vulgarem 463. Nam quinque Olympiades, ut notum eſt omnibus, conficiunt annos viginti. Accedit etiam *Diodorus*, qui lib. 11. Bibliot. refert Xerxem, patrem Artaxerxis, occiſum fuiſſe anno quarto Olymp. ſeptuageſimæ octavæ, ipſumque Artaxerxem, Artabano regicida interfecte, rerum potitum eſſe, & Imperii Perſici gubernacula tenuiſſe. Statuamus ergo, quod extra omnem dubitationis aleam poſitum eſſe debet, Artaxerxem Longimanum regnare cœpiſſe anno primo Olympiadis ſeptuageſimæ nonæ, ſeu anno periodi Julianæ 4250. ante Æram vulgarem 463. Ex quo palam ſequitur, annum ſeptimum Regni Artaxerxis concurrere cum anno tertio Olympiadis octogeſimæ, ſeu cum anno periodi Julianæ 4256. ante Æram vulgarem 357. Fatentur quippe omnes Chronologi, annum primum Æræ volgaris cæpiſſe anno primo Olymp. 195. ſeu anno periodi Julian. 4714. His ſemel ſuppoſitis.

Probatur, initium LXX. Danielis hebdomadum putandum eſſe ab anno ſeptimo Artaxerxis Longimani, hac ratione. Chriſtus occidi debuit, juxta vaticinium Danielis, in medio hebdomadis ſeptuageſimæ, hoc eſt, anno quadringenteſimo octogeſimo ſexto ab exordio LXX. Danielis hebdomadum, atqui ab anno ſeptimo Artaxerxis Longimani uſque ad mortem Chriſti effluxerunt anni 486. Ergo ab anno ſeptimo Regni Artaxerxis Longimani putari debet initium LXX. Danielis hebdomadum. Prob. min. annus ſeptimus Regni Artaxerxis Longimani concurrit, ſicut mox diximus, cum anno tertio Olympiadis octuageſimæ, ſeu cum anno periodi Julianæ 4256. Ante Æram vulgarem 457. Ab hoc igitur anno ſeptimo Regni Artaxerxis Longimani uſque ad annum primum Æræ vulgaris, hoc eſt, uſque ad annum periodi Julianæ 4714. effluxerunt anni 457. quibus annis ſi addas annos viginti novem Æræ vulgaris (Chriſtus enim, ut in ſequenti paragrapho oſtendam, mortuus eſt anno vigeſimo nono Æræ vulgaris) comperies ab anno ſeptimo Regni Artaxerxis Longimani ad obitum uſque Chriſti Domini interfluxiſſe annos 486. Adeoque Chriſtum mortuum eſſe in medio hebdomadis ſeptuageſimæ, ſicut prædictum eſt a Daniele Propheta. Porro, fixo ſemel, ac conſtituto LXX. Danielis hebdomadum initio, facili negotio intelligitur, quandonam finem exitumque habuerint. Nam LXX. Danielis hebdomades, ut mox dictum eſt, efficiunt annos 490. Cum ergo ab anno ſeptimo Artaxerxis Longimani uſque ad obitum Chriſti effluxerint anni 486. ſequitur, LXX. Danielis hebdomades finem, exitumque habuiſſe quadriennio integro poſt Paſſionem Chriſti.

In hac ſententia, de exordio, & fine LXX. Danielis hebdomadum, omnia ſibi optime cohærent. At in ſententia eorum, qui ab anno vigeſimo Regni Artaxerxis LXX. Danielis hebdomadum ducunt initium, ingens occurit, & inſuperabilis difficultas. Annus ſiquidem vigeſimus Regni Artaxerxis Longimani, juxta calculum *Julii Africani*, *Euſebii* & *Diodori*, connecti debet cum anno quarto Olympiadis octogeſimæ tertiæ, ſeu cum anno periodi Julianæ quater milleſimo duceteſimo ſexageſimo nono, ante Æram vulgarem quadringenteſimo quadrageſimo quarto. Unde ſequitur, ab anno vigeſimo Regni Artaxerxis Longimani uſque ad annum primum Æræ vulgaris, ideſt, uſque ad annum periodi Julianæ quater milleſimum ſeptingenteſimum decimum quartum, eſ-

effluxiſſe duntaxat annos 444. quibus ſi adjicias Æræ vulgaris annos triginta tres (anno ſiquidem trigeſimo tertio Æræ vulgaris mortem Chriſti illigare ſolent iſti Chronologi) invenies ab anno vigeſimo Regni Artaxerxis Longimani uſque ad mortem Chriſti fluxiſſe tantummodo annos 477. Quod quidem temporis intervallum, ut nemo non videt, nimis exiguum eſt ad implendum vaticinium Danielis de LXX. hebdomadibus. Daniel nanque diſerte prædixit, Chriſtum in medio hobdomadis ſeptuageſimæ occiſum iri, anni autem 476. conficiunt duntaxat ſexaginta & octo hebdomades completas. Quapropter, ſi initium LXX. Danielis hebdomadum ab anno vigeſimo Regni Artaxerxis duceretur, Chriſtus fuiſſet occiſus anno primo hebdomadis ſexageſimæ nonæ, cum tamen juxta Danielem debuerit occidi in medio hebdomadis ſeptuageſimæ. Hæc eſt implexa, ac ſalebroſa difficultas, in qua enodanda diu multumque inſudarunt illi Chronologi, qui initium LXX. Danielis hebdomadum deſumendum putant ab anno vigeſimo Regni Artaxerxis Longimani. Sed ut illis Chronologis omnis omnino præcludatur aditus, rationes, quibus ab ea difficultate ſeſe expedire conantur, hic breviter expendere, ac confutare non erit inutile.

In primis, nonnulli tempus, quod ab anno vigeſimo Regni Artaxerxis Longimani ad mortem uſque Chriſti Servatoris noſtri colligendum venit, laxant, altiuſque repetunt initium Regni Artaxerxis. Ea in ſententia verſantur *Pererius*, *&* *Petavius*, qui Epocham Regni Artaxerxis Longimani conjiciunt in annum duodecimum Xerxis, patris ejus, quo anno ſuſpicantur, Artaxerxem, ejus filium, in Imperii communionem fuiſſe aſſumptum. Hanc conjecturam iſtis, quæ ſubjiciam, momentis ſe adſtruere poſſe autumant prædicti Scriptores Primo, quia, inquiunt, mos ille apud Perſarum Reges inoleverat, ut, dum ad bella extra Perſidem gerenda proficiſcebantur, Regni hæredem deſignarent, ſicut non ſemel teſtatur *Herodotus*. Cum igitur *Xerxes* Perſarum Rex, an. primo Olympiadis ſeptuageſimæ quintæ, ſeu anno Regni ſui duodecimo, ferale bellum adverſum Græciam moveret, *Artaxerxem*, filium ſuum, Regni ſui ſocium, conſortem, atque participem eodem anno inſtituit, ac declaravit. Præterea, inquiunt, *Thucydides*, *Charon Lampſacenus*, aliique probatiſſimæ fidei Hiſtorici tradunt, *Themiſtoclem*, Græcia profugum, Epiſtolam ad *Artaxerxem*, filium *Xerxis*, *recens regnantem* dediſſe, ſed, verſa vice, *Diodorum Siculum* ſcribere, *Themiſtoclem* anno ſecundo Olympiadis ſeptuageſimæ ſeptimæ adiiſſe ad *Xerxem*, non ad *Artaxerxem*, idemque a claris Hiſtoriarum Scriptoribus, *Ephoro*, *Dinone*, *Clitarcho*, *&* *Heraclide* litteris mandatum eſſe *Plutarchus* docet, & apud *Strabonem*, atque *Euſebium* legitur. Porro, hæc diverſorum Scriptorum diſcrepantia & repugnantia teſtimonia facili negotio conciliari poſſe dictitant iſti Chronologi, ſi *Xerxem*, ejuſque filium *Artaxerxem*, ſimul regnaſſe dicatur, hoc eſt, ſi ſemel admittatur, *Artaxerxem* anno Regni duodecimo Patris ſui Xerxis, ab eo ad Regni conſortium fuiſſe adſcitum. Sed facile refelluntur hæ duæ conjecturæ, quibus prædicti Chronologi fulciuntur. Et primo quidem, quamvis non inficias eam, ſolemne olim fuiſſe Perſarum Regibus aliquem Regni ſui ſocium adſciſcere, dum ad gerenda bella proficiſcebantur; nullibi tamen legitur, Perſarum Reges ſolitos eſſe, dum viverent, aliquem ſibi deſignare ſocium, qui ejuſdem Regni particeps eſſet. De ea quippe ad Regni ſocietatem vigente apud Perſas conſuetudine ne minimum quidem verbum fecerunt veteres Hiſtorici, qui de Perſarum Regibus ſcripſerunt. Secundo, falſo ſupponunt iſti Chronologi, annum duodecimum Regni *Xerxis* incidiſſe in annum primum Olympiadis ſeptuageſimæ quintæ, cum certum ſit, juxta accuratiſſimum, quem mox exhibuimus, calculum *Julii Africani*, *Euſebii*, *&* *Diodori*, *Xerxem*, Patrem *Artaxerxis*, cæpiſſe in Perſide regnare anno tertio Olympiadis ſeptuageſimæ tertiæ, ac ſubinde annum ejus Regni duodecimum incidiſſe in annum tertium Olympiadis ſeptuageſimæ ſextæ, & annum ejus mor-

tis connectendum eſſe cum anno quarto Olympiadis ſeptuageſimæ nonæ. Tertio, *Plutarchus*, ſicut jam obſervavimus, ex *Thucydide*, *Charonte Lampſaceno*, & vetuſtis quibuſdam Chronicis, ſcribit, *Themiſtoclem*, jam defuncto *Xerxe*, Perſarum Rege, veniſſe ad *Artaxerxem*, ejus filium, poſt patris ſui *Xerxis* obitum, in Perſide regnantem. Quo teſtimonio manifeſte conſtat, ſimul non regnaſſe *Xerxem*, & *Artaxerxem*, quando in Perſidem *Themiſtocles* ſeceſſit. Quarto, ſi *Artaxerxes* anno duodecimo Regni patris ſui *Xerxis* conſors Regni factus fuiſſet, puer admodnm extitiſſet, cnm ad eum *Themiſtocles* veniſſet. Teſtatur ſiquidem *Juſtinus* lib. 3. Hiſt. *Artaxerxem*, quando, poſt obitum patris ſui *Xerxis* in Perſide regnare cæpit, adhuc puerum fuiſſe. Vivente igitur adhuc patre ſuo longe magis puer eſſe debuit, & præſertim anno duodecimo Regni Patris ſui *Xerxis*, quo anno ſupponunt Chronologi, quos impugno, fuiſſe *Artaxerxem* a patre ſuo *Xerxe* in Regni communionem aſſumptum: Atqui tamen *Thucydides*, & *Plutarchus* narrant, adveniente *Themiſtocle* in Perſidem, ea ab *Artaxerxe* geſta dictave fuiſſe, quæ nonniſi ab homine virili jam & matura prudentia prædito, dici ac peragi poterant. Denique, etiamſi liberaliter darem (quod tamen conſtanter pernego.) Artaxerxem anno duodecimo Regni patris ſuis *Xerxis* in ſocietatem Regni adſcitum eſſe, inde nihiloſecius colligi minime deberet, initium computandi annos Regni *Artaxerxis* ducendum eſſe ab anno duodecimo Regni Xerxis, quo in Regni ſocietatem ab ipſo adſcitus ſupponitur. Id enim penitus abhorret a conſuetudine Hiſtoricorum, qui initium putandi annos Regni *Artaxerxis* ab eo duntaxat anno accerſere ſolent, quo, poſt defnnctum patrem *Xerxem*, plenam & integram in Perſide poteſtatem adeptus eſt, ſoluſque regnavit. Fictitia itaque eſt, & infirmo tibicine nixa hæc Artaxerxis cnm patre ſuo *Xerxe*, adhuc vivente, Regni ſocietas, quam ideo commenti ſunt laudati Chronologi, quia, ſubducto annorum calculo, animadverterunt, initium LXX. Danielis hebdomadum, quæ ſpatium annorum 490. complectuntur, duci non poſſe ab anno vigeſimo Regni *Artaxerxis*, ſi ſemel anni Regni *Artaxerxis* putentur (ſicut revera putari debent) ab obitu patris ſui *Xerxis*.

Alii Chronologi, cum doctiſſimo *Jacobo Uſſerio*, licet improbent tanquam omnino fictitiam hanc Regni Artaxerxis Longimani cum patre communionem, attamen, ut a propoſita difficultate ſeſe extricare poſſint, aliquot ex Regno Xerxis eximunt annos, voluntque, Xerxem ſucceſſiſſe Dario, patri ſuo, anno periodi Julianæ 4229. ante Æram vulgarem 485. Artaxerxem vero Longimanum, Xerxis filium, patre jam defuncto, Regnum iniiſſe anno periodi Julianæ 4241. ante Æram vulgarem 473.

Sed hæc *Uſſerii*, & aliorum conjectura falſi convincitur. Primo, quia Artaxerxes Longimanus, juxta calculum *Julii Africani*, *Euſebii*, & *Diodori*, regnare cæpit anno 1. Olympiadis 79. ſeu anno periodi Julianæ quater milleſimo ducenteſimo quinquageſimo; perperam igitur ſupponit *Uſſerius*, Artaxerxem Longimanum Regnum iniiſſe anno periodi Julianæ 4241. Præterea, juxta calculum *Uſſerii*, Xerxes, pater Artaxerxis Longimani, regnaſſet tantum annis 12. aſſerit quippe *Uſſerius*, Xerxem ſucceſſiſſe Dario patri ſuo anno periodi Julianæ 4229. & Artaxerxem Longimanum, ejus filium, patre jam defuncto, Regnum iniiſſe anno periodi Julianæ quater milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo; unde manifeſto ſequitur, Xerxis Regni Epocham, juxta calculum *Uſſerii*, altiorem eſſe Epocha Regni Artaxerxis annis duodecim, quos Xerxes tantum regnaverit, quod tamen eſt contra fidem antiquorum, qui ſcribunt, Xerxem regnaſſe vel annos viginti, ut ait *Euſebius* in Chronico, vel annos viginti & unum, ut ſcribit *Ptolomæus* in Mathematico Babyloniorum, Perſarumque Regnum Canone.

Alii denique Chronologi, cum probe perſpectum habeant, temporis intervallum, quod ab anno vigeſimo Regni Artaxerxis uſque ab obitum Chriſti colligitur, paulo brevius eſſe, contra-

trahunt hebdomades Danielis in annos Solaribus breviores, quales ſunt anni Lunares, in quibus nullus reperitur menſis embolimus, ſeu intercalaris. Quippe ne vel pueros, qui necdum ære lavantur, latet, annum Solarem Julianum, ſeu popularem, conſtare diebus 365. & horis circiter ſex, annum vero Lunarem civilem dies continere 354. Quo fit, ut ſexaginta ſeptem hebdomades annorum Solarium, quæ ſimul collectæ efficiunt annos Solares 469. adæquent ſexaginta novem hebdomadas annorum Lunarium, quæ ſimul collectæ dant annos Lunares 482. Poſito autem ejuſmodi hebdomadum annorum Lunarium exordio in anno vigeſimo Regni Artaxerxis Longimani, facile reperitur, ſexaginta novem hebdomadas annorum Lunarium expletas eſſe ante Baptiſmum, & prædicationem Chriſti, ac ſubinde ipſius mortem ad ſequentem hebdomadam, ſeu ſeptuageſimam, pertinere. Auctor hujus ſententiæ fuit *Julius Africanus*, qui bene multos ſequaces habuit, præcipue *Theodoretum*, *Bedam*, *Zonaram*, *Rupertum*, *Dionyſium Carthuſianum*, *Pererium*, *Torniellum*, *Danielem Huetium*, *Abrincenſem Epiſcopum*, in Demonſtrat. ſua Evangelica, Propoſit. 9. *Samuelem Baſnagium* Diſſertat. 8. Tom. 2. Annal. politico-Eccleſiaſt. & alios.

Verum, hæc ſententia nihilo præcedentibus verior eſt; tum quia hujuſmodi hebdomades annorum Lunarium, quales ſunt apud Arabes, ſine menſe embolimo, ſeu intercalari, nunquam fuerunt in uſu apud Hebræos. Tum quia etiam certiſſime conſtat, ſolemne ſemper fuiſſe Hebræis ad Lunarem annum civilem, quo utebantur, Solari anno coæquandum, more Græcorum, quolibet biennio, vel triennio menſem intercalare, aut quolibet octennio tres menſes embolimos adiicere, ut fatetur *Julius Africanus* tum apud *Euſebium* lib. 8. de Demonſtrat. Evang. tum apud *S. Hieronymum* in cap. 9. *Danielis*, & apud *Georgium Syncellum in* Chronographia, idque a Moyſis temporibus apud Hebræos uſitatum fuiſſe tradit *Aben-Eſra*. Tantum igitur abeſt, ut Lunaris Hebræorum ſupputatio, ad quam confugiunt moderni quidam Chronologi, nobis perſuadeat admittendos eſſe in calculo LXX. Danielis hebdomadum, annos pure Lunares, ideſt, abſque menſe embolimo, ut plane nos contrarium edoceat. Neque etiam annos pure Lunares intelligere cogit Angelica, & Prophetica locutio, qua LXX. hebdomades *abbreviatæ* dicuntur; Tò enim *abbreviatæ*, idem eſt ac *deciſæ*, ſeu *definitæ*, aut *decretæ*, ut explicat *Theodoretus*; vel, ut doctiſſimus *Petavius* lib. 11. de doctrina temporum cap. 35. LXX. hebdomades *abbreviatæ* dicuntur, quia ex incerto, & infinito tempore, ad certum & conſtitutum ſpatium Prophetico vaticinio, ac divina ordinatione contractus eſt adventus Meſſiæ, ſive quod ex longiore intervallo, quod ab Orbis initio fluxit uſque ad Danielem, breviſſimum ad ortum Meſſiæ reſtabat, non ſecus ac ex. gr. in ſenectute vita hominis abbreviata dicitur. Idem docet *Lyranus*, origine Hebræus, & in rebus Hebraicis verſatiſſimus. Quapropter immerito moderni illi Chronologi in hac Angelica, & Prophetica locutione expiſcantur annos pure Lunares.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primo: In Edicto, quod Artaxerxes Longimanus anno ſeptimo Regni ſui Judæis conceſſit, ne ullum quidem verbulum eſt de poteſtate ædificandi Hieruſalem, ſeu foſſam, plateas, & muros Urbis, publicaque ædificia inſtaurandi, ſed in eo mentio duntaxat fit de poteſtate Judæis data Templum reparandi, & in patriam Solum revertendi; atqui LXX. Danielis hebdomadum exordium duci debet *ab exitu Sermonis ut iterum ædificetur Hieruſalem*, ideſt, a promulgatione illius Edicti, quo Judæis inſtaurandæ Urbis data eſt poteſtas; ejuſmodi autem Edictum Judæis tantummodo conceſſum eſt anno vigeſimo Artaxerxis Longimani, ergo non ab anno ſeptimo, ſed potius ab anno vigeſimo Regni Artaxerxis Longimani duci debet exordium LXX. Danielis hebdomadum.

Reſpondeo: Quod, licet in hoc Edicto Judæis conceſſo anno ſeptimo Artaxerxis Longimani, non fiat diſerta, ſeu ex-

expreſſa, & explicita mentio de inſtaurandis mœnibus Hieruſalem, implicite tamen facultas cingendi mœnibus Urbem in eo Edicto ſatis ſuperque continetur. Legimus quippe lib. 1. *Eſdræ* c. 7. Artaxerxem Longimanum anno ſeptimo Regni ſui dediſſe Eſdræ omnem petitionem ejus: *Ipſe Eſdras aſcendit de Babylone .... & dedit ei Rex ſecundum manum Domini Dei ejus ſuper eum, omnem petitionem ejus.* Porro, quis credat Eſdram ab illo Rege, ſeu Artaxerxe Longimano, de Judæis tam benemerito, & cui ipſemet Eſdras gratiſſimus erat, mœnium Urbis Hieruſalem inſtaurationem non poſtulaſſe? Vero igitur quam ſimillimum eſt, Eſdram anno ſeptimo Regni Artaxerxis poſtulaſſe muros Urbis ædificandi poteſtatem, eamque ab illo Perſarum Rege impetraſſe, quamvis de ea in præſenti Edicto diſerta non habeatur mentio.

Arguitur ſecundo: Ante annum vigeſimum Artaxerxis Longimani Urbs Sacra, ſeu Hieruſalem, in ruderibus, cineribuſque ſepulta ſuis jacebat, ergo Judæi anno ſeptimo Regni Artaxerxis Longimani non obtinuerunt Edictum de inſtaurandis mœnibus Urbis Hieruſalem: ſi enim tale Decretum obtinuiſſent Judæi, illud procul dubio executioni mandaſſent. Prob. ant. ex lacrymis Nehemiæ, paternæ Urbis cladem lugentis, cap. 11. lib. 2. *Eſdræ*: *Et dixi Regi, quare non mæreat vultus meus, quia Civitas domus ſepulcrorum patris mei deſerta eſt; & portæ ejus combuſtæ ſunt igni?* Hinc idem Nehemias, aſpirante Deo, has preces Artaxerxi Longimano fudit: *Si videtur Regi bonum, & ſi placet ſervus ante faciem tuam, ut mittat me ad Judæam, ſepulcrum patris mei, & ædificabo eam.* Precibus Nehemiæ de renovanda Urbe, cum Artaxerxes Longimanus anno vigeſimo Regni ſui annuiſſet, ille profectus Hieroſolymam, popularibus ſuis ea locutus eſt: *Vos noſtis afflictionem, in qua ſumus, quia Hieruſalem deſerta eſt, & portæ ejus conſumptæ ſunt igni: venite, & ædificemus muros Hieruſalem, & non ſimus ultra opprobrium.* Ex quibus verbis liquido patet, ante annum vigeſimum Regni Artaxerxis Longimani Urbem Sacram necdum mœnibus cinctam, ac renovatam fuiſſe.

Reſpondeo: Hanc facultatem reparandi muros Hieruſalem, quam Judæi anno ſeptimo Regni Artaxerxis obtinuerunt, non fuiſſe executioni mandatam, quia Samaritani, aliique infenſiſſimi eorum hoſtes armata manu, & clandeſtinis molitionibus Judæos ad mœnium Urbis reparationem ſeſe accingentes interturbarunt, quo factum eſt, ut Judæi ob tumultus, & hoſtium inſidias coacti fuerint aliud Edictum ab Artaxerxe Longimano (anno videlicet vigeſimo Regni ejus) poſtulare, quo ille Rex expreſſis ac diſertis verbis confirmaret poteſtatem ædificandi mœnia Hieruſalem, quam ipſis jam anno ſeptimo Regni ſui conceſſerat. Nec mirum, ſi primum Edictum anno ſeptimo Regni Artaxerxis Longimani Judæis conceſſum, quod implicite facultatem conſtruendi muros Hieruſalem continebat, non fuerit a Judæis executioni mandatum, quandoquidem in executione poſtremi Decreti dati anno vigeſimo Regni Artaxerxis Longimani, quod diſerte, & expreſſe poteſtatem muros Hieruſalem reparandi permittebat, tot, & tanta Judæi paſſi ſunt incommoda, ut parum abſuerit quin ab incæpta murorum extructione deſiſterent. Nam *Sanaballat, & Tobias Ammanites*, Arabes, Ammanitæ, & Azoti ægre ferentes, & graviſſima ira ſuccenſi, quod Judæi Hieroſolyma muris cingerent, conglomerato agmine, factaque conſpiratione in arma ruerunt, ne incæptum a Judæis opus ad umbilicum perduceretur, illudque reapſe impediſſent, niſi Judæi armis muniti, & diurnam nocturnamque cuſtodiam agentes, hoſtium, mœnia ſubvertere molientium, impetum repuliſſent.

Arguitur tertio: LXX. Danielis hebdomades completæ ſolum fuerunt tempore excidii Hieroſolymitani, ergo initium LXX. Danielis hebdomadum affigi nequit anno ſeptimo Artaxerxis Longimani. Conſequens eſt evidens, nam ab anno ſeptimo Artaxerxis uſque ad excidium Hieroſolymitanum, quod contigit ſub Tito Imperatore interfluxerunt anni pluſquam 490. quo annorum ſpatio LXX. Danielis continentur hebdomades. Prob. ant.

ant. ex verbis Angeli Danielem alloquentis: *Septuaginta hebdomades abbreviatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper Urbem Sanctam tuam ..... Et erit in Templo abominatio deſolationis &c.* Quibus verbis Angelus in LXX. hebdomadum ſpatio excidium Hieroſolymitanum includit, adeo ut ſenſus ſit, ſemel finita ſeptuageſima hebdomada, Templum Hieroſolymitanum exciſum iri, ergo LXX. Danielis hebdomades fuerunt tantummodo completæ in excidio Hieroſolymitano.

Reſpondeo neg. ant. ad cujus prob. diſtinguo ant. ſeptuaginta hebdomades abbreviatæ ſunt ſuper populum, & ſuper Urbem Sanctam, ut veniat Meſſias, & ungatur Sanctus Sanctorum, & ut expietur peccatum, concedo; ſeptuaginta hebdomades abbreviatæ ſunt ſuper populum, & ſuper Urbem Sanctam, ut vaſtentur Hieroſolyma, & templum excindatur, nego. Senſus ergo Angelici oraculi eſt, LXX. hebdomades abbreviatas eſſe ſuper populum, & ſuper Urbem Sanctam, idest, Hieruſalem, ut veniat Meſſias tamdiu deſideratus, & ungatur Sanctus Sanctorum, quod revera contigit, quando Chriſtus Servator noſter in medio hebdomadis ſeptuageſimæ ad redimendos homines, eoſque in libertatem filiorum Dei aſſerendos mortuus eſt. Dum vero Angelus, Danielem alloquens, ſubdit: *Et erit in Templo abominatio deſolationis &c.* his verbis prædicit quidem Angelus Hieroſolymorum devaſtationem, Templique excidium, non quod hæc immediate poſt finem hebdomadis ſeptuageſimæ contingere deberent, ſed quia non multo poſt finem hebdomadis ſeptuageſimæ eventura erant, tanquam pœna irroganda ſontibus Judæis, qui repudiata Numinis indulgentia, neglecta pœnitentia, atque Prophetarum oraculis pedibus conculcatis, Redemptorem ſuum occiderunt.

Arguitur ultimo: *Nehemias*, ſicut legitur c. 2. l. 2. *Eſdræ*, poſt impetratas a Rege Perſarum Litteras, inſtauravit muros Hieruſalem, atqui ejuſmodi Litteras ab *Artaxerxe Longimano*, Perſarum Rege, *Nehemias*, non obtinuit: exordium itaque LXX. Danielis hebdomadum non ab *Artaxerxe Longimano*, ſed ab alio Perſarum Rege peti debet. Probatur minor Propoſitio. *Nehemias*, qui, ad reædificandos Hieroſolymorum muros, a Rege Perſarum litteras obtinuit, vixit uſque ad tempora *Alexandri Magni*, qui *Darium Codomanum*, ultimum Perſarum Regem, ad Arbella, ſeu Gaugamala, tum Perſici Imperii finem, devicit. Ergo ille Perſarum Rex, a quo *Nehemias* impetravit Litteras ad inſtaurandos Hieroſolymorum muros, non potuit eſſe *Artaxerxes Longimanus*: alioqui *Nehemias* ſub *Alexandro Magno*, ad cujus tempora pervenit, habuiſſet ad minus centum & ſexaginta annos, ſicut manifeſte patet ex iſto calculo Chronologico annorum Regni Perſarum ducto ab initio Regni *Artaxerxis Longimani* uſque ad exordium *Alexandri Magni*. At enim, *Artaxerxes Longimanus* regnavit annis 40. *Darius Nothus* regnavit annis viginti. *Artaxerxes Mnemon*, ſeu Memorioſus, regnavit annis 43. *Darius Ochus* regnavit annis 23. *Arſes* regnavit annis 2. & *Darius Codomanus*, ultimus Perſarum Rex, regnavit annis 7. eoque devicto, *Alexander Magnus* in Babylone, tanquam Supremus Monarcha, regnare cœpit, & ab eo auſpicatur Imperium Græcorum. Facta igitur hac ſupputatione annorum Regni Perſarum, videlicet ab initio Regni *Artaxerxis Longimani* uſque ad exordium Imperii *Alexandri Magni*, liquido conſtat, ab exordio Regni *Artaxerxis Longimani* uſque ad initium *Alexandri Magni*, interfluxiſſe annos centum triginta quinque. Credibile autem eſt, *Nehemiam*, dum Litteras, ad reſtaurandos Hieroſolymorum muros, ab *Artaxerxe Longimano* obtinuit, attigiſſe ad minus annum ætatis ſuæ trigeſimum quintum, ac ſubinde, ſi ad tempora *Alexandri Magni* pervenit, neceſſario dicendum eſt, *Nehemiam*, imperante *Alexandro Magno*, habuiſſe annos pluſquam centum & ſexaginta. Quod quidem ab omni veri ſpecie abhorrere videtur, cum nulla tunc temporis tantæ longævitatis ſuppetant exempla. Porro *Nehemiam*, qui litteras ad reædificandos Hieroſolymorum muros a Rege Perſarum impetravit, ſuperſtitem adhuc fuiſſe imperante *Alexandro Magno*, duobus momentis evinci poteſt. Primo,

quia *Nehemias* lib. 2. Eſdræ cap. 12. v. 22. recenſendo nomina Sacerdotum, qui aſcenderunt in Hieruſalem ad celebrandam dedicationem muri ejuſdem Urbis, nominat *Jeddoa*, quem *Joſephus* lib. 11. Antiq. Jud. cap. 7. & 8. eumdem facit ac *Jaddum*, Summum Pontificem, qui *Alexandro Magno*, dum Hieroſolymorum Urbem ingreſſus eſt, occurrit. Cum igitur *Nehemias*, qui Litteras a Perſarum Rege impetravit ad inſtaurandum muros Hieruſalem, coævus fuerit *Jaddo*, Summo Pontifici, qui *Alexandro M.* occurrit, manifeſtum eſt, *Nehemiam* vixiſſe uſque ad tempora *Alexandri* M. Præterea, *Joſephus*, loco mox laudato, ait, hunc *Sanaballetem*, Cutæum, ſeu natione Samaritanum, qui opibus potens *Nehemiam* turbaverat Hieroſolymorum mœnia reficientem, *Joſephus*, inquam, ait, eumdem *Sanaballetem* ſecutum fuiſſe Caſtra *Alexandri M.* eique Urbem *Gazam* oppugnanti ſuppetias tuliſſe cum auxiliari manu octo millium militum. Teſtatur inſuper idem *Joſephus*, eumdem *Sanaballetem* dediſſe *Manaſſi*, fratri *Jaddi*, Pontificis Maximi in Matrimonium filiam ſuam nomine *Nicaſo*. Ex qua *Joſephi* narratione evidenter colligitur, *Nehemiam*, qui Litteras ad inſtaurandos muros Hieruſalem a Perſarum Rege impetravit, una cum *Sanaballete*, & *Jaddo*, Pontifice Maximo, vixiſſe uſque ad tempora *Alex. M.*

Reſpondeo primo, *Jaddum*, & *Sanaballetem*, quos nominat *Nehemias*, diverſos plane eſſe a *Jaddo*, & *Sanaballete*, quos memorat *Joſephus* Hebræus, quoſque ait in vivis fuiſſe tempore *Alexandri Magni*. Verum enim vero, ſi *Jaddus*, cujus meminit *Nehemias*, idem eſſet ac *Jaddus*, qui, teſte Joſepho, obviam ivit *Alexandro Magno*, Hieroſolyma venienti, habuiſſet *Jaddus*, cujus mentionem facit *Nehemias*, annos pluſquam centum & ſexaginta, quando *Alexander Magnus* venit in Orientem. Similiter, ſi *Sanaballetes*, natione Samaritanus, quem *Nehemias* dicit, murorum Urbis Hieruſalem inſtaurationi obſtitiſſe, idem eſſet ac ille *Sanaballetes*, qui, ut ſcribit *Joſephus*, ſuppetias tulit *Alexandro Magno*, Urbem Gazam oppugnanti, neceſſe eſſet, ut hic *Sanaballetes*, quem nominat *Nehemias*, attigiſſet tempore *Alexandri Magni* annum ætatis ſuæ centeſimum & ferme ſeptuageſimum, & nihiloſecius eſſet adhuc vegetus, fortis, robuſtus, & ab ſubeundos omnes militiæ labores ſtrenuus: *Credat hoc Judæus Apella*; *non ego*. Ut igitur tam *Nehemiæ*, quam *Joſepho* fides conſtare poſſit, dicendum eſt, *Jaddum*, & *Sanaballetem*, quorum meminit *Nehemias*, eſſe omnino diverſos a *Jaddo*, & *Sanaballete*, qui, teſte *Joſepho*, vixerunt tempore *Alexandri Magni*.

Reſp. ſecundo cum doctiſſimo P. *Bernardo Lamy*, Congregationis Oratorii Preſbytero in ſuo *Apparatu Chronologico*, erraſſe *Joſephum*, Hebræum, aut ab alio deceptum fuiſſe, dum *Jaddum*, Summum Pontificem, & *Sanaballetem*, quorum meminit *Nehemias*, detruſit ad tempora *Alexandri Magni*. Conſtat enim, ait eruditus ille Scriptor, de Perſarum Regum ſerie imperite ſcripſiſſe *Joſephum*, quippe qui, aut alius, quem ſequitur, cum Hiſtoriam Perſicam non alibi, quam apud *Eſdram*, & *Nehemiam* legiſſet, prætermittit quæ ſibi ignota erant; aliquos tantum, non omnes Perſarum Reges enumerat, ſic conjungens tempora longo intervallo diſſita. Primo enim Joſephus memorat *Cyrum*, qui Judæos in libertatem aſſeruit; Secundo *Cambyſem*, qui prohibuit, ne Templum ædificaretur; deinde *Darium Hiſtaſpem*, qui id permiſit; poſtea *Xerxem*, faventem Judæis, quem tamen non diſtinguit ab *Artaxerxe Longimano*; poſtea percenſet *Artaxerxem*, quem etiam non diſtinguit ab *Artaxerxe Mnemone*, ſeu Memorioſo; denique, omiſſis *Xerxe* ſecundo, *Dario Notho*, *& Ocho*, Perſarum Regibus, protinus differit de *Alexandro M.* quaſi iſti Perſarum Reges nunquam fuiſſent in rerum natura. Quapropter jure optimo concludit jam laudatus *Bernardus Lamy*, ea, quæ apud *Joſephum*, Hebræum, narrantur de *Sanaballete*, & de *Jaddi*, Summi Pontificis, occurſu cum *Alex. M.* conficta fuiſſe ad commendationem Judaicæ gentis a viro quodam Judæo, exoticæ, ſeu Perſarum Regum Hiſtoriæ ignaro, qui, cum non haberet, quos exſcriberet, præter *Eſdram*, & *Nehemiam*,

qui

qui Hiſtoriam ſuam non perduxerunt uſque ad *Alexandrum Magnum*, cum, inquam, non poſſet vera narratione explere illum hiatum Hiſtoriæ Judaicæ ab *Artaxerxe Longimano* uſque ad *Alexandrum Magnum*, quaſi ſaltu pertranſivit, accommodans temporibus *Alexandri Magni*, quæ multos ante annos obtigerant ſub antiquioribus Perſarum Regibus. Alios errores, circa Hiſtoriam Regum Perſarum in Operibus *Joſephi*, Hebræi, detexit doctiſſimus *Ferrandus*, in Supremo Pariſienſi Senatu Cauſidicus, Tom. 1. libri, quem Gallice edidit, cuique Titulus eſt: *Reflexions ſur la Religion Chretienne*, ubi, p. 199. obſervat primo, *Joſephum* in ſua Hiſtoria narrare, *Nehemiam* Hieroſolymorum Urbem veniſſe, regnante *Xerxe*, cum tamen Scriptura Sacra diſerte doceat, *Nehemiam*, regnante *Artaxerxe Longimano*, veniſſe Hieroſolymam. Secundo obſervat idem clariſſimus Auctor, *Joſephum* aſſerere, *Xerxem* regnaſſe annos 28. cum tamen omnes Hiſtorici prophani, qui Hiſtoriam Regum Perſarum litteris conſignarunt, Regno *Xerxis* tribuant tantum annos 20. vel ad ſummum annos 21. Cum igitur ſub tot mendis cubet Regum Perſarum Hiſtoria a *Joſepho* deſcripta, vel ab aliquo Judæo corrupta, nemini mirum videri debet, ſi ipſe, cum peritis hujus temporis Criticis ac Chronologis narrationi *Joſephi* de *Sanaballetis* & *Jaddi*, Summi Pontificis, cum *Alexandro Magno* occurſu aſſenſum non præbeam.

Advertat primo Lector in fine hujuſce Paragraphi, ferendam non eſſe temeritatem *Joannis Marſhami* in ſuo *Chronico Canone Ægyptiaco, Hebraico, Græco*, pag. 562. 563. 568. & ſeqq. uſque ad pag. 576. & *P. Joannis Harduini*, qui tam inſigne Danielis de Chriſto vaticinium auſi ſunt Chriſtianis penitus auferre, aſſerentes, LXX. Danielis hebdomades longe ante Chriſti adventum fuiſſe completas, eaſque in Antiocho Epiphane, a quo Templum Hieroſolymitanum pollutum eſt, finem exitumque habuiſſe. Sed illorum multis momentis redarguitur temeritas. Primo, quia SS. Patres ad probandum Chriſtum eſſe verum Meſſiam, ſemper uſi ſunt hoc vaticinio Danielis, qui, ut inquit *Theodoretus* in ſuorum Comment. Præfatione, *multo apertius, quam alii omnes, magni Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti prædixit adventum, neque ſolum ea, quæ facturus eſſet, ante commemoravit, ſed etiam tempus præſignavit, numerumque adſcripſit annorum, qui uſque ad illius adventum interceſſerunt*.

Secundo, ipſemet Chriſtus *Matth.* cap. 24. loquitur de abominatione deſolationis in Templo prædicta a Daniele Propheta in vaticinio de LXX. hebdomadibus, tanquam de re futura, dicens Judæis: *Cum ergo videritis abominationem deſolationis, quæ dicta eſt a Daniele Propheta, ſtantem in loco ſancto, qui legit, intelligat.* Quibus verbis aperte oſtendit Chriſtus Dominus, abominationem deſolationis, quæ prædicta eſt a Daniele Propheta, necdum factam eſſe, ſed propediem executioni mandandam, tempore videlicet Titi Imperatoris, qui Hieroſolymam, Templumque vaſtavit. Perperam ergo *Marſhamus*, & *Harduinus* deſolationem, & vaſtationem Templi, prædictam a Daniele Propheta, referunt ad tempora Antiochi Epiphanis, qui juge ſacrificium abſtulit, Templique ſanctitatem violavit. Tertio, character deſolationis, quæ a Daniele prædicitur, trahi minime poteſt ad Antiochi Epiphanis tempora; nam deſolatio a Daniele prædicta *uſque ad conſumationem, & finem perſeverabit*, hoc eſt, ad finem uſque ſæculorum, at Antiochica deſolationis abominatio, ut legitur lib. 1. *Mach.* cap. 4. per tres duntaxat annos duravit; Judas enim Machabæus triennio poſt Templum repurgavit, novum Judæi altare erexerunt, interiores Templi partes repararunt, ſacrificium obtulerunt. Nullum ergo Hieroſolymis, nullum Templo, nullum oblationibus finem Antiochus Epiphanes impoſuit, ſed ipſarum duntaxat ordinem per triennium interturbavit, ac ſubinde Templi deſolatio, quæ facta eſt ab Antiocho Epiphane, non ea eſt, quæ a Daniele prædicitur, in qua ſacrificia omnino, & ſemper ceſſare debent. Quarto, quo pacto *Antiocho Epiphani* convenire poſſunt hæc *Danielis* Prophetiæ verba: *Confirmabit pactum multis hebdomada una*; cum ex duobus Machabæorum libris

cer-

certiſſime conſtet, tantum abeſſe, ut *Antiochus Epiphanes*, Syriæ Rex, pactum aliquod inierit aut confirmaverit cum Judæis, ut potius ſemper fuerit eorum infenſiſſimus hoſtis, & acerrimus perſecutor. Denique, Daniel in hocce vaticinio inſignibus Notis indigitat Chriſtum, quem juſtitiam ſempiternam appellat, Meſſiam, Sacerdotem, unctum, Sanctum Sanctorum, qui pactum, ſeu legem ſuam, multis confirmabit hebdomada una, & in dimidio hebdomadis excindetur, ac ceſſare faciet ſacrificium, & oblationem; quæ omnia in ſolo Chriſto Domino fuerunt impleta, cujus cruenta morte finem accepit peccatum, deleta eſt iniquitas, adducta juſtitia ſempiterna, veteris legis figuræ completæ, omneſque cæremoniæ Moſaicæ prorſus enervatæ vires amiſerunt. Ferenda igitur non eſt temeritas *Marshami* & *P. Harduini*, qui novis, contortis, & peregrinis interpretationibus hoc Danielis vaticinium longe ante Chriſti adventum, hoc eſt, tempore Antiochi Epiphanis, fuiſſe completum, tota reclamante Sanctorum Patrum traditione, aſſeverare auſi ſunt.

Advertat ſecundo Lector, extitiſſe olim nonnullos, qui, teſte *S. Auguſtino* Epiſt. 199. alias 80. ad *Heſychium*, exiſtimabant, Prophetiam Danielis de LXX. hebdomabibus eſſe complendam non in primo, ſed ſolum in ſecundo Chriſti adventu. Qui error, ut ait ibidem S. Doctor, adverſatur expoſitoribus divinorum eloquiorum, qui hanc Prophetiam non ſolum computatione temporum, verum etiam rebus ipſis completam fuiſſe demonſtrat, maxime quod ibi ſcriptum eſt, *& ungetur Sanctus Sanctorum*: vel propter quod in eadem Prophetia Hebræi Codices expreſſius habent, *occidetur Chriſtus, & non erit ejus*, ideſt, non erit ejus Civitatis; quoniam ſic alienatus eſt a Judæis, qui eum propterea Salvatorem, Redemptoremque ſuum non eſſe crediderunt, quia occidere potuerunt. Neque enim in fine ſæculi ungendus, aut occidendus eſt Chriſtus, ut iſta Prophetia Danielis tunc expectetur implenda, quæ nondum credatur impleta. *Tertullianus* etiam in Libro, quem edidit contra Judæos, aperte oſtendit, hanc *Danielis* Prophetiam fuiſſe in primo adventu Chriſti Domini omnino completam. Sic enim, explicans hæc *Danielis* Verba: *ut impleatur viſio & Prophetia*, alloquitur Judæos: *Quid eſt, quod dicit* (Daniel) *ſignari viſum & Prophetiam, quoniam omnes Prophetæ nunciabant de ipſo* (ſeu de Chriſto) *quod eſſet venturus, & pati haberet: igitur quoniam adimpleta eſt Prophetia per adventum ejus, propterea ſignari viſionem & Prophetiam dicebat, quoniam ipſe eſt ſignaculum omnium Prophetarum adimplens omnia, quæ retro Prophetæ de eo nunciaverant. Poſt enim adventum & Paſſionem Chriſti jam nec viſio, nec Propheta eſt, qui Chriſtum nunciet, venturum. Denique, hoc ſi non ita eſt, exhibeant Judæi Prophetarum poſt Chriſtum aliqua Volumina.*

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

Quoto anno ætatis ſuæ Chriſtus mortuus ſit? & de die, hora, & loco ipſius mortis.

OBſervandum primo: Deceptos olim fuiſſe antiquiores quoſdam Scriptores Eccleſiaſticos, qui exiſtimarunt Chriſtum Dominum, poſt ſuſceptum baptiſma, uno duntaxat anno ſuperſtitem fuiſſe, eumque mortem oppetiiſſe anno ætatis ſuæ trigeſimo primo. Ita cenſent *Origenes* tractatu 35. in Matth. *Philaſtrius* lib. de Hæreſibus c. 58. *Cyrillus Alexandrinus* in c. 32. Iſaiæ, *Clemens Alexandrinus* lib. 1. Stromatum, ubi, poſtquam adduxit hæc Lucæ verba: *Et erat Jeſus veniens ad baptiſma quaſi triginta annorum*; continuo ſubjungit: *Et quod anno ſolo oporteret eum prædicare, hoc quoque ſic ſcriptum eſt: annum acceptabilem Domini prædicatum me miſit*, Iſaiæ c. 61. Eumdem errorem hæretici Valentiniani pervicaciter defenderunt, quippe qui fictitium triginta Æonum ſuorum numerum eo potiſſimum argumento probare nitebantur, quod Chriſtus triginta annos natus ad baptiſmum venerit, & duodecimo poſt menſe cruci fuerit affixus. Verum, hic error e diametro opponitur Scripturæ

Sa-

Sacræ, ex qua, ut mox evincam, facile colligitur Chriſtum, poſt ſuſceptum Baptiſma, quatuor peregiſſe Paſchata, ac ſubinde illum poſt annos tres, totidemque circiter menſes, a ſuſcepto Baptiſmate in crucem actum fuiſſe.

Obſervandum ſecundo, *S. Irenæum*, Epiſcopum Lugdunenſem, lib. 2. adverſus hæreſes cap. 39. ubi calamum in errorem Valentinianorum ſtringit, in alium errorem huic e fronte oppoſitum impegiſſe. Aſſerit quippe, Chriſtum, poſt ſuſceptum baptiſma, multis annis prædicaſſe, illumque duntaxat obiiſſe intra quadrageſimum & quinquageſimum ætatis annum: hoc eſt, quando jam declinabat in ſenium, juxta illud a Judæis dictum *Joannis* cap. 8. *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidiſti?* Non me latet, Cardinalem *Baronium* ad annum Chriſti 34. num. 141. & doctiſſimum *Antonium Pagium* in ſua Critica Hiſtorico-Chronologica in Annales Baronii ad ann. Chriſti XXXII. affirmare, *S. Irenæum* in hunc errorem non fuiſſe lapſum, eaque verba, quæ in laudato *S. Irenæi* loco leguntur, a Sancto illo Doctore non fuiſſe ſcripta. Quod quidem ex eo maxime probare nituntur laudati Scriptores, quia prius dixerat *Irenæus*, Chriſtum, poſt baptiſmum anno ætatis ſuæ trigeſimo ſuſceptum, tribus peractis Paſchatibus, mortem obiiſſe. Nulli autem, inquiunt *Baronius*, & *Pagius*, ullo modo credibile fiet, *S. Irenæum* ſibi tam abſurde contradixiſſe, ut eumdem Chriſtum anno ætatis ſuæ circiter quinquageſimo mortuum eſſe dixerit. Quapropter, quæcumque ea de re memorato in loco apud *S. Irenæum* verba leguntur, ea ab imperito aliquo Scriptore in illius textum intruſa eſſe ſibi perſuadent Emin. ille Annalium Parens, & Antonius Pagius. Verum, ut ingenue fatear, hæc conjectura non omnino certa videtur. Nam primo, omnium Codicum cum editorum, tum manuſcriptorum, qui hunc integrum *S. Irenæi* locum exhibent, auctoritate convellitur. Secundo, incredibile non eſt, *S. Irenæum* quædam de ætate Chriſti tradidiſſe contraria his, quæ ſuperius de illius baptiſmo ſcripſerat: nam non raro accidit, ut Scriptor aliquis, etſi peritiſſimus, in adverſarios ſuos, præſertim hæreticos, invectus, nonnulla, quæ ſecum aliquando pugnant, congerat argumenta. Potuit ergo *S. Irenæus*, nimio in Valentinianos animi ardore ſuccenſus, aut æſtu diſputationis abreptus, ſuam de Chriſti Domini ætate longius, & ultra, quam par erat, dilatare argumentationem. Sed ut ut ſit de mente *S. Irenæi* circa ætatem Chriſti, quam impræſentiarum excutere animus non eſt; maxime, cum Eminentiſſimus Annalium Parens *Baronius* Sanctum illum Doctorem ab hoc errore vindicet, nemo ſaltem negare poteſt, hanc ſententiam, quæ mortem Chriſti ad annum ejus ætatis quinquageſimum refert, non ſolum Scripturæ, & traditioni adverſari, ſed ab hiſtoriæ veritate prorſus alienam eſſe. Enim vero, Chriſtum, ut teſtatur Scriptura Sacra, paſſus eſt ſub Pontio Pilato, Judææ Procuratore, at, ſi Chriſtus mortuus fuiſſet anno ætatis ſuæ quinquageſimo, ſub Pontio Pilato paſſus non eſſet, quia Pilatus, teſte *Joſepho*, ſua Procurationis Judææ dignitate fuit abdicatus, antequam vita excederet Tiberius, hoc eſt, ante annum trigeſimum ſeptimum Æræ Chriſtianæ, ac ſubinde longe ante annum quinquageſimum ætatis Chriſti. Narrat quippe *Joſephus* lib. 18. antiq. cap. 5. quod poſtquam Pilatus præcipuos ac potentiores ex Samaritanis capite mulctaſſet, ſuſpicatus eos meditari defectionem, eo quod nonnulli ex illis, decepti promiſſis cujuſdam impoſtoris, confluxiſſent in montem Garizim: *tum primates adeunt Vitellium, virum Conſularem & Syriæ Præſidem, Pilatumque cædis accuſant, negantes defectionem fuiſſe a Romanis illum concurſum in tirathaba, ſed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius, Marcello amico ad procurationem Judææ miſſo, Pilatum juſſit Romam proficiſci, reſponſurum apud Cæſarem ab objecta per Judæos crimina. Ille decem annis in ſua Provincia exactis, cum neceſſe haberet parere Vitellio, ad Urbem iter ſuſcepit: quo priuſquam perveniſſet, vita exceſſit Tiberius.* Ex quo *Joſephi* teſtimonio liquet, Pilatum procurationem Judææ ante obitum Imp. Tiberii amiſiſſe. Cum igitur Tiberius mortuus ſit die XVII. Kal. Aprilis, ſeu die XVI. Martii juxta *Tacitum*, & *Suetonium*,

vel

vel juxta *Dionem*, die VIII. Kal. Apr., ſeu die XXV. Martii, anni Urbis Romæ conditæ 790. Æræ Chriſtianæ 37. Conſulibus *Cn. Acerronio Proculo*, *&* *Pontio Nigrino*, ſequitur evidentiſſime (niſi quis in lumine Solis majorem requirat claritatem) Pilatum ſua procurationis Judææ dignitate fuiſſe privatum ante annum trigeſimum ſeptimum Æræ Chriſtianæ ac proinde multo ante annum Chriſti quinquageſimum. Alia argumenta legi poſſunt apud *S. Auguſtinum* l. 2. de Doctrina Chriſtiana c. 28. ubi improbat, & refellit ſententiam eorum, qui Chriſtum vixiſſe dicunt annos 46. aitque, eos ex ignorantia hiſtoriæ eſſe deceptos. *Nam & per Olympiades & per Conſulum nomina, multa ſepe quæruntur a nobis, & ignoratio Conſulatus, quo natus eſt Dominus, & quo paſſus eſt, nonnullos coegit errare*, inquit Aquilinus ille Doctor. His itaque obſervatis.

DICO: *Chriſtum mortuum fuiſſe anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio ineunte, an. decimo nono Imperii Proconſularis Tiberii, anno ſeptuageſimo quarto Juliano, anno primo Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ, hebdomadum Danielis quadrigenteſimo octogeſimo ſexto, periodi Julianæ quater milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo ſec. Æræ vulgaris vigeſimo nono. Conſulibus Cajo Rubellio Gemino & Cajo Fufio Gemino.*

Probatur primo: Chriſtus baptizatus eſt anno ætatis ſuæ ineunte trigeſimo, Æræ vulgaris vigeſimo ſexto, Imperii Proconſularis Tiberii decimo ſexto, ergo Chriſtus mortuus eſt anno ætatis ſuæ ineunte trigeſimo tertio, Æræ vulgaris vigeſimo nono, Imperii Proconſularis Tiberii decimo nono. Antecedens ex his, quæ in Diſſertatione decima dicta ſunt, ſatis ſuperque probatum manet. Prob. conſ. Chriſtus poſt ſuſceptum baptiſma, quatuor peregit Paſchata, primum videlicet paulo poſt ſuſceptionem baptiſmi anno ætatis ſuæ trigeſimo, Æræ vulgaris vigeſimo ſexto, Alterum Paſcha celebravit Chriſtus anno ætatis ſuæ trigeſimo primo, æræ vulgaris vigeſimo ſeptimo; tertium Paſcha egit anno ætatis ſuæ trigeſimo ſecundo, æræ vulgaris vigeſimo octavo; ultimum denique Paſcha fecit Chriſtus anno ætatis ſuæ ineunte trigeſimo tertio, æræ vulgaris vigeſimo nono; ergo cum Chriſtus baptizatus fuerit anno ineunte ætatis ſuæ trigeſimo, æræ vulgaris vigeſimo ſexto, Imperii Proconſularis decimo ſexto, palam ſequitur eum fuiſſe Cruci affixum anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio ineunte, æræ vulgaris vigeſimo nono, Imperii Proconſularis Tiberii decimo nono. Quod autem Chriſtus a ſuſcepto baptiſmate quatuor celebraverit Paſchata, ſatis aperte ex Scriptura Sacra colligi poteſt. Nam de primo Paſchate mentionem facit *S. Joannes* cap. 2. ſui Evangelii, dum dicit: Chriſtum tempore Paſchatis ementes, & vendentes ejeciſſe e Templo. Alterum Paſcha a Chriſto peractum refert idem Evangeliſta cap. 5. & illud eſt, in quo Chriſtus languidum triginta octo annorum ſanavit: *Poſt hæc erat dies feſtus Judæorum, & aſcendit Jeſus Jeroſolimam*, nam *per diem feſtum*, hic Paſcha intelligi debere aſſerunt *S. Irenæus* l. 2. adverſus hæreſes c. 29. *Euſebius* l. 8. demonſtr. Evang. *Hieronymus*, *& Theodoretus* in c. 9. Danielis. Nomine etiam *diei feſti* ſimpliciter intelligi feſtum Paſchatis liquet ex cap. 14. & 15. *Marci*, ex c. 23. *Lucæ*, & ex *Joannis* c. 5.

Dies ergo feſtus, de quo *S. Joannes* c. 5. ſermonem habet, & in quo Chriſtus languidum ſanavit, erat dies feſtus Paſchæ, non vero Pentecoſtes, aut Tabernaculorum, ut quidam falſo opinantur Scripturæ Sacræ Interpretes, quibus aſſentitur *P. Bernardus Lamy* in ſua Harmonia Evangelica pag. 168. Tertium Chriſti Paſcha commemorat idem Evangeliſta Joannes cap. 6. & eſt illud, in quo Chriſtus ex quinque panibus quinque millia hominum ſatiavit. Ultimum denique Paſcha celebravit Chriſtus pridie quam pateretur, ut legitur apud *Matthæum* cap. 26. apud *Marcum* cap. 14. & apud *Lucam* cap. 22. idque, auxiliante Deo, copioſius infra commonſtrabo, refellendo novum Syſtema *P. Bernardi Lamy* Congreg. Oratorii Preſbyteri, qui in ſua Concordia Evangelica contendit, Chriſtum, eo anno, quo mortuus eſt, nullum peregiſſe Paſcha, ſed ſacroſanctum duntaxat inſtituiſſe Euchariſtiæ Sacramentum.

Probatur 2. Chriſtus, juxta *Danie-*
lis

lis vaticinium, occidi debuit in medio hebdomadis Septuageſimæ, ideſt, anno quadringenteſimo octogeſimo ſexto ab initio LXX. hebdomadum, atqui in ſuperiori Paragrapho oſtendimus, annum quadringenteſimum octogeſimum ſextum ab exordio LXX. *Danielis* hebdomadum concurrere cum anno æræ vulgaris vigeſimo nono, qui connectitur cum anno ætatis Chriſti trigeſimo tertio ineunte, ergo Chriſtus mortuus eſt anno æræ vulgaris vigeſimo nono, ætatis ſuæ trigeſimo tertio ineunte.

Probatur tertio: ex conſtanti traditione omnium antiquorum Patrum, & Scriptorum Eccleſiaſticorum, qui docent Chriſtum mortuum fuiſſe anno vigeſimo nono æræ vulgaris, ſub Conſulatu duorum Geminorum. Sic cenſent *Tertullianus* lib. contra Judæos cap. 8. *Lactantius* lib. 4. Inſtit. cap. 10. & lib. de mortibus Perſecutorum, *Severus Sulpicius* lib. 2. Hiſtoriæ ſacræ cap. 27. *Auguſtinus* lib. 18. de Civit. Dei cap. ult. *Hieronymus* in cap. 9. Danielis, *Victor Aquitanus*, Faſti ſub nomine Idatii, a Sirmundo, & Labbæo editi, antiquiſſimus Catalogus Romanorum Pontificum tempore Liberii Papæ, ideſt, quarto ſæculo exaratus, innumera Martyrologia, uno verbo, omnes ferme antiqui Scriptores, quos citat *Bollandus* in Diatriba præliminari ad menſem Aprilem, affirmant Chriſtum in Crucem actum fuiſſe anno vigeſimo nono æræ vulgaris Conſulibus duobus Geminis. Porro fatentur peritiores hujus temporis Chronologi, annum vigeſimum nonum æræ vulgaris concurrere cum anno trigeſimo tertio ætatis Chriſti, idque etiam clare deducitur ex his, quæ diximus in Diſſertatione ſexta, commonſtrando Natale proprium Chriſti conſignari debere anno quadrageſimo Imperii Auguſti, quadriennio ſolido ante æram vulgarem: cum igitur juxta avitam Sanctorum Patrum traditionem, Chriſtus mortuus ſit anno vigeſimo nono æræ vulgaris, planum ac expeditum eſt, Chriſtum mortuum eſſe anno ætatis ſuæ trigeſimo tertio, periodi Julianæ quater milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo ſecundo, Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ anno primo, Imperii Proconſularis Tiberii decimo nono, ab obitu Imperat. Auguſti decimo ſexto. Huic veterum opinioni, de Chriſto, Geminis Conſulibus, moriente, doctiſſimi Chronologi adhæſerunt, *Petitus*, *Voſſius*, *Schelſtrati*, *Pagius*, *Paulus Baudry*, Profeſſor Ultrajectinus, in ſuiseruditis ad Lactantium de morte Perſecutorum Notis, & multi alii hujus ætatis doctiſſimi Scriptores. Nec valet, ſi quis dicat Antiquos Scriptores, quos mox laudavi, Solis Lunæque ratiocinia minus comperta habuiſſe, ideoque Feriarum potius, quam Lunarum rationes ineuntes, contuliſſe Paſſionem Chriſti Domini in annum Æræ vulgaris vigeſimum nonum, quod in eo anno tantum Feriam ſextam & diem Martii vigeſimam quintam concurrere comperiſſent. Id, inquam, ſi quis dicat, facile refelli poteſt. Tot enim in prioribus Eccleſiæ ſæculis de die, qua Paſcha celebrari debebat, enatæ Controverſiæ, tanti Nationum inter ſe acerrimi conflictus, tam gravia Orientis Occidentiſque diſſidia, tot ſuper ea quæſtione celebrati toto Orbe Conventus Præſulum, Sanctiſſimæ illud Nicenæ Synodi Decretum, ceterorum deinde Conciliorum ſuffragio comprobatum, innumeri denique Paſchales Cycli ad Lunæ Soliſque viciſſitudines moderandas adhibiti, ſat ſuperque evincunt, ſufficientem per priora Eccleſię ſęcula fuiſſe in ea rerum Aſtronomicarum ſcientiam, quam aliunde Patres ac Scriptores illorum temporum ab Alexandrinis Pręſulibus, in rebus Aſtronomicis id ętaris verſatiſſimis, nullo negotio diſcere potuiſſent, niſi perſuaſum habuiſſent, quęſtionem hanc de die, qua Chriſtus Dominus paſſus eſt, non ex aſtronomicis Diſſertationibus ac Lunę rationibus, ſed antiqua traditione per manus accepta, & Veterum teſtimonio dirimendam eſſe.

Probatur ultimo, impugnando ſententiam eorum, qui docent Chriſtum mortuum eſſe anno ętatis ſuę trigeſimo ſeptimo, qui concurrit cum anno trigeſimo tertio Ærę vulgaris, Conſulibus *L. Sulpitio Galba*, & *L. Cornelio Sylla Felice*. Nam prrmo, hęc ſententia aperte pugnat cum Scriptura Sacra, quę Chriſtum anno ętatis ſuę circiter trigeſimo baptizatum fuiſſe perhibet, eumque a ſuſcepto Baptiſmate, quatuor duntaxat peregiſſe

egiſſe Paſchata innuit. Secundo, pugnat etiam cum Eccleſiæ Fide, quę profitetur Chriſtum Dominum in carne triginta tribus annis uſque ad ſuæ tempora Paſſionis vixiſſe, ſicut teſtatur Venerabilis *Beda* Lib. de Ratione Temp. cap. 45. Tertio, omnes Patres mox a me laudati tradunt: Chriſtum mortuum fuiſſe 8. Kal. Aprilis, ideſt, die 25. Martii. Teſtatur etiam *Henſchenius*, ſe, prę ter multa Martyrologia typis edita, vidiſſe viginti manuſcripta Martyrologia in variis Europę Archivis aſſervata, quę mortem Chriſti aſſignant die 25. Martii. At ſi mors Chriſti conſignanda eſſet anno Ærę vulgaris trigeſimo tertio, Chriſtus mortuus eſſet, non die 25. Martii, ſed die tertia menſis Aprilis, quod adverſatur perpetuę, ſibique ſemper conſtanti traditioui Eccleſię, quę mortem Chriſti aſſignat diei 25. Martii, cui traditioni, cum ſęculo decimo tertio *Rogerus Bachonus*, Ord. S. Franciſci, rerum Mathematicarum peritiſſimus, refragari auſus fuiſſet, aſſerens Chriſtum die tertia Aprilis anni Æræ vulgaris trigeſimi tertii paſſum fuiſſe, confeſtim de errore ſuſpeƈtus male audiit, ut refert *Wadingus* tam in lib. de Scriptoribus Minorum, quam in ſecundo Tomo Annalium. Immo ſequenti Sæculo cum *Toſtatus* eamdem Rogeri ſententiam inter alia capita Theſium Senis in Etruria, ubi Eugenii IV. Summi Pontificis Curia tum temporis erat, propugnaſſet; in eum acriter inveƈtus eſt noſter *Joannes a Turrecremata Cardinalis*, nec prius *Toſtati* ſententiam impugnare deſtitit, quam datis a Summo Pontifice Judicibus, *Toſtatus* erroris poſtulatus ſit, atque damnatus. Denique, Chriſtum mortuum eſſe ante annum trigeſimum tertium Æræ vulgaris non obſcure colligitur ex his, quæ habet *Oroſius* lib. 7. c. 4. Refert quippe ille Auƈtor, quod Tiberius Imperator, poſtquam a Pilato de Vita, Morte, & Miraculis Salvatoris noſtri, cujus per univerſam Palæſtinam celebris erat fama, certior faƈtus eſſet, remque ad Senatum detuliſſet; Senatus indignatione motus, quod non ſibi prius ſecundum morem delatum eſſet, ut de ſuſcipiendo cultu prius ipſe decerneret, conſecrationem Chriſti recuſavit, Ediƈtoque conſtituit, exerminandos eſſe ex Urbe Chriſtianos, *præcipue cum Sejanus Tiberii Præfeƈtus ſuſcipiendæ Religioni obſtinatiſſime contradiceret*. Sejanus itaque, teſte *Oroſio*, obſtitit ne Tiberii ſuffragium de Chriſto inter Deos referendo a Senatu reciperetur, atqui Sejanus mortuus eſt anno trigeſimo primo Æræ vulgaris, Tiberio Cæſare V. & Lælio Sejano Conſulibus, ut contra *Poſſinum* evincunt *Pagius* in ſua Critica ad annum Æræ vulgaris trigeſimum primum, & *Schelſtratius* lib. 1. de Antiq. Eccl. ergo Chriſtus mortuus eſt ante annum Æræ vulgaris trigeſimum primum, alioquin ſi Chriſtus mortuus fuiſſet anno trigeſimo tertio Æræ vulgaris, haud dubie *Sejanus*, qui anno Æræ vulgaris trigeſimo primo in vivis eſſe deſiit, ejus conſecrationi non interceſſiſſet.

Scio, quoſdam etiamnum reperiri Criticos, qui inter aniles fabulas referunt ea, quæ de Aƈtis Chriſti a Pilato ad Tiberium, & a Tiberio ad Senatum relatis memoriæ prodita ſunt, ajunt enim, credibile non eſſe Senatum reſpuiſſe, quod Tiberio placuerat. Verum, non eſt dubium quin fallantur illi Critici, nam licet non inficias eam, quædam Aƈta Pilato fuiſſe a Gentilibus affiƈta, teſte *Euſebio* lib. 1. Hiſt. Eccl. c. 9. attamen vera & genuina extitiſſe Aƈta Pilati nullus dubito, præſertim cum antiqui Patres de illis Aƈtis diſertam mentionem faciant. *Tertullianus*, Romanarum Legum peritiſſimus, in Apologetico adverſus Gentes c. 5. *Tiberius*, inquit, *cujus tempore nomen Chriſtianum in Sæculum introivit, annunciatum ſibi ex Syria, Palæſtina, quæ illic veritatem ipſius Divinitatis revelaverat, detulit ad Senatum cum prærogativa ſuffragii ſui. Senatus, quia non ipſe probaverat, reſpuit. Cæſar in ſententia manſit, comminatus periculum accuſatoribus Chriſtianorum*, & c. 21. præmiſſa mirabilium Chriſti Geſtorum compendioſa narratione, ita ſubdit: *Ea omnia ſuper Chriſto Pilatus & ipſe jam pro ſua conſcientia Chriſtianus, Cæſari tunc Tiberio nunciavit: Sed & Cæſares credidiſſent ſuper Chriſto, ſi aut Cæſares non eſſent Sæculo neceſſarii, aut ſi & Chriſtiani*

ni potuiſſent eſſe Cæſares. *Juſtinus*, Martyr, in Apologia ſecunda pro Chriſtianis ad *Antoninum*, Imperatorem, hæc habet: *Hæc ita geſta eſſe, cognoſcere ex Actis, quæ ſub Pilato ſunt ſcripta, poteſtis*. Et, nonnullis interjectis, ait: *Et quod iſta fecerit Chriſtus, ex eis, quæ ſub Pilato conſcripta ſunt, Commentariis, cognoſcere poteſtis*. *Euſebius* lib. 2. Hiſtor. Eccleſiaſticæ c. 2. rem totam his verbis proſequitur: *Cum per omnem jam locum de Reſurrectione, & mirabilibus Domini Jeſu Chriſti, & de Aſcenſione ejus ad Cælum felix fama loqueretur; ac per omnium aures, beati hujus rumoris volveretur opinio: quoniam antiqui moris erat apud Romanos, ut Provinciarum judices, ſi quid forte novi in his, quas regebant, Provinciis accidiſſet, vel Principi, vel Senatui nunciarent; ut ne ex his, quæ gerebantur, ignorare aliquid viderentur: de Reſurrectione a mortuis Domini, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quæ jam in omnem locum fuerat promulgata, Pilatus Tiberio Principi refert. Sed & de ceteris mirabilibus ejus, & ut poſt mortem, cum reſurrexiſſet, a quamplurimis jam Deus eſſe crederetur. Tiberius, quæ compererat, retulit ad Senatum. Senatus autem ſpreviſſe dicitur, pro eo quod non ſibi prius hujus rei judicium fuerit delatum. Sed auctoritatem ſuam prævenit vulgi ſententia, lex etenim erat antiquitus deſignata, ne quis apud Romanos Deus haberetur, niſi Senatus Decreto, atque ſententia confirmatus. Porro autem pro vero hoc erat, quod gerebatur, ne divina virtus humanis putaretur aſſertionibus indigere; cumque ſecundum ea, quæ ſupra diximus, renuiſſet Senatus; Tiberius tamen tenuit ſententiam ſuam, ut ne quid adverſus doctrinam Chriſti molliretur*. His ſimilia referunt *Oroſius*, loco mox citato, *Epiphanius* hæreſi 50. *Sanctus Gregorius*, *Turonenſis*, qui lib. 1. c. 24. hæc habet: *Pilatus autem geſta ad Tiberium mittit, & ei tam de virtutibus Chriſti, quam de Paſſione, vel Reſurrectione ejus inſinuat, quæ geſta apud nos retinentur ſcripta*. Denique, *Nicephorus Callixtus* lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ c. 8. ejuſdem Facti Hiſtorici veritatem his verbis dilucide confirmat. *Conſuetudo jam inde a plurimis annis obtinuerat, ut qui Præfecturas, ac Provincias ſortiti eſſent, res novas, quæ ſub eis accidiſſent, ſingulas ſummum Imperium habenti Cæſari ſignificarent, ut illum nihil prorſus rerum lateret. Itaque de reſurrectione ex mortuis, aliiſque prodigiis Jeſu Chriſti Tiberio Cæſari ſcribens Pilatus, cum res ejus pleraſque; tum quod ex mortuis redivivus, ſibique ipſi ſuperſtes, Deus jam a multis, & quidem præcipuus eſſe crederetur, renunciavit. Quam rem Tiberius ad Senatum retulit. Senatus autem non eſſe deliberandum de ea cenſuit, ſub illo prætextu, quod ille non prius veteri more, ipſius Senatus ſententia in Deos eſſet relatus: re autem ipſa, quod divinæ doctrinæ diſciplina humano prorſus non indigeret auxilio. Sed enim, etiamſi Senatus ad eum modum verbum de Servatore rejeciſſet, Cæſar tamen in ſua ſententia perſtitit, ſalutarique prædicationi impedimento non fuit*. Non eſt autem incredibile, Senatum reſpuiſſe, quod Tiberio placuerat; nam certum eſt Tiberium ſic artem diſſimulandi calluiſſe, ut non ægre ferret quando Senatus quidpiam adverſus voluntatem, aut ſententiam ejus decerneret, ſicut teſtatur *Suetonius*, qui de *Tiberio*, Imperatore, hæc ſcribit: *Quædam adverſus ſententiam ſuam, ne queſtus quidem eſt*.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

Arguitur primo: Apoſtoli, & Diſcipuli Chriſti, maxime illi, qui verſati ſunt in Aſia, tradiderunt, Chriſtum, quando mortuus eſt, jam declinaſſe in ſenium. Hujus traditionis meminit *S. Irenæus* lib. 2. adverſus Hæreſes c. 39. his verbis: *Quia autem triginta annorum ætas prima indolis eſt juvenis, & extenditur uſque ad quadrageſimum annum, omnis quilibet confitebitur; a quadrageſimo, & quinquageſimo anno declinat jam in ætatem ſeniorem, quam habens Dominus noſter docebat, ſicut Evangelium, & omnes ſeniores teſtantur, qui in Aſia apud Joannem diſcipulum Domini convenerunt, id ipſum tradidiſſe eis Joannem .... quidam autem eorum non ſolum Joannem, ſed &*

alios

alios Diſcipulos viderunt, & hæc eadem ab ipſius audierunt, & teſtantur de hujuſmodi relatione. Chriſtus ergo jam declinabat in ſenium quando in Crucem actus eſt, ac ſubinde in juvenili ætate non eſt mortuus, anno videlicet trigeſimo tertio ineunte ætatis ſuæ, ſed potius anno trigeſimo ſeptimo, vel in ætate magis provecta.

Reſpondeo: *S. Irenæum*, dum aſſerit, non ſolum Seniores, ſed etiam Evangelium teſtari Chriſtum, quando Crucifixus eſt, in ſenium jam declinaſſe, alludere voluiſſe ad hæc verba a Judæis de Chriſto dicta, & a Joanne Evangeliſta relata, *quinquaginta annos nondum habes & Abraham vidiſti?* Ex quo Judæorum teſtimonio, quod ab aliis Apoſtolis, ſicut a Joanne non ſemel repetitum audierant Chriſtiani, inductus eſt *S. Irenæus* ad credendum, id Seniores, qui erant in Aſia, a Joanne accepiſſe, quod poſtea de ſenili ætate Chriſti tradiderunt. Sed in hoc, ut ſupra obſervavimus, deceptus eſt *S. Irenæus*, nulla quippe a Sancto Joanne de ſenili ætate Chriſti profecta eſt traditio. Credibile tamen eſt hujus traditionis Auctorem fuiſſe *Papiam*, virum, ut prodit *Euſebius*, pertenuis ingenii, cuique, ut norunt omnes, non raro accidit, ut fabuloſas traditiones tanquam ab Apoſtolis profectas in ſuis ſcriptis inſereret, quæ etiam quoſdam veteres Patres in errorem induxerunt. Hæc autem traditio de ſenili ætate Chriſti eo potiſſimum nomine fabulæ loco haberi debet, quod, ſicut ſuperius dictum eſt, nullo pacto cohærere poſſit cum his, quæ habet Scriptura Sacra de Pilato Procuratore Judææ tempore Paſſionis Chriſti. Rejecta igitur ſpuria illa traditione, dicendum eſt cum *S. Thoma* 3. p. q. 46. art. 9. ad 4. Chriſtum non in ſenili, ſed potius in juvenili ætate mori voluiſſe propter tria: *Primo quidem, ut ex hoc magis ſuam dilectionem commendaret, quod vitam ſuam pro nobis dedit, quando erat in perfectiſſimo ſtatu. Secundo, quia non conveniebat, ut in eo appareret naturæ diminutio, ſicut nec morbus. Tertio, ut in juvenili ætate moriens & reſurgens, futuram reſurgentium quantitatem in ſeipſo Chriſtus præmonſtraret: unde dicitur ad Epheſios cap. 4. donec occurramus omnes in unitatem Fidei & agnitionis Filii Dei in virum perfectum in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*.

Arguitur ſecundo: Mors Chriſti huic anno conſignari debet, quo contigit celeberrima illa eclipſis apud antiquos celebrata, maxime apud *Tertullianum* in Apolog. c. 21. *Origenem* lib. 2. contra Celſum, *Sanctum Auguſtinum* Ep. 199. alias 80. ad Heſychium, & quæ apud Evangeliſtas *Matth.* cap. 27. & *Lucam* c. 23. his verbis deſignatur: *Ab hora ſexta factæ ſunt tenebræ per univerſam terram uſque ad horam nonam*. Atqui hæc Solis eclipſis incidit in annum Æræ vulgaris vigeſimum ſecundum qui concurrit cum anno ætatis Chriſti trigeſimo ſexto, & cum anno Imperii Tiberii ab obitu Auguſti decimo octavo, ergo huic anno Paſſio Chriſti conſignari debet. Prob. min. ex teſtimonio *Phlegontis*, Hadriani Imperatoris Liberti, qui apud *Euſebium* in Chronico hæc habet: *Quarto autem anno Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis eſt facta: dies hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſa, ut ſtellæ in Cœlo viſæ ſint, terræque motus per Bithyniam magnam partem Nicææ Urbis evertit*. Atqui annus quartus Olymp. ducenteſimæ ſecundæ concurrit cum anno Æræ vulgaris trigeſimo ſecundo, ſeu cum anno ætatis Chriſti trigeſimo ſexto, & Imperii Tiberii ab obitu Auguſti decimo octavo, ergo revera in hunc annum incidit Solis eclipſis, quæ a *Phlegonte*, & a Sacris Evangeliſtis tempore Paſſionis Chriſti contigiſſe dicitur.

Reſpondeo cum peritiſſimis hujus temporis Chronologis: mendum reperiri circa annum Olympiadis, quo, teſte Phlegonte, accidit Eclipſis Solis. Ea ſiquidem Eclipſis non contigit anno quarto Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ, ſicut per errorem in Textum irrepſit, ſed accidit anno primo Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ, qui annus, juxta ſupputationem communem, concurrit cum anno vigeſimo nono Æræ vulgaris, ætatis Chriſti trigeſimo tertio, & Imperii Proconſularis Tiberii decimo nono, quo anno revera mortuus eſt Chriſtus Dominus, Errorem circa

ca annum Olympiadis, quo, teſte Phlegonte, accidit Eclipſis Solis reperiri, velint nolint, ſateri coguntur etiam illi Chronologi, qui mortem Chriſti illigant anno Æræ vulgaris trigeſimo tertio, qui concurrit cum anno trigeſimo ſeptimo ætatis Chriſti, & cum anno Imperii Tiberii ab obitu Auguſti decimo nono. Certum quippe eſt, annum quartum Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ non concurrere cum anno trigeſimo tertio Æræ vulgaris, ſed cum anno ejuſdem Æræ vulgaris trigeſimo ſecundo, ſeu cum anno ætatis Chriſti trigeſimo ſexto, & Imperii Tiberii ab obitu Auguſti decimo octavo. Quapropter, moderni illi Chronologi, qui mortem Chriſti conſignant anno trigeſimo tertio Æræ vulgaris, ſi ſibi conſtare velint, neceſſe eſt ut dicant Eclipſim illam Solis accidiſſe anno primo Olympiadis ducenteſimæ tertiæ, ac ſubinde erraſſe Phlegontem non ſolum in anno, ſed etiam in deſignanda Olympiade. Nos vero, qui cum peritiſſimis hujus temporis Chronologis mortem Chriſti præfigimus anno Æræ vulgaris vigeſimo nono, licet fateamur, in textum Phlegontis irrepſiſſe mendum circa annum Olympiadis, nullum tamen in deſignata a Phlegonte Olympiade ducenteſima ſecunda errorem agnoſcimus. Plura hac de re legi poſſunt apud doctiſſimum *Pagium* in Critica Baronii ad annum 32. Æræ vulgaris, ubi etiam ex teſtimonio Julii Africani, qui uno tantum ſæculo poſt Phlegontem vixit, Opuſque ab illo editum de Olympiadibus l. 16. ut ait *Suidas*, comprehenſum, videre potuit, probat, Phlegontem eodem anno eclipſim collocaſſe, quo Chriſtus Dominus Cruci affixus eſt, hoc eſt, anno Æræ vulgaris vigeſimo nono ſub Conſulatu duorum Geminorum.

Porro, ex ſententia antiquorum Patrum, & ſcriptorum Eccleſiaſticorum, qui, ut ſuperius diximus, docent, Chriſtum Dominum mortuum eſſe anno vigeſimo nono Æræ vulgaris ſub Conſulatu duorum Geminorum, facile colligitur, eos itidem exiſtimaſſe, Eclipſim Solis, quam memorat Phlegon, eodem anno, ſub Conſulatu duorum Geminorum, contigiſſe. Probant ſiquidem illi Scriptores authoritate Phlegontis Eclipſim Solis accidiſſe anno, quo Chriſtus mortuus eſt, ac ſubinde eodem anno conſignant Paſſionem Chriſti, quo Phlegon illud Solis deliquium. Si enim Chriſti Paſſionem altero, quam Phlegon, Eclipſim collocaſſent anno: non mortem Chriſti miraculoſam, quod intendebant, Gentilibus perſuaſiſſent, ſed ſe ipſos potius ludibrio expoſuiſſent. Cum igitur antiqui illi Scriptores mortem Chriſti illigarint anno vigeſimo nono Æræ vulgaris, ſub Conſulatu duorum Geminorum, manifeſtum eſt, Eclipſim Solis, cujus meminit Phlegon, accidiſſe eodem anno.

Arguitur tertio: Chriſtus mortuus eſt juxta antiquam, & conſtantem Eccleſiæ Fidem, Luna decima quinta, & feria ſexta, atqui ex omnibus annis, qui de obitu Chriſti in controverſiam venire poſſunt, nullus reperitur, cujus prima, vel ſecunda Luna plena eſſe potuerit feria quinta, vel ſexta, niſi annus trigeſimus tertius Æræ vulgaris; Huic igitur anno illiganda eſt mors Chriſti, non vero anno Æræ vulgaris vigeſimo nono. Probant minorem moderni Chronologi ex Tabulis Aſtronomicis, ex quibus, juxta rigorem Aſtronomicum, colligunt Lunam decimam quintam incidiſſe duntaxat in feriam ſextam anni Æræ vulgaris trigeſimi tertii.

Reſpondeo: Judæos, ante Urbis Hieroſolymitanæ cladem, nullis Cyclis, nulliſque Tabulis Aſtronomicis in ſtabilienda anni ſui forma uſos fuiſſe, ſed ἀπὸ τῆς φάσεως ſeu ab aſpectu Lunæ, Neomenias, ſeu initia menſium ſuorum Lunarium ordinaſſe, ut tradunt vetuſtiores Rabbini apud *Langium* l. 1. de Annis Chriſti c. 6. idemque docent *Petavius* lib. 2. de Doctrina temporum, *Onuphrius Panvinus* in Faſtis ad annum Urbis Romæ conditæ 786. *Joannes Seldenus* in Diſſertatione de anno civili veteris Reipublicæ, ſeu Judaicæ, *P. Bernardus Lamy* in ſuo Tractatu Hiſtorico Paſchatis Judæorum, & vetus Auctor apud *Clementem Alexandrinum* lib. 6. Stromatum, ſic ſcribens de Judæis: *Et niſi Luna apparuerit non agunt Sabbatum, quod dicitur primum, neque agunt Neomeniam, neque azyma, neque Feſtum, neque magnum diem.*

Cum igitur Judæi non computarent juxta rigorem Aſtronomicum, hoc eſt, a conjunctione Lunæ cum Sole, ſed tantum ab aſpectu, ſeu ab apparitione Lunæ, quæ uno, aut altero die poſterior eſt conjunctione Lunæ cum Sole, oleum, & operam perdant periti quidam hujus temporis Aſtronomi, dum putant ſe antiqua Judæorum Feſta inveſtigare, & cognoſcere poſſe, computando novilunia juxta rigorem Aſtronomicum, ideſt ab una Lunæ conjunctione cum Sole ad alteram, quod ſane nuſquam Judæi (ſaltem quamdiu Hieroſolymis extitit Synedrium, cui Neomenias juxta apparitionem Lunæ conſtituendi jus aſſertum erat) obſervarunt. Quam vero anni formam Judæi poſt Urbis Hieroſolymatanæ cladem, & extinctum Synedrium ſequuti fuerint ? plane incertum eſt. Nam cum Judæi ſub Trajano Imperatore graviſſimis perſecutionibus jactati, & ad extrema redacti fuerint, atque ſub Adriano Imperatore hac illac fugati, & diſſipati: veroſimile non eſt eos ſub his Imperatoribus in unum corpus coaleſcere potuiſſe ad certam quandam, & ad Leges Aſtronomiæ exactam præſcribendam anni formam. Facile tamen crediderim, Judæos ſub aliis Imperatoribus melius habitos excogitaſſe illum Cyclum annorum 84. cujus meminit *Sanctus Epiphanius* hæreſi 70. quem tamen Cyclum, utpote vitioſum, & cum motibus corporum cæleſtium non conſentientem, rejecerunt deinde Judæi ætate ſcilicet Rabbinorum *Abbæi*, & *Rabbæ*, ideſt circa annum Æræ Chriſtianæ 358. Tunc enim, ut teſtatur *Maimonides* in ſuo Tractatu *Kiddusch hak Kodesh*, ſeu de conſecratione menſis capit. 5. num. 3. Judæi uti cœperunt Cyclis, & Tabulis Aſtronomicis, annumque ſuum civilem ad medios motus, ſeu ad rationes curſus Lunæ Aſtronomicas per Cyclum Enneadeca etericum, ideſt decennovennalem exegerunt, quo Cyclo etiamnum utuntur Judæi. Quocirca haud parum, mea quidem ſententia, decipiuntur nuperi quidam Chronologi, qui ex hoc recenti Judæorum Cyclo vetera Judæorum Feſta ſe indagare poſſe confidunt, multaque ariolando de præteritis Judæorum temporibus ſtatuunt, quæ noviſſimi illius Cycli ratione ſunt longe antiquiora. Addo etiam, cum difficillimum ſit inire menſium Lunarium computum, ac ferme nihil certi ex prædicta computatione colligi poſſit, multo conſultius eſſe, rejectis obſcuris, incertis & implexis Mathematicorum Aſtronomicis obſervationibus, antiquæ adhærere traditioni Patrum, qui Chriſtum Dominum mortuum eſſe tradunt an. 29. Æræ vulgaris ſub Conſulatu duorum Geminorum. Si plura ſuper hac re Lector ſcire deſideret, adeat Keplerum in Eclogis Chronicis, & *Bollandum* in Exercit. 1. ad Proœmium prioris Catalogi Romanorum Pontif. Tom. 1. de Actis Sanctorum menſis Aprilis.

ARGUITUR ULTIMO: Petrus, & Paulus, juxta pervulgatam traditionem martyrio fuere coronati anno decimo quarto Imperii Neronis, hoc eſt, anno Æræ vulgaris ſexageſimo ſeptimo, a morte Chriſti trigeſimo quarto, ergo Chriſtus mortuus eſt anno trigeſimo tertio Æræ vulgaris. Conſequentia videtur certa, nam ab anno Æræ vulgaris trigeſimo tertio, qui concurrit cum anno Imperii Tiberii ab obitu Auguſti decimo nono, uſque ad annum decimum quartum Neronis, triginta quatuor effluxerunt anni, quos ſi addideris annis 33. Æræ vulgaris, habebis annum Æræ vulgaris ſexageſimum ſeptimum, quo Petrus & Paulus Romæ martyrii coronam ſunt adepti. Paſſus eſt igitur Chriſtus anno Æræ vulgaris trigeſimo tertio.

Reſpondeo primo: Petrum & Paulum martyrio non fuiſſe coronatos anno decimo quarto exeunte Neronis, ſeu anno Æræ vulgaris ſexageſimo octavo, ut cenſet *Euſebius*, nec anno decimo tertio exeunte Neronis, ſeu anno ſexageſimo ſeptimo Æræ vulgaris, ut putat *Baronius*. Utrumque hic breviter demonſtro. Primo, martyrium Petri & Pauli contingere non potuit anno decimo quarto exeunte Neronis, ſeu anno ſexageſimo octavo Æræ vulgaris, quia annus decimus qnartus Neronis, ut fatentur Chronologi, cœpit a die 13. Octobris anni ſexageſimi ſeptimi Æræ vulgaris, Conſulibus *L. Fontejo*, & *Cajo Julio Rufo*, finemque accepit die nona menſis Junii Æræ vulga-

garis ſaxageſimi octavi, Conſulibus C. *Silio Italico*, & *M. Galerio Turpiliano*: hac enim die nona Junii mortuus eſt Nero. Cum itaque conſtet ex perpetua Eccleſiæ Romanæ traditione, ex omnibus Calendariis tam manuſcriptis, quam typis editis, ex omnibus Patribus tam antiquis, quam recentioribus, Petrum & Paulum martyrio fuiſſe coronatos ſub Nerone die 29. menſis Junii, nullo pacto dici poteſt, Petrum & Paulum occiſos fuiſſe anno decimo quarto exeunte Neronis, ſeu anno ſexageſimo octavo Æræ vulgaris. Secundo, martyrium Apoſtolorum Petri & Pauli contingere etiam non potuit anno decimo tertio exeunte Neronis, ſeu anno ſexageſimo ſeptimo Æræ vulgaris, quia Nero toto hoc anno Imperii ſui decimo tertio in Græcia permanſit, Romamque duntaxat reverſus eſt anno Æræ vulgaris ſexageſimo octavo, Conſulibus C. *Silio Italico*, & *Galerio Turpiliano*, quos ipſe Conſulatu abdicavit, ſeque Conſulem creavit, immo omnem Senatum veneno tollere in animum induxit, ſed deſperans de ſucceſſu, & ab omnibus deſertum ſe videns, fugam arripuit, ſibique mortem conſcivit die 9. Junii ejuſdem anni Æræ vulgaris 68. ſicut ex Dione, & ex Joanne Xiphilino luculenter probant *Pagius* in Critica Baronii ad annum Æræ vulgaris 67. & *Bollandus* Tom. 1. Aprilis pag. 16. Quapropter ipſe longe probabilius eſſe cenſeo, Petrum & Paulum martyrio fuiſſe coronatos anno duodecimo exeunte Neronis, ſeu anno Æræ vulgaris ſexageſimo ſexto, Conſulibus C. *Lucio Teleſino*, & *C. Svetonio Paulino*, hoc ſi quidem anno Romæ præſens aderat Nero, quando illius juſſu Petrus & Paulus die 29. ejuſdem anni occiſi ſunt.

Scio; clariſſimos Authores *Pagium*, *Bollandum*, & *Schelſtratium* Apoſtolorum Petri & Pauli martyrium conſignare anno undecimo exeunte Neronis, ſeu anno ſexageſimo quinto Æræ vulgaris, Conſulibus *Nerva*, & *Veſtino*. Verum, ut optime obſervat doctiſſimus *Tilmontius* in Notis in Hiſt. Eccl. ſex priorum ſæculorum Tom. 1. pag. 557. nulla eſt neceſſitas martyrium Petri & Pauli retrahendi ad annum 65. Æræ vulgaris, nec ad annum ejuſdem Æræ 64. ut viſum eſt *Cl. Eliæ du Pin* Doctori Sorbonico.

Reſpondeo ſecundo: A paſſione Chriſti Domini uſque ad Martyrium Apoſtolorum Petri, & Pauli non ſolum effluxiſſe annos triginta quatuor, ut falſo ſupponunt moderni Chronologi, ſed potius interfluxiſſe annos triginta ſeptem. Nam primo, ita docent Sancti Patres *Hieronymus*, *Chryſoſtomus*, *Beda*, *Rabanus*, *Nicephorus*, aliique bene multi apud *Baronium* ad annum Chriſti 67. Deinde, Chriſtus, ut ſupra oſtendimus, paſſus eſt anno Æræ vulgaris vigeſimo nono. Petrus vero, & Paulus occiſi ſunt die 29. Junii anni ejuſdem Æræ ſexageſimi ſexti, ex quo ſequitur, a paſſione Chriſti uſque ad martyrium Apoſtolorum Petri, & Pauli interceſſiſſe ſpatium 37. annorum. Denique, *Apollonius*, qui ſub Commodo Imperatore Urbis Romæ Senator fuit, refert teſte *Euſebio* lib. 5. Hiſtor. Eccleſ. c. 18. *tanquam ex veterum traditione, Dominum Apoſtolis ſuis præcepiſſe, ne intra duodecim annos Hieroſolymis excederent*. Quam *Apollonii* traditionem laudat *Clemens Alexandrinus* lib. 6. Stromatum, eamque ſuo calculo approbat *Baronius* ad calcem anni Chriſti 34. Permanſit ergo Sanctus Petrus, juxta hanc *Apollonii* traditionem, poſt mortem Chriſti, per ſpatium duodecim annorum Hieroſolymis, ideſt, in Syria, aut in Palæſtina, aut in aliis vicinis Regionibus, ita ut per quinque annos hac illac Evangelium prædicaverit, & per ſeptem annos Eccleſiæ Antiochenæ præfuerit: quo ſpatio 12. annorum exacto, Romam venit anno ſecundo ineunte Claudii Imperatoris, ſeu anno 42. Æræ vulgaris, & Eccleſiæ Romanæ præfuit viginti quinque annis, juxta antiquorum, & Sanctorum Patrum traditionem. Si ergo 12. annis, per quos Petrus una cum ceteris Apoſtolis permanſit ab obitu Chriſti in Syria & Palæſtina, vel in aliis vicinis Regionibus, addas viginti quinque annos, per quos Petrus præfuit Eccleſiæ Romanæ, comperies ab obitu Chriſti uſque ad martyrium Sancti Petri effluxiſſe annos triginta ſeptem. Quod ſane optime cohæret cum ſententia noſtra, nam ſi anno vigeſi-

mo nono Æræ vulgaris, cui, mortem Chriſti illigavimus, adjicias annos triginta ſeptem, incides, in annum Æręvulgaris ſexageſimum ſextum, quo, juxta ſententiam noſtram, Petrus una cum Paulo Romę martyrio fuit coronatus.

QUÆRES PRIMO: *Qua hora crucifixus ſit Chriſtus Dominus, & quo pacto conciliari poſſint Evangeliſtæ Marcus, & Joannes, quorum primus* cap. 15. ait, *Chriſtum fuiſſe crucifixum hora tertia, alter vero cap. 19. hora quaſi ſexta?*

Reſpondeo: Ad conciliandum utrumque Evangeliſtam circa horam crucifixionis Chriſti, hoc unum breviter obſervandum eſſe, quod quemadmodum nox apud Judęos in 4. vigilias, ita & dies in 4. ſtationes, & partes erat diviſa. Prima diei pars a diluculo auſpicabatur, & durabat uſque ad horam diei tertiam, ideſt, uſque ad nonam horam matutinam juxta morem, quem Galli in numerandis horis obſervare ſolent. Hæc autem hora vocabatur *prima*, eo quod ab hora prima initium ſumeret. Secunda pars, ſeu ſtatio diei incipiebat ab hora tertia, id eſt juxta morem Gallorum, ab hora nona matutina, & protrahebatur uſque ad horam ſextam, hoc eſt, uſque ad meridiem Gallorum, vocabaturque *hora tertia*, quod ab hora tertia haberet exordium, Tertia diei pars inibat ab hora ſexta, ideſt, a meridie Gallorum, & perdurabat uſque ad horam nonam, ſeu uſque ad horam tertiam pomeridianam Gallorum, appellabaturque ſimiliter ab hora unde principium acceperat, *hora ſexta*. Quarta demum ſtatio, ſeu pars diei incipiebat ab hora nona, videlicet ab hora tertia pomeridiana Gallorum, & durabat uſque ad occaſum Solis, & dicebatur, vel hora nona, vel veſpera. Hac autem ſemel præmiſſa obſervatione, nullo negotio oſtenditur, pulcre inter ſe conſentire ambos Evangeliſtas, qui prima fronte diſſidere videntur. Nam, quando *Marcus* ait, Chriſtum crucifixum eſſe *hora tertia*, vult duntaxat Chriſtum fuiſſe crucifixum hora tertia jam vergente ad finem, ideſt, nondum quidem elapſa, ſed proxime accedente ad horam ſextam, ſeu ad meridiem Gallorum. Chriſtus quippe, ut referunt Sacri Evangeliſtæ, ductus fuit e domo Caiphæ ad Pilati Prætorium mane facto, & jam albeſcente Cœlo, ductio autem illa Chriſti ad Pilatum cum turbis, & militibus, interrogationes Pilati toties repetitæ, teſtium auditio, ſeſſiones pro Tribunali, illuſiones Chriſto factæ, coronæ ſpineæ impoſitio, flagellatio, veſtium mutatio, ductio ad Herodem, & reductio ad Pilatum, ductio ad ſupplicium extra Civitatem, apparatus ſupplicii, cruxifixio: hæc, inquam, omnia breviſſimo trium horarum ſpatio fieri non potuerunt, maxime cum Pilatus frequentes necteret moras, & ſententiam de morte Chriſti de induſtria ferre cunctaretur; neceſſe ergo eſt, ut Chriſti crucifixio facta fuerit non ſub initium, ſed ſub finem horæ tertiæ, & ſic intelligendus eſt *Sanctus Marcus* quando ait, Chriſtum crucifixum eſſe *hora tertia*. Similiter, dum ait *Sanctus Joannes Evangeliſta*, Chriſtum eſſe crucifixum *hora quaſi ſexta*, vult tantummodo indicare Chriſtum crucifixum eſſe hora ſexta nondum quidem incæpta, ſed jam appetente, id eſt, proxime accedente. Ratio eſt, quia, teſte *Sancto Marco*, ab incæpta hora ſexta tenebræ factæ ſunt per totam terram uſque ad horam nonam, ſi ergo Chriſtus fuiſſet crucifixus hora ſexta jam incæpta, nullum fuiſſet temporis intervallum crucifixionem Chriſti inter & tenebras factas per totam terram; quod tamen aperte falſi convincitur ex ſacris Evangeliſtis, a quibus bene multa ad crucifixionem Chriſti ſpectantia referuntur, quæ ante Eclipſim Solis, ideſt, antequam tenebræ hora ſexta fierent per totam terram, fuerunt abſoluta, nimirum Pilati tergiverſatio, Judæorum expoſtulatio, Salvatoris innocentiſſimi condemnatio, & ad locum ſupplicii ductio, & titulorum conſignatio, eorumdem affixio, Sacerdotum proteſtatio contra titulum Crucis, Pilati reſolutio, Crucis in Simonem Cyrenæum translatio, Mulierum concomitantium lamentationes, Salvatoris reſponſiones, binorum Latronum crucifixiones, veſtimentorum Chriſti diviſio, vini myrrhati cum felle propinatio, prętereuntium Chriſto crucifixo inſultantium cavillationes, & blaſphemiæ, Salvatoris pro

per-

perſecutoribus ad Patrem interceſſio, Latronis unius convitia, alterius Latronis pietas, & ſocii reprehenſio, Paradiſi bono Latroni a Chriſto facta promiſſio: hæc, inquam, omnia ad crucifixionem Chriſti pertinentia a Sacris Evangeliſtis facta perhibentur, antequam hora ſexta incæpta fierent tenebræ per totam terram, non fuit ergo Chriſtus crucifixus hora ſexta, quia, ea ſemel incæpta, nihil omnino operis Judæi propter denſiſſimas tenebras moliri potuerunt. Qnando itaqne *S. Joannes* ait, Chriſtum eſſe crucifixum *hora quaſi ſexta*, idem eſt, ac ſi diceret, Chriſtum fuiſſe cruci affixum hora ſexta, non quidem incępta, ſed jam appetente, ideſt, proxime accedente, in quo nulla antilogia pugnat cum *S. Marco*.

Duplicem alium modum conciliandi utrumque Evangeliſtam ſuppeditat *Doctor Angelicus* 3. p. q. 46. art. 9. ad 2. & primo ait cum *S. Auguſtino* lib. 3. de conſenſu Evangeliſtarum cap. 13. Chriſtum hora tertia, juxta *S. Marcum*, fuiſſe crucifixum clamoribus Judæorum, hora vero ſexta Chriſtum manibus militum, jnxta *S. Joannem*, fuiſſe crucifixum. Deinde dicit, notam numeri depravatam eſſe vitio indocti, & oſcitantis cujuſdam Scriptoris, quę depravatio eo facilius contingere potuit, quod inter litteram græcam, qua ſignatur nnmerus ternarius, & litteram græcam, qua notatnr numerus ſenarius, maxima ſit affinitas. Græcis quippe ſolemne eſt numeros ſuos litteris deſignare. Potuit ergo *Marcus* cum *Joanne* dicere Crucifixionem Domini cœptam *hora quaſi ſexta*, qnam numeri deſignationem ſciolus, aut imprudens aliquis Scriptor proprio marte interpolavit. Huic expoſitioni favent *S. Hieronymus* in Pſ. 77. mnltique moderni Theologi, & doctiſſimi Scripturæ Sacræ interpretes, aſſerentes hoc pacto multo facilius explicari poſſe apparentem illam antilogiam; in qua elucidanda mire hactenps ſeſe torſerunt viri eruditi.

QUÆRES SECUNDO: *Cur Chriſtus non ſit mortuus in Nazareth, ubi fuit conceptus? neque in Bethleem, ubi natus? neque in Hebron, ubi mortuus, & ſepultus eſt Adamus, cujus peccatum motivum fuit incarnationis, & mortis Chriſti? neque intra muros Hieruſalem, ubi ſacrificia veteris legis ſacrificium crucis adumbrantia offerebantur? ſed in Calvariæ loco extra mœnia Hieruſalem crucifigi, & mori voluerit?*

Reſpondeo cum *S. Thoma* 3. part. quęſt. 46. art. 10., quod quemadmodum Chriſtus in parvis, & ignobilibus oppidis concipi, & naſci voluit ad confutandam inanem oſtentationem hominum, qui ut plurimum æſtu ambitionis abrepti vanam gloriam aucnpantur, ſibique honoris loco ducunt, quod ex nobilibus Civitatibus oriundi ſint, ita in exemplum humilitatis, & contemptus gloriæ, Chriſtus Mundi opprobrium pati voluit in celeberrima, hominibuſque refertiſſima Civitate Hieruſalem, ſeu potius prope illam. Secundo, Chriſtus moriendo prope Hieruſalem adimplevit illud vatis Regii oraculum Pſal. 75. *Deus autem Rex noſter ante ſæcula, operatus eſt ſalutem in medio terræ*; Hieruſalem ſiquidem dicitur a Sanctis Patribus, & a Geographis nmbilicus, & medium terræ. Tertio, Chriſtus crucifixus, & morutus prope Hieruſalem., perfecte adimplevit figuras veteris legis, qnia hoſtiæ, quę ipſum prænunciabant, Hieroſolymis immolabantur, præſertim *vitulus*, & *hircus*, qui, ſicut præcipitur c. 16. *Levitici*, ſolemniſſimo ſacrificio ad expiationem totius multitudinis offerebantur, & extra caſtra comburebantur: unde & ipſe Chriſtus extra portam paſſus eſt, ut crux ejus, ſicut ait *S. Leo*, non ſicut Templi eſſet Ara, ſed Mundi, & ut nos, mnndanam converſationem fugientes, *exeamus ad eum extra caſtra, improperium ejus portantes*, ut loquitur *Apoſtolus* ad *Hebræos* capit. 13. Denique, Chriſtus in loco Calvariæ, ſeu in publico damnatorum, & decollatorum loco, crucifigi, & mori volnit, potius qnam in Hebron, nbi ſepultus eſt Adam, ut oſtenderet, mortem ſuam non ſolum fore in remedinm perſonale ipſius Adæ, ſed omnium totius Mundi delictorum, & *ut ibi erigerentur vexilla martyrii, ubi prius erat area damnatorum*, inquit *Sanctus Hieronymus* in cap. 37. *Matth.* Scio, multos Ss. Patres, quos ci-

citat *Jacobus Gretſerus* lib. 1. de cruce c. 18. exiſtimaſſe, Adamum in eodem ipſo loco, ubi crux fixa fuit, ſepultum eſſe; eamque traditionem antiquitus invaluiſſe; verum *S. Hieronymus*, vir naris emunctæ, acerrimique judicii, huic traditioni pluribus in locis fidem negat, docetque, Adamum ſepultum eſſe in Civitate *Arbee*, quæ eſt *Hebron*, ubi *Abraham*, & *Sara*, *Iſaac*, & *Rebecca*, *Jacob*, & *Lia* conditi ſunt; cui *S. Hieronymi* ſententiæ ſubſcribit *S. Thomas*.

Advertat obiter Lector, Chriſtum circa Æquinoctium vernum, quando dies increſcere incipiunt, mori voluiſſe, nt commonſtraret quod nos per paſſionem ſuam a tenebris peccatorum ad lucem gratiæ eſſet perducturus; & ut in ſe adimpleret figuram agni Paſchalis, qni juxta Legem circa Æquinoctium vernum immolabatur, quique Chriſtum verum agnum in Cruce pro peccatis totius mundi immolandum ſimilitudine adumbrabat.

Series annorum Imperii Tiberii, & Conſulum Romanorum ab anno vigeſimo ſexto Aeræ Chriſtianæ, ſeu Dionyſianæ, *quo Chriſtus Dominus baptizatus eſt, uſque ad annum ejuſdem Æræ Chriſtianæ vigeſimum nonum, ſeu ad annum uſque decimum nonum Imperii Proconſularis* Tiberii, *quo Chriſtus Dominus Cruci ſuffixus, mortem pro ſalute omnium oppetiit.*

Anno Urbis conditæ 779. *anno ſecundo Olymp.* 201. *anno Juliano ſeptuageſimo primo. Anno periodi Julianæ* 4739. *anno decimo tertio Auguſtæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo ſexto. Conſules fuerunt Lentulus Getulicus, & C. Calviſius.* Hoc anno *Tiberius*, ex quo Conſors, & Collega Imperii factus fuerat ab Imperatores *Auguſto*, decurrebat annum decimum ſextum Imperii ſui *Proconſularis*, quem complevit die 28. Menſis Auguſti ejuſdem anni, & inchoavit decimum ſeptimum, ſicut fuſe in Diſſertatione decima oſtendimns. Chriſtus vero Dominus die VI. menſis Januarii ejuſdem anni, jnxta verum & proprium Natale ſuum, incipiens annum ætatis ſuæ trigeſimum, fuit a Joanne baptizatus, eodem anno primum Paſcha, poſt baptiſmum ſuum, peregit.

Anno Urbis conditæ 780. *anno tertio Olymp.* 201. *anno Juliano ſeptuageſimo ſecundo, anno periodi Julianæ* 4740. *anno decimo quarto Auguſtæi Imperii Tiberii. anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo ſeptimo. Conſules fuerunt M. Licinius Craſſus, & L. Calpurnius Piſo.* Die 28. Menſis Aug. ejuſdem anni *Tiberius* complevit annum decimum ſeptimum Imperii ſui *Proconſularis*, & inchoavit annum decimum octavum. Chriſtus vero, juxta ſuum proprium & verum Natale, decnrrebat annum ætatis ſuæ trigeſimum primum, eodemque anno ſecundum Paſcha, poſt baptiſ. ſuum, confecit.

Anno Urbis conditæ 781. *Anno quarto Olymp.* 201. *anno Juliano ſeptuageſimo tertio, anno periodi Julianæ* 4741. *anno decimo quinto Auguſtæi Imperii Tiberii. Anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo octavo. Conſules fuerunt Ap. Junius Silanus, & P. Silius Nerva.* Die 28. Menſis Aug. ejnſdem anni *Tiberius* complevit annum decimum octavum Imperii ſui *Proconſularis*, & incepit annum decimum nonum. Chriſtus vero, juxta ſuum verum & proprium Natale, decurrebat annum ætatis ſuę trigeſimum ſecnndnm, eumque complevit die 25. Menſis Decemb. ejuſdem anni. Peregit etiam Chriſtus Dominus eodem anno tertium Paſcha poſt baptiſma ſuſceptum.

Anno Urbis conditæ 782. *anno* I. *Olymp.* 202. *anno Juliano ſeptuageſimo quarto, anno periodi Julianæ* 4742. *anno decimo ſexto Auguſtæi Imperii Tiberii, anno Æræ Chriſtianæ vigeſimo nono. Conſules fuerunt Fuſius Geminus, & L. Rubellius Geminus.* Chriſtus Dominus eodem anno ſupremum Paſcha, quod fuit quartum, poſt ſuſceptnm Baptiſma, peregit cum Diſcipulis ſuis pridie quam pateretur, & die 25. Menſis Martii ejuſdem anni mortuus eſt in Cruce anno ætatis ſuæ, jnxta ſuum verum & proprium Natale, trigeſimo tertio ineunte, ut pote qui jam decurrebat a die 25. Menſis Decemb. anni præcedentis, & anno *Proconſularis* Imperii *Tiberii* decimo nono, qui a die 28. Menſis Auguſti præcedentis anni itidem labebatur.

DIS-

DISSERTATIO XVI.

De Morte Chriſti, ſeu utrum Chriſtus Dominus mortuus ſit pro omnibus omnino Hominibus?

OBſervandum primo, Semipelagianos olim autumaſſe Chriſtum æqualiter pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, hoc eſt, promiſcue, & indifferenter tam pro reprobis, quam pro electis & prædeſtinatis oraſſe & ſanguinem ſuum ſudiſſe. Id aperte colligitur ex ipſa *S. Proſperi* Epiſt. ad *S. Auguſtinum*, ubi refert docere Maſſilienſes, quod Chriſtus indifferenter, & citra ullum delectum univerſos velit ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Idem de Semipelagianis diſerte aſſerit *S. Fulgentius*, qui in libro de Incarnatione & Gratia capit. 29. oſtendit in eo potiſſimum ſuum eſſe Semipelagianorum errorem quod putarent, Chriſtum ex æquo, & eodem plane ſenſu, & modo pro reprobis mortem oppetiiſſe, ac pro electis ſeu prædeſtinatis, eademque voluntate velle reproborum & prædeſtinatiorum ſalutem. Ex quo primo capitali Semipelagianorum errore alius naſcebatur, quem pari ſtudio propugnabant; contendebant ſiquidem, ſuppoſita illa indiſcreta, & indifferenti voluntate Chriſti de ſalute omnium hominum, ſalutem prędeſtinatorum ex ſola ipſorum voluntate pendere, ac ſubinde Deum velle omnes homines ſalvos fieri, hac ſola poſita conditione, *ſi ipſi vellent*, uti videre eſt paſſim apud *S. Auguſtinum*, & apud *S. Proſperum* loco mox laudato, & in Carmine *de ingratis* c. 8.

Obſervandum ſecundo, *Calvinum* l. 3. Inſtitutionum cap. 24. num. 16. & lib. *de æterna Dei prædeſtinatione*, docere Chriſtum mortuum eſſe pro ſolis prædeſtinatis, ita ut reprobi a redemptionis beneficio penitus excludantur. Quod quidem impium dogma ſancitum eſt in Dordrectana Synodo, Calviniſtarum Diabolica Synagoga, cap. 2. art. 6. illudque etiamnum mordicus tuentur de Calviniſtarum grege Pſeudo Theologi qui Pſeudo-Magiſtri ſui veſtigia ſequuntur. In eumdem errorem impegit *Janſenius* lib. 3. de Gratia Salvatoris cap. 20. ubi licet fateatur, Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus ſufficientia pretii, quod in ara Crucis æterno Patri obtulit, quodque infiniti erat valoris, negat tamen Chriſtum pro omnibus, nullo excepto, ſe dediſſe Redemptionem, vel Crucifixum, vel mortuum eſſe. Hæc enim ſunt ipſius verba: *Denique, quia Proſpero antiquior & Doctior Auguſtinus nunquam in ſcriptis ſuis fatetur Chriſtum pro omnibus, nullo excepto, ſe dediſſe Redemptionem, vel Crucifixum eſſe, vel mortuum, ſed tantummodo pro illis quibus mors ejus profuit, qui certo modo multi & omnes ſunt; hinc genuinius, & verius reſpondemus, Chriſtum dici ſe dediſſe Redemptionem pro omnibus, hoc eſt, pro univerſa ſua Eccleſia toto Orbe diſperſa, & conſequenter pro omnibus hominum generibus, Regibus, privatis nobilibus, & ignobilibus &c.* Et tandem in fine ejuſdem capitis ita concludit: *Quæ ſane cum in Auguſtini doctrina perſpicua certaque ſint, nullo modo principiis ejus conſentaneum eſt ut Chriſtus Dominus, vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro juſtorum non perſeverantium ſalute mortuus eſſe, ſanguinem ſudiſſe, ſemetipſum Redemptionem dediſſe, Patrem oraſſe ſentiatur... ex quo factum eſt, ut juxta Sanctiſſimum Doctorem, non magis Patrem pro æterna liberatione ipſorum, quam pro Diaboli deprecatus ſit.* Quibus verbis rotunde negat Janſenius, Chriſtum mortuum eſſe pro impiis, & infidelibus, eiſque morte ſua contuliſſe, aut ſaltem obtuliſſe, ſeu præparaſſe auxilia ſufficientia, quæ ad æternam eorum ſalutem ordinentur. Verum, hanc virulentam doctrinam, quæ a communi pietatis ſenſu abhorret, omnes ad unum deteſtantur Catholici, qui diſertis Scripturæ Sacræ teſtimoniis, Conciliorum definitionibus, & Sanctorum Patrum authoritatibus ſole clarius demonſtrant, Chriſtum pro omnibus, & ſingulis hominibus mortuum eſſe. Hinc optimo jure proſcripta eſt Janſenii propoſitio, quæ ordine quinta eſt inter eas, quæ damnatæ ſunt Innocentii X. Conſtitutione data Ro-

mæ anno Aeræ vulgaris 1653. pridie Kal. Junii: *Samipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum fuiſſe, aut ſanguinem fudiſſe.* Quæ propoſitio, ut ait idem Summus Pontifex, intellecta eo ſenſu, *ut Chriſtus pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum mortuus ſit*, eſt impia, blaſphema, contumelioſa, divinæ pietati derogans, & hæretica. Huic autem Pontificiæ Conſtitutioni, ab Alexandro deinde ſeptimo confirmatæ, omnes Orbis Eccleſiæ Catholicæ ſubſcripſerunt.

Obſervandum tertio: duplicem eſſe Gratiæ *ſufficientis* notionem. Primo, Moliniſtæ ſufficientem gratiam interpretantur, eam, quæ complectitur omnia, quæ ad actu agendum ſunt neceſſaria, ideſt, præter quam ad prorumpendum in actum nihil aliud neceſſarium eſt, & quæ ſine ullo alio auxilio ſuum aliquando ſortitur effectum, ſive, ut clarius dicam, Moliniſtæ, gratiæ ſufficientis nomine, eam intelligunt, quæ ſufficit, quæque id habet omne, quod ad effectum ſuum edendum neceſſe eſt, hoc eſt, ad actum bonum exerendum, ad quem hominem movet, tametſi eum reipſa non eliciat. Secundo, Thomiſtæ nomine gratiæ *ſufficientis* eam intelligunt gratiam, non quæ nihil aliud ad actu agendum requirat, non quæ in actum prodeat ſola, ſed quæ in voluntate imperfectos actus excitet, eam conſtituat proxime potentem, & expeditam ad proſiliendum in actum, alliciatque ad bonum, nec tamen flectat, niſi præſto ſit gratia ſeipſa efficax. Sive Thomiſtæ, nomine gratiæ ſufficientis, intelligunt gratiam poſſibilitatis, non actionis, quæ intellectum illuſtrat, & voluntatem excitat, quæ dat homini poſſe bonum operari, quæ ſuadet pietatis opus, non perſuadet, invitat voluntatem humanam, non trahit, inſpirat velle, ſed non impartitur. Hæc eſt gratiæ ſufficientis genuina notio, quæ toti probatur Scholæ Thomiſticæ. Non me latet, Ludovicum Montaltium in Epiſtola 2. ad amicum Provincialem, ita ad vivum vocabula reſecare, ut hanc gratiæ ſufficientis notionem, quam uſurpat Schola Thomiſtica, tanquam peregrinam, & inſolentem exſufflari, ſibiloque explodi debere affirmet, maxime quia ut dictat, omnis populus, vocum & nominum arbiter, id ſufficiens vulgo appellitat, in quo omnia inſunt neceſſario ad agendum. Verum, ut ingenue fatear, hæc mera nominis quæſtio eſt, græcula levitate, quam Theologica gravitate dignior. Nec video quid novi in hac gratiæ ſufficientis notione, quam Thomiſtæ uſurpant, quidve periculi ſub ea latere poſſit. Primo enim, nihil in ea gratiæ ſufficientis notione eſſe quod novitatem ſapiat, patet ex illa pervulgata apud Theologos Eccleſiæ Catholicæ Doctrina, qua poſt *S. Thomam* 3. part. *quæſt. 61.* art. 1. profitentur, Paſſionem Chriſti eſſe cauſam ſufficientem, quæ in actu primo, & vi ſua humanam ſalutem poſſit operari, quamvis tamen ut re ipſa, & ut ajunt, in actu ſecundo humanam ſalutem operetur, hominemque ſanctificet & emundet, neceſſaria ſit illius applicatio, quæ fit per Sacramenta, ut convenit inter omnes Theologos. Quidni igitur a pari poterunt Thomiſtæ eam gratiam appellare *ſufficientem*, quæ vere in ordine ſuo, hoc eſt in actu primo ſufficit ut voluntatem in ratione potentiæ proximæ, & expeditæ compleat, ac perficiat, quamvis ut actum reapſe efficiat, neceſſarium ſit ut gratia ſe ipſa efficaci applicetur? Secundo, ſub hac gratiæ ſufficientis notione, qua utuntur Thomiſtæ, nihil omnino periculi impræſentiarum ſubeſſe poteſt, tum quia Thomiſtæ eam qua ſcriptis, qua diſputationibus omni Moliniſtica ſignificatione exuerunt; tum quia etiam Thomiſtæ, ne illud gratiæ ſufficientis nomen apud imperitam multitudinem promiſcue jactatum popularem errorem ſoveat, vel ad ſenſum Moliniſticum præpoſtere detorqueatur, ſemper cum maxima cautione dicere ſolent: dari gratiam ſufficientem *in ſenſu Thomiſtico intellectam*, qua, inſtar antidoti, adhibita reſtrictione, excluditur omnis ſenſus Moliniſticus, qui Auditoribus alienum ſenſum affricare poſſet. Quapropter, ſingularitatis alicujus vitio, ne quid gravius dicam, carere non videntur moderni quidam Theologi, qui terminos in Scholis conſecratos, & quibus alii Theologi citra ullum erroris.

ris periculum utuntur, uſurpare detrectant.

Obſervandum denique, omnes Thomiſtas, una cum *S. Thoma*, conſtanter docere, Chriſtum mortuum eſſe efficienter, ſeu voluntate conſequente pro ſolis electis, & prædeſtinatis, quatenus videlicet Chriſtus voluit ipſis electis, & prædeſtinatis conferre auxilia ab intrinſeco efficacia ad ſalutem æternam conſequendam neceſſaria, quibus certiſſime liberantur quicunque liberantur; pro reprobis vero mortuum eſſe voluntate antecedenti, ſeu, ut ajunt, *ſufficienter*, quia reprobis voluit ſolum conferre, aut ſaltem offerre, ſeu præparare gratias ſufficientes ad ſalutem æternam aſſequendam, præter quas tamen gratias ſufficientes, cum aliæ ex parte Dei gratię quæ ſint ſuapte natura efficaces ad ſalutem æternam comparandam requirantur; ſequitur reprobos, quibus Deus juſto ſuo judicio gratias illas ab intrinſeco efficaces denegat, ſalutem ęternam nunquam conſecuturos, quamvis ex Paſſione Chriſti Domini percipiant illas gratias ſufficientes in ſenſu Thomiſtico intellectas, quę dant quidem *poſſe*, vel, ut loquitur *S. Auguſtinus*, bonam, ſed parvam, & invalidam voluntatem, nunquam tamen conferunt actum perfectum, ſeu velle & perficere, niſi auxiliis ab intrinſeco efficacibus applicentur. Hujus gratię ſe ipſa efficacis, pręter auxilium ſufficiens, neceſſitatem ad omnes, & ſingulos pietatis actus invicte ex Conc. Trident. probat eruditiſſimus noſter *Antonius Reginaldus* in pręclariſſimo ſuo Opere nuper edito *De mente Concil. Trident. circa Gratiam ſeipſa efficacem*. Hic eſt Thomiſtarum explicandi modus, qui Scripturę Sacrę, perpetuę SS. PP. traditioni conſentaneus eſt, ac longe lateque diſcrepta ab eo, quem excogitavit *Ludovicus Molina*, Soc. Jeſu. Nam primo *Molina* docet, voluntatem antecedentem, qua Deus vult omnes ſalvos fieri, dici conditionatam eo quod pendeat a conſenſu liberi arbitrii, tanquam a conditione, quam expectat, & ex cujus defectum redditur inefficax, ſuoque fruſtratur effectu. Id autem e regione opponitur doctrinę Thomiſtarum, qui poſt Sanctos Patres, potiſſimus *Auguſtinum*, & *Thomam*, docent, voluntatem Dei nullo pacto pendere ex conſenſu, & determinatione liberi arbitrii, quamvis non negent, voluntatem Dei antecedentem eo in ſenſu conditionatam dici poſſe, quod Deus omnes homines vult ſalvos fieri, ſi ſalus omnium hominum non officiat ordini divinę illius providentię, vel ſi per illam non impediatur tam bonum univerſale ipſius Juſtitię, quam manifeſtatio ejus attributorum. Secundo *Molina* aſſerit, Chriſtum mortuum eſſe ſufficienter pro reprobis, quia per mortem ſuam ſuppeditavit illis auxilia ſufficientia ad ſalutem adipiſcendam neceſſaria, pręter quę nulla alia ex parte Dei auxilia ad ſalutem requiruntur, ita ut reprobi ideo damnentur, quia illis auxiliis ſufficientibus, quę Chriſtus per mortem ſuam eis promeritus eſt, non bene utuntur, eaque proprio vitio vacua & inutilia reddunt; quibus e contra electi, ac prędeſtinati ad electionem, & perſeverantiam bene utuntur, atque ſalutem ęternam conſequuntur. Aſt Thomiſtę, gratuitę prędeſtinationis, ac gratię ab intrinſeco efficacis, & ad omnia pietatis opera, juxta avitam Sanctorum Patrum doctrinam, prorſus neceſſarię, acerrimi defenſores, conſtanter quidem docent, omnibus hominibus merito mortis Chriſti gratiam ſufficientem eſſe pręparatam, nunquam tamen dicunt, gratiam ſufficientem talem eſſe, quę voluntati humanę faſces ſubmittat, ſeu cujus efficacia libero hominis ſit permiſſa arbitrio, & pręter quam alia gratia ſe ipſa efficax non requiratur, ut homo gratię ſufficienti cooperetur, eique obicem non ponat. Sed potius concors eſt omnium Thomiſtarum ſententia, reprobos ob ſua demerita ęternam incurrere damnationem; Electos vero, & prędeſtinatos gratiis ab intrinſeco efficacibus, quas Chriſtus morte ſua abſoluta, & efficaciter ipſis promereri voluit, libere aſſentientes, & magno pręſertim perſeverantię dono adjutos ęterna beatitudine donari: quos ſibi a Patre datos, & de manu ſua a nemine raptum iri conceptis verbis in Evangelio dicit. Hac germana doctrinę Thomiſticæ expoſitione invicte ſtabilitur in-

inconcuſſum Eccl. Cath. dogma de morte Chriſti pro omnibus omnino hominibus, & ea tantum Chriſti mortis omnibus impenſæ generalitas excluditur, qua indiſcriminatim collatæ omnibus hominibus aſſeruntur gratiæ ita ſufficientes, ut gratiam ſe ipſa efficacem ad volendum, & operandum non requirant. Huic igitur doctrinæ Thomiſticæ expoſitioni, hac in Diſſertatione mordicus adhærebo, ſicque, bene fortunante Deo, regia via incedam, ut impugnando errorem Janſenii aſſerentis, gratias ſufficientes omnibus hominibus per mortem Chriſti non fuiſſe præparatas, me tamen omnino alienum profitear a ſententia illorum Theologorum, qui in eo ſenſu Chriſtum pro omnibus hominibus ſufficienter mortuum eſſe contendunt, quod Chriſtus mortis ſuæ beneficio omnibus promiſcue hominibus conferat gratias ſufficientes verſalites, & libero ſubditas arbitrio, præter quas ad ſalutem æternam conſequendam nulla alia ex parte Dei requiratur gratia, quæ ſit ſuapte natura efficax. Cæterum, quamvis ab hac Theologorum ſententia, utpote principiis doctrinæ Thomiſticæ e diametro oppoſita, quam longiſſime diſcedam, eo tamen collimat votorum meorum Summa, ut Sanctorum Patrum, præſertim *Auguſtini* & *Thomæ* veſtigiis inſiſtentes: *Idipſum*, juxta monitum Apoſtoli Pauli ad Rom. cap. 15. ad Epheſ. cap. 4. ad Philipp. cap. 1. *dicamus omnes, & ſimus perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſententia: cum omni humilitate, & manſuetudine, cum patientia ſupportantes invicem in charitate, ſoliciti ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis, & unanimes in uno ſpiritu collaborantes Fidei Evangelii.*

DICO: *Dogma fidei eſſe, Chriſtum pro omnibus & ſingulis hominibus mortuum eſſe, ac ſanguinem ſuum fudiſſe.*

Probatur hæc aſſertio: Illud eſt Fidei dogma, quod aperte ex Scriptura Sacra, ex definitionibus Conciliorum, ac Summorum Pontificum, & ex teſtimoniis SS. Patrum, præſertim *Auguſtini*, & *Thomæ*, colligitur; atqui Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus, & ſingulis hominibus aperte colligitur ex Scriptura Sacra, ex definitionibus Conciliorum, ex Decretis Summorum Pontificum, & denique ex teſtimoniis SS. Patrum, præcipue *Auguſtini*, & *Thomæ*, ergo fidei dogma eſt Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus omnino hominibus. Prob. min. quantum ad ſingula capita, & primo, ex locupletiſſimis Scripturæ teſtimoniis, quorum primum petitur ex c. 53. Iſaiæ: *Vulneratus eſt*, inquit Propheta loquendo de Chriſto, *propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra, diſciplina pacis ſuper eum, & livore ejus ſanati ſumus; omnes nos quaſi oves erravimus, & poſuit Dominus in eo iniquitates omnium noſtrum.* Alterum teſtimonium deſumitur ex c. 1. Evangelii *Joannis*, ubi de Chriſto hæc verba leguntur: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum Mundi.* Non dicit Evangeliſta: Qui tollit peccata aliquorum de Mundo, ſed *Mundi peccatum* indefinite. Quæ verba *S. Hieronymus* Epiſt. 83. ad *Oceanum* interpretans ait: *Mentitur Joannes Baptiſta, & digito Chriſtum & voce demonſtrans, Ecce qui tollit peccata Mundi: Si ſunt adhuc in ſæculo, quorum Chriſtus peccata non tulerit.* Tertium teſtimonium ſuppeditat Apoſtolus ad 2. Cor. c. 5. ſic loquens: *Charitas enim Chriſti urget nos, æſtimantes hoc, quoniam ſi unus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt.* Quibus verbis palam innuit Apoſtolus, Chriſtum mortuum eſſe pro his, qui in Adamo mortui ſunt, atqui Fides Catholica docet omnes & ſingulos homines mortuos eſſe in Adamo, ideſt peccatum originale ad omnes omnino Adamo poſteros via ordinaria eſſe propagatum, vult igitur Apoſtolus Chriſtum pro omnibus omnino hominibus, nemine excepto, mortuum eſſe, ſuumque pro eorum ſalute ſanguinem fuliſſe. Id confirmat Apoſtolus c. 2. Epiſt. 1. ad Timoth. ubi, poſtquam præmiſit, orationes pro omnibus eſſe faciendas, quia bonum eſt, & acceptum coram Salvatore noſtro Deo, qui vult omnes ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, confeſtim ſubdit: *Unus enim Deus, unus & Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus; qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus &c.* Quo ex loco ſic elicio argumentum. Eodem modo Chri-

ſtus

ſtus dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus, quo modo orare debemus pro omnibus, atqui non tantum pro generibus ſingulorum, ſed etiam pro ſingulis generum, hoc eſt, pro omnibus omnino hominibus orare debemus; ergo Chriſtus pro ſingulis generum, ideſt pro univerſis in individuo hominibus mortuus eſt. Hanc doctrinam idem Apoſtolus cap. 4. ejuſdem Epiſtolæ vult, ut Timotheus ſuus diſcipulus præcipiat & doceat. *In hoc enim*, inquit, *laboramus*, *& maledicimur*, *quia ſperamus in Deum vivum*, *qui eſt Salvator omnium*, *maxime fidelium*. *Præcipe hæc*, *& doce*. Et ad Hebræos cap. 2. ait: *Videmus Jeſum per paſſionem mortis*, *gloria*, *& honore coronatum*: *ut gratia Dei*, *pro omnibus guſtaret mortem*. Denique, ut ſexcenta hujuſmodi, quæ paſſim in Scriptura Sacra tam veteris, quam novi Teſtamenti occurrunt, miſſa faciam teſtimonia, hoc unum addam depromptum ex c. 2. Epiſt. 1. Joannis: *Filioli mei hæc ſcribo vobis*, *ut non peccetis*, *ſed & ſi quis peccaverit*; *advocatum habemus apud Patrem*, *Jeſum Chriſtum juſtum*: *& ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris*, *non pro noſtris autem tantum*, *ſed etiam pro totius Mundi*.

In hac retinenda, ac ſarta tectaque contra hæreticos conſervanda Scripturæ Sacræ doctrina omnem operam adhibuerunt Concilia, & Summi Pontifices. Concilium Nicænum in Fidei Symbolo, quod condidit, Chriſtum propter hominum ſalutem e cœlo in terram delapſum eſſe declarat his verbis: *Qui propter nos homines*, *& propter noſtram ſalutem deſcendit de Cœlis*. Non dicit Concilium: Propter nos Fideles, vel propter nos electos; ſed propter nos homines: ut ſignificet Chriſtum ad ſingulos homines redimendos veniſſe, & pro eorum ſalute mortem ſubiiſſe. Idem ſanxit Synodus Triden. ſeſſ. 6. c. 2. & 3. ubi de Chriſti morte loquens ita ſtatuit: *Hunc propoſuit Deus propitiatorem per Fidem in ſanguine ipſius pro peccatis noſtris*, *non ſolum autem pro peccatis noſtris*, *ſed etiam pro totius Mundi*. *Verum*, *& ſi ille pro omnibus mortuus eſt*, *non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt*, *ſed ii duntaxat*, *quibus meritum Paſſionis ejus communicatur*. Hoc autem Synodi Trident. Decretum eludi non poteſt, dicendo prædictam Synodum non hic agere de voluntate Chriſti ſalvandi omnes & ſingulos homines, ſed duntaxat de ſufficientia pretii Sanguinis Chriſti. Non, inquam, hac reſponſione eludi poteſt hæc Concilii Trident. Sanctio, quia ſi Concilium eo loci ageret tantummodo de ſufficientia pretii Sanguinis Chriſti, non vero de ſincera illius voluntate ſalvandi omnes & ſingulos homines, bruto fulmine Calvinum, ceteroſque heterodoxos perculiſſet, contra quos hocce Decretum edidit: certum quippe eſt Calvinum, alioſque hujus furfuris hæreticos, ſufficientiam Sanguinis Chriſti, utpote infiniti, ad ſingulorum hominum ſalutem nunquam inficiatos fuiſſe. Nec etiam dici poteſt, Conc. Trident. eo loci definire tantum voluiſſe, Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus, ideſt, pro generibus ſingulorum, ſed non pro ſingulis generum, ſeu pro omnibus omnino hominibus. Non illud, inquam dici poteſt, nam, hac ſemel facta hypotheſi, Concilii Tridentini definitio ne leviter quidem feriret Calviniſtas, quorum nullus eſt, qui neget, aut in dubium revocet, Chriſtum pro generibus ſingulorum ſanguinem ſuum fudiſſe. Præter quam quod etiam Sacra Synodus conceptis verbis ibidem aſſerit, Chriſtum Dominum pro his ſanguinem fudiſſe, qui mortis ejus beneficium non recipiunt: igitur ex mente Concilii Trident. Chriſtus non pro ſolis Fidelibus, electis, & prædeſtinatis mortuus eſt, ſed etiam pro his, qui illius Paſſionis beneficium non percipiunt, ſanguinem fudit. His Conciliorum definitionibus addi merito debent publicæ orationes Eccleſiæ, in quibus Chriſtum Dominum omnium, & ſingulorum hominum Salvatorem, & Redemptorem eſſe agnoſcit, ac profitetur Eccleſia Catholica. Addi itidem debent Decreta, & Conſtitutiones Summorum Pontificum Innocentii X. Alexandri VII. Innocentii XII. & Clementis XI. qui hanc famoſam Propoſitionem: *Semipelagianum eſt dicere Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe*, *aut ſanguinem fudiſſe*, tanquam hæreticam confixerunt, & ut talem ab omnibus Catholicis habendam eſſe pronunciarunt.

Hæc,

Hæc, quæ hactenus adduximus, momenta abunde ſufficere poſſent ad ſtabiliendum inconcuſſum iſtud Fidei Catholicæ dogma, quod perpetua, ſibique ſemper conſtanti omnium Sanctorum Patrum, cum Græcorum, tum Latinorum traditione munitum omni ævo fuit in Eccleſia conſervatum. Verum, quia hæretici patrocinio S. Auguſtini perperam glorjantur, eumque, obtorto, ut ajunt, collo, in ſuum errorem pertrahere moliuntur, ideo neceſſe eſt ad retundendam hæreticorum audaciam, ut hic breviter oſtendam *S. Auguſtinum*, ejuſque fideliſſimum diſcipulum *S. Thomam Aquinatem*, conſtanter docere Chriſtum eſſe mortuum pro omnibus, & ſingulis hominibus. A duabus illis Eccleſiæ columnis, *Auguſtino*, & *Thoma*, avelli non poſſum, quod tenent teneo, quod docent doceo, quod prædicant prædico.

In primis, *S. Auguſtinus* lib. 6. contra Julianum cap. 4. ex hoc Apoſtoli teſtimonio 2. ad Cor. c. 5. *Si unus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt*, invicte contra Pelagianos probat, parvulos omnes peccato originali obſtrictos eſſe, quia nimirum Chriſtus pro ipſis ſingulis mortuus eſt: *Negas igitur*, inquit Aquilinus ille Doctor, *Chriſtum pro parvulis mortuum eſſe, ut eximas eo de numero mortuorum, hoc eſt, de contagio peccatorum*. Idem argumentum S. Doctor in Pelagianos, peccatum originale ab Adamo in omnes tranſfuſum eſſe negantes, intorquet lib. 2. de nuptiis, & concupiſcentia cap. 3. lib. 20. de Civit. Dei cap. 6. & pluribus aliis in locis, ſed præſertim lib. 2. Operis imperfecti, ubi *Julianum*, Hæreticum Pelagianum, his verbis inſectatur: *Hinc te exue, ſi potes, quod unus pro omnibus mortuus eſt; & aude dicere non omnes mortuos, pro quibus mortuus eſt Chriſtus, cum tibi ſtatim Apoſtolus fauces premat, & opprimat audaciſſimam vocem, quod ſequitur oſtendens, & dicens, ergo omnes mortui ſunt. Noli ſic laudare Apoſtolum, noli ſic exponere, ut nolis audire. In hos omnes cum peccato mors pertranſiit, per illum in quo omnes moriuntur; ibi ſunt parvuli, quia & pro ipſis Chriſtus mortuus eſt, qui propterea pro omnibus mortuus eſt, quia omnes mortui ſunt*: Cum igitur, *S. Auguſtinus* adverſus Pelagianos probet, omnes omnino homines, etiam parvulos, peccato originali ideo obſtrictos eſſe, quia Chriſtus pro illis mortuus eſt, neceſſe eſt, ut Sanctus ille Doctor crediderit Chriſtum eſſe mortuum pro omnibus, & ſingulis hominibus, alioquin non ſolum frigida, ſed prorſus inepta eſſet ea, qua utitur, ratiocinatio, ſi pro iis omnibus, & ſingulis, qui in Adamo mortui ſunt, Chriſtus mortuus haud fuiſſet.

Secundo, *S. Auguſtinus* lib. 2. de Symbolo ad Cathecumenos ſic loquitur de Chriſto Domino: *Inimicis ſuis vulnera demonſtraturus eſt, propter quod dictum eſt per Prophetam, videbunt in quem pupugerunt, non ut eis dicat ſicut Thomæ: Quia vidiſti, credidiſti; ſed ut convincens eos veritas dicat: Ecce hominem, quem crucifixiſtis: ecce Deum, & hominem, in quem credere noluiſtis, videtis vulnera, quæ inflixiſtis: agnoſcitis latus, quod pupugiſtis, quoniam & per vos, & propter vos apertum eſt, nec tamen intrare voluiſtis*. Quibus verbis aperte ſignificat S. Doctor, Chriſti latus apertum, ejuſque ſanguinem effuſum fuiſſe etiam pro ſalute eorum, qui illum crucifixerunt.

Tertio, *Sanctus Auguſtinus* Tractatu 8. in Joannem, hæc habet: *Populi ſpernentes, propter ſuperbiam ſuam, humilitatem Dei, crucifixerunt Salvatorem ſuum, & fecerunt damnatorem ſuum*. Igitur ex *Sancto Auguſtino* Chriſtus dicitur, & revera eſt Salvator eorum, qui ipſum crucifixerunt.

Quarto idem S. Doctor Tractatu 12. in Joann. explicans illa verba Joannis c. 3. *Non enim miſit Deus filium ſuum in Mundum, ut judicet Mundum, ſed ut ſalvetur Mundus per ipſum*, ait: *Ergo quantum eſt in Medico ſanare venit ægrotum, ipſe ſe interimit, qui præcepta Medici ſervare non vult, venit Salvator in Mundum: quare Salvator dictus eſt Mundi, niſi ut ſalvet Mundum, non ut judicet Mundum? Salvari non vis ab ipſo? ex te judicaberis*. Idem docet Sanctus Doctor Tractatu 36. in Joannem. Et Serm. 2. in Pſalm. 68. loquendo de *Juda*, proditore, hæc habet: *Projecit pretium argenti, quo ab illo Dominus venditus erat, nec agnovit pretium, quo ipſe a Domino redemptus erat*.

Et

Et in Pſalmum 108. ait : *Quemadmodum in Juda, ſic in iſto Populo* (ſeu Judaico) *intelligendum eſt, qui, repulſo a ſe Chriſto, factus eſt ſubditus Diabolo, cujus perſuaſiones in omnibus pravis & terrenis cupiditatibus præpoſuit æternæ ſaluti.*

Quinto, in expoſitione Pſal. 104. mentem ſuam luculenter aperit S. Auguſtinus : *Attendamus*, inquit, *ad judicium dilectionis, & promiſſionis Dei, tales arrhas tenemus, mortem Chriſti tenemus, ſanguinem Chriſti tenemus .... erigat ergo ſe humana fragilitas, non deſperet, non ſe collidat, qui promiſit Deus eſt, & venit ut promitteret, & apparuit hominibus, venit ſuſcipere mortem noſtram, promittere vitam ſuam.... Quid tibi promiſit Deus, o homo mortalis? quia victurus es in æternum. Non credis? crede; plus enim eſt quod fecit, mortuus eſt pro te. Quid promiſit, ut vivas cum illo? Incredibilius eſt, quod mortuus eſt æternus, quam ut in æternum vivat mortalis. Jam quod incredibilius eſt tenemus, ſi propter homines mortuus eſt Deus, non eſt victurus homo cum Deo? nunc eſt victurus mortalis in æternum, propter quem mortuus eſt, qui vivit in æternum.* Porro, ſi *S. Auguſtinus* exiſtimaſſet, Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus, & ſingulis hominibus, non potuiſſet ex morte, quam Chriſtus pertulit, hominum animos erigere in ſpem æternæ, & immortalis vitæ conſequendæ, quam ipſis promiſit Chriſtus. Hanc Fidei Catholicæ veritatem docet *S. Auguſtinus* Enarratione in jam citatum Pſalmum 68. *Chriſtus* inquit, *factus eſt ſpes noſtra. Unde factus eſt ſpes noſtra? Ecce ſic quomodo audiſtis, quia tentatus eſt, quia paſſus eſt, quia reſurrexit, factus eſt ſpes noſtra: quid enim nobis dicimus, quando hæc legimus? Non enim perdet nos Deus, propter quos miſit filium ſuum tentari, crucifigi, mori, reſurgere. Non enim vere nos deſpicit Deus, propter quos Filio proprio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit eum. Sic ergo factus eſt ſpes noſtra.* Cenſet igitur *S. Auguſtinus*, ſpem Chriſtianam, quæ omnium Fidelium cordibus infixa eſſe debet, hoc uno niti fundamento, quod credimus, Chriſtum pro nobis mortuum eſſe. Legatur idem S. Doctor in Expoſitione in Pſalmum 148. & in Sermone 155.

Sexto, mens *S. Auguſtini* magis perſpecta, ac explorata redditur ex his, quæ habet Sanctus Doctor in expoſitione Pſal. 95. ubi hæc verba Vatis Regii *Judicabit orbem terræ*, ſic interpretatur. *Non judicabit partem, quia partem non emit, totum judicare debet, quia pro toto pretium dedit.* Et paucis interjectis, explicat quid per orbem terræ intellexerit Propheta, *judicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate ſua. Quæ eſt veritas, & æquitas, Congregabit ſecum electos ad judicandum, cæteros autem ſeparabit ad invicem; poſiturus eſt enim alios ad dexteram, & alios ad ſiniſtram.* Quibus verbis clare innuit *S. Auguſtinus*, Chriſtum judicaturum electos, ſimul ac reprobos, quia pro ipſis pretium ſui Sanguinis in arca Crucis impendit. Id confirmat Aquilinus ille Doctor Tractatu 36. in *Joannem*, dicens : *Venit Chriſtus, ſed primo ſalvare, poſtea judicare, eos judicando in pœnam, qui ſalvari noluerunt, eos perducendo ad vitam, qui credendo, ſalutem non reſpuerunt.* Et in lib. *De Spiritu & littera* ait, quod reprobi judicabuntur, *experturi in ſuppliciis poteſtatem ejus, cujus in donis miſericordiam contempſerunt.*

Infinitus eſſem, ſi vellem ſigillatim laudare, & expendere omnia Sancti Auguſtini teſtimonia, quibus hæreticorum configitur error. Conſultius eſt, ut remittam Lectorem ad expoſitiones Sancti illius Doctoris in Pſal. 59. 68. & 102. ad Præfationem Sancti Proſperi ad objectiones Vincentianas, ubi doctiſſimus ille Sancti Auguſtini diſcipulus impias, profanas, & blaſphemas opiniones, quas divinæ gratię hoſtes Sancto Auguſtino affingebant, recenſens, iſtam profert. *Quod Dominus noſter Jeſus Chriſtus non pro omnium ſalute, & redemptione ſit paſſus.* Eamdem calumniam a Sancto Auguſtino amolitur *Sanctus Proſper* in Præfatione ad Capitula Gallorum. Quapropter Clemens XI. qui univerſalis Eccleſiæ clavum nuperrime rexit, ut avitam Sancti Auguſtini doctrinam, ad nos uſque inviolabili temporum ſerie propagatam,

præ-

prædeceſſorum ſuorum exemplo commendaret, optimo jure diris devovit, atque natalitiis tenebris damnavit male natum, ac temere in vulgus ſparſum libellum, qui ſub nomine *Joannis Launoii*, Doctoris Sorbonici, circumferebatur, in quo Author eo veſaniæ prorupit, ut Semipelagianorum errorem, tanto olim molimine ab Eccleſia damnatum, acriter defendat, aſſeratque, *S. Auguſtinum* docuiſſe, quod Chriſtus pro ſolis electis mortem ſubierit, eumque in materia de gratia, & prædeſtinatione ignotos antiquis Eccleſiæ Patribus calles aperuiſſe, Fidelium animos turbaſſe, motus tota paſſim Africa, Gallia, Italia concivisſe, *Vvicleſſo*, *Zuinglio*, *Luthero*, *Calvino*, *Janſenio*, virulentis dogmatibus præluſiſſe: *Proſperum*, *Hilarium*, *Fulgentium*, *Cæſarium*, *Prudentium*, *Remigium*, alioſque *Sancti Auguſtini* diſcipulos a vetuſta Sanctorum Patrum traditione deſciviſſe. His, & aliis id genus atrocibus calumniis *Sanctum Auguſtinum*, ejuſque diſcipulos onerat male feriatus ille Author, quem ſuo æquiſſimo Decreto, dato die 28. Januarii anni 1704. obtrivit Summus Pontifex Clemens XI. Hunc etiam male conſarcinatum libellum egregie, ac eleganter confutavit noſter doctiſſimus *Hyacinthus Serry* Doctor Sorbonicus, in libro, cui titulus eſt: *Auguſtinus vindicatus*.

Venio nunc ad *Sanctum Thomam*, qui *Sancti Auguſtini* doctrinam ex aſſidua lectione in purum, putumque, quod dici ſolet, ſuccum vertit, ac jure merito *Auguſtinus contractus* appellari poteſt. Ne autem varia *Sancti Thomæ* congerendo teſtimonia Lectori faſtidium ingeram, illuſtriora ſeligam, quæ rem plane conficient.

Primum, illudque palmare Angelici Doctoris teſtimonium colligo ex 1. p. qu. 19. art. 6. ubi quærit. *Utrum voluntas Dei ſemper impleatur?* Et poſtquam ſibi primo loco objecit: Deum velle omnes ſalvos fieri, nec tamen ita evenire, trifariam reſpondet exponendum verbum illud Apoſtoli: *Deus vult omnes homines ſalvos fieri*. Primo, dicit illud dictum Apoſtoli intelligendum eſſe ſecundum diſtributionem accommodam. Secundo ait: idem Apoſtoli dictum accipiendum eſſe de generibus ſingulorum. Tertio reſpondet ſecundum *Sanctum Damaſcenum* lib. 2. Fidei Orthodoxæ cap. 29. Deum velle omnes, & ſingulos homines ſalvos fieri voluntate antecedente, ſed non voluntate conſequente, qua vult duntaxat Electorum, ac Prędeſtinatorum ſalutem. Docet ergo *Sanctus Thomas*, Deum voluntate antecedente velle omnium, & ſingulorum hominum ſalutem, ac ſubinde Chriſtum ea voluntate antecedente pro ſingulis generum, ideſt, pro omnibus omnino hominibus ſanguinem fudiſſe, quamvis ſecundum efficacem, ſeu conſequentem voluntatem pro Electis tantum, & Prædeſtinatis mortem ſubierit. Sic *Sanctum Damaſcenum* interpretatur *Divus Thomas*, cujus interpretatio procul omni dubio præferenda eſt interpretationi, quam adhibet *Janſenius* lib. 3. de gratia Chriſti cap. 20. ubi totus eſt, ut probet voluntatem antecedentem, qua Deus vult omnes homines ſalvos fieri, eſſe voluntatem Creatoris, ac propterea reſpicere hominem in ſtatu naturæ innocentis conſtitutum; conſequentem vero Dei voluntatem ſupponere peccatum originale, ac reſpicere hominem in ſtatu naturæ lapſæ poſitum, in quo ſtatu Deus non vult omnes, & ſingulos homines ſalvos fieri, ſed tantum Electos, & Prædeſtinatos. Quæ Janſenii interpretatio oppide falſa eſt, & a genuino *Sancti Damaſceni* ſenſu penitus aliena. Enim vero *Sanctus Damaſcenus* eo loci appellat illam voluntatem antecedentem, qua Deus vult ſalutem omnium hominum, de qua loquitur Apoſtolus 1. ad Timoth. cap. 2. atqui certo certius eſt Apoſtolum hic agere non de voluntate Creatoris, ſed de voluntate Salvatoris, ait enim; *Hoc bonum eſt, & acceptum coram Deo Salvatore noſtro, qui omnes homines vult ſalvos fieri*. Voluntas igitur antecedens, qua Deus vult omnes homines ſalvos fieri, non eſt voluntas Creatoris reſpiciens hominem in ſtatu innocentiæ conſtitutum, ſed eſt voluntas Salvatoris reſpiciens hominem in ſtatu naturę lapſæ poſitum. Prętcrea, Apoſtolus ibidem Fideles adhortatur, ut orent pro omnibus, idque ideo bonum,

num, & acceptum eſſe coram Deo probat, quia nimirum *vult Deus omnes homines ſalvos fieri*, at perabſurda eſſet ratio hæc, ſi putaſſet Apoſtolus voluntatem Dei de ſalute omnium non reſpicere homines in ſtatu naturæ lapſæ conſtitutos, hortabatur qnippe fideles, ut orarent pro ſingulis præſentis ſtatus naturæ lapſæ hominibus. Repudiata itaque tanquam omnino falſa Janſenii interpretatione, dicendum eſt cum *Sancto Damaſceno*, juxta germanam *Sancti Thomæ* interpretationem, Deum etiam in ſtatu naturæ lapſæ velle voluntate antecedente ſalutem omnium, & ſingulorum hominum. Quod tamen, ut ſupra obſervavimus, eo ſenſu intelligi non debet, ut voluntas, quam Deus habet, etiam in ſtatu naturæ lapſæ, de ſalute omnium hominum, pendeat ab hac conditione, *ſi ipſi velint*, ut falſo olim contendebant Pelagiani, & Semipelagiani, nam qnamvis voluntas Dei antecedens ſalutis omnium hominum ſit conditionata in doctrina *Sancti Thomæ*, tamen conditionem illam, *ſi ipſi velint*, non involvit, ſed aliam importat conditionem, videlicet, quod Deus voluntate antecedenti vult omnes ſalvos fieri, ſi major non exoriatur pulcritudo, & manifeſtatio ipſius juſtitiæ aliquos reprobantis, quam ex ſola manifeſtatione miſericordiæ ſingulos homines ad gloriam eligentis. Hæc eſt vera doctrina *Sancti Thomæ*, qui, etſi interdum aſſerat Deum velle omnes homines ſalvos fieri, *ſi obicem non ponant*, aut, *ſi ipſi velint*, non tamen Hæreticorum interpretationi ſavet, quia iiſdem in locis e veſtigio ſubjungit, ex gratia Dei eſſe, quod aliquis non ponat obicem gratiæ, & ex Dei adjutorio ab intrinſeco efficaci pendere, quod gratiæ, & divinæ voluntati conſenſum præbeat. Pelagiani autem volebant eam conditionem ex libero arbitrio duntaxat pendere. Hinc *S. Auguſtinus* lib. 1. Retract. cap. 10. ipſorum ſenſum ſic caſtigat: *Non exiſtiment novi Hæretici Pelagiani, ſecundum eos hoc eſſe dictum; verum eſt enim omnino omnes homines hoc poſſe, ſi velint, ſed præparatur voluntas a Domino, & tantum augetur munere charitatis, ut poſſint.*

Alterum *S. Thomæ* teſtimonium habetur in 3. p. q.49.art. 3. ad 2.ubi S. Præceptor ſic loquitur: *Dicendum, quod Deus permittit Diabolo poſſe decipere homines in certis perſonis, temporibus, & locis, ſecundum occultam rationem judiciorum ſuorum. Semper tamen per Paſſionem Chriſti, eſt paratum hominibus remedium ſe tuendi contra nequitias Dæmonum, etiam tempore Antichriſti, ſed ſi aliqui hoc remedio uti negligant, nihil deperit efficaciæ Paſſionis Chriſti.* Supponit igitur *S. Thomas*, hominibus per Paſſionem Chriſti ſemper paratum eſſe remedium, quo ſe ſe tueantur contra nequitias Dæmonum, quod tamen falſum eſſet, ſi Chriſtus pro omnibus omnino hominibus non fuiſſet mortuus.

Tertium *S. Thomæ* teſtimonium legitur in art. 3. ejuſdem quæſtionis mox citatæ, ubi *S. Doctor* quærit: *Utrum per Paſſionem Chriſti homines ſint liberati a pœna peccati*; & reſpondet dicendo: *Quod per Paſſionem Chriſti liberati ſumus a reatu pœnæ dupliciter: uno modo directe, in quantum ſcilicet Paſſio Chriſti fuit ſufficiens, & ſuperabundans ſatisfactio pro peccatis totius humani generis; habita autem ſatisfactione ſufficienti, tollitur reatus pœnæ: alio modo indirecte, in quantum ſcilicet Paſſio Chriſti eſt cauſa remiſſionis peccati, in quo fundatur reatus pœnæ*. Vult igitur *S. Thomas*, Paſſionem Chriſti eſſe ſufficientem, & ſuperabundantem ſatisfactionem pro peccatis totius generis humani, ac proinde Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus, & ſingulis hominibus.

Præter iſta hactenus adducta *S. Thomæ* teſtimonia, ſi quis alia longe plura ſcire deſideret, legat hujus Doctoris Angelici Commentarios in Epiſtolas Pauli ad omnia ejuſdem Apoſtoli loca, quæ inter probandam aſſertionem ſupra laudavimus. Legat etiam articulum tertium quæſt. 8. tertiæ partis, ubi *S. Thomas* docet, Chriſtum eſſe caput omnium hominum ſecundum diverſos gradus. Primo, & principaliter caput eſſe eorum, qui ipſi actu uniuntur in gloria. Secundo, eorum qui actu ipſi uniuntur per charitatem. Tertio, eorum qui actu ei uniuntur per Fidem. Quarto, eorum qui ei uniuntur in potentia necdum reducta in actum, reducenda tamen ſecundum Di-

vi-

vinam Prædeſtinationem. Quinto, eorum, qui in potentia ſunt ei uniti nunquam reducenda ad actum. Ex qua *S. Thomę* doctrina palam ſequitur, Chriſtum caput eſſe etiam eorum, qui ei uniti ſunt in potentia nunquam licet reducenda ad actum, ac proinde illum pro eis mortuum fuiſſe, qui nunquam hanc felicitatem obtinebunt, ut ſint actu membra ipſius. Hæc eſt *S. Thomæ*, & totius Scholæ Thomiſticæ de morte Chriſti pro omnibus omnino hominibus conſtans, & perpetua doctrina, quam qui carpere, aut ei conſenſionem errorum Janſenii impingere audent, hi ſane facilius poterunt ſoli caliginem, mari ſiccitatem, liliis nigredinem, & balſamo fætorem exprobrare. Adire poteſt Lector, ſi diſcrimina Thomiſticam doctrinam inter & Janſenianam ſcire aveat, Auctores tam domeſticos, quam extraneos, qui, editis, qua Apologiis, qua invictis adductis momentis, Thomiſtarum doctrinam a Janſeniſmi labe vindicarunt. Inter domeſticos conſuli poſſunt Patres *Joanes Nicolai*, *Bernardus Guiart*, *Gonetus*, *Contenſonus*, *Piccinardi*, *Maſſoulie*, *&* *Serry*. Inter extraneos vero egregie hac provincia defuncti ſunt Patres *Annatus*, *Deſchamps*, *Martinonus*, *&* *Martinez de Ripalda* Societatis Jeſu Scriptores. Quapropter, ridendi ſunt potius quam refellendi illi, qui Thomiſtas tenaces antiquæ de gratia ſeipſa afficaci, & de Prædeſtinatione gratuita doctrinæ, quam Scriptura, & Patres, omneſque antequiores tradunt Scholaſtici, famoſis libellis apud imperitos Janſeniſmi inſimulare præſumunt. Poterunt quidem nonnulli Scholæ Thomiſticæ infenſi, ignaræ plebi fumos vendere, & ad populum phaleras jactare, atque oſtentare, at, medius fidius, viris doctis, & in traditione Eccleſiæ exercitatis nemo unquam perſuadere poterit, Thomiſtarum de gratia ſeipſa efficaci, & de prædeſtinatione gratuita doctrinam, quidquam affinitatis habere cum erroribus Hæreticorum, a quibus certe multis Paraſangis diſtat.

At enim, ut obiter dicam, quandonam *Janſenius*, ejuſque Diſcipuli faſſi ſunt, reprobos in ſtatu naturę lapſæ percipere ex voluntate Dei antecedenti Gratias ſufficientes; quæ ex ſua entitate a Gratiis per ſe & ab intrinſeco efficacibus ſint diſtinctæ, ſicut docet Schola Thomiſtica? quandonam *Janſenius*, ejuſque diſcipuli confeſſi ſunt, Chriſtum Dominum vera ac ſincera voluntate antecedente mortuum eſſe ac ſanguinem fudiſſe pro ſalute reproborum, ſicut tota Schola Thomiſtica conſtanter propugnat? Quandonam *Janſenius*, ejuſque diſcipuli agnoverunt in ſtatu naturæ innocentis neceſſitatem Gratiæ ſe ipſa & ab intrinſeco efficacis, atque prædeſtinationem gratuitam bonorum Angelorum ad gloriam, ſicut agnoſcit & ſtrenue defendit univerſa Schola Thomiſtica? Quandonam *Janſenius*, ejuſque diſcipuli Gratiæ per ſe efficacis ad omnes & ſingulos actus neceſſitatem repetierunt non ſolum ex infirmitate naturæ per primigeniam Protoparentis labem ſauciatæ, ſed etiam ex ſupremo Dominio, ſeu omnipotentia Dei, ex indifferentia ſeu flexibilitate voluntatis humanæ ad bonum & malum, atque ex ſubordinatione & dependentia cauſarum ſecundarum a prima, ſicut, poſt Sanctum Thomam, eam repetit & adſtruit Schola Thomiſtica? Quandonam *Janſenius*, ejuſque diſcipuli admiſerunt in ſtatu naturæ lapſæ Gratias eo in ſenſu ſufficientes, ut dent voluntati poteſtatem proximam & expeditam operandi, præter quas tamen alię Gratiæ per ſe & ab intrinſeco efficaces requirantur ad actu agendum, ſicut admittit & tuetur Schola Thomiſtica? Quandonam denique *Janſenius*, ejuſque diſcipuli duos Gratiæ ſufficientis in ſtatu naturę lapſe diſtinxerunt effectus, primarium unum, ad quem ordinatur a voluntate Dei conſequenti, quemque ſemper in voluntate producit, ei videlicet conferendo poteſtatem proximam operandi, illamque excitando ad exerendos actus imperfectos? & alterum Gratię ſufficientis effectum ſecundarium, ſeu actum perfectum volendi, & operandi ad quem ordinatur a voluntate Dei antecedenti, quem tamen reapſe non producit, niſi prę́ſto adſit Gratia ſe ipſa efficax, quę facit ut voluntas prorumpat in actum perfectum? Certus ſum, nullum in toto

to

to, qua late patet, Orbe repertum iri *Janſenii* diſcipulum, qui, ſi conſtare ſibi ſuiſque principiis ſtare velit, cum Schola Thomiſtica in hac doctrina conſentiat. Non clam me eſt, *Janſenii* diſcipulos ultro fateri, dari in ſtatu naturæ lapſæ quaſdam Gratias, quæ non ſunt victrices, ideſt, quæ non vincunt ac ſuperant omnem rebellem concupiſcentiam, ſed aliquos duntaxat illius gradus imminuunt. Sed quem mihi dabis *Janſenii* diſcipulum, qui dicat, ejuſmodi Gratias, quæ in ſtatu naturæ lapſæ non omnem reprimunt effrænem concupiſcentiam, ſed aliquos tantum ejus gradus minuunt, eſſe in eo ſenſu ſufficientes, ut ulterius a ſincera voluntate Dei antecedenti ſalvandi omnes homines in ſtatu naturæ lapſæ ordinentur ad actum perfectum, ſed ad vincendam, & compeſcendam omnem concupiſcentiam, tametſi eum effectum non conſequantur, niſi in ſubſidium veniat Gratia ſe ipſa efficax? In hoc quippe ſtat *Janſenii* & ejus diſcipulorum palmaris error, totiuſque eorum doctrinæ prora puppiſque, quod velint, Deum non habere in ſtatu naturæ lapſæ veram, & ſinceram voluntatem antecedentem ſalvandi omnes omnino homines, ſed tantummodo voluntatem conſequentem ſalvandi Electos ac Prædeſtinatos, quo fit, ut, jacto ſemel eo principio, ex quo, tanquam e virulento fonte ſcaturiunt quinque famoſæ *Janſenii* Propoſitiones Vaticanis protritæ fulminibus, nullas *Janſenii* diſcipuli in ſtatu naturæ lapſæ agnoſcant Gratias, præter eas, quæ ſunt per ſe, & ab intrinſeco efficaces, quæque dantur, & ordinantur a voluntate Dei conſequente, quæ ſemper impletur, ſive ad reprimendam omnem concupiſcentiam, ſive ad aliquos ejus gradus imminuendos. Ceterum, negant *Janſenii* diſcipuli, illas Gratias, quas Deus per voluntatem conſequentem dat in ſtatu naturæ lapſæ ad minuendos in voluntate aliquos cupiditatis gradus, ulterius a voluntate Dei antecedenti ordinari ad ſecundarium effectum, ſeu ad actum perfectum, & ad reprimendam omnem perduellem concupiſcentiam. Id, inquam, *Janſenii* diſcipuli præfracte negant, quia, juxta Doctrinæ ſuæ principia, pertendunt, voluntatem Dei antecedentem in ſtatu naturæ lapſæ non eſſe veram, & ſinceram voluntatem ſalvandi omnes homines, ſed ſolum eſſe voluntatem *ſigni*, eamque eſſe plane ſterilem, nullaſque hominibus Gratias ſuppeditare, aut præparare ad ſalutem. Concors eſt etiam omnium Janſenii diſcipulorum ſententia, ſolam Gratiam, quæ ſita eſt in *Victrici delectatione* appellari poſſe *Vere ſufficientem*, quia, inquiunt, hæc ſola Gratia Victrix complectitur omnia, quæ ſunt neceſſaria ad actu agendum, & ad omnes vincendos concupiſcentiæ gradus; ceteras vero Gratias, quæ a Deo in ſtatu naturæ lapſæ dantur ad minuendos concupiſcentiæ gradus, negant *Janſenii* diſcipuli conferre voluntati poteſtatem proximam, & expeditam operandi, tum quia, ut ajunt, ejuſmodi Gratiæ non ſunt *Vere ſufficientes*, utpote quæ non complectuntur omnia, quæ ſunt neceſſaria ad actu operandum, & ad vincendam omnem obſiſtentem cupiditatem; tum quia etiam illæ Gratiæ, juxta eorum ſyſtema, licet ordinentur ex voluntate Dei conſequenti ad minuendos aliquos concupiſcentiæ gradus (quem effectum ſemper producunt in voluntate humana) ad ulteriorem tamen effectum, ſeu ad actum perfectum, & ad vincendam omnem concupiſcentiam non ordinantur ex voluntate Dei antecedenti, quam *Janſenii* diſcipuli, ſicut mox diximus, in ſtatu naturæ lapſæ plane ſterilem eſſe, nullamque hominibus ad æternam ſalutem Gratiam ſuppeditare aut præparare dictitant. Hæc diſcrimina, quæ Janſenianam doctrinam inter, & doctrinam Thomiſticam aſſignavimus, ſi quis expendere haud gravetur, facile intelliget, Doctrinam *Janſenii* jure optimo fuiſſe proſcriptam, nihilque commercii ac negotii cum illa habere Scholæ Thomiſticæ Doctrinam, quæ etiamnum, poſt confixas *Janſenii*, & *Queſnelli*, Propoſitiones, in Eccleſia Catholica, tanquam principiis germanæ Sanctorum Patrum *Auguſtini*, & *Thomæ* doctrinæ apprime conſentanea, defenditur ac propugnatur. Plura in hanc rem legi poſſunt in

in Epiſtola Apologetica, quam contra quoſdam Trevoltinos in Galliis Scripturarios, & doctrinæ Scholæ Thomiſticæ oſores, ſcripſi ad Dominum *Antonium Girardum*, Sacræ Theologiæ Doctorem, quæ quæ in Galliis (me penitus inſcio, ac nihil minus cogitante) publica fuit luce donata.

DILUUNTUR OBJECTIONES.

ARGUITUR PRIMO: Chriſtus in Scriptura Sac. mortis ſuæ beneficium reſtringit ad ſolos electos & prædeſtinatos, ergo non eſt mortuus pro omnium in individuo hominum ſalute. Prob. ant. *Joannis* cap. 10. ſic loquitur Chriſtus: *animam meam pono pro ovibus meis*, nomine autem ovium intelliguntur electi & prædeſtinati, ut liquet ex his, quæ eodem in capite ſubnectit Chriſtus: *oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognoſco eas, & ſequuntur me; & ego vitam æternam do eis*. Præterea, *Matt.* cap. 26. Chriſtus dixit diſcipulis ſuis: *Hic eſt ſanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum &c.* ergo Chriſtus non eſt mortuus pro omnibus, & ſingulis hominibus, ſed ſolum pro multis, ideſt, prædeſtinatis, & electis.

Reſpondeo: hæc duo Scripturæ Sacræ teſtimonia in objectione adducta, ne tantillum quidem adverſari Fidei dogmati de morte Chriſti pro omnium hominum ſalute. Ad primum ſiquidem dico: Chriſtum pro ſolis ovibus ſuis, ideſt, pro electis & prædeſtinatis mortuum eſſe voluntate abſoluta & conſequente, quatenus confert illis beneficio mortis ſuæ auxilia ab intrinſeco efficacia ad ſalutem, & præcipue *magnum*, ut loquitur Synodus Tridentina, *perſeverantiæ donum*, uſque in finem. Verum, etſi Chriſtus pro ſolis electis & prædeſtinatis mortuus ſit voluntate efficaci & conſequente, hoc tamen non impedit quominus voluntate antecedenti ſanguinem ſuum fuderit pro reprobis, qui ſalutem æternam nunquam conſequentur. Id patet primo, quia multi reprobi ex morte Chriſti aliquem fructum percipiunt, ii nimirum, qui in Baptiſmo, aut in pœnitentiæ Sacramento juſtificationem conſequuntur, quamvis in ea ad finem uſque non perſeverent. Secundo, Chriſtus omnibus reprobis etiam infidelibus quandoque confert, & ſemper offert auxilia ſufficientia ad ſalutem, in ſenſu tamen Thomiſtico intellecta, quibus nullus, niſi ſua culpa, privatur. Denique, voluit Chriſtus voluntate antecedente quidquid, in ſe ſpectatum, bonum eſt; objectum autem divinæ voluntatis antecedentis, ut, poſt *Sanctum Thomam*, uno ore docent omnes Thomiſtæ, eſt ſalus omnium hominum in ſe præciſe conſiderata, & abſtracta a circumſtantiis particularibus, ſicut ſalus hominum ſpectata cum circumſtantiis, quæ illam comitantur, eſt objectum voluntatis conſequentis. Porro, ſalus omnium hominum præciſe in ſe conſiderata, & abſtracta a particularibus circumſtantiis, puta a ſplendore univerſi, ratione proviſoris univerſalis, & manifeſtatione juſtitiæ divinæ &c. eſt aliquod bonum, ergo Chriſtus voluntate antecedenti revera vult omnium hominum in individuo ſalutem, licet voluntate conſequente, attentis videlicet omnibus circumſtantiis, velit quoſdam damnari *ſecundum exigentiam ſuæ juſtitiæ*, inquit *S. Thomas* 1. par. qu. 19. art. 6. ad 1.

Ad alterum Scripturæ Sacræ teſtimonium dico: ex eo potius colligi, Chriſtum etiam pro reprobis Sanguinem fudiſſe. Chriſtus enim Corpus, & Sanguinem ſuum etiam Judæ proditori tradidit in ultima Cena, ſicut docent *S. Auguſtinus* in Pſ. 10. & *Sanctus Leo* Serm. 3. de *Paſſione Domini*, aliique Patres; Judæ vero non ſecus ac aliis Apoſtolis porrigendo ſanguinem ſuum dixit: *Hic eſt Sanguis meus qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*: Igitur pro Juda, reproborum omnium nequiſſimo, Sanguis Chriſti fuit effuſus: *Ecce timuit Judas, traditor Chriſti, ſed non ſperavit in miſericordia ipſius Poſtea pænituit eum, quod tradiderit Dominum*, & *dixit;* Peccavi, quod tradidi ſanguinem juſtum. *Bene quidem timuiſti, ſed ſi ſperares in miſericordia ejus, quem timuiſti. Ille deſperando obiit & laqueo ſe ſuſpendit*. Hæc ſunt in Pſ. 146. verba *S. Auguſtini*, cui ſuccinit fidiſſimus ejus interpres *S. Fulgentius* Ep. 7. ad *Venantiam* cap. 5. ubi hæc habet; *Digne quidem pænitentiam geſſit*

(Ju-

(Judas) *tradens ſanguinem juſtum; ſed ideo ſibi fructum pœnitentiæ denegavit, quia peccatum traditionis ſuæ, ipſo, quem tradidit, diluendum ſanguine non ſperavit*. Dum ergo dixit Chriſtus: *hic eſt ſanguis, qui pro multis effundetur*, multorum nomine *omnes* intelligit, perinde ac dum *Lucæ* cap. 7. dicitur: *remittuntur ei peccata multa*, ideſt, *omnia*, & ad Rom. cap. 5. *per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi*, hoc eſt, *omnes*. Hinc *S. Chryſoſtomus* explicans hunc locum *S. Matth.* in objectione laudatum, ait, ſanguinem Chriſti fuiſſe effuſum in remiſſionem totius Orbis peccatorum. Addo etiam, quod ſi Chriſtus ſuum duntaxat ſanguinem effudiſſet pro electis & prædeſtinatis, non debuiſſet in ultima cœna dicere: *Hic eſt ſanguis, qui pro multis effundetur*, ſed potius, *hic eſt ſanguis, qui pro paucis effundetur*, cum certum ſit, prædeſtinatos cum reprobis comparatos paucos admodum eſſe, juxta illud *Matth.* cap. 20. *Multi ſunt vocati, pauci vero electi*.

ARGUITUR SECUNDO: ſi ex aliquo Scripturæ Sacræ loco evinci poſſet Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus omnino hominibus, maxime ex illo Apoſtoli: *Deus vult omnes homines ſalvos fieri*, atqui ille locus non intelligitur de omnibus hominibus, ſed de ſolis electis, & prædeſtinatis; ergo Chriſtus non eſt mortuus pro omnibus omnino hominibus. Prob. min. ex *S. Auguſtino*, qui pluribus in locis tres in illum Apoſtoli locum affert expoſitiones, quæ ſingulæ probant Chriſtum duntaxat mortuum eſſe pro electis & prædeſtinatis. Prima *S. Auguſtini* expoſitio extat in Enchirid. cap. 103. ubi: *Ita intelligere debemus quod ſcriptum eſt: qui vult omnes homines ſalvos fieri, tanquam diceretur, nullum hominem fieri ſalvum niſi quem ſalvum fieri voluerit ipſemet non quod nullus ſit ho minum, niſi quem ſalvum fieri velit; ſed quod nullus fiat ſalvus niſi velit Deus*. Eamdem expoſitionem tradit *S. Auguſtinus* libri de Præd. Sanctorum cap. 8. lib. 4. contra Julianum cap. 8. & Epiſt. 217. alias 107. ad Vitalem. Altera *S. Auguſtini* expoſitio habetur loco laudato Enchiridii cap. 103. *Aut certe*, inquit, *ſic dictum eſt, omnes homines vult ſalvos fieri, non quod nullus hominum eſſet, quem ſalvum fieri nollet, ſed ut per omnes, omne hominum genus intelligamus per quaſcumque differentias diſtributum, Reges, privatos, ignobiles, doctos, indoctos*. Tertia denique expoſitio legitur in libro de Corrept. & Gratia cap. 15. ubi hæc habet *Sanctus Auguſtinus: Poteſt etiam ſic intellegi, quod omnes homines Deus vult ſalvos fieri, quoniam nos facit velle, ſicut miſit Spiritum filii ſui clamantem Abba Pater, ideſt, nos clamare facientem. De illo quippe ſpiritu alio loco dicit, accepimus Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater: nos igitur clamamus, ſed ille clamare dictus eſt, qui efficit ut clamemus; ſi ergo clamantem ſpiritum recte dicit Scriptura, recte etiam Deum volentem dicit a quo efficitur ut velimus*. Hæ ſunt tres *S. Auguſtini* in hunc Apoſtoli locum expoſitiones, quæ ad ſolos prædeſtinatos beneficium mortis Chriſti reſtringunt, ergo ex illo Apoſtolico teſtimonio probari haud poteſt Chriſtum pro omnibus in individuo hominibus mortuum eſſe. Hoc eſt Achilleum Janſenii argumentum.

Reſpondeo: tres illas adductas *S. Auguſtini* expoſitiones ſpectare abſolutam & conſequentem Dei voluntatem, qua ſolos prædeſtinatos ſalvos fieri vult, ac propterea mirum non eſſe, ſi *Sanctus Auguſtinus* ſolos prædeſtinatos ex Apoſtoli ſententia intelligendos eſſe ſignificet. At nihil obeſt, quominus præter tres allatas *S. Auguſtini* expoſitiones, quæ pertinent ad voluntatem Dei conſequentem, & quas non ſolum *S. Thomas*, ſed plures alii SS. Patres, & Eccl. Doctores laudant & approbant, alia hujus loci Apoſtolici dari poſſit interpretatio, quæ ſit menti *S. Auguſtini* conſentanea, dicendo nimirum, Deum voluntate antecedenti velle ſalutem omnium hominum, quamvis voluntate conſequenti velit tantummodo ſalutem prædeſtinatorum. Hanc, inquam, hujus loci Apoſtolici interpretationem implicite ſaltem tanquam genuinam agnovit *S. Auguſtinus* iis in locis inter probationes citatis, in quibus mortem Chriſti, iſtiuſque voluntatem de ſalute hominum, ad reprobos etiam & infideles extendit. Cur autem Aquilinus ille Dor

ctor huuc celebrem Apoſtoli locum de voluntate potius conſequente, quam de voluntate antecedente expoſuerit? Hæc ratio afferri poteſt. Propugnabant Semipelagiani, ſicut in limine hujuſce Diſſertatiouis obſervatum eſt, Deum velle omuium hominum ſalutem generali tantum voluntate, ita ut ſalus prędeſtinatorum uullo modo in peculiarem Dei voluntatem, ſed in uaturæ humanæ initiales quoſdam couatus eſſet refuudenda, quam ob rem ut hanc machinam, qua eorum ſuſſulciebatur error, funditus everteret *S. Auguſtinus*, noluit hoc Apoſtoli teſtimonium, quod Semipelagiani in ſui erroris præſidium trahebant, & crambis inſtar recoctæ indeſinenter decantanbant, explicare de voluntate Dei generali, ſeu antecedente, quæ ſalutem omnium hominum ſpectat, ſed potius illud explicandum duxit de voluntate Dei conſequeute, ſeu de Decreto abſoluto, & ab intrinſeco efficaci, quo Deus vult ſalutem prædeſtiuatorum; hoc enim decretum abſolutum, & ab iutrinſeco efficax cum Semipelagiani pervicaciter admittere detrectarent, totus erat *Auguſtinus*, ut illud aſtrueret, non negando tamen generalem, ſeu antecedentem voluntatem, quam Deus habet, ſalvaudi etiam in ſtatu naturæ lapſæ omnes omnino homines Catholico ſenſu, non Semipelagiano, expoſitam. Tota ergo via a doctrina *Sancti Auguſtini* aberrat Janſenius, qui lib. 3. de gratia Salvatoris cap. 20. conteudit voluntatem Dei antecedentem de ſalute omnium hominum ad ſtatum duntaxat naturæ iunocentis referendam eſſe, vuluntatem vero conſequentem, quæ tantum ſpectat ſalutem prædeſtinatorum, ad ſtatum naturæ lapſæ pertinere, itaut in hoc præſenti ſtatu voluntas Dei antecedens de ſalute omnium hominum in ſola præciſione mentis, ſeu in nuda, & ſterili Dei velleitate nihil gratiæ cauſante, poſita ſit; qua voluutatis Divinæ facta ſemel diviſione, ita auxilia dividit Janſeuius, ut ad naturam innocentem, cui voluntas Dei antecedens proſpiciebat, ſufficientia duntaxat auxilia pertinerent; ad naturam vero lapſam, cui conſulit voluntas Dei conſequens, auxilia tantummodo efficacia pertineant. Hæc, inquam, Janſenii ſententia toto cœlo diſtat a doctrina *S. Auguſtini*, qui non ſolum agnoſcit in ſtatu naturæ lapſæ veram, & ſinceram Dei voluntatem ſalvandi omnes homines, ſed etiam diſerte docet, Deum per illam voluntatem ſinceram, quam habet, ſalvandi omnes homines, ſingulis offerre, ſeu præparare auxilia ſufficientia, eaque nemini denegare, niſi homo ipſe objecto obice aditum occludat. Ita expreſſe docet Sanctus ille Doctor Tractatu 1. in Joannem ad ea Evangeliſtæ verba: *Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Ergo*, inquit Sanctus ille Doctor, *quomodo homo poſitus in Sole cæcus, præſens eſt illi Sol; ſed ipſe Soli abſens eſt. Sic omnis ſtultus, omnis iniquus, ſic omnis impius cæcus eſt in corde, præſens eſt illi ſapientia, ſed cum cæco præſens eſt, oculis ejus abſens eſt.* Quibus verbis oſtendit Sauctus Doctor, Deum, inſtar Solis, omnibus promiſcue divinæ gratiæ ſuæ radios affundere, ſed ea privari homines, qui vel ſaucios, vel impeditos cordis oculos habent. His gemiua habet *Sanctus Auguſtinus* Tractatu 2. in Joannem in hęc verba: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum. Opus eſt*, inquit, *ut tu non recedas, & non deſereris. Noli cadere, & non tibi occidet. Si tu feceris caſum, ille tibi faciet occaſum; ſi tu autem ſtas, præſens eſt tibi... ſi malo non conſentires, ſtares, illuminatus maneres.* Rurſus Ennarratione in Pſalmum 102. exponens hæc verba Vatis Regii, *Miſerator, & miſericors Dominus, longanimis, & multæ miſericordiæ*, hæc habet; *Quid tam longanimum? Quid tam multum in miſericordia? Peccatur, & vivitur, accedunt peccata, augetur vita; blaſphematur quotidie, & facit ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos. Vocat undique ad correctionem, vocat undique ad pœnitentiam, vocat beneficiis creaturæ, vocat impertiens tempus vivendi, vocat per lectorem, vocat per tractatorem, vocat per intimam cogitationem, vocat per flagellum correptionis, vocat per miſericordiam conſolationis. Longanimis, & multæ miſericordiæ. Sed obſerva nam longitudinem miſericordiæ Dei male*

uten-

utendo, tu tibi theſaurizes, quod ait Apoſtolus: An divitias benignitatis & longanimitatis ejus contemnis? Denique, *Sanctus Auguſtinus* c. 64. lib. de natura, & Gratia ait: *Recte fortaſſe quererentur* (*peccatores*) *ſi erroris, & libidinis nullus hominum victor exiſteret; cum vero ubique ſit præſens, qui multis modis per creaturam ſibi Domino ſervientem averſum vocet, doceat credentem, conſoletur ſperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem: non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras, neque illud quod vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis*. Ex quibus *Sancti Auguſtini* teſtimoniis conſtat primo, erraſſe Janſenium in hoc, quod voluntatem antecedentem, qua Deus vult ſalutem omnium hominum, ad ſtatum duntaxat naturæ innocentis pertinere velit. Secundo, erraſſe itidem Janſenium in hoc, quod a ſtatu natutæ lapſæ auxilia ſufficientia penitus ableget & ſola efficacia admittat, quæ duo recta fronte cum doctrina *Sancti Auguſtini* pugnant.

Radix illorum errorum, in quos impegit Janſenius, nulla, mea quidem ſententia afferri poteſt, niſi prava, & ſiniſtra interpretatio diſcriminis gratiæ utriuſque ſtatus hominis ſani, & lapſi, a *S. Auguſtino* a cap. 10. uſque ad 13. lib. de corrept. & gratia adducti. Nam, cum *Sanctus Auguſtinus* ibidem aſſerat, datum fuiſſe Adamo in ſtatu innocentiæ *adjutorium ſine quo*, ſeu auxilium ſufficiens ad perſeverandum, homini vero lapſo dari *Adjutorium quo*, ſeu auxilium efficax ad perſeverandum, ex hoc famoſo utriuſque ſtatus diſcrimine gratiæ, a *Sancto Auguſtino* ſtabilito, ſibi perperam perſuaſit Janſenius, *Sanctum Auguſtinum* in ſtatu naturæ integræ, ſeu innocentis, gratias duntaxat ſufficientes admiſiſſe, nullas vero efficaces, & verſa vice Sanctum illum Doctorem in ſtatu naturæ lapſæ gratias tantummodo efficaces agnoviſſe, gratias autem ſufficientes ab eo ſtatu procul eliminaſſe. Sic enim *Janſenius*, lib. 2. *De Gratia Chriſti Salvatoris* cap. 27. poſtquam ſibi propoſuiſſet hanc Objectionem his verbis conceptam: *Reſpondebit*, inquit, *fortaſſis aliquis, magis in Scholaſticorum ſcriptis, quam Auguſtini evolvendis exercitatus, hæc omnia, quæ produximus, eum* (ſeu S. Auguſtinum) *de gratia tantum efficaci tradidiſſe, nihil vero impedire, quin aliæ nonnullæ gratiæ* (in ſtatu naturæ lapſæ) *per hominis voluntatem effectu careant*: Huic, inquam, ſibi propoſitæ objectioni hanc Reſponſionem ibidem adhibet Janſenius: *Reſpondeo*, inquit, quod *nullam*, in ſtatu naturæ lapſæ, *agnovit aliam* Auguſtinus, *actualem Chriſti gratiam*, ideſt, niſi efficacem, nec *agnoſcere potuerit, niſi regulas omnes fundamentales, quibus innixus, naturam gratiæ medicinalis tradidit, & explicuit, vellet interimere*. Idem inculcat *Janſenius* lib. 3. *De gratia Salvatoris* capit. 4. Ex quo, ut ſibi conſtaret Janſenius, coactus eſt aſſerere, voluntatem Dei antecedentem ſalvandi omnes homines pertinuiſſe tantum ad ſtatum naturæ innocentis, voluntatem vero Dei conſequentem ſalvandi ſolum electos, & prædeſtinatos ſpectare ad ſtatum naturæ lapſæ. In qua hallucinatione, quam tamen, ſi Superis placet, clavem regiam, filum Ariadneum, baſim, ac fundamentum *Auguſtini* doctrinæ appellitat, totum ſuum ſyſtema procudit Janſenius. Verum, hanc peregrinam, & ſiniſtram Janſenii interpretationem omnes averſantur veri *SS. Auguſtini*, & *Thomæ* diſcipuli, quippe qui docent, totum diſcrimen gratiæ utriuſque ſtatus, hominis videlicet ſani, & lapſi, a *Sancto Auguſtino* loco mox laudato ſtabilitum, in hoc duntaxat ſitum eſſe, quod homo in ſtatu naturæ innocentis, utpote concupiſcentiæ expers, perfecte ſanus, & juſtitia originali donatus, non egeret ad perſeverandum auxilio quo, ſeu auxilio efficaci medicinali Chriſti Salvatoris ſanante infirmitatem, difficultatem emolliente, & cupiditatem refrænante, quamvis ad perſeverandum opus haberet homo innocens auxilio efficaci titulo ſubordinationis, & dependentiæ, quod noſtrates Thomiſtæ, prædeterminationem phyſicam merito appellant. At vero, homo in ſtatu naturæ lapſæ peccato infirmatus,

tus , multis vulneribus ſauciatus , & vi concupiſcentiæ corruptæ illectus , indiget , juxta *S. Auguſtinum*, ad perſeverandum , & ad omnes ſingulos pietatis actus auxilio efficaci non ſolum titulo ſubordinationis, & dependentiæ , ſed etiam titulo infirmitatis , ſeu naturæ læſæ per peccatum originale ; & quia *S. Auguſtinus* in hoc auxilio efficaci medicinali Chriſti Servatoris noſtri, homini prorſus neceſſario in ſtatu naturæ lapſæ adſtruendo potiſſimum incumbebat adverſus Pelagianos , qui aſſerentes peccatum originale ad omnes homines non fuiſſe transfuſum , naturam humanam per illud fuiſſe infirmatam pernegabant , adeoque gratiam medicinalem neceſſariam eſſe inficiabantur ; ideo S. Doctor in lib. de corrept. & gratia , ut hunc Pelagianorum errorem convellat , docet homini in ſtatu naturæ lapſæ dari gratiam efficacem medicinalem , ſeu *adjutorium quo* ratione infirmitatis ; Adamo vero innocenti ejuſmodi auxilium datum non fuiſſe . Ne autem *S. Auguſtinus* diſputando contra Pelagianos a ſcopo ſuo deflecteret , vel fruſtra geminaret difficultates, nullam in lib. de corrept. & gratia conſulto mentionem fecit de *adjutorio quo* , ſeu de auxilio efficaci, quo Adamus in ſtatu innocentiæ ratione ſubordinationis, & dependentiæ opus habebat ; illud ſiquidem auxilium efficax Adamo innocenti neceſſarium jam ſatis ſuperque in aliis ſuis Operibus ſtabilierat *S. Auguſtinus* , ut ex illius Sancti Doctoris multis , ac locupletiſſimis teſtimoniis evincunt noſtri Thomiſtæ, quæ hic adducere ſupervacaneum eſſet . Hoc pacto omnes ad unum Thomiſtæ poſt S. *Thomam* 1. 2. q. 109. art. 9. interpretantur diſcrimen gratiæ utriuſque ſtatus a *S. Auguſtino* in lib. de corrept. & gratia adductum , eorumque interpretatio apprime conſona eſt menti Aquilini illius Doctoris , qui cap. 11. mox citati libri hæc habet : *Ille*, ſcilicet Adamus, *non opus habebat eo adjutorio , quod implorant iſti* , ideſt , homines in ſtatu naturæ lapſæ , *cum dicunt : Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ , & captivantem me in lege peccati , quæ eſt in membris meis . Infelix ego homo , quis me liberabit de corpore mortis hujus ? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum . Quoniam in eis caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem : atque in tali certamine laborantes, ac periclitantes, dari ſibi pugnandi, vincendique virtutem per Chriſti gratiam poſcunt . Ille vero nulla tali reipſa a ſe ipſo adverſus ſe ipſum tentatus , atque turbatus, in illo beatitudinis loco ſua ſecum pace fruebatur . Proinde etſi non interim latiore nunc , veruntamen potentiore gratia indigent iſti .* Quæ *S. Auguſtini* verba, ſi quis nullo partium ſtudio occupatus tantiſper expendere non gravetur , confeſtim intelliget , Sanctum illum Doctorem utriuſque ſtatus gratiæ diſcrimen in hoc duntaxat poſuiſſe , quod homo in ſtatu innocentiæ conſtitutus , non opus haberet adjutorio quo , ſeu auxilio efficaci medicinali , quo nunc indiget homo lapſus , ac ſubinde toto oſtio a doctrina *S. Auguſtini* aberraſſe Janſenium , dum ea gratiæ utriuſque ſtatus differentia , ab *Auguſtino* ſtabilita , plus æquo delectatus , illam contra mentem Sancti Doctoris intexit , ſtatuitque , quod , ſicut in ſtatu naturæ integræ nulla , juxta *S. Auguſtinum* , a ſe male intellectum, dabatur gratia ſe ipſa efficax , ita in ſtatu naturæ lapſæ , juxta ejuſdem *S. Auguſtini* , a ſe itidem falſo intellecti , principia , nulla eſſet admittenda ſufficiens veri nominis gratia . Qua de re ſi plura ſcire deſideres, legeſis Opuſculum , cui titulus eſt : DIVUS AUGUSTINUS DIVO THOMÆ ATQUE ANGELICÆ SCHOLÆ CONCILIATUS, *in quæſtione de Gratia primi hominis & Angelorum* , quodque nuperrime, ſeu anno MDCCXXIII. Patavii publica luce donavit noſter *Hyacinthus Serry*, Doctor Sorbonicus, & in Academia Patavina primarius Theologiæ Profeſſor , qui palam demonſtrat , vulgatam diu a *Janſenio* , ejuſque diſcipulis humanæ naturæ , innocentis nimirum & lapſæ , ſtatuum differentiam , qualis ab ipſis exponitur , binaque adjutoria : *Quo fit , & ſine quo non fit opus* , qualia illi interpretantur , adeo

non

Digitized by Google

non eſſe Auguſtinianæ Doctrinæ baſim, ut dictitant, cui tota incumbit ac nititur non clavim, qua ſola in Gratiæ Sacrarium aperiendus eſt aditus, non annulum, qui ceterorum catenam dogmatum ſecum trahit, non filum demum, ut vocant, Ariadneum, quo niſi regamur, tota S. Auguſtini ſumma librorum nobis eſt Labyrintus: ut potius Auguſtinianæ Doctrinæ fundamenta ab imo *Janſenius*, ejuſque Diſcipuli ſuffodiant, præcipuorum dogmatum colligationem, nexumque diſſolvant, ac denique permulta Aquilini illius Doctoris de Scientia Dei, de Voluntate, de Decretis, de Prædeſtinatione gratuita ad gloriam, demonſtrata Theoremata, cimmeriis tenebris involvant, & incredibili ac plus quam Babelica confuſione perturbent. Ad hoc Opuſculum digitum intendiſſe ſufficiat.

Vano itaque labore ſeſe torquet Janſenius, dum, ut probet Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus omnino hominibus, bene multa congerit loca, in quibus *S. Auguſtinus* aſſerit, *quod Chriſtus rogavit pro ſolis prædeſtinatis*, quod Pater tradidit filium ſuum pro nobis omnibus *præſcitis, prædeſtinatis, juſtificatis, glorificatis*. Tract. 45. in Joann. quod *non perit unus ex illis, pro quibus mortuus eſt Chriſtus*. Epiſt. 169. alias 102. quod *omnis, qui Chriſti ſanguine redemptus eſt, homo eſt, non tamen omnis, qui homo eſt, ſanguine Chriſti redemptus eſt*, lib. 2. de adulterinis conjugiis cap. 13. quod denique *Deus eos, quos ſanguine mediationis redemit, facit deinceps ex malis in æternum bonos*. Hæc, inquam, & alia hujus generis *S. Auguſtini* teſtimonia fruſtra congerit, & obtrudit Janſenius, quia nihil aliud ex his evincitur, quam Chriſtum rogaſſe, & mortuum eſſe pro ſolis prædeſtinatis voluntate abſoluta, conſequente, ſeu decreto efficaci, in quo ſtabiliendo, ut mox diximus, potiſſimum incumbebat *Auguſtinus*; de illo quippe decreto Dei abſoluto, & efficaci de ſalute prædeſtinatorum litem præcipue movebant Semipelagiani. Ceterum, quamvis Sanctus ille Doctor ad Semipelagianorum errorem efficacius oppugnandum frequentiſſime inculcet, Chriſtum mortuum eſſe voluntate conſequente, ſeu decreto abſoluto, & efficaci pro ſolis electis, & prædeſtinatis, nunquam tamen negat, Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus omnino hominibus voluntate antecedente, Catholico, non Semipelagiano ſenſu explicata.

Arguitur tertio, *S. Auguſtinus* lib. 21. de Civit. Dei c. 24. ait, quod *ſi de aliquibus Eccleſia ita certa eſſet, ut qui ſunt illi etiam noſſet, qui licet adhuc in hac vita conſtituti ſunt, tamen prædeſtinati ſunt in æternum ignem ire cum diabolo, tam pro eis non oraret, quam nec pro ipſo;* atqui Chriſtus pro illis non eſt mortuus pro quibus non oraret Eccleſia; ergo pro reprobis, quorum futuram damnationem certo noſcebat, mortuus non eſt.

Reſpondeo: quod Eccleſia pro eis, quorum futuram damnationem certò cognoſceret, non oraret oratione, quæ procederet ex voluntate abſoluta, & efficaci ſalutis illorum: oraret tamen pro eis oratione, quæ conſequeretur ex voluntate imperfecta, & generali ſalutis illorum. Hanc reſponſionem *Sancti Auguſtini* menti conſentaneam eſſe breviter ſic demonſtro. Diſputat eo loci Sanctus Doctor adverſus illos, qui in judicio Dei omnibus reis propter Sanctorum preces putant eſſe parcendum, hunc autem errorem inde refellit *S. Auguſtinus*, quod, ſi ita eſſet, nulla ſubeſſet cauſa cur non etiam Eccleſia non pro diabolo, & Angelis ejus oret, quod ut abſurdum eſſe evincat, aſſerit Eccleſiam, ſi modo ſciret quinam ex hominibus adhuc viventibus prædeſtinati ſunt in æternum ignem ire, pro illis non oraturam, oratione nimirum illa, quæ prodiret ex abſoluta, & efficaci voluntate, qua Sanctos in judicio Dei pro impiis oraturos contendebant illi, quos ibidem impugnat *S. Auguſtinus*. *Cur ergo*, inquit S. ille Doctor, *eadem perfectiſſima ſanctitate .... etiam pro Angelis non orabunt, quibus paratus eſt ignis æternus, ut Deus ſententiam ſuam mitiget, & reflectat in melius, eoſque ab illo igne faciat alienos? ..... Quod nemo ſane fidei dixit, nemo dicturus eſt; alioqui nulla cauſa eſt cur non*

etiam nunc pro Diabolo & Angelis ejus oret Eccleſia ... Eadem ipſa cauſa eſt, qua fiet ut in illo tunc judicio etiam pro hominibus æterno igne cruciandis, quamvis perfecta ſit ſanctitate, non oret. Nunc enim propterea pro eis orat, quos in genere humano habet inimicos, quia tempus eſt pœnitentiæ fructuoſæ. Eccleſia ergo, juxta illum S. Doctorem, ſi ſciret futuram alicujus damnationem, ſciret quoque Deum abſolute non velle illius ſalutem, unde quia Eccleſia ſe ſe ad nutum Dei ſemper accommodat, ſalutem ejus, cujus futuram ſciret damnationem, nollet abſoluta, & efficaci voluntate, eam tamen vellet voluntate generali, & quantum in ſe eſt, gratiaſque a Deo huic homini precaretur. Idem de oratione Chriſti dicendum occurrit, licet enim Chriſtus pro reprobis, quorum futuram damnationem noverat, non oraverit oratione profecta ex voluntate abſoluta, efficaci, & conſequente (quæ enim ea voluntate petiit Chriſtus, obtinuit ſemper juxta illud Scripturæ: *Sciebam quia ſemper me audis*; & ad Hebr. c. 5. *Exauditus eſt pro ſua reverentia.*) Oravit tamen Chriſtus pro illis oratione, quæ procedebat ex voluntate antecedenti, & generali ſalutis eorum, ſicut recte explicat *S. Thomas* 3. part. q. 11. art. 4. & Lect. 2. in cap. 17. Joannis, ubi exponens hunc locum: *Non pro mundo rogo, ſed pro his, quos dediſti mihi*, hæc habet: *Chriſtus, quantum eſt de ſe, pro omnibus oravit, quia oratio ſua, quantum eſt de ſe, efficax eſt ut valeat toti mundo, ſed tamen non in omnibus ſortitur effectum, niſi in Sanctis & Electius Dei, & hoc propter impedimentum mundanorum.* Idem aperte innuit *S. Auguſtinus* Sermone 382. dicens: *Quando ergo, Chriſtus, in Cruce pendens orabat, videbat & prævidebat omnes inimicos, ſed multos ex illis futuros amicos prævidebat, & ideo omnibus veniam poſtulabat. Illi ſæviebant, & ille orabat. Illi dicebant Pilato: Crucifige, ille clamabat: Pater ignoſce .... Illis petebat veniam, a quibus tantum accipiebat injuriam.*

Arguitur quarto: Si Chriſtus vera, ac ſincera voluntate pro ſalute omnium hominum eſſet mortuus, omnibus indiſcriminatim conferret nunc auxilia ſaltem ad ſalutem ſufficientia; atqui in doctrina Thomiſtic. Chriſtus non confert omnibus auxilia ad ſalutem ſufficientia; denegat enim illa, primo, parvulis, qui iu utero materno extinguuntur, vel qui ex materno egreſſi utero confeſtim abſque baptiſmo præmatura morte ex hac vita rapiuntur. Baptiſmus ſiquidem in nova lege unicum eſt medium, ſeu remedium ad ſalutem parvulorum ſufficiens, ut docent Theologi poſt *S. Thomam* 3. p. q. 68. Secundo, auxilia ad ſalutem ſufficientia denegat itidem Chriſtus iis, qui infideles negative dicuntur, ſeu qui nihil unquam de Evangelio audierunt. Tertio denique, Chriſtus ea auxilia ſufficientia denegat quibuſdam peccatoribus, quos Scriptura Sacra, & Sancti Patres appellant *occæcatos*, & *obduratos*, eo quod ipſis non amplius aſfulgeat divinæ gratiæ lumen, ergo Chriſtus vera, & ſincera volantate non eſt mortuus pro omnibus, & ſingulis hominibus.

Reſpondeo neg. maj. Nec enim neceſſe eſt ut Chriſtus omnibus promiſcue conferat auxilia ad ſalutem ſufficientia quamvis pro omnibus, & ſingulis hominibus mortuus ſit, ſed abunde ſufficit, ut prædicta auxilia, quantum eſt de ſe, offerat omnibus, quorum ſi aliqui illa non recipiant, ex culpa illorum eſt, quippe qui auxiliis illis ſufficientibus, vitiis, & carnis paſſionibus dediti obicem ponunt, ſicut, heu nimium! funeſta experientia conſtat infidelium, & pecatorum obduratorum, qui in pœnam præcedentium peccatorum nullis cogitationibus bonis illuſtrantur, nullis affectionibus piis percelluntur, nec ullis conſcientiæ morſibus, ac ſtimulis excitantur, immo potius delectantur in rebus peſſimis, atque vulneribus ſuis, quæ intenſiſſime diligunt, gloriantur. *Ut autem innoteſcat, quod latebat, & ſuave fiat, quod non delectabat, gratia Dei eſt, quæ hominum adjuvat voluntates: qua ut non adjuventur, in ipſis itidem cauſa eſt, non in Deo*, ait

ait *Auguſtinus* lib. 2. de peccatorum meritis, & remiſſione cap. 17. Idem docet *S. Thomas* in 1. Sentent. Diſtinct. 40. quæſt. 4. art. 2. ubi inquirit, *utrum Deus ſit cauſa obdurationis?* Et argumento, *ſed contra*, ita reſpondet: *Contra eſt, quod dicunt Sancti communiter, Dionyſius, Auguſtinus, & Anſelmus, ſcilicet quod cauſa quare iſte non habeat gratiam, eſt quia noluit accipere, & non quia Deus non vult dare, quia lumen ſuum omnibus offert, quod lumen ab omnibus non percipitur, ſicut nec lumen Solis a cæco*. Idem repetit, ſæpiuſque inculcat Angelicus Doctor, qui hanc doctrinam etiam hauſit e *S. Ambroſio*, qui in Pſalmum 118. hæc habet: *Sol ille juſtitiæ omnibus ortus eſt, omnibus venit, omnibus paſſus eſt, & omnibus reſurrexit. Si quis autem, clauſis feneſtris, ſolis radios excludit, non ideo ſol ortus eſt omnibus, quia calore ejus ſeipſe fraudavit*. Quamobrem ſibi vitio vertere debent infideles, & peccatores obdurati, quod gratiis ad ſalutem ſufficientibus priventur, non ſecus ac merito culpantur illi, qui, dum Sol per totum Orbem radios ſuos ſpargit, lucemque affundit, oculos de induſtria occludunt, vel velum ob oculos ponunt ne videant, & illi ſunt, qui, teſte Scriptura Sacra, *rebelles ſunt lumini*, & qui Domino ad cordis oſtium pulſanti dicunt: *Recede a nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus*. Quod autem ſpectat parvulos, qui vel in utero materno moriuntur, vel vix in lucem editi ex hac vita ſine Baptiſmo excedunt, reſpondent Thomiſtæ: vera, & ſincera voluntate antecedente Chriſtum mortuum eſſe pro illis, quatenus videlicet præparavit, & inſtituit generale remedium, ſeu Baptiſmum, ad delendum peccatum originale, quod remedium ſi parvulis quandoque non applicetur, hoc pertinet ad voluntatem Dei conſequentem, qua Deus, habita ratione peccati originalis, vel ſuæ juſtitiæ manifeſtandæ cauſa, non vult ut illis applicetur, & ut inquit S. *Auguſtinus* Epiſt. 217. alias 107. ad Vitalem, & lib. de Dono perſev. cap. 12. *Aliquando cupientibus, feſtinantibuſque parentibus, Miniſtris quoque volentibus, & paratis, Deo nolente non datur Baptiſmus*. Stat ergo vera, & ſincera voluntas, quam Deus habet ſalvandi omnes omnino homines, quia omnibus, & ſingulis hominibus gratias ad ſalutem ſufficientes (non Moliniſtico, ſed Thomiſtico ſenſu intellectas) offert, & præparat, licet eas non omnibus largiatur. Unde Concilium Tridentinum loco ſupra laudato ait: *Etſi ille*, ſeu Chriſtus *pro omnibus mortuus ſit, non tamen omnes mortis ejus beneficium ſuſcipiunt, ſed hi duntaxat, quibus meritum paſſionis ejus communicatur*. Nec obſtat divinæ voluntatis de omnium hominum ſalute ſinceritati gratiæ ſufficientis ſubtractio, quia Deus eam intuitu graviſſimorum peccatorum ſubtrahit, quibus homines ejus demeritum incurrunt; non ſecus ac Judex, nondum probato homicidio, de quo aliquis homo accuſatur, cenſetur habere voluntatem ſinceram ipſum a morte liberandi, quanquam ipſum poſtea morti tradi jubeat, dum reus convictus eſt. Mercator etiam procelloſo expoſitus mari ſinceram habet voluntatem ſalvandi merces ſuas, non ſpectato vitæ periculo, quamvis cognito proximo vitę ſuæ diſcrimine eas in mare projiciat. Sic Deus, habita duntaxat ratione bonitatis ſuæ, & effuſionis Sanguinis Chriſti, vult ſincere largiri gratias ſufficientes, quanquam poſtmodum habita ratione graviſſimorum peccatorum, aut etiam ſolius culpæ originalis, aut juſtitiæ ſuæ manifeſtandæ cauſa, eas juſto ſuo judicio ſubtrahit excœcatis, & obduratis in flagitiis, nec non infidelibus, & parvulis abſque Baptiſmo decedentibus. Plura hac de re legi poſſunt apud *Bellarminum* lib. 2. De Gratia & lib. arb. cap. 6. & ſeq. Addam hic duntaxat teſtimonium *P. Becheſerrii*, Societ. Jeſu, qui die 3. Aprilis anno 1700. publico inſtrumento, jubente Eminentiſſimo Cardinali *Noallio*, Archiepiſc. Pariſienſi, ſanioris doctrinæ, & avitæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ tenaciſſimo, declarare compulſus eſt, nec paucos, nec infimi nominis eſſe Theologos, qui docent indu-

ratos & obcœcatos omni, ad certum ſaltem tempus, interiori gratia deſtitui. Qua de re, ſi plura ſcire aveas, legeſis Hiſtoriam Congregationum de Auxiliis, a noſtro *Jacobo Hyacintho Serry* editam, a pag. 455. uſque ad pag. 475. poſtremæ editionis, ubi cl. ille Auctor impotentiam moralem, ſeu voluntariam, & propria iniquitate contractam, obduratos, & excœcatos a peccato non excuſare omni argumentorum genere demonſtrat.

Arguitur quinto: Ille non cenſetur habere veram, & ſinceram voluntatem moriendi pro ſalute omnium hominum, qui bene multis hominibus confert auxilium duntaxat ſufficiens, cum quo tamen, ob defectum alterius auxilii, ſeu efficacis, ad ſalutem omnino neceſſarii, nunquam ſalutem æternam conſequentur; atqui Chriſtus impiis, & infidelibus in ſua impietate, vel infidelitate morituris, confert, vel præparat duntaxat auxilium ſufficiens, cum quo tamen ob defectum alterius majoris auxilii, quod ipſis abſolute denegat, ſalutem æternam nunquam conſequentur; ergo Chriſtus veram, & ſinceram non habuit voluntatem ſalvandi omnes homines. Prob. min. Docent communiter Thomiſtæ, ad æternam ſalutem conſequendam præter auxilium ſufficiens, aliud ex parte Dei requiri auxilium, quod eſt per ſe, & ab intrinſeco efficax, quodque ex entitate, ſeu ex natura ſua diſtinguitur ab auxilio ſufficienti, ita ut auxilium ſufficiens nunquam evadere poſſit efficax, ex qua Thomiſtarum doctrina palam ſequitur impios, & infideles, quibus Chriſtus per mortem ſuam confert duntaxat, aut præparat auxilium ſufficiens ad ſalutem, ipſiſque denegat auxilium efficax, ſalutem æternam nunquam conſequuturos ob defectum auxilii efficacis, quod Chriſtus ipſis impartiri non vult.

Reſpondeo primo: Retorquendo illud argumentum in Moliniſtas: illi quippe etſi doceant, præter auxilium ſufficiens ad ſalutem æternam conſequendam omnibus indiſcriminatim conceſſum, nullum aliud ex parte Dei eſſe expectandum, fatentur attamen, illud auxilium, ut fiat efficax, & ad ſalutem infallibiliter perducat, pendere non ſolum ex conſenſu liberi arbitrii, ſed ex opportunitate quarundam circumſtantiarum, in quibus Deus hominem conſtituit, & in quibus eum conſenſurum certo per ſcientiam mediam prænoſcit; quo fit, ut ejuſmodi gratiam, genio, indoli, temperamento, aliiſque circumſtantiis loci, & temporis accommodatam ſoleant appellare *Congruam*. Hac autem ſemel conſtituta ſententia, quam conſtat communiorem eſſe inter Societatis Theologos, ſic argumentum conficio: ille non eſt mortuus pro omnibus omnino hominibus, qui noluit omnibus dare gratiam congruam, quæ major eſt ſaltem in ratione beneficii gratia pure ſufficienti, & quæ ad ſalutem æternam conſequendam prorſus neceſſaria eſt, atqui Societatis Theologi ultro fatentur, Chriſtum noluiſſe omnibus dare gratiam congruam, ergo Chriſtus, in illorum ſententia, vera, & ſincera voluntate non eſt mortuus pro omnibus omnino hominibus. Vides, eandem difficultatem, idemque argumentum etiam in adverſariorum ſententia recurrere?

Reſpondeo ſecundo: Quod ſive gratia efficax diſtinguatur ex entitate, ideſt, ex natura ſua, a gratia ſufficienti, adeo ut gratia ſufficiens nunquam poſſit evadere efficax, ſicut ſentiunt omnes ferme antiqui Thomiſtæ, ſive etiam gratia efficax non diſtinguatur ex entitate, ſeu ex natura ſua, a gratia ſufficienti, ſed ſolum pœnes intenſionem graduum efficaciæ, quibus ſuapte vi ſuperat gradus obſtinationis, & malitiæ voluntatis creatæ, ſicut poſt *Gonzalem* docet *Pater Antonius Maſſoulie* Art. 1. q. 6. tom. 2. libri, cui titulus eſt, *D. Thomas ſui interpres*, ſemper tamen verum erit dicere, Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus omnino hominibus, etiamſi impiis, & Infidelibus in ſua impietate, & infidelitate morituris gratias per ſe, & ab intrinſeco efficaces non conferat. Nam primo, antiqui Thomiſtæ qui aſſerunt gratiam efficacem diſtingui ex entitate, ſeu ex natura ſua, a gratia ſufficienti, docent, non Deo, ſed ſoli homini imputari debe-

debere, quod careat gratia ſe ipſa efficaci; Deus ſiquidem titulo benevolentiæ, & amicitiæ, qua proſequitur homines, gratiam efficacem, ad quam diſponit, viamque ſternit gratia ſufficiens, omnibus offert, & ex ſe revera conferre paratus eſt; nec enim alio fine Deus auxilium ſufficiens homini confert, quam ut hominem ulterius promoveat, & diſponat ad alterum majus auxilium, ſeu efficax ab ipſo Deo obtinendum; quod procul omni dubio Deus conferret homini, niſi hunc divinum influxum homo malitia ſua ſiſteret, & gratiæ efficaci aditum præcluderet, non ſecus, ac ex. gr. cum agens naturale diſpoſitiones ad formam producendam inducit in ſubjectum, niſi hic diſpoſitionum curſus intercipiatur, ſeu impediatur, tamdiu agens influit, donec ea ultima diſpoſitio, ad quam forma conſequitur, producta fuerit. Hinc *S. Thomas* in c. 6. *Joannis*, & pluribus aliis in locis ait: *Ex quo Deus paratus eſt dare gratiam omnibus, & ad ſe trahere, non imputatur ei ſi aliquis non accipiat, ſed ei qui non accipit*, & 3. contra Gentes c. 159. *Deus quantum eſt in ſe, paratus eſt omnibus dare gratiam; vult enim omnes homines ſalvos fieri*. Cum igitur Deus ex ſe ſit paratus conferre omnibus gratias efficaces, & in culpa hominum ſit, quod illas non recipiant, recte ſequitur, Deum velle ſalutem omnium hominum, quamvis bene multis non ſuppeditet auxilia efficacia, quæ ex entitate, & natura ſua ab auxiliis ſufficientibus diſtinguuntur. Secundo, alii Thomiſtæ, qui volunt, gratiam efficacem non diſtingui ex entitate, ſeu ex natura ſua, a gratia ſufficienti, ſed tantum penes intenſionem graduum efficaciæ, quibus ſuperat gradus malitiæ voluntatis creatæ, eamque convertit; docent, inquam, illi Thomiſtæ, in ſolius hominis culpa eſſe, quod gratia ſeipſa efficaci privetur. Idque illuſtrant hoc clariſſimo exemplo. Supponunt quippe, voluntatem alicujus hominis ex pravis habitibus, ac diuturna peccandi aſſuetudine ad octo, vel decem gradus obſtinationis perveniſſe; ſi itaque Deus huic homini male affecto gratiam conferat, quæ plures, & majores efficaciæ gradus habeat, quam ſint gradus obſtinationis, & malitiæ in voluntate, tunc illa gratia ſuapte vi, ſeu victrici delectatione ſuperabit obſtinationem voluntatis, & erit reipſa efficax. At, ſi Deus, ita exigentibus illius hominis demeritis, gratiam minus validam conferat, & quæ in gradibus efficaciæ ſuperior, major, ac fortior non ſit gradibus obſtinationis, ſeu malitiæ voluntatis, tunc illa gratia voluntatem quidem commovebit, ſed illam non convertet, nec illius obſtinationis gradus ſuperabit, eritque tum temporis gratia tantum ſufficiens, & inefficax, non quidem ex defectu ſui, cum re ipſa, & vi ſua converteret voluntatem ſi minor eſſet voluntatis reſiſtentia, ſed ex defectu voluntatis, quæ obſtinatione ſua magis obſiſtit. Perinde ac ſi admotum lignum ignis non comburat, id non oritur ex parte ignis, qui agit, & cui non deeſt vis agendi, ſed ex parte ligni, quod humiditate & aqua cum ſit oppletum, efficaciæ, & vi ignis magis obſiſtit, eamque extinguit. Sic etiam Sacramenta novæ Legis ſi aliquando gratiam non producant, id non oritur ex defectu Sacramentorum, quæ potius, ut docent omnes Thomiſtæ, vim habent veram, & phyſicam gratiam producendi, ſed id proficiſcitur ex vitio ſuſcipientis, qui gratiæ ſuſceptioni obicem, & impedimentum ponit. Similiter igitur, ſi voluntas hominis pluribus implicita malitiæ, & obſtinationis gradibus divina motione non convertatur, & alia gratia majori, ac potentiori ad actualem converſionem, & ad ſalutem conſequendam opus habeat, id non motioni divinæ, ſed reſiſtentiæ, & malitiæ voluntatis adſcribi debet. Patet itaque, quod ſive gratia efficax ex entitate, ſeu ex natura ſua, diſtinguatur a gratia ſufficienti, ſive ab ea tantummodo penes intenſionem graduum efficaciæ diſtinguatur, ſemper verum eſt dicere, hominem ſua culpa carere gratia efficaci, ac ſubinde Chriſtum vera, ac ſincera voluntate mortuum eſſe pro omnibus omnino hominibus, quamvis non omnibus gratias efficaces largiatur.

Ar-

Arguitur ſexto : Voluntas excludendi aliquos a gloria , eiſque abſolute denegandi auxilia efficacia ad ſalutem conſequendam omnino neceſſaria , ſtare , & cohærere minime poteſt cum ſincera voluntate ſalvandi omnes homines ; atqui in ſententia Thomiſtarum Deus vult aliquos excludere a gloria , ipſiſque denegare auxilia efficacia ad ſalutem conſequendam neceſſaria ; ergo in ſententia Thomiſtarum nequit eſſe in Deo ſincera voluntas ſalvandi omnes homines , ac proinde Chriſtus non eſt mortuus pro omnibus omnino hominibus.

Reſpondeo neg. maj. Voluntas quippe in Deo ſincera ſalvandi omnes in individuo homines optime cohæret cum voluntate excludendi aliquos a gloria , eiſque denegandi auxilia efficacia . Ratio eſt , quia voluntas Dei antecedens habet pro ſuo objecto ſalutem omnium hominum præciſe in ſe conſideratam , & avulſam ab omnibus circumſtantiis , voluntas vero conſequens habet pro ſuo objecto ſalutem hominum ſuis omnibus indutam circumſtantiis. *Aliquid autem*, inquit Sanctus Thomas 1. par. qu. 19. art. 6. ad 1. *poteſt eſſe in prima ſui conſideratione , ſecundum quod abſolute conſideratur , bonum , vel malum , quod tamen prout cum aliquo adjuncto conſideratur , e contrario ſe habet . Sicut hominem vivere eſt bonum , & hominem occidi eſt malum , ſecundum abſolutam conſiderationem : ſed ſi addatur circa aliquem hominem , quod ſit homicida , vel vivens in periculum multitudinis ; ſic bonum eſt eum occidi , & malum eſt eum vivere : unde poteſt dici , quod Judex juſtus antecedenter vult omnem hominem vivere , ſed conſequenter vult homicidam ſuſpendi . Similiter Deus antecedenter vult omnem hominem ſalvari , ſed conſequenter vult quoſdam damnari , ſecundum exigentiam juſtitiæ ſuæ .* Quibus verbis Doctor Angelicus optime conciliat voluntatem ſinceram , qua Deus vult ſalutem omnium hominum , cum voluntate , quo vult aliquos excludere a gloria , ipſiſque denegare auxilia efficacia ; nam ſicut Judex poteſt antecedenter ſincere velle ſalutem hominis , quem tamen , attentis circumſtantiis illius vitæ , judicat , & vult conſequenter de medio tolli ; ita non abſimili ratione Deus voluntate antecedente ſincere vult ſalutem omnium hominum in ſe præciſe , & abſolute conſideratam , ſed voluntate conſequente , ideſt , attentis circumſtantiis defectibilitatis humanæ , pulcritudinis univerſi , ordinis juſtitiæ ſuæ , & manifeſtationis ſuorum attributorum , vult aliquos excludere a gloria , ipſiſque auxilia efficacia denegare . Addo etiam , quod , cum Deus ſit proviſor univerſalis , ad quem ſpectat conſulere bono univerſi , oportet , ut ſtante ſincera illa voluntate , qua vult omnes ſalvos fieri , permittat tamen aliquos excidere a gloria , & cadere in peccatum , non impartiendo malitiam , ſed ſubtrahendo gratiam ſuam , ut hinc liberi arbitrii ad bonum æque ac malum flexibilis contingentia eluceſcat . *Vult Deus* , inquit , *Sanctus Auguſtinus* lib. de Spiritu , & Littera cap. 33. *omnes homines ſalvos fieri , & in agnitionem veritatis venire , non ſic tamen ut eis adimat liberum arbitrium , quo vel bene , vel male utentes juſtiſſime judicentur . Quod cum ſit , infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt , cum ejus Evangelio non credunt , nec ideo tamen vincunt , verum ſeipſos fraudant magno , & ſummo bono , maliſque pœnalibus implicant ; experturi in ſuppliciis poteſtatem ejus , cujus in donis miſericordiam contempſerunt .*

Arguitur ſeptimo : Deus non magis dici poteſt Salvator Infidelium , Judæorum , & iniquorum Chriſtianorum , quam eorum Pater ; atqui Deus appellari non poteſt Pater Infidelium , Judæorum , & iniquorum Chriſtianorum , ſed ſolum dicitur Pater eorum , qui per ſpiritum adoptionis , ſeu per gratiam , juſtitiam , & charitatem fiunt filii Dei , ſicut docent Sancti Patres , *Cyprianus* in Tract. de Orat. Dominica , *Gregorius Niſſenus* , orat. 2. in Orat. Dominic. *Chryſoſtomus* Homil. 20. in Matth. *Auguſtinus* Epiſt. 153. alias 54. ad Macedonium , *Iſidorus Peluſiota* lib. 4. Epiſt. 24. *S. Thomas* in cap. 6. Matthæi , & alii ; ergo ſimiliter Deus

Deus dici non poteſt Salvator Infidelium, Judæorum, & iniquorum Chriſtianorum, ſed ſolum Electorum, ac Prædeſtinatorum, ac ſubinde Chriſtus non eſt mortuus pro omnibus omnino hominibus.

Reſpondeo neg. min. ad cujus probationem dico: Patres in objectione citatos non negare, Deum eſſe Patrem omnium hominum etiam Judæorum, Gentilium, & impiorum Chriſtianorum; ſed ſolum velle, Deum ſpeciali quadam ratione eſſe Patrem juſtorum, qua nequaquam dici poteſt Pater Judæorum, Gentilium, & impiorum Chriſtianorum, quod eſt in confeſſo apud omnes. Nam primo, Deus eſt Pater Judæorum atque Gentilium, non ſolum quia ipſis impertit naturam ſpiritualem, liberam, immortalem, ratione præditam, ſapientiæ, juſtitiæ, & beatitudinis capacem, vitam intellectione, liberaque volitione conſtantem, ſed etiam quia vera, & ſincera voluntate, licet antecedente, miſit Filium ſuum unigenitum in Mundum, ut in aſſumpta communi omnibus humana natura pro omnibus etiam Judæis, & Infidelibus Sanguinem ſuum funderet, & pretium redemptionis omnibus commune dependeret. Secundo, Deus eſt Pater malorum Chriſtianorum in quantum per januam Baptiſmi eos in Eccleſiam ſuam introduxit, illoſque ad converſionem ſæpiſſime excitat per gratias internas, per conſcientiæ remorſus, per illuminationes, quibus intellectum, per pias motiones, quibus voluntatem eorum identidem prævenit, & ad ſalutaria impellit, qua de cauſa Deus malis, & impiis Chriſtianis longe ſpecialius ſe Patrem exhibet, quam Judæis, & Infidelibus. Denique, Deus eſt Pater juſtorum modo quodam ſpeciali, ſuperexcellenti, & ipſis ſolis eximio, quia nempe aſſumit illos in filios adoptivos, futuros hæredes ſuos, cohæredes autem Chriſti; largitur illis eſſe quoddam divinum, & ſupernaturale, vitam gratiæ, juſtitiæ, & charitatis, qua Judæi, infideles, & iniqui Chriſtiani privantur. Quamvis ergo Deus ſit Pater omnium hominum, etiam Infidelium, Judæorum, & iniquorum Chriſtianorum, modo tamen quodam ſpeciali, ratione videlicet adoptionis, eſt Pater Juſtorum, perinde ac Chriſtus, ut docet *S. Thomas*, eſt caput omnium hominum, præcipue tamen juſtorum, qui per gratiam, & charitatem tanquam membra viva cum ipſo connectuntur. Unde, ſicut negari non poteſt, Deum eſſe Patrem omnium hominum, præcipue tamen juſtorum, ita etiam certum apud omnes eſſe debet, Deum eſſe Salvatorem omnium hominum, maxime tamen Fidelium, ſeu Electorum, ac Prædeſtinatorum. Hinc, jure optimo *Alexander VIII.* Pontifex Maximus, hanc Propoſitionem confixit: *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis, nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum, adeoque recte inferes, in illis eſſe voluntatem nudam & inermem ſine omni gratia ſufficienti.*

Arguitur ultimo: Anno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo tertio habita eſt Synodus Cariſiaca, in qua Epiſcopi ad dirimendas Controverſias, quæ jam totam Eccleſiam Gallicanam perturbabant, congregati, quatuor ediderunt Capitula, in quorum tertio definiunt, quod *Deus Omnipotens ſine exceptione vult omnes ſalvos fieri, licet non omnes ſalventur*. Et in Capitulo quarto ſtatuunt, quod *Chriſtus Dominus noſter, ſicut nullus homo eſt, fuit, vel erit, cujus natura in illo aſſumpta non fuerit: ita nullus eſt, fuit, vel erit homo, pro quo paſſus non fuerit, licet non omnes Paſſionis ejus Myſterio redimantur*. In his duobus Concilii Cariſiaci Capitulis clariſſime exprimitur voluntas Dei ſalvandi omnes omnino homines, atqui tamen hæc duo Capitula fuere reprobata a celeberrima Lugdunenſi Eccleſia, & a Concilio Valentino tertio, non ergo dogma Fidei eſt Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus, & ſingulis hominibus. Prob. min. Eccleſia Lugdunenſis in libro *De tenenda veritate Scripturæ*, edito ab Archipræſule ſuo Remigio, viro ſanctitate, atque doctrina conſpicuo, acriter invehitur in Capitulum quartum Cariſiacum, in quo dicitur, quod *nullus homo fuit, eſt, vel erit, pro quo Chriſtus paſſus non fuerit*, mentemque ſuam diſerte

te aperit prædicta Eccleſia cap. 15. ejuſdem libri, ubi ait, abſurdum, ac plane erroneum eſſe, ut pro iis, qui in ſua impietate mortui æterno jam judicio condemnati erant, Chriſtus paſſus ſit; alioqui & pro diabolo, & Angelis ejus Chriſtum paſſum dici poſſe: *Sicut ergo*, ſunt celeberrimæ illius Eccleſiæ verba, *pro illis impiis, & damnatis Angelis nullatenus Dominus Jeſus Chriſtus dicendus eſt paſſus: ita pro iſtis impiis, & damnatis hominibus abſit omnino ut paſſus eſſe credatur*. Et in libro *De tribus Epiſtolis* cap. 15. diſtinguit eadem Eccleſia quatuor ordines hominum in redemptionis, & reconciliationis gratia. Primus eſt electorum, & prædeſtinatorum ad vitam æternam, de quibus nullus perire poteſt. Secundus ordo eſt Fidelium, qui recta Fide, & pietate accedunt ad gratiam Baptiſmi, & per eam accipiunt indulgentiam peccatorum; ſed poſtea diverſis tentationibus, & iniquitatibus gratiam ipſius Fidei, & redemptionis amittunt, & uſque ad exitum perſeverant in malis ſuis. Tertius ordo eorum eſt, qui adhuc in infidelitate poſiti, ad Chriſti tamen Eccleſiam aliquando vocandi ſunt per Dei miſericordiam. Quartus denique ordo illorum eſt, qui manifeſto extra Fidelium numerum jacent, ſeu nunquam Fidelium cœtui aſſociari debent, ſed æternæ damnationi ſunt deſtinati. Poſito illo quadruplici hominum ordine, aſſerit Eccleſia Lugdunenſis cap. 16. pro trium priorum ordinum hominibus mortuum eſſe Chriſtum Dominum, ſed pro quarti ordinis hominibus, impiis ſcilicet ante Paſſionem Chriſti Domini in impietate, aut pro Infidelibus in infidelitate mortuis, nullo modo paſſum, aut crucifixum eſſe: *Unum tamen eſt, quod nos & fideliſſime credimus, & veriſſime novimus, quia pro illa innumerabili, & infinita multitudine impiorum, qui ab exordio Mundi uſque ad Paſſionem Domini per quatuor ferme annorum millia in ſua impietate ſunt mortui, & apud Inferos æterna perditione damnati; nunquam Domiuus paſſus, nunquam mortuus eſt, nec ad eos ſalvandos ullatenus venit, nec pro eis pretioſum Sanguinem fudit*. Hæc habet Eccleſia Lugdunenſis cap. 18. cujus doctrinam Epiſcopi trium Provinciarum Lugdunenſis, Viennenſis, & Arelatenſis in Synodo Valentina congregati anno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo quinto, approbarunt Canone quarto, qui eſt *de redemptione Sanguinis Chriſti*, ibidemque reprobant doctrinam contentam in Capitulis Cariſiacis de voluntate Chriſti ſalvandi impios, qui a Mundi exordio uſque ad Paſſionem Domini in ſua impietate mortui, & æternis flammis addicti ſunt; tanquam doctrinam inutilem, noxiam, & contrariam veritati; ſic enim loquuntur: *Porro capitula quatuor, quæ a Concilio Fratrum noſtrorum minus perſpecte ſuſcepta ſunt, propter inutilitatem, vel etiam noxietatem, & errorem contrarium veritati; ſed & alia novemdecim ſyllogiſmis ineptiſſime concluſa, & licet jactetur, nulla ſæculari litteratura nitentia, in quibus commentum diaboli, potius quam aliquod augmentum Fidei deprehenditur, a pio auditu Fidelium penitus explodimus, & ut talia, & ſimilia caveantur per omnia auctoritate Spiritus Sancti interdicimus*. Ex quibus verbis manifeſtum eſt, Patres Synodi Valentinæ, & Eccleſiam Lugdunenſem negaſſe Chriſtum eſſe mortuum pro omnibus omnino hominibus.

Reſpondeo: Eccleſiam Lugdunenſem, & Synodi Valentinæ Patres ideo Capitula Cariſiaca damnaſſe, quia errore facti putarunt, Cariſiacorum Auctores Capitulorum eadem prorſus ratione, & eodem plane ſenſu definiiſſe Chriſtum eſſe mortuum pro his, qui in infidelitate, vel impietate ſua mortui, aut morituri ſunt, ac pro illis, qui per gratiam Chriſti ſanctificati in ea perſeverant, & ſalvantur. Hunc eſſe ſenſum Capitulorum Cariſiacorum exiſtimarunt Eccleſia Lugdunenſis, & Synodi Valentinæ Patres. Verum, in hoc errarunt errore facti. Nam Patres Concilii Cariſiaci in his condendis Capitulis proponere duntaxat voluerunt avitam doctrinam Eccleſiæ, videlicet Chriſtum ſufficienter mortuum eſſe pro impiis, & infidelibus, licet efficaciter tantum

tum

tum pro illis mortuus ſit, qui ſalutem æternam conſequuntur. Quam doctrinam, utpote Catholicam, nunquam Eccleſia Lugdunenſis, & Synodi Valentinæ Patres improbarunt; ſed id unum tantummodo definire voluerunt, Chriſtum non efficaciter pro illis mortuum eſſe, qui a Mundi exordio uſque ad paſſionem Domini, in ſua impietate, vel infidelitate mortui æterna ſunt damnatione puniti, ut ſcilicet eos ex Inferno eriperet, ſicut Patres liberavit ex Limbo. Hanc genuinam eſſe Eccleſiæ Lugdunenſis, & Patrum Synodi Valentinæ mentem, patet primo, quia ad ſuæ doctrinæ probationem hanc Prophetæ Oſeæ Sententiam uſurparunt: *Ero mors tua o mors, ero morſus tuus inferne*, ſive ut explicat *S. Gregorius* lib. 12. Moral. cap. 8. & Hom. 22. in Evangelia, *ex eo, quod mordemus, partem abſtrahimus, partem relinquimus, quia ergo in electis ſuis Chriſtus funditus occidit mortem, mors mortis extitit: quia vero ex inferno partem abſtulit, & partem reliquit, non occidit funditus, ſed momordit Infernum*. Chriſtus ergo juxta mentem Eccleſiæ Lugdunenſis, & Patrum Synodi Valentinæ, non eſt mortuus efficaciter pro impiis & infidelibus, qui ab exordio Mundi uſque ad Paſſionem Chriſti in ſua impietate, vel infidelitate mortui ſunt, quia Chriſtus eos ab inferno non liberavit: ſed potius illos æternum puniendos reliquit. Secundo, Eccleſia Lugdunenſis mentem ſuam clariſſime promit in libro de tribus Epiſtolis, ubi poſtquam cap. 11. tres ſupra allatas *S. Auguſtini* expoſitiones, ac voluntatem Dei conſequentem de ſalute Electorum pertinentes, adhibuit huic teſtimonio Apoſtoli: *Qui vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; poſtea cap. 12. quartam addit illius Apoſtolici teſtimonii expoſitionem, quæ ſpectat ad voluntatem Dei antecedentem de ſalute omnium hominum; ait enim, quod Deus vult omnes homines ſalvos fieri bonitate Creatoris, & tamen eos, quos indignos ſalute judicavit, juſta Judicis ſeveritate non ſalvat. Quam expoſitionem denuo approbat Eccleſia Lugdunenſis cap. 13. his verbis: *Quod autem ibi ſimpliciter intelligitur Deum velle omnes homines ſalvos fieri, (bonitate ſcilicet Creatoris, ita ut putamus) fideliter poteſt recipi, ſi hanc voluntatem bonitatis ſuæ erga ſalutem hominum non credatur humana obſiſtente voluntate non poſſe implere, ſed obſiſtente humana iniquitate implere nolle*. Unde liquet, Eccleſiam Lugdunenſem non negaſſe Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus omnino hominibus ſufficienter, hoc eſt voluntate antecedente, Catholico ſenſu intellecta, ſed ſolum negaſſe Chriſtum mortuum eſſe efficaciter ſeu voluntate conſequente pro impiis, qui in ſua impietate, vel infidelitate mortui æternis flammis ſunt addicti, ut eos ex Inferno per mortem ſuam liberaret. Idem judicium ferendum eſt de Synodi Valentinæ Epiſcopis, qui licet Capitula Concilii Cariſiaci, necdum ſatis perſpecto, & explorato eorum germano ſenſu, cenſura confixerint; attamen poſtquam, re maturius expenſa, intellexerunt, in illis Capitulis definitum tantummodo fuiſſe Chriſtum mortuum eſſe ſufficienter pro impiis, aliiſque, qui pereunt, efficaciter vero pro electis, & prædeſtinatis, cenſuram, quam illis capitulis Cariſiacis inuſſerant, expunxerunt in Synodo Lingonenſi, celebrata anno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo nono, & in Synodo Tullenſi, quindecim diebus poſt Synodum Lingonenſem apud Saponarias habita; in hac ſiquidem Tullenſi Synodo Canones Concilii Valentini relecti, ac omnium calculo approbati ſunt, omiſſa prædicta cenſura, quæ ſic incipit: *Porro quatuor Capitula, quæ a Concilio Fratrum noſtrorum &c.*

Advertat primo Lector in fine hujuſce Diſſertationis, paucos extitiſſe in quinto Eccleſiæ Sæculo obſcuri nominis viros, vulgo *Prædeſtinatianos* appellatos, qui negarunt Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus omnino hominibus, aliaque prava dogmata circa prædeſtinationem, & gratiam propugnarunt, qui tamen in Sectam non coaluerunt. Id probari poteſt ex pluribus momentis. Primo, quia

Fau-

Fauſtus Rejenſis Epiſcop. & Semipelagianorum Coriphæus, qui ſub ſpecioſo obtentu confutandæ Prædeſtinatianæ hæreſeos duos de gratia, & libero arbitrio ad doctrinam Sancti Auguſtini impugnandam libros ſcripturivit, unicum duntaxat indigitavit Prædeſtinatianum, videlicet *Lucidum*, qui poſt ſuſceptam ab eodem *Fauſto* Epiſtolam, ad meliorem frugem revocatus, palinodiæ libellum contexuit, quem tranſmiſit ad Epiſcopos Gallicanos, ſeu ad Patres Conciliorum Arelatenſis, & Lugdunenſis, quæ id ætatis ad exterminandos paucos illos Prædeſtinatianos celebrata fuerunt. Secundo; inter errores Prædeſtinatianorum hic unus erat, quo affirmabant: *Aliquos homines ad malum divina poteſtate prædeſtinatos eſſe*, atqui conſtat ex Synodo Arauſicana paucos admodum & viles fuiſſe illos, qui hoc virulentum dogma defendebant; legimus quippe in Synodo Arauſicana ſic Patres definiſſe: *Aliquos vero ad malum divina poteſtate prædeſtinatos eſſe non ſolum non credimus, ſed, etiam*, ſi ſunt, *qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione illis anathema dicimus*. Porro, ſi plures hoc in errore verſati fuiſſent, Sectamque conflaſſent, de illis Patres Synodi Arauſicanæ non ſic dubitanter fuiſſent locuti, ſed eos potius abſolute damnatos anathemate perculiſſent. Tertio, Sancti Patres, qui nono Eccleſiæ Sæculo floruerunt, *Prudentius* ſcilicet & *Remigius*, negarunt extitiſſe aliquando hæreſim Prædeſtinatianam, ſic enim loquitur *S. Prudentius* in libro contra *Joannem Scotum Erigenam* cap. 4. *Tertiam vero hæreſim, quam Pelagianis contrariam aſſeris, qua ita donum gratiæ prædicetur, ut libertas arbitrii funditus auferatur, nec legimus, nec audivimus*. *Sanctus* vero *Remigius* in libro contra eumdem *Joannem Scotum Erigenam* cap. 4. ait: *Quæ eſt iſta ſecunda hæreſis tam incognita, tam inaudita, quæ libero arbitrio denegato ſolius gratiæ ſit prædicatrix? niſi quia, ut nobis videtur, diſputator iſte vel Beatum Auguſtinum latenter quaſi hæreticum accuſat*. Sane credibilie non eſt, Sanctos illos Patres potuiſſe nono Eccleſiæ ſæculo negare, extitiſſe aliquando Prædeſtinatianam hæreſim, ſi Prædeſtinatiani aliquam Sectam reapſe conflaſſent. Quin, quod ſingulari obſervatione dignum eſt, Sancti Patres, qui quintum ſæculum illuſtrarunt, & hæreſum, quæ variis temporibus Eccleſiam infeſtarunt, Catalogum data opera texuerunt, ne per umbram quidem illius Predeſtinatianæ hæreſeos meminerunt. De illa quippe nullam plane mentionem fecit *Sanctus Auguſtinus* ſive in libro de Hæreſibus, ſive in tam multis, quos edidit, de Gratia libris. Illius itidem Hæreſeos ne vola, ne veſtigium quidem extat apud Sanctos Proſperum, Fulgentium, Hilarium, Petrum Diaconum, & alios Sanctos Patres, ſtrenuos Eccleſiæ doctrinæ defenſores, & omnis prorſus erroris impatientes. Ex illo itaque Sanctorum Patrum ſilentio probabilius, ni mea me fallat mens, colligitur extitiſſe quidem quoſdam in quinto ſæculo obſcuri nominis viros, qui negabant Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe, aliaque id genus circa Gratiam, & prædeſtinationem prava, & exitioſa imbiberant dogmata, eos tamen adeo viles, ac paucos fuiſſe, ut ne extare quidem in Orbe judicarentur. Quapropter, falſi convincitur *Sirmondus*, qui in libro, quem edidit de Hæreſi Prædeſtinatiana capit. 1. aſſerit, Prædeſtinatianorum Sectam apud Monachos Adrumetinos primum pullulare cæpiſſe. Deinde, cap. 2. addit, Proſperum, & Hilarium adverſus eamdem Sectam in Galliis enatam Auguſtini opem imploraſſe, eorumque votis annuiſſe Auguſtinum conſcribendo contra Prædeſtinatianos libros *de Prædeſtinatione Sanctorum, & de Dono Perſeverantiæ*. Denique, cap. 3. ſcribit, mortuo Sancto Auguſtino, Proſperum, & Hilarium ad profligandam Prædeſtinatianorum Sectam, quæ, inſtar cancri, longe lateque in Galliis ſerpebat, Romam ad Cœleſtinum Papam confugiſſe, a quo Reſcriptum contra Prædeſtinatianos ad Galliæ Epiſcopos directum impetrarunt. In his, inquam,

quæ

quæ in tribus illis capitibus ſcribit *Sirmondus*, falſi convincitur: nam primo, ut ait Card. *Noriſius* capit. 15. lib. 2. Hiſtor. Pelagian. falſum eſt, Monachos Adrumetinos Prædeſtinatianæ hæreſi initium dediſſe, immo potius conſtat, Semipelagianiſmum apud illos exortum eſſe, quem Sanctus Auguſtinus, edito libro de Gratia, & libero arbitrio, in cunis ſuffocavit, ut teſtatur idem S. Doctor lib. 2. Retractat. cap. 66. ubi hæc habet: *Propter eos, qui cum defenditur gratia putantes negari liberum arbitrium, ſic ipſi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, aſſerentes eam ſecundum merita noſtra dari, ſcripſi librum, cujus titulus eſt: De Gratia, & libero arbitrio. Ad eos autem ſcripſi Monachos Adrumetinos, in quorum Monaſterio de hac re cœperat eſſe contentio*. Adrumetini ergo Monachi, teſte *Sancto Auguſtino*, non erant Prædeſtinatiani, ſed potius Semipelagiani, quippe qui aſſerebant liberum auferri arbitrium, ſi nulla hominis merita gratiam divinam antevertant. Secundo, oppido fallitur *Sirmondus*, dum jejune, & citra ullam probationem aſſerit, Proſperum, & Hilarium adverſus emergentes Prædeſtinatianos opem Auguſtini imploraſſe, cum potius legenti Epiſtolas Sanctorum Proſperi, & Hilarii perſpicuum ſit, geminum Auguſtini diſcipulum opem Aquilini Doctoris petiiſſe adverſus Semipelagianos, qui paſſim doctrinam Sancti Auguſtini de Propoſito Dei, ſeu Decreto abſoluto, & de prædeſtinatione gratuita impetebant, dictitantes: *removeri omnem induſtriam, tollique omnes virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præveniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem induci neceſſitatem*. Quibus verbis Sanctorum Proſperi, & Hilarii graphice deſcribuntur Semipelagiani. Nec denique majorem fidem meretur Sirmondus, dum ait, mortuo Sancto Auguſtino, Proſperum, & Hilarium Romam apud Cœleſtinum, Papam, de Prædeſtinatianis conqueſtos fuiſſe, non majorem, inquam, in hoc fidem meretur Sirmondus: Luce ſiquidem clarius eſt, Hilarium, & Proſperum, de illis apud Cœleſtinum conqueſtos fuiſſe, *qui ſan. mem. Auguſtini doctrinam reprehendunt*, quales profecto fuiſſe Semipelagianos, qui adverſus Sancti Auguſtini Scripta inſolenter inſurgebant, eaque erroris inſimulabant, nemo inficias ibit. Quapropter, rejectis illis vanis Sirmondi conjecturis, longe probabilius eſſe cenſeo cum Card. Noriſio loco mox laudato, extitiſſe quidem in quinto ſæculo paucos rudioris intelligentiæ, & pinguioris Minervæ homines, dictos *Prædeſtinatianos*, qui de morte Chriſti, de gratia, & prædeſtinatione catholice non ſentiebant, eos tamen in Sectam minime coaluiſſe; Semipelagianos vero, ut collatam in ſe a diſcipulis Sancti Auguſtini novæ hæreſeos ſuſpicionem graviori, & horribiliori accuſatione propellerent, inde occaſionem perperam arripuiſſe omnes promiſcue Auguſtini doctrinæ defenſores ſub invidioſo Prædeſtinatianorum nomine denigrandi, & hoc pacto clavum clavo trudendi. Sed tam atrocem calumniam falſo diſcipulis Sancti Auguſtini impactam, a Sancto Auguſtino, ejuſque diſcipulis omni argumentorum genere amolitur *Sanctus Proſper* in Reſp. ad objectiones Gallorum.

Advertat ſecundo Lector, *Gotteſchalcum*, Monachum Ordinis Sancti Benedicti in Cœnobio Orbacenſi, paucorum illorum Prædeſtinatianorum, qui in quinto Eccleſiæ extiterunt Sæculo, perverſa dogmata circa mortem Chriſti, prædeſtinationem, & gratiam (ſi fides habeatur Hincmaro Remenſi in Galliis Epiſcopo) nono ſæculo recoxiſſe, eumque a Rabano, Præſide in Moguntina Synodo anno 848. convictum, damnatumque eſſe, ac tandem eodem anno apud Remos ab Hincmaro pari ſententia perculſum, virgiſque cæſum, librum ſuum in ignem coactum eſſe projicere, & in carcerem detruſum, in ſuo errore pervicaciter obiiſſe. Sic de Gotteſchalco ſentiunt multi. Verum, *Florus*, Lugdunenſis Diaconus, ſub Lugdunenſis Eccleſiæ nomine eruditum edidit librum, qui extat Tom. 3.

Conc.

Digitized by Google

Conc. Gall. p. 352. in quo Hincmarum, ejuſque contra Gotteſchalcum actionem, & judicium confutavit. Plurimi etiam noni Sæculi Catholici viri, & de Eccleſia benemeriti patrocinium Gotteſchalci magno animorum æſtu ſuſceperunt, quos inter ſunt *Ratramnus*, Corbejenſis Monachus, *Prudentius*, *Tricaſſinus*, *Lupus*, *Servatus*, Presbyter Moguntinus *Lupus*, Abbas Ferrarienſis, & Eccleſia Lugdunenſis. Immo non deſunt etiamnum Catholici Auctores, ut videre eſt apud *Gilbertum Mauguinum*, Galliarum Regi a Conſiliis, & in Hiſtoria tam Sacra, quam prophana apprime eruditum, qui Gotteſchalcum ab hæreſi vindicant. Sed de Gotteſchalco, hæc hiſtorice retuliſſe pro Operis ſuſcepti brevitate abunde impræſentiarum ſufficiat, nec enim juvat in hac quæſtione facti, de qua necdum convenit inter eruditos, meum hic interponere judicium. Si autem plura de *Gotteſchalco* ſcire deſideres, legeſis jam citatum *Gilbertum Mauguinum* in libro, quem edidit, *Vindiciarum Prædeſtinationis & Gratiæ*. Vide etiam Hiſtoriam Eccleſiaſticam, quam nuper Romæ edidimus, Tom. III. Colloquio III. in Hiſtoriam noni Eccleſiæ Sæculi, ubi de *Gottaſchalco*, ejuſque doctrina, fortuna, & morte, a pag. 356. uſque ad pag. 365 ſat copioſe diſſeruimus.

Finis Tomi Primi.

Digitized by Google